

2019

Urząd Statystyczny
w Poznaniu

Rocznik Statystyczny Województwa Wielkopolskiego

Statistical Yearbook of Wielkopolskie Voivodship

2019

Urząd Statystyczny
w Poznaniu

Rocznik Statystyczny Województwa Wielkopolskiego

Statistical Yearbook of Wielkopolskie Voivodship

Urząd Statystyczny w Poznaniu Statistical Office in Poznań

Poznań 2019

Komitet Redakcyjny Urzędu Statystycznego w Poznaniu
Editorial Board of Statistical Office in Poznań

Przewodniczący
President

Jacek Kowalewski

Redaktor Główny
Editor-in-Chief

Tomasz Klimanek

Członkowie
Members

Emilia Bogacka (sekretnarz secretary), Monika Keller, Małgorzata Gniot, Ewa Kowalka, Kazimierz Kruska, Anna Łukarska, Monika Natkowska, Arleta Olbrot, Artur Owczarkowski, Dorota Stachowiak, Justyna Stawińska

OPRACOWANIE MERYTORYCZNE I PRACE WYDAWNICZE
CONTENT-RELATED WORKS AND EDITORIAL WORKS

Urząd Statystyczny w Poznaniu, Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych – Dział Opracowań Zbiorczych
Statistical Office in Poznań, Wielkopolski Regional Research Centre – Division of Aggregate Studies

Zespół autorski
Editorial team

Agnieszka Bieniek, Emilia Bogacka, Ewa Filipczuk, Urszula Kędzior, Marta Kowalczyk, Katarzyna Piętak, Leszek Siwka, Ewelina Żelobowska

pod kierunkiem
supervised by

Ewy Kowalki

Tłumaczenie (przedmowa)
Translation (preface)

Grzegorz Grygiel

Zdjęcie zamieszczone na okładce
Photograph on the cover

Stary Browar – centrum handlu i sztuki w Poznaniu (fot. Dominik Krawczyk)

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła
When publishing Statistical Office data – please indicate the source

ISSN 1640-0119

Publikacja dostępna na stronie internetowej – <http://poznan.stat.gov.pl>
Publication available on website – <http://poznan.stat.gov.pl>

PRZEDMOWA

W planie wydawniczym Urzędu Statystycznego w Poznaniu roczniki statystyczne zajmują miejsce szczególne. Każdego roku dostarczają opisu aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej regionu. Rocznik statystyczny w ujęciu wojewódzkim po raz pierwszy ukazał się 60 lat temu i opracowany wówczas został dla województwa poznańskiego. W tym roku „Rocznik Statystyczny Województwa Wielkopolskiego” ukazuje się po raz 20., dostarczając liczbowej charakterystyki województwa w aktualnym podziale administracyjnym, obowiązującym od 1999 r. Tegoroczna edycja zawiera podsumowanie wyników i zmian zaobserwowanych w różnych obszarach społecznych oraz dziedzinach gospodarki w 2018 r. Tak jak w poprzednich wydaniach, bieżące wyniki zestawiono z danymi z lat wcześniejszych. Wyłaniający się z liczb obraz województwa staje się przez to bardziej dynamiczny, a czytelnik zyskuje możliwość śledzenia podstawowych tendencji rozwojowych.

Pod względem budowy tablic oraz przyjętych szeregów czasowych „Rocznik Statystyczny Województwa Wielkopolskiego 2019” stanowi kontynuację poprzednich edycji. Najbardziej istotną zmianą w warstwie konstrukcyjnej jest utworzenie nowego działu „Gospodarstwa domowe. Mieszkania”, w którym zebrano wszystkie informacje dotyczące gospodarstw domowych, dotąd rozproszone w kilku działach tematycznych. W najnowszym wydaniu Rocznika po raz pierwszy zaprezentowano informacje o łączach abonenckich, a także o dostępie do Internetu poprzez linie światłowodowe.

Przy opracowywaniu poszczególnych działów „Rocznika Statystycznego Województwa Wielkopolskiego 2019” korzystano przede wszystkim z zasobów informacyjnych statystyki publicznej, ale także ze źródeł administracyjnych. Dziękuję wszystkim osobom i instytucjom, których informacje i uwagi przyczyniły się do kształtowania treści tegorocznej edycji tego opracowania.

Polecając uwadze Państwa niniejsze opracowanie, mam nadzieję, że zaspokoi ono potrzeby informacyjne stałych i nowych Odbiorców, stając się źródłem wiedzy na temat poziomu i tendencji rozwoju gospodarczego województwa wielkopolskiego oraz sytuacji społecznej tego regionu.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Poznaniu

Jacek Kowalewski

PREFACE

Statistical yearbooks occupy a special place in the editorial title-plan of the Statistical Office in Poznań. Each year they provide an up-to-date description of the socio-economic situation of the region. The statistical yearbook of the voivodship first appeared 60 years and contained data for the Poznań Voivodship. The current edition of the "Statistical Yearbook of Wielkopolskie Voivodship" is the twentieth publication in this series, providing a statistical description of the voivodship in its current administrative division in effect since 1999. The yearbook offers a summary of survey results and changes observed in different areas of social life and the economy in 2018. Like in the earlier editions, the latest results are compared with data for previous years. This adds a dynamic character to the picture of the voivodship created by the figures and enables the reader to track basic development trends.

As regards the structure of tables and the range of time series data, the "Statistical Yearbook of Wielkopolskie Voivodship 2019" continues the familiar format. The most significant change in the structure is the introduction of a new section entitled "Households. Dwellings", which compiles all information related to households, previously spread across a few different sections. Another novelty of the current edition is the information about subscriber lines and fiber optic Internet connections.

All sections of the "Statistical Yearbook of Wielkopolskie Voivodship 2019" have been compiled mainly using official statistics but also some data from administrative sources. I take this opportunity to express my gratitude to all persons and institutions that have contributed to the current edition of the Yearbook.

Recommending this volume, I hope it will meet information needs of regular and new readers as a source of knowledge about the level and trends in economic development of the voivodship and its social situation.

Director
of the Statistical Office in Poznań

Jacek Kowalewski

SPIS RZECZY

Przedmowa.....
Spis tablic.....
Spis wykresów.....
Objaśnienia znaków umownych.....
Ważniejsze skróty.....
Uwagi ogólne.....

TABLICE PRZEGLĄDOWE

I. Województwo na tle kraju w 2018 r.
II. Ważniejsze dane o województwie

DZIAŁY

I. Geografia.....
II. Stan i ochrona środowiska
III. Podział administracyjny i samorząd terytorialny....
IV. Bezpieczeństwo publiczne. Wymiar sprawiedliwości
V. Ludność.....
VI. Rynek pracy.....
VII. Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych.....
VIII. Gospodarstwa domowe. Mieszkania.....
IX. Edukacja i wychowanie
X. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna.....
XI. Kultura. Turystyka. Sport.....
XII. Nauka i technika. Społeczeństwo informacyjne
XIII. Ceny
XIV. Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo.....
XV. Przemysł i budownictwo
XVI. Transport. Telekomunikacja.....
XVII. Handel i gastronomia.....
XVIII. Finanse przedsiębiorstw.....
XIX. Finanse publiczne.....
XX. Inwestycje. Środki trwałe.....
XXI. Rachunki regionalne.....
XXII. Podmioty gospodarki narodowej
XXIII. Targi.....

CONTENTS

	Str. Page
Preface	3–4
List of tables	6–16
List of graphs.....	17
Symbols.....	18
Major abbreviations	18–19
General notes	20–25

REVIEW TABLES

Voivodship on the background of the country in 2018.....	26–31
Major data on voivodship	32–49

CHAPTERS

Geography.....	50–52
Environmental protection.....	53–74
Administrative division and local government	75–79
Public safety. Justice	80–88
Population.....	89–113
Labour market	114–143
Wages and salaries. Social security benefits	144–156
Household. Dwellings	157–175
Education.....	176–205
Health care and social welfare	206–221
Culture. Tourism. Sport.....	222–235
Science and technology. Information society	236–251
Prices.....	252–255
Agriculture, hunting and forestry.....	256–281
Industry and construction	282–292
Transport. Telecommunications.....	293–301
Trade and catering	302–306
Finances of enterprises	307–320
Public finance	321–329
Investments. Fixed assets.....	330–337
Regional accounts	338–342
Entities of the national economy.....	343–349
Fair	350–354

SPIS TABLIC

DZIAŁ I. GEOGRAFIA

Położenie geograficzne	
Powierzchnia i granice w 2018 r.	
Układ pionowy powierzchni	
Większe sztuczne zbiorniki wodne	
Temperatury powietrza	
Opady atmosferyczne, prędkość wiatru, usłonecznienie i zachmurzenie	

DZIAŁ II. STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

Uwagi ogólne	
Stan geodezyjny, kierunki i zmiany w wykorzystaniu powierzchni województwa	
Grunty rolne wyłączone na cele nierolnicze i grunty leśne wyłączone na cele nieleśne	
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrekultywowane i zagospodarowane	
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	
Powierzchnia i pobór wody do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania stawów rybnych	
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi	
Zakłady odprowadzające ścieki według miejsca odprowadzania oraz wyposażenia w oczyszczalnie ścieków	
Oczyszczalnie ścieków	
Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza	
Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powietrza w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza	
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona	
Parki narodowe	
Rezerwy przyrody	
Parki krajobrazowe	
Pomniki przyrody	
Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej	
Odpady wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) oraz tereny ich składowania ...	
Odpady według rodzajów w 2018 r.	
Odpady komunalne	
Nieczystości ciekłe	
Składowiska odpadów komunalnych	
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej (ceny bieżące)	

LIST OF TABLES

CHAPTER I. GEOGRAPHY

Tabl. Table	Str. Page
Geographic location	1
Area and borders in 2018	2
Elevations	3
Major artificial reservoirs	4
Air temperatures	5
Atmospheric precipitation, wind velocity, insolation and cloudiness.....	6

CHAPTER II. ENVIRONMENTAL PROTECTION

General notes	x	53
Geodesic status, directions and changes of voivodship land use	1 (7)	60
Agricultural land designated for non-agricultural purposes and forest land designated for non-forest purposes	2 (8)	61
Devastated and degraded land requiring reclamation and management as well as reclaimed and managed land	3 (9)	61
Water withdrawal for needs of the national economy and population	4 (10)	62
Water consumption for needs of the national economy and population	5 (11)	62
Area and water withdrawal for irrigation in agriculture and forestry as well as water for filling fish ponds	6 (12)	62
Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground	7 (13)	63
Plants discharging wastewater by place of discharge and wastewater treatment plants possessed	8 (14)	63
Wastewater treatment plants	9 (15)	64
Emission and reduction of air pollutants	10 (16)	65
Air pollution reduction systems in plants of significant nuisance to air quality	11 (17)	66
Area of special nature value under legal protection	12 (18)	67
National parks	13 (19)	67
Nature reserves	14 (20)	68
Landscape parks	15 (21)	68
Monuments of nature	16 (22)	69
Generally accessible and estate area green belts	17 (23)	69
Waste generated and landfilled up to now (accumulated) as well as their storage yards areas ...	18 (24)	69
Waste by type in 2018	19 (25)	70
Municipal waste	20 (26)	70
Liquid waste	21 (27)	71
Landfill sites with municipal waste	22 (28)	71
Outlays on fixed assets in environmental protection and water management (current prices)	23 (29)	71

	Tabl. Table	Str. Page
Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekaza- nia do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej	Tangible effects of investments in environmental protection and water management	24 (30) 72
Kierunki finansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Financing directions of the Voivodship Environ- mental Protection and Water Management Fund	25 (31) 74
Wpływy z opłat i kar na fundusze ochrony środo- wiska i gospodarki wodnej	Receipts from fees and fines for environmental protection and water management fund	26 (32) 74
DZIAŁ III. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY	CHAPTER III. ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT	
Uwagi ogólne	General notes	x 75
Jednostki administracyjne województwa	Administrative units of voivodship	1 (33) 77
Gminy w 2018 r.	Gminas in 2018	2 (34) 77
Powiaty i miasta na prawach powiatu w 2018 r. ...	Powiats and cities with powiat status in 2018	3 (35) 78
Radni organów jednostek samorządu terytorialne- go w 2018 r.	Councillors of organs of local government units in 2018	4 (36) 78
Zatrudnienie i wynagrodzenia w administracji publicznej	Paid employment, wages and salaries in the public administration	5 (37) 79
DZIAŁ IV. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI	CHAPTER IV. PUBLIC SAFETY. JUSTICE	
Uwagi ogólne	General notes	x 80
Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakoń- czonych postępowaniach przygotowawczych ...	Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings	1 (38) 83
Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję	Rates of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police	2 (39) 85
Wpływ spraw do sądów powszechnych	Incoming cases in the common courts	3 (40) 85
Wpływ spraw do sądów powszechnych w 2018 r.	Incoming cases in the common courts in 2018	4 (41) 86
Dorośli skazani prawomocnie przez sądy powszechne za przestępstwa ścigane z oskar- żenia publicznego	Adults validly sentenced by common courts for crimes prosecuted by public accusation	5 (42) 87
Załatwione sprawy rodzinne	Resolved family cases	6 (43) 87
Załatwione sprawy rodzinne w 2018 r.	Resolved family cases in 2018	7 (44) 88
Podmioty w Krajowym Rejestrze Sądowym	Entities in the National Judicial Register	8 (45) 88
DZIAŁ V. LUDNOŚĆ	CHAPTER V. POPULATION	
Uwagi ogólne	General notes	x 89
Ludność	Population	1 (46) 93
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym	Working and non-working age population	2 (47) 93
Ludność według płci i wieku	Population by sex and age	3 (48) 94
Miasta i ludność w miastach	Towns and urban population	4 (49) 95
Gminy zamieszkałe przez ludność wiejską	Gminas and rural population	5 (50) 95
Mediana wieku (wiek środkowy) ludności według płci	Median age of population by sex	6 (51) 95
Ruch naturalny ludności	Vital statistics	7 (52) 96
Małżeństwa zawarte i rozwiązane	Marriages contracted and dissolved	8 (53) 97
Małżeństwa zawarte w 2018 r. według wieku nowożeńców	Marriages contracted by age of bridegrooms and brides in 2018	9 (54) 97
Małżeństwa zawarte w 2018 r. według poprzed- niego stanu cywilnego nowożeńców	Marriages contracted by previous marital status of bridegrooms and brides in 2018	10 (55) 99
Małżeństwa wyznaniowe	Church or religious marriages	11 (56) 99
Rozwody w 2018 r. według wieku małżonków w momencie wniesienia powództwa	Divorces by age of spouses at the moment of filing petition for divorce in 2018	12 (57) 100
Rozwody według liczby małoletnich dzieci w mał- żeństwie	Divorces by the number of underage children in the marriage	13 (58) 101

		Tabl. Table	Str. Page
Urodzenia	Births	14 (59)	101
Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka oraz wieku matki	Live births by birth order and age of mother	15 (60)	102
Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludno- ści	Female fertility and reproduction rates of popula- tion	16 (61)	102
Zgony według płci i wieku zmarłych	Deaths by sex and age of deceased	17 (62)	103
Zgony według przyczyn	Deaths by causes	18 (63)	104
Zgony niemowląt według płci i wieku	Infant deaths by sex and age	19 (64)	105
Zgony niemowląt według przyczyn	Infant deaths by causes	20 (65)	106
Zamachy samobójcze zarejestrowane przez Policję	Suicides registered by Police	21 (66)	106
Przeciętne dalsze trwanie życia	Life expectancy	22 (67)	107
Prognoza ludności	Population projection	23 (68)	107
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały	Internal and international migration of population for permanent residence	24 (69)	108
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według kierunków	Internal migration of population for permanent residence by direction	25 (70)	109
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów	Internal migration of population for permanent residence by sex and age of migrants	26 (71)	110
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów	International migration of population for perma- nent residence by sex and age of migrants	27 (72)	110
Rezydenci	Usual residence population	28 (73)	111
Rezydenci w wieku produkcyjnym i nieprodukcyj- nym	Working and non-working age usual residence population	29 (74)	111
Kościół i związki wyznaniowe	Churches and religious associations	30 (75)	112
DZIAŁ VI. RYNEK PRACY	CHAPTER VI. LABOUR MARKET		
Uwagi ogólne	General notes	x	114
Aktywność ekonomiczna ludności	Economic activity of the population		
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej – na podstawie BAEL	Economic activity of the population aged 15 and more – on the LFS basis	1 (76)	122
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według wieku oraz poziomu wykształce- nia w IV kwartale 2018 r. – na podstawie BAEL	Economic activity of the population aged 15 and more by age and educational level in IV quarter 2018 – on the LFS basis	2 (77)	123
Pracujący	Employment		
Pracujący	Employed persons	3 (78)	124
Pracujący według statusu zatrudnienia	Employed persons by employment status	4 (79)	125
Przeciętne zatrudnienie	Average paid employment	5 (80)	126
Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni	Full- and part-time paid employment	6 (81)	127
Przyjęcia do pracy	Hires	7 (82)	128
Zwolnienia z pracy	Terminations	8 (83)	129
Absolwenci uczelni, szkół zawodowych i liceów ogólnokształcących, którzy podjęli pracę po raz pierwszy	The graduates of higher education institutions, leavers of vocational and secondary schools starting work for the first time	9 (84)	130
Miejsca pracy wolne, nowo utworzone i zlikwid- owane w 2018 r.	Job vacancies, newly created and liquidated job in 2018	10 (85)	131
Bezrobocie	Unemployment		
Bezrobotni zarejestrowani, stopa bezrobocia oraz oferty pracy	Registered unemployed persons, unemployment rate as well as job offers	11 (86)	132
Bezrobotni nowo zarejestrowani i wyrejestrowani	Newly registered unemployed persons and per- sons removed from unemployment rolls	12 (87)	132
Bezrobotni zarejestrowani według wieku, poziomu wykształcenia, czasu pozostawania bez pracy oraz stażu pracy	Registered unemployed persons by age, educa- tional level, duration of unemployment and work seniority	13 (88)	133
Bezrobotni zarejestrowani korzystający z aktyw- nych form przeciwdziałania bezrobociu oraz oferty pracy	Registered unemployed persons benefitting from labour market programme as well as job offers	14 (89)	134
Wydatki Funduszu Pracy	Expenditures of Labour Fund	15 (90)	134

	Tabl. Table	Str. Page
Warunki pracy		
Poszkodowani w wypadkach przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) ..	Persons injured in accidents at work (excluding private farms in agriculture)	16 (91) 135
Wypadki i przyczyny wypadków przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)	Contact-modes of injuries and causes of accidents at work (excluding private farms in agriculture)	17 (92) 137
Poszkodowani w wypadkach przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie	Persons injured in accidents at work on private farms in agriculture	18 (93) 139
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia	Exposure to risk factors at work	19 (94) 139
Zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego w 2018 r.	Employees working at workstations assessed for occupational risk in 2018	20 (95) 141
Choroby zawodowe	Occupational diseases	21 (96) 142
Korzystający ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych	Persons receiving benefits for exposure to physical health risk factors at work	22 (97) 143
DZIAŁ VII. WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	CHAPTER VII. WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS	
Uwagi ogólne	General notes	x 144
Wynagrodzenia	Wages and salaries	
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto	Average monthly gross wages and salaries	1 (98) 147
Zatrudnieni według wysokości wynagrodzenia brutto za październik 2018 r.	Paid employment by amount of gross wages and salaries for October 2018	2 (99) 148
Zatrudnieni oraz przeciętne wynagrodzenia brutto według grup zawodów wykonywanych za październik 2018 r.	Paid employment and average gross wages and salaries by performed occupational groups for October 2018	3 (100) 150
Przeciętne wynagrodzenia brutto za październik 2018 r.	Average gross wages and salaries for October 2018	4 (101) 152
Miesięczne wynagrodzenia brutto najwyższe (decyle) w grupach decylowych pracowników zatrudnionych według wielkich grup zawodów wykonywanych za październik 2018 r.	Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment) by great occupational groups for October 2018	5 (102) 154
Świadczenia z ubezpieczeń społecznych	Social security benefits	
Emeryci i renciści	Retirees and pensioners	6 (103) 155
Świadczenia emerytalne i rentowe brutto	Gross retirement and other pension benefits	7 (104) 155
Świadczenia z programu „Rodzina 500+”	“Family 500+” programme	8 (105) 156
DZIAŁ VIII. GOSPODARSTWA DOMOWE. MIESZKANIA	CHAPTER VIII. HOUSEHOLDS. DWELLINGS	
Uwagi ogólne	General notes	x 157
Gospodarstwa domowe	Households	
Prognoza gospodarstw domowych	Households projection	1 (106) 165
Budżety gospodarstw domowych	Households budgets	
Gospodarstwa domowe	Households	2 (107) 165
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych	Average monthly per capita available income in households	3 (108) 165
Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych	Average monthly per capita expenditures in households	4 (109) 166
Przeciętne miesięczne spożycie niektórych artykułów żywnościowych na 1 osobę w gospodarstwach domowych	Average monthly per capita consumption of selected foodstuffs in households	5 (110) 166
Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania	Households equipped with selected durable goods	6 (111) 167
Wskaźniki zagrożenia ubóstwem w gospodarstwach domowych	At-risk of poverty rates in households	7 (112) 168

	Tabl. Table	Str. Page
Mieszkania. Infrastruktura	Dwellings. Infrastructure	
Zasoby mieszkaniowe	Dwelling stocks	8 (113) 168
Mieszkania w zasobach mieszkaniowych wyposażone w instalacje	Dwellings in dwelling stocks fitted with installations	9 (114) 169
Dodatki mieszkaniowe wypłacone w 2018 r.	Housing allowances paid out in 2018	10 (115) 169
Gospodarka gruntami pod budownictwo mieszkaniowe	Administration of grounds for dwelling construction	11 (116) 170
Mieszkania, których budowę rozpoczęto	Dwellings in which construction has begun	12 (117) 170
Mieszkania oddane do użytkowania	Dwellings completed	13 (118) 171
Mieszkania oddane do użytkowania według liczby izb	Dwellings completed by number of rooms	14 (119) 172
Wodociągi i kanalizacja	Water supply and sewage systems	15 (120) 173
Odbiory oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych	Consumers and consumption of electricity in households	16 (121) 173
Sieć gazowa oraz odbiory i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych	Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households	17 (122) 174
Ogrzewnictwo	House-heating	18 (123) 174
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej	Population using water supply, sewage and gas supply systems	19 (124) 175
DZIAŁ IX. EDUKACJA I WYCHOWANIE	CHAPTER IX. EDUCATION	
Uwagi ogólne	General notes	x 176
Edukacja według szczebli kształcenia	Education by level	1 (125) 181
Szkoły według organów prowadzących	Schools by school governing authority	2 (126) 183
Uczniowie według grup wieku	Pupils and students by age groups	3 (127) 185
Współczynnik skolaryzacji	Enrollment rate	4 (128) 186
Uczący się języków obcych w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz policealnych	Pupils and students learning foreign languages in schools for children and youth and in post-secondary schools	5 (129) 187
Uczący się języków obcych w szkołach dla dorosłych	Students studying foreign languages in schools for adults	6 (130) 189
Kształcenie osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	Education of people with special educational needs	7 (131) 190
Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii oraz ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze	Special education and care centres, youth education centres, youth sociotherapy centres and rehabilitation and education centres	8 (132) 191
Wychowanie pozaszkolne	Extracurricular education	9 (133) 192
Internaty i bursy szkół dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych)	Boarding schools and dormitories for children and youth (excluding special schools)	10 (134) 192
Domy i stołówki studenckie	Student dormitories and canteens	11 (135) 193
Studenci szkół wyższych otrzymujący stypendia	Students of higher education institutions receiving scholarships and grants	12 (136) 193
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych)	Primary schools for children and youth (excluding special schools)	13 (137) 194
Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych)	Lower secondary schools for children and youth (excluding special schools)	14 (138) 195
Branżowe szkoły I stopnia dla młodzieży (bez szkół specjalnych)	Stage I sectoral vocational schools for youth (excluding special schools)	15 (139) 196
Uczniowie branżowych szkół I stopnia i absolwenci zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia	Students of stage I sectoral vocational schools and graduates of basic vocational schools for youth (excluding special schools) by narrow fields of education	16 (140) 196
Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez szkół specjalnych)	General secondary schools for youth (excluding special schools)	17 (141) 196
Technika dla młodzieży (bez szkół specjalnych) ..	Technical secondary schools for youth (excluding special schools)	18 (142) 197
Uczniowie i absolwenci techników dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia	Students and graduates of technical secondary schools for youth (excluding special schools) by narrow fields of education	19 (143) 197

	Tabl. Table	Str. Page
Szkoły artystyczne dla dzieci i młodzieży	Level art schools for children and youth	20 (144) 198
Szkoły policealne (bez szkół specjalnych)	Post-secondary schools (excluding special schools)	21 (145) 198
Uczniowie i absolwenci szkół policealnych (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia	Students and graduates of post-secondary schools (excluding special schools) by narrow fields of education	22 (146) 199
Uczelnie	Higher education institutions	23 (147) 199
Filie, zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne oraz zamiejscowe ośrodki dydaktyczne uczelni według lokalizacji w roku akademickim 2018/19	Branches, branch basic organisational units and branch teaching centres of higher education institutions by location in the 2018/19 academic year	24 (148) 200
Studenci uczelni według form studiów i typów uczelni	Students of higher education institutions by mode of study and type of higher education institutions	25 (149) 200
Absolwenci uczelni według form studiów i typów uczelni	Graduates of higher education institutions by mode of study and type of higher education institutions	26 (150) 201
Nauczyciele akademicy w uczelniach	Academic teachers in higher education institutions	27 (151) 201
Cudzoziemcy – studenci i absolwenci według form studiów i typów uczelni	Foreigners – students and graduates by mode of study and type of higher education institutions ..	28 (152) 202
Studia podyplomowe i doktorantkie	Postgraduate and doctoral programmes	29 (153) 202
Studia podyplomowe według podgrup kierunków kształcenia	Postgraduate programmes by narrow fields of education	30 (154) 203
Szkoły dla dorosłych	Schools for adults	31 (155) 204
Wychowanie przedszkolne	Pre-primary education	32 (156) 205

DZIAŁ X. OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

CHAPTER X. HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE

Uwagi ogólne	General notes	x 206
Pracownicy medyczni	Medical personnel	1 (157) 212
Lekarze specjaliści	Doctors specialists	2 (158) 212
Ambulatoryjna opieka zdrowotna	Out-patient health care	3 (159) 213
Stacjonarna opieka zdrowotna	In-patient health care	4 (160) 214
Szpitala ogólne	General hospitals	5 (161) 215
Ratownictwo medyczne i pomoc doraźna	Emergency medical services and first aid	6 (162) 216
Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne	Generally available pharmacies and pharmaceutical outlets	7 (163) 216
Krwiodawstwo	Blood donation	8 (164) 217
Zachorowania na niektóre choroby zakaźne i zatrucia	Incidence of infectious diseases and poisonings ..	9 (165) 217
Żłobki i kluby dziecięce	Nurseries and children's clubs	10 (166) 218
Placówki wsparcia dziennego	Day-support centres	11 (167) 218
Rodzinna piecza zastępcza	Family foster care	12 (168) 219
Instytucjonalna piecza zastępcza	Institutional foster care	13 (169) 219
Pomoc społeczna stacjonarna	Stationary social welfare	14 (170) 220
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej według grup mieszkańców	Stationary social welfare facilities by groups of residents	15 (171) 220
Świadczenia pomocy społecznej	Social assistance benefits	16 (172) 221

DZIAŁ XI. KULTURA. TURYSTYKA. SPORT

CHAPTER XI. CULTURE. TOURISM. SPORT

Uwagi ogólne	General notes	x 222
Kultura	Culture	
Książki i broszury wydane	Books and pamphlets published	1 (173) 225
Gazety i czasopisma wydane	Newspapers and magazines published	2 (174) 225
Biblioteki publiczne (z filiami)	Public libraries (with branches)	3 (175) 226
Muzea	Museums	4 (176) 226

	Tabl. Table	Str. Page
Galerie sztuki	Art galleries.....	5 (177) 226
Teatry, instytucje muzyczne, przedsiębiorstwa estradowe	Theatres, music institutions, entertainment enterprises	6 (178) 227
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice	Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres	7 (179) 227
Kina stałe	Fixed cinemas	8 (180) 228
Abonenci telewizji kablowej	Cable television subscribers	9 (181) 228
Abonenci radiowi i telewizyjni	Radio and television subscribers	10 (182) 228
Turystyka	Tourism	
Baza noclegowa turystyki	Tourist accommodation establishments	11 (183) 229
Turyści zagraniczni korzystający z bazy noclegowej turystyki	Foreign tourists accommodated in tourist accommodation establishments	12 (184) 231
Wykorzystanie bazy noclegowej turystyki	Occupancy in tourist accommodation establishments	13 (185) 232
Placówki gastronomiczne w bazie noclegowej turystyki	Catering establishments in tourist accommodation establishments	14 (186) 232
Sport	Sport	
Organizacje kultury fizycznej i kluby sportowe	Physical education organisations and sports clubs	15 (187) 233
Wybrane dziedziny i rodzaje sportu w klubach sportowych w 2018 r.	Selected sports fields and kinds of sports in sports clubs in 2018	16 (188) 233
Wybrane obiekty sportowe w 2018 r.....	Selected sports facilities in 2018	17 (189) 235
DZIAŁ XII. NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE	CHAPTER XII. SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY	
Uwagi ogólne	General notes	x 236
Nauka i technika	Science and technology	
Podmioty oraz pracujący (personel wewnętrzny) w działalności badawczej i rozwojowej	Entities and internal personnel in research and development	1 (190) 241
Pracujący (personel wewnętrzny) w działalności badawczej i rozwojowej według poziomu wykształcenia	Internal personnel in research and development by educational level	2 (191) 242
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową (ceny bieżące)	Expenditures on research and development (current prices)	3 (192) 243
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według dziedzin B+R (ceny bieżące)	Expenditures on research and development by field of R&D (current prices)	4 (193) 244
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według sektorów instytucjonalnych (ceny bieżące)	Expenditures on research and development by institutional sectors (current prices)	5 (194) 244
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według rodzajów działalności B+R (ceny bieżące)	Expenditures on research and development by type of R&D (current prices)	6 (195) 245
Stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej w działalności B+R	Degree of consumption of research equipment in R&D	7 (196) 245
Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem w przemyśle w 2018 r.	Share of net revenues from sales of new or improved products in net revenues from sales in industry in 2018	8 (197) 246
Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle według rodzajów wprowadzonych innowacji w latach 2016–2018	Innovative enterprises in industry by type of introduced innovation during 2016–2018	9 (198) 247
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle (ceny bieżące).....	Expenditures on innovation activity in industry (current prices)	10 (199) 248
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle według źródeł finansowania (ceny bieżące)	Expenditures on innovation activity in industry by source of funds (current prices)	11 (200) 249
Wynalazki i wzory użytkowe krajowe	Domestic inventions and utility models	12 (201) 250
Spółeczeństwo informacyjne	Information society	
Przedsiębiorstwa wykorzystujące wybrane technologie informacyjno-telekomunikacyjne	Enterprises using selected information and communication technologies	13 (202) 250
Cele wykorzystania Internetu w przedsiębiorstwach	Purpose of using the Internet by enterprises	14 (203) 251

	Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ XIII. CENY		
Uwagi ogólne	x	252
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych ..	1 (204)	253
Ceny detaliczne wybranych towarów i usług	2 (205)	253
Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych	3 (206)	255
Przeciętne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach	4 (207)	255
DZIAŁ XIV. ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO		
Uwagi ogólne	x	256
Rolnictwo		
Ważniejsze wyniki ekonomiczno-produkcyjne w rolnictwie	1 (208)	261
Powierzchnia użytków rolnych według rodzajów użytków	2 (209)	262
Gospodarstwa rolne według grup obszarowych ...	3 (210)	262
Dynamika globalnej, końcowej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe)	4 (211)	263
Struktura globalnej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe)	5 (212)	263
Powierzchnia zasiewów	6 (213)	264
Zbiory i plony wybranych ziemiopłodów	7 (214)	265
Powierzchnia, zbiory i plony warzyw gruntowych	8 (215)	266
Powierzchnia i zbiory owoców z drzew w sadach	9 (216)	267
Powierzchnia i zbiory z krzewów owocowych i plantacji jagodowych w sadach	10 (217)	267
Bydło, trzoda chlewna i owce	11 (218)	268
Drób	12 (219)	269
Produkcja żywca rzeźnego	13 (220)	270
Produkcja mięsa, tłuszczów i podrobów	14 (221)	270
Produkcja mleka krowiego i jaj kurzych	15 (222)	271
Ciągniki rolnicze	16 (223)	271
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik	17 (224)	271
Wartość skupu produktów rolnych (ceny bieżące)	18 (225)	272
Skup ważniejszych produktów rolnych	19 (226)	273
Ekologiczne gospodarstwa rolne	20 (227)	274
Łowiectwo		
Ważniejsze zwierzęta łowne	21 (228)	275
Odstzał ważniejszych zwierząt łownych	22 (229)	275
Koła i członkowie Polskiego Związku Łowieckiego oraz obwody łowieckie	23 (230)	276
Leśnictwo		
Powierzchnia gruntów leśnych	24 (231)	276
Powierzchnia lasów	25 (232)	277
Zasoby drzewne na pniu	26 (233)	278
Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane ...	27 (234)	279
Pozyskanie drewna	28 (235)	280
Zadrzewienia i pozyskanie drewna z zadrzewień	29 (236)	281
Pożary w lasach	30 (237)	281
CHAPTER XIII. PRICES		
General notes	x	252
Price indices of consumer goods and services	1 (204)	253
Retail prices of selected goods and services	2 (205)	253
Average procurement prices of major agricultural products	3 (206)	255
Average marketplace prices received by farmers	4 (207)	255
CHAPTER XIV. AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY		
General notes	x	256
Agriculture		
Major economic and production results in agriculture	1 (208)	261
Agricultural land area by land type	2 (209)	262
Farms by area groups	3 (210)	262
Indices of gross, final and market agricultural output (constant prices)	4 (211)	263
Structure of gross and market agricultural output (constant prices)	5 (212)	263
Sown area	6 (213)	264
Selected crop production and yields	7 (214)	265
Area, production and yields of ground vegetables	8 (215)	266
Area and production of tree fruit in orchards	9 (216)	267
Area and production of fruit bushes and berry fruit in orchards	10 (217)	267
Cattle, pigs and sheep	11 (218)	268
Poultry	12 (219)	269
Production of animals for slaughter	13 (220)	270
Production of meat, fats and pluck	14 (221)	270
Production of cows' milk and hen eggs	15 (222)	271
Agricultural tractors	16 (223)	271
Consumption of mineral or chemical and lime fertilizers in terms of pure ingredient	17 (224)	271
Value of agricultural products procurement (current prices)	18 (225)	272
Procurement of major agricultural products	19 (226)	273
Organic farms	20 (227)	274
Hunting		
Major game species	21 (228)	275
Shoot of main game species	22 (229)	275
Clubs and members of the Polish Hunting Association and hunting districts	23 (230)	276
Forestry		
Forest land	24 (231)	276
Forest areas	25 (232)	277
Growing stock of standing wood	26 (233)	278
Renewals, afforestations and other forest breeding work	27 (234)	279
Removals	28 (235)	280
Trees and shrubs outside the forest and removals	29 (236)	281
Forest fires	30 (237)	281

	Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ XV. PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO	CHAPTER XV. INDUSTRY AND CONSTRUCTION	
Uwagi ogólne	General notes	x 282
Przemysł	Industry	
Produkcja sprzedana przemysłu	Sold production of industry	1 (238) 284
Produkcja sprzedana przemysłu według liczby zatrudnionych w podmiotach gospodarczych w przemyśle (ceny bieżące)	Sold production of industry by number of paid employees in economic entities in industry (current prices)	2 (239) 285
Produkcja wybranych wyrobów	Production of selected products	3 (240) 286
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle	Average paid employment in industry	4 (241) 287
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w przemyśle	Average monthly gross wages and salaries in industry	5 (242) 288
Budownictwo	Construction	
Produkcja budowlano-montażowa (ceny bieżące)	Construction and assembly production (current prices)	6 (243) 289
Produkcja budowlano-montażowa według rodzajów obiektów budowlanych (ceny bieżące)	Construction and assembly production by type of constructions (current prices)	7 (244) 290
Budynki oddane do użytkowania	Buildings completed	8 (245) 290
Przeciętne zatrudnienie i przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w budownictwie	Average paid employment and average monthly gross wages and salaries in construction	9 (246) 292
DZIAŁ XVI. TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA	CHAPTER XVI. TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS	
Uwagi ogólne	General notes	x 293
Transport	Transport	
Linie kolejowe eksploatowane	Railway lines operated	1 (247) 296
Drogi publiczne o twardej nawierzchni	Hard surface public roads	2 (248) 296
Pojazdy samochodowe i ciągniki zarejestrowane	Registered road vehicles and tractors	3 (249) 297
Linie regularnej komunikacji autobusowej	Regular bus transport lines	4 (250) 297
Transport samochodowy zarobkowy	Hire or reward road transport	5 (251) 298
Komunikacja miejska	Urban transport	6 (252) 298
Ruch pasażerów w portach lotniczych	Passenger traffic at airports	7 (253) 299
Przeładunek ładunków w portach lotniczych	Freight loaded and unloaded at airports	8 (254) 299
Wypadki drogowe i ich ofiary	Road traffic accidents and their casualties	9 (255) 299
Wypadki drogowe według sprawców ważniejszych przyczyn i rodzajów pojazdów	Road traffic accidents by culprits major causes and types of vehicles	10 (256) 300
Telekomunikacja	Telecommunications	
Łączna abonementowa, dostęp do sieci Internet	Subscriber lines, access to Internet network	11 (257) 301
DZIAŁ XVII. HANDEL I GASTRONOMIA	CHAPTER XVII. TRADE AND CATERING	
Uwagi ogólne	General notes	x 302
Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące)	Retail sales (current prices)	1 (258) 304
Sprzedaż detaliczna towarów według grup (ceny bieżące)	Retail sales by groups (current prices)	2 (259) 304
Sprzedaż hurtowa towarów w przedsiębiorstwach handlowych (ceny bieżące)	Wholesale in trade enterprises (current prices)	3 (260) 304
Sklepy według form organizacyjnych i stacje paliw	Shops by organizational form and petrol stations	4 (261) 305
Gastronomia	Catering	5 (262) 305
Magazyny handlowe	Trade warehouses	6 (263) 306
Targowiska	Marketplaces	7 (264) 306

	Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ XVIII. FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW	CHAPTER XVIII. FINANCE OF ENTERPRISES	
Uwagi ogólne	General notes	x 307
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sektorów własności	Revenues, costs and financial results of enterprises by ownership sectors	1 (265) 311
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sekcji	Revenues, costs and financial results of enterprises by sections	2 (266) 313
Przedsiębiorstwa według uzyskanych wyników finansowych	Enterprises by obtained financial results	3 (267) 314
Relacje ekonomiczne w przedsiębiorstwach	Economic relations in enterprises	4 (268) 315
Aktywa obrotowe przedsiębiorstw	Current assets of enterprises	5 (269) 316
Kapitały (fundusze) własne przedsiębiorstw	Share equity (funds) of enterprises	6 (270) 318
Kapitał zakładowy spółek	Share capital of companies	7 (271) 319
Zobowiązania przedsiębiorstw	Liabilities of enterprises	8 (272) 320
DZIAŁ XIX. FINANSE PUBLICZNE	CHAPTER XIX. PUBLIC FINANCE	
Uwagi ogólne	General notes	x 321
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów	Revenue of local government units budgets by type	1 (273) 324
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2018 r.	Revenue of local government units budgets by division in 2018	2 (274) 326
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów	Expenditure of local government units budgets by type	3 (275) 327
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2018 r.	Expenditure of local government units budgets by division in 2018	4 (276) 328
Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych	Revenue and costs of local government budgetary establishments	5 (277) 329
DZIAŁ XX. INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE	CHAPTER XX. INVESTMENTS. FIXED ASSETS	
Uwagi ogólne	General notes	x 330
Inwestycje	Investments	
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)	Investment outlays (current prices)	1 (278) 333
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące)	Investment outlays in enterprises (current prices)	2 (279) 334
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach według grup (ceny bieżące)	Investment outlays in enterprises by groups (current prices)	3 (280) 335
Środki trwałe	Fixed assets	
Wartość brutto środków trwałych (bieżące ceny ewidencyjne)	Gross value of fixed assets (current book-keeping prices)	4 (281) 336
Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach (bieżące ceny ewidencyjne)	Gross value of fixed assets in enterprises (current book-keeping prices)	5 (282) 337
DZIAŁ XXI. RACHUNKI REGIONALNE	CHAPTER XXI. REGIONAL ACCOUNTS	
Uwagi ogólne	General notes	x 338
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące)	Gross domestic product (current prices)	1 (283) 341
Podstawowe elementy rachunku produkcji i rachunku tworzenia dochodów (ceny bieżące)	Basic elements of production account and generation of income account (current prices)	2 (284) 341
Nominalne dochody w sektorze gospodarstw domowych	Nominal income in the households sector	3 (285) 342
DZIAŁ XXII. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ	CHAPTER XXII. ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY	
Uwagi ogólne	General notes	x 343
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	Entities of the national economy in the REGON register	1 (286) 344
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według form prawnych i sekcji	Entities of the national economy in the REGON register by legal forms and sections	2 (287) 344

	Tabl. Table	Str. Page
Spółki handlowe według form prawnych i sekcji ...	Commercial companies by legal status and sections	3 (288)
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji	Newly registered entities of the national economy by selected legal forms and sections	4 (289)
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji	Liquidated entities of the national economy by selected legal forms and sections	5 (290)
DZIAŁ XXIII. TARGI	CHAPTER XXIII. FAIR	
Wystawcy oraz frekwencja na Targach „Innowacje – Technologie – Maszyny Polska (ITM Polska)” w Poznaniu	Exhibitors and attendance on the “Innovations – Technologies – Machines Poland (ITM Poland)” in Poznań	1 (291)
Powierzchnia wystawiennicza na Targach „Innowacje – Technologie – Maszyny Polska (ITM Polska)” w Poznaniu	Expositional area on the “Innovations – Technologies – Machines Poland (ITM Poland)” in Poznań	2 (292)
Imprezy wystawiennicze na Międzynarodowych Targach Poznańskich w Poznaniu	Expositional events on Poznań International Fair in Poznań	3 (293)
Wybrane imprezy wystawiennicze organizowane (współorganizowane) przez Międzynarodowe Targi Poznańskie w 2018 r.	Selected expositional events organised (coorganised) by Poznań International Fair in 2018	4 (294)

SPIS WYKRESÓW

LIST OF CHARTS

	Str. Page
Podział administracyjny województwa wielkopolskiego w 2018 r.	Administrative division of the Wielkopolskie Voivodship in 2018 50
Podział województwa wielkopolskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do celów Statystycznych (NUTS) w 2018 r.	Division of the Wielkopolskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2018 51
Ludność według płci i wieku w 2018 r. oraz prognoza na 2050 r.	Population by sex and age in 2018 and population projection for 2050 98
Ruch naturalny ludności	Vital statistics 99
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat	Life expectancy at 0 age 99
Struktura pracujących według sekcji	Structure of employed persons by sections 132
Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według wieku i poziomu wykształcenia	Structure of registered unemployed persons by age and educational level 132
Odchylenia względne przeciętnych wynagrodzeń w wybranych sekcjach od przeciętnego wynagrodzenia w województwie	Relative deviations of average wages and salaries in selected sections from the average wages and salaries in the voivodship 133
Mieszkania wyposażone w instalacje w 2018 r.	Dwellings fitted with installations in 2018 182
Mieszkania oddane do użytkowania	Dwellings completed 182
Edukacja według szczebli kształcenia w roku szkolnym 2018/19	Education by educational level in the 2018/19 school year 183
Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w 2018 r.	Land use in agricultural holdings in 2018 260
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2017 r. (ceny stałe)	Structure of market agricultural output in 2017 (constant prices) 260
Struktura produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)	Structure of construction and assembly production (current prices) 261
Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca	Revenue and expenditure of local government units budgets per capita 328
Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)	Structure of gross value added by kinds of activities (current prices) 328
Struktura podmiotów gospodarki narodowej według sekcji w 2018 r.	Structure of entities of the national economy by sections in 2018 329
Spółki handlowe według form prawnych w 2018 r.	Commercial companies by legal status in 2018 329

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH SYMBOLS

Kreska	(–)	–	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Zero:	(0)	–	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5; magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit;
	(0,0)	–	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.
Kropka	(.)	–	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. data not available or not reliable.
Znak	*	–	oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych. data revised.
Znak	x	–	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. not applicable.
Znak	Δ	–	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 18 na str. 24. categories of applied classification are presented in abbreviated form; their full names are given in the general notes to the Yearbook, item 18 on page 24.
Znak	#	–	oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej. data should not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Official Statistics.
"W tym" "Of which"		–	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.
Comma	(,)	–	used in figures represents the decimal point.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY MAJOR ABBREVIATIONS

tys.	=	tyśiąc	mm	=	milimetr millimetre
mln	=	milion	m	=	metr metre
zł	=	złoty	km	=	kilometr kilometre
PLN	=	złoty	m ²	=	metr kwadratowy square metre
szt.	=	sztuka	ha	=	hektar hectare
pcs	=	piece	km ²	=	kilometr kwadratowy square kilometre
kpl.	=	komplet	l	=	litr litre
wol.	=	wolumin	hl	=	hektolitr hectolitre
vol.	=	volume	dam ³	=	dekametr sześcienny cubic decametre
g	=	gram gram	hm ³	=	hektometr sześcienny cubic hectometre
kg	=	kilogram kilogram			
dt	=	decytona deciton			
t	=	tona tonne			

kWh	=	kilowatogodzina kilowatt-hour	p.proc.	=	punkt procentowy percentage point
GWh	=	gigawatogodzina gigawatt-hour	poj.	=	pojemność
TJ	=	teradžul terajoule	poz.	=	pozycja
°C	=	stopień Celsjusza centigrade	tabl.	=	tablica table
h	=	godzina hour	Dz. U.	=	Dziennik Ustaw
d	=	dość	Dz. Urz.	=	Dziennik Urzędowy
24 h	=	24 hours	i in.	=	i inni
r.	=	rok year	im.	=	imienia
p u	=	powierzchnia użytkowa	itp.	=	i tym podobne and the like
ceg	=	cegła przeliczeniowa materiałów ściennych	m.in.	=	między innymi among others
brick	=	standard brick unit expressing the quantity of wall building materials	np.	=	na przykład for example
t/r	=	ton rocznie	tj.	=	to jest that is
t/y	=	tonnes per year	i.e.	=	that is
art.	=	artykuł	tzn.	=	to znaczy that is
Art.	=	article	i.e.	=	that is
cd.	=	ciąg dalszy	tzw.	=	tak zwany
cont.	=	continued	ww.	=	wyżej wymieniony
dok.	=	dokończenie	PKP	=	Polskie Koleje Państwowe
cont.	=	continued	ESA	=	Europejski System Rachunków European System of Accounts
gm. m-w.	=	gmina miejsko-wiejska urban-rural gimna	PKB	=	produkt krajowy brutto gross domestic product
gm. w.	=	gmina wiejska rural gimna	GDP	=	gross domestic product
m.	=	miasto city	EKG	=	Europejska Komisja Gospodarcza
Lp.	=	liczba porządkowa	ECE	=	Economic Commission for Europe
No.	=	ordinal number	Eurostat	=	Urząd Statystyczny Unii Europejskiej Statistical Office of the European Union
kk	=	Kodeks karny	OECD	=	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju Organization for Economic Cooperation and Development
kks	=	Kodeks karny skarbowy	ONZ	=	Organizacja Narodów Zjednoczonych
nr (Nr)	=	numer	UN	=	United Nations
No.	=	number	UE	=	Unia Europejska
ok.	=	około	EU	=	European Union
pkt	=	punkt	WHO	=	Światowa Organizacja Zdrowia World Health Organization

UWAGI OGÓLNE

1. Prezentowane w Roczniku dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą **całej gospodarki narodowej**.

2. Dane prezentuje się:

1) w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 251 poz. 1885 z późn. zm.).

W ramach PKD 2007 dokonano dodatkowego grupowania, ujmując pod pojęciem „**Przemysł**” sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Pod pojęciem „**Pozostałe usługi**” ujęte są sekcje: „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, „Pozostała działalność usługowa” oraz „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby”;

2) według **sektorów instytucjonalnych** – wyłącznie w zakresie rachunków regionalnych;

3) według **sektorów własności**:

- **sektor publiczny** – grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego,

- **sektor prywatny** – grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego i brakiem przewagi sektorowej w kapitale (mieniu) podmiotu.

„Własność mieszaną” określana jest głównie dla spółek i wyznaczana na podstawie struktury kapitału (mienia) deklarowanego we wniosku rejestracyjnym spółki.

3. Dane prezentowane są w układzie **Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS)**, opracowanej na podstawie No-

GENERAL NOTES

1. Data presented in the Yearbook – unless otherwise indicated – concern the **entire national economy**.

2. Data are presented:

1) according to the **Polish Classification of Activities – PKD 2007**, compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1st January 2008 by the decree of the Council of Ministers, dated 24th December 2007 (Journal of Laws No. 251 item 1885 with later amendments).

The item **“Industry”** was introduced, including NACE Rev. 2 sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” as well as “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”, as an additional grouping.

The item **“Other services”** was introduced including sections: “Professional, scientific and technical activities”, “Administrative and support service activities”, “Public administration and defence; compulsory social security”, “Education”, “Human health and social work activities”, “Arts, entertainment and recreation”, “Other service activities” as well as “Activities of households as employers; undifferentiated goods- and services-producing activities of households for own use”;

2) according to **institutional sectors** – exclusively within the scope of regional accounts;

3) according to **ownership sectors**:

- **public sector** – grouping state ownership (of the State Treasury and state legal persons), the ownership of local government units as well as “mixed ownership” with a predominance of capital (property) of public sector entities,
- **private sector** – grouping private domestic ownership (of natural persons and other private entities), foreign ownership (of foreign persons) as well as “mixed ownership” with a predominance of capital (property) of private sector entities and lack of predominance of public or private sector in capital (property) of the entity.

“Mixed ownership” is defined mainly for companies and determined on the basis of the capital (property) structure as declared in a company’s registration application.

3. Data are presented in accordance with the **Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS)**, compiled on the basis of the Nomenclature

menclature of Territorial Units for Statistics (NUTS), obowiązującej w krajach Unii Europejskiej, zgodnie z Rozporządzeniem (WE) Nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. (Dz. Urz. UE L 154 z 21 czerwca 2003 r. z późn. zm.). Od 1 stycznia 2018 r. obowiązują zmiany wprowadzone Rozporządzeniem Komisji (UE) 2016/2066 z dnia 21 listopada 2016 r. (Dz. Urz. UE L 322 z 29 listopada 2016 r.), zgodnie z którym od 1 stycznia 2018 r. Polskę podzielono na 3 poziomy, w ramach których funkcjonuje 97 jednostek statystycznych NUTS:

- NUTS 1 – **makroregiony** (grupujące województwa) – 7 jednostek,
- NUTS 2 – **regiony** (województwa lub ich części) – 17 jednostek,
- NUTS 3 – **podregiony** (grupujące powiaty) – 73 jednostki.

4. Prezentowane informacje zostały przedstawione stosownie do zakresu prowadzonych badań, uwzględniających podmioty klasyfikowane według kryterium liczby pracujących i – jeśli nie zaznaczono inaczej – obejmują podmioty o liczbie pracujących:

- do 9,
- od 10 do 49,
- 50 i więcej.

5. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – opracowano zgodnie z **każdorazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej**.

6. Dane w podziale według sekcji i działów PKD 2007 opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – tzw. metodą przedsiębiorstw.

Metoda przedsiębiorstw (podmiotowa) oznacza przyjmowanie całych podmiotów gospodarki narodowej za podstawę grupowania wszystkich danych charakteryzujących ich działalność według poszczególnych poziomów klasyfikacyjnych i podziałów terytorialnych.

7. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj.: osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON).

Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową) na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

Informacje w rejestrze REGON tworzone są na podstawie danych zgłaszanych bezpośrednio przez podmioty, na których ciąży obowiązek rejestracji oraz dokonywania zmian cech objętych wpisem. Dane te nie podlegają dodatkowej weryfikacji.

8. Z ważniejszych klasyfikacji, według których prezentuje się dane w Roczniku – obok PKD 2007 – należy wymienić:

1) **Klasyfikację Zawodów i Specjalności (KZiS)**, na podstawie której dokonuje się grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego; klasyfikacja opracowana na podstawie Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Za-

of Territorial Units for Statistics (NUTS) obligatory in the countries of the European Union according to Regulation (EC) No. 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26th May 2003 (Official Journal of the EU L 154, 21st June 2003 with later amendments). Since 1st January 2018 were obligatory amendments introduced by Commission Regulation (EU) 2016/2066 of 21st November 2016 (Official Journal of the EU L 322, 29th November 2016), according to which from 1st January 2018 Poland is divided into 3 levels, under which there are 97 NUTS statistical units in Poland:

- NUTS 1 – **macroregions** (grouping voivodships) – 7 units,
- NUTS 2 – **regions** (voivodships or their parts) – 17 units,
- NUTS 3 – **subregions** (grouping powiats) – 73 units.

4. Information is presented in compliance with the scope of conducted surveys, considering entities classified according to the criterion of the number of persons employed, and – unless otherwise indicated – include entities employing:

- up to 9 persons,
- from 10 to 49 persons,
- 50 persons and more.

5. Data – unless otherwise indicated – are compiled in accordance with the **respective organisational status of units of the national economy**.

6. Data according to NACE Rev. 2 sections and divisions are compiled – unless otherwise indicated – using the enterprise method.

In the **enterprise (entity) method**, the entire organisational unit of entities in the national economy is the basis for grouping all data describing their activity according to individual classification levels and territorial divisions.

7. The term **entities of the national economy** is understood as legal entities, i.e.: legal persons, organisational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity, registered in the Country Official Register of the Units of the National Economy (REGON).

The term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity (production and services) on their own account in order to earn a profit.

Information in REGON register is produced on the basis of data submitted directly by entities, which are obliged to register and report on changes in features required for the registration. The data are not further verified.

8. Other than NACE Rev. 2, among the more important classifications, according to which data are presented in the Yearbook, the following should be mentioned:

1) the **Occupations and Specialisations Classification (KZiS)**, on the basis of which councillors of organs of local government units are grouped; the classification, compiled on the basis of the International Standard Classification of Occu-

wodów (ISCO-08) wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2015 r. rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 227) w miejsce obowiązującej do 31 grudnia 2014 r.;

- 2) **Polską Klasyfikację Wyrobów i Usług – PKWiU 2015**, na podstawie której dokonuje się grupowania wyrobów i towarów; PKWiU 2015, opracowana na podstawie międzynarodowych klasyfikacji i nomenklatur, wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2016 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 września 2015 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1676 z późn. zm.);
- 3) **Klasyfikację Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP)**, na podstawie której dokonuje się grupowania spożycia produktów (wyrobów i usług) w sektorze gospodarstw domowych oraz wydatków na towary i usługi konsumpcyjne w gospodarstwach domowych (przyjętych również do opracowania wskaźników cen);
- 4) **Polską Klasyfikację Obiektów Budowlanych (PKOB)**, na podstawie której dokonuje się grupowania obiektów budowlanych; PKOB, opracowana na podstawie Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (CC), wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2000 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1999 r. (Dz. U. Nr 112, poz. 1316 z późn. zm.);
- 5) **Klasyfikację Środków Trwałych (KŚT)**, na podstawie której dokonuje się grupowania środków trwałych według rodzajów; KŚT 2016 wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2017 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 3 października 2016 r. (Dz. U. 2016 poz. 1864), w miejsce obowiązującej do 31 grudnia 2016 r.

9. Informacje o **województwie** oraz w podziale na **miasta i wieś** – jeśli nie zaznaczono inaczej – podano w każdorazowym podziale administracyjnym. Przez **miasta** rozumie się gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich, przez **wieś** – gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.

10. Dane w **cenach bieżących** odpowiadają uzyskanym dochodom, poniesionym wydatkom lub wartości wyrobów, usług itp. W tablicach i na wykresach, w których nie określono cen, dane liczbowe wyrażono w cenach bieżących.

Do wyceny produkcji i wartości dodanej brutto przyjęto kategorię **cen bazowych**.

Cena bazowa definiowana jest jako kwota pieniędzy otrzymywana przez producenta (w tym także przez jednostkę handlową) od nabywcy za jednostkę produktu (wyrobu lub usługi), pomniejszona o podatki od produktu oraz o ewentualne rabaty i opusty, powiększona o dotacje otrzymywane do produktu.

Podatki od produktów obejmują: podatek od towarów i usług – VAT (od produktów krajowych i z importu), podatki i cła od importu (łącznie z podatkiem akcyzowym) oraz inne podatki od produktów, jak podatek akcyzowy od produktów krajowych i podatki od niektórych rodzajów usług (np. od gier losowych i zakładów wzajemnych oraz do 2010 r.

pations (ISCO-08), was introduced on 1st January 2015 by the decree of the Minister of Labour and Social Policy of 7th August 2014 (uniform text Journal of Laws 2018 item 227) replacing the classification valid until 31st December 2014;

- 2) the **Polish Classification of Products and Services – PKWiU 2015**, on the basis of which products and goods are grouped; compiled on the basis of international classifications and nomenclatures, was introduced on 1st January 2016 by the decree of the Council of Ministers, dated 4th September 2015 (Journal of Laws 2015 item 1676 with later amendments);
- 3) the **Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP)**, on the basis of which final consumption expenditure of products (goods and services) in the households sector as well as expenditures on consumer goods and services of households (also adopted for compiling price indices) are grouped;
- 4) the **Polish Classification of Types of Construction (PKOB)**, on the basis of which type of constructions are grouped; PKOB, compiled on the basis of the Classification of Types of Constructions (CC), was introduced on 1st January 2000 by the decree of the Council of Ministers, dated 30th December 1999 (Journal of Laws No. 112, item 1316 with later amendments);
- 5) the **Classification of Fixed Assets (KŚT)**, on the basis of which fixed assets are grouped according to type; KŚT 2016 was introduced on 1st January 2017 by the decree of the Council of Ministers, dated 3rd October 2016 (Journal of Laws 2016 item 1864), replacing the classification valid until 31st December 2016.

9. Information on **voivodship** as well as by **urban and rural area** – unless otherwise indicated – is presented according to administrative division in a given period. The term **urban area** is understood as urban gminas and towns in urban-rural gminas, while a **rural area** is understood as rural gminas and rural area in urban-rural gminas.

10. Data in **current prices** correspond to obtained revenue, incurred expenditures or the value of products, services, etc. In tables and charts in which prices are not defined, data are expressed in current prices.

In order to evaluate production and gross value added the **basic price** category was implemented.

Basic price is defined as the amount of money received by a producer (trade entities included) from a buyer for a unit of product (good or service), decreased by the tax on the product as well as by applicable rebates and deductions, and increased by subsidies received for the product.

Taxes on products include: value added tax – VAT (on domestic products and on imports), taxes and customs duties on imports (including excise tax) as well as other taxes on products, such as excise tax on domestic products and taxes on selected types of services (e.g., on games of chance and mutual

zryczałtowany podatek od towarów i usług od okazjonalnych przewozów osób autobusami zarejestrowanymi za granicą).

11. Jako ceny stałe przyjęto w przypadku:

- 1) produkcji rolniczej – średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany, z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego;
- 2) produkcji sprzedanej przemysłu:
 - ceny stałe 2005 r. (średnie ceny bieżące 2005 r.) dla lat 2006–2010,
 - ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.) dla lat 2011–2015,
 - ceny stałe 2015 r. (średnie ceny bieżące 2015 r.) od 2016 r.

12. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

Wskaźniki dynamiki – w przypadku zmian metodycznych, zmian kategorii ceny przyjmowanej do wyceny produkcji, zmian systemu cen stałych oraz zmian systemu wag do obliczania wskaźników cen w poszczególnych okresach – obliczono w warunkach porównywalnych.

Wskaźniki jednopodstawowe obliczono metodą nawiązania łańcuchowego.

13. Do przeliczeń danych według liczby ludności – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjęto liczbę ludności według krajowej definicji zamieszkania, opracowaną metodą bilansową.

Przy przeliczaniu na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) danych według stanu w końcu roku (np. łóżka w szpitalach, środki trwałe) przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. produkcja, sprzedaż, nakłady inwestycyjne) – według stanu w dniu 30 czerwca.

Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności opracowaną – jeśli nie zaznaczono inaczej – za lata 2000–2009 na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, przy czym dla lat 2000 i 2001 według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 2002 r., od 2010 r. na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, przy czym dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 2011 r.

14. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

15. Niektóre informacje zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Urzędu Statystycznego.

16. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.

17. Informacje statystyczne pochodzące ze źródeł spoza Urzędu Statystycznego opatrzone odpowied-

betting and until 2010 lump sum tax on goods and services from occasional transport of passengers in buses with foreign registration).

11. Constant prices were adopted as follows:

- 1) agricultural output – average national current prices from the year preceding the reference year, with the exception of potatoes, vegetables and fruit, in case of which average prices from two consecutive years are adopted, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year;
- 2) sold production of industry:
 - 2005 constant prices (2005 average current prices) for 2006–2010,
 - 2010 constant prices (2010 average current prices) for 2011–2015,
 - 2015 constant prices (2015 average current prices) since 2016.

12. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.

Indices – in case of methodological changes, changes in price categories used in the evaluation of production, changes in the system of constant prices as well as changes in the system of weights for calculating price indices in individual periods – are calculated in comparable conditions.

Single base indices are calculated using the chain-base index method.

13. For the purpose of calculating data by population number, unless otherwise indicated, the population number according to the national definition of residence, compiled using the balance method, was adopted.

When computing per capita data (1000 population, etc.) as of the end of a year (e.g., beds in hospitals, fixed assets), the population as of 31st December was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year (e.g., production, sales, investment outlays) – as of 30th June.

For calculations, it was assumed to use the number of population calculated – unless otherwise indicated – for the years 2000–2009 on the basis of the results of the Population and Housing Census 2002, for 2000 and 2001 by the administrative division valid as of 31st December 2002, and since 2010 on the basis of the results of the Population and Housing Census 2011, for 2010 by the administrative division valid as of 31st December 2011.

14. Data – unless otherwise indicated – do not include the budgetary units conducting activity within the scope of national defence and public safety.

15. Selected information presented on the basis of preliminary data and may change in subsequent publications of the Statistical Office.

16. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item “total”.

17. Statistical information originating from sources other than the Statistical Office is indicated in the

nimi notami, zgodnie z zasadą, że jako źródłowącę podaje się instytucję przekazującą informacje prezentowane w tablicy za ostatni rok.

18. W Roczniku zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych; zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

appropriate note, with the institution providing the information for the last presented year given as the source.

18. The names of some classification levels used in the Yearbook have been abbreviated; the list of abbreviations used and their full names are given below:

skrót abbreviation	pełna nazwa full name
MIĘDZYNARODOWA STATYSTYCZNA KLASYFIKACJA CHORÓB I PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH (X Rewizja)	
INTERNATIONAL STATISTICAL CLASSIFICATION OF DISEASES AND RELATED HEALTH PROBLEMS (ICD-10 Revision)	
Choroby krwi i narządów krwiotwórczych Diseases of blood and blood-forming organs	Choroby krwi i narządów krwiotwórczych oraz wybrane choroby przebiegające z udziałem mechanizmów immunologicznych Diseases of the blood and blood-forming organs and certain disorders involving the immune mechanism
Wady rozwojowe wrodzone Congenital anomalies	Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities
Objawy i stany niedokładnie określone Symptoms and ill-defined conditions	Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych niesklasyfikowane gdzie indziej Symptoms, signs and abnormal clinical and laboratory findings, not elsewhere classified

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007
STATISTICAL CLASSIFICATION OF ECONOMIC ACTIVITIES IN THE EUROPEAN COMMUNITY
– NACE Rev. 2

sekcje sections

Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych Trade; repair of motor vehicles	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi Accommodation and food service activities
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

skrót
abbreviation

pełna nazwa
full name

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007 (dok.)
STATISTICAL CLASSIFICATION OF ECONOMIC ACTIVITIES IN THE EUROPEAN COMMUNITY
– NACE Rev. 2 (cont.)

działy divisions

Produkcja skór i wyrobów skórzanych	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials
Produkcja wyrobów farmaceutycznych Manufacture of pharmaceutical products	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych Manufacture of basic pharmaceutical products and pharmaceutical preparations
Produkcja wyrobów z metali Manufacture of metal products	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment
Produkcja maszyn i urządzeń	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
Gospodarka odpadami; odzysk surowców	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców
Budowa budynków	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej

*
* *

Wyjaśnienia metodyczne dotyczące podstawowych pojęć i metod opracowywania danych liczbowych znajdują się w uwagach ogólnych do poszczególnych działów, a bardziej szczegółowe informacje dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki w publikacjach tematycznych oraz w serii „Metodologia badań statystycznych”.

Methodological explanations concerning basic definitions and methods of compiling statistical data are contained in the general notes to individual chapters, while more detailed information on particular fields of statistics can be found in thematic publications as well as in the series “Statistical Research Methodology”.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R.

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	

POWIERZCHNIA. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY – stan w dniu 31 XII
AREA. ADMINISTRATIVE DIVISION – as of 31 XII

Powierzchnia w km ²	312695	29826	9,5	Area in km ²
Powiaty	314	31	9,9	Powiats
Miasta na prawach powiatu	66	4	6,1	Cities with powiat status
Gminy	2478	226	9,1	Gminas
Miasta	930	113	12,2	Towns
Miejscowości wiejskie	52497	5453	10,4	Rural localities
Sołectwa	40740	3884	9,5	Village administrator's offices

STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA
ENVIRONMENTAL PROTECTION

Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:				Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thousand tonnes:
pyłowych	31,8	2,1	6,6	particulates
gazowych	213214,2	11472,8	5,4	gases
Komunalne oczyszczalnie ścieków ^a (stan w dniu 31 XII).....	3257	336	10,3	Municipal wastewater treatment plants ^a (as of 31 XII)
w tym: biologiczne	2439	245	10,0	of which: biological
z podwyższonym usuwaniem biogenów	810	91	11,2	with increased biogene removal (disposal)
Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) w tys. t.....	115338,7	3695,4	3,2	Waste generated (during the year; excluding municipal waste) in thousand tonnes
Odpady komunalne zebrane ^b (w ciągu roku) w tys. t	12485,4	1223,7	9,8	Municipal waste collected ^b (during the year) in thousand tonnes
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące):				Outlays on fixed assets (current prices):
służące ochronie środowiska:				in environmental protection:
w milionach złotych	10392,1	865,2	8,3	in million PLN
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	3,4	3,1	x	in % of total investment outlays
służące gospodarce wodnej:				in water management:
w milionach złotych	2467,9	160,5	6,5	in million PLN
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	0,8	0,6	x	in % of total investment outlays

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE
PUBLIC SAFETY

Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych ^c :				Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings ^c :
w liczbach bezwzględnych	768049	59956	7,8	in absolute numbers
na 10 tys. ludności	200	172	x	per 10 thousand population
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ^c w %	73,4	76,9	x	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police ^c in %

a Pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dane szacunkowe. c Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich.

a Working on sewage network. b Estimated data. c Excluding punishable acts committed by juveniles.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
LUDNOŚĆ POPULATION				
Ludność (stan w dniu 31 XII) w tys.....	38411,1	3494,0	9,1	Population (as of 31 XII) in thousands
miasta	23067,2	1896,3	8,2	urban areas
wieś.....	15343,9	1597,6	10,4	rural areas
w tym kobiety.....	19829,3	1794,0	9,0	of which females
Ludność na 1 km ² powierzchni ogól- nej (stan w dniu 31 XII).....	123	117	x	Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII).....	65,1	64,7	x	Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31 XII)
Przyrost naturalny na 1000 ludności ..	-0,68	1,05	x	Natural increase per 1000 population
Saldo migracji wewnętrznych i za- granicznych na pobyt stały na 1000 ludności	0,09	0,37	x	Internal and international net migra- tion for permanent residence per 1000 population
RYNEK PRACY. WYNAGRODZENIA LABOUR MARKET. WAGES AND SALARIES				
Pracujący ^{ab} (stan w dniu 31 XII) w tys.	15614,9	1563,8	10,0	Employed persons ^{ab} (as of 31 XII) in thousands
Przeciętne miesięczne wynagrodze- nie brutto w zł	4589,91	4201,16	91,5	Average monthly gross wages and salaries in PLN
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	968,9	50,9	5,3	Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thousands
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^b (stan w dniu 31 XII) w %	5,8	3,2	x	Registered unemployment rate ^b (as of 31 XII) in %
MIESZKANIA. INFRASTRUKTURA DWELLINGS. INFRASTRUCTURE				
Zasoby mieszkaniowe ^c (stan w dniu 31 XII):				Dwelling stocks ^c (as of 31 XII):
mieszkania: w tysiącach	14615,1	1230,5	8,4	dwellings: in thousands
na 1000 ludności.....	380,5	352,2	x	per 1000 population
izby: w tysiącach.....	55874,3	4985,1	8,9	rooms: in thousands
na 1000 ludności	1454,6	1426,8	x	per 1000 population
powierzchnia użytkowa mieszkań: w tysiącach m ²	1084166,5	100282,5	9,2	useful floor area of dwellings in thousands m ²
na 1000 ludności w m ²	28225,3	28701,6	x	per 1000 population in m ²
Mieszkania oddane do użytkowania:				Dwellings completed:
w tysiącach	185,1	19,9	10,7	in thousands
na 1000 ludności:				per 1000 population:
mieszkania.....	4,8	5,7	x	dwellings
izby	18,6	22,9	x	rooms
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	435,0	535,4	x	useful floor area of dwellings in m ²
Długość sieci (stan w dniu 31 XII) w km:				Network (as of 31 XII) in km:
wodociągowej rozdzielczej	307690,4	32590,7	10,6	water supply distribution
kanalizacyjnej ^d	160671,4	14721,5	9,2	sewage ^d
gazowej	154380,0	15753,5	10,2	gas supply

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010. c Na podstawie bilansu. d Łącznie z kolektorami.

a By actual workplace and kind of activity. b Data are compiled considering employed persons on private farms in agriculture estimated using the results of the Agricultural Census 2010. c Based of balance. d Including collectors.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	

EDUKACJA^a I WYCHOWANIE – stan na początku roku szkolnegoEDUCATION^a – as of beginning of the school year

Uczniowie w szkołach ^b w tys.:				Pupils and students in schools ^b in thousands:
podstawowych	3039,8	301,4	9,9	primary
gimnazjalnych	350,6	34,5	9,9	lower secondary
branżowych I stopnia ^c	156,8	20,5	13,1	stage I sectoral vocational ^c
liceach ogólnokształcących	470,3	40,0	8,5	general secondary
technikach	505,6	48,1	9,5	technical secondary
artystycznych ogólnokształcących ^d	12,9	0,9	7,4	general art ^d
policealnych	218,6	17,9	8,2	post-secondary
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^e :				Children attending pre-primary edu- cation establishments ^e :
w tysiącach	1392,9	140,4	10,1	in thousands
na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	895	917	x	per 1000 children aged 3–6

OCHRONA ZDROWIA^f I POMOC SPOŁECZNA – stan w dniu 31 XIIHEALTH CARE^f AND SOCIAL WELFARE – as of 31 XII

Pracownicy medyczni ^g :				Medical personnel ^g :
lekarze	89532	5332	6,0	doctors
lekarze dentyści	12927	283	2,2	dentists
pielęgniarki ^h	192964	12748	6,6	nurses ^h
Przychodnie	21881	1937	8,9	Out-patients departments
Szpitala ogólne	949	61	6,4	General hospitals
Łóżka w szpitalach ogólnych w tys.	181,7	15,1	8,3	Beds in general hospitals in thousands
Apteki ogólnodostępne ⁱ	12899	1316	10,2	Generally available pharmacies ⁱ

**KULTURA. TURYSTYKA
CULTURE. TOURISM**

Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII)	7925	674	8,5	Public libraries (including branches; as of 31 XII)
Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) w tys. wol.	127493,7	11823,7	9,3	Public library collections (as of 31 XII) in thousand vol.
Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	945	93	9,8	Museums with branches (as of 31 XII)
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	38124,4	1290,3	3,4	Museum and exhibition visitors in thousands

a Patrz uwagi ogólne do działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. 176. b Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. c Łącznie z uczniami w oddziałach zasadniczych szkół zawodowych oraz uczniami szkół specjalnych przysposabiających do pracy. d Dających uprawnienia zawodowe. e Łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. f Łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych i administracji. g Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ. h Łącznie z magistrami pielęgniarstwa. i Patrz uwagi ogólne do działu „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna”, ust. 14 na str. 208.

a See general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 176. b Excluding schools for adult, except post-secondary schools. c Including students of basic vocational school sections and students of special job-training schools. d Leading to professional certification. e Including the children attending for all school year in the units performing health care activities. f Data include health care units subordinated to the Ministry of National Defence as well as the Ministry of the Interior and Administration. g Data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local government administration and National Health Fund. h Including master nurses. i See general notes to the chapter “Health care and social welfare”, item 14 on page 208.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	

KULTURA. TURYSTYKA (dok.)
CULTURE. TOURISM (cont.)

Kina stałe (stan w dniu 31 XII).....	497	45	9,1	Fixed cinemas (as of 31 XII)
Widzowie w kinach stałych w tys.	59177,8	6214,9	10,5	Audience in fixed cinemas in thousands
Baza noclegowa turystyki ^a : miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII) w tys.	798,7	42,0	5,3	Tourist accommodation establishments ^a : number of beds (as of 31 VII) in thousands
korzystający z noclegów w tys.	33895,9	2099,5	6,2	tourists accommodated in thousands

ROLNICTWO^b I LEŚNICTWO
AGRICULTURE^b AND FORESTRY

Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej (stan w czerwcu) ^c w tys. ha	14539,6	1729,8	11,9	Agricultural land in good agricultural condition (as of June) ^c in thousand ha
pod zasiewami ^d	10829,3	1472,3	13,6	sown area ^d
grunty ugorowane	179,9	7,3	4,1	fallow land
uprawy trwałe	352,6	11,6	3,3	permanent crops
ogrody przydomowe	27,9	1,0	3,6	kitchen gardens
łąki i pastwiska	3149,9	237,6	7,5	meadows and pastures
Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu) ^d w tys. ha:				Sown area (as of June) ^d in thousand ha:
zboża	7806,3	1078,3	13,8	cereals
ziemniaki	291,0	31,8	10,9	potatoes
warzywa gruntowe ^e	176,1	21,1	12,0	ground vegetables ^e
Zbiory w tys. t:				Production in thousand tonnes:
zboża	26779,8	3578,4	13,4	cereals
ziemniaki	7312,0	792,6	10,8	potatoes
warzywa gruntowe ^e	4109,0	463,6	11,3	ground vegetables ^e
Plony z 1 ha w dt:				Yields per 1 ha in dt:
zboża	34,3	33,2	96,8	cereals
ziemniaki	251	249	99,2	potatoes
Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	9254,9	769,4	8,3	Forest areas (as of 31 XII) in thousand ha

PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO
INDUSTRY AND CONSTRUCTION

Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące):				Sold production of industry (current prices):
w milionach złotych	1520836,1	180581,7	11,9	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	39592	51734	130,7	per capita in PLN
Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej ^f (ceny bieżące):				Sales of construction and assembly production ^f (current prices):
w milionach złotych	218148,0	21571,1	9,9	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	5679	6180	108,8	per capita in PLN

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. Dane opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. b Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. c Bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali. d Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone). e Łącznie z ogrodami przydomowymi; dane według szacunków. f Zrealizowanej przez podmioty budowlane – według miejsca wykonywania robót.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. Data were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. b Data are presented according to the official residence of the land user. c Excluding land of owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale. d Excluding permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green fertilizers). e Including kitchen gardens; data based on estimation. f Realised by construction units – by place of performing works.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	

TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII

TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS – as of 31 XII

Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie) w km	303956,9	29771,0	9,8	Hard surface public roads (urban and non-urban) in km
w tym o nawierzchni ulepszonej w %	92,7	92,4	x	of which improved in %
Samochody zarejestrowane ^a w tys. szt.:				Registered cars ^a in thousand units:
osobowe	23429,0	2345,3	10,0	passenger cars
ciężarowe ^b i ciągniki siodłowe	3758,2	402,0	10,7	lorries ^b and road tractors
Placówki pocztowe ^c	7602	687	9,0	Postal offices ^c
Łączna abonenckie ^d :				Subscriber lines ^d :
w tysiącach	4096,2	338,4	8,3	in thousands
na 1000 ludności	107	97	x	per 1000 population

HANDEL – stan w dniu 31 XII

TRADE – as of 31 XII

Sklepy	339880	33038	9,7	Shops
Liczba ludności na 1 sklep	113	106	x	Population per shop
Targowiska stałe	2156	226	10,5	Permanent marketplaces

FINANSE PUBLICZNE

PUBLIC FINANCE

Budżety gmin^a				Budgets of gminas^a
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	121425,6	12735,2	10,5	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	4702	4694	99,8	per capita in PLN
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	127132,8	13452,6	10,6	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	4924	4958	100,7	per capita in PLN
Budżety miast na prawach powiatu				Budgets of cities with powiat status
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	85507,8	5207,3	6,1	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	6791	6698	98,6	per capita in PLN
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	87014,6	5159,3	5,9	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	6911	6636	96,0	per capita in PLN
Budżety powiatów				Budgets of powiats
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	27959,3	2855,8	10,2	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	1083	1053	97,2	per capita in PLN
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	28656,6	3108,0	10,8	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	1110	1146	103,2	per capita in PLN

a Łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe (na okres 30 dni) wydane w końcu roku. b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi. c Dane dotyczą placówek operatora wyznaczonego. d Własne; dane częściowo szacunkowe. e Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Including having temporary permission (for the period of 30 days) issued at the end of the year. b Including vans. c Data concern operators of the public telecommunication network. d Own; partly estimated data. e Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (dok.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	

FINANSE PUBLICZNE (dok.)
PUBLIC FINANCE (cont.)

Budżety województw				Budgets of voivodships
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych.....	16953,7	1235,9	7,3	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	441	354	80,2	per capita in PLN
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych.....	16582,3	1270,5	7,7	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	432	364	84,3	per capita in PLN

INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE
INVESTMENTS. FIXED ASSETS

Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				Investment outlays (current prices):
w milionach złotych.....	302675,2	27873,5	9,2	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	7879	7985	101,3	per capita in PLN
Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				Gross value of fixed assets (as of 31 XII; current book-keeping prices):
w milionach złotych.....	4029716,5	376232,4	9,3	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	104910	107681	102,6	per capita in PLN

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON ^a (stan w dniu 31 XII).....	4365375	429658	9,8	Entities of the national economy in the REGON register ^a (as of 31 XII)
sektor publiczny.....	113019	8804	7,8	public sector
sektor prywatny	4188932	414541	9,9	private sector

RACHUNKI REGIONALNE W 2017 R.
REGIONAL ACCOUNTS IN 2017

Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):				Gross domestic product (current prices):
w milionach złotych.....	1989351	196889	9,9	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	51776	56496	109,1	per capita in PLN
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):				Gross value added (current prices):
w milionach złotych.....	1747080	172910	9,9	in million PLN
na 1 pracującego ^b w zł	118027	115691	98,0	per employed person ^b in PLN
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				Gross nominal disposable income in the households sector:
w milionach złotych.....	1179975	112682	9,5	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	30711	32334	105,3	per capita in PLN

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. W podziale według sektorów – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON. ^b Do przeliczeń przyjęto przeciętną w roku liczbę pracujących.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture. In divisions by ownership sectors – excluding entities, for which information on the ownership form does not exist in the REGON register. ^b For calculations the average number of employed persons was applied.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
POWIERZCHNIA					
1	Powierzchnia w km ² (stan w dniu 31 XII).....	29826	29826	29826	29826
STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA					
Pobór wody – w % poboru ogółem – na cele:					
2	produkcyjne ^a (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem).....	83,8	83,9	80,1	81,3
3	eksploatacji sieci wodociągowej ^b	10,7	10,8	12,7	11,8
4	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 km ² w dam ³	62,2	60,6	51,6	55,8
5	w tym do produkcji przemysłowej.....	53,3	52,1	42,5	46,5
Ścieki przemysłowe i komunalne ^c odprowadzone do wód lub do ziemi:					
6	oczyszczane w % wymagających oczyszczania.....	96,1	98,6	99,7	99,8
7	nieoczyszczane na 1 km ² w dam ³	0,3	0,1	0,0	0,0
8	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogółu ludności ^d	52,7	59,7	62,5	69,4
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:					
9	pyłowych.....	13,2	9,7	5,6	4,7
10	gazowych (bez dwutlenku węgla).....	176,1	191,7	79,1	77,6
Redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w % zanieczyszczeń wytworzonych:					
11	pyłowych.....	98,7	99,2	99,6	99,7
12	gazowych (bez dwutlenku węgla).....	7,9	9,9	60,7	64,6
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona (stan w dniu 31 XII):					
13	w % powierzchni ogólnej.....	31,3	31,0	31,8	31,6
14	na 1 mieszkańca w m ²	2788	2742	2752	2718
15	Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) ^e na 1 km ² w t.....	122,4	174,2	173,4	192,6
16	Odpady komunalne zebrane ^f (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w kg.....	315	256	266	301
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące) w % nakładów inwestycyjnych ogółem:					
17	służące ochronie środowiska.....	5,3	4,1	4,6	6,4
18	służące gospodarce wodnej.....	0,9	0,9	1,2	1,2
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE					
Przestępstwa stwierdzone przez Policję ^g w zakończonych postępowaniach przygotowawczych:					
19	w liczbach bezwzględnych.....	102395	115673	96929	76459
20	na 10 tys. ludności.....	306	343	282	220
21	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ^g w %.....	47,1	65,9	73,3	71,8

a Z ujęć własnych. b Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci. c Od 2010 r. dane nieporównywalne z danymi ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów. e Patrz uwagi ogólne działu „Stan i ochrona środowiska” z danymi za lata poprzednie ze względu na zmianę katalogu odpadów. g Do 2012 r. – łącznie z prokuraturą; od 2014 r.

a From own intakes. b Water withdrawal at intakes before entering the water network. c Since 2010 data are not comparable with data for previous years due to change in the catalogue of waste. g Until 2012 – including prosecutor's office;

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
LUDNOŚĆ ^a					
1	Ludność (stan w dniu 31 XII).....	3345316	3372417	3446745	3472579
2	miasta	1936125	1925481	1927523	1912222
3	wieś.....	1409191	1446936	1519222	1560357
4	w tym kobiety	1721655	1736294	1770127	1783093
5	Kobiety na 100 mężczyzn (stan w dniu 31 XII).....	106,0	106,1	105,6	105,5
6	Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII).....	112,2	113,1	115,6	116,4
Ludność w wieku (stan w dniu 31 XII):					
7	przedprodukcyjnym	850693	728791	684545	667176
8	produkcyjnym	2041805	2179176	2235446	2192156
9	poprodukcyjnym	452818	464450	526754	613247
10	Małżeństwa na 1000 ludności	5,8	5,6	6,2	5,0
11	Rozwody na 1000 ludności.....	1,1	1,4	1,4	1,7
12	Urodzenia żywe na 1000 ludności.....	10,5	10,5	11,9	10,7
13	Zgony ^b na 1000 ludności	9,5	9,0	9,0	9,0
14	Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,0	1,5	2,9	1,7
15	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych.....	7,8	5,9	4,4	4,3
16	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności.....	0,4	0,7	0,4	+0,0
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia w momencie urodzenia:					
17	mężczyźni.....	69,7	71,3	72,5	74,0
18	kobiety	77,5	79,2	80,5	81,2
RYNEK PRACY					
Pracujący ^{de} (stan w dniu 31 XII):					
19	w tysiącach	1351,1	1223,7	1327,8	1412,7
20	w tym kobiety	631,3	548,7	599,6	652,0
21	na 1000 ludności	404	363	385	407
22	w sektorze prywatnym w %	77,4	78,1	80,3	82,4
według rodzajów działalności w %:					
23	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	.	17,1	16,0	15,2
24	przemysł i budownictwo	.	32,5	31,8	30,9
25	handel; naprawa pojazdów samochodowych ^d , transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^d ; informacja i komunikacja	.	24,0	25,2	25,5
26	działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ^d	.	3,3	3,1	3,1
27	pozostałe usługi ^f	.	23,1	23,9	25,3
Przeciętne zatrudnienie:					
w przemyśle:					
28	w tysiącach	.	307,1	314,8	323,0
29	na 1000 ludności.....	.	91,2	91,5	93,1
w budownictwie:					
30	w tysiącach	.	49,7	68,6	57,4
31	na 1000 ludności.....	.	14,8	19,9	16,5

a Patrz uwagi ogólne do działu „Ludność”, ust. 2 na str. 89 i ust. 3 na str. 90. b Łącznie ze zgonami niemowląt. c Do obliczenia miejsca pracy i (od 2004 r.) rodzaju działalności. e Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach w 2005 r. – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r.

a See general notes to the chapter “Population”, item 2 on page 89 and item 3 on page 90. b Including infant deaths. c For actual workplace and (since 2004) kind of activity. e Data are compiled considering employed persons on private farms in Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 – of the Agricultural Census 2010. f See general notes

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
POPULATION ^a					
3475323	3481625	3489210	3493969	Population (as of 31 XII)	1
1906899	1903630	1903380	1896325	urban areas	2
1568424	1577995	1585830	1597644	rural areas	3
1784393	1787660	1791509	1794046	of which females	4
105,5	105,5	105,5	105,5	Females per 100 males (as of 31 XII)	5
116,5	116,7	117,0	117,1	Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)	6
665584	667280	672300	675946	Population of age (as of 31 XII):	
2175703	2158619	2139386	2121596	pre-working	7
634036	655726	677524	696427	working	8
5,1	5,3	5,3	5,2	post-working	9
1,7	1,7	1,7	1,7	Marriages per 1000 population	10
10,6	11,0	11,6	11,1	Divorces per 1000 population	11
9,5	9,3	9,5	10,1	Live births per 1000 population	12
1,0	1,7	2,1	1,0	Deaths ^b per 1000 population	13
4,5	4,1	3,9	4,1	Natural increase per 1000 population	14
-0,0 ^c	0,3	0,3	0,4	Infant deaths per 1000 live births	15
				Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population	16
73,7	74,2	74,1	74,0	Life expectancy at the moment of birth:	
81,2	81,5	81,6	81,3	males	17
				females	18
LABOUR MARKET					
1448,4	1500,1	1541,7	1563,8	Employed persons ^{de} (as of 31 XII):	
668,5	690,9	707,4	716,7	in thousands	19
417	431	442	448	of which women	20
82,8	83,5	83,9	84,0	per 1000 population	21
				in private sector in %	22
				by kind of activities in %:	
14,8	14,3	13,9	13,6	agriculture, forestry and fishing	23
31,1	31,0	31,3	31,7	industry and construction	24
25,8	26,1	26,5	26,6	trade; repair of motor vehicles ^A ; transportation and storage; accommodation and catering ^A ; information and communication	25
3,1	3,1	3,0	2,9	financial and insurance activities; real estate activities	26
25,2	25,5	25,3	25,1	other services ^f	27
				Average paid employment:	
330,0	342,8	350,4	357,6	in industry:	
95,0	98,6	100,6	102,4	in thousands	28
				per 1000 population	29
58,4	60,8	61,2	62,9	in construction:	
16,8	17,5	17,6	18,0	in thousands	30
				per 1000 population	31

saldą wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. d Według faktycznego indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 1996, – Powszechnego Spisu Rolnego 2010. f Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 2, pkt 1 na str. 20.

calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used. d By agriculture estimated using the results: in 2000 – of the Agricultural Census 1996, in 2005 – of the Population and Housing to the Yearbook, item 2, point 1 on page 20.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
RYNEK PRACY (dok.)					
1	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys. ...	193,3	211,4	135,2	116,4
2	2000 = 100.....	100,0	109,3	69,8	60,1
	W % bezrobotnych zarejestrowanych (stan w dniu 31 XII):				
3	kobiety	57,7	57,7	56,0	56,6
4	w wieku 24 lata i mniej.....	34,9	25,6	25,3	17,8
5	pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok.....	41,7	47,2	24,1	37,0
6	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) na 1 ofertę pracy.....	318	144	61	29
7	Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a (stan w dniu 31 XII) w %.....	12,5	14,6	9,2	7,6
WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH					
8	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł.....	1771,86	2150,38	2947,27	3421,43
9	2000 = 100.....	100,0	121,2	166,2	192,8
10	w tym: w przemyśle	.	2132,34	3029,26	3637,02
11	w budownictwie	.	1829,15	2495,47	2826,37
12	Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys.	797,8	760,5	766,8	742,4
13	pobierających emerytury i renty wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.....	634,1	615,6	640,6	626,2
14	rolników indywidualnych	163,7	144,9	126,2	116,2
	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w zł:				
15	wypłacana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych...	793,00	1064,24	1514,25	1836,25
16	rolników indywidualnych ^b	604,00	759,69	946,32	1134,87
MIESZKANIA. INFRASTRUKTURA					
	Zasoby mieszkaniowe ^c (w 2000 r. – zamieszkane; stan w dniu 31 XII):				
	mieszkania:				
17	w tysiącach	962,8	1042,1	1111,9	1163,0
18	na 1000 ludności.....	287,8	309,0	322,6	334,9
19	izby na 1000 ludności	1066,9	1217,3	1304,2	1357,3
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :				
20	na 1000 ludności.....	19282,3	23643,0	25654,6	27016,0
21	przeciętna 1 mieszkania	67,0	76,5	79,5	80,7
	Mieszkania oddane do użytkowania:				
	mieszkania:				
22	w tysiącach	7,3	11,9	13,5	14,6
23	na 1000 ludności.....	2,2	3,5	3,9	4,2
24	izby na 1000 ludności	8,2	16,1	17,6	17,9
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :				
25	na 1000 ludności.....	186,4	399,6	436,6	435,7
26	przeciętna 1 mieszkania	85,7	113,0	111,4	103,3
	Długość sieci rozdzielczej (stan w dniu 31 XII) w km:				
27	wodociągowej	25318,2	27538,9	29064,4	31309,2
28	kanalizacyjnej ^d	4279,4	7580,0	9520,8	12457,4

a Do wyliczenia przyjęto liczbę pracujących uwzględniającą pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r. – Powszechnego uprawnienia do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego. c Na podsta

a The number of employed persons, including estimated data of employed persons on private farms in agriculture was Housing Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 – of the Agricultural Census 2010. b Including benefits from the Pension Fund. c Based on balances. d Including collectors.

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
LABOUR MARKET (cont.)					
93,3	77,7	58,9	50,9	Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thousand	1
48,2	40,2	30,5	26,4	2000 = 100	2
57,7	58,8	60,8	61,8	In % of registered unemployed (as of 31 XII):	3
16,7	14,6	14,1	13,5	women	4
34,0	35,0	34,6	30,9	aged 24 years and less	5
21	13	14	13	out of work for longer than 1 year	6
6,1	4,9	3,7	3,2	Registered unemployed persons (as of 31 XII) per a job offer	7
				Registered unemployment rate ^a (as of 31 XII) in %	

WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS

3543,24	3711,14	3937,81	4201,16	Average monthly gross wages and salaries in PLN	8
199,7	209,1	221,9	236,8	2000 = 100	9
3722,24	3908,91	4201,22	4486,97	of which: in industry	10
2943,05	3080,82	3313,21	3541,07	in construction	11
744,8	749,5	754,2	779,4	Average number of retirees and pensioners in thousands	12
627,8	631,8	636,8	662,1	receiving retirement and other pension paid by the Social Insurance Institution	13
117,0	117,7	117,4	117,4	farmers	14
1897,51	1935,97	1991,99	2089,24	Average monthly gross retirement and other pension in PLN:	15
1167,02	1168,04	1181,02	1206,31	paid by the Social Insurance Institution farmers ^b	16

DWELLINGS. INFRASTRUCTURE

1178,1	1193,5	1211,5	1230,5	Dwelling stocks ^c (in 2000 – inhabited; as of 31 XII): dwellings:	
339,0	342,8	347,2	352,2	in thousands	17
1374,1	1389,7	1407,0	1426,8	per 1000 population	18
27433,2	27821,1	28235,7	28701,6	rooms per 1000 population	19
80,9	81,2	81,3	81,5	useful floor area of dwellings in m ² : per 1000 population	20
16,1	16,4	18,9	19,9	average per dwelling	21
4,6	4,7	5,4	5,7	Dwellings completed: dwellings:	
19,3	19,6	21,6	22,9	in thousands	22
475,8	474,3	505,8	535,4	per 1000 population	23
102,9	100,5	93,5	94,0	rooms per 1000 population	24
31889,4	32129,2	32332,0	32590,7	useful floor area of dwellings in m ² : per 1000 population	24
13114,9	13947,1	14264,8	14721,5	average per dwelling	26
				Distribution network (as of 31 XII) in km:	
				water supply	27
				sewage ^d	28

wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 1996, w 2005 r. – Narodowego Spisu Rolnego 2010. b łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku łączenia wie bilansów. d łącznie z kolektorami.

used for calculation, estimated using the results: in 2000 – of the Agricultural Census 1996, in 2005 – of the Population and payments from non-agricultural social security system, in case of a simultaneous right to benefits from this system and to be-

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
MIESZKANIA. INFRASTRUKTURA (dok.)					
	Zużycie w gospodarstwach domowych:				
	wody z wodociągów:				
1	w hektometrach sześciennych.....	123,9	117,2	120,4	123,4
2	na 1 mieszkańca w m ³	37,1	34,8	35,0	35,6
	energii elektrycznej w miastach ^a :				
3	w gigawatogodzinach	1312,6	1358,1	1471,0	1370,6
4	na 1 mieszkańca w kWh.....	678,2	704,8	762,7	715,8
EDUKACJA ^b I WYCHOWANIE					
	Uczniowie w szkołach ^c (stan na początku roku szkolnego) w tys.:				
5	podstawowych ^d	297,5	241,8	209,8	227,4
6	gimnazjach	109,8	149,1	119,1	105,6
7	branżowych I stopnia ^{ef}	59,3	28,2	27,7	25,1
8	liceach ogólnokształcących ^g	75,0	60,2	52,8	45,1
9	liceach profilowanych	x	17,9	3,4	x
10	technikach ^h	83,9	52,4	51,1	46,3
11	artystycznych ogólnokształcących ⁱ	0,8	0,9	1,0	0,9
12	policealnych.....	17,5	30,0	25,0	21,6
	Absolwenci szkół ^{ck} w tys.:				
13	podstawowych.....	111,6 ^l	46,2	37,3	33,5
14	gimnazjów.....	x	49,8	40,4	35,0
15	zasadniczych zawodowych ^f	20,8	9,9	9,7	5,4
16	liceów ogólnokształcących ^g	13,9	20,0	18,1	15,4
17	liceów profilowanych.....	x	6,7	1,7	0,5
18	techników ^h	15,4	15,0	11,9	10,5
19	artystycznych ogólnokształcących ⁱ	0,2	0,2	0,2	0,2
20	policealnych.....	8,2	9,7	7,3	6,7
21	Absolwenci szkół zasadniczych zawodowych, liceów ogólnokształcących, techników oraz artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe ^{ghkm} (bez szkół dla dorosłych) na 1000 ludności.....	15,0	15,4	12,2	9,2
22	Studenci uczelni ⁿ (stan w dniu 31 XII; w latach 2000–2017 – stan w dniu 30 XI) w tys.....	121,8	169,4	162,4	133,2
23	Absolwenci uczelni ^o w tys.	19,0	32,5	46,1	39,1
24	Uczniowie szkół dla dorosłych (stan na początku roku szkolnego) w tys.	35,3	38,3	28,4	20,2
25	Absolwenci szkół dla dorosłych ^k w tys.	9,4	10,0	6,5	5,6

a W 2000 r. bez gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania był dochód z użytkowanego gospodarstwa dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. d Bez dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania mi zasadniczych szkół zawodowych. f–h Łącznie ze szkołami: f – od roku szkolnego 2004/05 specjalnymi przysposabiający –2012/13 – absolwenci), h – z uzupełniającymi technikami (w latach szkolnych 2004/05–2013/14 – uczniowie, 2006/07–klasy VIII i VI. m Łącznie z liceami profilowanymi w latach szkolnych 2004/05–2013/14. n Łącznie z filiami uczelni mających wewnętrznych i administracji; bez cudzoziemców. o Osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie kalendarzowego.

a In 2000 excluding households, whose the main source of maintenance was income from a private farm in agriculture. condary schools. d Excluding children aged 6 attending pre-primary education establishments. e Until the 2016/17 school schools: f – since the 2004/05 school year special job-training schools, g – supplementary general secondary schools (in the the 2004/05–2013/14 school years – students, 2006/07–2013/14 – graduates). i Leading to professional certification. k From 2004/05–2013/14 school years. n Including branches of higher education institutions seated outside the territory of Wielko- sons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018; 2005–2017 – from

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
------	------	------	------	---------------	-----

DWELLINGS. INFRASTRUCTURE (cont.)

				Consumption in households:	
				water from water supply systems:	
128,2	130,0	128,3	137,1	in cubic hectometre	1
36,9	37,4	36,8	39,3	per capita in m ³	2
				electricity in urban areas ^a :	
1349,1	1381,4	1469,6	1477,7	in gigawatt-hour	3
705,9	724,8	771,4	777,9	per capita in kWh	4

EDUCATION^b

				Pupils and students in schools ^c (as of beginning of the school year) in thousands:	
247,9	227,0	263,2	301,4	primary ^d	5
104,2	103,6	68,8	34,5	lower secondary	6
24,0	22,6	21,7	20,5	stage I sectoral vocational ^{ef}	7
43,3	41,7	40,5	40,0	general secondary ^g	8
x	x	x	x	specialised secondary	9
46,2	46,7	47,1	48,1	technical secondary ^h	10
0,9	1,0	1,0	0,9	general art ⁱ	11
21,0	20,1	18,9	17,9	post-secondary	12
				Graduates in schools ^{ck} in thousands:	
33,5	34,0	x	x	primary	13
34,1	33,9	33,0	33,2	lower secondary	14
7,8	7,5	6,8	6,5	basic vocational ^f	15
14,7	14,3	13,8	13,1	general secondary ^g	16
x	x	x	x	specialised secondary	17
10,5	10,3	10,4	10,2	technical secondary ^h	18
0,2	0,1	0,2	0,2	general art ⁱ	19
6,4	6,3	6,2	6,3	post-secondary	20
				Graduates of basic vocational, general and technical secondary as well as general art leading to professional certification schools ^{ghkm} (excluding schools for adults) per 1000 population	21
9,5	9,3	9,0	8,6		
129,5	122,8	117,4	109,9	Students of higher education institutions ⁿ (as of 31 XII; in years 2000–2017 – as of 30 XI) in thousands	22
37,4	33,6	35,9	29,9	Graduates of higher education institutions ^{no} in thousands	23
17,0	16,0	14,7	13,6	Students of schools for adults (as of beginning of the school year) in thousands	24
6,8	4,9	4,8	4,5	Graduates of schools for adults ^k in thousands	25

stwa indywidualnego w rolnictwie. b Patrz uwagi ogólne działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. 176. c Bez szkół przedszkolnego. e Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami do pracy, g – z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (w latach szkolnych 2004/05–2012/13 – uczniowie, 2005/06–2013/14 – absolwenci). i Dające uprawnienia zawodowe. k Z poprzedniego roku szkolnego. l Dane obejmują absolwentów siedzibę jednostki macierzystej poza województwem wielkopolskim; bez szkół resortu obrony narodowej oraz resortu spraw od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r.; w latach 2005–2017 – z poprzedniego roku akademickiego, a w 2000 r. – z roku

b See general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 176. c Excluding schools for adults, except post-se-year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. f–h Including 2004/05–2012/13 school years – students, 2005/06–2012/13 – graduates, h – supplementary technical secondary schools (in the previous school year. l Data include graduates of grades 8th and 6th. m Including specialised secondary schools in the polskie Voivodship; excluding higher education institutions of the Ministry of National Defence; excluding foreigners. o Per the previous academic year, and in 2000 – from the calendar year.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
EDUKACJA ^a I WYCHOWANIE (dok.)					
	Wychowanie przedszkolne (stan na początku roku szkolnego):				
1	miejsca w przedszkolach w tys.	73,4	72,7	90,0	109,9
2	dzieci ^b w tys.	85,8	86,0	108,1	125,1
3	w przedszkolach	70,9	69,7	88,1	101,9
4	w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych	14,9	16,3	19,2	21,6
5	Dzieci w przedszkolach (stan na początku roku szkolnego) na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ^c	440	493	589	692
OCHRONA ZDROWIA ^d I POMOC SPOŁECZNA					
	Pracownicy medycyni ^e (stan w dniu 31 XII):				
6	lekarze	6073	5662	4984	5503
7	lekarze dentyści	580	558	483	491
8	pielęgniarki ^f	13433	13918	13442	14367
9	Łóżka w szpitalach ogólnych ^g (stan w dniu 31 XII) na 10 tys. ludności	48	47	45	45
10	Leczeni w szpitalach ogólnych (bez międzyoddziałowego ruchu chorych) na 10 tys. ludności	1656	1802	2021	2062
11	Przychodnie ^h (stan w dniu 31 XII)	814	960	1493	1817
12	Apteki ogólnodostępne (stan w dniu 31 XII)	685	832	1027	1185
13	Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 aptekę ogólnodostępną	4884	4053	3356	2930
	Porady udzielone w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca:				
14	lekarskie	4,9	6,0	6,5	7,1
15	stomatologiczne	0,4	0,4	0,6	0,7
16	Dzieci w żłobkach ⁱ i klubach dziecięcych (stan w dniu 31 XII) na 1000 dzieci w wieku ^k do lat 3	15,3	16,2	18,6	54,4
KULTURA. TURYSTYKA					
17	Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII)	761	736	714	694
18	Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności w wol.	3544	3535	3469	3437
19	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	189	184	160	152
	Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych ^l w wol.:				
20	na 1000 ludności	3941	3860	3243	3093
21	na 1 czytelnika	20,9	21,0	20,3	20,3
22	Miejsca w teatrach i instytucjach muzycznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	1,3	1,2	1,3	1,3
23	Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych ^m na 1000 ludności	211	169	246	213
24	Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	74	79	86	90
25	Zwiedzający muzea i wystawy na 1000 ludności	345	324	327	320

a Patrz uwagi ogólne do działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. 176. b Od 2008 r. łącznie z – nieuwzględnionymi wychowaniem przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą (do 2011 r. określanych jako zakłady opieki wiec rocznika 6-latków, a w 2015 r. – w wieku 3–5 lat. d Od 2012 r. łącznie z danymi o placówkach podległych resortom ob pracujący bezpośrednio z pacjentem; od 2006 r. łącznie z osobami, dla których głównym miejscem pracy jest praktyka le łącznie z żłobkami i inkubatorami dla noworodków. h Patrz uwagi ogólne do działu „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna”, czeniami międzybibliotecznymi. m Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa, łącznie z imprezami

a See general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 176. b Since 2008, including pre-primary education tion in the units performing health care activities (until 2011 defined as health care institution). c In 2014, the rate was calcu aged 3–5. d Since 2012, data have included health care of: the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Ad cluding persons whose the primary workplace is a medical and nurse practice. f Including masters of nursery. g Excluding “Health care and social welfare”, item 3 on page 206. i Including nursery wards. k Until 2010, excluding children’s clubs.

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
EDUCATION ^a (cont.)					
				Pre-primary education (as of beginning of the school year):	
110,4	118,3	124,5	131,2	places in nursery schools in thousands	1
113,3	131,7	137,2	140,4	children ^b in thousands	2
96,3	110,8	115,5	119,4	in nursery schools	3
15,7	19,5	20,4	19,7	in pre-primary sections in primary schools	4
752	699	748	780	Children in nursery schools (as of beginning of the school year) per 1000 children aged 3–6 ^c	5
HEALTH CARE ^d AND SOCIAL WELFARE					
				Medical personnel ^e (as of 31 XII):	
5231	5458	5583	5332	doctors	6
304	268	261	283	dentists	7
13441	13102	13468	12748	nurses ^f	8
45	44	45	43	Beds in general hospitals ^g (as of 31 XII) per 10 thousand population	9
2036	2039	2065	2069	In-patients in general hospitals (excluding inter-ward patient transfer) per 10 thousand population	10
1851	1932	1931	1937	Out-patient departments ^h (as of 31 XII)	11
1234	1299	1364	1316	Generally available pharmacies (as of 31 XII)	12
2816	2680	2558	2655	Population (as of 31 XII) per generally available pharmacy	13
				Consultations provided within the scope of out-patient health care per capita:	
7,2	7,3	7,4	7,5	medical	14
0,7	0,7	0,7	0,7	dental	15
61,2	74,7	84,1	102,6	Children in nurseries ⁱ and children's clubs (as of 31 XII) per 1000 children up to age 3 ^k	16
CULTURE, TOURISM					
689	681	676	674	Public libraries (including branches; as of 31 XII)	17
3430	3416	3406	3384	Public library collections (as of 31 XII) per 1000 population in vol.	18
153	147	147	146	Public library borrowers per 1000 population	19
				Public library loans ^l in vol.:	
3053	3018	2943	2833	per 1000 population	20
19,9	20,5	20,1	19,4	per borrower	21
1,3	1,4	1,7	1,6	Seats in theatres and music institutions (as of 31 XII) per 1000 population	22
184	213	271	225	Audience in theatres and music institutions ^m per 1000 population	23
91	92	92	93	Museums with branches (as of 31 XII)	24
350	404	342	370	Museum and exhibition visitors per 1000 population	25

w podziale według rodzaju placówek – zespołami wychowania przedszkolnego i punktami przedszkolnymi; od 2007 r. bez zdrowotnej). c W 2014 r. do przeliczeń wskaźnika użyto liczbę dzieci w grupie 3–6 w liczbie ludności w wieku 3–5 lat i polony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji oraz do 2011 r. Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. e Od 2005 r. karska i pielęgniarska. f Łącznie z magistratami pielęgniarstwa. g Bez miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych; od 2008 r. ust. 3 na str. 206. i Łącznie z oddziałami żłobkowymi. k Do 2010 r. bez klubów dziecięcych. l Od 2015 r. łącznie z wypożyczanymi w plenerze.

groups and pre-primary points not listed in division by type of establishments; since 2007, excluding pre-primary education using the number of children aged 3–6 the population aged 3–5 and in half of the 6-year old population, and in 2015 – ministration as well as until 2011 the Internal Security Agency. e Since 2005, working directly with a patient; since 2006 in-day places in hospital wards; since 2008, including beds and incubators for newborns. h See general notes to the chapter I Since 2015 including, interlibrary lending. m Data concern activity performed in the voivodship, including outdoor events.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
KULTURA. TURYSTYKA (dok.)					
1	Kina stałe (stan w dniu 31 XII).....	56	46	38	45
2	Miejsca na widowni w kinach stałych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności.....	5,2	6,9	7,1	8,1
3	Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności.....	571	709	945	1142
Abonenci (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności:					
4	radiowi	261	258	197	196
5	telewizyjni	254	250	191	188
6	Obiekty noclegowe turystyki ^a (stan w dniu 31 VII).....	680	530	625	711
7	w tym hotele	79	125	209	231
8	Miejsca noclegowe ^a (stan w dniu 31 VII) na 10 tys. ludności	127,8	110,6	124,7	122,8
9	Korzystający z noclegów ^a na 1000 ludności.....	337	364	465	509
ROLNICTWO ^b I LEŚNICTWO					
10	Użytki rolne (stan w czerwcu) ^{cd} w tys. ha	1839,0	1760,6	1773,5	1795,1
11	w tym w dobrej kulturze rolnej w %	x	x	98,8	99,2
12	Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu) ^{de} w tys. ha....	1502,9	1458,7	1461,3	1472,9
w tym w %:					
13	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	72,6	72,3	69,1	64,1
14	w tym: pszenica	15,7	13,3	14,2	16,7
15	żyto	20,8	15,5	13,0	12,4
16	ziemniaki	6,7	4,0	2,7	2,1
17	buraki cukrowe.....	3,9	3,6	2,9	2,9
Zbiory w tys. t:					
18	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	2976,7	3637,1	3780,2	4100,4
19	w tym: pszenica	816,7	848,8	952,5	1278,3
20	żyto	655,1	574,7	599,3	611,6
21	ziemniaki ^f	2141,6	1060,3	928,9	862,0
22	buraki cukrowe	2524,9	2309,4	2100,2	2962,0
Plony z 1 ha w dt:					
23	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	27,3	34,5	37,4	43,4
24	w tym: pszenica	34,6	43,8	45,9	52,1
25	żyto	21,0	25,4	31,5	33,5
26	ziemniaki ^f	212	180	233	277
27	buraki cukrowe	429	437	491	699
Zwierzęta gospodarskie ^d (stan w czerwcu):					
bydło:					
28	w tysiącach sztuk.....	785,6	719,5	843,9	889,3
29	na 100 ha użytków rolnych ^e w szt.....	42,4	40,9	47,6	49,5
trzoda chlewna (w latach 2000–2009 oraz 2011–2013 – stan w końcu lipca):					
30	w tysiącach sztuk.....	4504,7	4818,5	4813,3	4134,6
31	na 100 ha użytków rolnych ^e w szt.....	243,1	273,7	271,4	230,3
Produkcja na 1 ha użytków rolnych ^c :					
32	żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) ^g w kg	365,9	460,6	484,4	510,4
33	mleka krowiego w l	686,5	752,2	807,0	915,9

a Od 2011 r. dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. Od 2016 r. dane opracowano z uwzględnieniem 2010 r. bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha two", ust. 3 na str. 256. d W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. e Od 2010 r. bez powierzchni upraw trwałych, ogrowołowego, cielecącego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej

a Since 2011 concern establishments 10 and more bed places. Since 2016 data were compiled with consideration imputa c Since 2010 excluding land of owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of less than hunting and forestry", item 3 on page 256. d In 2010 data of the Agricultural Census. e Since 2010 excluding permanent g Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and game; in post-slaughter warm weight.

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
CULTURE. TOURISM (cont.)					
44	44	44	45	Fixed cinemas (as of 31 XII)	1
8,1	8,4	8,5	8,4	Seats in fixed cinemas (as of 31 XII) per 1000 population	2
1300	1436	1620	1780	Audience in fixed cinemas per 1000 population	3
195	194	194	192	Subscribers (as of 31 XII) per 1000 population:	
188	187	186	185	radio	4
701	694	687	665	television	5
230	229	229	227	Tourist accommodation establishments ^a (as of 31 VII)	6
				of which hotels	7
123,4	123,4	122,7	120,4	Number of beds ^a (as of 31 VII) per 10 thousand population	8
542	575	576	601	Tourists accommodated ^a per 1000 population	9

AGRICULTURE^b AND FORESTRY

1736,9	1691,9	1772,0	1737,6	Agricultural land (as of June) ^{c,d} in thousand ha	10
99,7	99,6	99,5	99,6	of which in good agricultural condition in %	11
1463,5	1426,6	1484,3	1472,3	Sown area (as of June) ^{d,e} in thousand ha	12
				of which in %:	
61,5	61,7	62,2	63,0	basic cereals (including cereal mixed)	13
15,7	15,3	14,2	16,1	of which: wheat	14
8,9	10,9	11,5	10,9	rye	15
2,1	2,3	2,9	2,2	potatoes	16
2,7	2,8	3,1	3,3	sugar beets	17
				Crop production in thousand tonnes:	
3440,6	3436,5	3872,6	2782,6	basic cereals (including cereal mixed)	18
1093,4	1020,1	1067,7	913,2	of which: wheat	19
370,1	460,7	572,8	367,2	rye	20
636,1	968,0	1318,0	792,6	potatoes ^f	21
2101,6	2750,2	3362,5	2737,4	sugar beets	22
				Yields per 1 ha in dt:	
38,2	39,0	41,9	30,0	basic cereals (including cereal mixed)	23
47,5	46,8	50,5	38,6	of which: wheat	24
28,5	29,8	33,4	22,8	rye	25
202	294	308	249	potatoes ^f	26
527	700	741	571	sugar beets	27
				Livestock ^d (as of June):	
				cattle:	
951,0	996,6	1007,0	1025,9	in thousand heads	28
54,8	58,9	56,8	59,0	per 100 ha of agricultural land ^c in heads	29
				pigs (in years 2000–2009 and 2011–2013 – as of the end of July):	
4214,1	3836,2	4070,1	4085,8	in thousand heads	30
242,6	226,7	229,7	235,1	per 100 ha of agricultural land ^c in heads	31
				Production per 1 ha of agricultural land ^c :	
568,7	611,5	601,6	665,4	of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck) ^g in kg	32
996,7	1037,4	1037,5	1058,1	of cows' milk in l	33

niem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. b Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. c Od użytkowników rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali; patrz uwagi ogólne do działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo przydomowych oraz upraw na przyozaranie (nawozy zielone). f Od 2010 r. bez ogrodów przydomowych. g Dotyczy mięsa: ciepłej.

tion for units, which refused to participate in the survey. b Data are presented according to the official residence of the land user. c 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale; see general notes to the chapter “Agriculture, crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green fertilizers). f Since 2010 excluding kitchen gardens.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
ROLNICTWO ^a I LEŚNICTWO (dok.)					
Skup produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych ^b :					
1	ziarno zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi) w kg	448,7	422,4	676,8	692,0
2	ziemniaki w kg	128,5	122,8	126,1	232,2
3	buraki cukrowe w kg	1362,6	1311,7	1111,9	1542,6
4	żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami) ^c w kg	246,7	366,3	394,1	466,0
5	mleko krowie w l	435,5	626,4	702,2	856,1
Zużycie nawozów w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych ^{bde} w kg:					
6	mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi)	109,1	114,6	150,5	158,2
7	wapniowych	107,0	78,7	45,7	53,8
8	Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu; w 2000 r. – stan w dniu 31 XII) na 100 ha użytków rolnych ^{be} w szt.	7,6	8,3	8,6	.
9	Powierzchnia gruntów leśnych (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	770,3	779,3	784,7	787,6
Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII):					
10	w tysiącach hektarów	750,2	760,0	764,1	767,5
11	na 1 mieszkańca w ha	0,224	0,225	0,222	0,221
12	Lesistość (stan w dniu 31 XII) w %	25,2	25,5	25,6	25,7
13	Pozyskanie drewna (grubizny) na 100 ha powierzchni lasów w m ³	298,8	343,9	378,5	445,3
PRZEMYSŁ					
Produkcja sprzedana przemysłu:					
14	w milionach złotych (ceny bieżące)	.	78588,4	103799,6	141205,2
15	rok poprzedni = 100 (ceny stałe)	.	.	106,8	106,5
16	2005 = 100 (ceny stałe)	.	100,0	120,4	152,9
17	na 1 zatrudnionego w zł (ceny bieżące)	.	255932	329693	437111
18	na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	.	23330	30161	40699
BUDOWNICTWO					
Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej ^f (ceny bieżące):					
19	w milionach złotych	.	8182,4	15209,1	13886,3
20	na 1 mieszkańca w zł	.	2429	4419	4002
TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII					
Linie kolejowe eksploatowane normalnotorowe ^g :					
21	w kilometrach	2295	1942	2038	1884
22	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	7,7	6,5	6,8	6,3
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie):					
23	w kilometrach	23681	25122	26945	28010
24	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	79,4	84,2	90,3	93,9

a Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. b Od 2010 r. bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzą skali. c Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego i drobiowego; w wadze poubojowej ciepłej. – według miejsca wykonywania robót. g Dane dotyczą sieci kolejowej Polskich Kolei Państwowych (PKP) oraz od 2005 r.

a Data are presented according to the official residence of the land user. b Since 2010 excluding land of owners of agricultural activities on a small scale. c Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-slaughter warm works. g Data concern rail network of Polskie Koleje Państwowe (PKP) as well as since 2005 of other entities which are

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
AGRICULTURE ^a AND FORESTRY (cont.)					
				Procurement of agricultural products per 1 ha of agricultural land ^b :	
775,4	769,8	717,3	622,9	basic cereal grains (including cereal mixed) in kg	1
232,4	282,0	250,0	212,9	potatoes in kg	2
1390,4	1613,1	1669,0	1661,6	sugar beets in kg	3
522,3	555,5	548,6	579,4	animals for slaughter in terms of meat (including fats) ^c in kg	4
931,6	976,0	976,7	1020,6	cows' milk in l	5
				Consumption of fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land ^{bde} in kg:	
155,1	163,1	163,6	170,4	mineral or chemical (including mixed fertilizers)	6
66,9	208,7	42,7	60,8	lime	7
.	9,3	.	.	Agricultural tractors (as of June; in 2000 – as of 31 XII) per 100 ha of agricultural land ^{be} in units	8
787,9	787,9	788,8	789,2	Forest land (as of 31 XII) in thousand ha	9
767,8	767,9	768,8	769,4	Forest areas (as of 31 XII):	
0,221	0,221	0,220	0,220	in thousand hectares	10
25,7	25,7	25,8	25,8	per capita in ha	11
				Forest cover (as of 31 XII) in %	12
448,2	446,0	491,9	511,9	Removals (timber) per 100 ha of forest area in m ³	13
INDUSTRY					
148632,1	159056,0	174074,0	180581,7	Sold production of industry:	
103,9	105,7	108,0	102,3	in million PLN (current prices)	14
158,9	168,0	181,4	185,6	previous year = 100 (constant prices)	15
450422	463945	496745	504970	2005 = 100 (constant prices)	16
42785	45735	49950	51734	per employee in PLN (current prices)	17
				per capita in PLN (current prices)	18
CONSTRUCTION					
15283,0	15091,5	18921,6	21571,1	Sales of construction and assembly production ^f (current prices):	
4399	4339	5429	6180	in million PLN	19
				per capita in PLN	20
TRANSPORT, TELECOMMUNICATIONS – as of 31 XII					
1888	1878	1878	1872	Railway lines operated – standard gauge ^d :	
6,3	6,3	6,3	6,3	in kilometres	21
				per 100 km ² of total area in km	22
28464	28948	29466	29771	Hard surface public roads (urban and non-urban):	
95,4	97,1	98,8	99,8	in kilometres	23
				per 100 km ² of total area in km	24

cych działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej d W roku gospodarczym. e W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. f Zrealizowanej przez podmioty budowlane – również innych podmiotów będących zarządcami infrastruktury kolejowej.

cultural land who do not conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural weight. d In farming year. e In 2010 data of the Agricultural Census. f Realised by construction units – by place of performing administrators of railway infrastructure.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII (dok.)					
	Samochody osobowe zarejestrowane ^a :				
1	w tysiącach sztuk.....	1045,7	1262,0	1745,6	2016,9
2	na 1000 ludności	313	374	506	581
	Placówki dla usług pocztowych ^b :				
3	w liczbach bezwzględnych	756	854	845	690
4	na 100 tys. ludności.....	22,6	25,3	24,5	19,9
HANDEL					
	Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące):				
5	w milionach złotych.....	33035,5	46953,3	80042,3	116205,9
6	na 1 mieszkańca w zł	9885	13939	23258	33494
7	Sklepy (stan w dniu 31 XII).....	38882 ^c	38424	31182	35285
8	Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 sklep.....	86 ^c	88	111	98
FINANSE PUBLICZNE					
	Budżety gmin^d				
	Dochody:				
9	w milionach złotych.....	2938,4	4633,1	6891,7	8472,8
10	na 1 mieszkańca w zł	1174	1821	2615	3165
	Wydatki:				
11	w milionach złotych.....	3107,9	4591,6	7613,3	8509,2
12	na 1 mieszkańca w zł	1242	1804	2889	3178
	Budżety miast na prawach powiatu				
	Dochody:				
13	w milionach złotych.....	1660,2	2352,9	3456,2	3981,5
14	na 1 mieszkańca w zł	1979	2857	4289	5026
	Wydatki:				
15	w milionach złotych.....	1740,2	2353,4	4034,4	3746,4
16	na 1 mieszkańca w zł	2075	2858	5006	4730
	Budżety powiatów				
	Dochody:				
17	w milionach złotych.....	1141,9	1386,6	2091,4	2308,2
18	na 1 mieszkańca w zł	456	545	793	862
	Wydatki:				
19	w milionach złotych.....	1148,0	1396,0	2293,4	2284,4
20	na 1 mieszkańca w zł	459	549	870	853
	Budżet województwa				
	Dochody:				
21	w milionach złotych.....	274,2	553,7	1063,7	1144,3
22	na 1 mieszkańca w zł	82	164	309	330
	Wydatki:				
23	w milionach złotych.....	270,0	583,6	1122,9	1226,9
24	na 1 mieszkańca w zł	81	173	326	354

a Od 2011 r. łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe (na okres 30 dni) wydane w końcu roku. b Dane dotyczą nych. c Dane nieporównywalne w związku ze zmianą w 2004 r. metody badania sklepów. d Bez dochodów i wydatków gm

a Since 2011 including having temporary permission (for the period of 30 days) issued at the end of the year. b Data con c Data are not comparable due to change in 2004 the method of shop survey. d Excluding revenue and expenditure of

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
------	------	------	------	---------------	-----

TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS – as of 31 XII (cont.)

2084,8	2181,6	2259,4	2345,3	Registered passenger cars ^a :	
600	627	648	671	in thousand units	1
				per 1000 population	2
686	693	694	687	Postal service offices ^b :	
19,7	19,9	19,9	19,7	in absolute numbers	3
				per 100 thousand population	4

TRADE

121056,8	133321,1	144068,2	158108,2	Retail sales (current prices):	
34847	38335	41340	45295	in million PLN	5
35326	35976	33792	33038	per capita in PLN	6
98	97	103	106	Shops (as of 31 XII)	7
				Population (as of 31 XII) per shop	8

PUBLIC FINANCE

				Budgets of gminas^d	
8880,4	10725,7	11834,1	12735,2	Revenue:	
3307	3982	4376	4694	in million PLN	9
				per capita in PLN	10
8591,1	10421,6	12139,3	13452,6	Expenditure:	
3199	3869	4489	4958	in million PLN	11
				per capita in PLN	12
				Budgets of cities with powiat status	
4502,6	4562,6	4907,3	5207,3	Revenue:	
5710	5818	6286	6698	in million PLN	13
				per capita in PLN	14
4269,8	4499,5	4815,9	5159,3	Expenditure:	
5415	5738	6169	6636	in million PLN	15
				per capita in PLN	16
				Budgets of powiat	
2298,8	2405,1	2579,2	2855,8	Revenue:	
856	893	954	1053	in million PLN	17
				per capita in PLN	18
2261,7	2350,3	2612,0	3108,0	Expenditure:	
842	873	966	1146	in million PLN	19
				per capita in PLN	20
				Budget of voivodship	
1115,4	1087,9	1137,1	1235,9	Revenue:	
321	313	326	354	in million PLN	21
				per capita in PLN	22
1040,2	951,5	1173,2	1270,5	Expenditure:	
299	274	337	364	in million PLN	23
				per capita in PLN	24

operatora wyznaczonego (do 2012 r. operatora publicznego); w 2000 r. placówki pocztowe i placówki usług telekomunikacyj-
in mających również status miasta na prawach powiatu.

cern the appointed operator (until 2012 the public operator); in 2000 post offices and telecommunication service offices.
gminas which are also cities with powiat status.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (dok.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE ^a					
	Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				
1	w milionach złotych.....	11872,7	12774,3	18883,9	22386,5
2	na 1 mieszkańca w zł	3553	3792	5487	6452
	Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				
3	w milionach złotych.....	122589,8	162854,1	226208,2	295229,0
4	na 1 mieszkańca w zł	36645	48290	65630	85017
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W REJESTRZE REGON ^b – stan w dniu 31 XII					
5	Ogółem: w tysiącach	294,4	341,3	375,5	404,4
6	na 10 tys. ludności	880	1012	1089	1165
	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej:				
7	w tysiącach	57,8	71,1	83,5	103,6
8	2000 = 100.....	100,0	122,9	144,5	179,3
	w tym:				
9	spółdzielnie.....	1,9	1,9	1,8	2,0
10	spółki handlowe	13,9	20,6	27,8	40,5
11	w tym z udziałem kapitału zagranicznego	3,9	4,9	5,8	7,0
12	spółki cywilne.....	26,8	24,9	24,4	25,5
	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą:				
13	w tysiącach	236,5	270,2	291,9	300,8
14	2000 = 100.....	100,0	114,0	123,2	126,9
15	na 10 tys. ludności.....	707	801	847	866
RACHUNKI REGIONALNE ^c					
	Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):				
16	w milionach złotych.....	.	.	135780	166586
17	na 1 mieszkańca w zł	.	.	39454	48015
18	Produkt krajowy brutto (ceny stałe) – rok poprzedni = 100.....	.	.	.	103,9
	Wartość dodana brutto (ceny bieżące):				
19	w milionach złotych.....	.	.	119310	147674
20	na 1 mieszkańca w zł	.	.	34668	42564
	Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				
21	w milionach złotych.....	.	.	83689	97656
22	na 1 mieszkańca w zł	.	.	24318	28147
23	Realne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych – rok poprzedni = 100.....	.	.	.	103,4

a Dane za 2000 r. nieporównywalne w związku z nowelizacją w 2002 r. ustawy o rachunkowości. b Bez osób prowadzących niej edycji Rocznika; patrz uwagi ogólne do działu „Rachunki regionalne”, ust. 13 na str. 340.

a Data for 2000 are not comparable due to amendments in 2002 of the Act of Accounting. b Excluding persons tending Yearbook; see general notes to the chapter “Regional accounts”, item 13 on page 340.

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
INVESTMENTS. FIXED ASSETS ^a					
25329,0	23545,4	24257,1	27873,5	Investment outlays (current prices):	
7291	6770	6960	7985	in million PLN	1
				per capita in PLN	2
319161,2	339691,4	357118,8	376232,4	Gross value of fixed assets (as of 31 XII; current book-keeping prices):	
91836	97567	102349	107681	in million PLN	3
				per capita in PLN	4
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY IN THE REGON REGISTER ^b – as of 31 XII					
409,9	414,8	422,1	429,7	Total: in thousands	5
1179	1191	1210	1230	per 10 thousand population	6
				Legal persons and organisational entities without legal personality:	
109,4	114,9	119,2	115,4	in thousands	7
189,2	198,7	206,1	199,5	2000 = 100	8
				of which:	
2,0	2,0	2,1	1,6	cooperatives	9
45,1	49,3	53,0	49,1	commercial companies	10
7,1	7,4	7,7	5,9	of which with foreign capital participation	11
25,7	25,8	25,9	26,2	civil law partnerships	12
				Natural persons conducting economic activity:	
300,5	299,9	302,9	314,3	in thousands	13
126,8	126,5	127,8	132,5	2000 = 100	14
865	861	868	899	per 10 thousand population	15
REGIONAL ACCOUNTS ^c					
176548	183778	196889	.	Gross domestic product (current prices):	
50821	52844	56496	.	in million PLN	16
			.	per capita in PLN	17
104,9	103,5	105,3	.	Gross domestic product (constant prices) – previous year = 100	18
156639	162337	172910	.	Gross value added (current prices):	
45090	46679	49616	.	in million PLN	19
			.	per capita in PLN	20
			.	Gross nominal disposable income in the households sector:	
100246	106367	112682	.	in million PLN	21
28857	30585	32334	.	per capita in PLN	22
103,8	106,7	103,5	.	Gross real disposable income in the households sector – previous year = 100	23

gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. c Dane za lata 2015–2016 zmieniono w stosunku do opublikowanych w poprzed-

private farms in agriculture. c Data for 2015–2016 were changed in relation to data published in the previous edition of the

TABL. 1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE
GEOGRAPHIC LOCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	W stopniach i minutach In degrees and minutes	W km In km	SPECIFICATION
Najdalej wysunięte punkty granicy województwa:				Extreme points of the voivodship border:
na północ (szerokość geograficzna północna).....	gm. m-w. Okonek	53°39'	x	in the north (northern geographic latitude)
na południe (szerokość geograficzna północna)	gm. w. Rychtal	51°06'	x	in the south (northern geographic latitude)
na zachód (długość geograficzna wschodnia)	gm. m-w. Międzychód	15°46'	x	in the west (eastern geographic longitude)
na wschód (długość geograficzna wschodnia)	gm. w. Chodów	19°06'	x	in the east (eastern geographic longitude)
Rozciągłość:				Extent:
z południa na północ.....	x	2°33'	291,6	from south to north
z zachodu na wschód	x	3°20'	229,5	from west to east

Ź r ó d ł o: dane Wojewódzkiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego.

S o u r c e: data of the Regional Division for Surveying and Cartography Documentation of the Marshal Office of the Wielkopolska Region.

TABL. 2. POWIERZCHNIA I GRANICE W 2018 R.

Stan w dniu 31 grudnia
AREA AND BORDERS IN 2018
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	W liczbach bezwzględnych In absolute numbers	W odsetkach In percent	SPECIFICATION
Powierzchnia w km ²	29826	x	Area in km ²
Długość granicy w km.....	1534	100,0	Length of borders in km
z województwami:			with voivodships:
pomorskim	66	4,3	pomorskie
kujawsko-pomorskim	409	26,6	kujawsko-pomorskie
łódzkim	295	19,2	łódzkie
opolskim	50	3,2	opolskie
dolnośląskim	225	14,7	dolnośląskie
lubuskim	292	19,1	lubuskie
zachodniopomorskim	197	12,9	zachodniopomorskie

Ź r ó d ł o: dane Wojewódzkiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego.

S o u r c e: data of the Regional Division for Surveying and Cartography Documentation of the Marshal Office of the Wielkopolska Region.

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO W 2018 R.

Stan w dniu 31 grudnia

ADMINISTRATIVE DIVISION OF THE WIELKOPOLSKIE VOIVODSHIP IN 2018

As of 31st December

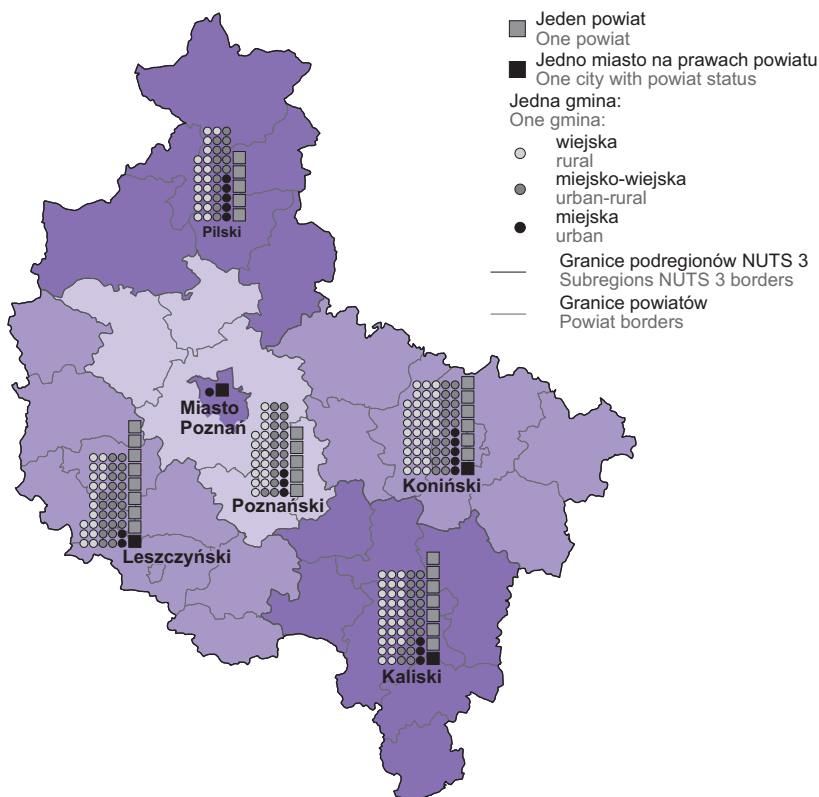

PODZIAŁ WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO WEDŁUG KLASYFIKACJI JEDNOSTEK TERYTORIALNYCH DO CELÓW STATYSTYCZNYCH (NUTS) W 2018 R.

Stan w dniu 1 stycznia

DIVISION OF THE WIELKOPOLSKIE VOIVODSHIP ACCORDING TO THE CLASSIFICATION OF TERRITORIAL UNITS FOR STATISTICS (NUTS) IN 2018

As of 1st January

PODREGIONY (NUTS 3) SUBREGIONS (NUTS 3)

PL411 – piłski

Powiaty	
chodzieski	(5)
czarnkowsko-trzcianiecki	(8)
piłski	(9)
wągrowiecki	(7)
złotowski	(8)

PL414 – koniński

Powiaty	
gnieźnieński	(10)
kolski	(11)
koniński	(14)
śłupecki	(8)
turecki	(9)
wrzesiński	(5)
Miasto na prawach powiatu	
Konin	(1)

PL415 – M. Poznań

Miasto na prawach powiatu
City with powiat status
Poznań (1)

PL416 – kaliski

Powiaty	
jarociński	(4)
kaliski	(11)
kępiski	(7)
krotoszyński	(6)
ostrowski	(8)
ostrzeszowski	(7)
pleszewski	(6)
Miasto na prawach powiatu	
Kalisz	(1)

PL417 – leszczyński

Powiaty	
gostyński	(7)
grodziski	(5)
kościański	(5)
leszczyński	(7)
międzychodzki	(4)
nowotomyski	(6)
rawicki	(5)
wolsztyński	(3)
Miasto na prawach powiatu	
Leszno	(1)

PL418 – poznański

Powiaty	
obornicki	(3)
poznański	(17)
szamotulski	(8)
średzki	(5)
śremski	(4)

W nawiasach podano liczbę gmin.
Number of gminas is given in parentheses.

TABL. 3. UKŁAD PIONOWY POWIERZCHNI
ELEVATIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	Wzniesienie nad poziom morza w m Elevation above sea level in m	SPECIFICATION
Najwyżej położony punkt – Kobyla Góra.....	gm. w. Kobyla Góra	283,8	Highest point – Kobyla Góra
Najniżej położony punkt – Brzeg Warty (Zamyślin).....	gm. m-w. Międzychód	28,9	Lowest point – Brzeg Warty (Zamyślin)
Najwyżej położona miejscowość – Zmysłona Parzynowska.....	gm. w. Kobyla Góra	272,0	Highest locality – Zmysłona Parzynowska
Najniżej położona miejscowość – Mierzyn	gm. m-w. Międzychód	33,0	Lowest locality – Mierzyn

Ź r ó d ł o: dane Wojewódzkiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego.

S o u r c e: data of the Regional Division for Surveying and Cartography Documentation of the Marshal Office of the Wielkopolska Region.

TABL. 4. WIĘKSZE SZTUCZNE ZBIORNIKI WODNE
MAJOR ARTIFICIAL RESERVOIRS

ZBIORNIKI WODNE RESERVOIRS	Rzeka River	Rok uruchomienia Year opened	Całkowita pojemność przy maksymalnym piętrzeniu w hm ³ Total capacity at maximum accumulation in hm ³	Powierzchnia przy maksymalnym piętrzeniu w km ² Area at maximum accumulation in km ²	Wysokość piętrzenia w m Height of accumulation in m
Słupca.....	Meszna	1955	6,4	2,6	3,4
Jastrowie	Gwda	1931	6,2	1,5	7,2
Szale.....	Pokrzywnica	1978	4,4	1,5	2,8
Ptusza.....	Gwda	1933	4,0	2,0	6,0
Podgaje	Gwda	1930	3,9	1,2	9,3
Koszyce	Ruda	1981	2,9	1,0	5,5
Dobrzyca	Gwda	1912	2,2	0,9	4,8
Jutrosin	Orla	2011	2,1	0,9	2,5

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Środowiska oraz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

S o u r c e: data Ministry of the Environment and Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 5. TEMPERATURY POWIETRZA
AIR TEMPERATURES

STACJA METEOROLOGICZNA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziomem morza w m Station elevation above the sea level in m	Temperatury w °C Temperatures in °C						
		średnie ^a average ^a				skrajne extreme		amplitudy temperatur skrajnych amplitudes of extreme temperatures
		1971–2000	1991–2000	2001–2010	2018	maksimum maximum	minimum minimum	
Poznań	87	8,5	8,8	9,2	10,7	37,1	-28,5	65,6
Kalisz	138	8,4	8,8	9,1	10,6	38,0	-28,5	66,5

^a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Ź r ó d ł o: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego.

^a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

S o u r c e: data of the Institute of Meteorology and Water Management – National Research Institute.

TABL. 6. OPADY ATMOSFERYCZNE, PRĘDKOŚĆ WIATRU, USŁONECZNIE NIE I ZACHMURZENIE
ATMOSPHERIC PRECIPITATION, WIND VELOCITY, INSOLATION AND CLOUDINESS

STACJA METEOROLOGICZNA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziomem morza w m Station elevation above the sea level in m	Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm				Srednia prędkość wiatru w m/s Average wind velocity in m/s	Usłonecznienie w h Insolation in h	Srednie zachmurzenie w oktantach ^a Average cloudiness in octants ^a
		1971–2000	1991–2000	2001–2010	2018			
		średnie ^b average ^b						
Poznań	87	507	555	535	373	3,9	2225	4,8
Kalisz	138	507	505	511	364	.	2117	5,0

a Stopień zachmurzenia nieba od 0 (niebo bez chmur) do 8 (niebo całkowicie pokryte chmurami). b Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego.

a Degree of cloudiness from 0 (no clouds) to 8 (total cloud cover). b Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

S o u r c e: data of the Institute of Meteorology and Water Management – National Research Institute.

DZIAŁ II STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

CHAPTER II ENVIRONMENTAL PROTECTION

Uwagi ogólne

1. Informacje o **stanie geodezyjnym i kierunkach wykorzystania powierzchni województwa** ujmowane są według form władania i grup rejestrowych w oparciu o ewidencję gruntów wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 1034 z późn. zm.).

Dane o **gruntach rolnych i leśnych wyłączonych na cele nierzolnicze i nieleśne** dotyczą gruntów, za które pobrano należności i opłaty w trybie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1161). Wyłączenie użytków rolnych zaliczonych do klas bonitacyjnych I–III, a także klas bonitacyjnych IV–VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego oraz gruntów leśnych wymaga decyzji zezwalających na takie wyłączenie. Do 2008 r. rada gminy mogła podjąć uchwałę o objęciu ochroną na jej obszarze również gruntów IV klasy bonitacyjnej pochodzenia mineralnego. Od 2009 r. do 4 września 2014 r. przepisy ustawy nie miały zastosowania do użytków rolnych położonych w granicach administracyjnych miast.

Klasy bonitacyjne użytków rolnych określają jakość użytków rolnych pod względem przydatności do produkcji rolniczej; klasa I oznacza najwyższą wartość rolniczą, klasa VI – najniższą.

2. Dane o **gruntach zdegradowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania** dotyczą gruntów, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty zdegradowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej (grunty zdegradowane).

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gruntom zdegradowanym lub zdegradowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg.

Zagospodarowanie gruntów zrekultywowanych polega na wykonaniu odpowiednich zabiegów umożliwiających wykorzystanie tych gruntów dla celów rolniczych, leśnych, komunalnych i innych.

3. Informacje o **poborze wody** dotyczą:

1) w pozycji „na cele produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem)” – jedno-

General notes

1. Information regarding the **geodesic status and directions in voivodship land use** is classified according to ownership and register groups, of land included in the land register introduced by the decree of the Minister of Regional Development and Construction, dated 29th March 2001 on registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2016 item 1034, with later amendments).

Data regarding **agricultural and forest land designated for non-agricultural and non-forest** concern land, for which payments and fees were collected, based on the Law on Agricultural and Forest Land Protection, dated 3rd February 1995 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1161). Designation off agricultural land included in quality classes I–III as well as quality classes IV–VI comprised of origin soils and designation of forest land for above purposes requires a decision to allow such designation. Until 2008 gmina council might also resolve to protect IV quality class land of mineral origin, located within gmina. From 2009 to 4th September 2014 the provisions of the Law did not apply to agricultural land located within the administrative borders of urban areas.

Quality classes of agricultural land describe the quality of land in terms of value to agricultural production; class I corresponds to the highest agricultural value and class VI to the lowest.

2. Data regarding **devastated and degraded land requiring reclamation and management** concern land which has completely lost its utility value (devastated land) and land with declined utility value due to worsened natural conditions or environmental changes and industrial activity as well as to inappropriate agricultural practices (degraded land).

Reclamation of land consists in the restoration or assigning a utility or natural value to devastated or degraded land through appropriate landscaping, improving physical and chemical properties, regulating waterways, regenerating soils, strengthening scarps as well as constructing or reconstructing necessary roads.

Development of reclaimed land is based on under-taking appropriate measures, which enable to use that land for agricultural, forest, municipal and other purposes.

3. Information regarding **water withdrawal** concerns:

1) in the item “for production purposes (excluding agriculture, forestry, hunting and fishing)” – organisational units making payments for the annual

stek organizacyjnych wnoszących opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam³ i więcej wody podziemnej albo 20 dam³ i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam³ i więcej ścieków. Dane o poborze wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności nie obejmują wód pochodzących z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych odprowadzonych do odbiornika bez wykorzystania;

2) w pozycji „nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych” – jednostek organizacyjnych rolnictwa, leśnictwa i rybactwa zużywających wodę na potrzeby nawadniania gruntów rolnych i leśnych o powierzchni od 20 ha oraz na potrzeby eksploatacji stawów rybnych o powierzchni od 10 ha;

3) w pozycji „eksploatacja sieci wodociągowej” – wszystkich jednostek nadzorujących pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itd.).

4. Dane o **ściekach** dotyczą ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi przez jednostki określone w ust. 3, pkt 1) i 3). Do tych samych jednostek odnoszą się dane o **wyposażeniu w oczyszczalnie ścieków**.

Jako **ścieki wymagające oczyszczania** przyjęto wody odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Wody chłodnicze są to wody używane w procesach produkcyjnych, głównie w elektrowniach ciepłych, do celów chłodzenia. Są one zwykle podgrzane i powodują tzw. zanieczyszczenie termiczne wód.

Za **wody chłodnicze niewymagające oczyszczania** uznaje się wody, które spełniają następujące warunki:

- są odprowadzane do wód oddzielnym systemem kanalizacji,
- ładunki zanieczyszczeń w wodach chłodniczych po procesie produkcyjnym nie są większe od ładunków zanieczyszczeń w wodach pobranych do celów chłodzenia,
- temperatura wód chłodniczych odprowadzonych do jezior oraz ich dopływów nie przekracza 26°C, a do pozostałych wód, z wyjątkiem morza terytorialnego, nie przekracza 35°C.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogów i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczów ulegających osadzeniu lub flotacji.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych względnie ich neutralizacji metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja, sorpcja na węglu aktywnym itp.

withdrawal of 5 dam³ or more of underground water, or 20 dam³ or more of surface water from their own sources, or discharging 20 dam³ or more of wastewater annually. Data regarding water withdrawal for needs of the national economy and population do not include water coming from irrigation of mines and construction facilities, which is discharged to reservoir without further use;

2) in the item “irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds” – agricultural, forest and fishing organisational entities, consuming water for irrigating agricultural or forest land of 20 ha or more in area, and for the purpose of exploiting fish ponds of 10 ha or more in area;

3) in the item “exploitation of water supply network” – all entities supervising the work of the water supply network (including housing cooperatives, water companies, water service plants, workplaces, etc.).

4. Data regarding **wastewater** concern wastewater discharged into waters or into the ground by entities described in item 3, points 1) and 3). Data regarding **equipment with wastewater treatment plants** concern the same entities.

Wastewater requiring treatment is understood as water discharged by means of channel or open ditch systems directly into waters or into the ground or to sewage network from production entities (including contaminated drainage water from mines and cooling water), other entities as well as households.

Cooling water means water used in production processes, mainly in heat and power generating plants, for cooling purposes. This is usually hot water which causes so-called thermal pollution of water.

Cooling water not requiring treatment is water which meets the following conditions:

- is discharged in waters by a separate sewage system,
- the quantity of pollutants in cooling water after the production process is not greater than the amount of pollutants in water withdrawn for cooling purposes,
- the temperature of cooling water discharged into lakes and their inflows does not exceed 26°C and into other waters, except territorial sea, does not exceed 35°C.

Data regarding **treated wastewater** concern wastewater treated mechanically, chemically, biologically and with increased biogene removal, discharged into waters or into the ground.

Mechanical treatment of wastewater is understood as the process of removing only non-soluble pollutants, i.e., solid bodies and fats subject to settlement or floatation.

Chemical treatment of wastewater consists in precipitating certain soluble compounds, or their neutralization through chemical methods, such as coagulation, sorption on active carbon, etc.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. poprzez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogennych i refrakcyjnych.

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysokoefektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Kilkustopniowe oczyszczanie odprowadzanych ścieków, np. biologiczne z podwyższonym usuwaniem biogenów lub mechaniczno-chemiczno-biologiczne, zakwalifikowano do najwyższego stopnia oczyszczania (z podwyższonym usuwaniem biogenów, biologicznego lub chemicznego).

Dane o **komunalnych oczyszczalniach ścieków** dotyczą oczyszczalni, które oczyszczają ścieki odprowadzone do oczyszczalni siecią kanalizacyjną, niezależnie od formy własności zarówno oczyszczalni jak i sieci kanalizacyjnej, na której oczyszczalnia pracuje. Dane nie dotyczą oczyszczalni przydomowych lub oczyszczających ścieki wyłącznie dowożone (czyli oczyszczalni niepracujących na sieci kanalizacyjnej).

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię pracującą na sieci kanalizacyjnej. W przypadku gdy miasto obsługiwane jest przez kilka oczyszczalni o różnym sposobie oczyszczania, o zakwalifikowaniu miasta do obsługiwanego przez poszczególne rodzaje oczyszczalni ścieków decyduje przewaga ilości ścieków oczyszczanych przez dany rodzaj oczyszczalni.

5. Informacje o emisji i redukcji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza dotyczą jednostek ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 1986 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40, z późn. zm.).

Ustalona zbiorowość badanych jednostek utrzymywana corocznie, co zapewnia m.in. porównywalność wyników badań, może być powiększana jedynie w szczególnych przypadkach, np. o jednostki nowo uruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Dane o **emisji pyłów** dotyczą pyłów: ze spalania paliw, cementowo-wapienniczych i materiałów ogniotrwałych, krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji gazów** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla).

Biological treatment of wastewater occurs through mineralisation processes caused by micro-organisms in the natural water environment (e.g. through agricultural use of wastewater, field irrigation, fish ponds) or in artificial facilities (biofilters, activated sludge) and consists in the removal of organic pollutants or biogenous and refractive compounds from wastewater.

Increased biogene removal from sewage occurs in treatment plants with highly efficient treatment technologies (mostly biological, and also chemical) allowing for an increased reduction in nitrogen and phosphorus content.

A few steps treatment of discharged wastewater, e.g. biological with increased biogene removal or mechanical, chemical and biological, was classified as the highest degree of the treatment process (with increased biogene removal, biological or chemical).

Data on **municipal wastewater treatment plants** concern those of them, which are used to treat wastewater drained off to treatment plants by sewage systems, regardless of the form of ownership of the plants or sewage systems. Data do not include household sewage plants or treatment plants processing only transported wastewater (i.e., wastewater treatment plants not working within sewage network).

Data concerning **the population connected to wastewater treatment plants** are presented on a basis of a number of people served by wastewater treatment plants working on sewage network. When an urban area is served by several treatment plants with various methods of treatment, the predominate amount of wastewater treated by a given treatment plant determines the classification of the urban area in the appropriate type of wastewater treatment plant.

5. Information regarding emission and reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality concerns units established by the Minister of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the decree of the Council of Ministers, dated 13th January 1986, regarding payments for economic use of the environment and modifications to it (Journal of Laws No. 7, item 40, with later amendments).

The established group of surveyed entities maintained annually which, i.a. assures comparability of data may only be increased in specific cases, e.g. by newly established or expanded entities with a high step scale of pollutant emission.

Data regarding **particulate emission** concern: particulates from the combustion of fuels, particulates from cement and lime, fire-resistant materials, silicates, artificial fertilizers, carbon and graphite, soot, as well as other types of particulates.

Data regarding **gas emission** concern: sulphur dioxide, carbon oxide, nitrogen oxides, hydrocarbons, as well as other types of gaseous pollutants (excluding carbon dioxide).

Dane o emisji pyłów i gazów obejmują emisję zorganizowaną (z urządzeń technologicznych i ogrzewczych) oraz niezorganizowaną (z hałd, składowisk, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hal produkcyjnych itp.).

Wielkość emisji z poszczególnych źródeł i poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń ustalona została albo na drodze pomiarów, albo na podstawie obliczeń z bilansu surowcowo-paliwowego w oparciu o wskaźniki emisji zanieczyszczeń dla charakterystycznych procesów technologicznych.

6. Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody (m.in. dziko występujących oraz objętych ochroną gatunkową roślin, zwierząt i grzybów, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych); formami ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerwy przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Podstawą prawną regulującą ustanowienie form ochrony przyrody jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1614); formy te tworzone są w drodze rozporządzenia Rady Ministrów lub Ministra Środowiska, zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, uchwały sejmiku województwa lub rady gminy.

Parki narodowe obejmują obszary wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na których cała przyroda i walory krajobrazowe podlegają ochronie.

Parki narodowe tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk: przyrodniczych, roślin, zwierząt lub grzybów.

Rezerwy przyrody obejmują wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska: roślin, zwierząt i grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej.

Parki krajobrazowe obejmują obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Data regarding particulate and gas emission include organised emission (from technological and heating facilities) and non-organised emission (from waste dumps and landfills, in the course of reloading, from production halls etc.).

The **emission volumes of different pollutant types from various sources** were estimated through measurements or on the basis of calculations of the raw material and fuel balance, based on pollutant emission indicators for the characteristic technological processes.

6. Nature protection consists of maintaining, sustainable use and renovation of nature resources, objects and elements (among others, plants, animals and fungi originally existing in environment as well as subjected to species protection, wandering and migratory animals, habitats); forms of nature protection are: national parks, nature reserves, landscape parks, protected landscape areas, documentation sites, ecological areas, landscape-nature complexes, Natura 2000 areas, monuments of nature, plant, animal and fungi species protection.

The legal basis regulating establishing forms of nature protection is the Law on Nature Protection, dated 16th April 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1614); the forms are created by way of the decree of the Council of Ministers or the Minister of Environment, the regulation of regional director for environmental protection, the resolution of voivodship regional council or gmina council.

National parks include protected areas distinguishing for particular natural, scientific, social, cultural and educational values, of the area of at least 1000 ha, where all nature elements and specific landscape features are protected.

National parks are created to preserve biodiversity, resources, formations and elements of inanimate nature and landscape features, restore a proper state of resources and elements of nature, reconstruct distorted natural habitats of plants, animals or fungi.

Nature reserves include areas having essential value for the environmental, scientific, cultural and landscape reasons in natural or slightly changed state, ecosystems, refuges and natural sites. They also protect habitats of plants, animals, fungi and formations and elements of inanimate nature.

Landscape parks are areas protected for natural, historical and cultural values, as well as for landscape features. The aim of landscape park's creation is preservation, popularisation and dissemination of these values in conditions of sustainable development.

Protected landscape areas include areas protected for the sake of distinguishing landscape characterised by various ecosystem types. These areas are valuable due to their functions satisfying the needs of tourism and recreation and functions of ecological corridors.

Sieć **Natura 2000** obejmuje obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) oraz specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO), które do czasu utworzenia w drodze aktu prawnego są obszarami mającymi znaczenie dla Wspólnoty (OZW). Podstawą prawną jej funkcjonowania są: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, określająca kryteria do wyznaczenia ostoju dla gatunków ptaków zagrożonych wyginięciem oraz dyrektywa Rady 92/43/EEG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, określająca zasady ochrony pozostałych gatunków zwierząt, a także roślin i siedlisk przyrodniczych oraz procedury ochrony obszarów szczególnie ważnych przyrodniczo.

Stanowiska dokumentacyjne są to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatawanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Użytki ekologiczne są to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków itp.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Pomniki przyrody są to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej albo ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

7. Parki spacerowo-wypoczynkowe są to tereny zieleni o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, place, aleje spacerowe, ławki itp.

Zieleńce są to obiekty o powierzchni poniżej 2 ha, w których funkcji dominuje wypoczynek.

Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną i estetyczną.

8. Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza pozbyć się lub do ich pozbycia się jest obowiązany.

Dane o odpadach do 2012 r. opracowano w oparciu o Ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243), natomiast dane od 2013 r. opracowano według Ustawy o odpadach z dnia 14 grudnia 2012 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 701 z późn. zm.).

Natura 2000 network includes Special Protection Areas (SPAs) and Special Areas of Conservation (SACs) that until the creation by way of legal act are Sites of Community Importance (SCIs). The legal basis for its functioning are: Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council on the conservation of wild birds, that specifies the criteria to designate and manage special protection areas for endangered bird species as well as Council Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora, that specifies the rules of protection of the rest of the animal and plant species as well as natural habitats and the procedures of protection of especially important natural areas.

Documentation sites are scientific and educationally important, not emerging on the earth surface or visible on the surface, places of occurrence of various geological formations, fossils accumulations, mineral objects, caverns, rock caves, exploited and discarded opencast and underground workings.

Ecological areas are worth protecting fragments of ecosystems of significant importance for biodiversity, such as: natural water reservoirs, field and forest ponds, groups of trees and shrubs, swamps, peat bogs, dunes, old river beds, rock outcrops, scarps, gravel banks, habitats of rare or protected species etc.

Landscape-nature complexes are fragments of natural and cultural landscape that are worth protecting due to their scenic or aesthetic features.

Monuments of nature are single objects of animate and inanimate nature of special environmental, scientific, cultural, historical or landscape value and of distinctive individual features such as trees of impressive size, native and alien bushes, sources, waterfalls, exsurgents, stomes, ravines, erratic boulders and caves.

7. Strolling and recreational parks are green areas of at least 2 ha in size, maintained for the recreational needs of the population, featuring roads, squares, walkways, benches, etc.

Lawns are areas of less than 2 ha in size, in which recreational activity dominates.

Estate green belts are located in residential areas and are used for the purposes of recreation, isolation and aesthetic visual appearance.

8. Waste shall mean any substance or object in which the holder discards or intends or is required to discard.

Data on waste to 2012 have been elaborated on the basis of the Law on Waste dated 27th April 2001 (unified text Journal of Laws 2010 No 185, item 1243), whereas data since 2013 r. have been elaborated on the basis of the Law on Waste dated 14th December 2012 (uniform text Journal of Laws 2019 item 701 with later amendments).

Prezentowane rodzaje odpadów są zgodne z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. (Dz. U. poz. 1923).

Informacje o **ilości i rodzajach odpadów** dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Przez **odzysk odpadów** rozumie się jakiegokolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów. Pełna definicja odzysku odpadów zawarta jest w ustawie z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.

Przez **unieszkodliwianie odpadów** rozumie się proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii.

Magazynowanie odpadów to czasowe przechowywanie odpadów, które obejmuje: wstępne magazynowanie odpadów przez ich wytwórcę, tymczasowe magazynowanie odpadów przez prowadzącego zbieranie odpadów, magazynowanie odpadów przez prowadzącego przetwarzanie odpadów.

Przez **odpady składowane** należy rozumieć odpady umieszczone na składowiskach i w obiektach unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (w tym hałdach i stawach osadowych) własnych i innych.

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

Przez **zrehabilitowane tereny składowania odpadów** należy rozumieć tereny, których eksploatacja została zakończona i na których zostały przeprowadzone prace polegające na nadaniu lub przywróceniu im wartości użytkowej poprzez m.in. właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych.

9. Dane o odpadach komunalnych dotyczą odpadów powstających w gospodarstwach domowych (z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji), a także odpadów niezawierających odpadów niebezpiecznych pochodzących od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Grupowanie odpadów przeznaczonych do procesów odzysku i unieszkodliwiania podano w układzie funkcjonującym w organizacjach międzynarodowych (m.in. UE, OECD).

10. Dane o nieczystościach ciekłych dotyczą nieczystości, wywiezionych do oczyszczalni ścieków lub stacji zlewnych, pochodzących z gospodarstw domowych, budynków użyteczności publicznej oraz budynków jednostek prowadzących działalność gospodarczą – w przypadku gdy nie są odprowadzane siecią kanalizacyjną.

11. Dane o nakładach na środki trwale służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz ich efektach rzeczowych prezentuje się zgodnie

Types of waste presented are consistent with the waste catalogue introduced by the decree of the Minister of the Environment dated 9th December 2014 (Journal of Laws item 1923).

Information regarding **quantity and type of waste** concerns plants which generated over 1 thousand tonnes of waste in the course of the year or accumulated 1 million tonnes of waste and more (excluding municipal waste).

Recovery of waste shall mean any operation the principal result of which is waste serving a useful purpose by replacing other materials. Full definition of waste recovery is included in the Law on Waste dated 14th December 2012.

Disposal of waste is understood as a process which is not recovery even if a secondary consequence of such a process is the reclamation of substances or energy.

Waste storage means a temporary waste accumulation, which includes: preliminary storage of waste by its producer, temporary storage of waste by the unit collecting waste, storage of waste by the unit processing waste.

Landfilled waste is understood as waste transferred to own and other landfills and facilities servicing the extractive industries (including heaps and settling ponds).

Data regarding **landfilled up to now (accumulated) waste** concern the quantity of waste deposited on the grounds of the plants generating it as a result depositing it during the reporting and previous years.

Reclaimed waste landfills are territories where exploitation had been finished and where works connected with restoration or assigning utility value such as appropriate landscaping, improving physical and chemical characteristics or regulating waterways were carried out.

9. Data on municipal waste concern waste generated by households (excluding discarded vehicles) as well as waste not containing hazardous waste originating from other producers of waste, which because of its character or composition is similar to waste from households.

Grouping of waste designated for recovery and disposal operations is given according to the layout functioning in international organisations (i.a. EU, OECD).

10. Data on liquid waste concern waste, removed to wastewater treatment plants or dump stations, which comes from households, public buildings and buildings of units conducting economic activity – in the case they are not discharged by sewage system.

11. Data regarding outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management are presented in accordance with the Polish Statistical Classi-

z Polską Klasyfikacją Statystyczną dotyczącą Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 marca 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ dotyczącej Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska i Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznych dotyczących Ochrony Środowiska (SERIEE) wdrożonego przez Unię Europejską.

Prezentowane dane dotyczą: osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących przekracza 9 (z wyłączeniem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie oraz osób fizycznych i spółek cywilnych prowadzących działalność gospodarczą – prowadzących księgi przychodów i rozchodów), jednostek prowadzących działalność zaklasyfikowaną według PKD 2007 do sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, a także spółek wodno-ściekowych bez względu na liczbę pracujących.

12. Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej są to fundusze tworzone m.in. z opłat za korzystanie ze środowiska (tj. kwot pieniężnych pobieranych m.in. za: emisję zanieczyszczeń powietrza oraz umieszczanie odpadów na składowisku), innych opłat środowiskowych, kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska, spłat pożyczek udzielonych inwestorom.

Dane dotyczące funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (Narodowego i wojewódzkich) prezentuje się w układzie memoriałowym (z wyjątkiem kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska – w ujęciu kasowym).

fikation of Environmental Protection and Facilities, introduced on the basis of the decree of the Council of Ministers, dated 2nd March 1999 (Journal of Laws No. 25, item 218). This classification was compiled on the basis of ECE/UN Single European Standard Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities as well as with European System for the Collection of Economic Information on the Environment (SERIEE), implemented by the European Union.

The presented data refer to: legal persons and organisational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity employing more than 9 persons (with the exception of private forms in agriculture as well as natural persons and civil law partnerships conducting economic activity – keeping the so-called revenues and expenses books), budgetary entities conducting economic activity classified according to NACE Rev. 2 to the section “Public administration and defence; compulsory social security” as well as water and sewage companies, regardless of the number of employees.

12. Environmental protection and water management funds are funds created from income originating i.a. from environmental use fees (i.e. fees collected i.a. for: emission of air pollutants as well as placement of waste on landfills), other environmental fees, fines for violating environmental protection requirements, repayments of loans granted for investors.

Data concerning environmental protection and water management funds (National and voivodship) are presented on accrual basis (excluding fines for violating environmental protection requirements – on cash basis).

TABL. 1 (7). **STAN GEODEZYJNY, KIERUNKI I ZMIANY W WYKORZYSTANIU POWIERZCHNI WOJEWÓDZTWA**

Stan w dniu 1 stycznia

GEODESIC STATUS, DIRECTIONS AND CHANGES OF VOIVODSHIP LAND USE

As of 1st January

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2019		2015	2019	SPECIFICATION
	w ha in ha		przyrost (+) lub ubytek (-) w ha w stosunku do 2018 r. increase (+) or decrease (-) in ha in relation to 2018		na 1000 ludności ^a w ha per 1000 population ^a in ha		
Powierzchnia ogólna^b	2982651	2982650	2982650	-	858,9	853,7	Total area^b
Użytki rolne.....	1948408	1935675	1928194 ^c	-1440 ^c	557,4	551,9	Agricultural land
w tym:							of which:
grunty orne, sady, łąki							arable land, orchards,
i pastwiska trwale.....	1882616	1802163	1853912	-2924	519,0	530,6	permanent meadows
grunty orne.....	1576289	1515800	1559817	-1713	436,5	446,4	and pastures
sady	17436	15943	14814	-627	4,6	4,2	arable land
łąki trwale	207418	191464	201673	-320	55,1	57,7	orchards
pastwiska trwale	81473	78956	77608	-264	22,7	22,2	permanent meadows
grunty rolne zabudowane	42910	110181	44023	+261	31,7	12,6	permanent pastures
grunty pod stawami	5796	7360	7925	+209	2,1	2,3	agricultural built-up areas
grunty pod rowami	17086	15971	16025	+10	4,6	4,6	lands under ponds
Grunty leśne oraz zadrze-							lands under ditches
wione i zakrzewione	790704	797138	791578	-1137	229,6	226,6	Forest land as well as
laszy	780795	786497	786809	-256	226,5	225,2	woody and bushy land
grunty zadrzewione i za-							forests
krzewione.....	9909	10641	4769	-881	3,1	1,4	woody and bushy land
Grunty pod wodami	42646	43555	44411	+3661	12,5	12,7	Lands under waters
powierzchniowymi płyną-							
cymi	34936	36861	37946	+3713	10,6	10,9	surface flowing
powierzchniowymi stoją-							
cymi	7710	6694	6465	-52	1,9	1,9	surface standing
Grunty zabudowane i zur-							Built-up and urbanized
banizowane	150378	156842	168127 ^d	+2449 ^d	45,2	48,1	areas
w tym:							of which:
tereny mieszkaniowe	28112	31918	36618	+2088	9,2	10,5	residential areas
tereny przemysłowe.....	8621	9331	10614	+348	2,7	3,0	industrial areas
tereny inne zabudowane	11289	13339	14588	+690	3,8	4,2	other built-up areas
tereny zurbanizowane							urbanized non-built-up
niezabudowane.....	4119	3738	4071	+10	1,1	1,2	areas
tereny rekreacji i wypo-							
czynku.....	7164	7094	7461	+270	2,0	2,1	recreational areas
tereny komunikacyjne.....	86380	87115	89762	-1051	25,1	25,7	transport areas
drogi.....	76346	77247	78881	+307	22,2	22,6	roads
kolejowe.....	8736	8643	8485	-1565	2,5	2,4	railway
inne ^e	1298	1225	1214	-975	0,4	0,3	others ^e
użytki kopalne	4693	4307	5013	+94	1,2	1,4	mining grounds
Użytki ekologiczne.....	1992	2566	3099	-3336	0,7	0,9	Ecological areas
Nieuzyski.....	36693	35077	36144	-114	10,1	10,3	Wasteland
Tereny różne ^f	11830	11797	11097	-83	3,4	3,2	Miscellaneous land ^f

a Stan ludności w dniu 31 grudnia, odpowiednio dla lat 2014 i 2018. b Obszar lądowy (łącznie z wodami śródlądowymi).

c Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. d Łącznie z gruntami przeznaczonymi na budowę dróg publicznych lub linii kolejowych.

e Porty lotnicze, urządzenia portowe, przystanie, obiekty i budowle służące komunikacji wodnej, naziemne obiekty itp.; patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 53. f Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrehabilitowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Population as of 31st December for 2014 and 2018, respectively. b Land area (including inland waters). c Including woody and bushy land on agricultural land, classified until 2016 in the items "forest land as well as woody". d Including areas used for public road construction or railways. e Airports, airport devices, harbours, buildings and other objects of water communication, terrestrial objects, etc.; see general notes, item 1 on page 53. f Land designated for reclamation, unused reclaimed land, embankments, not designated for car traffic.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2 (8). **GRUNTY ROLNE WYŁĄCZONE NA CELE NIEROLNICZE I GRUNTY LEŚNE WYŁĄCZONE NA CELE NIELEŚNE^a**AGRICULTURAL LAND DESIGNATED FOR NON-AGRICULTURAL PURPOSES AND FOREST LAND DESIGNATED FOR NON-FOREST PURPOSES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w ha in ha				
O G Ó Ł E M.....	591	384	304	352	GRAND TOTAL
WEDŁUG RODZAJÓW GRUNTÓW BY TYPE OF LAND					
Użytki rolne.....	329	174	174	205	Agricultural land
klasy bonitacyjne:					quality classes:
mineralne: I–II.....	5	3	6	2	mineral: I–II
III.....	118	130	121	147	III
IV.....	162	13	16	35	IV
organiczne: IV.....	1	6	6	5	organic: IV
V–VI.....	43	22	25	16	V–VI
Inne grunty rolne.....	230	111	47	67	Other agricultural land
Grunty leśne.....	32	99	83	80	Forest land

WEDŁUG KIERUNKÓW WYŁĄCZENIA BY DIRECTIONS OF DESIGNATION

wyłączone:					designated for:
Na tereny osiedlowe.....	173	91	124	164	Residential areas
Na tereny przemysłowe.....	44	48	39	37	Industrial areas
Pod drogi i szlaki komunikacyjne.....	25	8	6	10	Roads and communication trails
Pod użytki kopalne.....	299	174	78	43	Mining grounds
Na inne cele.....	50	62	58	98	Other purposes

a W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Ź r ó ł o: w zakresie wyłączonych w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych: gruntów rolnych – dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, gruntów leśnych – dane Ministerstwa Środowiska.

a According to the existing legal regulations on the protection of agricultural and forest land.

S o u r c e: in regard to designated land according to the legal regulations on the protection of agricultural and forest land: agricultural land – data of the Ministry of Agriculture and Rural Development, forest land – data of the Ministry of the Environment.

TABL. 3 (9). **GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI I ZAGOSPODAROWANIA ORAZ GRUNTY ZREKULTYWOWANE I ZAGOSPODAROWANE**

DEVASTATED AND DEGRADED LAND REQUIRING RECLAMATION AND MANAGEMENT AS WELL AS RECLAIMED AND MANAGED LAND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w ha in ha				
Grunty wymagające rekultywacji (stan w dniu 31 XII)	9575	10246	10277	10283	Land requiring reclamation (as of 31 XII)
zdevastowane	9404	10023	10009	10023	devastated
zdegradowane	171	223	268	260	degraded
Grunty (w ciągu roku):					Land (during the year):
zrekultywowane	288	247	302	177	reclaimed
w tym na cele:					of which for purposes:
rolnicze	245	147	235	137	agricultural
leśne	2	17	25	11	forest
zagospodarowane	141	130	29	26	managed

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

S o u r c e: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 4 (10). **POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER WITHDRAWAL FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	w odset- kach in percent	SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³					
O G Ó Ł E M	1582,0	1543,5	1448,3	1402,3	100,0	T O T A L
na cele:						for purposes of:
Produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybact- wem) – z ujęć własnych.....	1266,4	1242,3	1122,3	1071,3	76,4	Production (excluding agriculture, forestry, hunting and fishing) – from own intakes
w tym wody:						of which waters:
powierzchniowe	1246,1	1220,1	1098,9	1048,4	74,8	surface
podziemne	19,8	21,8	22,8	22,5	1,6	underground
Nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych	115,5	95,5	120,4	108,8	7,8	Irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds
Eksploatacji sieci wodociągowej ^a	200,1	205,7	205,7	222,2	15,8	Exploitation of water supply network ^a
wody: powierzchniowe.....	17,6	20,7	18,0	24,4	1,7	waters: surface
podziemne.....	182,5	185,0	187,7	197,9	14,1	underground

a Pobór wody na ujęciach przed włączeniem do sieci.

a Water withdrawal by intakes before entering the water network.

TABL. 5 (11). **ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER CONSUMPTION FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	w odset- kach in percent	SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³					
O G Ó Ł E M	1539,3	1505,7	1411,3	1361,4	100,0	TOTAL
Przemysł.....	1267,1	1243,2	1123,5	1072,9	78,8	Industry of which for purposes of production
w tym na cele produkcyjne	1262,6	1239,3	1119,7	1069,1	78,5	
Rolnictwo i leśnictwo ^a	115,5	95,5	120,4	108,8	8,0	Agriculture and forestry ^a
Eksploatacja sieci wodociągowej ^b ...	156,8	166,9	167,4	179,7	13,2	Exploitation water supply network ^b

a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz do napełniania i uzupełniania stawów rybnych. b Bez zużycia wody na cele przemysłowe z wodociągów stanowiących własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych.

a Water consumption for irrigation in agriculture and forestry as well as for filling and completing fish ponds. b Excluding consumption of water for industrial purposes by water supply networks owned by gminas, voivodship waterworks and water companies.

TABL. 6 (12). **POWIERZCHNIA I POBÓR WODY DO NAWODNIEN W ROLNICTWIE I LEŚNICTWIE ORAZ NAPEŁNIANIA STAWÓW RYBNYCH**
AREA AND WATER WITHDRAWAL FOR IRRIGATION IN AGRICULTURE AND FORESTRY AS WELL AS WATER FOR FILLING FISH PONDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia nawadnianych użytków rolnych i gruntów leśnych ^a w ha.....	21031	21597	20035	20466	Area of irrigated agricultural land and forest land ^a in ha
Powierzchnia napełnianych stawów rybnych ^b w ha.....	4805	5167	5210	5213	Area of filled fish ponds ^b in ha
Pobór wody ^c w dam ³	115783	95744	120884	109277	Water withdrawal ^c in dam ³
do nawadniania użytków rolnych i gruntów leśnych.....	16889	16136	14539	15409	for irrigation of agricultural and forest lands
na 1 ha.....	0,8	0,7	0,7	0,8	per 1 ha
do napełniania i uzupełniania stawów rybnych.....	98894	79608	106345	93868	for filling and completing fish ponds
na 1 ha.....	20,6	15,4	20,4	18,0	per 1 ha

a O powierzchni co najmniej 20 ha. b O powierzchni co najmniej 10 ha. c Łącznie z poborem ścieków do nawodnień.

a Area of 20 ha and more. b Area of 10 ha and more. c Including wastewater withdrawal for irrigation.

TABL. 7 (13). **ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE ODPROWADZANE DO WÓD LUB DO ZIEMI**
INDUSTRIAL AND MUNICIPAL WASTEWATER DISCHARGED INTO WATERS OR INTO THE GROUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	1430,5	1428,5	1313,0	1256,2	100,0	TOTAL
odprowadzone bezpośrednio z zakładów ^a	1324,8	1318,5	1195,5	1137,5	90,5	discharged directly by plants ^a
w tym wody chłodnicze.....	1230,2	1205,8	1087,4	1043,1	83,0	of which cooling water
odprowadzone siecią kanalizacyjną.....	105,6	110,0	117,5	118,7	9,5	discharged by sewage network
W tym ścieki wymagające oczyszczania.....	200,2	222,7	225,6	213,1	17,0	Of which wastewater requiring treatment
oczyszczane.....	199,6	222,3	225,3	212,8	17,0	treated
mechanicznie.....	88,5	106,9	101,3	88,1	7,0	mechanically
chemicznie ^b	0,5	0,4	0,5	0,5	0,0	chemically ^b
biologicznie.....	20,4	19,8	23,7	23,2	1,8	biologically
z podwyższonym usuwaniem biogenów.....	90,2	95,1	99,8	101,0	8,0	with increased biogene removal
nieoczyszczane.....	0,6	0,3	0,3	0,3	0,0	untreated
odprowadzone bezpośrednio z zakładów.....	0,6	0,3	0,3	0,3	0,0	discharged directly by plants
odprowadzone siecią kanalizacyjną.....	0,0	0,0	0,0	–	–	discharged by sewage network

a Łącznie z wodami chłodniczymi i zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, a także z zanieczyszczonymi wodami opadowymi. b Dane dotyczą tylko ścieków przemysłowych.

a Including polluted cooling water and water from mine drainage as well as building constructions as well as from contaminated precipitation water. b Data concern only industrial wastewater.

TABL. 8 (14). **ZAKŁADY^a ODPROWADZAJĄCE ŚCIEKI WEDŁUG MIEJSCA ODPROWADZANIA ORAZ WYPOSAŻENIA W OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**

Stan w dniu 31 grudnia

PLANTS^a DISCHARGING WASTEWATER BY PLACE OF DISCHARGE AND WASTEWATER TREATMENT PLANTS POSSESSED

As of 31st December

JEDNOSTKI	2010	2015	2017	2018	ENTITIES
O G Ó Ł E M	220	231	236	226	TOTAL
Odprowadzające ścieki bezpośrednio do wód lub do ziemi wymagające oczyszczania.....	109	113	118	119	Discharging wastewater directly into waters or into the ground requiring treatment
wyposażone w oczyszczalnię ścieków ...	94	92	99	102	possessing wastewater treatment plants
o wystarczającej przepustowości.....	86	84	93	96	with sufficient capacity
o niewystarczającej przepustowości....	8	8	6	6	with insufficient capacity
bez oczyszczalni ścieków.....	15	21	19	17	not possessing wastewater treatment plants
Odprowadzające ścieki do kanalizacji (bez oczyszczalni ścieków).....	111	118	118	107	Discharging wastewater into sewage network (not possessing wastewaters treatment plants)

a Bez przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych.

a Excluding enterprises and water-sewage treatment plants.

TABL. 9 (15). **OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**

Stan w dniu 31 grudnia

WASTEWATER TREATMENT PLANTS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Chemiczne Chemical	Biologiczne Biological	Z podwyższonym usuwaniami biogenów With increased biogene removal	SPECIFICATION
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych						Industrial wastewater treatment plants
Liczba 2010	111	38	10	58	5	Number
2015	92	22	6	60	4	
2017	93	18	7	63	5	
2018	91	17	7	63	4	
Przepustowość w dam ³ /d .. 2010	866,7	818,1	6,8	27,5	14,3	Capacity in dam ³ /24 h
2015	632,9	584,4	6,1	30,5	11,9	
2017	625,9	574,7	6,3	32,7	12,2	
2018	579,1	527,9	6,3	33,1	11,8	
Oczyszczalnie ścieków komunalnych^a						Municipal wastewater treatment plants^a
Liczba 2010	308	3	x	211	94	Number
2015	344	1	x	242	101	
2017	339	–	x	247	92	
2018	336	–	x	245	91	
Przepustowość w dam ³ /d .. 2010	729,8	1,4	x	106,3 ^b	622,1	Capacity in dam ³ /24 h
2015	758,9	0,1	x	95,6	663,2	
2017	765,0	–	x	105,9	659,1	
2018	769,7	–	x	107,4	662,4	
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^c 2010	62,5	0,2	x	12,5	49,7	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^c
2015	71,9	0,0	x	13,4	58,5	
2017	73,1	–	x	14,6	58,6	
2018	73,1	–	x	14,5	58,6	

a Miejskie i wiejskie pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dotyczy urządzeń do biologicznego oczyszczania. c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów.

a Treatment plants of urban and rural areas working on sewage network. b Refers to equipment for biological treatment. c Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

TABL. 10 (16). **EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA**
EMISSION AND REDUCTION OF AIR POLLUTANTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza ^a (stan w dniu 31 XII).....	128	138	144	145	Plants of significant nuisance to air quality ^a (as of 31 XII)
w tym wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:					of which possessing systems to reduce the emission of:
pyłowych.....	88	91	88	87	particulates
gazowych.....	19	17	22	25	gases
w tym nieposiadające wyników pomiarów:					of which without the results of measurements of:
emisji:					emission:
pyłów.....	22	33	40	.	particulates
gazów.....	17	24	32	.	gases
imisji ^b	109	124	134	.	imission ^b
pyłów ^c	.	124	136	.	particulates ^c
gazów ^d	.	127	134	.	gases ^d
Emisja zanieczyszczeń w tys. t:					Emission of pollutants in thousand t:
pyłowych.....	5,6	4,9	4,0	2,1	particulates
w tym pyły ze spalania paliw.....	5,0	4,1	3,3	1,4	of which particulates from the combustion of fuels
gazowych (bez dwutlenku węgla)....	79,1	76,5	61,0	36,7	gases (excluding carbon dioxide)
w tym: dwutlenek siarki.....	30,7	28,2	25,2	10,4	of which: sulphur dioxide
tlenek węgla.....	7,5	8,2	7,6	5,0	carbon oxide
tlenki azotu.....	23,9	23,0	20,6	13,9	nitrogen oxides
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:					Pollutants retained in pollutant reduction systems:
w tysiącach ton:					in thousand tonnes:
pyłowe.....	1274,8	1597,5	1244,1	783,8	particulates
gazowe (bez dwutlenku węgla)....	122,4	132,4	111,9	92,9	gases (excluding carbon dioxide)
w % zanieczyszczeń wytworzonych:					in % of pollutants produced:
pyłowych.....	99,6	99,7	99,7	99,7	particulates
gazowych (bez dwutlenku węgla)	60,7	63,4	64,7	71,7	gases (excluding carbon dioxide)

a Emitujące pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy. b–d Zakłady nieposiadające pomiarów poziomu substancji w powietrzu: b – dla pyłów i gazów, c – dla pyłów, ale mogące posiadać pomiary poziomu substancji w powietrzu dla gazów, d – dla gazów, ale mogące posiadać pomiary poziomu substancji w powietrzu dla pyłów.

a Emitting particulates, gases or particulates and gases. b–d Plants do not have a measuring level of a substance in the air: b – for particulates and gases, c – for particulates, but that may have measured level of a substance in the air for gases, d – for gases, but that may have measured level of a substance in the air for particulates.

TABL. 11 (17). URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W ZAKŁADACH SZCZEGÓLNIE UCIAŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA

AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Cyklony Cyclones	Multicyklony Multicyclones	Filtry tkaninowe Fabric filters	Elektrofiltry Electrofilters	Urządzenia mokre Wet air cleaners	Inne Others
URZĄDZENIA – stan w dniu 31 XII EQUIPMENT – as of 31 XII						
OGÓŁEM..... 2010	273	78	270	23	155	66
TOTAL 2015	190	77	319	29	82	70
2017	150	84	683	26	76	80
2018	145	92	756	22	69	86
Skuteczność: Efficiency:						
niska 2010	45	15	40	–	14	x
low 2015	31	13	57	4	62	x
2017	23	16	53	1	43	x
2018	20	18	107	1	32	x
średnia 2010	142	23	61	–	100	x
moderate 2015	84	17	73	–	8	x
2017	61	15	386	–	19	x
2018	59	15	394	–	23	x
wysoka 2010	86	40	169	23	41	x
high 2015	75	47	189	25	12	x
2017	66	53	244	25	14	x
2018	66	59	255	21	14	x
PRZEPŁYW GAZÓW ODLOTOWYCH w dam ³ /h WASTE GAS FLOW in dam ³ /h						
OGÓŁEM..... 2010	5284	3142	5627	14557	12317	947
TOTAL 2015	3848	3152	7604	15458	10051	749
2017	3079	2819	8545	15250	9228	1218
2018	3033	3075	12026	9103	8890	1234
Skuteczność: Efficiency:						
niska 2010	358	185	256	–	330	x
low 2015	261	155	287	18	689	x
2017	259	236	393	15	383	x
2018	158	446	3689	15	181	x
średnia 2010	2730	854	723	–	3401	x
moderate 2015	1775	741	1073	–	6614	x
2017	1359	730	1575	–	5864	x
2018	1328	730	1758	–	5808	x
wysoka 2010	2196	2103	4648	14557	8586	x
high 2015	1812	2256	6244	15440	2748	x
2017	1461	1853	6577	15235	2981	x
2018	1547	1899	6579	9088	2901	x

TABL. 12 (18). **POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA^a**

Stan w dniu 31 grudnia

AREA OF SPECIAL NATURE VALUE UNDER LEGAL PROTECTION^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION
	w ha in ha				w % powierzchni ogólnej województwa in % of total area of the voivodship	na 1 mieszkańca w m ² per capita in m ²	
O G Ó Ł E M.....	948446,1	944053,1	943091,4	943066,4	31,6	2699	TOTAL
Parki narodowe.....	7961,7	7975,0	7975,0	7975,0	0,3	23	National parks
Rezerваты przyrody.....	4103,1	4109,5	4118,7	4116,5	0,1	12	Nature reserves
Parki krajobrazowe ^b	178034,1	178481,8	178569,4	178557,4	6,0	511	Landscape parks ^b
Obszary chronionego krajobrazu ^b	753658,2	747571,9	746016,3	746294,8	25,0	2136	Protected landscape areas ^b
Stanowiska dokumentacyjne.....	0,1	1,7	1,7	0,0	0,0	0	Documentation sites
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.....	2167,0	2345,4	2781,6	2603,2	0,1	7	Landscape-nature complexes
Użytki ekologiczne.....	2521,9	3567,9	3628,7	3519,4	0,1	10	Ecological areas

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 56. b Bez powierzchni rezerwatów przyrody i innych form ochrony przyrody położonych na ich terenie.

a See general notes, item 6 on page 56. b Excluding nature reserves and other forms of nature protection located within those areas.

TABL. 13 (19). **PARKI NARODOWE**

Stan w dniu 31 grudnia

NATIONAL PARKS

As of 31st December

LATA YEARS PARKI NARODOWE NATIONAL PARKS	Powierzchnia ^a w ha Area ^a in ha					
	parków narodowych		national parks		otuliny (strefy ochronnej) buffer (protective) zone	
	ogółem grand total	w tym lasów of which forests	z liczby ogółem – pod ochroną ściłą ^b of grand total number – strictly protected ^b			
			razem total	w tym lasów of which forests		
O G Ó Ł E M..... TOTAL	2010	7961,7	5000,6	274,4	129,2	8761,3
	2015	7975,0	5171,2	273,6	129,7	8910,8
	2017	7975,0	5161,5	273,6	129,7	8910,8
	2018	7975,0	5164,1	273,6	129,7	8910,8
Wielkopolski.....		7597,2	4797,7	258,9	115,0	7405,8
Drawieński		377,8	366,4	14,7	14,7	1505,0

a Powierzchnia parku w granicach województwa. b Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a Area of park in boundaries of the voivodship. b The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 14 (20). REZERWATY PRZYRODY

Stan w dniu 31 grudnia

NATURE RESERVES

As of 31st December

LATA REZERWATY	Obiekty Number	Powierzchnia w ha Area in ha		YEARS RESERVES
		ogółem total	w tym pod ochroną ścisłą ^a of which strictly protected ^a	
O G Ó Ł E M 2010	98	4103,1	225,5	TOTAL
2015	98	4109,5	225,5	
2017	98	4118,7	363,6	
2018	98	4116,5	598,2	
Faunistyczne	7	249,9	–	Fauna
Krajobrazowe.....	13	2020,5	134,0	Landscape
Leśne.....	44	1302,6	451,5	Forest
Torowiskowe.....	14	225,7	10,3	Peat-bog
Florystyczne	17	302,7	2,4	Flora
Wodne	2	13,5	–	Water
Przyrody nieożywionej.....	1	1,7	–	Inanimate nature

a Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 15 (21). PARKI KRAJOBRAZOWE

Stan w dniu 31 grudnia

LANDSCAPE PARKS

As of 31st December

LATA YEARS ZESPOŁY I PARKI KRAJOBRAZOWE ^a SETS AND LANDSCAPE PARKS ^a	Powierzchnia ^b Area ^b			
	ogółem total	w tym of which		
		lasów forests	użytków rolnych agricultural land	wód water
	w ha in ha			
O G Ó Ł E M 2010	179410,6	61657,3	90150,9	9628,7
TOTAL 2015	179870,6	62582,4	89639,3	9655,0
..... 2017	180157,8	64004,4	89090,9	9751,0
2018	180157,8	64004,4	89090,9	9805,2
Sierakowski	30413,0	9898,0	15881,0	2254,0
Powidzki	24887,2	9280,3	12019,7	2620,0
Przemęcki.....	19450,0	6830,0	9780,0	1411,0
Park Krajobrazowy im. D. Chłapow- skiego	17323,2	2553,0	12726,0	104,3
Dolina Baryczy.....	17000,0	6600,0	5800,0	1200,0
Żerkowsko-Czeszewski	15794,8	6130,5	8073,1	188,7
Nadwarciański	13428,0	1463,0	10348,0	393,0
Rogaliński	12682,7	6593,0	3895,6	304,7
Puszcza Zielonka	12202,0	10839,8	922,6	158,0
Lednicki	7618,4	720,7	6395,9	339,1
Promno.....	3363,9	2507,2	597,8	61,4
Nadgoplański Park Tysiąclecia.....	3074,6	399,9	2011,2	425,0
Pszczewski.....	2920,0	189,0	640,0	346,0

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie. b Łącznie z powierzchnią rezerwatów przyrody i innymi formami ochrony przyrody położonymi na terenie parków.

a Listed according to decreasing grand total area in voivodship. b Including nature reserves and other forms of nature protection located within parks.

TABL. 16 (22). **POMNIKI PRZYRODY**

Stan w dniu 31 grudnia

MONUMENTS OF NATURE

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	3809	3884	3854	3809	TOTAL
w tym:					of which:
Pojedyncze drzewa	3192	3148	3085	3019	Individual trees
Grupy drzew	416	489	532	558	Tree clusters
Aleje.....	88	107	106	103	Alleys
Głazy narzutowe.....	91	97	96	95	Erratic boulders

TABL. 17 (23). **TERENY ZIELENI OGÓLNODOSTĘPNEJ I OSIEDLOWEJ**

Stan w dniu 31 grudnia

GENERALLY ACCESSIBLE AND ESTATE AREA GREEN BELTS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010		2015		2017		2018		SPECIFICATION
	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	
O G Ó Ł E M w ha	5875,7	3738,8	5782,1	3592,1	6364,0	3939,5	6137,8	3852,2	TOTAL in ha
w % powierzchni ogólnej wojewódz- twa ^a	0,2	2,5	0,2	2,4	0,2	2,6	0,2	2,5	in % of total area space of the voivodship ^a
na 1 mieszkańca ^b w m ²	17,0	19,4	16,6	18,8	18,2	20,7	17,6	20,3	per capita ^b in m ²
Tereny zieleni miejskiej ogólnodostępnej:									Generally accessible urban area green belts:
parki spacerowo- -wypoczynkowe	2946,2	1430,5	3008,1	1495,6	3044,1	1564,6	3048,1	1567,3	strolling-recreational parks
zieleńce	1116,4	621,4	1230,0	684,6	1281,0	727,3	1294,1	729,0	lawns
Tereny zieleni osiedlo- wej	1813,1	1686,9	1544,0	1411,9	2039,0	1647,6	1795,6	1555,9	Estate green belts

a, b W przypadku miast obliczono: a – w % ogólnej powierzchni miast, b – na 1 mieszkańca miast.

a, b For urban areas calculated: a – in % total urban areas space, b – per capita in urban areas.

TABL. 18 (24). **ODPADY^a WYTWORZONE I DOTYCHCZAS SKŁADOWANE (NAGROMADZONE) ORAZ TERENY ICH SKŁADOWANIA**WASTE^a GENERATED AND LANDFILLED UP TO NOW (ACCUMULATED) AS WELL AS THEIR STORAGE YARDS AREAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Zakłady wytwarzające odpady (stan w dniu 31 XII).....	243	240	232	232	Plants generating waste (as of 31 XII)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) w tys. t	5170,8	5758,0	4150,3	3695,4	Waste generated (during the year) in thousand tonnes
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^b ; stan w końcu roku) w tys. t	51140,0	59145,2	60615,5	61618,8	Waste landfilled up to now (accumulated ^b ; end of year) in thousand tonnes
Odpady poddane odzyskowi z nagromadzonych do 1 stycznia roku sprawozdawczego w tys. t.....	81,0	–	–	–	Waste recovered from accumulated by 1 January of reporting year in thousand tonnes
Tereny składowania odpadów w ha:					Area of storage yards in ha:
niezrekultywowane (stan w końcu roku).....	632,7	613,0	624,3	629,5	non-reclaimed (end of year)
zrekultywowane (w ciągu roku)	5,0	0,8	–	–	reclaimed (during the year)

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 57. b Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych.

a Excluding municipal waste; see general notes, item 8 on page 57. b On own landfills (heaps, settling ponds).

TABL. 19 (25). **ODPADY^a WEDŁUG RODZAJÓW W 2018 R.**WASTE^a BY TYPE IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odpady wytworzone w ciągu roku Waste generated during the year						Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^b ; stan w końcu roku) Waste landfilled up to now (accumulated ^b ; end of year)	SPECIFICATION
	ogółem grand total	poddane odzyskowi ^c recovered ^c	unieszkodliwione ^c disposed ^c		przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	magazynowane czasowo temporarily stored		
			razem total	w tym składowane ^d of which land-filled ^d				
w tys. t in thousand tonnes								
O G Ó Ł E M.....	3695,4	192,4	495,8	394,8	2967,1	40,1	61618,8	TOTAL
w tym:								of which:
Mieszanki popiołowo-żużlowe z mokrego odprowadzania odpadów paleniskowych....	522,9	0,3	391,7	391,7	129,4	1,5	60772,6	Dust-slag compounds from wet treatment of furnace waste
Popioły lotne z węgla....	473,2	–	82,4	–	390,8	–	–	Coal fly ash
Żużle, popioły paleniskowe i pyły z kotłów	34,8	2,6	–	–	29,2	3,0	–	Slag, furnace ash and particulates from boilers

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych. c We własnym zakresie przez wytwórcę; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 57. d Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych i innych.

a Excluding municipal waste. b On own landfills (heaps, settling ponds). c By waste producer on its own; see general notes, item 8 on page 57. d On own and other landfills (heaps, settling ponds).

TABL. 20 (26). **ODPADY KOMUNALNE^a**MUNICIPAL WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^b	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	
Odpady komunalne zebrane ^c w tys. t	915,1	1070,4	1194,1	1223,7	1025,3	Municipal waste collected ^c in thousand tonnes
zmieszane	820,8	873,1	904,7	907,3	733,1	mixed
miasta	613,3	566,6	556,9	558,2	438,7	urban areas
wieś.....	207,5	306,5	347,8	349,2	294,5	rural areas
zebrane selektywnie	94,2	197,3	289,5	316,4	292,1	collected separately
w tym:						of which:
papier i tektura	24,9	29,5	29,8	31,7	25,7	paper and cardboard
szkło.....	28,3	50,7	54,3	57,6	51,0	glass
tworzywa sztuczne.....	15,9	37,0	40,5	47,8	44,3	plastic
metale	1,9	0,4	0,1	0,1	0,0	metals
wielkogabarytowe	4,3	16,0	31,7	40,8	40,2	largesize
biodegradowalne	14,8	53,2	97,0	103,3	97,4	biodegradable

a Patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 58. b Dane szacunkowe. c Od 2014 r. pozycja obejmuje odpady odebrane od wszystkich właścicieli nieruchomości i uznawana jest za odpady wytworzone ze względu na objęcie od 1 lipca 2013 r. przez gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi wszystkich właścicieli nieruchomości.

a See general notes, item 9 on page 58. b Estimated data. c Since 2014 includes waste collected from all inhabitants and is considered to be waste generated because of covering by gminas since 1st July 2013 all real-estate owners with municipal waste management system.

TABL. 21 (27). **NIECZYSTOŚCI CIEKLE^a**
LIQUID WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Nieczystości ciekłe ^b wywiezione					
w dam ³	3633,1	3102,3	3031,4	4315,8	Liquid waste ^b removed in dam ³
miasta	1125,7	816,2	735,7	856,3	urban areas
wieś	2507,4	2286,0	2295,7	3459,5	rural areas
w tym z gospodarstw domowych ..	2534,9	2196,7	2233,3	.	of which from households
miasta	696,6	486,9	455,4	.	urban areas
wieś	1838,3	1709,8	1777,8	.	rural areas
Zbiorniki bezodpływowe w tys. (stan w dniu 31 XII)	223,0	194,0	193,5	188,6	Septic tanks in thousands (as of 31 XII)
Przydomowe oczyszczalnie ście- ków w tys. (stan w dniu 31 XII)	7,0	20,3	24,9	27,4	Household waste water treatment systems in thousands (as of 31 XII)

a Dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne, ust. 10 na str. 58. b Ścieki gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych; dane dotyczą ścieków bytowych.

a Estimated data; see general notes, item 10 on page 58. b Wastewater stored temporarily in septic tanks; data concern domestic wastewater.

TABL. 22 (28). **SKŁADOWISKA ODPADÓW KOMUNALNYCH**
LANDFILL SITES WITH MUNICIPAL WASTE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION
				ogó- łem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Czynne składowiska kontrolowane (stan w dniu 31 XII):							Controlled landfill sites in operation (as of 31 XII):
liczba	68	36	32	30	3	27	number
powierzchnia w ha	278,2	207,3	184,4	180,8	33,8	147,0	area in ha
Zrekultywowana powierzchnia kontro- lowanych składowisk (w ciągu roku) w ha:							Reclaimed area of controlled land- fill sites (during the year) in ha:
czynnych	2,4	5,2	9,3	8,1	4,2	3,9	in operation
o zakończonej eksploatacji (zamknięte)	10,8	3,5	—	3,6	—	3,6	exploitation completed

TABL. 23 (29). **NAKLADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ^a**
(ceny bieżące)
OUTLAYS ON FIXED ASSETS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT^a
(current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tys. zł in thousand PLN				
Ochrona środowiska	863739,3	2021785,6	577956,2	865236,4	Environmental protection
w tym:					of which:
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	165703,2	284339,0	25972,9	84573,8	Protection of air and climate
w tym nakłady na nowe techniki i technologie spalania paliw oraz modernizację kotłowni i ciepłowni	149392,5	3634,7	6540,1	11356,6	of which outlays on modern fuel combustion technologies as well as the modernisation of boiler and thermal energy plants
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	566850,4	696204,8	379413,1	666218,2	Wastewater management and protection of waters
w tym nakłady na:					of which outlays on:
oczyszczanie ścieków komunalnych	118240,1	91169,3	69620,6	133208,4	municipal wastewater treatment
sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe	432638,6	587284,9	296055,2	482015,1	sewage network for the transport of wastewater and precipitation water

a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej.

a By investments locations; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy.

TABL. 23 (29). **NAKLADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ^a**
(dok.)OUTLAYS ON FIXED ASSETS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT^a
(cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tys. zł in thousand PLN				
Ochrona środowiska (dok.)					Environmental protection (cont.)
Gospodarka odpadami, ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych.....	105464,6	1007543,6	51442,3	66297,8	Waste management, protection and recovery of soils, protection of groundwater and surface water
w tym nakłady na:					of which outlays on:
zbieranie odpadów ^b i ich transport	9477,5	12675,8	5244,5	26955,1	waste collection ^b and transportation
w tym selektywne zbieranie odpadów	5167,8	2717,0	1424,1	25332,9	of which selective waste collection
usuwanie i unieszkodliwianie odpadów ^b	88420,0	966324,6	26468,5	7332,3	removal and treatment of waste ^b
rekultywację hałd, stawów osadowych i składowisk odpadów oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych.....	1928,5	421,1	241,1	182,4	reclamation of waste dumps, sludge tanks and landfills as well as of other devastated and degraded areas
Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu	47,5	220,0	90585,0	5807,0	Protection of biodiversity and landscape
Zmniejszanie hałasu i wibracji	14700,0	10869,2	3537,2	14248,0	Noise and vibration reduction
Gospodarka wodna	224206,5	139483,3	99940,9	160470,7	Water management
nakłady na:					outlays on:
Ujęcia i doprowadzenia wody	99774,6	46259,9	75737,0	118253,3	Water intakes and systems
Budowę i modernizację stacji uzdatniania wody	50700,9	81822,4	21020,4	38963,8	Construction and modernisation of water treatment plants
Zbiorniki i stopnie wodne	19969,3	1916,1	1809,5	3253,6	Water reservoirs and falls
Regulację i zabudowę rzek i potoków	40855,6	1590,5	254,0	–	Regulation and management of rivers and streams
Obwałowania przeciwpowodziowe i stacje pomp	12906,1	7894,4	1120,0	–	Flood embankments and pump stations

a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej. b Przemysłowych i komunalnych.

a By investments locations; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy. b Industrial and municipal.

TABL. 24 (30). **EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**

TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OCHRONA ŚRODOWISKA ENVIRONMENTAL PROTECTION					
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					Protection of air and climate
Zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń do redukcji zanieczyszczeń w t/r:					Capacity of completed systems to reduce pollutants in t/y:
pyłowych	69	15505	2160	782	particulates
gazowych	–	8252	–	–	gases

TABL. 24 (30). EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ (dok.)

TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OCHRONA ŚRODOWISKA (dok.) ENVIRONMENTAL PROTECTION (cont.)					
Gospodarka ściekowa i ochrona wód					Wastewater management and protection of waters
Sieć kanalizacyjna w km odprowadzająca:					Sewage network in km discharging:
ścieki.....	453,2	448,7	207,6	370,6	wastewater
wody opadowe.....	99,5	63,0	71,9	80,9	precipitation water
Oczyszczalnie ścieków:					Wastewater treatment plants:
obiekty	4	3	1	3	facilities
w tym oczyszczalnie komunalne	4	2	1	3	of which municipal
mechaniczne.....	–	1	–	–	mechanical
biologiczne (bez komór fermentacyjnych).....	4	2	1	3	biological (excluding fermentation tanks)
z podwyższonym usuwaniem biogenów ^a	–	–	–	–	with increased biogene removal ^a
przepustowość oczyszczalni w m ³ /d	8721	124267	2947	26356	capacity of treatment plants in m ³ /24 h
w tym oczyszczalni komunalnych	8721	9037	947	26356	of which municipal
mechanicznych	8150	115200	72	–	mechanical
biologicznych (bez komór fermentacyjnych).....	571	7367	2503	4334	biological (excluding fermentation tanks)
z podwyższonym usuwaniem biogenów ^a	–	1700	372	22022	with increased biogene removal ^a
Oczyszczalnie ścieków indywidualne (przydomowe):					Farmstead treatment facilities (homestead):
obiekty	276	370	308	708	facilities
przepustowość w m ³ /d	758	459	565	1370	capacity in m ³ /24 h
Podczyszczalnie ścieków przemysłowych:					Industrial waste pre-treatment plants:
obiekty	4	3	4	–	facilities
przepustowość w m ³ /d	80	136	89	–	capacity in m ³ /24 h
Gospodarka odpadami					Wastes management
Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów:					Waste treatment plants:
obiekty	4	5	–	–	facilities
wydajność w t/r	1500	123600	–	–	capacity in t/y
Składowiska dla odpadów komunalnych:					Landfills of municipal waste:
obiekty	1	–	–	–	facilities
powierzchnia w ha	3,7	2,9	–	–	area in ha
wydajność w t/r	52800	22400	–	–	capacity in t/y
Wydajność urządzeń do gospodarczego wykorzystania odpadów ^b w t/r	26550	65000	4884	–	Capacity of waste utilization systems ^b in t/y
GOSPODARKA WODNA WATER MANAGEMENT					
Wydajność ujęć wodnych ^c w m ³ /d	10474	7096	2877	1253	Capacity of water intakes ^c in m ³ /24 h
Uzdatnianie wody w m ³ /d	14451	5157	5333	5829	Water treatment in m ³ /24 h
Sieć wodociągowa w km	325,3	227,4	203,8	255,7	Water supply network in km
Pojemność zbiorników wodnych w m ³	–	–	–	11270	Capacity of water reservoirs in m ³
Regulacja i zabudowa rzek i potoków w km	58,9	3,0	0,1	–	Regulation and management of rivers and streams in km
Obwałowania przeciwpowodziowe w km	18,0	11,3	–	–	Flood embankments in km

a W tym chemiczne. b Z wyłączeniem odpadów komunalnych. c Bez ujęć w energetyce zawodowej.

a Of which chemical. b Excluding municipal waste. c Excluding water intakes in the power industry.

TABL. 25 (31). **KIERUNKI FINANSOWANIA Z WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**

FINANCING DIRECTIONS OF THE VOIVODSHIP ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w tys. zł in thousand PLN				w odset- kach in percent	
O G Ó Ł E M.....	154856,3	230376,6	200218,4	219666,9	100,0	T O T A L
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu.....	19113,0	111417,5	57727,5	129210,4	58,8	Protection of air and climate
Gospodarka ściekowa i ochrona wód.....	106638,3	38775,9	101257,2	65569,3	29,8	Wastewater management and protection of water
Gospodarka odpadami	14400,3	59317,5	11235,9	3996,0	1,8	Waste management
Pozostałe.....	14704,7	20865,6	29997,7	20891,3	9,5	Others

Źródło: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Source: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

TABL. 26 (32). **WPLYWY Z OPŁAT I KAR NA FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**

RECEIPTS FROM FEES AND FINES FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tys. zł in thousand PLN				
Oplaty za korzystanie ze środowiska.....	165015,3	173050,6	135561,5	120645,9	Payments for use of natural environment
w tym:					of which:
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	28153,9	33492,2	33816,1	34236,0	Wastewater management and protection of water
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	54778,1	61574,7	52405,6	51543,8	Protection of air and climate
Gospodarka odpadami	79903,0	75919,8	44738,8	34430,7	Waste management
Kary za nieprzestrzeganie przepisów ochrony środowiska.....	734,7	752,6	1088,2	1506,1	Fines for not meeting environmental protection regulations
w tym za przekroczenie:					of which for exceeding:
Warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.....	210,0	15,6	29,7	92,2	Norms of discharging wastewater into water or into the ground
Dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza	48,5	13,5	21,5	4,6	Permissible emission of air pollutants

Źródło: w zakresie opłat – dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, kar – dane Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Source: with regard to fees – data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management, fines – data of the Inspectorate for Environmental Protection.

DZIAŁ III PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY

CHAPTER III ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT

Uwagi ogólne

1. Z dniem 1 stycznia 1999 r. (na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 r., Dz. U. Nr 96, poz. 603 z późn. zm.) wprowadzono zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju. Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. sołectwa, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

2. Z dniem 1 stycznia 2014 r. (na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 lipca 2013 r., Dz. U. poz. 869) nadano status miasta miejscowości Dobrzyca w gminie Dobrzyca, w powiecie pleszewskim.

Z dniem 1 stycznia 2015 r. (na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 lipca 2014 r., Dz. U. poz. 1023) nadano status miasta miejscowości Chocz w gminie Chocz, w powiecie pleszewskim.

Z dniem 1 stycznia 2016 r. (na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 lipca 2015 r., Dz. U. poz. 1083) nadano status miasta miejscowości Jaraczewo w gminie Jaraczewo, w powiecie jarońskim.

Z dniem 1 stycznia 2017 r. (na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2016 r., Dz. U. poz. 1134) nadano status miasta miejscowości Opatówek w gminie Opatówek, w powiecie kaliskim.

3. Kadencja prezydentów, burmistrzów, wójtów oraz rad gmin, rad miejskich na prawach powiatu i rad powiatów trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

4. Charakterystykę demograficzno-zawodową radnych w jednostkach samorządu terytorialnego oparto o wyniki sprawozdawczości za rok 2018, aktualizującej dane o radnych zawarte w obwieszczeniach terytorialnych komisji wyborczych z wyborów samorządowych w dniu 21 października 2018 r.

Grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego według grup zawodów dokonano na podstawie Klasyfikacji Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 227).

5. Prezentowane informacje o **administracji publicznej** dotyczą zatrudnienia i wynagrodzeń w administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz samorządowych kolegiach odwoławczych i obejmują jednostki zaliczane według PKD 2007 do grupy „Administracja publiczna oraz

General notes

1. On 1st January 1999 (based on the act dated 24th July 1998, Journal of Laws No. 96, item 603 with later amendments) a fundamental three-tier administrative division of the country was introduced, the entities of which are: gminas, powiats and voivodships.

The gmina is the basic unit of the country's territorial structure. Auxiliary entities in gminas are, among others, village administrator's offices. Their organisation and scope of activity is outlined by individual gmina councils in a separate statute.

2. On 1st January 2014 (on the basis of the Resolution the Council of Ministers dated 30th July 2013, Journal of Laws item 869) Dobrzyca was granted city status in Dobrzyca gmina, in Pleszewski Powiat.

On 1st January 2015 (on the basis of the Resolution the Council of Ministers dated 29th July 2014, Journal of Laws item 1023) Chocz was granted city status in Chocz, in Pleszewski Powiat.

On 1st January 2016 (on the basis of the Resolution the Council of Ministers dated 28th July 2015, Journal of Laws item 1083) Jaraczewo was granted city status in Jaraczewo, in Jaroński Powiat.

On 1st January 2017 (on the basis of the Resolution the Council of Ministers dated 19th July 2016, Journal of Laws item 1134) Opatówek was granted city status in Opatówek, in Kaliski Powiat.

3. Term of presidents, mayors, village mayors as well as gmina councils, city councils in cities with powiat status and powiat councils lasts 4 years, counting from the day of election.

4. The demographic and occupational characteristic of councillors in local government units is based on reporting results for 2018, updating information concerning councillors included in announcements of local election commissions from the 21st October 2018 local government elections.

The grouping of councillors of organs of local government units by groups of occupations is made on the basis of the Polish Classification of Occupations and Specializations for Labour Market Needs, which was introduced by a decree of the Minister of Labour and Social Policy, dated 7th August 2014 (uniform text Journal of Laws 2018 item 227).

5. Information presented concerning **public administration** involves employment and wages and salaries in the state administration, local government administration and local government appeal councils and covers entities included, in accordance

polityka gospodarcza i społeczna” w sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”.

Do **administracji państwowej** zalicza się:

- 1) naczelne i centralne organy administracji łącznie z pracownikami zatrudnionymi w ich placówkach zagranicznych:
 - a) instytucje naczelne i centralne (np. Kancelarie Sejmu, Senatu i Prezydenta, ministerstwa, urzędy centralne),
 - b) terenowe organy rządowej administracji niezespoliczonej (np. izby i urzędy skarbowe oraz celne, okręgowe inspektoraty pracy, urzędy statystyczne, regionalne izby obrachunkowe oraz do 2010 r. gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych);
- 2) terenowe organy rządowej administracji zespolonej: urzędy wojewódzkie, jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. inspektoraty: inspekcji handlowej, nadzoru budowlanego, weterynarii, farmaceutycznej, ochrony środowiska, ochrony roślin i nasiennictwa oraz urzędy ochrony zabytków i kuratoria oświaty);
- 3) niektóre agencje państwowe (np. Agencję Rezerw Materiałowych, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości oraz od 2009 r. Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) oraz jednostki pomocnicze administracji państwowej wraz z oddziałami regionalnymi.

Do **administracji samorządu terytorialnego** zalicza się:

- 1) gminy i miasta na prawach powiatu:
 - a) urzędy gmin i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. jednostki usług komunalnych oraz od 2009 r. zarządy dróg),
 - b) urzędy miast na prawach powiatu i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. ośrodki dokumentacji geodezyjno-kartograficznej oraz od 2009 r. zarządy dróg);
- 2) powiaty, tj. starostwa powiatowe i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. urzędy pracy, zarządy dróg);
- 3) województwa, tj. urzędy marszałkowskie i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne (np. urzędy pracy, zarządy melioracji i urzędów wodnych oraz od 2009 r. zarządy dróg).

Samorządowe kolegia odwoławcze są organami właściwymi do rozpatrywania m.in. odwołań od decyzji, zażaleń na postanowienia jednostek samorządu terytorialnego.

6. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach w administracji państwowej nie uwzględniają wynagrodzeń osób zatrudnionych w placówkach zagranicznych.

with NACE Rev. 2, in the group “Public administration and economic and social policy” in the section “Public administration and defence; compulsory social security”.

State administration comprises:

- 1) principle and central organs of administration including the personnel employed in their foreign entities:
 - a) principle and central institutions (e.g., chancelleries of: the Sejm, the Senate and the President, ministries, central offices),
 - b) territorial organs of non-combined government administration (e.g., fiscal and customs chambers and offices, district work inspectorates, statistical offices, regional chambers of audit and until 2010 auxiliary units of budgetary units);
- 2) territorial organs of combined government administration: voivodship offices, auxiliary service entities (e.g., inspectorates of: trade, construction supervision, veterinary, pharmaceutical, environmental protection, plant protection and seed production as well as monument preservation offices and schools superintendent's offices);
- 3) some state agencies (e.g., the Material Reserves Agency, the Polish Agency for Enterprise Development, and since 2009, the agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture) and auxiliary entities of the state administration with regional units.

Local government administration comprises:

- 1) gminas and cities with powiat status:
 - a) gmina offices and auxiliary service entities (e.g., municipal service entities and since 2009 public road boards),
 - b) offices of cities with powiat status and auxiliary service entities (e.g., geodetic and cartographic documentation centres and since 2009 public road boards);
- 2) powiaty, i.e., powiat starosta offices and auxiliary service entities (e.g., labour offices, public road boards);
- 3) voivodships, i.e., marshals' offices and voivodship local government organizational entities (e.g., labour offices, drainage and water facility boards and since 2009 public road boards).

Local government appeal councils are bodies competent for examining, inter alia, appeals against concluding decisions, complaints against procedural decisions of local government units.

6. Data concerning average wages and salaries in the state administration do not include wages and salaries of persons employed in entities abroad.

TABL. 1 (33). **JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE WOJEWÓDZTWA**

Stan w dniu 31 grudnia

ADMINISTRATIVE UNITS OF VOIVODSHIP

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Powiaty	31	31	31	31	Powiats
Miasta na prawach powiatu	4	4	4	4	Cities with powiat status
Gminy	226	226	226	226	Gminas
miejskie	19	19	19	19	urban
wiejskie	117	115	113	113	rural
miejsko-wiejskie	90	92	94	94	urban-rural
Miasta	109	111	113	113	Towns
Miejscowości wiejskie	5494	5450	5456	5453	Rural localities
Sołectwa	3854	3874	3880	3884	Village administrator's offices

TABL. 2 (34). **GMINY W 2018 R.**

Stan w dniu 31 grudnia

GMINAS IN 2018

As of 31st December

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem Total	O powierzchni Area								
		poniżej 5,0 km ² below	5,0– –19,9	20,0– –49,9	50,0– –99,9	100,0– –149,9	150,0– –199,9	200,0– –249,9	250,0– –299,9	300,0 km ² i więcej and more
O G Ó Ł E M..... TOTAL	226^a	1	10	5	53	91	38	14	5	9
Poniżej 2500..... Below	2	1	–	–	1	–	–	–	–	–
2500– 4999.....	31	–	–	2	22	5	1	1	–	–
5000– 7499.....	51	–	–	–	15	31	4	1	–	–
7500– 9999.....	55	–	1	–	7	30	12	2	2	1
10000– 14999.....	36	–	2	–	3	14	10	3	–	4
15000– 19999.....	16	–	2	–	1	3	5	3	–	2
20000– 39999.....	23	–	5	–	2	6	6	1	1	2
40000– 99999.....	10	–	–	3	1	2	–	3	1	–
100000–199999.....	1	–	–	–	1	–	–	–	–	–
200000 i więcej..... and more	1	–	–	–	–	–	–	–	1	–

a W tym 4 gminy mające również status miasta na prawach powiatu, które podano w tabl. 3 na str. 78.

Ź r ó d ł o: w zakresie powierzchni – dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Of which 4 gminas that are also cities with powiat status, which are given in the table 3 on page 78.

S o u r c e: in regard to area – data Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 3 (35). **POWIATY I MIASTA NA PRAWACH POWIATU W 2018 R.**

Stan w dniu 31 grudnia

POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS IN 2018

As of 31st December

GRUPY POWIATÓW I MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem Total	O powierzchni Area							
		poniżej 50,0 km ² below	50,0– –99,9	100,0– –299,9	300,0– –499,9	500,0– –999,9	1000,0– –1499,9	1500,0– –1999,9	2000,0 km ² i więcej and more
OGÓŁEM..... TOTAL	35	1	2	1	–	19	8	4	–
Poniżej 50000..... Below	2	–	–	–	–	2	–	–	–
50000– 74999.....	16	1	1	–	–	12	1	1	–
75000– 99999.....	10	–	–	–	–	5	4	1	–
100000–149999.....	4	–	1	–	–	–	2	1	–
150000–199999.....	1	–	–	–	–	–	1	–	–
200000 i więcej..... and more	2	–	–	1	–	–	–	1	–

Źródło: w zakresie powierzchni – dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Source: in regard to area – data Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 4 (36). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2018 R.**

Stan w dniu 31 grudnia

COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2018

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu city councils in cities with powiat status	rad powiatów powiat councils	sejmiku wojewódzkiego voivodship regional council	

OGÓŁEM TOTAL

OGÓŁEM.....	3503	103	610	39	TOTAL
W tym kobiety.....	1073	36	139	15	Of which women

WEDŁUG WIEKU BY AGE

18–29 lat.....	188	7	16	2	18–29 years
30–39.....	723	26	78	3	30–39
40–49.....	881	27	145	6	40–49
50–59.....	872	20	173	13	50–59
60 lat i więcej.....	839	23	198	15	60 and more

WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL

Wyższe.....	1483	90	478	33	Tertiary
Policealne i średnie.....	1308	13	107	6	Post-secondary and secondary
Zasadnicze zawodowe.....	651	–	25	–	Basic vocational
Gimnazjalne i podstawowe.....	61	–	–	–	Lower secondary and primary

^a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu.^a Excluding councillors of city councils in cities with powiat status.

TABL. 4 (36). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2018 R. (dok.)**

Stan w dniu 31 grudnia

COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2018 (cont.)

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu city councils in cities with powiat status	rad powiatów powiat councils	sejmiku wojewódzkiego voivodship regional council	
WEDŁUG GRUP ZAWODÓW ^b BY OCCUPATIONAL GROUPS ^b					
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy.....	228	20	257	26	Managers
Specjaliści.....	850	67	185	11	Professionals
Technicy i inny średni personel.....	429	5	30	–	Technicians and associate professionals
Pracownicy biurowi.....	320	5	48	–	Clerical support workers
Pracownicy usług i sprzedawcy.....	427	1	23	1	Service and sales workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy.....	716	–	52	–	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy.....	221	–	4	–	Craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń.....	149	1	6	–	Plant and machine operators and assemblers
Pracownicy przy pracach prostych.....	62	–	1	–	Elementary occupations
Sily zbrojne.....	23	2	1	–	Armed forces occupations

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu. b Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 75; w podziale według grup zawodów nie uwzględniono radnych będących bezrobotnymi, niepracującymi i uczącymi się; emeryci i renciści ujmowani są według zawodu wykonywanego przed przejściem na emeryturę lub rentę.

a Excluding councillors of city councils in cities with powiat status. b See general notes, item 4 on page 75; in the division by occupational groups, data do not include unemployed, not working and studying councillors; retirees and pensioners are classified by performed occupation before taking retirement.

TABL. 5 (37). **ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ**

PAID EMPLOYMENT, WAGES AND SALARIES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION

	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
WYSZCZEGÓLNIENIE	przeciętne zatrudnienie average employment				przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto ^a w zł average monthly gross wages and salaries ^a in PLN				
O G Ó Ł E M.....	32591	31594	31193	30636	3828,56	4469,56	4950,89	5220,58	T O T A L
w tym:									of which:
Administracja państwo- wa	11683	10758	9980	9653	4172,54	4679,39	5315,54	5465,00	State administration
Administracja samorzą- du terytorialnego	20820	20752	21127	20900	3621,71	4352,59	4770,74	5100,00	Local government administration
gminy i miasta na pra- wach powiatu	13922	13810	14070	14154	3602,40	4365,73	4768,33	5089,71	gminas and cities with powiat status
powiaty	5248	5077	5165	5139	3346,99	4121,93	4495,93	4766,02	powiatas
województwo	1650	1865	1892	1607	4656,20	4883,24	5541,33	6258,73	voivodship

a Patrz uwagi ogólne do działu „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 3 na str. 144.

a See general notes to the chapter “Wages and salaries. Social security benefits”, item 3 on page 144.

DZIAŁ IV BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

CHAPTER IV PUBLIC SAFETY. JUSTICE

Uwagi ogólne

1. Dane o przestępstwach stwierdzonych podano według klasyfikacji Kodeksu karnego z 1997 r., obowiązującego od 1 września 1998 r. (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., Dz. U. z 2019 r. poz. 1950 z póź. zm.), Kodeksu karnego skarbowego obowiązującego od 17 października 1999 r. (ustawa z dnia 10 września 1999 r., tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1958) lub innych ustaw szczególnych.

2. **Przestępstwo stwierdzone** jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym – jest to przestępstwo skarbowe.

Przestępstwo stwierdzone w zakończonym postępowaniu przygotowawczym, w którym ustalono przynajmniej jednego podejrzanego, jest to **przestępstwo wykryte**.

Dane o przestępstwach stwierdzonych od 2014 r. nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. Zgodnie z obowiązującą metodologią stwierdzenie popełnienia czynów karalnych przez nieletnich dokonywane jest w postępowaniu sądowym po uprzednim przekazaniu przez Policję akt w sprawach nieletnich do sądu rodzinnego.

Informacje o przestępstwach stwierdzonych i wskaźnikach wykrywalności sprawców przestępstw pochodzą z policyjnych systemów informacyjnych.

3. **Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw** jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

4. Organizacja **sądów powszechnych** określona jest w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 52). W ramach struktury organizacyjnej sądownictwa powszechnego działają sądy apelacyjne, okręgowe i rejonowe.

5. **Sądy apelacyjne** rozpatrują sprawy odwoławcze od orzeczeń wydanych w pierwszej instancji przez sądy okręgowe. Do sądu apelacyjnego wpływają sprawy z kilku sądów okręgowych (od 2 do 6), objętych obszarem jego właściwości.

General notes

1. Data concerning ascertained crimes are given according to the classification of the Criminal Code of 1997, valid since 1st September 1998 (the law dated 6th June 1997, uniform text Journal of Laws 2019 item 1950 with later amendments), the Penal Fiscal Code valid since 17th October 1999 (the law dated 10th September 1999, uniform text Journal of Laws 2018 item 1958) or other specific laws.

2. An **ascertained crime** is an event, which after the completion of preparatory proceedings was confirmed as a crime. Under the Criminal Code of 1997 crime is a felony or misdemeanour prosecuted upon by public accusation or private accusation, under the Penal Fiscal Code – is a fiscal offence.

An ascertained crime in completed preparatory proceeding, in which at least one suspect was found is a **detected crime**.

Data about ascertained crimes since 2014 do not include punishable acts committed by juveniles. In accordance with the existing methodology, the specification of the number of juveniles committing punishable acts takes place during court proceedings after the Police provides records in juvenile cases to the family court.

Information on ascertained crimes and rates of detectability of delinquents in ascertained crimes come from police information systems.

3. The **rate of detectability of delinquents** is the relation of the number of detected crimes in a given year (including those detected after resumption following discontinuance) to the total number of crimes ascertained in a given year, plus the number of crimes recorded in commenced proceedings and discontinued in previous years due to undetected delinquents.

4. The organisation of **common courts** is defined in the Law on Common Courts, dated 27th July 2001 (uniform text Journal of Laws 2019 item 52). Appeal, regional and district courts function within the framework of the organisational structure of common courts.

5. **Appeal courts** consider cases in which the verdicts issued by regional courts of first instance are appealed. An appeal court considers cases from several regional courts (from 2 to 6) within its jurisdiction.

6. Sądy okręgowe rozpatrują w pierwszej instancji sprawy, gdy ustawa tak stanowi oraz w drugiej instancji – odwołania od orzeczeń sądów rejonowych.

Nie wszystkie sądy okręgowe rozpoznają sprawy gospodarcze. Z tego względu w niektórych polach tabl. 4 znaki „x” oznaczają, że dany sąd okręgowy nie jest właściwy do rozpatrywania tego rodzaju spraw, mimo ich występowania; przedmiotowe sprawy rozpatruje sąd okręgowy określony w przepisach rozporządzenia ministra sprawiedliwości.

7. Wpływ spraw do sądów oznacza liczbę spraw, które zostały wniesione do sądów powszechnych w celu rozpatrzenia w postępowaniu sądowym.

8. W sądownictwie powszechnym sprawą załatwioną jest sprawa, w której wydano wyrok, postanowienie lub połączono ją z inną sprawą albo przekazano do innego rodzaju sądu lub organu. W przypadku występowania w sprawie kilku osób uważa się ją za załatwioną, gdy dotyczy to wszystkich osób występujących w sprawie.

Sprawy (postępowania) załatwione lub zakończone w danym roku obejmują również sprawy niezałatwione w latach poprzednich.

9. Sprawy rodzinne obejmują postępowanie:

- 1) z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego;
- 2) dotyczące nałożenia na alkoholików obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu;
- 3) wobec nieletnich w zakresie:
 - a) zapobiegania i zwalczania demoralizacji w stosunku do osób, które nie ukończyły 18 lat,
 - b) postępowania w sprawach o czyny karalne w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu w wieku 13–16 lat,
 - c) wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby 21 lat;
- 4) w związku z leczeniem narkomanów;
- 5) w sprawie kontroli umieszczania w zakładach lecznictwa psychiatrycznego.

Tryb postępowania wobec nieletnich przed sądem (pkt 3a i 3b) wynika z ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jednolity 2018 poz. 969).

Zmiany dokonane w ustawie, które weszły w życie z dniem 2 stycznia 2014 r., zniosły dwuetapową procedurę postępowania sądów wobec nieletnich. Przed zmianami sędzia, w momencie wpływu sprawy do sądu, mógł wszcząć postępowanie wyjaśniające wobec nieletniego, a następnie wobec tego samego nieletniego mógł wydać postanowienie o rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu lub rozprawie w postępowaniu opiekuńczo-wychowawczym lub w postępowaniu poprawczym. Sprawy wszczęte przed dniem wejścia w życie nowych przepisów rozpatrywane były według dwuetapowej procedury. Zgodnie z obowiązującą jednoetapową procedurą sąd prowadzi postępowanie i orzeka w sprawach, w których zachodzi podejrzenie demoralizacji lub popełnienia czynu karnego przez nieletniego.

6. Regional courts consider cases relegated by the law in the first instance and appeals of regional court verdicts in the second instance.

Not all regional courts try commercial cases. Therefore, in some fields of table 4, the “x” indicates that the given regional court does not hear this type of cases, despite the appearance of such cases; objective cases are heard by the regional court defined in the regulations of the Minister of Justice.

7. Incoming cases are the number of cases that were filed in common courts for consideration in a court proceedings.

8. In common courts a resolved case is a case with regard to which a sentence or order has been issued or combined with another case, or which has been transferred to a different kind of court or authority. A case that involves a number of persons is considered resolved when this applies to all the persons.

The **resolved cases and completed proceedings** in the given year also include the cases unresolved from previous years.

9. Family cases include the following proceedings:

- 1) family and guardianship law;
- 2) regarding enforcement of compulsory treatment of alcoholics;
- 3) with respect to juveniles concerning:
 - a) prevention and counteraction the demoralisation of persons under the age of 18,
 - b) proceedings in cases concerning punishable acts committed by persons aged 13–16,
 - c) execution of educational and corrective measures concerning persons with regard to whom such measures have been adjudicated, but not longer than until the age of 21;
- 4) compulsory treatment of drug addicts;
- 5) supervising the placement of an individual in a psychiatric treatment facility.

Court proceedings against juveniles (points 3a and 3b) are based on the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 X 1982 (uniform text Journal of Laws 2018 item 969).

Amendments to the law entered into force as of 2nd January 2014 abolished the two-stage court proceedings against juveniles. Before the amendments, the judge, at the time the case was brought into the court, could institute investigative proceedings against a juvenile and then, with regard to the same juvenile issue the decision on the examination of the case in the course of tutorial and educational proceedings or correctional proceedings. Cases instituted before the effective date of new regulations were examined according to two-stage procedure. According to the valid single-stage procedure the court conducts the proceedings and adjudges of cases in which occur suspicion of demoralisation or commitment punishable act by a juvenile.

Sprawy rodzinne rozpoznawane są przez sądy rodzinne, które działają jako wydziały rodzinne i nieletnich w sądach rejonowych, z wyjątkiem niektórych spraw, np. o rozwód lub separację rozpoznawanych przez wydziały cywilne sądów okręgowych na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. patrz ust. 4 na str. 80).

10. Dorośli skazani są to osoby, które zostały skazane za przestępstwo popełnione w wieku co najmniej 17 lat.

11. Rejestry sądowe prowadzone są na podstawie ustaw i przepisów wykonawczych. Stany rejestrów określają liczbę podmiotów zarejestrowanych w określonym dniu.

Sprawy rejestrowe prowadzone są w sądach rejonowych – wydziałach gospodarczych i Krajowym Rejestrze Sądowym (sądach rejestrowych).

Family cases are heard by family courts which act as family and juvenile departments in district courts, with the exception of some cases e.g., divorce or separation, which have been transferred to civilian regional courts on the basis of the Law on Common Courts, dated 27th July 2001 (Journal of Laws see item 4 on page 80).

10. Adults convicts are persons who have been sentenced for committed crime aged 17 or more.

11. Court registers are kept on the basis of laws and executive regulations. Registers contain the number of entities registered on a given day.

Registration cases are held in the commercial departments of district courts and in the National Judicial Register (registration courts).

TABL. 1 (38). PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH^aASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^b	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	96929	68804	57487	59956	T O T A L
w tym w miastach	74028	49618	42423	43330	of which urban areas
w tym:					of which:
Przeciwko życiu i zdrowiu – art. 148–162 kk	2345	1143	1232	1108	Against life and health – Art. 148–162 Criminal Code
w tym:					of which:
Zabójstwo – art. 148 kk	36	23	29	36	Homicide – Art. 148 Criminal Code
Uszczerbek na zdrowiu – art. 156 i 157 kk	1348	727	769	743	Damage to health – Art. 156 and 157 Criminal Code
Udział w bóje lub pobiciu – art. 158 i 159 kk	778	268	215	172	Participation in violence or assault – Art. 158 and 159 Criminal Code
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji – art. 163–180 kk	13905	7319	6813	6164	Against public safety and safety in transport – Art. 163–180 Criminal Code
W tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego – art. 178a kk	12697	5790	4823	4413	Of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant – Art. 178a Criminal Code
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania – art. 189–196 kk	2965	1989	2130	2081	Against freedom, freedom of conscience and religion – Art. 189–196 Criminal Code
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności – art. 197–205 kk	539	396	312	375	Against sexual freedom and morals – Art. 197–205 Criminal Code
W tym zgwałcenie – art. 197 kk.....	71	65	84	87	Of which rape – Art. 197 Criminal Code
Przeciwko rodzinie i opiece – art. 206–211 kk	2943	2510	2983	7171	Against the family and guardianship – Art. 206–211 Criminal Code
W tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną – art. 207 kk.....	1181	868	1130	1056	Of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person – Art. 207 Criminal Code
Przeciwko czci i nietykalności cielesnej – art. 212–217 kk	1125	132	202	193	Against good name and personal integrity – Art. 212–217 Criminal Code
Przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego – art. 222–231 kk^c	1726	1421	1343	1039	Against the activities of state institutions and local government – Art. 222–231 Criminal Code^c
w tym:					of which:
Naruszenie nietykalności cielesnej lub czynna napaść na funkcjonariusza publicznego – art. 222 i 223 kk.....	334	378	341	284	Battery or active assault on a public official – Art. 222 and 223 Criminal Code
Wywieranie wpływu na funkcjonariusza publicznego lub na czynności organu administracji rządowej, samorządowej lub państwowej bądź spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego podczas wykonywania przez niego czynności służbowych – art. 224 kk ..	204	110	88	71	Exerting influence on a public official or on the activity of an organ of the government administration, local government or State administration, or causing severe harm to the health of a public official during the performance of official duties – Art. 224 Criminal Code
Znieważenie funkcjonariusza publicznego albo znieważanie lub poniżanie organu konstytucyjnego RP – art. 226 kk	797	628	484	384	Insulting a public official or belittling or insulting a constitutional body of the Republic of Poland – Art. 226 Criminal Code

a W latach 2015–2018 bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. b Łącznie z przestępstwami stwierdzonymi przez prokuraturę. c Łącznie z przestępstwami z art. 250a kk (korupcja wyborcza) z rozdziału „Przeciwko wyborom i referendum” oraz z art. 296a i 296b kk (korupcja na stanowisku kierowniczym i korupcja sportowa) z rozdziału „Przeciwko obrotowi gospodarczemu”.

a In 2015–2018 excluding punishable acts committed by juveniles. b Including crimes ascertained by prosecutor's office. c Including Art. 250a Criminal Code (corruption concerning elections) in the section “Against election and referendum” and Art. 296a and 296b Criminal Code (corruption on the managing post and corruption in sport) in the section “Against economic activity”.

TABL. 1 (38). PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH^a (dok.)ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^b	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego – art. 222–231 kk^c (dok.)					Against the activities of state institutions and local government – Art. 222–231 Criminal Code^c (cont.)
Przestępstwa korupcyjne – art. 228–231, 250a, 296a i 296b kk	379	231	366	236	Corruption – Art. 228–231, 250a, 296a and 296b Criminal Code
Przeciwko wymiarowi sprawiedliwości – art. 232–247 kk	2667	2236	1493	1338	Against the judiciary – Art. 232–247 Criminal Code
Przeciwko porządkowi publicznemu art. 252–264 kk	257	342	249	212	Against public order – Art. 252–264 Criminal Code
Przeciwko wiarygodności dokumentów – art. 270–277 kk^d	3792	3714	4677	3119	Against the reliability of documents – Art. 270–277 Criminal Code^d
Przeciwko mieniu – art. 278–295 kk^e	47529	37581	27525	27299	Against property – Art. 278–295 Criminal Code^e
w tym:					of which:
Kradzież rzeczy – art. 275 § 1, 278 i 279 ^f kk.....	17615	12286	8861	7553	Property theft – Art. 275 § 1, 278 and 279 ^f Criminal Code
w tym kradzież samochodu	2055	1527	1158	816	of which automobile theft
Krótkotrwały zabór pojazdu – art. 289 kk	233	146	93	81	Wilful short-term theft of automobile – Art. 289 Criminal Code
Kradzież z włamaniem – art. 279 kk ^g ...	8648	6030	3623	4146	Burglary – Art. 279 Criminal Code ^g
Rozbój – art. 280 kk.....	832	306	210	165	Robbery – Art. 280 Criminal Code
Kradzież rozbójnicza – art. 281 kk.....	80	69	49	58	Theft with assault – Art. 281 Criminal Code
Wymuszenie rozbójnicze – art. 282 kk..	931	46	42	25	Criminal coercion – Art. 282 Criminal Code
Oszustwo – art. 286 i 287 kk	9289	12048	8754	9964	Fraud – Art. 286 and 287 Criminal Code
Przeciwko obrotowi gospodarczemu – art. 296–309 kk^h	1880	846	625	472	Against economic activity – Art. 296–309 Criminal Code^h
Przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi – art. 310–315 kk.....	801	470	344	597	Against money and securities trading – Art. 310–315 Criminal Code
Przestępstwa z ustaw szczególnych:					Crimes by specific laws:
O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 1356)	97	29	36	32	On Sobriety and Alcohol Education (uniform text Journal of Laws 2012 item 1356)
O prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 z późn. zm.)	419	203	56	29	On Copyright and Related Laws (uniform text Journal of Laws 2006 No. 90, item 631 with later amendments)
O przeciwdziałaniu narkomanii – ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz. 198 z późn. zm.) i z dnia 29 lipca 2005 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 124)	12855	5698	5483	5500	On Counteracting Drug Addiction – laws dated 24th April 1997 (uniform text Journal of Laws 2003 No. 24, item 198 with later amendments) and dated 29th July 2005 (uniform text Journal of Laws 2012 item 124)
Przestępstwa skarbowe – kks	74	71	177	167	Fiscal offences – Penal Fiscal Code
W tym akcyza	23	40	98	116	Of which excise

a–c Notki patrz na str. 83. d Z wyłączeniem kradzieży lub przywłaszczenia dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk). e Łącznie z kradzieżą lub przywłaszczeniem dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk z rozdziału „Przeciwko wiarygodności dokumentów”). f Wyłącznie w zakresie kradzieży samochodu poprzez włamanie. g Z wyłączeniem kradzieży samochodu poprzez włamanie. h Z wyłączeniem przestępstw korupcyjnych z art. 296a i 296b kk.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a–c See footnotes on page 83. d Excluding theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code). e Including theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code in the section “Against the reliability of documents”). f Exclusively in regard to automobile theft by burglary. g Excluding automobile theft by burglary. h Excluding corruption under Art. 296a and 296b Criminal Code.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 2 (39). **WSKAŹNIKI WYKRYWALNOŚCI SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW STWIERDZONYCH PRZEZ POLICJĘ^a**
RATES OF DETECTABILITY OF DELINQUENTS IN ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^b	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % in %				
O G Ó Ł E M.....	73,3	70,3	74,6	76,9	T O T A L
w tym przestępstw ^c :					of which of crimes ^c :
Przeciwko życiu i zdrowiu.....	92,0	89,2	89,7	90,9	Against life and health
Przeciwko bezpieczeństwu po- wszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	99,5	98,9	98,5	98,7	Against public safety and safety in transport
Przeciwko wolności, wolności sumie- nia i wyznania	95,6	88,2	90,8	90,1	Against freedom, freedom of con- science and religion
Przeciwko wolności seksualnej i oby- czajności.....	93,5	91,0	87,2	92,6	Against sexual freedom and morals
Przeciwko rodzinie i opiece	100,0	99,2	98,8	99,8	Against the family and guardianship
Przeciwko czci i netykalności ciełe- snej.....	98,8	81,8	69,8	70,5	Against good name and personal integrity
Przeciwko mieniu ^d	51,0	52,0	54,3	57,5	Against property ^d

a W latach 2015–2018 bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. b Łącznie z przestępstwami stwierdzonymi przez prokuraturę. c Artykuły kodeksu karnego patrz tabl. 1 na str. 83. d Łącznie z kradzieżą lub przywłaszczeniem dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk z rozdziału „Przeciwko wiarygodności dokumentów”).

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

a In 2015–2018 excluding punishable acts committed by juveniles. b Including crimes ascertained by prosecutor's office. c See Criminal Code articles table 1 on page 83. d Including theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code in the section “Against the reliability of documents”).

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 3 (40). **WPŁYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
SĄDY REJONOWE – sądy pierwszej instancji DISTRICT COURTS – courts of first instance					
O G Ó Ł E M.....	960700	930245	963574	872343	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia.....	41230	32213	29325	31043	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie.....	37930	45203	36499	36419	Concerning petty offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	88751	90569	80924	72904	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne.....	582840	588262	641198	609663	Civil
w tym wieczysto-księgowe ^b	270539	306793	329200	332922	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne.....	99663	114032	113352	56182	Family
Z zakresu prawa pracy.....	10136	9208	4759	5939	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	2275	6112	2772	3925	Related to social security law
Gospodarcze ^c	41811	44646	54745	56268	Commercial law ^c

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. b Łącznie ze zbiorami dokumentów. c Bez spraw rejestrowych.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. b Including collections of documents. c Excluding registry cases.

TABL. 3 (40). WPLYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH (dok.)

INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
SĄDY OKRĘGOWE – sądy pierwszej instancji i odwoławcze REGIONAL COURTS – courts of first instance and appeal					
O G Ó Ł E M	61277	82303	74268	69304	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	840	693	660	706	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	23844	25817	26378	25496	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne ^{cd}	23033	28513	28655	27549	Civil ^{cd}
Z zakresu prawa pracy	1024	1279	934	831	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	8624	20771	11960	8834	Related to social security law
Gospodarcze	3341	5230	5681	5888	Commercial law

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. c Bez spraw rejestrowych. d Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. c Excluding registry cases. d Including family cases (i.a., divorce).

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 4 (41). WPLYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH W 2018 R.

INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Określi District			SPECIFICATION
		kaliski	koniński	poznański	
SĄDY REJONOWE – sądy pierwszej instancji DISTRICT COURTS – courts of first instance					
O G Ó Ł E M.....	872343	140081	90387	641875	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	31043	5602	3386	22055	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie.....	36419	4788	3625	28006	Concerning petty offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	72904	11388	8364	53152	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne	609663	96314	63661	449688	Civil
w tym wieczysto-księgowe ^b	332922	53367	33946	245609	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne	56182	9601	6759	39822	Family
Z zakresu prawa pracy	5939	959	442	4538	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	3925	371	368	3186	Related to social security law
Gospodarcze ^c	56268	11058	3782	41428	Commercial law ^c

SĄDY OKRĘGOWE – sądy pierwszej instancji i odwoławcze REGIONAL COURTS – courts of first instance and appeal

O G Ó Ł E M	69304	9209	5871	54224	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	706	93	35	578	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	25496	3109	1713	20674	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne ^{cd}	27549	4765	3022	19762	Civil ^{cd}
Z zakresu prawa pracy	831	181	98	552	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	8834	1061	1003	6770	Related to social security law
Gospodarcze	5888	x	x	5888	Commercial law

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. b Łącznie ze zbiorami dokumentów. c Bez spraw rejestrowych. d Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. b Including collections of documents. c Excluding registry cases. d Including family cases (i.a., divorce).

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 5 (42). **DOROŚLI SKAZANI PRAWOMOCNIE PRZEZ SĄDY POWSZECHNE ZA PRZESTĘPSTWA ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PUBLICZNEGO**

ADULTS VALIDLY SENTENCED BY COMMON COURTS FOR CRIMES PROSECUTED BY PUBLIC ACCUSATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	36351	21624	18493	24204	T O T A L
w tym mężczyźni.....	33334	19399	16496	21794	of which men
w tym za przestępstwa ^a :					of which for crimes ^a :
Przeciwko życiu i zdrowiu	3157	2183	2371	2812	Against life and health
w tym:					of which:
Zabójstwo	35	21	10	12	Homicide
Uszczerbek na zdrowiu, udział w bójce lub pobiciu	1297	849	811	916	Damage to health, participation in violence or assault
Przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	12270	5381	4851	5600	Against safety in transport
W tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego	11452	4780	3767	4404	Of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	927	772	889	959	Against freedom, freedom of conscience and religion, sexual freedom and morals
W tym zgwałcenie.....	44	29	38	43	Of which rape
Przeciwko rodzinie i opiece	2653	1827	1503	4758	Against the family and guardianship
W tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną.....	995	666	699	852	Of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person
Przeciwko mieniu	10386	7208	5687	6391	Against property
w tym:					of which:
Kradzież rzeczy	3236	2299	1738	1975	Property theft
Kradzież z włamaniem.....	1180	849	608	565	Burglary
Rozbój	370	180	144	157	Robbery

a Artykuły kodeksu karnego patrz tabl. 1 na str. 83.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a See Criminal Code articles table 1 on page 83.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 6 (43). **ZAŁATWIONE SPRAWY RODZINNE**

RESOLVED FAMILY CASES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	32658	23525	20511	20266	T O T A L
O rozwód	7785	8326	7632	7828	By divorce
O separację	470	308	296	262	By separation
O alimenty	10700	8537	7584	7377	By alimony
Nieletnich ^a :					Concerning juveniles ^a :
w postępowaniu wyjaśniającym w związku z:					in investigation proceedings involving:
demoralizacją.....	2514	x	x	x	demoralization
czynami karnymi	6585	x	x	x	punishable acts
na posiedzeniu lub rozprawie w związku z:					at session or hearing involving:
demoralizacją.....	1287	x	x	x	demoralization
czynami karnymi	3317	x	x	x	punishable acts
w postępowaniu w sprawach, w których zachodzi podejrzenie:					in investigation of case in which occur suspicion of:
demoralizacji.....	x	2743	2530	2463	demoralization
popętnienia czynu karnego	x	3611	2469	2336	punishable acts

a Dane dotyczą osób; w 2014 r. zmieniła się procedura postępowania sądów wobec nieletnich, patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 81.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Data relate to persons; in 2014 changed court proceedings against juveniles, see general notes, item 9 on page 81.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 7 (44). **ZAŁATWIONE SPRAWY RODZINNE W 2018 R.**
RESOLVED FAMILY CASES IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okregi District			SPECIFICATION
		kaliski	koniński	poznański	
O G Ó Ł E M	20266	3535	2423	14308	T O T A L
O rozwód	7828	1334	922	5572	By divorce
O separację	262	77	37	148	By separation
O alimenty	7377	1264	961	5152	By alimony
Nieletnich ^a w postępowaniu w sprawach, w których zachodzi podejrzenie:					Juveniles ^a in investigation of cases in which occur suspicion of:
demoralizacji.....	2463	338	221	1904	demoralization
popelnienia czynu karalnego	2336	522	282	1532	punishable acts

a Dane dotyczą osób; patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 81.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Data relate to persons; see general notes, item 9 on page 81.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 8 (45). **PODMIOTY W KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM^a**

Stan w dniu 31 grudnia

ENTITIES IN THE NATIONAL JUDICIAL REGISTER^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Rejestr Przedsiębiorców					Register of Entrepreneurs
Przedsiębiorstwa państwowe	17	5	5	5	State owned enterprises
Przedsiębiorstwa zagraniczne.....	2	2	2	2	Foreign enterprises
Spółeczno-zawodowe organizacje rolników ^b	55	55	55	52	Professional organizations of farmers ^b
Spółdzielnie	1211	1455	1513	1566	Cooperatives
Spółki jawne	3159	3624	3667	3694	Unlimited partnerships
Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	15638	29986	33490	36460	Limited liability companies
Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej^c					Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Independent Public Health Care Facilities^c
Stowarzyszenia ^d	5318	6906	7158	7350	Associations ^d
Związki zawodowe.....	500	532	539	537	Trade unions
Izby gospodarcze	31	33	32	33	Economic chambers
Rejestr Dłużników Niewypłacalnych					Register of Insolvent Debtors
Dłużnicy ogółem	38248	81051	90299	90249	Total debtors

a Sądem rejestrowym prowadzącym Krajowy Rejestr Sądowy na terenie województwa jest Sąd Rejonowy w Poznaniu. b Prowadzące działalność gospodarczą. c Do 2011 r. – Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej. d Z wyłączeniem stowarzyszeń kultury fizycznej i związków sportowych.

U w a g a. Rejestr obejmuje także inne podmioty.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Registration court conducting National Judicial Register in voivodship is District Court in Poznań. b Conducting economic activity. c Until 2011 – Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Public Health Care Facilities. d Excluding physical education associations and sports associations.

N o t e. Register also includes other entities.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

DZIAŁ V LUDNOŚĆ

CHAPTER V POPULATION

Uwagi ogólne

1. Tablice działu opracowano na podstawie:
 - 1) bilansów stanu i struktury **ludności** na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego (z wyjątkiem danych dla 2010 r. – patrz ust. 3) przy uwzględnieniu zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania z innych gmin i z zagranicy na pobyt stały oraz czasowy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych (więcej – patrz ust. 2);
 - 2) rejestrów Ministerstwa Cyfryzacji – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały oraz czasowy;
 - 3) sprawozdawczości gmin – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt czasowy;
 - 4) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
 - 5) sprawozdawczości sądów okręgowych – o prawomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach.
2. Bilans ludności jest opracowywany dla dwóch kategorii zamieszkania – według **krajowej** oraz **międzynarodowej definicji zamieszkania**. Różnica dotyczy kryteriów w zakresie migracji czasowych uwzględnianych w każdym z bilansów – w przypadku:
 - 1) **krajowej definicji zamieszkania** – uwzględniane są migracje czasowe wewnętrzne, tj. różnica między liczbą osób, które czasowo wyjechały z gminy na ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) do innego miejsca w kraju a liczbą osób przybyłych z innego miejsca w kraju na okres ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące). Do ludności gminy nie są zatem zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast są zaliczani stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/ nieobecności);
 - 2) **międzynarodowej definicji zamieszkania (rezydenci)** – uwzględniane są długookresowe migracje czasowe zarówno wewnętrzne, jak i zagraniczne, tj. różnica między liczbą osób, które wyjechały z gminy na co najmniej 12 miesięcy do innego miejsca w kraju lub za granicę a liczbą osób przybyłych do gminy z innego miejsca w kraju lub z zagranicy na co najmniej 12 miesięcy. Do rezydentów gminy zalicza się zatem wszystkie osoby mieszkające lub zamierzające

General notes

1. Chapter tables were compiled on the basis of:
 - 1) the balances of the size and structure of the **population** in gmina. Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the last census (with the exception of data for 2010 – see item 3), taking into account changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent as well as temporary residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division (more – see item 2);
 - 2) the registers of the Ministry of Digital Affairs – on internal and international migration of population for permanent as well as temporary stay residence;
 - 3) documentation of gminas regarding internal and international migration of population for temporary stay;
 - 4) documentation of Civil Status Offices – regarding registered marriages, births and deaths;
 - 5) documentation of regional courts – regarding legally valid decisions in actions for separations and divorces.
2. The balance of the population is being developed for the two categories of residence – according to **national** and **international definition of residence**. The difference concerns the criteria for the migration for temporary stay taken into account in each of the balance sheets – in the case of:
 - 1) **national definition of residence** – includes internal migration for temporary stay, i.e. the difference between the number of persons who temporarily left gmina for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months) to another place in the country and the number of persons who arrived in from somewhere else in the country for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months). For the population of the gmina therefore are not counted immigrants staying in Poland temporarily, but are counted Polish permanent residents temporarily staying abroad (regardless of their period of their temporary presence/ absence);
 - 2) **international definition of residence (residents)** – includes long-term temporary migration both – internal and international, i.e. the difference between the number of persons who left gmina for at least 12 months to another place in the country or abroad and the number of people who arrived in from elsewhere in the country or from

mieszkać na jej terenie nie krócej niż 1 rok. Rezydenci (ludność rezydująca) to kategoria stanu ludności opracowana na potrzeby statystyki międzynarodowej zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1260/2013 z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie statystyk europejskich w dziedzinie demografii.

Prezentowane w dziale dane o ludności i w zakresie współczynników demograficznych opracowano zgodnie z krajową definicją zamieszkania – z wyjątkiem tabl. 28 i 29, które dotyczą rezydentów.

3. Dane o ludności (według stanu w dniu 30 czerwca i 31 grudnia) oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjmując jako bazę wyjściową wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym że dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 2011 r.

4. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Wśród ludności **w wieku produkcyjnym** wyróżnia się ludność **w wieku mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata, i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez ludność **w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność **w wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat, oraz ludność **w wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

5. Mediana wieku (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, której połowa ludności jeszcze nie przekroczyła, a druga połowa już osiągnęła.

6. Dane o ruchu naturalnym ludności w podziale terytorialnym opracowano: małżeństwa – według miejsca zamieszkania męża przed ślubem, separacje i rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo, urodzenia – według miejsca zamieszkania matki noworodka, zgony – według miejsca zamieszkania osoby zmarłej.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

7. Dane o małżeństwach uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

abroad for at least 12 months. For residents of gmina are therefore all persons living or intending to live in the area of gmina not less than 1 year. Residents (resident population) is the category of the state population developed for international statistics in accordance with Regulation of the European Parliament and of the Council (EU) No. 1260/2013 of 20th November 2013 European statistics on demography.

Data presented in the chapter concerning population in terms of demographic rates are developed according to the national definition of residence – with the exception of tables 28 and 29, which relate to the residents.

3. Data about population (as of 30th June and 31st December) as well as demographic rates and indicators per capita (per 1000 population etc.) were compiled – unless otherwise stated – on the basis of the results of the Population and Housing Census 2011, for 2010 by the administrative division valid as of 31st December 2011.

4. The working age population refers to males, aged 18–64, and females, aged 18–59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18–44) and **non-mobility** (i.e. 45–64 for males and 45–59 for females) are distinguished. The **non-working age population** is defined as the **pre-working age population**, i.e., up to the age of 17 and the **post-working age population**, i.e., 65 and more for males and 60 and more for females.

5. Median age of population is a parameter determining the exact age, which half of population did not reach yet and the other half already exceeded.

6. Data regarding the vital statistics according to territorial division were compiled as follows: marriages – by the place of residence of the husband before the contract of the marriage, separations and divorces – by the place of residence of the person filling petition, births – by the place of residence of the new born child's mother, deaths – by the place of residence of the deceased.

Natural increase of the population means the difference between the number of live births and deaths in a given period.

Infant is a child under the age of 1.

Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

7. The data on marriages refers to marriages contracted according to lawful rules at the civil status offices. On the basis of the Law dated 24th July 1998 (Journal of Laws No. 117, item 757) in the local civil status offices in Poland are registered all marriages, including those based on the internal law of the Churches or the Religious Associations. Marriages contracted (on the basis of canon law marriages) subordinate the civil Polish laws and induce due to the same civil and law consequences as marriages contracted in the local civil status offices.

Małżeństwa wyznaniowe mogą być zawierane jedynie w dziesięciu Kościołach i Związku Wyznaniowym: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Metodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

8. Do 2014 r. źródłem danych o urodzeniach żywych i martwych był, wykorzystywany wtórnie przez statystykę publiczną, dokument Ministerstwa Zdrowia podstawowy dla akt stanu cywilnego „Pisemne zgłoszenie urodzenia dziecka”. W latach 2015–2017 źródłem danych medycznych o urodzeniach żywych był dokument Ministerstwa Zdrowia „Karta urodzenia”, a o urodzeniach martwych – sprawozdanie o działalności szpitala ogólnego (o symbolu MZ-29) zawierające ogólne informacje, tj. dotyczące liczby urodzeń martwych w podziale na ciężar urodzeniowy dziecka i województwo porodu (umieszczenie szpitala). Prezentowane za lata 2015–2017 dane o urodzeniach martwych w podziale na miasto i wieś oraz płeć zostały oszacowane.

Od roku 2018 źródłem danych medycznych o urodzeniach żywych i martwych są dokumenty Ministerstwa Zdrowia „Karta urodzenia” i „Karta martwego urodzenia”, natomiast dane demograficzno-społeczne pochodzą z rejestru stanu cywilnego oraz rejestru PESEL.

Na nowych wzorach kart urodzeń wprowadzonych przez Ministerstwo Zdrowia zmieniono zapisy dotyczące liczby dzieci urodzonych przez matkę, co spowodowało poważne problemy z prawidłowym wypełnianiem tych informacji przez lekarzy. W konsekwencji nie jest możliwa prezentacja danych o urodzeniach według kolejności urodzenia dziecka za rok 2018.

Podział na urodzenia małżeńskie i pozamałżeńskie oraz stan cywilny rodziców dziecka jest wynikiem szacowania na podstawie informacji pochodzących z urzędów stanu cywilnego oraz rejestru PESEL.

9. **Płodność kobiet** mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (częstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15–19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45–49 lat.

10. Współczynniki reprodukcji ludności:

– **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłaby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu częściowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie,

The religious marriages may be contracted in the ten Churches and Religious Association: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Metodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

8. Up to 2014 the source of data on live birth and stillbirth was the document of the Ministry of the Health "Notification of birth". In 2015–2017 the source of medical data about live birth was document of the Ministry of the Health "Birth certificate" and about stillbirth – hospital's report (symbol MZ-29) containing general information, i.e. the number of stillbirths by birthweight and voivodship of delivery (location of the hospital). Presented for the years 2015–2017, data on stillbirths by sex, urban and rural areas were estimated.

Since 2018, the source of medical data on live and stillbirths are documents of the Ministry of Health "Birth certificate" and "Stillbirth certificate", while socio-demographic data come from the registry of civil status and the PESEL register.

On the new birth certificate templates introduced by the Ministry of Health, notation concerning the number of children born by the mother was changed, which caused serious problems with the correct completion of this information by physicians. As a consequence, it is not possible to present data on births according to the birth order for 2018.

The division into legitimate and illegitimate births and marital status of the child's parents is the result of the estimation made on the basis of information from civil registry offices and the PESEL register.

9. **Female fertility rate** is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women in the reproductive age (15–49). Besides total rate, age-specific fertility rates are published, that are calculated as the ratios of the number of live births from women and the number of these women in the same groups of age. Births from mothers in the age under 15 are counted to the group 15–19 and from the mothers in the age 50 and over – to the group 45–49.

10. Reproduction rates:

– **total fertility rate** refers to the average number of children who would be born by a woman during the course of her entire reproductive period (15–49 years old), assuming that in particular phases of this period she would give births with an intensity observed during a given year, i.e., in assuming that age specific fertility rates for this period are constant,

- **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzić z częstotścią, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmienne współczynniki płodności),
- **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

11. Przy opracowywaniu danych o **zgonach według przyczyn** przyjęto wyjściową przyczyną zgonów. Za przyczynę wyjściową uważa się chorobę stanowiącą początek okresu chorobowego, który doprowadził do zgonu, albo uraz czy zatrucie, w wyniku którego nastąpił zgon.

12. Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

13. Prognoza ludności do 2050 r. opracowana została w 2014 r. na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 grudnia 2013 r. (zgodnie z podziałem administracyjnym obowiązującym w dniu 1 stycznia 2014 r.) oraz założeń dotyczących tendencji w dzietności, umieralności oraz migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały. Dane o ludności według wieku produkcyjnego i poprodukcyjnego podano przyjmując górną granicę dla wieku produkcyjnego 59/64 lata oraz dolną granicę dla wieku poprodukcyjnego 60/65; patrz. ust. 4 na str. 90.

14. Migracje wewnętrzne ludności są to zmiany miejsca zamieszkania w kraju; prezentowane dane pochodzą z rejestru PESEL i zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób na pobyt stały. Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy (miasta), z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

Napływ ludności obejmuje zameldowania na pobyt stały, odpływ – wymeldowania ze stałego miejsca zamieszkania.

15. Migracje zagraniczne ludności to przymieszczenia ludności związane ze zmianą kraju zamieszkania; prezentowane dane pochodzą z rejestru PESEL i zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały (imigracja) oraz o wymeldowaniach osób wyjeżdżających z Polski za granicę na stałe (emigracja).

16. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności według stanu w dniu 30 czerwca.

- **gross reproduction rate** refers to the average number of daughters who would be born by a woman, assuming that the woman during her reproductive age will give birth with a frequency which is characteristic for all women giving birth in the year for which the reproduction rate is calculated (constant fertility rates),
- **demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.

11. Compiling data on causes of deaths, an initial **cause of death** was assumed. An initial cause of death is defined as a disease that occurred at the beginning of an illness period and led to death or as an injury or poisoning that resulted in death.

12. Life expectancy is expressed by the average number of years that a person at the exact age x still has to live, assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.

13. Population projection until 2050 has been elaborated in 2014 on the basis of the population state as of 31st December 2013 (in the administrative division valid from 1st January 2014) and of the assumptions on predicted trends in fertility, mortality as well as internal and international migrations for permanent stay. Data about population by working and post-working age are given assuming the upper limit of the working age 59/64 and the lower limit of the post-working age 60/65; see item 4 on page 90.

14. Internal migration of the population is understood as changes in the place of residence within the country; presented data come from the PESEL register and was compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of persons for permanent residence. This information does not include changes of address within the same gmina (town), with the exception of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

The inflow of the population includes registrations of arrival for permanent residence, outflow – registrations of departure from permanent residence.

15. International migration of the population is understood as movements of the persons related to the change of country of residence; presented data come from the PESEL register and was compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of persons arriving to Poland for permanent residence (immigration) as well as deregistration of persons leaving Poland for permanent residence abroad (emigration).

16. Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population as of 30th June.

TABL. 1 (46). **LUDNOŚĆ^a**
POPULATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
STAN W DNIU 30 VI AS OF 30 VI					
O G Ó Ł E M	3441504	3473920	3484975	3490597	T O T A L
mężczyźni.....	1674141	1690223	1695612	1698375	males
kobiety.....	1767363	1783697	1789363	1792222	females
Miasta.....	1928694	1911242	1905108	1899751	Urban areas
Wieś.....	1512810	1562678	1579867	1590846	Rural areas
STAN W DNIU 31 XII AS OF 31 XII					
O G Ó Ł E M	3446745	3475323	3489210	3493969	T O T A L
na 1 km ²	115,6	116,5	117,0	117,1	per 1 km ²
mężczyźni.....	1676618	1690930	1697701	1699923	males
kobiety.....	1770127	1784393	1791509	1794046	females
na 100 mężczyzn.....	105,6	105,5	105,5	105,5	per 100 males
Miasta.....	1927523	1906899	1903380	1896325	Urban areas
w % ogółu ludności.....	55,9	54,9	54,6	54,3	in % of total population
Wieś.....	1519222	1568424	1585830	1597644	Rural areas
w % ogółu ludności.....	44,1	45,1	45,4	45,7	in % of total population

a Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 1, pkt 1) na str. 89.

a Based on balances; see general notes, item 1, point 1) on page 89.

TABL. 2 (47). **LUDNOŚĆ^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**

Stan w dniu 31 grudnia

WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	3446745	3475323	3489210	3493969	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym	684545	665584	672300	675946	Pre-working age
mężczyźni.....	352301	342825	346251	348015	males
kobiety.....	332244	322759	326049	327931	females
Miasta.....	342637	331887	335583	336322	Urban areas
mężczyźni.....	175874	170471	172302	172610	males
kobiety.....	166763	161416	163281	163712	females
Wieś.....	341908	333697	336717	339624	Rural areas
mężczyźni.....	176427	172354	173949	175405	males
kobiety.....	165481	161343	162768	164219	females
W wieku produkcyjnym	2235446	2175703	2139386	2121596	Working age
w tym w wieku mobilnym	1413269	1401184	1376205	1360795	of which of mobility age
mężczyźni.....	1169415	1147149	1131773	1123647	males
w tym w wieku mobilnym	716359	711137	698709	690738	of which of mobility age
kobiety.....	1066031	1028554	1007613	997949	females
w tym w wieku mobilnym	696910	690047	677496	670057	of which of mobility age
Miasta.....	1262117	1182398	1148397	1130152	Urban areas
mężczyźni.....	649234	615367	600679	592034	males
kobiety.....	612883	567031	547718	538118	females
Wieś.....	973329	993305	990989	991444	Rural areas
mężczyźni.....	520181	531782	531094	531613	males
kobiety.....	453148	461523	459895	459831	females

a Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 1, pkt 1) na str. 89.

a Based on balances; see general notes, item 1, point 1) on page 89.

TABL. 2 (47). **LUDNOŚĆ^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM (dok.)**

Stan w dniu 31 grudnia

WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION^a (cont.)

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
W wieku poprodukcyjnym	526754	634036	677524	696427	Post-working age
mężczyźni	154902	200956	219677	228261	males
kobiety	371852	433080	457847	468166	females
Miasta	322769	392614	419400	429851	Urban areas
mężczyźni	92673	121733	132780	137510	males
kobiety	230096	270881	286620	292341	females
Wieś	203985	241422	258124	266576	Rural areas
mężczyźni	62229	79223	86897	90751	males
kobiety	141756	162199	171227	175825	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	54,2	59,7	63,1	64,7	NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE
Mężczyźni	43,4	47,4	50,0	51,3	Males
Kobiety	66,0	73,5	77,8	79,8	Females

a Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 1, pkt 1) na str. 89.

a Based on balances; see general notes, item 1, point 1) on page 89.

TABL. 3 (48). **LUDNOŚĆ^a WEDŁUG PŁCI I WIEKU**

Stan w dniu 31 grudnia

POPULATION^a BY SEX AND AGE

As of 31st December

WIEK AGE	2010	2015	2017	2018					
				ogółem grand total	z liczby ogółem of grand total number				
					mężczyźni males	miasta urban areas		wieś rural areas	
						razem total	w tym mężczyźni of which males	razem total	w tym mężczyźni of which males
O G Ó Ł E M	3446745	3475323	3489210	3493969	1699923	1896325	902154	1597644	797769
TOTAL									
0– 2 lata	125069	109232	114887	116771	59939	60330	31041	56441	28898
3– 6	145806	159859	150287	148568	76539	74740	38304	73828	38235
7–12	209290	221144	236801	239958	123775	118392	60883	121566	62892
13–15	117114	103169	100577	102763	52899	49761	25565	53002	27334
16–18	133746	110110	105225	103114	53006	50457	25720	52657	27286
19–24	313414	261101	239503	230215	118004	110491	56347	119724	61657
25–29	300934	263922	249723	242015	123003	123688	62228	118327	60775
30–34	288437	301058	292398	282626	143104	154939	77784	127687	65320
35–39	252889	286749	291583	297698	150701	164808	82642	132890	68059
40–44	211115	250424	267521	273013	137783	147229	73627	125784	64156
45–49	215781	207880	220909	228969	115207	121367	59864	107602	55343
50–54	256170	210711	203034	200889	99357	107121	51486	93768	47871
55–59	248453	246613	226808	218079	105481	119790	55792	98289	49689
60–64	220173	235077	240505	240771	112864	141314	63361	99457	49503
65–69	107040	202867	208813	211442	94639	129448	55578	81994	39061
70–74	107648	94920	128708	146378	62151	91929	37990	54449	24161
75–79	89541	89907	85810	82846	31788	51660	19427	31186	12361
80 lat i więcej	104125	120580	126118	127854	39683	78861	24515	48993	15168
and more									

a Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 1, pkt 1) na str. 89.

a Based on balances; see general notes, item 1, point 1) on page 89.

TABL. 4 (49). **MIASTA I LUDNOŚĆ W MIASTACH**

Stan w dniu 31 grudnia

TOWNS AND URBAN POPULATION

As of 31st December

GRUPY MIAST WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF TOWNS BY NUMBER OF POPULATION		Miasta Towns	Ludność w miastach ^a Urban population ^a	
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % ogółu ludności in % of total population
O G Ó Ł E M	2010	109	1927523	55,9
T O T A L	2015	111	1906899	54,9
	2017	113	1903380	54,6
	2018	113	1896325	54,3
Poniżej 2000 Below 2000.....		12	20503	0,6
2000– 4999.....		42	134938	3,9
5000– 9999.....		21	149968	4,3
10000– 19999.....		18	261245	7,5
20000– 49999.....		13	340228	9,7
50000– 99999.....		5	352030	10,1
100000–199999.....		1	100975	2,9
200000 i więcej and more.....		1	536438	15,4

a Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 1, pkt 1) na str. 89.

a Based on balances; see general notes, item 1, point 1) on page 89.

TABL. 5 (50). **GMINY ZAMIESZKANE PRZEZ LUDNOŚĆ WIEJSKĄ**

Stan w dniu 31 grudnia

GMINAS AND RURAL POPULATION

As of 31st December

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI WIEJSKIEJ GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF RURAL POPULATION		Gminy ^a Gminas ^a	Ludność na wsi ^b Rural population ^b	
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % ogółu ludności in % of total population
O G Ó Ł E M	2010	207	1519222	44,1
T O T A L	2015	207	1568424	45,1
	2017	207	1585830	45,4
	2018	207	1597644	45,7
Poniżej 2000 Below 2000.....		–	–	–
2000– 4999.....		53	207663	5,9
5000– 6999.....		66	395254	11,3
7000– 9999.....		51	429811	12,3
10000 i więcej and more.....		37	564916	16,2

a Wiejskie i miejsko-wiejskie. b Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 1, pkt 1) na str. 89.

a Rural and urban-rural gminas. b Based on balances; see general notes, item 1, point 1) on page 89.

TABL. 6 (51). **MEDIANA WIEKU (wiek środkowy) LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI**

MEDIAN AGE OF POPULATION BY SEX

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	36,7	38,6	39,4	39,7	T O T A L
mężczyźni.....	35,1	37,1	37,9	38,3	males
kobiety.....	38,3	40,1	40,9	41,2	females
Miasta.....	38,1	40,1	40,9	41,3	Urban areas
mężczyźni.....	36,1	38,2	39,0	39,4	males
kobiety.....	40,4	42,2	42,9	43,3	females
Wieś.....	34,9	36,8	37,5	37,8	Rural areas
mężczyźni.....	34,0	35,9	36,6	36,9	males
kobiety.....	35,9	37,7	38,4	38,8	females

TABL. 7 (52). **RUCH NATURALNY LUDNOŚCI**
VITAL STATISTICS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa Marriages		Separacje Separations	Rozwody Divorces	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase	
	ogółem total	w tym wyznania- we ^a of which religious ^a				ogółem total	w tym niemowląt of which infants		
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS									
OGÓŁEM..... TOTAL	2010	21191	14924	198	4926	40909	31037	180	9872
	2015	17633	11363	148	5877	36760	33169	164	3591
	2017	18320	11761	140	5933	40450	33261	156	7189
	2018	18168	11566	122	5787	38778	35121	158	3657
Miasta..... Urban areas	2010	11641	7732	132	3555	21715	17908	85	3807
	2015	9487	5642	102	3942	19053	19222	99	-169
	2017	10095	5965	101	3849	20980	19170	68	1810
	2018	10007	5922	78	3779	20144	20348	71	-204
Wieś..... Rural areas	2010	9550	7192	66	1371	19194	13129	95	6065
	2015	8146	5721	46	1935	17707	13947	65	3760
	2017	8225	5796	39	2084	19470	14091	88	5379
	2018	8161	5644	44	2008	18634	14773	87	3861
NA 1000 LUDNOŚCI ^b PER 1000 POPULATION ^b									
OGÓŁEM..... TOTAL	2010	6,2	4,3	5,8	1,4	11,9	9,0	4,4	2,9
	2015	5,1	3,3	4,3	1,7	10,6	9,5	4,5	1,0
	2017	5,3	3,4	4,0	1,7	11,6	9,5	3,9	2,1
	2018	5,2	3,3	3,5	1,7	11,1	10,1	4,1	1,0
Miasta..... Urban areas	2010	6,0	4,0	6,8	1,8	11,3	9,3	3,9	2,0
	2015	5,0	3,0	5,3	2,1	10,0	10,1	5,2	-0,1
	2017	5,3	3,1	5,3	2,0	11,0	10,1	3,2	1,0
	2018	5,3	3,1	4,1	2,0	10,6	10,7	3,5	-0,1
Wieś..... Rural areas	2010	6,3	4,8	4,4	0,9	12,7	8,7	4,9	4,0
	2015	5,2	3,7	2,9	1,2	11,3	8,9	3,7	2,4
	2017	5,2	3,7	2,5	1,3	12,3	8,9	4,5	3,4
	2018	5,1	3,5	2,8	1,3	11,7	9,3	4,7	2,4

a Ze skutkami cywilnymi. b W przypadku: separacji – na 100 tys. ludności; zgonów niemowląt – na 1000 urodzeń żywych.

a With civil law consequences. b In case of: separations – data are presented per 100 thousand population; infant deaths – per 1000 live births.

TABL. 8 (53). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE I ROZWIĄZANE**
MARRIAGES CONTRACTED AND DISSOLVED

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Małżeń- stwa zawarte Marriages contracted	Małżeństwa rozwiązane Marriages dissolved				na 1000 istniejących małżeństw per 1000 existing marriages		Różnica między małżeń- stwami zawartymi a rozwią- zanymi ^a Difference between contracted and dissolved marriages ^a
			ogółem total	przez śmierć by death of		przez rozwód by divorce			
				męża husband	żony wife		ogółem total	w tym przez rozwód of which by divorce	
OGÓŁEM..... TOTAL	2010	21191	18396	9888	3582	4926	22,4	6,0	3294
	2015	17633	16497	7725	2895	5877	19,9	7,1	1319
	2017	18320	19698	10009	3756	5933	23,8	7,2	-1019
	2018	18168	20379	10529	4063	5787	24,7	7,0	-1756
Miasta Urban areas	2010	11641	11403	5666	2182	3555	25,1	7,8	-1264
	2015	9487	9466	3958	1566	3942	21,2	8,8	-1469
	2017	10095	11843	5790	2204	3849	26,8	8,7	-3276
	2018	10007	12217	6038	2400	3779	27,9	8,6	-3952
Wieś..... Rural areas	2010	9550	6993	4222	1400	1371	19,1	3,7	4558
	2015	8146	7031	3767	1329	1935	18,4	5,1	2789
	2017	8225	7855	4219	1552	2084	20,3	5,4	2257
	2018	8161	8162	4491	1663	2008	21,0	5,2	2196

a Po uwzględnieniu salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały osób pozostających w stanie małżeńskim.

a After considering net internal and international migration for permanent residence of married persons.

TABL. 9 (54). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2018 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW**
MARRIAGES CONTRACTED BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES IN 2018

MEŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age						
		19 lat i mniej under 20 years	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59
								60 lat i więcej and more

OGÓŁEM TOTAL

OGÓŁEM.....	18168	210	4372	7371	3001	1343	1177	421	273
GRAND TOTAL									
19 lat i mniej.....	29	14	13	1	—	1	—	—	—
Under 20 years									
20–24.....	2029	130	1463	387	35	12	2	—	—
25–29.....	7295	52	2366	4329	471	59	18	—	—
30–34.....	4410	12	439	2146	1471	278	63	—	1
35–39.....	1855	1	68	399	734	491	150	12	—
40–49.....	1481	1	21	100	268	436	591	59	5
50–59.....	590	—	2	9	21	53	280	197	28
60 lat i więcej.....	479	—	—	—	1	13	73	153	239
and more									
W tym małżeństwa wyznaniowe^a	11566	80	3271	5693	1732	474	199	64	53
Of which church or religious marriages^a									
19 lat i mniej.....	5	1	4	—	—	—	—	—	—
Under 20 years									
20–24.....	1424	52	1076	279	12	4	1	—	—
25–29.....	5778	21	1859	3569	300	25	4	—	—
30–34.....	2949	6	295	1568	952	114	14	—	—
35–39.....	905	—	33	243	381	206	42	—	—
40–49.....	343	—	4	32	85	119	97	6	—
50–59.....	83	—	—	2	2	5	37	31	6
60 lat i więcej.....	79	—	—	—	—	1	4	27	47
and more									

a Ze skutkami cywilnymi.

a With civil law consequences.

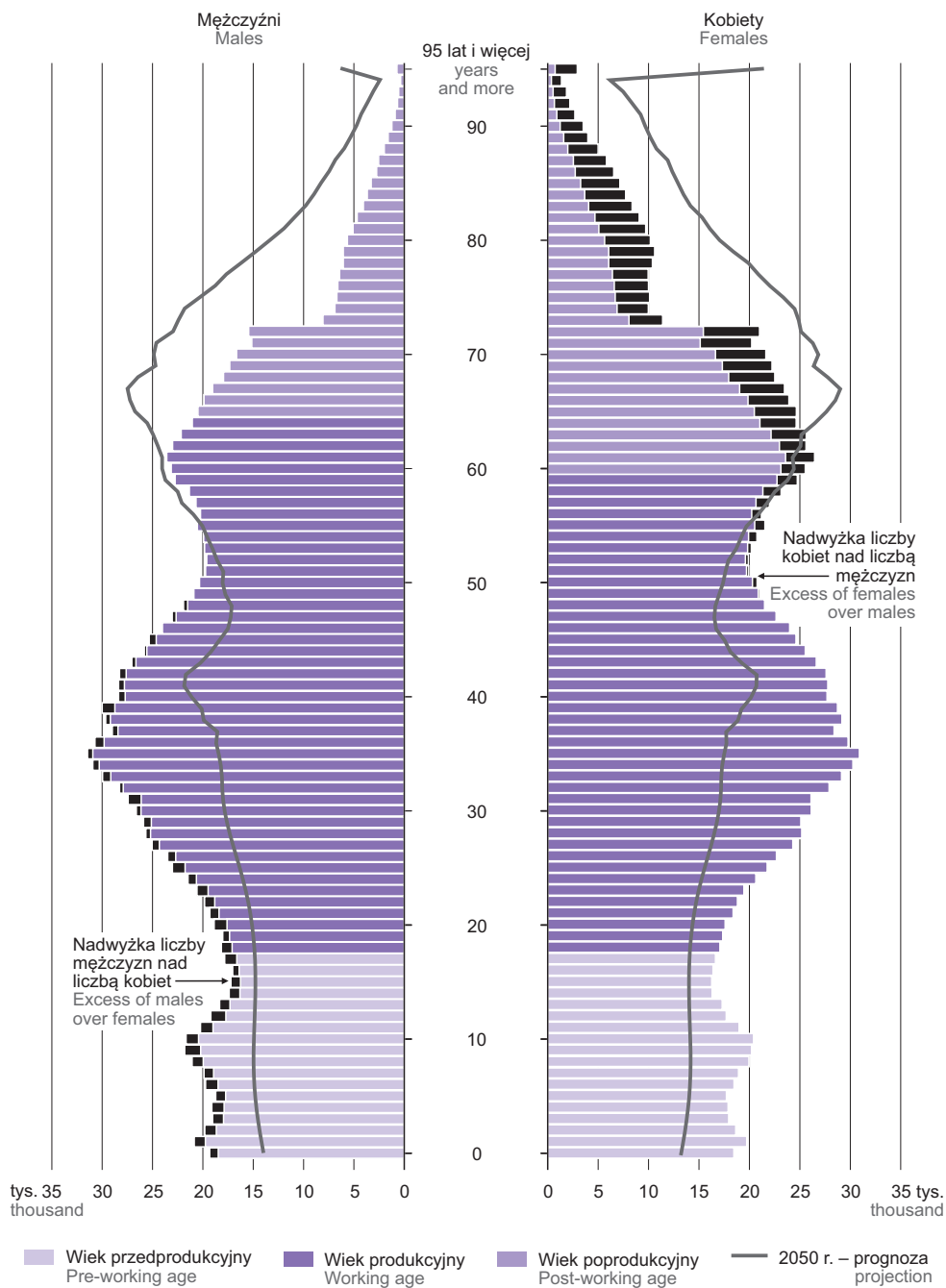
TABL. 9 (54). MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2018 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW (dok.)

MARRIAGES CONTRACTED BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES IN 2018 (cont.)

MEŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							
		19 lat i mniej under 20 years	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	60 lat i więcej and more
MIASTA URBAN AREAS									
RAZEM TOTAL	10007	68	1860	4155	1844	848	751	293	188
19 lat i mniej Under 20 years	16	7	7	1	–	1	–	–	–
20–24	834	40	587	182	19	6	–	–	–
25–29	3738	13	986	2415	278	35	11	–	–
30–34	2643	6	227	1246	951	180	33	–	–
35–39	1130	1	42	239	439	313	87	9	–
40–49	931	1	10	67	147	275	390	36	5
50–59	389	–	1	5	10	30	186	139	18
60 lat i więcej and more	326	–	–	–	–	8	44	109	165
W tym małżeństwa wyznaniowe ^a Of which church or religious marriages ^a	5922	21	1318	3065	1058	280	117	33	30
19 lat i mniej Under 20 years	3	–	3	–	–	–	–	–	–
20–24	549	15	409	120	4	1	–	–	–
25–29	2854	3	743	1909	182	15	2	–	–
30–34	1699	3	143	884	592	67	10	–	–
35–39	540	–	18	134	237	127	24	–	–
40–49	193	–	2	17	43	68	61	2	–
50–59	40	–	–	1	–	2	19	15	3
60 lat i więcej and more	44	–	–	–	–	–	1	16	27
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM TOTAL	8161	142	2512	3216	1157	495	426	128	85
19 lat i mniej Under 20 years	13	7	6	–	–	–	–	–	–
20–24	1195	90	876	205	16	6	2	–	–
25–29	3557	39	1380	1914	193	24	7	–	–
30–34	1767	6	212	900	520	98	30	–	1
35–39	725	–	26	160	295	178	63	3	–
40–49	550	–	11	33	121	161	201	23	–
50–59	201	–	1	4	11	23	94	58	10
60 lat i więcej and more	153	–	–	–	1	5	29	44	74
W tym małżeństwa wyznaniowe ^a Of which church or religious marriages ^a	5644	59	1953	2628	674	194	82	31	23
19 lat i mniej Under 20 years	2	1	1	–	–	–	–	–	–
20–24	875	37	667	159	8	3	1	–	–
25–29	2924	18	1116	1660	118	10	2	–	–
30–34	1250	3	152	684	360	47	4	–	–
35–39	365	–	15	109	144	79	18	–	–
40–49	150	–	2	15	42	51	36	4	–
50–59	43	–	–	1	2	3	18	16	3
60 lat i więcej and more	35	–	–	–	–	1	3	11	20

^a Ze skutkami cywilnymi.^a With civil law consequences.

LUDNOŚĆ^a WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 2018 R. ORAZ PROGNOZA NA 2050 R.
POPULATION^a BY SEX AND AGE IN 2018 AND POPULATION PROJECTION FOR 2050

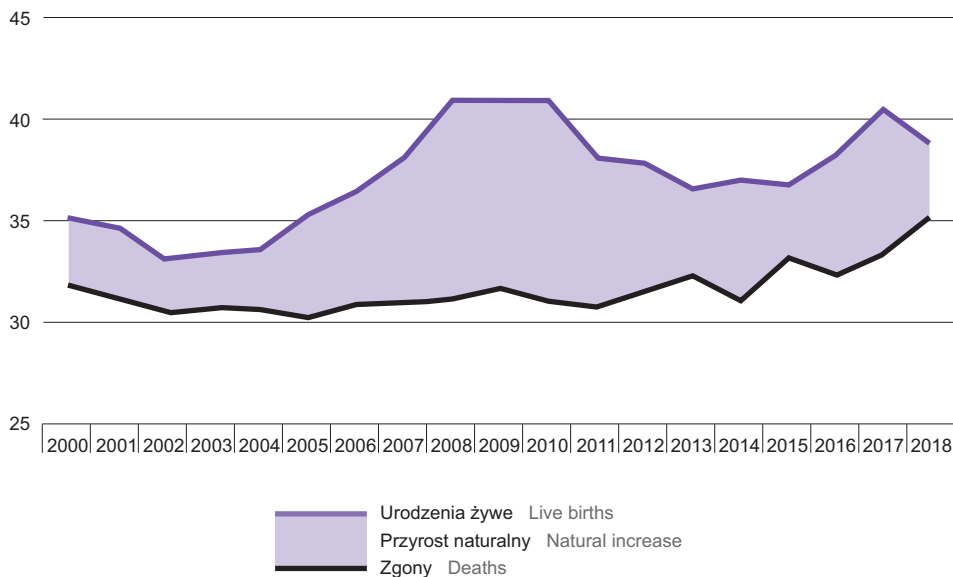

^a Stan w dniu 31 grudnia.
^a As of 31st December.

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

VITAL STATISTICS

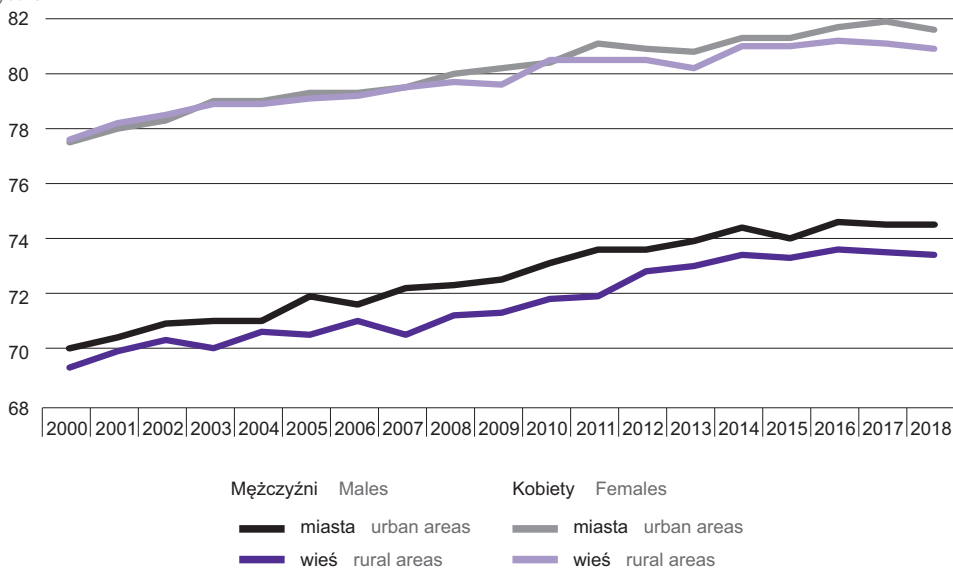
tys.
thousand

PRZECIĘTNA LICZBA LAT DAJSZEGO TRWANIA ŻYCIA DLA OSÓB W WIEKU 0 LAT

LIFE EXPECTANCY AT 0 AGE

lata
years

TABL. 10 (55). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2018 R. WEDŁUG POPRZEDNIEGO STANU CYWILNEGO NOWOŻEŃCÓW**
MARRIAGES CONTRACTED BY PREVIOUS MARITAL STATUS OF BRIDEGROOMS AND BRIDES IN 2018

POPRZEDNI STAN CYWILNY MĘŻCZYZN PREVIOUS MARITAL STATUS OF MALES	Ogółem Total	Poprzedni stan cywilny kobiet Previous marital status of females		
		panny single	wdowy widows	rozwiedzone divorced
OGÓŁEM TOTAL				
OGÓŁEM.....	18168	15548	315	2305
GRAND TOTAL				
Kawalerowie	15623	14520	83	1020
Single				
Wdowcy	263	59	98	106
Widowers				
Rozwiedzeni	2282	969	134	1179
Divorced				
MIASTA URBAN AREAS				
RAZEM.....	9938	8333	182	1423
TOTAL				
Kawalerowie	8323	7711	36	576
Single				
Wdowcy	160	37	53	70
Widowers				
Rozwiedzeni	1455	585	93	777
Divorced				
WIEŚ RURAL AREAS				
RAZEM.....	8124	7128	133	863
TOTAL				
Kawalerowie	7219	6736	47	436
Single				
Wdowcy	102	21	45	36
Widowers				
Rozwiedzeni	803	371	41	391
Divorced				

TABL. 11 (56). **MAŁŻEŃSTWA WYZNANIOWE^a**
CHURCH OR RELIGIOUS MARRIAGES^a

LATA YEARS	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS			
OGÓŁEM..... 2010	14924	7732	7192
TOTAL 2015	11363	5642	5721
2017	11761	5965	5796
2018	11566	5922	5644
Kościół Katolicki.....	11534	5902	5632
Kościół Zielonoświątkowy.....	11	9	2
Kościół Ewangelicko-Augsburski.....	5	3	2
Kościół Chrześcijan Baptystów.....	4	4	–
Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich	4	1	3
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny	3	2	1
Kościół Polskokatolicki	3	–	3
Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	1	1	–
Kościół Starokatolicki Mariawitów.....	1	–	1

a Ze skutkami cywilnymi.

a With civil law consequences.

TABL. 12 (57). **ROZWODY W 2018 R. WEDŁUG WIEKU MAŁŻONKÓW W MOMENCIE WNIESIENIA POWÓDZTWA**
 DIVORCES BY AGE OF SPOUSES AT THE MOMENT OF FILLING PETITION FOR DIVORCE IN 2018

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							
		19 lat i mniej under 20 years	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	60 lat i więcej and more
OGÓŁEM TOTAL									
OGÓŁEM..... GRAND TOTAL	5787	4	181	731	1192	1218	1703	552	206
19 lat i mniej Under 20 years	–	–	–	–	–	–	–	–	–
20–24.....	52	1	35	14	2	–	–	–	–
25–29.....	463	1	94	295	61	9	2	1	–
30–34.....	1009	–	45	325	541	79	18	1	–
35–39.....	1269	2	5	75	459	597	129	1	1
40–49.....	1940	–	1	19	122	499	1240	59	–
50–59.....	754	–	1	3	6	31	298	395	20
60 lat i więcej..... and more	300	–	–	–	1	3	16	95	185
MIASTA URBAN AREAS									
RAZEM..... TOTAL	3779	2	111	460	748	815	1119	377	147
19 lat i mniej Under 20 years	–	–	–	–	–	–	–	–	–
20–24.....	34	–	23	9	2	–	–	–	–
25–29.....	305	–	57	193	46	6	2	1	–
30–34.....	633	–	27	198	339	52	17	–	–
35–39.....	834	2	3	49	282	406	90	1	1
40–49.....	1264	–	1	11	76	323	812	41	–
50–59.....	496	–	–	–	2	26	186	268	14
60 lat i więcej..... and more	213	–	–	–	1	2	12	66	132
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM..... TOTAL	2008	2	70	271	444	403	584	175	59
19 lat i mniej Under 20 years	–	–	–	–	–	–	–	–	–
20–24.....	18	1	12	5	–	–	–	–	–
25–29.....	158	1	37	102	15	3	–	–	–
30–34.....	376	–	18	127	202	27	1	1	–
35–39.....	435	–	2	26	177	191	39	–	–
40–49.....	676	–	–	8	46	176	428	18	–
50–59.....	258	–	1	3	4	5	112	127	6
60 lat i więcej..... and more	87	–	–	–	–	1	4	29	53

TABL. 13 (58). **ROZWODY WEDŁUG LICZBY MAŁOLETNICH DZIECI^a W MAŁŻEŃSTWIE**
 DIVORCES BY THE NUMBER OF UNDERAGE CHILDREN^a IN THE MARRIAGE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	4926	5877	5933	5787	T O T A L
rozwoy małżeństw:					divorces:
Bez dzieci.....	1865	2262	2304	2223	Marriages without children
Z dziećmi.....	3061	3615	3629	3564	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1.....	1904	2160	2114	2032	1
2.....	947	1225	1287	1258	2
3.....	168	182	192	228	3
4 i więcej.....	42	48	36	46	4 and more
Miasta	3555	3942	3849	3779	Urban areas
rozwoy małżeństw:					divorces:
Bez dzieci.....	1416	1594	1585	1510	Marriages without children
Z dziećmi.....	2139	2348	2264	2269	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1.....	1346	1466	1328	1324	1
2.....	679	766	818	785	2
3.....	92	93	99	134	3
4 i więcej.....	22	23	19	26	4 and more
Wieś	1371	1935	2084	2008	Rural areas
rozwoy małżeństw:					divorces:
Bez dzieci.....	449	668	719	713	Marriages without children
Z dziećmi.....	922	1267	1365	1295	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1.....	558	694	786	708	1
2.....	268	459	469	473	2
3.....	76	89	93	94	3
4 i więcej.....	20	25	17	20	4 and more

a Poniżej 18 lat.

a Below the age of 18.

TABL. 14 (59). **URODZENIA**
 BIRTHS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2017 ^a	2018 ^a			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Urodzenia żywe	40909	36760	40450	38778	20144	18634	Live births
chłopcy.....	21034	18927	20775	19875	10320	9555	males
dziewczęta.....	19875	17833	19675	18903	9824	9079	females
Mażeńskie	32024	27085	29776	27237	13563	13674	Legitimate
chłopcy.....	16512	13959	15276	13974	6932	7042	males
dziewczęta.....	15512	13126	14500	13263	6631	6632	females
Pozamażeńskie	8885	9675	10674	11541	6581	4960	Illegitimate
chłopcy.....	4522	4968	5499	5901	3388	2513	males
dziewczęta.....	4363	4707	5175	5640	3193	2447	females
Urodzenia martwe	173	117	116	129	69	60	Still births
Chłopcy.....	90	.	.	58	27	31	Males
Dziewczęta.....	83	.	.	71	42	29	Females

a Dane w zakresie urodzeń martwych oraz podziału na urodzenia małżeńskie i pozamałżeńskie zostały oszacowane, patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 91.

a Data on stillbirths and on births divided into legitimate and illegitimate were estimated, see general notes, items 8 on page 91.

TABL. 15 (60). **URODZENIA ŻYWE WEDŁUG KOLEJNOŚCI URODZENIA DZIECKA^a ORAZ WIEKU MATKI**
LIVE BIRTHS BY BIRTH ORDER^a AND AGE OF MOTHER

LATA YEARS WIEK MATKI AGE OF MOTHER	Ogółem Total	Kolejność urodzenia dziecka u matki Birth order					
		1	2	3	4	5	6 i dalsze and over
O G Ó Ł E M 2010	40909	21012	14409	3842	1012	359	274
T O T A L 2015	36760	17308	14210	3784	941	292	190
..... 2017	40450	17705	16295	4798	1084	339	224
2018^b	38778	.	.	.	.	.	.
19 lat i mniej Under 20 years	921	.	.	.	.	.	.
20–24.....	5484	.	.	.	.	.	.
25–29.....	13346	.	.	.	.	.	.
30–34.....	12468	.	.	.	.	.	.
35–39.....	5533	.	.	.	.	.	.
40–44.....	994	.	.	.	.	.	.
45 lat i więcej and more	32	.	.	.	.	.	.

a W podziale według kolejności urodzenia dziecka nie uwzględniono urodzeń o nieustalonej kolejności urodzenia.
b W 2018 r. brak informacji o urodzeniach żywych według kolejności urodzenia, patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 91.

a Data on the number of births by order exclude cases in which birth order is unknown. b In 2018 lack of information about live births by birth order, see general notes, items 8 on page 91.

TABL. 16 (61). **PŁODNOŚĆ KOBIET I WSPÓŁCZYNNIKI REPRODUKCJI LUDNOŚCI**
FEMALE FERTILITY AND REPRODUCTION RATES OF POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Płodność – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku: Fertility – live births per 1000 women aged:						
15–49 ^{ab} lat	47,0	43,3	48,1	46,4	45,2	47,8
15–19 ^a	15,7	12,2	11,4	10,9	10,4	11,4
20–24	63,7	52,8	58,6	56,7	51,7	61,3
25–29	104,2	97,2	110,2	110,2	105,5	115,4
30–34	77,0	79,5	91,6	87,8	87,1	88,8
35–39	30,7	31,0	37,8	38,1	38,7	37,2
40–44	6,3	5,9	7,3	7,4	7,8	7,1
45–49 ^b lat	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3
Współczynniki: Rates:						
Dziętności ogólnej Total fertility	1,478	1,384	1,579	1,552	1,501	1,603
Reprodukcji brutto Gross reproduction	0,718	0,671	0,768	0,756	0,732	0,781
Dynamiki demograficznej Demographic dynamics	1,318	1,108	1,216	1,104	0,990	1,261

a, b Łącznie z urodzeniami z matek w wieku: a – poniżej 15 lat, b – 50 lat i więcej.

a, b Including births from mothers aged: a – below 15, b – 50 and more.

TABL. 17 (62). ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU ZMARŁYCH
DEATHS BY SEX AND AGE OF DECEASED

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Females	Z liczby ogółem Of grand total number					
				miasta urban areas			wieś rural areas		
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH
IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM.....	2010	31037	16307	14730	17908	9148	8760	13129	7159	5970
TOTAL	2015	33169	17111	16058	19222	9663	9559	13947	7448	6499
	2017	33261	17333	15928	19170	9765	9405	14091	7568	6523
	2018	35121	18092	17029	20348	10263	10085	14773	7829	6944
0 lat.....		158	96	62	71	41	30	87	55	32
1– 4 lata.....		11	5	6	6	3	3	5	2	3
5– 9.....		17	11	6	7	4	3	10	7	3
10–14.....		24	12	12	11	5	6	13	7	6
15–19.....		54	37	17	23	16	7	31	21	10
20–24.....		93	69	24	39	31	8	54	38	16
25–29.....		160	131	29	79	67	12	81	64	17
30–34.....		255	187	68	134	98	36	121	89	32
35–39.....		312	252	60	174	132	42	138	120	18
40–44.....		511	384	127	289	212	77	222	172	50
45–49.....		697	485	212	357	236	121	340	249	91
50–54.....		1042	726	316	547	373	174	495	353	142
55–59.....		2044	1373	671	1106	730	376	938	643	295
60–64.....		3255	2164	1091	1881	1198	683	1374	966	408
65–69.....		4141	2638	1503	2338	1430	908	1803	1208	595
70–74.....		3996	2388	1608	2434	1404	1030	1562	984	578
75–79.....		3791	2015	1776	2322	1222	1100	1469	793	676
80–84.....		4908	2194	2714	2894	1289	1605	2014	905	1109
85 lat i więcej and more		9652	2925	6727	5636	1772	3864	4016	1153	2863

NA 100 tys. LUDNOŚCI DANEJ PŁCI I GRUPY WIEKU
PER 100 thousand POPULATION OF GIVEN SEX AND AGE GROUP

OGÓŁEM.....	2010	902	974	833	929	996	867	868	947	789
TOTAL	2015	955	1012	900	1006	1062	955	893	954	831
	2017	954	1022	890	1006	1077	942	892	959	825
	2018	1006	1065	950	1071	1135	1013	929	986	872
0 lat ^a		407	483	328	352	397	305	467	576	352
1– 4 lata.....		7	6	8	8	8	8	7	5	8
5– 9.....		9	11	6	7	8	6	10	14	6
10–14.....		13	13	14	12	11	14	14	14	13
15–19.....		31	42	20	27	37	17	35	46	23
20–24.....		47	68	25	41	63	17	52	71	32
25–29.....		65	105	24	62	105	19	68	105	29
30–34.....		89	128	48	84	123	46	94	135	51
35–39.....		106	169	41	106	161	52	105	179	28
40–44.....		189	281	95	198	290	106	179	271	82
45–49.....		310	429	189	299	403	200	322	458	177
50–54.....		516	727	309	506	718	310	527	736	309
55–59.....		919	1278	584	899	1276	571	944	1280	601
60–64.....		1353	1922	853	1323	1884	869	1397	1971	827
65–69.....		1972	2806	1295	1816	2582	1238	2218	3127	1395
70–74.....		2905	4096	2030	2814	3929	2029	3060	4359	2030
75–79.....		4505	6252	3421	4435	6217	3364	4622	6308	3519
80–84.....		7233	9542	6050	6923	9139	5794	7731	10180	6462
85 lat i więcej and more		16447	18111	15815	15599	17543	14845	17805	19061	17345

a Na 100 tys. urodzeń żywych.

a Per 100 thousand live births.

TABL. 18 (63). ZGONY WEDŁUG PRZYZYNY
DEATHS BY CAUSES

L A T A PRZYZYNY ZGONÓW ^a		Ogółem Total	Męż- czyźni Males	Kobiety Females	Z liczby ogółem		Y E A R S CAUSES OF DEATHS ^a
					Of total number		
					miasta urban areas	wieś rural areas	
		na 100 tys. ludności per 100 thousand population					
O G Ó Ł E M.....	2010	902	974	833	929	868	T O T A L
	2015	955	1012	900	1006	893	
	2016	930	994	868	978	871	
	2017	954	1022	890	1006	892	
w tym:							of which:
Choroby zakaźne i pasożytnicze		4	4	4	5	2	Infectious and parasitic diseases
w tym gruźlica i następstwa gruźlicy		1	1	0	1	0	of which tuberculosis and sequ- elae of tuberculosis
Nowotwory		273	310	237	299	241	Neoplasms
w tym nowotwory złośliwe		258	295	224	284	228	of which malignant neoplasms
w tym:							of which:
nowotwór złośliwy żołądka		12	17	8	12	12	malignant neoplasm of stomach
nowotwór złośliwy trzustki		13	14	13	15	11	malignant neoplasm of pancreas
nowotwór złośliwy tchawicy, oskrzela i płuca		62	85	40	67	56	malignant neoplasm of trachea, bronchus and lung
nowotwór złośliwy sutka		19	1	37	23	15	malignant neoplasm of breast
nowotwór złośliwy szyjki macicy ^b		9	x	9	9	8	malignant neoplasm of cervix uteri ^b
nowotwór złośliwy gruczołu krokowego ^c		28	28	x	32	24	malignant neoplasm of prostate ^c
białaczka		8	9	6	8	7	leukemia
Zaburzenia wydzielania wewnątrz- nego, stanu odżywiania i prze- miany metabolicznej		28	26	29	29	26	Endocrine, nutritional and metabo- lic diseases
w tym cukrzyca		27	25	28	28	25	of which diabetes mellitus
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania		9	16	2	8	10	Mental and behavioural disorders
Choroby układu nerwowego i na- rządów zmysłów		15	13	16	17	13	Diseases of the nervous system and sense organs
Choroby układu krążenia		339	324	353	347	329	Diseases of the circulatory system
w tym:							of which:
choroba nadciśnieniowa		8	6	9	9	6	hypertensive diseases
choroba niedokrwienna serca		66	77	56	67	64	ischemic heart disease
w tym ostry zawał serca		34	40	28	36	31	of which acute myocardial infarction
choroby naczyń mózgowych		79	72	86	82	76	diseases of cerebrovascular
miażdżyca		46	35	58	44	50	atherosclerosis
Choroby układu oddechowego		64	70	58	69	57	Diseases of the respiratory system
Choroby układu trawiennego		32	36	28	35	28	Diseases of the digestive system
w tym zwłóknienie i marskość wątroby		4	6	3	5	4	of which fibrosis and cirrhosis of liver
Choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej		2	1	3	2	2	Diseases of the musculoskeletel system and connective tissue
Choroby układu moczowo-płciowe- go		20	19	21	22	17	Diseases of the genitourinary system
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym		2	3	2	2	3	Conditions originating in the perina- tal period
Wady rozwojowe wrodzone ^d		3	4	2	2	4	Congenital malformations ^d
Objawy i stany niedokładnie określone ^d		121	133	109	126	114	Symptoms and ill-defined condi- tions ^d
Urazy i zatrucia według zewnętrznej przyczyny		43	61	26	41	45	Injuries and poisonings by external cause
w tym:							of which:
wypadki komunikacyjne		11	18	6	10	14	transport accidents
samobójstwa		11	19	3	9	13	intentional self-harm

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja). b Na 100 tys. kobiet. c Na 100 tys. mężczyzn.

a In accordance with the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision). b Per 100 thousand females. c Per 100 thousand males.

TABL. 19 (64). ZGONY NIEMOWLĄT WEDŁUG PŁCI I WIEKU
INFANT DEATHS BY SEX AND AGE

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Chłopcy Males	Dziew- częta Females	Z liczby ogółem Of grand total number					
				miasta urban areas			wieś rural areas		
				razem total	chłopcy males	dziew- częta females	razem total	chłopcy males	dziew- częta females

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	2010	180	98	82	85	41	44	95	57	38
TOTAL	2015	164	100	64	99	66	33	65	34	31
	2017	156	96	60	68	50	18	88	46	42
	2018	158	96	62	71	41	30	87	55	32
0–27 dni 0–27 days		120	71	49	53	29	24	67	42	25
0– 6.....		93	59	34	42	25	17	51	34	17
w tym 0 ^a of which 0 ^a		54	31	23	23	10	13	31	21	10
7–13.....		12	6	6	6	2	4	6	4	2
14–20.....		10	3	7	4	1	3	6	2	4
21–27.....		5	3	2	1	1	–	4	2	2
28–29 dni 28–29 days		1	–	1	1	–	1	–	–	–
1 miesiąc 1 month		10	8	2	6	6	–	4	2	2
2.....		4	3	1	2	2	–	2	1	1
3.....		6	3	3	3	2	1	3	1	2
4.....		5	5	–	–	–	–	5	5	–
5.....		3	1	2	1	–	1	2	1	1
6.....		3	2	1	1	–	1	2	2	–
7.....		–	–	–	–	–	–	–	–	–
8.....		1	1	–	1	1	–	–	–	–
9.....		1	–	1	1	–	1	–	–	–
10.....		2	2	–	1	1	–	1	1	–
11 miesięcy 11 months		2	–	2	1	–	1	1	–	1

NA 100 tys. URODZEŃ ŻYWYCH DANEJ PŁCI PER 100 thousand OF LIVE BIRTHS OF GIVEN SEX

OGÓŁEM	2010	440	466	413	391	368	417	495	577	408
TOTAL	2015	446	528	359	520	678	354	367	370	364
	2017	386	462	305	324	462	177	452	462	441
	2018	407	483	328	352	397	305	467	576	352
0–27 dni 0–27 days		309	357	259	263	281	244	360	440	275
0– 6.....		240	297	180	208	242	173	274	356	187
w tym 0 ^a of which 0 ^a		139	156	122	114	97	132	166	220	110
7–13.....		31	30	32	30	19	41	32	42	22
14–20.....		26	15	37	20	10	31	32	21	44
21–27.....		13	15	11	5	10	–	21	21	22
28–29 dni 28–29 days		3	–	5	5	–	10	–	–	–
1 miesiąc 1 month		26	40	11	30	58	–	21	21	22
2.....		10	15	5	10	19	–	11	10	11
3.....		15	15	16	15	19	10	16	10	22
4.....		13	25	–	–	–	–	27	52	–
5.....		8	5	11	5	–	10	11	10	11
6.....		8	10	5	5	–	10	11	21	–
7.....		–	–	–	–	–	–	–	–	–
8.....		3	5	–	5	10	–	–	–	–
9.....		3	–	5	5	–	10	–	–	–
10.....		5	10	–	5	10	–	5	10	–
11 miesięcy 11 months		5	–	11	5	–	10	5	–	11

a Przez 0 dni określa się wiek żywo urodzonego noworodka, który nie przeżył 24 godzin.

a 0 day indicates the age of new live born infant, who did not survive 24 hours.

TABL. 20 (65). ZGONY NIEMOWLĄT WEDŁUG PRZYCZYN
INFANT DEATHS BY CAUSES

LATA PRZYCZYNY ZGONÓW ^a	Ogółem Total		Chłopcy Males	Dziew- częta Fema- les	Z liczby ogółem Of total number		Y E A R S CAUSES OF DEATHS ^a
					miasta urban areas	wieś rural areas	
	w liczbach bezwzględ- nych in absolute numbers	na 100 tys. urodzeń żywych per 100 thousand live births					
O G Ó Ł E M 2010	180	440	466	413	391	495	TOTAL
2015	164	446	528	359	520	367	
2016	158	413	462	362	435	389	
2017	156	386	462	305	324	452	
w tym:							of which:
Nowotwory.....	3	7	10	5	10	5	Neoplasms
Choroby układu nerwowego, narządów zmysłów i układu krążenia	3	7	5	10	5	10	Diseases of the nervous sys- tem and sense organs and the circulatory system
Choroby układu oddechowego	3	7	10	5	10	5	Diseases of the respiratory system
w tym zapalenie płuc	3	7	10	5	10	5	of which pneumonia
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym ...	72	178	217	137	143	216	Conditions originating in the perinatal period
w tym:							of which:
zaburzenia związane z czasem trwania ciąży i rozwojem płodu.....	40	99	120	76	67	134	disorders related to length of gestation and fetal growth
zespół zaburzeń oddychania noworodka i inne stany układu oddechowego.....	6	15	10	20	14	15	respiratory disorders specific to the perinatal period
Wady rozwojowe wrodzone ^Δ	68	168	188	147	143	195	Congenital anomalies ^Δ
w tym:							of which:
wrodzone wady rozwojowe układu nerwowego.....	7	17	29	5	14	21	congenital malformations of the nervous system
wrodzone wady serca	25	62	72	51	62	62	congenital malformations of heart
Urazy i zatrucia według zewnętrznej przyczyny	3	7	14	—	5	10	Injuries and poisonings by external cause

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

a In accordance with the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision).

TABL. 21 (66). ZAMACHY SAMOBÓJCZE^a ZAREJESTROWANE PRZEZ POLICJĘ
SUICIDES^a REGISTERED BY POLICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	574	678	706	TOTAL
w tym dokonane	400	411	386	of which committed
Miasta.....	316	360	369	Urban areas
Wieś.....	258	318	337	Rural areas
Wiek samobójców:				Age of suicidal persons:
12 lat i mniej	1	1	–	12 and less
13–18.....	17	33	42	13–18
19–24.....	57	64	60	19–24
25–29.....	48	62	65	25–29
30–49.....	206	280	288	30–49
50–69.....	219	189	213	50–69
70 lat i więcej.....	26	48	38	70 and more

a Usiłowane i dokonane; w podziale według wieku nie uwzględniono samobójców o nieustalonym wieku.

Ź r ó d ł o: dane Krajowego Systemu Informacji Policji (KSIP).

a Attempted and committed; data by age of suicidal persons exclude cases for which age is unknown.

S o u r c e: data of the National Police Information System (KSIP).

TABL. 22 (67). **PRZECIĘTNE DALSZE TRWANIE ŻYCIA**
LIFE EXPECTANCY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat Life expectancy at age specified				
	0	15	30	45	60
MĘŻCZYŹNI MALES					
O G Ó Ł E M 2010	72,52	58,00	43,63	29,81	18,08
TOTAL 2015	73,73	59,31	44,89	30,88	18,86
..... 2017	74,06	59,54	45,15	31,24	19,13
..... 2018	74,00	59,45	44,99	31,04	18,84
Miasta..... 2010	74,46	59,84	45,35	31,40	19,16
Urban areas..... 2015					
Wieś..... 2017	73,41	58,94	44,50	30,56	18,39
Rural areas..... 2018					
KOBIETY FEMALES					
O G Ó Ł E M 2010	80,47	65,94	51,15	36,66	23,17
TOTAL 2015	81,19	66,61	51,79	37,19	23,73
..... 2017	81,58	66,94	52,19	37,57	24,01
..... 2018	81,33	66,70	51,91	37,32	23,80
Miasta..... 2010	81,59	66,94	52,12	37,56	24,08
Urban areas..... 2015					
Wieś..... 2017	80,93	66,32	51,55	36,94	23,37
Rural areas..... 2018					

TABL. 23 (68). **PROGNOZA LUDNOŚCI^a**
Stan w dniu 31 grudnia
POPULATION PROJECTION^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w tys.	3490,4	3490,4	3470,9	3434,7	3389,0	3339,6	3287,9	TOTAL in thousands
W wieku przedprodukcyjnym	660,6	644,8	593,2	560,8	534,7	521,5	514,7	Pre-working age
mężczyźni.....	340,3	331,9	305,4	288,7	275,3	268,5	265,0	males
kobiety	320,4	312,8	287,8	272,1	259,4	253,0	249,7	females
Miasta.....	322,8	308,2	274,8	252,5	235,0	225,0	218,3	Urban areas
mężczyźni.....	165,9	158,4	141,3	129,8	120,8	115,6	112,2	males
kobiety	156,8	149,7	133,5	122,7	114,2	109,3	106,1	females
Wieś.....	337,9	336,6	318,4	308,4	299,7	296,5	296,4	Rural areas
mężczyźni.....	174,3	173,5	164,1	158,9	154,4	152,8	152,8	males
kobiety	163,5	163,1	154,3	149,4	145,2	143,7	143,6	females
W wieku produkcyjnym...	2093,4	2037,3	2027,4	1975,2	1883,1	1757,4	1633,8	Working age
mężczyźni.....	1109,6	1075,2	1072,1	1057,6	1021,6	964,1	896,0	males
kobiety	983,9	962,1	955,3	917,6	861,5	793,3	737,8	females
Miasta.....	1101,5	1044,5	1017,0	969,3	899,7	812,8	731,0	Urban areas
mężczyźni.....	577,5	545,4	532,7	515,1	485,8	444,7	399,4	males
kobiety	524,0	499,1	484,3	454,3	413,9	368,0	331,5	females
Wieś.....	991,9	992,8	1010,4	1005,9	983,4	944,6	902,9	Rural areas
mężczyźni.....	532,1	529,8	539,4	542,5	535,8	519,3	496,6	males
kobiety	459,9	463,0	471,1	463,4	447,6	425,3	406,3	females
W wieku poprodukcyjnym	736,3	808,3	850,3	898,6	971,2	1060,8	1139,4	Post-working age
mężczyźni.....	248,9	291,8	311,5	325,1	354,3	398,8	450,3	males
kobiety	487,4	516,6	538,8	573,5	616,9	661,9	689,1	females
Miasta.....	448,9	479,7	490,0	502,1	527,8	563,0	590,3	Urban areas
mężczyźni.....	148,0	167,9	173,3	175,2	186,0	205,8	228,8	males
kobiety	300,9	311,7	316,7	326,9	341,8	357,2	361,6	females
Wieś.....	287,4	328,7	360,3	396,5	443,4	497,8	549,1	Rural areas
mężczyźni.....	100,9	123,8	138,2	149,9	168,3	193,0	221,5	males
kobiety	186,5	204,8	222,1	246,6	275,1	304,8	327,6	females

a Patrz uwagi ogólne, ust. 13 na str. 92.

a See general notes, item 13 on page 92.

TABL. 23 (68). PROGNOZA LUDNOŚCI^a (dok.)

Stan w dniu 31 grudnia

POPULATION PROJECTION^a (cont.)

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	66,7	71,3	71,2	73,9	80,0	90,0	101,2	NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE
Mężczyźni.....	53,1	58,0	57,5	58,0	61,6	69,2	79,8	Males
Kobiety.....	82,1	86,2	86,5	92,1	101,7	115,3	127,2	Females

a Patrz uwagi ogólne, ust. 13 na str. 92.

a See general notes, item 13 on page 92.

TABL. 24 (69). MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY

INTERNAL AND INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a				Odływ ^b Outflow ^b				Saldo migracji Net migration
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	z zagranicy from abroad	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	za granicę to abroad	

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM.....	2010	43024	25651	16712	661	41751	17999	22658	1094	1273
TOTAL	2015	40347	23504	16843	.	39140	17236	21904	.	-101 ^c
	2017	42015	23662	17552	801	40872	17417	22782	673	1143
	2018	46748	26855	18977	916	45466	19361	25350	755	1282
Miasta.....	2010	19186	9422	9278	486	25096	8746	15428	922	-5910
Urban areas	2015	17457	8308	9149	.	22169	7849	14320	.	-5643 ^c
	2017	17871	7818	9481	572	23139	7666	15038	435	-5268
	2018	19934	9072	10251	611	26164	8823	16819	522	-6230
Wieś.....	2010	23838	16229	7434	175	16655	9253	7230	172	7183
Rural areas	2015	22890	15196	7694	.	16971	9387	7584	.	5542 ^c
	2017	24144	15844	8071	229	17733	9751	7744	238	6411
	2018	26814	17783	8726	305	19302	10538	8531	233	7512

NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION

OGÓŁEM.....	2010	12,5	7,5	4,9	0,2	12,1	5,2	6,6	0,3	0,4
TOTAL	2015	11,6	6,8	4,8	.	11,3	5,0	6,3	.	-0,0 ^c
	2017	12,1	6,8	5,0	0,2	11,7	5,0	6,5	0,2	0,3
	2018	13,4	7,7	5,4	0,3	13,0	5,5	7,3	0,2	0,4
Miasta.....	2010	9,9	4,9	4,8	0,3	13,0	4,5	8,0	0,5	-3,1
Urban areas	2015	9,1	4,3	4,8	.	11,6	4,1	7,5	.	-3,0 ^c
	2017	9,4	4,1	5,0	0,3	12,1	4,0	7,9	0,2	-2,8
	2018	10,5	4,8	5,4	0,3	13,8	4,6	8,9	0,3	-3,3
Wieś.....	2010	15,8	10,7	4,9	0,1	11,0	6,1	4,8	0,1	4,7
Rural areas	2015	14,6	9,7	4,9	.	10,9	6,0	4,9	.	3,5 ^c
	2017	15,3	10,0	5,1	0,1	11,2	6,2	4,9	0,2	4,1
	2018	16,9	11,2	5,5	0,2	12,1	6,6	5,4	0,1	4,7

a Zameldowania. b Wymeldowania. c Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.

a Registrations. b Deregistrations. c For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

TABL. 25 (70). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG KIERUNKÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY DIRECTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a			Odływ ^b Outflow ^b		
	ogółem total	z województwa wielkopolskiego from the Wielkopolskie Voivodship	z innych województw from other voivodships	ogółem total	do województwa wielkopolskiego to the Wielkopolskie Voivodship	do innych województw to other voivodships

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM..... TOTAL	2010	42363	34120	8243	40657	34120	6537
	2015	40347	32810	7537	39140	32810	6330
	2017	41214	33775	7439	40199	33775	6424
	2018	45832	37317	8515	44711	37317	7394
Miasta..... Urban areas	2010	18700	13627	5073	24174	20083	4091
	2015	17457	12924	4533	22169	18296	3873
	2017	17299	13050	4249	22704	18811	3893
	2018	19323	14380	4943	25642	21132	4510
Wieś..... Rural areas	2010	23663	20493	3170	16483	14037	2446
	2015	22890	19886	3004	16971	14514	2457
	2017	23915	20725	3190	17495	14964	2531
	2018	26509	22937	3572	19069	16185	2884

NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION

OGÓŁEM..... TOTAL	2010	12,3	9,9	2,4	11,8	9,9	1,9
	2015	11,6	9,4	2,2	11,3	9,4	1,8
	2017	11,8	9,7	2,1	11,5	9,7	1,8
	2018	13,1	10,7	2,4	12,8	10,7	2,1
Miasta..... Urban areas	2010	9,7	7,1	2,6	12,5	10,4	2,1
	2015	9,1	6,8	2,4	11,6	9,6	2,0
	2017	9,1	6,9	2,2	11,9	9,9	2,0
	2018	10,2	7,6	2,6	13,5	11,1	2,4
Wieś..... Rural areas	2010	15,6	13,5	2,1	10,9	9,3	1,6
	2015	14,6	12,7	1,9	10,9	9,3	1,6
	2017	15,1	13,1	2,0	11,1	9,5	1,6
	2018	16,7	14,4	2,2	12,0	10,2	1,8

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Deregistrations.

TABL. 26 (71). MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE
OF MIGRANTS

LATA YEARS	WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Napływ ^a Inflow ^a			Odływ ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration		
		ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
OGÓŁEM TOTAL	2010	42363	19397	22966	40657	18667	21990	1706	730	976
	2015	40347	18992	21355	39140	18387	20753	1207	605	602
	2017	41214	19601	21613	40199	19036	21163	1015	565	450
	2018	45832	21772	24060	44711	21293	23418	1121	479	642
	0– 4 lata.....	4719	2439	2280	4751	2489	2262	-32	-50	18
	5– 9.....	3549	1853	1696	3464	1807	1657	85	46	39
	10–14.....	1970	973	997	2000	987	1013	-30	-14	-16
	15–19.....	1492	717	775	1457	711	746	35	6	29
	20–24.....	2870	983	1887	2804	946	1858	66	37	29
	25–29.....	7606	3056	4550	7171	2878	4293	435	178	257
	30–34.....	7283	3502	3781	7098	3424	3674	185	78	107
	35–39.....	5157	2704	2453	4948	2595	2353	209	109	100
	40–44.....	3221	1746	1475	3238	1719	1519	-17	27	-44
	45–49.....	1765	961	804	1776	960	816	-11	1	-12
	50–54.....	1231	652	579	1213	651	562	18	1	17
	55–59.....	1195	586	609	1188	580	608	7	6	1
	60–64.....	1292	573	719	1201	537	664	91	36	55
	65 lat i więcej..... and more	2482	1027	1455	2402	1009	1393	80	18	62

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Deregistrations.

TABL. 27 (72). MIGRACJE ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW
INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE
OF MIGRANTS

LATA YEARS	WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Imigranci Immigrants			Emigranci Emigrants			Saldo migracji Net migration		
		ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
OGÓŁEM TOTAL	2010	661	418	243	1094	470	624	-433	-52	-381
	2014	551	303	248	1859	889	970	-1308	-586	-722
	2017	801	436	365	673	327	346	128	109	19
	2018	916	518	398	755	371	384	161	147	14
	0– 4 lata.....	322	184	138	21	10	11	301	174	127
	5– 9.....	106	59	47	61	31	30	45	28	17
	10–14.....	36	14	22	40	17	23	-4	-3	-1
	15–19.....	17	9	8	54	36	18	-37	-27	-10
	20–24.....	30	15	15	67	39	28	-37	-24	-13
	25–29.....	47	23	24	97	44	53	-50	-21	-29
	30–34.....	80	42	38	101	51	50	-21	-9	-12
	35–39.....	81	45	36	96	47	49	-15	-2	-13
	40–44.....	53	37	16	82	40	42	-29	-3	-26
	45–49.....	33	22	11	41	15	26	-8	7	-15
	50–54.....	26	18	8	43	16	27	-17	2	-19
	55–59.....	17	9	8	24	14	10	-7	-5	-2
	60–64.....	28	15	13	14	6	8	14	9	5
	65 lat i więcej..... and more	40	26	14	14	5	9	26	21	5

TABL. 28 (73). REZYDENCJ^a

Stan w dniu 31 grudnia

USUAL RESIDENCE POPULATION^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w tys.	3422,7	3451,0	3465,6	3473,2	T O T A L in thousands
mężczyźni w tys.	1664,9	1679,3	1686,7	1690,8	males in thousands
kobiety: w tysiącach.....	1757,8	1771,7	1778,9	1782,3	females: in thousands
na 100 mężczyzn.....	105,6	105,5	105,5	105,4	per 100 males
Miasta: w tysiącach	1911,1	1891,2	1888,2	1883,2	Urban areas: in thousands
w % ogółu ludności rezydującej.....	55,8	54,8	54,5	54,2	in % of total usual residence population
Wieś: w tysiącach.....	1511,6	1559,8	1577,4	1589,9	Rural areas: in thousands
w % ogółu ludności rezydującej.....	44,2	45,2	45,5	45,8	in % of total usual residence population

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2, pkt 2) na str. 89.

a See general notes, item 2, point 2) on page 89.

TABL. 29 (74). REZYDENCJ^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM

Stan w dniu 31 grudnia

WORKING AND NON-WORKING AGE USUAL RESIDENCE POPULATION^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tys. in thousands				
O G Ó Ł E M.....	3422,7	3451,0	3465,6	3473,2	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym	681,1	661,9	668,9	673,0	Pre-working age
Miasta	340,2	329,1	332,9	334,0	Urban areas
mężczyźni	174,6	169,0	171,0	171,5	males
kobiety	165,6	160,1	161,9	162,5	females
Wieś.....	340,9	332,7	336,0	339,0	Rural areas
mężczyźni	175,9	171,9	173,5	175,0	males
kobiety	165,0	160,9	162,5	164,0	females
W wieku produkcyjnym.....	2215,2	2155,9	2120,3	2105,0	Working age
w tym w wieku mobilnym	1395,8	1385,3	1361,5	1348,4	of which of mobility age
Miasta	1248,3	1170,0	1136,7	1120,2	Urban areas
mężczyźni	642,9	609,6	595,2	587,7	males
w tym w wieku mobilnym	387,1	374,0	364,3	358,4	of which of mobility age
kobiety	605,4	560,4	541,5	532,6	females
w tym w wieku mobilnym	384,4	368,9	358,7	352,7	of which of mobility age
Wieś.....	966,8	985,8	983,6	984,8	Rural areas
mężczyźni	516,6	528,0	527,6	528,7	males
w tym w wieku mobilnym	320,9	329,8	327,8	327,3	of which of mobility age
kobiety	450,2	457,8	456,0	456,0	females
w tym w wieku mobilnym	303,4	312,6	310,7	310,1	of which of mobility age
W wieku poprodukcyjnym	526,4	633,2	676,4	695,2	Post-working age
Miasta	322,6	392,0	418,6	429,0	Urban areas
mężczyźni	92,7	121,6	132,6	137,3	males
kobiety	229,9	270,4	286,0	291,7	females
Wieś.....	203,8	241,2	257,8	266,2	Rural areas
mężczyźni	62,2	79,2	86,8	90,6	males
kobiety	141,6	162,0	171,0	175,6	females

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2, pkt 2) na str. 89.

a See general notes, item 2, point 2) on page 89.

TABL. 30 (75). KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE

Stan w końcu roku

CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS

End of the year

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018
	jednostki kościelne ^a church units ^a				duchowni clergy				wierni, wyznawcy adherents, faithful			
Kościół Katolicki Catholic Church												
Kościół Rzymskokatolicki ^b	950	960	964	965	2254	2247	2265	2227	2877592 ^c	2851569 ^c	2859340 ^c	2845692 ^c
Kościół Grekokatolicki ^d	.	56	58	60	.	30	32	32	.	25000	25000	25000
Starokatolickie Old Catholic												
Kościół Polskokatolicki ^e	3	3	2	2	3	3	2	2	2691	2565	2450	2451
Kościół Starokatolicki Mariawitów ^e	–	– ^f	–	.	–	– ^f	–	.	–	7 ^f	5	.
Polski Narodowy Katolicki Kościół w RP	.	–	–	.	.	1	1	.	.	18	20	.
Prawosławie Orthodox												
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny ^{eg}	12	12	12	12	16	16	16	16	27500	27500	27500	27500
Protestanckie i tradycji protestanckiej Protestant and Protestant- tradition												
Kościół Zielonoświątkowy...	12	14	15	16	17	22	22	22	1043	1371	1498	1597
Kościół Ewangelicko-Aug- sbuski ^{eh}	19 ⁱ	18	8	8	14 ⁱ	15	7	7	2883 ^j	2313	997	1004
Nowoapostolski Kościół w Polsce	6	6	6	6	5	11	11	11	658	685	686	711
Kościół Boży w Chrystusie	6	7	7	7	11	17	18	17	432	608	627	607
Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	7	7	7	7	4	4	3	5	491	538	490	490
Kościół Chrześcijan Bapty- stów ^e	7	8	9	12	6	37	6	8	482	494	338	474
Chrześcijański Kościół Głosicieli Dobrej Nowiny..	– ^k	.	.	.	2 ^k	.	.	.	500 ^k	.	.	.
Kościół Ewangelicko-Meto- dystyczny ^e	2	2	3	3	3	3	2	2	312	312	324	319
Kościół Ewangelicznych Chrześcijan	2	2 ^f	2	2	4	5 ^f	5	5	104	166 ^f	192	200
Zbór Ewangeliczny „Agape”	4 ^k	4 ^f	.	2	16 ^k	16 ^f	.	7	193 ^k	193 ^f	.	110
Kościół Ewangelicko-Refor- mowany ^e	1	1	1	1	–	1	1	1	170	160	160	100
Stowarzyszenie Zborów Chrześcijan	–	1	–	.	–	–	–	.	82	90	112	.
Kościół Chrześcijański ARKA w Poznaniu	1 ^k	.	.	.	3 ^k	.	.	.	103 ^k	.	.	.
Ewangeliczny Związek Braterski	6	6	1	2	3	3	2	2	70	40	60	50
Kościół Wolnych Chrześci- jan	3	2	2	2	3	3	3	3	47	63	57	42
Kościół Chrześcijan Wiary Ewangelicznej	1	2	2	2	1	2	1	1	10	35	38	38
Kościół Chrystusowy w RP ⁱ	1 ^k	1 ^m	–	–	1 ^k	1 ^m	–	–	28 ^k	18 ^m	–	–
„Misja na Wschód” we Wrocławiu ^o	.	1	.	.	.	2	.	.	.	10	.	.

a Obejmują m.in.: parafie, zbory, gminy wyznaniowe, ośrodki. b Dane dotyczą diecezji: poznańskiej, kaliskiej i gnieźnieńskiej. c Ochrzczeni. d Dane dotyczą diecezji wrocławsko-gdańskiej. e Kościół stowarzyszony w Polskiej Radzie Ekumenicznej. f 2014 r. g Dane dotyczą diecezji łódzko-poznańskiej. h W latach 2010 i 2015 dane dotyczą diecezji pomorsko-wielkopolskiej. i 2009 r. k 2011 r. l Do 2010 r. – Wspólnota Kościołów Chrystusowych w RP. m 2012 r. n Do 2014 r. – Kościół Ewangeliczny „Ichtus” we Wrześni.

a Including, among others, parishes, congregations, religious communities, centres. b Data concern diocese: poznańska, kaliska and gnieźnieńska. c Baptised. d Data concern wrocławsko-gdańska diocese. e Church associated in the Polish Ecumenical Council. f 2014. g Data concern łódzko-poznańska diocese. h In 2010 and 2015 data concern pomorsko-wielkopolska diocese. i 2009. k 2011. l Until 2010 – Wspólnota Kościołów Chrystusowych w RP. m 2012. n Until 2014 – Kościół Ewangeliczny „Ichtus” we Wrześni.

TABL. 30 (75). KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE (dok.)

Stan w końcu roku

CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS (cont.)

End of the year

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018
	jednostki kościelne ^a church units ^a				duchowni clergy				wierni, wyznawcy adherents, faithful			
Protestanckie i tradycji protestanckiej (dok.) Protestant and Protestant- tradition (cont.)												
Kościół Reformowany Adwentystów Dnia Siódmego w Polsce	1	1	1	1	–	–	–	1	8	8	6	6
Zbory Boże Chrześcijan Dnia Siódmego	1	–	–	–	–	–	–	–	7	3	3	3
Nurt badaczy Pisma Świętego Bible student movement												
Świadkowie Jehowy w Polsce	142	112	112	111	–	–	742	754	10183 ^o	9906 ^o	9756 ^o	9678 ^o
Świecki Ruch Misyjny „Epifania”	10	9 ^f	9	9	73	65 ^f	64	64	293	277 ^f	278	277
Zrzeszenie Wolnych Bada- czy Pisma Świętego	2	4	4	4	8	16	19	19	65	89	100	102
Stowarzyszenie Badaczy Pisma Świętego	1	1	1	1	–	–	–	–	5	4	4	4
Islamskie Muslim												
Islamskie Zgromadzenie Ahl-ul Bayt	.	.	–	–	.	.	–	–	.	.	200 ^p	200 ^p
Liga Muzułmańska w RP	1	.	.	1	1	.	.	1	500	.	.	4400
Muzułmański Związek Religijny w RP	1 ^k	.	.	.	– ^k	.	.	.	60 ^k	.	.	.
Dalekiego Wschodu Far Eastern Religions												
Buddyjski Związek Diamen- towej Drogi Linii Karma Kagyu	5 ^k	.	.	.	– ^k	.	.	.	566 ^k	.	.	.
Związek Buddyjski Bencien Karma Kamtsang ^f	1	1	1	1	1	1	–	–	120	123	145	147
Międzynarodowe Towa- rzystwo Świadomości Kryszny	–	2	2	2	–	10	11	11	–	43	60	66
Związek Buddyjski Kmondong	– ^k	.	.	.	– ^k	.	.	.	30 ^k	.	.	.
Inne Others												
Chrześcijański Kościół „Miecz Ducha” w Kaliszu	1	.	.	.	5	.	.	.	200	.	.	.
Instytut Wiedzy o Tożsa- mości „Misja Czaitanii”	–	–	1	–	5	5	2	3	98	115	35	120
Wiara Baha’i w Polsce	1 ^k	1 ^m	.	.	– ^k	– ^m	.	.	60 ^k	50 ^m	.	.
Zachodniosłowiański Związek Wyznaniowy „Słowiańska Wiara”	2 ^k	1 ^f	1	.	2 ^k	6 ^f	2	.	30 ^k	40 ^f	60	.
Kościół Jezusa Chrystusa Świtych w Dniach Ostatnich (Mormoni)	1	1 ^f	1	1	1	5 ^f	4	4	16	38 ^f	41	48
Rodzima Wiara ^s	1 ^k	1	1 ^t	.	1 ^k	1	– ^t	.	20 ^k	16	20 ^t	.
Sangha Dogen Zenji	1	.	.	.	1	.	.	.	15	.	.	.
Unia Ewangelikalna w RP ..	–	–	–	–	–	–	–	–	6	6	6	6

a Obejmują m.in.: parafie, zbory, gminy wyznaniowe, ośrodki. f 2014 r. k 2011 r. m 2012 r. o Głosiciele. p Szacowana liczba sztytów. r Do 2011 r. – Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtżang. s Dane dotyczą oddziału „Wielkopolska”. t 2016 r.

a Including, among others, parishes, congregations, religious communities, centres. f 2014. k 2011. m 2012. o Proclaimers. p Estimated number of Shiites. r Until 2011 – Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtżang. s Data concern section „Wielkopolska”. t 2016.

Uwagi ogólne

General notes

Aktywność ekonomiczna ludności

Economic activity of the population

1. Dane o **aktywności ekonomicznej ludności** dotyczą ludności faktycznie zamieszkałej i obejmują **osoby w wieku 15 lat i więcej** będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach. Badanie nie obejmuje osób w obiektach zbiorowego zakwaterowania i bezdomnych. Prezentowane dane opracowano na podstawie reprezentacyjnego **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności – BAEL** (tabl. 1 i 2) przeprowadzanego w cyklu kwartalnym; badaniem nie są objęte osoby nieobecne w gospodarstwach domowych 12 miesięcy i więcej. Badanie prowadzi się metodą obserwacji ciągłej, tj. aktywność ekonomiczną ludności bada się w każdym tygodniu w ciągu całego kwartału. Gospodarstwo domowe oznacza zespół osób spokrewnionych lub spowinowaconych, a także niespokrewnionych, mieszkających razem i utrzymujących się wspólnie. Dane prezentowane według grup wieku obliczane są w oparciu o dokładną datę urodzenia. Od 2010 r. dane uogólniane są na podstawie bilansów ludności opracowywanych przy wykorzystaniu wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. Podstawowe kryterium podziału na aktywnych zawodowo i biernych zawodowo stanowi praca, tzn. fakt wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy.

Do **aktywnych zawodowo** zaliczono osoby pracujące i bezrobotne:

- 1) do **pracujących** zaliczono osoby, które w badanym tygodniu:
 - wykonywały, przez co najmniej 1 godzinę, pracę przynoszącą zarobek lub dochód albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa w rolnictwie lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
 - formalnie miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych) jeżeli przerwa w pracy wynosiła mniej niż 3 miesiące; jeżeli przerwa w pracy wynosiła ponad 3 miesiące, dodatkowym kryterium w przypadku pracowników najemnych (zatrudnieni na podstawie stosunku pracy oraz osoby wykonujące pracę nakładczą) był fakt otrzymywania co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

1. Data on **economic activity of population** concern the actually living population and cover **persons aged 15 and more**, who are members of households in the dwellings selected on a random basis. The survey does not cover persons living in collective accommodation establishment and homeless. Presented data were compiled on the basis of representative **Labour Force Survey – LFS** (tables 1 and 2); the sample survey conducted on a quarterly basis. The survey does not cover persons absent in households for 12 months and more. The survey is conducted by the continuous observation method, i.e. economic activity of the population is observed in each week during the whole quarter. A household is a group of people living together in a dwelling and maintaining themselves jointly. Data presented by age groups have been calculated on the basis of the exact date of birth. Since 2010 the data have been generalized on the basis of population balances compiled with the use of the National Census of Population and Housing 2011.

2. The main criterion in dividing the population into economically active and inactive is work, i.e. performing, holding or looking for work.

Economically active persons include employed and unemployed persons:

- 1) **employed persons** are persons, who during the reference week:
 - performed, for at least 1 hour, any work providing earnings or income, or assisted (without wages or salaries) in maintaining a family agricultural farm or conducting a family economic activity outside agriculture,
 - formally had work but did not perform it (e.g., due to sickness, vacation, a break in company activity, bad weather), if the break in work did not exceed 3 months; moreover if the break in work exceeded 3 months, the additional criterion in case of employment as a paid employees (employees hired on the basis of an employment contract and outworkers) was the fact of receiving at least 50% of the hitherto remuneration.

- 2) za **bezrobotne** uznano osoby w wieku 15–74 lata, które spełniały jednocześnie trzy warunki:
- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
 - w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy,
 - były gotowe podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po tygodniu badanym.

Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Do **biernych zawodowo** zaliczono osoby, które nie zostały zakwalifikowane jako pracujące lub bezrobotne.

3. Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).

4. Ze względu na zaokrąglenia dokonywane przy uogólnianiu wyników badania, w tabl. 1 i 2 sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

Pracujący

1. Dane opracowano na podstawie sprawozdańczości oraz szacunków (m.in. w zakresie gospodarstw indywidualnych w rolnictwie).

2. Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód; do pracujących zalicza się:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy);
- 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
 - a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin),
 - b) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
 - c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
- 3) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 4) agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
- 5) członków spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych);
- 6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

- 2) **unemployed persons** are persons aged 15–74 who simultaneously fulfilled three conditions:
- within the reference week were not employed,
 - within 4 weeks (the last week being the reference week) actively sought work,
 - were available for work within a fortnight period after the reference week.

The unemployed also include persons who have found work and were waiting to begin it within a 3-month period as well as persons who were available for that work.

Economically inactive persons are persons who are not classified as employed or unemployed.

3. The **activity rate** is calculated as the share of the economically active persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **employment rate** is calculated as the share of the employed persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **unemployment rate** is calculated as the share of the unemployed persons (total or in a given group) in the economically active population (total or in a given group).

4. Due to rounding-off results of the survey, sum of components in tables 1 and 2 can differ from the amount given in the item “total”.

Employment

1. Data were compiled on the basis of reports as well as estimates (among others in regard to private farms in agriculture).

2. Data regarding **employment** concern persons performing work providing earnings or income and include:

- 1) employees hired on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment, election or service relation);
- 2) employers and own-account workers, i.e.:
 - a) owners, co-owners, and leaseholders of private farms in agriculture (including contributing family workers),
 - b) owners and co-owners (including contributing family workers; excluding partners in companies who do not work in them) of entities conducting economic activity excluding private farms in agriculture,
 - c) other self-employed persons, e.g., persons practising learned professions;
- 3) outworkers;
- 4) agents (including contributing family workers and persons employed by agents);
- 5) members of agricultural production cooperatives (agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives);
- 6) clergy fulfilling priestly obligations.

3. Pełnozatrudnieni są to osoby zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy, w tym również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, np. z tytułu warunków szkodliwych dla zdrowia lub przedłużonym czasie pracy, np. dozorczy mienia. **Niepełnozatrudnieni** są to osoby, które zgodnie z umową o pracę pracują stale w niepełnym wymiarze czasu pracy. Niepełnozatrudnieni w głównym miejscu pracy są to osoby, które oświadczyły, że dany zakład jest ich głównym miejscem pracy.

4. Dane dotyczące **pracujących według stanu w dniu 31 grudnia** podano bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych, przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania tych osób w **głównym miejscu pracy**.

5. Dane dotyczące **pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie według stanu w dniu 31 grudnia** wyszacowano na podstawie wyników na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

Do pracujących w gospodarstwach indywidualnych zaliczono osoby pracujące w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą, tj. wszystkich pracujących niezależnie od powierzchni użytków rolnych oraz przeznaczenia produkcji rolniczej (razem z produkującymi **wyłącznie** lub **głównie** na własne potrzeby).

6. Dane o zatrudnionych na podstawie stosunku pracy dotyczą:

- 1) **zatrudnienia według stanu w dniu 31 grudnia** osób pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w głównym miejscu pracy bez przeliczenia na pełnozatrudnionych;
- 2) **przeciętnego zatrudnienia** – pracowników pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

7. Dane według sekcji PKD 2007 opracowano **metodą przedsiębiorstw**. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 6 na str. 21.

8. Dane o pracujących w tabl. 3 prezentowane są według faktycznego (stałego) miejsca pracy pracownika i faktycznie prowadzonej działalności.

9. Informacje o ruchu zatrudnionych obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo. Dane te dotyczą **liczby przyjęć do pracy i zwolnień z pracy**, a nie liczby osób. Liczba przyjęć do pracy oraz zwolnień z pracy może być wyższa od liczby osób, ponieważ jedna osoba może kilkakrotnie zmienić pracę w ciągu roku.

Do przyjętych do pracy zaliczono osoby podejmujące pracę po raz pierwszy i kolejny. Do zwolnionych z pracy zaliczono osoby, z którymi rozwiązano umowę o pracę w drodze wypowiedzenia przez pracownika lub zakład pracy (łącznie ze zwolnieniami grupowymi), osoby, które przeniesiono na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, osoby,

3. Full-time paid employees are employed persons on a full-time basis, as defined by a given company or for a given position, as well as persons who, in accordance with regulations, work a shortened work-time period, e.g. due to hazardous conditions, or a longer work-time period, e.g. property caretaker. **Part-time paid employees** are persons who, in accordance with labour contracts, regularly work on a part-time basis. Part-time paid employees in the main workplace are persons who declared that the given workplace is their main workplace.

4. Data concerning **employment as of 31st December** are presented without converting part-time paid employees into full-time paid employees, each person being listed once according to the **main workplace**.

5. Data concerning **employed persons on private farms in agriculture as of 31st December** were estimated on the basis of the results of the Agricultural Census 2010.

The following employed persons on private farms conducting agricultural activity are included in the group of employed persons on private farms, i.e. the whole number of employed persons independently from area of agricultural land as well as from destination of agricultural output (including producing **exclusively** or **mainly** for their own needs).

6. Data regarding employees hired on the basis of an employment contract concern:

- 1) the **employment as of 31st December** of full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in the main job without converting them into full-time paid employees;
- 2) the **average paid employment** – full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in terms of full-time paid employees.

7. Data according to sections of the NACE Rev. 2 were compiled using the **enterprise method**. Definition of the enterprise method is given in the general notes to the Yearbook, item 6 on page 21.

8. Data regarding employment in table 3 are presented by permanent places of work and actually conducted business activity.

9. Information regarding labour turnover concerns full-time paid employees as well as seasonal and temporary employees. These data concern the **number of hires and the number of terminations** and not the number of persons. The number of hires and terminations may be greater than the number of persons as one person may change work several times within a year.

Hired persons are persons starting work for the first or a subsequent time. Terminated persons are persons with whom work contracts have been dissolved upon the wish of either the employee or the employer (including group dismissals), persons who have retired or been granted a disability pension,

ktoóre porzuciły pracę, a także – ze względów ewidencyjnych – osoby zmarłe. Ponadto do przyjętych do pracy lub zwolnionych z pracy zaliczono osoby przeniesione służbowo lub przyjęte z innego zakładu pracy na podstawie porozumienia między podmiotami, a także osoby powracające do pracy i odchodzące z pracy na urlopy wychowawcze, bezpłatne i rehabilitację.

Współczynnik przyjęć (zwolnień) obliczono jako stosunek liczby przyjęć pomniejszonej o osoby powracające do pracy z urlopów wychowawczych (lub liczby zwolnień pomniejszonej o osoby, które otrzymały urlopy wychowawcze) w roku badanym do liczby pełnozatrudnionych według stanu w dniu 31 grudnia z roku poprzedzającego rok badany.

10. Wolne miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w wyniku ruchu zatrudnionych bądź nowo utworzone, w stosunku do których spełnione zostały jednocześnie trzy warunki:

- 1) miejsca pracy w dniu sprawozdawczym były faktycznie nieobsadzone;
- 2) pracodawca czynił starania, aby znaleźć osoby chętne do podjęcia pracy;
- 3) w przypadku znalezienia właściwych kandydatów, pracodawca byłby gotów do natychmiastowego przyjęcia tych osób.

11. Nowo utworzone miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w wyniku zmian organizacyjnych, rozszerzenia lub zmiany profilu działalności oraz wszystkie miejsca pracy w jednostkach nowo powstałych.

Bezrobocie

1. Dane o bezrobotnych zarejestrowanych obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 czerwca 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1265 z późn. zm.), określone są jako bezrobotne.

Pod pojęciem **bezrobotnego** należy rozumieć osobę, która ukończyła 18 lat i nie osiągnęła wieku emerytalnego, jest osobą niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli jest to osoba niepełnosprawna – zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępującą do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub uczelni w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, z dodatkowymi wyłączeniami dotyczącymi źródeł dochodów, zapisanymi w ustawie.

2. Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

persons who have left work as well as – for record-keeping purposes – persons who have died. Moreover, persons hired or terminated include persons transferred on the basis of inter-entities agreements as well as persons returning to and leaving work within the framework of child-care and unpaid vacations and rehabilitation.

The **hire (termination) rate** is calculated as the ratio of the number of hires less the number of persons returning to work from child-care leaves (or the number of terminations less the number of persons granted child-care leaves) during a surveyed year to the number of full-time paid employees as of 31st December from the year preceding the surveyed year.

10. Vacancies are positions or jobs unoccupied due to labour turnover or newly created ones that simultaneously meet the following three conditions:

- 1) the positions and jobs were actually unoccupied on the survey day;
- 2) the employer made efforts to find people willing to take up the job;
- 3) if adequate candidates were found to occupy the vacancies, the employer would readily take them in.

11. Newly created jobs are the jobs created in the course of organisational changes, expanding or changing business profile, and all jobs in the newly established units.

Unemployment

1. Data regarding registered unemployed persons include persons who, in accordance with the Law dated 20th April 2004 on Promoting Employment and Labour Market Institutions, in force since 1st June 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1265 with later amendments), are classified as unemployed.

An **unemployed person** is understood as a person who is at least 18 years old and has not reached the retirement age, is not employed and not performing any other kind of paid work who is capable of work and ready to take full-time employment obligatory for a given job or service (or in case he/she is a disabled person – capable and ready to take work comprising no less than a half of working time), not attending a school with the exception of schools for adults (or taking extra curriculum exam within the scope of this school programme) or higher education institutions in part-time programme registered in the powiat labour office corresponding to the person's permanent or temporary place of residence, and seeking, employment or any other income-generating work, with additional provisions concerning the sources of income, included in the mentioned law.

2. The registered unemployment rate is calculated as the ratio of the number of registered unemployed persons to the economically active civilian population, i.e., excluding persons in active military service as well as employees of budgetary units conducting activity within the scope of national defence and public safety.

3. Informacje o **wydatkach Funduszu Pracy** podaje się zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 czerwca 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1265 z późn. zm.).

Warunki pracy

1. Informacje o **wypadkach przy pracy** obejmują wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy niezależnie od tego, czy wykazana została niezdolność do pracy. Informacje o wypadkach przy pracy w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Dane o wypadkach przy pracy, poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie, uzyskiwane są ze „Statystycznej karty wypadku”.

Wypadki przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie opracowano na podstawie sprawozdawczości Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) i dotyczą tylko tych wypadków, z tytułu których przyznano w danym roku jednorazowe odszkodowania.

Za jeden wypadek przy pracy liczy się wypadek każdej pracującej osoby poszkodowanej w wypadku indywidualnym, jak również w wypadku zbiorowym.

2. Dane według sekcji i działów PKD 2007 opracowano **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności**.

3. Za **wypadek przy pracy** uważa się nagle zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą:

- 1) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych oraz czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia;
- 2) w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Na równi z wypadkiem przy pracy, w zakresie uprawnienia do świadczeń określonych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:

- 1) w czasie podróży służbowej;
- 2) podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony;
- 3) przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające u pracodawcy organizacje związkowe.

Za wypadek przy pracy uważa się również nagle zdarzenie, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w okresie ubezpieczenia wypadkowego podczas:

- 1) uprawiania sportu w trakcie zawodów i treningów przez osobę pobierającą stypendium sportowe;

3. Information concerning **Labour Fund expenditures** are given according to Law dated 20th April 2004, on Promotion of Employment and Labour Market Institutions, in force since 1st June 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1265 with later amendments).

Work conditions

1. Information regarding **accidents at work** includes all accidents at work, as well as accidents treated equally to accidents at work, regardless of whether incapacity for work was indicated. Information on accidents at work in budgetary units conducting activity within the scope of national defence and public safety concerns only civilian employees.

Data on accidents at work, excluding private farms in agriculture, are obtained from “Statistical accident report”.

Accidents at work on private farms in agriculture were compiled on the basis of reports of the Agricultural Social Insurance Fund (ASIF) and are related only to the accidents for which one-off compensations were granted in a given year.

Each accident, regardless whether the victim was injured during a single or multiple casualty incident, is counted as one accident at work.

2. Data according to sections and divisions of the PKD 2007/NACE Rev. 2 were compiled using the **local kind-of-activity unit method**.

3. **Accident at work** is a sudden event, caused by external reason leading to injury or death, which occurred in connection with work:

- 1) during or in connection with performance of ordinary activities or instructions by the employee and activities for the employers, even without instructions;
- 2) when the employee remains at the disposal of the employer on the way between the seat of the employer and the place of performing the obligation arising from the employment relationship.

Every accident is treated **equally to accident at work**, as regards entitlement to benefits defined in the law on social insurance against accidents at work and occupational diseases if the employee had such accident:

- 1) during a business trip;
- 2) during training within the scope of national self-defence;
- 3) when performing tasks ordered by trade union organisations operating at the employer's.

Accident at work is also understood as a sudden incident, causing injury or death, which happened within the term of accident insurance in the course of:

- 1) practising sports during competitions and trainings by a person receiving sport scholarship;

- 2) wykonywania odpłatnie pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania;
- 3) pełnienia mandatu posła lub senatora, pobierającego uposażenie;
- 4) sprawowania mandatu posła do Parlamentu Europejskiego wybranego w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) odbywania – na podstawie skierowania wydanego przez powiatowy urząd pracy lub inny podmiot kierujący – szkolenia lub stażu związanego z pobieraniem przez absolwenta stypendium;
- 6) wykonywania przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych oraz przez inną osobę traktowaną na równi z członkiem spółdzielni, pracy na rzecz tych spółdzielni;
- 7) wykonywania lub współpracy przy wykonywaniu pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy-zlecenia lub umowy o świadczenie usług;
- 8) wykonywania zwykłych czynności związanych z prowadzeniem lub współpracą przy prowadzeniu działalności pozarolniczej;
- 9) wykonywania przez osobę duchowną czynności religijnych lub czynności związanych z powierzonymi funkcjami duszpasterskimi lub zakonnymi;
- 10) odbywania zastępczych form służby wojskowej;
- 11) nauki w Krajowej Szkole Administracji Publicznej przez słuchaczy pobierających stypendium.

4. Za ciężki wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a mianowicie: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub znaczna niezdolność do pracy w zawodzie albo trwałe poważne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

5. Za śmiertelny wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku.

6. Wypadki przy pracy klasyfikuje się m.in. według **wydarzeń** je powodujących (określających rodzaj kontaktu człowieka z czynnikiem, który spowodował wypadek) oraz **przyczyn** wypadków (wszelkich braków i nieprawidłowości związanych z czynnikami materialnymi, z organizacją pracy, z nieprawidłowym zachowaniem się pracownika). Każdy wypadek przy pracy jest wynikiem jednego wydarzenia, ale najczęściej kilku przyczyn, w związku z tym suma przyczyn jest większa od ogólnej liczby wypadków. Wydarzenia powodujące urazy grupowane są zgodnie z zaleceniami Eurostatu.

7. Wskaźnik wypadkowości jest to liczba osób poszkodowanych przypadających na 1000 pracujących; do obliczenia wskaźnika przyjęto przeciętną liczbę pracujących obliczoną jako średnia arytmetyczna 2 stanów w dniu 31 grudnia, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

- 2) performance of paid work while serving the sentence of imprisonment or temporary detentions;
- 3) exercising a mandate by members of parliament or senate who receive salaries;
- 4) serving a mandate of the European Parliament member elected in the Republic of Poland;
- 5) doing – on the basis of appointment issues by powiat labour office or other supervising entity – training or internship connected with a scholarship received by school leavers;
- 6) performance of work, by members of agricultural producers' cooperatives, agricultural farmers' cooperatives and by other persons treated equally to members of cooperatives, for the benefit of these cooperatives;
- 7) performance or cooperation in performance of work on the basis of agency agreements, contracts of mandate or contracts of services;
- 8) performance of typical activities related to running, or cooperation in running, a non-agricultural economic activity;
- 9) performance of religious activities or activities connected with entrusted pastoral or monastic functions by clergymen;
- 10) serving supplementary forms of military service;
- 11) education of students receiving scholarship at the National School of Public Administration.

4. Serious accident at work is an accident which results in serious bodily harm, i.e.: loss of sight, hearing, speech, ability to procreate, other bodily harm or health-related problems disrupting primary bodily functions or resulting in incurable and life-threatening diseases, permanent mental illness, a permanent, total or significant incapacity for work in the occupation, or a permanent significant disfigurement or distortion of the body.

5. Fatal accident at work is an accident which leads to the death of a victim at the site of the accident or within 6 months of the accident.

Accidents at work are classified, i.e., according to **contact-modes of injury** (describing the type of contact of the victim with the factor which caused the accident) as well as according to their **causes** (all shortcomings and irregularities connected with material agents, organisation of work, employee's incorrect action). Each accident at work is the result of a single event, but frequently the result of several causes, thus the sum of causes is greater than the total number of accidents. Contact-modes of injury have been grouped according to the Eurostat recommendations.

6. Incidence ratio is the number of persons injured per 1000 persons employed. To calculate the ratio, the average number of working persons was assumed, expressed as an arithmetic mean for two consecutive years, as of 31st December, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

8. Informacje o **zatrudnionych w warunkach zagrożenia** czynnikami szkodliwymi dla zdrowia opracowano na podstawie sprawozdawczości, przy czym:

- 1) dane obejmują zatrudnionych w jednostkach zaliczanych do sekcji: „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” (bez: gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, łowiectwa i pozyskiwania zwierząt łownych, włączając działalność usługową oraz rybołówstwa w wodach morskich); „Górnictwo i wydobywanie”; „Przetwórstwo przemysłowe”; „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”; „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”; „Budownictwo” (bez realizacji projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków); „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”; „Transport i gospodarka magazynowa”; „Informacja i komunikacja” (bez: działalności związanej z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie informacji); „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych oraz działalności weterynaryjnej); „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca” (w zakresie wynajmu i dzierżawy, działalności organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie rezerwacji i działalności z nią związanej oraz pozostałego sprzętania); „Edukacja” (w zakresie uczelni); „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” (w zakresie opieki zdrowotnej); „Pozostała działalność usługowa” (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego);
- 2) dane dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych: ze środowiskiem pracy (substancje chemiczne, pyły zwiłkniające, hałas, wibracje, gorący lub zimny mikroklimat itp.), z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne itp.) oraz z czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi;
- 3) do obliczenia wskaźnika na 1000 zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 grudnia z roku badanego.

9. **Ocena ryzyka zawodowego** to proces analizowania i wyznaczania dopuszczalności ryzyka w obszarze bezpieczeństwa i higieny pracy, związanego z zagrożeniami występującymi w miejscu pracy.

10. Za **chorobę zawodową** uważa się chorobę, która została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub specyfiką wykonywanej pracy.

7. Information on **persons exposed to physical health risk factors** is compiled on the basis of reports, wherein:

data concern persons employed by entities included in the sections: "Agriculture, forestry and fishing" (excluding: private farms in agriculture, hunting, trapping and related service activities as well as marine fishing); "Mining and quarrying"; "Manufacturing"; "Electricity, gas, steam and air conditioning supply"; "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities"; "Construction" (excluding development of building projects); "Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles"; "Transportation and storage"; "Information and communication" (excluding: motion picture, video and television programme production, sound recording and music publishing activities as well as other information service activities); "Professional, scientific and technical activities" (in the scope of scientific research and development as well as veterinary activities); "Administrative and support service activities" (in the scope of rental and leasing activities; travel agency, tour operator as well as other reservation service and related activities and other cleaning activities); "Education" (only higher education institutions); "Human health and social work activities" (in the scope of human health activities); "Other service activities" (in the scope of repair of computers and personal and household goods);

- 1) data concern persons exposed to factors arising from the work environment (chemicals, fibrous dusts, noise, vibrations, hot or cold microclimate, etc.), strenuous work (awkward postures, excessive physical exertion, etc.) as well as mechanical factors associated with particularly dangerous machinery;
- 2) the number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31st December from the surveyed year was assumed to calculate the ratio per 1000 paid employees.

8. **Occupational risk assessment** is the process of analysing and determining the acceptability of risk related to workplace hazards in the area of occupational health and safety.

9. Disease is deemed an **occupational disease** if it has been caused by the health hazards occurring in the working environment or the nature of performed work.

Choroby zawodowe prezentowane w tabl. 21 podaje się od 2009 r. zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1367).

Do obliczenia wskaźnika na 100 tys. zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 grudnia z roku poprzedzającego rok badany.

Occupational diseases in table 21 have been reported since 2009 pursuant to the decree of the Council of Ministers, dated 30th June 2009 (uniform text Journal of Laws 2013 item 1367).

The number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31st December from the year preceding the surveyed year was assumed to calculate the ratio per 100 thousand paid employees.

Aktywność ekonomiczna ludności

Economic activity of the population

TABL. 1 (76). AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ – NA PODSTAWIE BAEŁ
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE – ON THE LFS BASIS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018				SPECIFICATION	
	przeciętne w roku annual averages				kwartały		quarters		
					I	II	III		IV
LUDNOŚĆ w tys.	2551	2406	2806	2800	2801	2799	2799	2800	POPULATION in thousands
Mężczyźni.....	1226	1155	1348	1345	1345	1344	1345	1345	Men
Kobiety.....	1325	1250	1458	1455	1456	1455	1455	1455	Women
Aktywni zawodowo.....	1475	1385	1654	1645	1600	1658	1678	1643	Economically active persons
mężczyźni.....	833	774	931	915	911	910	915	924	men
kobiety	642	610	722	730	690	748	763	719	women
Pracujący.....	1346	1304	1602	1609	1558	1630	1651	1595	Employed persons
mężczyźni.....	768	735	902	896	889	898	899	899	men
kobiety	578	569	700	712	670	732	752	696	women
Bezrobotni ^a	129	81	52	36	42	28	26	49	Unemployed persons ^a
mężczyźni.....	64	40	29	19	22	12	16	25	men
kobiety	65	41	23	17	20	16	11	23	women
Bierni zawodowo	1076	1021	1152	1155	1200	1141	1122	1157	Economically inactive persons
Mężczyźni.....	394	381	417	430	434	435	429	420	Men
Kobiety.....	682	640	735	725	766	707	692	736	Women
WSPÓŁCZYNNIK AKTYW- NOŚCI ZAWODOWEJ w %	57,8	57,6	58,9	58,8	57,1	59,2	59,9	58,7	ACTIVITY RATE in %
mężczyźni.....	67,9	67,0	69,1	68,0	67,7	67,7	68,0	68,7	men
kobiety	48,5	48,8	49,5	50,2	47,4	51,4	52,4	49,4	women
Miasta	56,4	55,9	58,4	57,7	57,1	57,4	58,4	57,8	Urban areas
Wieś.....	59,7	59,6	59,7	60,0	57,3	61,4	61,8	59,8	Rural areas
WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA w %.....	52,8	54,2	57,1	57,5	55,6	58,2	59,0	57,0	EMPLOYMENT RATE in %
mężczyźni.....	62,6	63,6	66,9	66,6	66,1	66,8	66,8	66,8	men
kobiety	43,6	45,5	48,0	48,9	46,0	50,3	51,7	47,8	women
Miasta	51,5	52,9	56,5	56,3	55,3	56,4	57,3	56,0	Urban areas
Wieś.....	54,4	55,8	57,8	58,9	56,1	60,5	61,1	58,0	Rural areas
STOPA BEZROBOCIA w %	8,7	5,8	3,1	2,2	2,6	1,7	1,5	3,0	UNEMPLOYMENT RATE in %
mężczyźni.....	7,7	5,2	3,1	2,1	2,4	1,3	1,7	2,7	men
kobiety	10,1	6,7	3,2	2,3	2,9	2,1	1,4	3,2	women
Miasta	8,8	5,4	3,1	2,5	3,1	1,8	1,9	2,9	Urban areas
Wieś.....	8,6	6,4	3,2	1,8	2,1	1,5	1,1	2,9	Rural areas

a Osoby w wieku 15–74 lata.

a Persons aged 15–74.

TABL. 2 (77). AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG WIEKU ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2018 R. – NA PODSTAWIE BAEŁ

ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE BY AGE AND EDUCATIONAL LEVEL IN IV QUARTER 2018 – ON THE LFS BASIS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ludność Popula- tion	Aktywni zawodowo Economically active persons			Bierni za- wodowo	Współ- czynnik aktyw- ności za- wodowej Activity rate	Wskaźnik zatrud- nienia Employ- ment rate	Stopa bezrobo- cia Unem- ployment rate
		ogółem total	pracujący employed	bezro- botni ^a unem- ployed ^a	Economi- cally inactive persons			
	w tys. in thousands					w % in %		
O G Ó Ł E M..... TOTAL	2800	1643	1595	49	1157	58,7	57,0	3,0
Według wieku: By age:								
w tym w wieku produkcyjnym ^b of which of working age ^b	2017	1588	1540	48	429	78,7	76,4	3,0
15–24 lata.....	346	134	120	14	212	38,7	34,7	10,4
25–34.....	493	427	415	12	66	86,6	84,2	2,8
35–44.....	538	469	455	13	69	87,2	84,6	2,8
45–54.....	414	351	347	4	63	84,8	83,8	1,1
55 lat i więcej..... and more	1010	262	258	4	748	25,9	25,5	1,5
Według poziomu wykształ- cenia: By educational level:								
Wyższe..... Tertiary	603	495	489	6	108	82,1	81,1	1,2
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	719	486	469	16	233	67,6	65,2	3,3
Średnie ogólnokształcące..... General secondary	235	118	112	6	117	50,2	47,7	5,1
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	777	468	451	18	309	60,2	58,0	3,8
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	465	76	74	2	389	16,3	15,9	2,6

a Osoby w wieku 15–74 lata. b Mężczyźni w wieku 18–64 lata, kobiety w wieku 18–59 lat.

a Persons aged 15–74. b Men aged 18–64, women aged 18–59.

Pracujący Employment

TABL. 3 (78). **PRACUJĄCY^a**

Stan w dniu 31 grudnia
EMPLOYED PERSONS^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018	
				ogółem total	w tym kobiety of which women
O G Ó Ł E M TOTAL	1327822	1448408	1541728	1563824	716731
sektor publiczny..... public sector	261766	248417	248487	249667	167495
sektor prywatny..... private sector	1066056	1199991	1293241	1314157	549236
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ^b Agriculture, forestry and fishing ^b	212920	214308	214399	213083	98173
Przemysł..... Industry	330561	360584	384644	392066	132586
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing	299513	333528	357406	363885	126582
Budownictwo..... Construction	92051	89833	98574	103415	11346
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	227378	244388	257829	262425	136503
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage	69876	84445	98237	101164	23914
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	19604	21161	23507	23801	14769
Informacja i komunikacja..... Information and communication	17670	24614	28493	29057	9122
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities	25538	26620	26665	26007	17034
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	15598	17655	19752	19664	10361
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	44076	56089	61642	62185	32604
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	35419	49808	57750	56500	25579
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne..... Public administration and defence; compulsory social security	48883	50365	50410	50656	33774
Edukacja..... Education	98486	105135	109268	110053	86415
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	60053	67082	70920	72649	57992
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation	11229	11374	12263	12309	7283
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities	18480	24947	27375	28790	19276

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dla gospodarstw indywidualnych w rolnictwie dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 116.

a By actual workplace and kind of activity. b For private farms in agriculture estimated data; see general notes, item 5 on page 116.

TABL. 4 (79). **PRACUJĄCY^a WEDŁUG STATUSU ZATRUDNIENIA**

Stan w dniu 31 grudnia

EMPLOYED PERSONS^a BY EMPLOYMENT STATUS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym Of which	
			zatrudnieni na podsta- wie stosunku pracy employees hired on the basis of an employ- ment contract	właściciele, współwła- ściciele i bezpłatnie pomagający członkowie rodzin owners, co-owners including contributing family workers
O G Ó Ł E M	2010	846823	833510	8497
TOTAL	2015	953223	941891	7338
	2017	1034848	1024577	7003
	2018	1061778	1052006	6673
sektor publiczny.....		233075	233075	–
public sector				
sektor prywatny.....		828703	818931	6673
private sector				
w tym:				
of which:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		19078	16811	95
Agriculture, forestry and fishing				
Przemysł.....		354177	351491	2410
Industry				
w tym przetwórstwo przemysłowe		327577	324961	2340
of which manufacturing				
Budownictwo		40135	39311	824
Construction				
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		254128	252481	1640
Trade; repair of motor vehicles ^Δ				
Transport i gospodarka magazynowa		72501	71846	650
Transportation and storage				
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		8827	8589	234
Accommodation and catering ^Δ				
Informacja i komunikacja		14109	14062	47
Information and communication				
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....		12057	11402	20
Financial and insurance activities				
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		10916	10894	22
Real estate activities				
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna		21962	21760	202
Professional, scientific and technical activities				
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		37907	37786	121
Administrative and support service activities				
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		48076	48074	#
Public administration and defence; compulso- ry social security				
Edukacja		104682	104477	205
Education				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		51302	51146	156
Human health and social work activities				
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		9057	9052	#
Arts, entertainment and recreation				
Pozostała działalność usługowa.....		2849	2809	40
Other service activities				

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9.

a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 5 (80). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracują- cych po- wyżej 9 ^a of which entities employing more than 9 persons ^a	
O G Ó Ł E M.....	956847	1040466	1120607	1152603	983054	T O T A L
sektor publiczny.....	241655	225101	223239	222663	222659	public sector
sektor prywatny	715192	815365	897368	929940	760395	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	24929 ^b	24301 ^b	24457 ^b	24094 ^b	13480	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	314837	329984	350429	357609	335591	Industry
w tym przetwórstwo przemy- słowe.....	283886	302970	323670	330960	310224	of which manufacturing
Budownictwo	68639	58377	61221	62941	37165	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	197323	243538	266634	281908	233395	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka maga- zynowa	41145	54288	72406	78176	65622	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastrono- mia ^Δ	12237	11471	13023	13059	7592	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	10075	13659	16260	16505	12953	Information and communica- tion
Działalność finansowa i ubez- pieczeniowa.....	16165	14870	13561	12971	10736	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	10548	11471	12499	11358	7589	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	25898	31177	31096	33131	20276	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	23448	32575	38629	38562	33510	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obro- na narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.....	48807	46746	46146	45546	45545	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja.....	93919	97385	100444	101475	99994	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	51352	50990	52706	53801	48690	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	9160	8610	9082	9082	8413	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługo- wa	8365	11027	12014	12385	2504	Other service activities

a Bez zatrudnionych za granicą. b Dla gospodarstw indywidualnych w rolnictwie dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 116.

a Excluding persons employed abroad. b For private farms in agriculture estimated data; see general notes, item 5 on page 116.

TABL. 6 (81). PEŁNOZATRUDNIENI I NIEPEŁNOZATRUDNIENI^a

Stan w dniu 31 grudnia

FULL- AND PART-TIME PAID EMPLOYMENT^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Pełnozatrudnieni Full-time paid employees		Niepełnozatrudnieni Part-time paid employees	
		ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM	2010	766595	362631	66915	42746
TOTAL	2015	871315	431688	70576	49682
	2017	953429	477560	71148	47587
	2018	979079	492087	72927	48523
sektor publiczny		213617	145743	19458	13555
public sector					
sektor prywatny.....		765462	346344	53469	34968
private sector					
w tym: of which:					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		13451	4077	3360	2535
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł.....		341843	117547	9648	4633
Industry					
w tym przetwórstwo przemysłowe		315978	112562	8983	4333
of which manufacturing					
Budownictwo		37334	4629	1977	584
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		233326	150150	19155	16091
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa		67374	16870	4472	2148
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		7082	4433	1507	955
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja		13305	4907	757	342
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....		10342	7702	1060	668
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		7239	3543	3655	2541
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		20161	11735	1599	876
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		32401	15734	5385	2338
Administrative and support service activities					
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		46284	31117	1790	1140
Public administration and defence; compulsory social security					
Edukacja.....		91229	73430	13248	9673
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		47647	40301	3499	2688
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		7713	4697	1339	1008
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa.....		2348	1215	461	295
Other service activities					

^a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9.ª Excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 7 (82). **PRZYJĘCIA DO PRACY^a**
HIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number				Współczyn- nik przyjęć w % Hire rate in %
			kobiety women	podjemu- jący pierwszą pracę persons starting work for the first time	poprzednio pracujący persons formerly employed	powraca- jący z urlo- pów wycho- wawczych persons returning from child-care leaves	
OGÓŁEM.....	2010	151210	63728	21949	85370	3737	19,4
TOTAL	2015	201454	92443	26846	135141	2410	23,8
	2017	268609	130270	44480	170846	3219	29,5
	2018	266816	123852	41378	167820	4986	27,6
sektor publiczny.....		25256	17274	3651	17572	608	11,6
public sector							
sektor prywatny		241560	106578	37727	150248	4378	32,2
private sector							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		2347	742	299	1301	18	18,3
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł.....		81038	28087	10211	51049	636	24,3
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe		77241	27269	9832	48582	616	25,0
of which manufacturing							
Budownictwo		11892	1199	1390	6810	18	33,4
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		75744	49668	16467	45850	3285	32,0
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa		32472	7614	4715	21227	171	50,0
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		2707	1617	396	1421	18	38,2
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja		3735	1500	675	2261	20	30,4
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....		2027	1462	194	1360	65	18,9
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		1179	535	130	827	4	16,0
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna		5932	3520	899	3382	51	31,1
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		23407	8974	2593	15978	68	70,5
Administrative and support service activities							
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		5949	4033	893	4193	230	12,3
Public administration and defence; compulso- ry social security							
Edukacja.....		10126	8418	1176	6845	209	11,3
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		6523	5509	1122	4070	176	13,8
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		1173	656	170	834	14	15,2
Arts, entertainment and recreation							
Pozostałe sekcje.....		565	318	48	412	3	24,8
Other sections							

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9.

a Data concern full-time paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 8 (83): **ZWOLNIENIA Z PRACY^a**
TERMINATIONS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number					Współ- czynnik zwolnień w % Termination rate in %
			kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to dissolution of an employment contract		przeniesieni na emeryturę, rentę z tytułu nie- zdolności do pracy, rehabilitację retired or granted pension due to an inability to work or due to reha- bilitation	korzy- stający z urlopów wychowaw- czych taking child- -care leaves	
				przez zakład pracy by em- ployer	przez pracow- nika by em- ployee			
OGÓŁEM.....	2010	147816	63077	26778	15821	5634	4340	18,9
TOTAL	2015	172743	75457	24693	24210	8642	3293	20,3
	2017	222776	105185	20516	30714	13989	5689	24,1
	2018	242548	112817	19603	34296	12446	6607	24,8
sektor publiczny		24339	15869	1373	2872	5812	764	11,1
public sector								
sektor prywatny		218209	96948	18230	31424	6634	5843	28,8
private sector								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		2576	761	333	372	357	23	20,1
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł.....		70271	24907	6503	10711	4188	910	20,9
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe		66950	24189	6113	10370	3509	883	21,6
of which manufacturing								
Budownictwo		9901	870	457	1618	303	47	27,7
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		69991	45783	5205	11117	1139	2769	29,7
Trade; repair of motor vehicles ^Δ								
Transport i gospodarka magazynowa		28932	6395	3814	2690	477	283	44,3
Transportation and storage								
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		2584	1469	241	545	65	20	36,4
Accommodation and catering ^Δ								
Informacja i komunikacja		2576	943	198	791	24	37	20,8
Information and communication								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....		2343	1702	124	425	238	78	21,8
Financial and insurance activities								
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		1273	599	94	202	287	10	17,2
Real estate activities								
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna		4789	2707	341	1323	203	55	25,0
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		24390	9702	1063	1517	465	1603	68,9
Administrative and support service activities								
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		5952	3679	454	655	1251	233	12,3
Public administration and defence; compulso- ry social security								
Edukacja.....		8866	7078	505	935	1966	244	9,9
Education								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		6572	5374	192	1120	1257	251	13,7
Human health and social work activities								
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		1052	603	55	135	207	33	13,4
Arts, entertainment and recreation								
Pozostałe sekcje.....		480	245	24	140	19	11	20,7
Other sections								

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9.

a Data concern full-time paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 9 (84). **ABSOLWENCI UCZELNI, SZKÓŁ ZAWODOWYCH I LICEÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH, KTÓRZY PODJĘLI PRACĘ PO RAZ PIERWSZY^a**

THE GRADUATES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS, LEAVERS OF VOCATIONAL AND SECONDARY SCHOOLS STARTING WORK FOR THE FIRST TIME^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym kobiety Of which women	Z liczby ogółem Of total number			
				uczelni higher education institutions	policeal- nych i śred- nich zawo- dowych post- -secondary and secondary vocational	liceów ogólno- kształcą- cych general secondary	zasadni- czych za- wodowych basic vocational
OGÓŁEM.....	2010	17336	8204	5539	4551	2826	4420
TOTAL	2015	17151	8920	5857	3889	2476	4929
	2017	29811	17890	7720	6984	5155	9952
	2018	23210	12180	6190	7255	4496	5269
sektor publiczny.....		2687	1796	1888	426	209	164
public sector							
sektor prywatny		20523	10384	4302	6829	4287	5105
private sector							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		235	81	68	65	23	79
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł		4897	1700	1116	1256	674	1851
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe		4698	1662	1041	1199	664	1794
of which manufacturing							
Budownictwo		564	78	210	87	18	249
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		8466	5981	1536	2558	2553	1819
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa		#	1210	402	#	684	580
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		148	83	47	38	28	35
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja		329	119	274	44	11	–
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		139	102	93	28	18	–
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		53	33	34	7	#	#
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna		463	264	348	53	45	17
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		1249	668	194	259	239	557
Administrative and support service activities							
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		751	556	504	155	76	16
Public administration and defence; compulso- ry social security							
Edukacja		664	508	572	44	37	11
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		928	728	733	102	51	42
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		109	57	50	26	28	5
Arts, entertainment and recreation							
Pozostałe sekcje		#	12	9	#	#	#
Other sections							

a Zatrudnieni na podstawie stosunku pracy; dane dotyczą pełnozatrudnionych.

a Employed on the basis of an employment contract; data concern full-time paid employees.

TABL. 10 (85). **MIJESKA PRACY WOLNE, NOWO UTWORZONE I ZLIKWIDOWANE W 2018 R.**

JOB VACANCIES, NEWLY CREATED AND LIQUIDATED JOB IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Miejsca pracy w tys. Jobs in thousands						
	wolne (stan w dniu 31 XII) vacancies (as of 31 XII)			nowo utworzone ^a vacancies – newly created jobs ^a		zlikwidowane ^a liquidated ^a	
	ogółem total	w tym nowo utworzone of which vacancies – newly created jobs	z liczby ogółem w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 of total number in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 of which in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 of which in entities employing more than 9 persons
OGÓŁEM TOTAL	14,7	3,5	9,3	79,4	45,7	28,2	15,5
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0,2	0,0	0,1	0,8	0,3	0,4	0,2
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł.....	4,8	0,8	3,2	16,4	10,6	4,2	3,3
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe	4,6	0,8	3,1	15,5	10,0	3,7	2,9
of which manufacturing							
Budownictwo	2,7	0,3	1,0	10,2	2,8	3,5	1,4
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	1,9	0,9	1,2	23,7	15,8	7,5	3,6
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa	1,7	0,3	1,4	7,3	5,0	4,4	2,9
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	0,2	0,1	0,2	2,1	0,4	0,8	0,3
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja	0,3	0,2	0,2	2,2	1,1	0,6	0,3
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	0,1	0,0	0,0	0,6	0,3	0,3	0,1
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	0,1	0,0	0,1	0,6	0,1	0,3	0,1
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0,5	0,0	0,5	2,8	0,8	1,5	0,2
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	1,0	0,5	0,4	3,3	2,2	1,9	1,4
Administrative and support service activities							
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0,3	0,1	0,3	0,7	0,7	0,3	0,2
Public administration and defence; compulsory social security							
Edukacja	0,1	0,0	0,1	5,8	4,4	1,5	1,3
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	0,4	0,1	0,3	1,4	0,6	0,5	0,1
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0,1	0,0	0,1	0,5	0,3	0,2	0,1
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa.....	0,2	0,1	0,1	1,1	0,2	0,4	0,1
Other service activities							

a W ciągu roku.

a During the year.

Bezrobocie Unemployment

TABL. 11 (86). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI, STOPA BEZROBOCIA ORAZ OFERTY PRACY**

Stan w dniu 31 grudnia

REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS, UNEMPLOYMENT RATE AS WELL AS JOB OFFERS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Bezrobotni zarejestrowani ogółem	135172	93311	58857	50867	Total registered unemployed persons
w tym kobiety	75711	53807	35766	31452	of which women
Z liczby ogółem – bezrobotni:					Of total number – unemployed persons:
dotychczas niepracujący	22950	11745	6335	5150	previously not employed
absolwenci ^a	10771	5027	2468	2114	school-leavers ^a
bez kwalifikacji zawodowych	31263	25233	16251	13541	without occupational qualifications
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	6801	6651	3219	2631	terminated for company reasons
długotrwale bezrobotni ^b	54048	45801	28021	21825	long-term unemployed ^b
posiadający prawo do zasiłku	23087	15155	10069	9794	possessing benefit rights
posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	.	16023	13211	11791	with at least one child under 6 years of age
niepełnosprawni	7186	7249	4645	4072	disabled persons
Stopa bezrobocia rejestrowane-go^c w %	9,2	6,1	3,7	3,2	Registered unemployment rate^c in %
Oferty pracy	2230	4366	4234	3900	Job offers

a Za bezrobotnego absolwenta uważa się osobę w okresie do upływu 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki potwierdzonej świadectwem, dyplomem lub innym dokumentem ukończenia szkoły (dotyczy absolwentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim, policealnym lub wyższym), kursów zawodowych trwających co najmniej 24 miesiące lub nabycia uprawnień do wykonywania zawodu przez osoby niepełnosprawne. b Pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez ponad 12 miesięcy w ciągu ostatnich 2 lat, z wyłączeniem czasu odbywania stażu i przygotowania zawodowego. c Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 117.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a An unemployed school-leaver is a person who has, within the last 12 months graduated any school confirmed by a certificate, diploma or other document completion of education (concerns school-leavers with basic vocational, secondary, post-secondary or tertiary education), has completed a minimum of 24 months of vocational training courses or disabled persons who acquired qualifications to work in a given occupation. b Remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall over 12 months during the last two years, excluding the time of undergoing traineeship and on a job occupational training. c See general notes, item 2 on page 117.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 12 (87). **BEZROBOTNI NOWO ZAREJESTROWANI I WYREJESTROWANI^a**NEWLY REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS AND PERSONS REMOVED FROM UNEMPLOYMENT ROLLS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Bezrobotni nowo zarejestrowani ogółem	234821	173860	131473	112631	Total newly registered unemployed persons
Z liczby ogółem:					Of total number:
kobiety	117362	89326	68437	60289	women
dotychczas niepracujący	46431	24234	15960	12709	previously not employed
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	11388	11892	6187	5122	terminated for company reasons
Bezrobotni wyrejestrowani ogółem	233212	196959	150313	120621	Total persons removed from unemployment rolls
Z liczby ogółem:					Of total number:
kobiety	114690	101361	78387	64603	women
z tytułu podjęcia pracy	103411	99074	73495	58802	received jobs

a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a During the year.

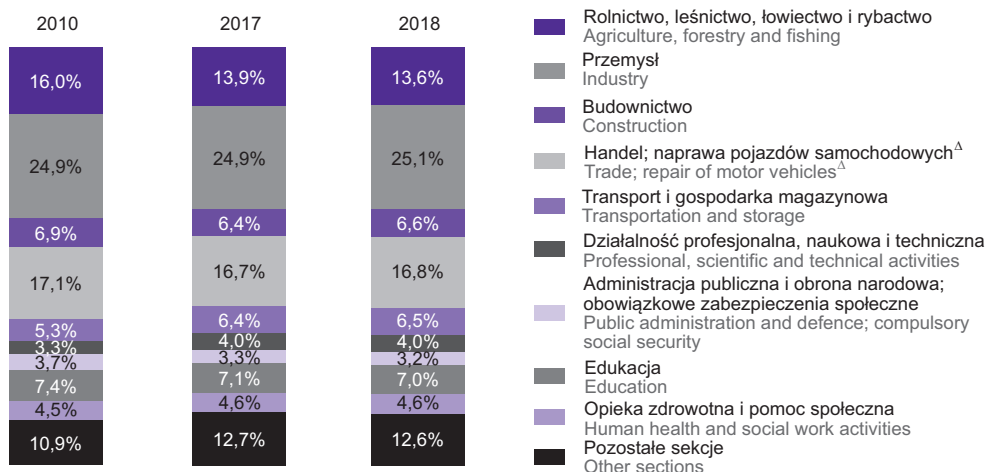
Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

STRUKTURA PRACUJĄCYCH^a WEDŁUG SEKCJI

Stan w dniu 31 grudnia

STRUCTURE OF EMPLOYED PERSONS^a BY SECTIONS

As of 31st December

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie – dane szacunkowe.

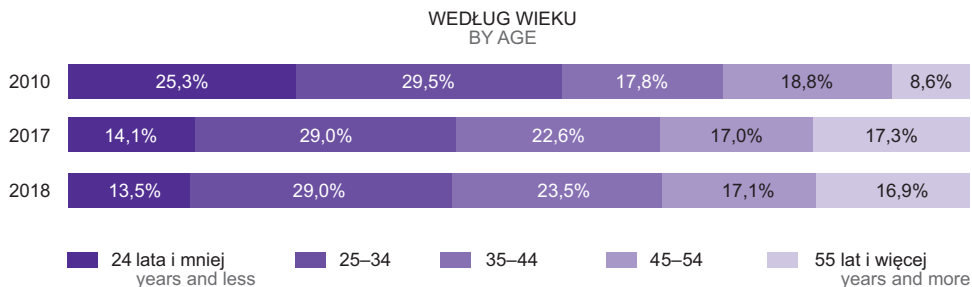
a By actual workplace and kind of activity; with the employed persons on private farms in agriculture – estimated data.

STRUKTURA BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH WEDŁUG WIEKU I POZIOMU WYKSZTAŁCENIA

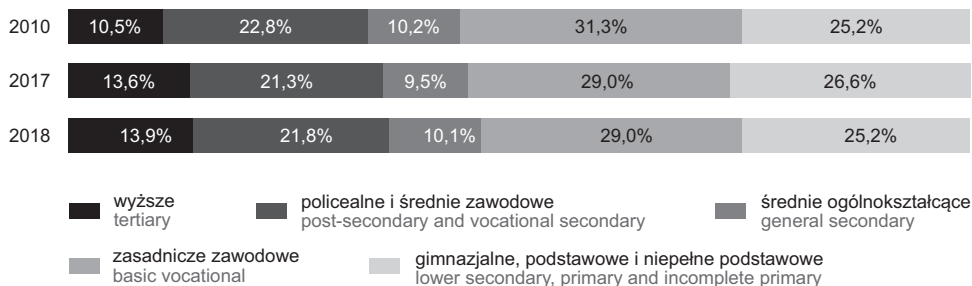
Stan w dniu 31 grudnia

STRUCTURE OF REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE AND EDUCATIONAL LEVEL

As of 31st December

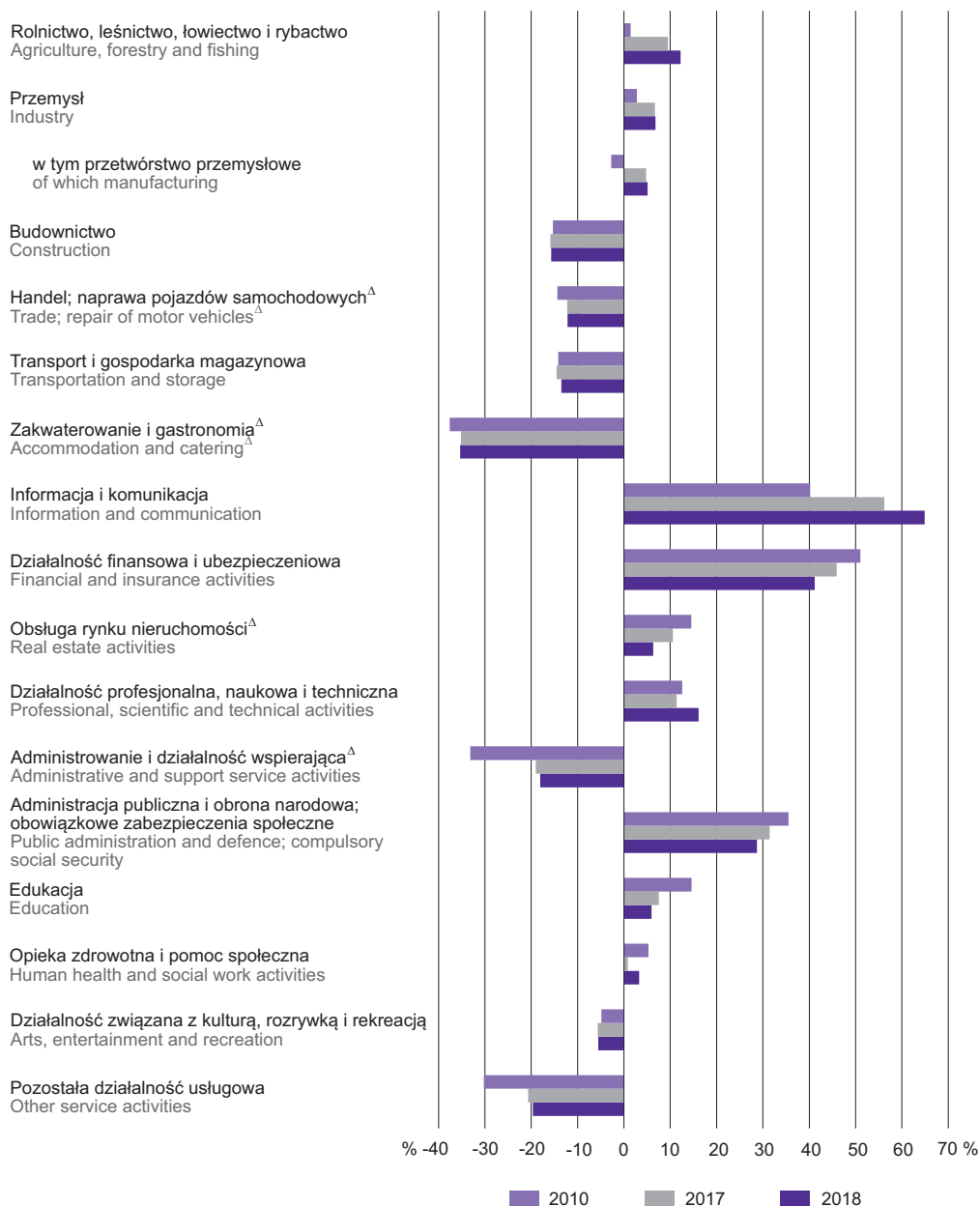

WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATION LEVEL

**ODCHYLENIA WZGLĘDNE PRZECIĘTNYCH WYNAGRODZEŃ W WYBRANYCH SEKCJACH
OD PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA W WOJEWÓDZTWIE^a**

RELATIVE DEVIATIONS OF AVERAGE WAGES AND SALARIES IN SELECTED SECTIONS FROM
THE AVERAGE WAGES AND SALARIES IN THE VOIVODSHIP^a

^a Dotyczy miesięcznych wynagrodzeń brutto.
^a Concern monthly gross wages and salaries.

TABL. 13 (88). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAŻU PRACY**

Stan w dniu 31 grudnia

REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL, DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010		2015		2017		2018	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM TOTAL								
OGÓŁEM..... TOTAL	135172	75711	93311	53807	58857	35766	50867	31452
WEDŁUG WIEKU BY AGE								
24 lata i mniej..... and less	34147	19993	15599	9442	8283	5530	6867	4659
25–34.....	39907	24482	26374	17714	17088	12510	14726	10933
35–44.....	24116	14071	19210	11886	13282	8675	11933	7994
45–54.....	25468	13459	16475	8803	9983	5442	8687	4857
55 lat i więcej..... and more	11534	3706	15653	5962	10221	3609	8654	3009
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL								
Wyższe..... Tertiary	14141	9674	11373	7954	8008	5626	7076	5072
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	30862	19884	20485	13565	12554	8726	11093	7766
Średnie ogólnokształcące..... General secondary	13741	9809	8850	6283	5596	4151	5112	3766
Zasadnicze zawodowe..... Basic vocational	42372	20201	28015	14034	17045	9073	14754	8022
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe..... Lower secondary, primary and incomplete primary	34056	16143	24588	11971	15654	8190	12832	6826
WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY^{ab} BY DURATION OF UNEMPLOYMENT^{ab}								
3 miesiące i mniej..... months and less	51251	24787	32190	16071	20619	10566	19217	10348
3– 6.....	26710	15592	14719	8726	9296	5876	8432	5334
6–12.....	24589	14292	14680	8635	8568	5495	7485	4913
12–24.....	21217	13074	13420	8448	8838	6102	6656	4622
Powyżej 24 miesięcy..... More than 24 months	11405	7966	18302	11927	11536	7727	9077	6235
WEDŁUG STAŻU PRACY^b BY WORK SENIORITY^b								
Bez stażu pracy..... No work seniority	22950	14979	11745	7816	6335	4463	5150	3664
Ze stażem pracy: With work seniority:								
1 rok i mniej..... and less	18615	11865	14556	9494	9774	6631	8171	5677
1– 5.....	33699	19291	22401	13874	15050	10134	13264	9026
5–10.....	19345	10528	14422	8363	9501	6035	8565	5513
10–20.....	20976	11351	15058	8156	9633	5281	8413	4713
20–30.....	14583	6190	10204	4421	5848	2384	4979	2100
powyżej 30 lat..... more than 30 years	5004	1507	4925	1683	2716	838	2325	759

a Od momentu rejestracji w urzędzie pracy. b Przedziały zostały domknięte prawostronnie, np. w przedziale 3–6 uwzględniono osoby, które pozostawały bez pracy 3 miesiące i 1 dzień do 6 miesięcy.

U w a g a. Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. wśród bezrobotnych było 13127 osób (w tym 5425 kobiet) w wieku 50 lat i więcej.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a From the date of registering in a labour office. b Intervals were shifted upward, e.g., in the interval 3–6, persons remaining unemployed for 3 months and 1 day to 6 months were included.

N o t e. As of 31st December 2018 among the unemployed were 13127 persons (of which 5425 women) aged 50 and more.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 14 (89). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI KORZYSTAJĄCY Z AKTYWNYCH FORM PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU ORAZ OFERTY PRACY^a**REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BENEFITTING FROM LABOUR MARKET PROGRAMME AS WELL AS JOB OFFERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Bezrobotni, którzy:					Unemployed persons who:
Podjęli zatrudnienie przy pracach interwencyjnych	1654	2169	1692	1668	Undertook employment in intervention works
w tym kobiety	942	1140	821	908	of which women
Podjęli zatrudnienie przy robotach publicznych	3780	1495	1048	825	Undertook employment in public works
w tym kobiety	1294	595	424	387	of which women
Rozpoczęli szkolenie i staż u pracodawcy	33927	22841	15868	12864	Started training and traineeship with the employer
w tym kobiety	20586	14099	9178	7653	of which women
Rozpoczęli prace społecznie użyteczne	2516	1759	1117	825	Started a social useful works
w tym kobiety	1528	1093	701	485	of which women
Liczba zgłoszonych ofert pracy ...	76688	121866	124146	103785	Number of submitted job offers

a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a During the year.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 15 (90). **WYDATKI FUNDUSZU PRACY^a**EXPENDITURES OF LABOUR FUND^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w mln zł in mln PLN				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	640,0	510,9	433,6	377,0	100,0	TOTAL
w tym:						of which:
Zasiłki dla bezrobotnych	247,0	193,9	130,7	111,4	29,5	Unemployment benefits
Szkolenia	18,2	15,8	14,0	12,2	3,2	Training
Środki na podjęcie działalności gospodarczej i wyposażenie stanowisk pracy	182,2	129,1	72,8	76,0	20,2	Means for starting of economic activity and equipping of work seat
Roboty publiczne	22,6	10,3	9,3	7,5	2,0	Public works
Prace interwencyjne	7,6	9,4	7,7	7,5	2,0	Intervention works
Stypendia za okres stażu	112,8	91,2	62,4	50,0	13,3	Scholarships for traineeship period

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 118.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a See general notes, item 3 on page 118.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

Warunki pracy Work conditions

TABL. 16 (91). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**

PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy ^b Of total number – persons incapable for work ^b			SPECIFICATION
		śmier- telnych fatal	cięż- kich serious	z innym skut- kiem with other effect	1–3 dni days	4–20	21 dni i więcej days and more	
OGÓŁEM TOTAL								
OGÓŁEM..... 2010	11054	40	64	10950	148	4064	5899	TOTAL
2015	10914	41	62	10811	208	4478	5700	
2017	10777	27	72	10678	201	4365	5955	
2018	10682	22	71	10589	210	4584	5313	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	234	2	–	232	1	75	154	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	5166	12	41	5113	97	2195	2698	Industry
górnictwo i wydobywanie.....	55	–	–	55	1	8	45	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe ...	4806	10	37	4759	91	2081	2470	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	55	1	–	54	2	18	34	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodaro- wanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	250	1	4	245	3	88	149	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo	623	3	12	608	8	209	388	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	1336	–	7	1329	28	627	620	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka maga- zynowa	893	4	4	885	12	391	448	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	137	–	–	137	5	71	56	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	45	–	1	44	2	21	19	Information and communica- tion
Działalność finansowa i ubez- pieczeniowa	70	–	–	70	2	45	21	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	81	–	–	81	1	33	43	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	81	–	1	80	1	40	38	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	431	–	4	427	13	197	207	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obro- na narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.....	269	–	–	269	12	130	117	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja.....	369	–	–	369	8	185	163	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	792	–	1	791	16	284	277	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	70	–	–	70	2	40	27	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługo- wa	85	1	–	84	2	41	37	Other service activities

a Zgłoszone w danym roku. b Z wyłączeniem wypadków śmiertelnych.

a Registered in a given year. b Excluding fatal accidents.

TABL. 16 (91). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (dok.)**PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy ^b Of total number – persons incapable for work ^b			SPECIFICATION	
		śmier- telnych fatal	cięż- kich serious	z innym skut- kiem with other effect	1–3 dni days	4–20	21 dni i więcej days and more		
NA 1000 PRACUJĄCYCH ^c (wskaźnik wypadkowości) PER 1000 EMPLOYED PERSONS ^c (incidence rate)									
OGÓŁEM.....	2010	9,76	0,04	0,06	9,66	0,13	3,59	5,21	TOTAL
	2015	8,81	0,03	0,05	8,73	0,17	3,62	4,60	
	2017	8,11	0,02	0,05	8,04	0,15	3,29	4,48	
	2018	7,85	0,02	0,05	7,78	0,15	3,37	3,90	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	10,84	0,09	–	10,75	0,05	3,47	7,13	Agriculture, forestry and fishing	
Przemysł.....	13,30	0,03	0,11	13,16	0,25	5,65	6,95	Industry	
górnictwo i wydobywanie.....	13,01	–	–	13,01	0,24	1,89	10,65	mining and quarrying	
przetwórstwo przemysłowe ...	13,33	0,03	0,10	13,20	0,25	5,77	6,85	manufacturing	
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	6,75	0,12	–	6,63	0,25	2,21	4,17	electricity, gas, steam and air conditioning supply	
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	16,30	0,07	0,26	15,97	0,20	5,74	9,72	water supply; sewerage, waste management and remediation activities	
Budownictwo	6,17	0,03	0,12	6,02	0,08	2,07	3,84	Construction	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	5,14	–	0,03	5,11	0,11	2,41	2,38	Trade; repair of motor vehicles ^Δ	
Transport i gospodarka magazynowa	8,96	0,04	0,04	8,88	0,12	3,92	4,49	Transportation and storage	
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	5,79	–	–	5,79	0,21	3,00	2,37	Accommodation and catering ^Δ	
Informacja i komunikacja	1,56	–	0,03	1,53	0,07	0,73	0,66	Information and communication	
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2,66	–	–	2,66	0,08	1,71	0,80	Financial and insurance activities	
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	4,11	–	–	4,11	0,05	1,67	2,18	Real estate activities	
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1,31	–	0,02	1,29	0,02	0,65	0,61	Professional, scientific and technical activities	
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	7,54	–	0,07	7,47	0,23	3,45	3,62	Administrative and support service activities	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.....	5,32	–	–	5,32	0,24	2,57	2,32	Public administration and defence; compulsory social security	
Edukacja.....	3,36	–	–	3,36	0,07	1,69	1,49	Education	
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	11,03	–	0,01	11,02	0,22	3,96	3,86	Human health and social work activities	
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	5,70	–	–	5,70	0,16	3,26	2,20	Arts, entertainment and recreation	
Pozostała działalność usługowa	3,03	0,04	–	2,99	0,07	1,46	1,32	Other service activities	

a Zgłoszone w danym roku. b Z wyłączeniem wypadków śmiertelnych. c W liczbie pracujących nie uwzględniono pracowników cywilnych jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

a Registered in a given year. b Excluding fatal accidents. c The number of employed persons does not include the civilian employees of the budgetary units conducting activity within the national defence and public safety.

TABL. 17 (92). **WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**CONTACT-MODES OF INJURIES AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł industry		budownictwo construction	handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	transport i gospodarka magazynowa transportation and storage	opieka zdrowotna i pomoc społeczna human health and social work activities
			razem total	w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing				
OGÓŁEM 2010	11054	285	5329	4968	1117	1298	790	661
TOTAL 2015	10914	276	5103	4787	652	1408	803	833
..... 2017	10777	331	5045	4705	574	1287	946	828
2018	10682	234	5166	4806	623	1336	893	792
Kontakt z prądem elektrycznym, temperaturą, niebezpiecznymi substancjami i preparatami chemicznymi Contact with electrical voltage, temperature, hazardous substances and chemicals	408	8	211	194	26	45	12	24
w tym z preparatami chemicznymi .. of which with chemicals	85	2	45	42	8	11	2	5
Tonięcie, zakopanie, zamknięcie Drowned, buried, enveloped	6	–	2	–	2	–	–	–
Zderzenie z/uderzenie w nieruchomy obiekt Horizontal or vertical impact with or against a stationary object	3172	69	1271	1148	207	345	339	260
Uderzenie przez obiekt w ruchu Struck by object in motion, collision with	2359	45	1283	1218	149	345	186	78
w tym przez: of which by:								
spadający obiekt falling object	963	23	511	487	73	175	65	29
obracający się, poruszający się lub transportowany obiekt, włączając pojazdy moving or transported object	534	8	314	297	20	77	43	13
Kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym Contact with sharp, pointed, rough, coarse material agent	2369	45	1353	1291	124	318	73	243
w tym kontakt z przedmiotem ostrym of which contact with sharp material agent	1449	20	848	820	77	247	28	101
Uwięzienie, zmiżdżenie Trapped, crushed, etc.	781	17	477	458	38	100	48	26
Obciążenie psychiczne lub fizyczne ... Physical or mental stress	1353	20	542	479	76	179	159	122
w tym obciążenie układu mięśniowo-szkieletowego of which physical stress on the musculoskeletal system	1195	16	475	419	63	164	147	110

^a Zgłoszone w danym roku.^a Registered in a given year.

TABL. 17 (92). WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a (dok.)CONTACT-MODES OF INJURIES AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		rolnic- two, leś- nictwo, łowiec- two i ry- bactwo agricul- ture, forestry and fishing	przemysł industry		budow- nictwo construc- tion	handel; naprawa pojazdów samo- chodo- wych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	transport i gospo- darka magazy- nowa transporta- tion and storage	opieka zdrowotna i pomoc spo- łeczna human health and social work activities
			razem total	w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufac- turing				
Przejaw agresji ze strony człowieka lub zwierzęcia Bite, kick, etc. (human or animal)	225	30	25	16	1	4	74	37
Pozostałe..... Other	9	–	2	2	–	–	2	2
WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZY (dok.) CONTACT-MODE OF INJURY (cont.)								
PRZYCZYNY WYPADKÓW CAUSES OF ACCIDENTS								
OGÓŁEM..... 2010	21691	608	10980	10243	2420	2470	1360	1060
TOTAL 2015	21431	536	10492	9849	1387	2827	1341	1351
2017	21437	633	10669	9968	1196	2666	1664	1271
2018	20997	459	10708	10015	1271	2698	1493	1299
Niewłaściwy stan czynnika material- nego..... Inappropriate condition of material objects/agents	1638	35	932	859	112	163	78	99
Niewłaściwa organizacja: Inappropriate organisation of:								
pracy work	834	25	544	521	47	79	40	45
stanowiska pracy work station	1110	18	626	602	67	184	51	70
Brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym przez pracownika Absence or inappropriate use of material objects/agents	1472	25	848	808	82	226	54	93
Nieużywanie sprzętu ochronnego przez pracownika..... Not using protective equipment	295	8	197	188	15	34	12	5
Niewłaściwe samowolne zachowanie się pracownika..... Employee's inappropriate wilful action	1310	26	830	788	62	192	72	26
Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika ^b Employee's inappropriate mental and physical condition ^b	260	4	100	94	22	34	22	23
Nieprawidłowe zachowanie się pra- cownika..... Employee's incorrect action	13314	288	6314	5864	819	1686	1102	903
Inne..... Other	764	30	317	291	45	100	62	35

a Zgłoszone w danym roku. b Spowodowany m.in.: nagłym zachorowaniem, niedyspozycją fizyczną lub psychiczną, nadużyciem alkoholu.

a Registered in a given year. b Caused by sudden illness, physical or mental indisposition, alcohol abuse, etc.

TABL. 18 (93). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH W ROLNICTWIE^a**PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK ON PRIVATE FARMS IN AGRICULTURE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1874	1639	1572	1399	T O T A L
w tym wypadki śmiertelne.....	7	8	7	8	of which fatal accidents
Wydarzenia powodujące urazy:					Contact-modes of injuries:
upadek osób.....	939	750	708	616	persons falling
uderzenie lub przygniecenie przez spadające przedmioty.....	153	152	122	102	persons hit or crushed by falling objects
przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środki transportu w ruchu.....	55	38	33	29	persons run over, hit or caught by moving means of transport
pochwycenie, uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń...	260	196	197	149	persons caught or hit by moving parts of machinery and equipment
uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta.....	222	250	224	207	persons hit, crushed or bitten by animals
działanie skrajnych temperatur.....	14	18	17	14	impact of extreme temperatures
działanie materiałów szkodliwych....	2	6	1	—	impact of harmful materials
inne wydarzenia.....	229	229	270	282	other contact-modes

a Z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania.

Ź r ó d ł o: dane Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a For which one-off compensations were granted.

S o u r c e: data of the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 19 (94). **ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a**

Stan w dniu 31 grudnia

EXPOSURE TO RISK FACTORS AT WORK^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total		Zagrożenia Risks arising from					
				związane ze środowiskiem pracy work environment		związane z uciążliwością pracy strenuous work		czynnikami mecha- nicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi mechanical factors associated with particularly dangerous machinery	
		ogółem grand total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors
		na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem per 1000 employees in units covered by the survey							
O G Ó Ł E M.....	2010	110,4	90,8	67,5	55,3	27,7	24,6	15,2	10,9
T O T A L	2015	96,3	77,7	58,5	45,6	23,0	21,2	14,8	10,9
	2017	88,9	72,0	54,6	43,1	15,8	14,0	18,5	14,8
	2018	88,5	71,7	59,0	46,7	12,9	11,5	16,6	13,4
sektor publiczny.....		86,5	76,7	35,4	27,7	18,3	17,5	32,8	31,4
public sector									
sektor prywatny		88,7	71,0	62,1	49,2	12,1	10,8	14,5	11,1
private sector									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		80,6	48,8	53,0	28,3	15,3	13,4	12,3	7,1
Aariculture, forestry and fishing									

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 i wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 120.

a Employees listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given workstation; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 120.

TABL. 19 (94). ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a (dok.)

Stan w dniu 31 grudnia

EXPOSURE TO RISK FACTORS AT WORK^a (cont.)

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total		Zagrożenia Risks arising from					
			związane ze środowiskiem pracy work environment		związane z uciążliwością pracy strenuous work		czynnikami mecha- nicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi mechanical factors associated with particularly dangerous machinery	
	ogółem grand total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors
	na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem per 1000 employees in units covered by the survey							
Przemysł..... Industry	152,9	123,2	106,9	85,6	18,9	16,7	27,1	21,0
górnictwo i wydobywanie..... mining and quarrying	292,2	276,5	82,2	69,1	206,5	206,5	3,5	0,9
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	147,4	116,7	112,2	90,2	13,8	11,7	21,4	14,9
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	334,5	324,0	26,2	24,8	55,0	45,9	253,3	253,3
dostawa wody; gospodaro- wanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	109,6	85,2	45,5	25,2	53,3	50,5	10,7	9,5
Budownictwo Construction	98,8	75,4	46,6	31,0	37,8	33,8	14,3	10,6
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	26,4	22,1	16,7	13,1	3,6	3,3	6,1	5,6
Transport i gospodarka maga- zynowa Transportation and storage	43,3	40,1	11,6	8,6	13,9	13,8	17,8	17,7
Informacja i komunikacja..... Information and communication	3,0	2,1	0,8	0,2	2,0	1,8	0,2	0,2
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	23,0	12,5	13,1	6,4	3,5	3,5	6,4	2,6
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	29,5	20,1	28,3	18,8	—	—	1,2	1,2
Edukacja..... Education	12,8	7,1	8,8	3,2	1,5	1,5	2,5	2,4
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	35,4	32,6	31,6	29,0	2,8	2,8	1,1	0,8
Pozostała działalność usługowa Other service activities	14,6	—	14,6	—	—	—	—	—

a Liczenie tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 i wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 120.

a Employees listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given workstation; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 120.

TABL. 20 (95). ZATRUDNIENI^a NA STANOWISKACH PRACY, DLA KTÓRYCH DOKONANO OCENY RYZYKA ZAWODOWEGO^b W 2018 R.EMPLOYEES^a WORKING AT WORKSTATIONS ASSESSED FOR OCCUPATIONAL RISK^b IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeprowadzenie oceny ryzyka zawodowego	Wyeliminowanie lub ograniczenie ryzyka zawodowego	Środki zastosowane do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego		
	Assessment of occupational risk	Elimination or reduction of occupational risk	Measures taken to eliminate or reduce the occupational risk		
			techniczne technical	organizacyjne organisational	ochrony indywidualnej personal protection
	na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniami per 1000 employees in units covered by the survey				
O G Ó Ł E M..... TOTAL	283,7	124,5	54,9	69,8	76,0
sektor publiczny public sector	257,2	156,0	33,1	70,3	119,2
sektor prywatny private sector	287,2	120,4	57,8	69,7	70,3
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	297,1	156,6	37,1	45,8	132,6
Przemysł..... Industry	325,5	136,7	46,3	57,9	95,8
górnictwo i wydobywanie..... mining and quarrying	357,8	237,6	19,8	19,1	213,9
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	327,8	134,8	47,4	57,1	94,5
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air condi- tioning supply	212,7	120,2	15,6	65,1	78,2
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekulty- wacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	341,6	158,6	49,0	83,0	101,1
Budownictwo Construction	352,8	233,5	69,0	105,6	197,8
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	165,4	31,6	12,2	18,6	19,8
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	489,2	310,0	266,7	278,9	83,5
Informacja i komunikacja Information and communication	326,2	198,5	82,9	165,5	76,7
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	279,8	35,4	3,2	15,4	28,2
Administrowanie i działalność wspie- rająca ^Δ Administrative and support service activities	187,6	60,6	30,3	36,5	51,2
Edukacja..... Education	156,2	46,7	16,5	20,5	24,2
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	263,1	187,8	29,4	100,2	146,4
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities	58,5	–	–	–	–

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 120. b Patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 120.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 120. b See general notes, item 9 on page 120.

TABL. 21 (96). **CHOROBY ZAWODOWE**
OCCUPATIONAL DISEASES

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba przypadków Number of cases		SPECIFICATION
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	na 100 tys. zatrudnionych per 100 thousand paid employees	
O G Ó Ł E M 2010	153	15,6	T O T A L
2015	198	18,2	
2017	132	11,3	
2018	175	14,3	
Pylice płuc	17	1,4	Pneumoconioses
Choroby opłucnej lub osierdza wywołane pyłem azbestu	4	0,3	Diseases of pleura or pericardium indu- ced by asbestos dust
Przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli, z trwałym upośledzeniem sprawności wentylacyjnej płuc.....	1	0,1	Chronic obstructive bronchitis which causes airflow limitation
Astma oskrzelowa	7	0,6	Bronchial asthma
Zewnątrzpoходne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	2	0,2	Extrinsic allergic alveolitis
Choroby płuc wywołane pyłem metali twardych	1	0,1	Diseases of lung diseases caused by hard metal dust
Alergiczny nieżyt nosa	3	0,2	Allergic rhinitis
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym.....	78	6,4	Chronic voice disorders due to excessive vocal effort
Nowotwory złośliwe powstałe w następ- stwie działania czynników występują- cych w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi	7	0,6	Malignant neoplasms induced by human carcinogens present in work environment
Choroby skóry	3	0,2	Skin diseases
Przewlekłe choroby układu ruchu wywoła- ne sposobem wykonywania pracy.....	8	0,7	Chronic diseases of locomotor system related to the way the job is performed
Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wyko- nywania pracy.....	13	1,1	Chronic diseases of peripheral nervous system related to the way job is performed
Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo- nerwowego spowodowany hałasem.....	12	1,0	Bilateral permanent noise-induced hearing loss of cochlear or sensoneural type
Zespół wibracyjny	1	0,1	Vibration syndrome
Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi	2	0,2	Diseases of visual system induced by physical, chemical or biological agents
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	16	1,3	Infectious and parasitic diseases or their sequels

Ź r ó d ł o: dane Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi.

S o u r c e: data of the Institute of Occupational Medicine in Łódź.

TABL. 22 (97). **KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY W WARUNKACH SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA I UCIAŻLIWYCH^a**

Stan w dniu 15 grudnia

PERSONS RECEIVING BENEFITS FOR EXPOSURE TO PHYSICAL HEALTH RISK FACTORS AT WORK^a

As of 15th December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Posiłki profilak- tyczne Preventive food	Napoje Drinks	Inne środki odżywcze Other nutrition	Dodatki pieniężne Allowances	Skrócony czas pracy Short time work	Dodatkowe urlopy Extra leaves	Uprawnienia wynikające z pracy w szcze- gólnych warunkach ^b Entitlements arising from work in special conditions ^b
OGÓŁEM.....	2010	39087	63952	7318	26754	2398	4450	987
TOTAL	2015	32576	64795	5174	22586	1617	4451	549
	2017	32209	58324	4168	19916	952	1970	745
	2018	32188	51218	4264	19534	1188	2042	779
sektor publiczny.....		10260	10525	413	11208	132	1253	735
public sector								
sektor prywatny		21928	40693	3851	8326	1056	789	44
private sector								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		1575	2131	–	251	13	4	–
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł Industry.....		20086	33562	3446	12462	822	1051	179
górnictwo i wydobywanie		969	386	284	570	–	351	23
mining and quarrying								
przetwórstwo przemysłowe ... manufacturing		12483	26789	2646	6030	813	77	22
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply		3246	3331	236	5262	–	607	104
dostawa wody; gospodaro- wanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		3388	3056	280	600	9	16	30
water supply; sewerage, waste management and remediation activities								
Budownictwo Construction		4972	6169	600	1768	25	37	8
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		2670	4737	177	252	86	33	–
Trade; repair of motor vehicles ^Δ								
Transport i gospodarka maga- zynowa		2538	2291	31	3465	9	731	136
Transportation and storage								
Informacja i komunikacja		–	736	–	23	3	2	–
Information and communication								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		66	68	–	167	–	–	–
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		73	233	10	4	23	25	1
Administrative and support service activities								
Edukacja Education.....		37	177	–	630	2	–	–
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		171	1114	–	512	205	159	455
Human health and social work activities								
Pozostała działalność usługowa Other service activities		–	–	–	–	–	–	–

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 i wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8, pkt 1) na str. 120. b Łub w szczególnym charakterze.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8, point 1) on page 120. b Or particular character.

DZIAŁ VII WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Uwagi ogólne

Wynagrodzenia

1. **Wynagrodzenia** obejmują wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty należne pracownikom z tytułu pracy.

Dane o przeciętnych wynagrodzeniach dotyczą pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

2. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (nominalne)** przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

- wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,
- wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach,
- dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
- honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

3. Dane o wynagrodzeniach podaje się **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) placonymi przez ubezpieczonego pracownika.

4. Dane w tabl. 2–5 opracowano na podstawie reprezentacyjnego badania struktury wynagrodzeń według zawodów za październik 2018 r. Dane dotyczą zatrudnionych, którzy otrzymali wynagrodzenie za cały miesiąc, bez zatrudnionych w organizacjach: społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych. Do obliczenia wynagrodzenia przyjęto sumę: wypłat wynagrodzeń osobowych za badany miesiąc z uwzględnieniem wypłat dokonanych za okresy dłuższe niż miesiąc w przeliczeniu na jeden miesiąc (np. 1/3 premii kwartalnej, 1/12: nagród i premii rocznych, wypłat z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej oraz honorariów).

Jeżeli badaną zbiorowość pracowników, uporządkowaną pod względem wysokości wynagrodzenia miesięcznego od wielkości najmniejszej do największej, podzielimy na 10 równych części, to otrzymamy 9 wielkości oddzielających te części, które nazywamy decylami. Jeśli uporządkowaną zbiorowość

CHAPTER VII WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS

General notes

Wages and salaries

1. **Wages and salaries** include monetary payments as well as the value of benefits in kind or their equivalents due to employees for work performed.

Data regarding average wages and salaries concern full-time paid employees as well as part-time paid employees, the wages and salaries of whom have been converted into those of full-time paid employees.

2. The **average monthly (nominal) wages and salaries** per paid employee were calculated assuming:

- personal wages and salaries, excluding wages and salaries of persons engaged in outwork as well as apprentices and persons employed abroad,
- payments from profit and balance surplus in cooperatives,
- annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities,
- fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with a labour contract, e.g., to journalists, film producers, radio and television programme producers.

3. Data regarding wages and salaries are given **in gross terms**, i.e. including deductions for personal income tax and also employee's contributions to compulsory social security (retirement, pension and illness) paid by the insured employee.

4. Data in tables 2–5 were compiled on the basis of sample survey structure of wages and salaries by occupations for October 2018. Data concern paid employees, who received wages and salaries for the whole month, excluding paid employees in social and political organizations, trade unions and others. For calculating wages and salaries the sum of the following were assumed: payments of personal wages and salaries for the reference month including payments made for periods longer than one month calculated per month (e.g. 1/3 of quarterly premiums, 1/12 of: annual prizes and premiums, payments from profit and balance surplus in cooperatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities and fees).

If the surveyed population of employees is ordered by their growing monthly earnings, and divided into 10 equal parts, then we will arrive at 9 values marking the boundary between those parts, which we call decile earnings. If the ordered population is

podzielimy na 4 równe części, to otrzymamy trzy wielkości oddzielające te części – zwane kwartylami. Podział zbiorowości na 2 równe części – wyznacza jedną wartość zwaną medianą lub wynagrodzeniem środkowym. Z powyższego wynika, że piąty decyl oraz drugi kwartyl równe są medianie, oraz że decyle określają najwyższe wynagrodzenia (w złotych) w grupach decylowych, a kwartyle – w grupach kwartylowych.

divided into 4 equal parts, then we will get 3 values separating those intervals, which will be called quartile earnings. The division of the population into 2 equal parts defines a value called a median. This implies that the fifth decile and second quartile of earnings are each equal to the median; and that decile of earnings and quartile of earnings determine the highest earnings (in złotys) in decile groups and quartile groups respectively.

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

1. Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych** (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa) i od 2009 r. ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych – OFE.

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z tych środków.

2. Do świadczeń emerytalnych i rentowych uprawnieni są (łącznie z członkami ich rodzin) m.in.:

- 1) pracownicy;
- 2) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 3) członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych;
- 4) osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy na warunkach zlecenia;
- 5) osoby prowadzące pozarolniczą działalność (w tym osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, twórcy, artyści);
- 6) duchowni;
- 7) rolnicy indywidualni;
- 8) inwalidzi wojenni i wojskowi, kombatan ci oraz od 1991 r. osoby represjonowane.

3. **Świadczenia emerytalne i rentowe** (renty wypłacane także z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych) obejmują:

- 1) emerytury;
- 2) renty z tytułu niezdolności do pracy;
- 3) renty rodzinne.

4. **Świadczenia emerytalne i rentowe** nie obejmują wypłat emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych.

5. **Świadczenia emerytalne i rentowe** obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących i wyrównawczych), uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m.in. z tytułu osiągania przychodów z pracy.

Social security benefits

1. Information regarding **retirement and other pension benefits** (excluding farmers) concerns benefits which are paid in regard to non-agricultural social security system by the Social Insurance Institution from the source of the Social Insurance Fund, the state budget (within the scope of the targeted grant as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures) and since 2009 from the sources gathered in the open pension funds – OFE.

Information regarding **retirement and other pension benefits for farmers** concerns benefits which are paid by the Agricultural Social Insurance Fund from the source of the Pension Fund and by the state budget (within the scope of the targeted grant as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures) and also from the sources which are paid in regard to non-agricultural social security system, in case of farmers who are authorized to receive benefits from those sources simultaneously.

2. Among others the following persons (including members of their families) are authorized to receive retirement and other pensions:

- 1) employed persons;
- 2) outworkers;
- 3) members of agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives;
- 4) persons employed on the basis of agency agreements or on the basis of order agreements;
- 5) persons engaged in non-agricultural economic activity (of which self-employed persons, creators, artists);
- 6) clergy;
- 7) farmers;
- 8) war and military invalids, combatants as well as since 1991 repressed persons.

3. **Retirement and other pension benefits** (pensions also paid due to accidents at work and job-related illnesses) include:

- 1) retirement pensions;
- 2) disability pensions;
- 3) survivors pensions.

4. **Retirement and other pension benefits** do not include payments of retirement pays and pensions arising out of international agreements.

5. **Retirement and other pension benefits** include the amount of benefits due (current and compensatory), taking into account since 2007 the deductions, among others, in respect of achieving revenue from work.

6. Dane dotyczące **przeciętnej miesięcznej emerytury i renty** obliczono dzieląc ogólną kwotę świadczeń przez odpowiadającą im liczbę świadczeniobiorców.

7. Dane o świadczeniach podaje się w **ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych.

8. Dane o świadczeniach i dodatkach z programu „**Rodzina 500+**” prezentowane są na podstawie ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (jednolity tekst Dz. U. z 2018 r. poz. 2134 z późn. zm.).

Świadczenie finansowane jest z budżetu państwa.

9. **Karta Dużej Rodziny** na mocy ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 1390) przysługuje, niezależnie od dochodów, rodzinom z co najmniej trójką dzieci:

- 1) poniżej 18 lat,
- 2) poniżej 25 lat, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- 3) bez ograniczeń wiekowych w przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności.

Karta wydawana jest bezpłatnie każdemu członkowi rodziny (również rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka) spełniającej wymienione warunki. Posiadacze karty mają zapewnione zniżki, przede wszystkim, przy zakupie towarów i usług konsumpcyjnych.

6. Data regarding the **average monthly retirement and other pension** are calculated by dividing the total amount of benefits by the corresponding number of persons receiving these benefits.

7. Data regarding benefits are given **in gross terms**, i.e., including deductions for personal income tax.

8. Data on benefits and supplements under “**Family 500+**” programme are presented according to the Law on State Aid in Raising Children dated 11th February 2016 (uniform text Journal of Law 2018 item 2134 with later amendments).

Benefit is financed from the state budget.

9. **Large Family Card** based on the law dated 5th December 2014 of Large Family Card (uniform text Journal of Laws 2019 item 1390) can be obtained, regardless of the received income, by families with at least three children:

- 1) up to the age of 18,
- 2) up to the age of 25 in the case when children learn at school or higher education institution,
- 3) without age limits in the case of children with legal confirmation of disability.

The Card is issued free of charge to each member of the family (including foster family and foster home) meeting the conditions specified. The holders of the Card can take advantage of discounts while purchasing consumer goods and services.

Wynagrodzenia Wages and salaries

TABL. 1 (98). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO**
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracują- cych po- wyżej 9 of which entities employing more than 9 persons	
w zł in PLN						
O G Ó Ł E M.....	2947,27	3543,24	3937,81	4201,16	4382,96	T O T A L
sektor publiczny.....	3648,60	4299,56	4657,87	4920,94	4920,94	public sector
sektor prywatny	2706,59	3331,63	3756,46	4026,62	4225,43	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2990,25	3996,07	4312,39	4713,49	4843,16	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	3029,26	3722,24	4201,22	4486,97	4588,93	Industry
w tym przetwórstwo przemy- słowe.....	2867,17	3635,28	4126,03	4415,75	4517,41	of which manufacturing
Budownictwo	2495,47	2943,05	3313,21	3541,07	4124,52	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	2524,39	3059,75	3456,48	3690,04	3848,02	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka maga- zynowa	2528,85	2948,21	3365,60	3632,38	3786,79	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	1838,93	2227,59	2553,05	2717,02	2943,98	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	4132,39	5354,80	6150,65	6927,92	7353,44	Information and communica- tion
Działalność finansowa i ubez- pieczeniowa	4451,69	5356,53	5746,23	5930,40	6384,60	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3375,86	3948,07	4353,87	4465,98	4685,27	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	3317,81	3906,16	4385,31	4877,99	5548,60	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	1970,09	2778,04	3186,78	3442,69	3474,07	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obro- na narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.....	3995,07	4627,01	5175,12	5408,19	5408,19	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja.....	3377,20	4086,59	4234,69	4450,28	4467,66	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3102,43	3499,65	3970,13	4338,55	4446,47	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	2803,86	3332,36	3714,64	3967,12	4034,85	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	2055,62	2794,02	3123,27	3374,75	3746,69	Other service activities

TABL. 2 (99). **ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.**
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION a – w tys. in thousands b – w odsetkach in percent		Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
		ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	
O G Ó Ł E M T O T A L											
O G Ó Ł E M..... T O T A L	a	890,7	442,6	448,1	199,8	66,4	133,4	690,9	376,3	314,7	
	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ ² USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO (5003,78 zł) W KRAJU BY RANGES OF WAGES AND SALARIES ² ESTABLISHED ON THE BASIS OF THE PRODUCT OF AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES (5003.78 PLN) IN COUNTRY											
2501,89 zł i mniej PLN and less	(50% i mniej and less)	a	137,7	69,1	68,7	9,5	1,9	7,6	128,3	67,2	61,1
		b	15,5	15,6	15,3	4,8	2,9	5,7	18,6	17,9	19,4
2501,90–3352,53	(50–67)	a	182,2	64,6	117,6	37,0	9,1	28,0	145,2	55,5	89,7
		b	20,5	14,6	26,3	18,5	13,7	21,0	21,0	14,7	28,5
3352,54–3752,84	(67–75)	a	91,0	36,2	54,8	19,0	6,1	12,9	72,0	30,1	41,9
		b	10,2	8,2	12,2	9,5	9,2	9,7	10,4	8,0	13,3
3752,85–5003,78	(75–100)	a	220,4	111,1	109,3	57,0	19,4	37,6	163,3	91,6	71,7
		b	24,7	25,1	24,4	28,6	29,3	28,2	23,6	24,4	22,8
5003,79–6254,73	(100–125)	a	122,2	70,1	52,1	40,5	13,2	27,4	81,7	57,0	24,7
		b	13,7	15,8	11,6	20,3	19,8	20,5	11,8	15,1	7,9
6254,74–7505,67	(125–150)	a	57,4	35,4	21,9	19,0	7,2	11,7	38,4	28,2	10,2
		b	6,4	8,0	4,9	9,5	10,9	8,8	5,6	7,5	3,2
7505,68–8756,62	(150–175)	a	29,6	19,9	9,6	7,4	3,6	3,8	22,1	16,3	5,8
		b	3,3	4,5	2,1	3,7	5,5	2,9	3,2	4,3	1,8
8756,63–10007,56	(175–200)	a	16,1	11,2	5,0	3,7	2,0	1,7	12,4	9,2	3,2
		b	1,8	2,5	1,1	1,9	3,0	1,3	1,8	2,4	1,0
10007,57–11258,51	(200–225)	a	9,0	6,5	2,4	2,4	1,4	1,0	6,6	5,2	1,4
		b	1,0	1,5	0,5	1,2	2,1	0,8	1,0	1,4	0,5
11258,52–12509,45	(225–250)	a	6,1	4,5	1,6	1,2	0,7	0,4	5,0	3,8	1,1
		b	0,7	1,0	0,4	0,6	1,1	0,3	0,7	1,0	0,4
12509,46–13760,40	(250–275)	a	4,4	3,1	1,3	1,0	0,5	0,4	3,4	2,5	0,9
		b	0,5	0,7	0,3	0,5	0,8	0,3	0,5	0,7	0,3
13760,41–15011,34	(275–300)	a	3,3	2,4	0,9	0,5	0,2	0,3	2,8	2,1	0,6
		b	0,4	0,5	0,2	0,3	0,4	0,2	0,4	0,6	0,2
15011,35 zł i więcej PLN and more	(300% i więcej and more)	a	11,4	8,5	2,9	1,5	0,9	0,6	9,9	7,6	2,3
		b	1,3	1,9	0,6	0,8	1,4	0,4	1,4	2,0	0,7

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9. 2 W nawiasach podano procentowy rozkład wynagrodzeń w poszczególnych przedziałach (np. przedział 2501,90–3352,53 zł stanowi 50–67% przeciętnego wynagrodzenia); przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia).

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 The percentage distribution of wages and salaries in individual ranges is given in brackets (e.g., the 2501.90–3352.53 PLN range accounts for 50–67% of the average wage and salary); the percentage ranges are closed on the right (e.g., the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50.01 to 67.00% of the average wage and salary).

TABL. 2 (99). **ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2018 R. (dok.)**
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
a – w tys. in thousands		ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women
b – w odsetkach in percent										
WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ ² USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO (4607,04 zł) W WOJEWÓDZTWIE BY RANGES OF WAGES AND SALARIES ² ESTABLISHED ON THE BASIS OF THE PRODUCT OF AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES (4607.04 PLN) IN VOIVODSHIP										
2303,52 i mniej PLN and less	(50% i mniej and less)	a 99,6 b 11,2	53,1 12,0	46,5 10,4	3,5 1,7	0,7 1,0	2,8 2,1	96,1 13,9	52,4 13,9	43,7 13,9
2303,53–3086,72	(50–67)	a 162,7 b 18,3	59,1 13,4	103,6 23,1	31,4 15,7	6,9 10,5	24,4 18,3	131,3 19,0	52,2 13,9	79,1 25,2
3086,73–3455,28	(67–75)	a 78,3 b 8,8	29,0 6,5	49,4 11,0	16,4 8,2	4,8 7,2	11,6 8,7	62,0 9,0	24,2 6,4	37,8 12,0
3455,29–4607,04	(75–100)	a 230,3 b 25,9	106,7 24,1	123,6 27,6	53,7 26,9	18,2 27,4	35,5 26,6	176,6 25,6	88,6 23,5	88,1 28,0
4607,05–5758,80	(100–125)	a 144,3 b 16,2	80,9 18,3	63,4 14,2	45,2 22,6	14,9 22,4	30,4 22,7	99,0 14,3	66,0 17,5	33,1 10,5
5758,81–6910,56	(125–150)	a 73,2 b 8,2	43,2 9,8	30,0 6,7	25,3 12,7	8,6 13,0	16,7 12,5	47,9 6,9	34,6 9,2	13,3 4,2
6910,57–8062,32	(150–175)	a 38,3 b 4,3	25,1 5,7	13,2 3,0	10,7 5,4	4,7 7,1	6,0 4,5	27,6 4,0	20,4 5,4	7,2 2,3
8062,33–9214,08	(175–200)	a 20,8 b 2,3	14,1 3,2	6,7 1,5	5,1 2,6	2,7 4,1	2,4 1,8	15,6 2,3	11,4 3,0	4,3 1,4
9214,09–10365,84	(200–225)	a 11,6 b 1,3	8,2 1,9	3,4 0,8	2,7 1,3	1,4 2,1	1,3 0,9	8,9 1,3	6,8 1,8	2,1 0,7
10365,85–11517,60	(225–250)	a 8,0 b 0,9	5,9 1,3	2,1 0,5	1,9 0,9	1,1 1,7	0,8 0,6	6,1 0,9	4,8 1,3	1,3 0,4
11517,61–12669,36	(250–275)	a 5,1 b 0,6	3,8 0,9	1,3 0,3	1,1 0,5	0,7 1,1	0,4 0,3	4,0 0,6	3,1 0,8	0,9 0,3
12669,37–13821,12	(275–300)	a 4,0 b 0,4	2,8 0,6	1,2 0,3	0,9 0,4	0,5 0,7	0,4 0,3	3,1 0,4	2,3 0,6	0,8 0,2
13821,13 zł i więcej PLN and more	(300% i więcej and more)	a 11,7 b 1,3	8,7 2,0	2,9 0,7	1,5 0,8	1,0 1,5	0,6 0,4	10,1 1,5	7,8 2,1	2,4 0,8

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9. 2 W nawiasach podano procentowy rozkład wynagrodzeń w poszczególnych przedziałach (np. przedział 2303,53–3086,72 zł stanowi 50–67% przeciętnego wynagrodzenia); przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia).

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 The percentage distribution of wages and salaries in individual ranges is given in brackets (e.g., the 2303.53–3086.72 PLN range accounts for 50–67% of the average wage and salary); the percentage ranges are closed on the right (e.g., the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50.01 to 67.00% of the average wage and salary).

TABL. 3 (100). ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2018

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in PLN			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	
O G Ó Ł E M.....	100,0	100,0	100,0	4607,04	5063,77	4155,89	T O T A L
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	9,2	9,0	9,3	8093,49	9691,11	6570,14	Managers
Specjaliści.....	19,6	13,8	25,3	5624,02	6523,72	5138,37	Professionals
specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych.....	2,9	4,1	1,7	6022,01	6467,41	4964,13	science and engineering professionals
specjaliści do spraw zdrowia	2,3	0,5	4,1	5692,16	7150,70	5503,23	health professionals
specjaliści nauczania i wychowania.....	7,1	3,0	11,2	4816,09	5017,07	4762,27	teaching professionals
specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania.....	5,4	4,0	6,9	5753,97	6625,63	5261,32	business and administration professionals
specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych	0,9	1,6	0,2	8368,08	8526,00	7321,48	information and communications technology professionals
specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	0,9	0,6	1,2	7011,08	7988,15	6504,75	legal, social and cultural professionals
Technicy i inny średni personel	10,5	10,3	10,7	4836,76	5463,60	4240,30	Technicians and associate professionals
średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych.....	3,2	4,9	1,6	5293,64	5659,96	4183,27	science and engineering associate professionals
średni personel do spraw zdrowia	1,0	0,6	1,4	3868,98	4375,98	3648,53	health associate professionals
średni personel do spraw biznesu i administracji.....	5,1	3,9	6,3	4877,96	5503,12	4495,25	business and administration associate professionals
średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny	0,9	0,3	1,4	3845,44	4497,67	3684,80	legal, social, cultural and related associate professionals
technicy informatycy	0,3	0,6	0,1	5245,58	5268,64	5049,52	information and communications technicians
Pracownicy biurowi.....	8,5	8,0	9,0	4127,44	4441,36	3852,46	Clerical support workers
sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni	2,4	1,0	3,9	4117,88	5253,91	3844,01	general and keyboard clerks
pracownicy obsługi klienta.....	0,7	0,3	1,1	4137,30	5248,91	3817,99	customer services clerks
pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	4,6	6,4	3,0	4167,89	4319,83	3845,24	numerical and material recording clerks
pozostali pracownicy obsługi biura.....	0,7	0,4	1,1	3889,83	3748,26	3936,67	other clerical support workers

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 8, pkt 1) na str. 21.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 8, point 1) on page 21.

TABL. 3 (100). ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2018 R. (dok.)PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2018 (cont.)

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in PLN			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	
Pracownicy usług i sprzedawcy	15,5	7,3	23,7	3187,89	3374,10	3131,53	Service and sales workers
pracownicy usług osobistych	1,4	1,3	1,5	3008,03	3140,24	2889,83	personal service workers
sprzedawcy i pokrewni	12,3	3,8	20,7	3270,32	3825,51	3169,23	sales workers
pracownicy opieki osobistej i pokrewni	0,6	0,1	1,2	2872,73	2858,01	2873,64	personal care workers
pracownicy usług ochrony	1,2	2,0	0,4	2710,55	2699,20	2775,49	protective services workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,4	0,7	0,2	3513,89	3566,78	3280,70	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	15,3	24,7	6,0	4113,80	4315,54	3293,96	Craft and related trades workers
robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	2,1	4,1	0,1	4023,84	4028,51	3718,85	building and related trades workers, excluding electricians
robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni	5,5	10,4	0,5	4643,13	4687,61	3775,31	metal, machinery and related trades workers
rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni	0,9	1,1	0,6	4024,81	4328,29	3428,40	handicraft and printing workers
elektrycy i elektronicy	1,3	2,6	0,0	4897,54	4903,73	4432,84	electrical and electronic trades workers
robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	5,6	6,4	4,8	3465,13	3657,15	3211,43	food processing, wood working, garment and other craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	13,0	19,9	6,2	3962,33	4091,05	3553,26	Plant and machine operators and assemblers
operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	5,7	7,1	4,4	4081,35	4425,81	3526,89	stationary plant and machine operators
monterzy	1,6	1,6	1,5	4060,22	4580,54	3507,06	assemblers
kierowcy i operatorzy pojazdów	5,6	11,1	0,3	3813,97	3803,59	4225,83	drivers and mobile plant operators
Pracownicy przy pracach prostych	8,0	6,4	9,6	3126,11	3504,92	2877,58	Elementary occupations
w tym:							of which:
robotnicy pomocniczy w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie	0,1	0,2	0,1	3481,14	3521,55	3372,74	agricultural, forestry and fishery labourers
robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	3,6	3,9	3,3	3489,88	3737,42	3207,28	labourers in mining, construction, manufacturing and transport

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 8, pkt 1) na str. 21.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 8, point 1) on page 21.

TABL. 4 (101). PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.¹AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2018¹

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION a – w zł in PLN b – ogółem = 100 total = 100		Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
		ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women
O G Ó Ł E M T O T A L										
O G Ó Ł E M.....	a	4607,04	5063,77	4155,89	4930,22	5443,31	4675,03	4513,59	4996,84	3935,76
TOTAL	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL										
Wyższe ze stopniem nauko- wym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym Tertiary with academic degree (at least doctorate) or tertiary with master degree, physician degree or equivalent	a	6268,63	7713,16	5453,49	5567,65	6476,44	5249,88	6922,52	8369,21	5711,97
	b	136,1	152,3	131,2	112,9	119,0	112,3	153,4	167,5	145,1
Wyższe z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym Tertiary with engineer degree, licentiate (bachelor), economist with diploma or equivalent	a	5399,80	6347,16	4447,34	4861,27	5685,57	4479,90	5568,34	6464,27	4431,53
	b	117,2	125,3	107,0	98,6	104,5	95,8	123,4	129,4	112,6
Policealne..... Post-secondary	a	4096,24	4592,78	3810,69	4271,30	4580,13	4187,76	4035,38	4595,02	3633,40
	b	88,9	90,7	91,7	86,6	84,1	89,6	89,4	92,0	92,3
Średnie zawodowe..... Vocational secondary	a	4238,48	4637,27	3716,13	4459,04	5031,25	4055,92	4200,43	4589,94	3631,50
	b	92,0	91,6	89,4	90,4	92,4	86,8	93,1	91,9	92,3
Średnie ogólnokształcące..... General secondary	a	3919,39	4518,52	3446,70	3840,76	4408,60	3570,00	3930,77	4529,73	3424,40
	b	85,1	89,2	82,9	77,9	81,0	76,4	87,1	90,7	87,0
Zasadnicze zawodowe..... Basic vocational	a	3684,50	3990,94	3108,22	3739,23	4297,16	2906,13	3677,84	3957,06	3137,21
	b	80,0	78,8	74,8	75,8	78,9	62,2	81,5	79,2	79,7
Gimnazjalne..... Lower secondary	a	3247,82	3481,49	2814,27	3491,79	3710,12	2655,73	3238,08	3470,25	2817,95
	b	70,5	68,8	67,7	70,8	68,2	56,8	71,7	69,4	71,6
Podstawowe i niepełne podstawowe Primary and incomplete primary	a	3510,98	3846,74	3305,49	3347,05	3883,48	2847,10	3523,58	3843,08	3334,50
	b	76,2	76,0	79,5	67,9	71,3	60,9	78,1	76,9	84,7

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 4 (101). PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.¹ (dok.)AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2018¹ (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION a – w zł in PLN b – ogółem = 100 total = 100	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women
WEDŁUG WIEKU BY AGE									
24 lata i mniej..... and less	a 3423,06 b 74,3	3672,54 72,5	3136,51 75,5	3347,73 67,9	3703,08 68,0	3166,70 67,7	3427,96 75,9	3671,32 73,5	3133,64 79,6
25–34.....	a 4376,45 b 95,0	4760,00 94,0	3944,74 94,9	4190,44 85,0	4646,28 85,4	3968,98 84,9	4407,72 97,7	4771,10 95,5	3938,45 100,1
35–44.....	a 4945,09 b 107,3	5688,01 112,3	4311,51 103,7	5010,78 101,6	5646,41 103,7	4739,44 101,4	4927,32 109,2	5694,69 114,0	4148,08 105,4
45–54.....	a 4779,55 b 103,7	5331,87 105,3	4334,98 104,3	5186,24 105,2	5709,10 104,9	4958,35 106,1	4599,12 101,9	5232,08 104,7	3942,59 100,2
55–59.....	a 4544,03 b 98,6	4811,25 95,0	4299,19 103,4	5048,89 102,4	5550,01 102,0	4796,15 102,6	4251,48 94,2	4555,40 91,2	3863,19 98,2
60–64.....	a 4856,25 b 105,4	4829,81 95,4	4969,08 119,6	5341,76 108,3	5448,57 100,1	5165,86 110,5	4619,47 102,3	4621,59 92,5	4599,92 116,9
65 lat i więcej..... and more	a 5766,74 b 125,2	5773,47 114,0	5722,24 137,7	6970,42 141,4	7245,70 133,1	6052,79 129,5	4975,79 110,2	4976,51 99,6	4965,73 126,2
WEDŁUG STAŻU PRACY BY WORK SENIORITY									
Do 1,9 roku..... and less	a 3429,10 b 74,4	3646,71 72,0	3215,56 77,4	3429,30 69,6	3824,81 70,3	3249,77 69,5	3429,08 76,0	3635,33 72,8	3210,46 81,6
2,0– 4,9.....	a 3945,58 b 85,6	4270,11 84,3	3637,88 87,5	3907,91 79,3	4251,95 78,1	3770,55 80,7	3950,65 87,5	4271,47 85,5	3611,63 91,8
5,0– 9,9.....	a 4501,10 b 97,7	5070,16 100,1	3909,90 94,1	4314,95 87,5	4962,35 91,2	3967,31 84,9	4532,46 100,4	5081,99 101,7	3896,33 99,0
10,0–14,9.....	a 4760,31 b 103,3	5354,69 105,7	4196,19 101,0	4695,83 95,2	5346,36 98,2	4408,35 94,3	4774,27 105,8	5355,74 107,2	4129,01 104,9
15,0–19,9.....	a 5110,20 b 110,9	5762,37 113,8	4507,29 108,5	5248,23 106,5	5815,39 106,8	4988,76 106,7	5070,57 112,3	5753,33 115,1	4306,27 109,4
20 lat i więcej..... and more	a 5006,45 b 108,7	5389,87 106,4	4612,29 111,0	5271,19 106,9	5710,34 104,9	5037,92 107,8	4854,19 107,5	5283,11 105,7	4213,63 107,1

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 5 (102). MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (decyle) W GRUPACH DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH¹ WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW² WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.

DECILE EARNINGS (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment)¹
BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS² FOR OCTOBER 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Najwyższe wynagrodzenia (decyle), w zł, w grupie decylowej Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile) in PLN									
		pierw- szej first	drugiej second	trzeciej third	czwartej fourth	piątej (media- na) fifth (median)	szóstej sixth	siódmej seventh	ósmej eight	dziewią- tej ninth
O G Ó Ł E M..... TOTAL	a	2251,00	2701,67	3106,73	3508,31	3927,73	4379,63	4953,64	5730,90	7212,83
	b	2227,68	2780,33	3347,33	3831,63	4303,70	4815,66	5432,00	6337,42	8160,37
	c	2299,00	2665,08	2988,07	3296,88	3609,52	4005,88	4476,13	5158,20	6287,72
Przedstawiciele władz publicz- nych, wyżsi urzędnicy i kie- rownicy Managers	a	3399,51	4096,14	4587,50	5315,84	6111,57	7158,54	8496,66	10537,37	14600,00
	b	3500,00	4565,79	5562,92	6500,00	7592,21	8866,67	10500,00	12913,33	17819,00
	c	3300,00	3914,53	4212,74	4624,75	5197,65	5900,00	6813,80	8061,63	10995,10
Specjaliści..... Professionals	a	3099,30	3663,33	4155,57	4600,00	5017,86	5501,86	6058,06	6861,35	8578,08
	b	3256,30	3992,00	4554,45	5071,09	5650,00	6320,00	7140,48	8417,44	11030,83
	c	3052,36	3569,13	3990,48	4396,92	4800,00	5209,58	5650,00	6233,86	7241,79
Technicy i inny średni personel Technicians and associate professionals	a	2574,58	3137,00	3558,33	4000,00	4354,53	4849,30	5341,67	6092,80	7596,17
	b	2750,00	3501,07	4081,12	4528,89	4988,53	5494,12	6098,54	7033,64	8567,01
	c	2500,00	2961,43	3300,00	3608,33	3957,14	4267,32	4707,16	5200,00	6166,67
Pracownicy biurowi..... Clerical support workers	a	2492,29	2916,86	3269,11	3559,32	3851,90	4156,48	4542,76	5050,18	5839,72
	b	2649,21	3166,67	3535,78	3861,00	4162,50	4497,99	4918,43	5413,37	6340,00
	c	2400,00	2778,00	3059,93	3339,45	3602,36	3883,33	4197,59	4677,76	5442,04
Pracownicy usług i sprzedawcy Service and sales workers	a	2123,69	2364,00	2600,00	2800,00	3024,14	3225,55	3493,21	3708,21	4202,80
	b	2100,00	2246,09	2419,55	2633,26	2947,39	3298,38	3626,01	4092,74	4955,51
	c	2151,36	2426,64	2646,00	2835,45	3039,61	3213,38	3455,89	3629,00	4051,63
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy Skilled agricultural, forestry and fishery workers	a	2100,00	2100,00	2399,97	2911,91	3326,91	3739,28	4132,24	4646,25	5200,00
	b	2100,00	2100,00	2300,52	2950,00	3465,63	3875,59	4206,54	4720,28	5420,08
	c	2100,00	2399,97	2510,10	2804,33	3030,15	3361,41	3774,40	4040,48	4412,80
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy Craft and related trades workers	a	2100,00	2500,00	3000,00	3414,00	3820,28	4256,68	4739,02	5357,83	6311,12
	b	2100,00	2640,00	3160,76	3625,20	4076,70	4503,92	4991,01	5611,00	6608,39
	c	2100,00	2274,88	2529,29	2850,70	3135,00	3422,98	3678,64	4126,56	4700,97
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń Plant and machine operators a and assemblers	a	2200,00	2500,00	2858,33	3338,41	3727,70	4151,67	4581,52	5143,66	5983,94
	b	2200,00	2488,00	2879,59	3423,72	3887,69	4346,27	4778,46	5351,51	6275,48
	c	2191,20	2563,20	2833,60	3164,77	3471,53	3708,84	4019,27	4391,54	4941,05
Pracownicy przy pracach prostych Elementary occupations	a	2100,00	2227,68	2461,27	2646,99	2822,45	3057,90	3400,00	3854,30	4607,13
	b	2100,00	2273,00	2675,20	2976,00	3314,40	3650,00	4042,30	4480,00	5100,00
	c	2100,00	2207,96	2400,00	2545,95	2684,68	2827,37	3027,86	3348,80	3926,49

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9. 2 Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 8, pkt 1) na str. 21.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 See general notes to the Yearbook, item 8, point 1) on page 21.

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych Social security benefits

TABL. 6 (103). **EMERYCI I RENCIŚCI^a**
RETIREES AND PENSIONERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	766825	744822	754242	779430	TOTAL
Pobierający emerytury i renty wypłacone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	640582	627805	636842	662057	Persons receiving retirement and other pensions paid by the Social Insurance Institution
emerytury.....	391631	405435	426588	463430	retirement pensions
renty z tytułu niezdolności do pracy	132022	105915	94803	84413	disability pensions
renty rodzinne.....	116929	116455	115451	114215	survivors pensions
Rolnicy indywidualni	126243	117017	117400	117373	Farmers

a Przeciętne w roku.

Ź r ó d ł o: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a Annual averages.

S o u r c e: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 7 (104). **ŚWIADCZENIA EMERYTALNE I RENTOWE BRUTTO**
GROSS RETIREMENT AND OTHER PENSION BENEFITS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M GRAND TOTAL					
Świadczenia w mln zł	13073,6	15933,9	16886,8	18297,4	Benefits in million PLN
WYPŁACANE PRZEZ ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH PAID BY THE SOCIAL INSURANCE INSTITUTION					
Razem Total					
Świadczenia w mln zł	11640,0	14295,1	15223,0	16598,3	Benefits in million PLN
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	1514,25	1897,51	1991,99	2089,24	Average monthly retirement and other pension in PLN
Emerytury Retirement pensions					
Świadczenia w mln zł	7779,6	9925,6	10894,4	12294,9	Benefits in million PLN
Przeciętna miesięczna emerytura w zł	1655,39	2040,13	2128,21	2210,86	Average monthly retirement pension in PLN
Renty z tytułu niezdolności do pracy Disability pensions					
Świadczenia w mln zł	1885,2	1938,3	1824,8	1722,6	Benefits in million PLN
Przeciętna miesięczna renta w zł	1189,98	1525,02	1604,02	1700,60	Average monthly pension in PLN
Renty rodzinne Survivors pensions					
Świadczenia w mln zł	1975,2	2431,2	2503,8	2580,8	Benefits in million PLN
Przeciętna miesięczna renta w zł	1407,67	1739,75	1807,26	1883,00	Average monthly pension in PLN
ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH^a FARMERS^a					
Świadczenia w mln zł	1433,6	1638,7	1663,8	1699,1	Benefits in million PLN
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	946,32	1167,02	1181,02	1206,31	Average monthly retirement and other pension in PLN

a Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego; patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 145.

Ź r ó d ł o: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a Including payments from non-agricultural social security system, in case of a simultaneous right to benefits from this system and to benefits from the Pension Fund; see general notes, item 1 on page 145.

S o u r c e: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 8 (105). **ŚWIADCZENIA Z PROGRAMU „RODZINA 500+”**
 "FAMILY 500+" PROGRAMME

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017	2018	SPECIFICATION
Świadczenie wychowawcze:			Child-raising benefit:
przeciętna miesięczna liczba rodzin otrzymujących świadczenie	252881	238898	average monthly numer of families receiving benefit
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie	379798	358762	average monthly numer of children to which families receive benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł	2321685	2192936	benefit payments in thousand PLN
Dodatek wychowawczy:			Child-rising supplement:
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka otrzymują dodatek	3970	3857	average monthly numer of children to which foster families and foster homes receive benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł	23385	23268	benefit payments in thousand PLN
Dodatek do zryczałtowanej kwoty:			Lump sum supplement:
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego otrzymują dodatek	72	74	average monthly numer of children to which family care and education centres receive benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł	472	442	benefit payments in thousand PLN

Uwaga. W 2018 r. Kartę Dużej Rodziny posiadało 44124 rodzin.

Note. In 2018, 44124 families had the Large Family Card.

DZIAŁ VIII GOSPODARSTWA DOMOWE. MIESZKANIA

CHAPTER VIII HOUSEHOLDS. DWELLINGS

Uwagi ogólne

General notes

Gospodarstwa domowe

Households

Prognoza gospodarstw domowych do 2050 r. została opracowana w 2016 r. na podstawie wyników narodowych spisów powszechnych ludności i mieszkań z lat 2002 i 2011 w zakresie liczby i struktury gospodarstw domowych oraz założeń dotyczących tendencji w kształtowaniu się procesów demograficznych, społecznych i ekonomicznych zachodzących w Polsce, szczególnie wynikających z zachowań prorodzinnych i promażeńskich osób młodych, które uczestniczą w procesie formowania się rodzin i tworzenia nowych gospodarstw domowych.

The **households projection** until 2050 was calculated in 2016 on the basis of the results of the population and housing censuses in 2002 and 2011 in terms of the number and composition of households and assumptions about trends in the development of demographic, social and economic processes in Poland, especially under the pro-family and pro-marriage behavior patterns of young people who participate in the formation of families and the creation of new households.

Budżety gospodarstw domowych

Households budgets

1. Podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności, tj. poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków, spożycia, wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania oraz zagrożeniu ubóstwem – jest reprezentacyjne **badanie budżetów gospodarstw domowych**. Badaniem objęte są wszystkie gospodarstwa domowe, z wyjątkiem zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz gospodarstw członków korpusu dyplomatycznego państw obcych. Od 2004 r. gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa zamieszkujących w Polsce stale lub przez dłuższy czas i posługujących się językiem polskim biorą udział w badaniu.

Jednostką badania jest **gospodarstwo domowe** jedno- lub wieloosobowe. Gospodarstwo domowe **jednoosobowe** stanowi osoba utrzymująca się samodzielnie, tzn. niełącznie swoich dochodów z dochodami innych osób bez względu na to, czy mieszka sama czy z innymi osobami. Przez gospodarstwo domowe **wieloosobowe** rozumie się zespół osób zamieszkujących razem i wspólnie utrzymujących się.

Wyniki badania oparte są na oświadczeniach osób biorących udział w badaniu budżetów gospodarstw domowych. W celu zachowania relacji między strukturą badanej zbiorowości a strukturą społeczno-demograficzną zbiorowości generalnej, dane od 2010 r. uzyskane z badania budżetów gospodarstw domowych zostały przeważone strukturą gospodarstw domowych według liczby osób i miejsca zamieszkania pochodzącą z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

1. The basic source of information regarding the living conditions of the population, i.e., the level and structure of available income, expenditures, consumption, the equipment of households with durable goods as well as risk of poverty, is a representative **household budget survey**. Included in the survey there are all the households, with the exception of those living in institutional households as well as households of members of the diplomatic corps of foreign countries. Since 2004 the households of foreign citizens with permanent or longlasting residence in Poland and using Polish language participate in the survey.

The survey unit is a one- or a multi-person **household**. A **one-person** household is understood as an individual independently maintaining himself/herself, i.e., income is not combined with the income of others, regardless of whether the individual lives alone or with other persons. A **multi-person** household is understood as a group of people living together and maintaining themselves jointly.

Survey results are based on declarations made by persons participating in the household budget survey. In order to maintain the relation between the structure of the surveyed population and the socio-demographic structure of the total population, data since 2010 obtained from the household budget survey are weighted with the structure of households by number of persons and class of locality coming from the Population and Housing Census 2011.

2. Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest metodą rotacji miesięcznej w cyklu kwartalnym, co oznacza, że w każdym miesiącu w badaniu uczestniczą inne gospodarstwa domowe, a po kwartale w gospodarstwach domowych, które brały udział w badaniu miesięcznym danego kwartału, przeprowadzany jest wywiad dotyczący niektórych wydatków, m.in. na zakup przedmiotów trwałego użytkowania (telewizor, pralka, lodówka itp.), na opłatę za usługi (lekarskie, stomatologiczne itp.) oraz wywiad dotyczący wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania.

Badaniem objęto wszystkie gospodarstwa domowe zamieszkałe w wylosowanych mieszkaniach, reprezentujące społeczno-ekonomiczne grupy ludności, tj. gospodarstwa domowe: pracowników, rolników, pracujących na własny rachunek, emerytów i rencistów oraz utrzymujących się z niezarobkowych źródeł (innych niż emerytura lub renta).

3. Kategorie osób występujących w gospodarstwach domowych (tabl. 2) ustalone zostały na podstawie ich głównego źródła utrzymania, czyli źródła przynoszącego największy dochód:

1) osoby **pracujące**, do których zalicza się:

- a) pracujących najemnie, dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej, niezależnie od rodzaju umowy zawartej z pracodawcą (umowa o pracę na czas nieokreślony lub określony, mianowanie, powołanie, praca sezonowa, praca dorywcza, umowa o wykonanie pracy nakładczej, umowa z agentem, umowa-zlecenie, umowa ustna itd.),
- b) pracujących w gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy w użytkowanym przez siebie gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie,
- c) pracujących na własny rachunek (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest prowadzenie działalności gospodarczej (poza użytkowaniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie), w tym wynajem nieruchomości związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz wykonywanie wolnego zawodu, a także członków spółdzielni produkcji rolniczej;

2) osoby **utrzymujące się ze świadczeń społecznych**, których głównym źródłem utrzymania jest m.in.: emerytura, renta, zasiłek dla bezrobotnych i inne świadczenia z Funduszu Pracy, świadczenia rodzinne, renta socjalna, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielane na podstawie ustawy o pomocy społecznej, stypendia oraz świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+” (od II kwartału 2016 r.);

3) osoby **pozostające na utrzymaniu** (bez własnego źródła utrzymania) utrzymywane przez inne osoby będące członkami tego samego gospodarstwa domowego. Do grupy tej nie zalicza się dzieci w wieku 15–18 lat otrzymujących

2. The household budget survey is conducted using the method of monthly rotation with a quarterly cycle, which means that each month different households participate in the survey, and after each quarter an interview is conducted in households which participated in the monthly survey of a given quarter concerning some expenditures, i.e., on purchases of durable goods (a television set, washing machine, refrigerator, etc.), on payments for services (medical, dental, etc.) as well as survey on equipment the household with durable goods.

The survey included all households within randomly selected dwellings representing socio-economic groups of the population, i.e., households of: employees, farmers, self-employed, retirees and pensioners as well as households maintained from non-earned sources (other than retirement or other pension).

3. The categories of persons who are members of households (table 2) were established on the basis of their main source of maintenance, i.e., source deriving the greatest income:

1) **employed** persons include:

- a) hired employees, for whom the main source of maintenance is income from hired work, regardless of the type of contract concluded with the employer (a labour contract for a specified or unspecified period, postings, appointments, seasonal work, odd jobs, outwork, contract with agent, commission contracts, verbal contracts, etc.),
- b) employees on a private farm in agriculture (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is income from work in private farm in agriculture,
- c) self-employed persons (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is conducting economic activity (excluding the use of a private farm in agriculture), including rental of real estate connected with conducting economic activity and practising a learned profession as well as members of agricultural production cooperatives;

2) persons **maintained from social benefits**, for whom the main source of maintenance is i.a.: retirement and other pension, unemployment benefit and other benefits from the Labour Fund, family allowances, social pension, monetary and non-monetary assistance provided on the basis of the Law on Social Assistance, scholarships as well as child-raising benefit “Family 500+” (since the second quarter of 2016);

3) **dependents** (without their own source of maintenance) are maintained by other persons being members of the same household. This group excludes children aged 15–18 receiving

świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+” (od II kwartału 2016 r.).

4. Dochód rozporządzalny obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego, tj. wartość towarów i usług konsumpcyjnych pobranych na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności gospodarczej na własny rachunek – rolniczej i pozarolniczej oraz wartość towarów i usług otrzymanych bezpłatnie) bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów (z pracy najemnej, ze świadczeń społecznych – z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych), bez składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez ubezpieczonego pracownika (patrz uwagi ogólne do działu „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 3 na str. 144) oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek.

W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi:

- 1) dochód z pracy najemnej – uzyskany we wszystkich miejscach pracy danego członka gospodarstwa domowego, niezależnie od długości trwania okresu pracy i rodzaju umowy o pracę – który obejmuje wszystkie dochody uzyskiwane z tytułu pracy najemnej, w tym: wynagrodzenia, wypłaty niezaliczone do wynagrodzeń (np. dodatek za rozłąkę, ekwiwalent pieniężny za używanie własnej odzieży zamiast roboczej, kwoty uzyskane z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych), zasiłki chorobowe (pobrane w czasie trwania stosunku pracy), wyrównawcze, opiekuńcze, dochody w formie niepieniężnej (opłacone przez pracodawcę);
- 2) dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, który stanowi różnicę między wartością produkcji rolniczej (łącznie ze spożyciem naturalnym) a poniesionymi na nią bieżącymi nakładami (tj. zakup produktów i usług, wynagrodzenie i składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne pracowników najemnych). Dochód ten jest pomniejszony o podatki związane z prowadzeniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie oraz powiększony o dopłaty dla rolnictwa;
- 3) dochód z pracy na własny rachunek, który stanowi część dochodu uzyskanego z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie), oraz dochód z wykonywania wolnego zawodu, jaki został przeznaczony na pozyskanie towarów i usług konsumpcyjnych na potrzeby gospodarstwa domowego, a także na inwestycje o charakterze mieszkaniowym (zakup, budowa, remont lub modernizacja mieszkania lub domu mieszkalnego);
- 4) dochód z własności (odsetki, udziały w zyskach przedsiębiorstw, w tym dywidendy) oraz dochód z wynajmu nieruchomości (dochód netto, czyli przychody minus nakłady i ewentualne podatki, pochodzący z wynajmu lokali mieszkalnych, garaży i innych budynków niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz ziemi);

child-raising benefit “Family 500+” (since the second quarter of 2016).

4. Available income includes current monetary and non-monetary income (including the value of own consumption, i.e., consumer goods and services acquired for household needs from self-employed agricultural or non-agricultural economic activity as well as the value of goods and services received free of charge) excluding prepayments on personal income tax paid (with income from hired labour, from social benefits – from social security benefits and other social benefits), excluding contributions to obligatory social security paid by the insured employee (see general notes in the chapter “Wages and salaries. Social security benefits”, item 3 on page 144) as well as excluding taxes paid by self-employed persons.

Available income comprises:

- 1) income from hired work – obtained in all workplaces by the given household member, regardless of the length of time worked or the type of labour agreement – which includes: all income obtained from hired work, including: wages and salaries, payments not included in wages and salaries (e.g., severance pay, the monetary equivalent for the use of personal rather than company clothing, sums received from a company social benefit fund), sickness allowances (taken during the period of employment), compensatory and care allowances, income in a non-monetary form (paid by the employer);
- 2) income from a private farm in agriculture, which accounts for the difference in the value of agricultural production (including own consumption) and current expenditures borne on it (i.e., the purchase of products and services, wages and salaries as well as contributions to compulsory social security of hired employees). This income is reduced by taxes connected with tending a private farm in agriculture and increased by subsidies for agriculture;
- 3) income from self-employment, which accounts for a portion of income obtained from conducting self-employed economic activity (excluding a private farm in agriculture) and income from practising a learned profession, that was spent on consumer goods and services for household needs as well as for investments with a residential character (purchasing, building, renovating or modernizing a dwelling or house);
- 4) income from property (interests, shares in company profits including dividends) and income from rental of real estate (net income, i.e., revenues minus investments and taxes, from rental of dwellings, garages and other buildings not connected with conducting economic activity and from land leasing);

5) dochód ze świadczeń społecznych, który obejmuje m.in.: emerytury, renty, zasiłki z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych oraz oświadczenie wychowawcze „Rodzina 500+” – od II kwartału 2016 r.;

6) pozostały dochód, który obejmuje m.in. dary od osób prywatnych (w tym alimenty), odszkodowania z tytułu ubezpieczeń w instytucjach ubezpieczeniowych, wygrane w grach hazardowych i loteryjnych.

Dochód rozporządzalny przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

5. Wydatki obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne przeznaczone są na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Obejmują wydatki na towary i usługi zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego. Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, artykuły farmaceutyczne), półtrwałego użytkowania (np. odzież, książki, zabawki) i trwałego użytkowania (np. samochody, pralki, lodówki, telewizory). Do wydatków nie zalicza się funduszu remontowego.

Pozostałe wydatki obejmują m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary; koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem; alimenty dla osób prywatnych; niektóre podatki, np.: od nieruchomości, od spadków i darowizn, od dochodów z własności, z wynajmu i sprzedaży nieruchomości; straty pieniężne.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne zregulowano zgodnie z przyjętą w badaniu budżetów gospodarstw domowych od 2013 r. nomenklaturą Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP), włączając wydatki na ubezpieczenia na życie w pozycji „pozostałe wydatki na towary i usługi”.

6. Spożycie artykułów żywnościowych (w ujęciu ilościowym) w gospodarstwach domowych obejmuje artykuły zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, otrzymane nieodpłatnie oraz pobrane z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (spożycie naturalne); bez spożycia w placówkach gastronomicznych.

7. Zagrożenie ubóstwem – gospodarstwo domowe (a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład) zostało uznane za ubogie, jeżeli poziom jego wydatków (obejmujących także wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od wartości przyjętej za granicę ubóstwa. Dla wyeliminowania wpły-

5) income from social benefits, which includes, i.a.: retirement and other pensions, social security allowances and other social benefits as well as child-raising benefit “Family 500+” – since the second quarter of 2016;

6) other income, which includes, i.a.: gifts from private persons (of which alimony), insurance indemnities, winnings from games of chance and lotteries.

Available income is designated for expenditures as well as for an increase in savings.

Disposable income is understood as available income less other expenditures. Disposable income is designated for consumer goods and services as well as for an increase in savings.

5. Expenditures include expenditures on consumer goods and services as well as other expenditures.

Expenditures on consumer goods and services are designated for meeting household needs. They include expenditures on goods and services purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, the value of articles received free of charge as well as the value of own consumption. Consumer goods include non-durable goods (e.g., food, beverages, pharmaceutical products), semi-durable goods (e.g., clothing, books, toys) and durable goods (e.g., cars, washing machines, refrigerators, television sets). Expenditures do not include renovation fund.

Other expenditures include, i.a.: amounts transferred to other households and non-commercial institutions, including gifts; boarding costs of youth and students studying away from home; private alimony; some taxes, e.g.: on real estate, inheritance and donations, income from property as well as renting and selling real estate; monetary losses.

Expenditures on consumer goods and services were aggregated in accordance with the nomenclature adopted in household budget survey since 2013 on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP), including expenditures on life insurance in item “miscellaneous goods and services”.

6. Consumption of foodstuffs (in terms of quantity) in households includes articles purchased for cash with the use of cash or a credit card and on credit, received free of charge as well as taken from a private farm in agriculture or from conducted self-employed economic activity (own consumption); excluding consumption in catering establishments.

7. Risk of poverty – a household and thus all its members have been regarded as poor if the expenditure level (including the value of products received free of charge as well as the value of own consumption) was below the adopted poverty threshold. In order to eliminate the effect of the socio-demographic composition of household on the

wu, jaki na koszty utrzymania gospodarstw domowych wywiera ich skład społeczno-demograficzny, zarówno przy obliczaniu poziomu wydatków w gospodarstwach domowych, jak i ustalaniu granic ubóstwa (relatywnego oraz minimum egzystencji), zastosowano tak zwaną **oryginalną skalę ekwiwalentności OECD**. Według tej skali wagę 1 przypisuje się pierwszej osobie w gospodarstwie domowym w wieku 14 lat i więcej, wagę 0,7 – każdej następnej osobie w tym wieku oraz wagę 0,5 – każdemu dziecku w wieku poniżej 14 lat. Oznacza to np., że granica ubóstwa relatywnego dla gospodarstwa 4-osobowego złożonego z dwóch osób dorosłych i dwójki dzieci w wieku poniżej 14 lat jest 2,7 razy wyższa niż dla gospodarstwa 1-osobowego.

Relatywna granica ubóstwa to 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie wszystkich gospodarstw domowych w kraju z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności OECD. Granice ubóstwa szacowane są dla poszczególnych kwartałów; w IV kwartale 2010 r. relatywna granica ubóstwa wynosiła dla gospodarstw 1-osobowych 668 zł, a dla 4-osobowych (2 osoby dorosłe z 2 dzieci w wieku poniżej 14 lat) – 1802 zł, w IV kwartale 2015 r. było to 734 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 1982 zł dla gospodarstw 4-osobowych, w IV kwartale 2017 r. progi te wyniosły odpowiednio: 799 zł oraz 2157 zł, a w IV kwartale 2018 r. – 810 zł oraz 2187 zł.

„Ustawowa” granica ubóstwa to kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej. Od 2010 r. do III kwartału 2012 r. obowiązywały następujące kwoty progowe – 477 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 351 zł na 1 osobę dla gospodarstw wieloosobowych. Od IV kwartału 2012 r. do III kwartału 2015 r. kwoty te wynosiły 542 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 456 zł na 1 osobę dla gospodarstw wieloosobowych, od IV kwartału 2015 r. do III kwartału 2018 r. obowiązywały kwoty odpowiednio: 634 zł oraz 514 zł. Natomiast w IV kwartale 2018 r. obowiązywały kwoty odpowiednio: 701 zł oraz 528 zł.

Minimum egzystencji, uznawane za granicę ubóstwa skrajnego, wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. Przy ustalaniu granic ubóstwa skrajnego przyjmuje się poziom minimum egzystencji obliczany przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych dla 1-osobowego gospodarstwa pracowniczego w kraju. Granice ubóstwa szacowane są dla poszczególnych kwartałów; w IV kwartale 2010 r. granica ubóstwa skrajnego wynosiła dla gospodarstw 1-osobowych 466 zł, a dla 4-osobowych (2 osoby dorosłe z 2 dzieci w wieku poniżej 14 lat) – 1257 zł, w IV kwartale 2015 r. było to 545 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 1472 zł dla gospodarstw 4-osobowych, w IV kwartale 2017 r. progi te wyniosły odpowiednio: 582 zł oraz 1571 zł, a w IV kwartale 2018 r. – 595 zł oraz 1606 zł.

maintenance costs, the so-called **original OECD equivalence scale** has been used for the calculation of the households' expenditure level and determination of poverty thresholds (relative and subsistence minimum). According to this scale, weight 1 is attributed to the first person in the household at the age of 14 and over, weight 0.7 – to any other person at that age and weight 0.5 – to every child under 14. And thus, for instance, the relative poverty threshold for a 4-person household consisting of two adult persons and two children at the age under 14 is 2.7 times as high as that for a 1-person household.

Relative poverty threshold is 50% of the mean monthly expenditure determined at the level of all households in Poland estimated with the use of the so-called original OECD equivalence scale. The poverty lines are estimated quarterly; in the fourth quarter of 2010 the relative poverty threshold was 668 PLN for 1-person households and 1802 PLN for 4-person households (2 adults with 2 children at the age under 14), in the fourth quarter of 2015 the threshold was 734 PLN for 1-person households and 1982 PLN for 4-person households, in the fourth quarter of 2017: 799 PLN and 2157 PLN, respectively and in the fourth quarter of 2018 – 810 PLN and 2187 PLN.

“Legal” poverty threshold is the amount which, according to the Law on Social Assistance, provides eligibility for a monetary benefit from social assistance. From 2010 to the third quarter of 2012 the poverty line remained at the level of 477 PLN for 1-person households and 351 PLN per 1 person for multi-person households. From the fourth quarter of 2012 to the third quarter of 2015 the poverty threshold amounted to 542 PLN for 1-person households and 456 PLN per 1 person for multi-person households, from the fourth quarter of 2015 to the third quarter of 2018 the poverty threshold amounted to 634 PLN and 514 PLN respectively. However, since the fourth quarter of 2018, the following amounts are applicable: of 701 PLN and 528 PLN, respectively.

The **subsistence minimum**, regarded as the extreme poverty threshold, sets the level of the satisfaction of needs below which there is a threat to the biological existence and to psychophysical human development. The starting point adopted for determination of the extreme poverty threshold is the subsistence minimum estimated by the Institute of Labour and Social Studies for the 1-person employees' household in Poland. Poverty thresholds are estimated quarterly; in the fourth quarter of 2010 the extreme poverty threshold was 466 PLN for 1-person households and 1257 PLN for 4-person households (2 adults with 2 children at the age under 14), in the fourth quarter of 2015 the threshold was 545 PLN for 1-person households and 1472 PLN for 4-person households, in the fourth quarter of 2017: 582 PLN and 1571 PLN, respectively and in the fourth quarter of 2018 – 595 PLN and 1606 PLN.

Mieszkania. Infrastruktura

1. Informacje o **zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Dane nie obejmują lokali zbiorowego zamieszkania (hotele pracownicze, domów studenckich i internatów, domów opieki społecznej i in.) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkanych (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i in.).

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Izba jest to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój, jak i kuchnię – jeśli odpowiada warunkom określonym w definicji.

Dane o **liczbie izb w mieszkaniach** uwzględniają także izby wykorzystywane wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli izby te znajdowały się w obrębie mieszkania konstrukcyjnego i nie miały dodatkowego, oddzielnego wejścia z ulicy, podwórza lub z ogólnie dostępnej części budynku.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

2. Dane o **zasobach mieszkaniowych** opracowano na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych – według stanu w dniu 31 grudnia, w każdorazowym podziale administracyjnym.

3. **Bilanse zasobów mieszkaniowych** sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego (od 2010 – wyniki spisu 2011), przyjmując od 2002 r. za podstawę mieszkania zamieszkałe i niezamieszkałe oraz uwzględniając przyrosty i ubytki zasobów mieszkaniowych.

4. W zasobach mieszkaniowych za podstawę obliczenia przeciętnej liczby osób na mieszkanie i na izbę przyjęto ogólną liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia.

5. Dane o **mieszkaniach**, których **budowę rozpoczęto**, dotyczą mieszkań: w nowych budynkach mieszkalnych, w budynkach niemieszkalnych, uzyskanych w wyniku rozbudowy budynków (w części stanowiącej rozbudowę), uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

6. Informacje o **mieszkaniach**, **powierzchni użytkowej mieszkań** oraz o **izbach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań w budynkach

Dwellings. Infrastructure

1. Information on **dwelling stocks and dwellings completed** concerns dwellings, rooms and useful floor area in these dwellings, located in residential and non-residential buildings. Data do not include collective accommodation facilities (employee hostels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and spaces not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (animal accommodations, caravans, ships, wagons and others).

Dwelling is a premise comprising one or several rooms including auxiliary spaces, built or remodelled for residential purposes, structurally separated (by permanent walls) within a building, into which a separate access leads from a staircase, passage, common hall or directly from the street, courtyard or garden.

Room is a space in a dwelling separated from other spaces by permanent walls, with an area of at least 4 m², with direct day lighting, i.e., with a window or door containing a glass element in an external wall of the building. A kitchen area is treated as a room if it meets the conditions described in the definition.

Data regarding the **number of rooms in dwellings** also include rooms used exclusively for conducting economic activity, if they are located within a construction of dwelling and do not have an additional, separate access from the street, courtyard or from a common space in the building.

Useful floor area of a dwelling is the total useful floor area of the rooms, kitchens, foyers, bathrooms, and all other spaces comprising the dwelling.

2. Data regarding **dwelling stocks** have been compiled on the basis of the balance of dwelling stocks, as of 31st December, in each administrative division.

3. **Balances of dwelling stocks** are estimated for the periods between censuses on the basis of results from the last census (since 2010 – the results of 2011 census), since 2002 assuming inhabited and uninhabited dwellings as a basis and considering increases and decreases in dwelling stocks.

4. In dwelling stocks as the basis for calculating the average number of persons per dwelling and per room the total number of population as of 31st December was used.

5. Data on **dwellings** in which **construction has begun** concern dwellings in new residential buildings, in non-residential buildings, dwellings created as a results of enlarging building (the enlarged portion), created as a results of adapting non-residential spaces.

6. Information on **dwellings**, **useful floor area of dwellings** as well as regarding **rooms completed** concerns dwellings in newly built and expanded

nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

Informacje o efektach:

- **budownictwa indywidualnego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora;
- **budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez różnych inwestorów w celu osiągnięcia zysku;
- **budownictwa spółdzielczego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez spółdzielnie mieszkaniowe, z przeznaczeniem dla osób będących członkami tych spółdzielni;
- **budownictwa komunalnego (gminnego)** dotyczą mieszkań realizowanych w całości z budżetu gminy (głównie o charakterze socjalnym lub interwencyjnym);
- **budownictwa społecznego czynszowego** dotyczą mieszkań realizowanych przez towarzystwa budownictwa społecznego (działające na zasadzie non profit), z wykorzystaniem kredytu z Banku Gospodarstwa Krajowego;
- **budownictwa zakładowego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez zakłady pracy (sektora publicznego i prywatnego), z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych pracowników tych zakładów.

7. W związku ze zmianą metodologiczną, od 2018 r. dane o efektach budownictwa „indywidualnego” realizowanego z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem w celu osiągnięcia zysku, zostały włączone do formy budownictwa „przeznaczone na sprzedaż lub wynajem”. Dane o mieszkaniach, powierzchni użytkowej oraz izbach oddanych do użytkowania przeliczono zgodnie nowo obowiązującą metodologią. Dane o mieszkaniach, których budowę rozpoczęto, ze względu na brak możliwości dokonania przeliczeń wstecz zgodnie ze zmienionym zakresem form budownictwa („indywidualne” oraz „na sprzedaż lub wynajem”), dla lat 2010–2017 zaprezentowano według metodologii obowiązującej do 2017 r.

8. Informacje o urządzeniach i usługach komunalnych opracowano **metodą rodzaju działalności**, tj. według kryterium przeznaczenia urządzeń, niezależnie od przeważającego rodzaju działalności podmiotu gospodarczego.

Definicję **metody przedsiębiorstw** podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 6, na str. 21.

Dane o urządzeniach komunalnych dotyczą urządzeń czynnych.

9. Informacje o **długości sieci wodociągowej i gazowej** dotyczą sieci rozdzielczej (bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów) oraz sieci przesyłowej (magistralnej), tj. przewodów doprowadzających do sieci rozdzielczej wody i od 2003 r. – gazu.

Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych, uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie

buildings (the enlarged part) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential spaces.

Information regarding the effects of:

- **private construction** concerns dwellings completed by natural persons, foundations, churches and religious associations, intended for the own use of the investor;
- **construction for sale or rent** concerns dwellings completed by various investors in order to achieve a profit;
- **cooperative construction** concerns dwellings completed by housing cooperatives, intended for persons being members of these cooperatives;
- **municipal (gmina) construction** concerns dwellings realised entirely from the budget of gmina (primarily with a public assistance or intervention character);
- **public building society** concerns dwellings built by public building societies (operating on a non-profit basis) using credit from the state bank BGK;
- **company construction** concerns dwellings completed by companies (of the public and private sectors), intended for meeting the residential needs of the employees of these companies.

7. Due to methodological change, since 2018, data regarding effects of „private construction” realised for sale or rent in order to achieve a profit, are included into the form of construction “for sale or rent”. Data on dwellings, useful floor area and rooms completed are recalculated according to the new methodology. Data on dwellings in which construction has begun, due to the impossibility of recalculating data back, according to the revised scope of forms of construction (“private” and “for sale or rent”), for the years 2010–2017 are presented according to methodology valid until 2017.

8. Information on municipal installations and services was compiled using the **kind of activity method**, i.e., according to the criterion of installation designation, regardless of the predominant kind of activity of the economic entity.

The definition of the **enterprise method** is given in the general notes to the Yearbook, item 6 on page 21.

Data regarding municipal installations concern operative installations.

9. Information regarding the **length of the water supply and gas supply networks** concerns distribution network (excluding connections leading to residential buildings and other constructions) as well as the transmission (main) network, i.e., conduits providing water to the distribution network and since 2003 – gas.

Data regarding the **length of the sewage network**, apart from street conduits, include collectors, i.e., conduits receiving sewage from the street net-

uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez **przylączya wodociągowe i kanalizacyjne** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) oraz **przylączya gazowe** prowadzące do budynków (łącznie z budynkami niemieszkalnymi) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji – z siecią ogólnospławną.

10. Źródło uliczny jest to urządzenie zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego, służące do pobierania wody przez ludność bezpośrednio z tego przewodu.

Dane o zużyciu wody z wodociągów w gospodarstwach domowych obejmują ilość wody pobranej z sieci wodociągowej za pomocą urządzeń zainstalowanych w budynku.

11. Dane o korzystających z wodociągu i kanalizacji obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych dołączonych do określonej sieci.

Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalacje gazu z sieci.

Dane o ludności korzystającej z wodociągu, kanalizacji i gazu obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

12. Zużycie energii elektrycznej i gazu z sieci w gospodarstwach domowych ustala się na podstawie zaliczkowego systemu opłat.

13. Informacje z zakresu ciepłownictwa obejmują budynki mieszkalne oraz budynki urzędów i instytucji ogrzewane centralnie za pośrednictwem sieci przesyłowej rozumianej jako układ instalacji połączonych i współpracujących ze sobą, służących do przesyłania i dystrybucji czynnika grzejącego do odbiorcy zgodnie z ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 220).

Kotłownia to budynek lub pomieszczenie wraz z ustawionymi w nim kotłami oraz urządzeniami służącymi do wytwarzania energii cieplnej na cele grzewcze lub ogrzewania i równoczesnego dostarczania ciepłej wody.

work; while they do not include sewers designed exclusively for draining run-off.

Water supply and sewage connections leading to residential buildings (including buildings with multiple residents, e.g.: employee boarding houses, student dormitories and boarding schools, social welfare homes) and **gas supply connections** leading to buildings (included non-residential buildings) are understood as branches linking individual buildings with the distribution system or, in case of the sewage system – with the main drainage system.

10. As street spring we mean a device connected with the water supply system, used by population as direct source of water supply.

Data regarding consumption of water in households includes quantity of water collected from water supply system by facilities installed in building.

11. Data regarding the users of water supply and sewage systems include the population living in residential buildings connected to a defined system.

Data regarding the **gas users** concern the population in dwellings equipped with gas installations connected to the gas supply system.

Data regarding the population connected to the water supply system, sewage system and gas supply system also include the population in collective accommodation facilities.

12. Consumption of electricity and gas from gas supply system in households is established on the basis of an advance payment system.

13. Information within the range of heating regards dwellings as well as offices and institutions with central heating within transmission thermal-line – which is considered as a system of connected and collaborating conduits leading heating medium to distribution line according to Law from 10th April 1997 Energetic law (uniform text Journal of Laws 2017 item 220).

Boiler-house is a building or space with boilers and installations used for production of thermal energy to heating or both heating and supplying warm water.

Gospodarstwa domowe Households

TABL. 1 (106). **PROGNOZA GOSPODARSTW DOMOWYCH**

Stan w dniu 31 grudnia

HOUSEHOLDS PROJECTION

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
GOSPODARSTWA DOMOWE w tys. HOUSEHOLDS in thousands								
O G Ó Ł E M.....	1228,9	1288,6	1331,1	1302,9	1257,3	1234,9	1227,0	TOTAL
Miasta.....	764,3	793,3	802,2	769,8	720,7	691,7	678,8	Urban areas
Wieś.....	464,5	495,3	528,9	533,1	536,6	543,3	548,2	Rural areas
PRZECIĘTNA LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM AVERAGE NUMBER OF PERSONS IN HOSEHOLD								
O G Ó Ł E M.....	2,84	2,72	2,63	2,68	2,76	2,79	2,80	TOTAL
Miasta.....	2,44	2,32	2,24	2,27	2,36	2,39	2,37	Urban areas
Wieś.....	3,48	3,36	3,23	3,26	3,29	3,30	3,33	Rural areas

Budżety gospodarstw domowych Households budgets

TABL. 2 (107). **GOSPODARSTWA DOMOWE**

HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Gospodarstwa domowe objęte badaniem.....	3143	3087	3110	3085	Households included in the survey
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym.....	3,14	2,96	2,87	2,86	Average number of persons in a household
w tym:					of which:
pracujących.....	1,26	1,22	1,25	1,20	employed
pobierających świadczenia społeczne.....	0,87	0,79	1,19	1,25	receiving social benefits
w tym emeryturę lub rentę.....	0,74	0,69	0,68	0,75	of which retirement or other pension
pozostających na utrzymaniu.....	0,95	0,86	0,37	0,36	dependents

TABL. 3 (108). **PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**

AVERAGE MONTHLY PER CAPITA AVAILABLE INCOME IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Dochód rozporządzalny.....	1132,89	1287,79	1606,64	1629,98	Available income
w tym dochód do dyspozycji ...	1097,87	1259,24	1573,56	1596,03	of which disposable income
w tym:					of which:
z pracy najemnej	574,70	694,46	832,63	839,31	from hired work
z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie	59,82	68,18 ^a	133,23 ^b	113,74 ^c	from a private farm in agriculture
z pracy na własny rachunek	108,78	113,13	132,17	137,14	from self-employment
ze świadczeń społecznych	332,45	361,48	456,21	490,14	from social benefits

a–c Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: a – 23,87%, b – 20,64%, c – 15,90%.

a–c Relative error of estimates exceeds 10% and equals: a – 23,87%, b – 20,64%, c – 15,90%.

TABL. 4 (109). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA EXPENDITURES IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Wydatki ogółem ^a	912,54	959,20	1051,38	1051,66	Total expenditures ^a
w tym towary i usługi konsumpcyjne ^{ab}	878,53	930,66	1018,30	1017,71	of which consumer goods and services ^{ab}
w tym:					of which:
żywność i napoje bezalkoholowe.....	232,36	237,80	263,23	274,82	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe.....	23,65	21,58	23,04	24,98	alcoholic beverages and tobacco
odzież i obuwie.....	43,88	51,41	57,26	50,99	clothing and footwear
użytkowanie mieszkania i nośniki energii.....	198,04	205,33	220,09	209,25	housing, water, electricity, gas and other fuels
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego.....	40,99	42,00	43,83	49,29	furnishings, household equipment and routine maintenance of the house
zdrowie.....	40,46	48,08	54,96	51,80	health
w tym artykuły farmaceutyczne.....	26,25	30,99	33,23	34,58	of which pharmaceutical products
transport.....	86,01	83,71	85,90	98,80	transport
łączność ^c	42,31	52,93	55,26	49,27	communication ^c
rekreacja i kultura ^d	64,53	56,14	62,38	62,23	recreation and culture ^d
edukacja ^e	12,00	9,47 ^f	10,80	11,24	education ^e
restauracje i hotele.....	17,13	36,77	50,37	52,51	restaurants and hotels
pozostałe towary i usługi ^a	51,38	56,95	65,09	56,94	miscellaneous goods and services ^a
w tym higiena osobista.....	24,84	28,60	32,76	32,39	of which personal care

a Łącznie z wydatkami na ubezpieczenia na życie. b Łącznie z kieszonkowym nieuwzględnionym w podziale według rodzajów wydatków. c Od 2013 r. łącznie z wydatkami na usługi internetowe. d Od 2013 r. bez wydatków na usługi internetowe. e Łącznie z wychowaniem przedszkolnym. f Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi 10,65%.

a Including expenditures on life insurance. b Including pocket money not considered in items by types of expenditures. c Since 2013 including expenditures for Internet services. d Since 2013 excluding expenditures for Internet services. e Including pre-school education. f Relative error of estimates exceeds 10% and equals 10,65%.

TABL. 5 (110). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA CONSUMPTION OF SELECTED FOODSTUFFS IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Pieczywo i produkty zbożowe ^a w kg.....	6,88	5,81	5,44	5,30	Bread and cereals ^a in kg
w tym pieczywo ^b	4,87	3,87	3,38	3,32	of which bread ^b
Mięso ^c w kg.....	5,39	4,75	4,76	4,92	Meat ^c in kg
w tym:					of which:
mięso surowe.....	2,99	2,72	2,70	2,80	raw meat
w tym drób.....	1,50	1,35	1,42	1,41	of which poultry
wędliny i inne przetwory mięsne ^d	2,29	1,84	1,87	1,90	processed meat and other meat preparations ^d
Ryby i owoce morza ^e w kg.....	0,41	0,30	0,28	0,24	Fish and seafood ^e in kg

a Od 2013 r. bez maki ziemniaczanej. b Od 2013 r. bez pieczywa chrupkiego, tostowego i cukierniczego. c Od 2013 r. łącznie z boczkiem surowym (ujmowanym do 2012 r. w pozycji „Oleje i tłuszcze”). d Łącznie z wyrobami garmazeryjnymi; od 2013 r. bez przetworów podrobowych. e Do 2012 r. określane jako „Ryby”; bez marynat, przetworów ze zwierząt morskich i słodkowodnych, wyrobów garmazeryjnych i panierowanych oraz od 2013 r. bez konserw rybnych.

a Since 2013 excluding potato flour. b Since 2013 excluding crisp bread, toasted bread and confectionery. c Since 2013 including raw bacon (until 2012, included in position “Oils and fats”). d Including ready-to-serve meat products; since 2013 excluding offal preparations. e Until 2012 defined as „Fish”; excluding pickles, processed sea and fresh-water food and fish, ready-to-serve foods including coated food products as well as since 2013 excluding canned fish.

TABL. 5 (110). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH (dok.)

AVERAGE MONTHLY PER CAPITA CONSUMPTION OF SELECTED FOODSTUFFS IN HOUSEHOLDS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Mleko ^f w l.....	3,11	2,72	2,60	2,55	Milk ^f in l
Jogurty w kg.....	0,92	0,52	0,53	0,53	Yoghurt in kg
Sery i twarogi ^g w kg.....	0,87	0,79	0,81	0,83	Cheese and curd ^g in kg
Jaja w szt.	11,63	9,24	9,15	9,00	Eggs in units
Oleje i tłuszcze ^h w kg.....	1,41	1,18	1,17	1,10	Oils and fats ^h in kg
w tym masło.....	0,36	0,31	0,35	0,33	of which butter
Owoce ⁱ w kg.....	3,20	3,07	3,33	3,34	Fruit ⁱ in kg
Warzywa w kg.....	9,07	7,18	6,81	6,78	Vegetables in kg
w tym ziemniaki.....	4,40	2,96	2,52	2,62	of which potatoes
Cukier w kg.....	1,24	1,03	0,90	0,88	Sugar in kg
Kawa, herbata, kakao w kg.....	0,26	0,24	0,24	0,23	Coffee, tea, cocoa in kg
Wody mineralne i źródlane w l.....	3,27	3,56	4,12	4,80	Mineral or spring waters in l
Soki owocowe i warzywne w l.....	0,97	0,93	0,99	0,97	Fruit and vegetable juices in l

f Bez zagęszczanego i w proszku. g Od 2013 r. bez serków słodkich. h Od 2013 r. bez boczku surowego. i Łącznie z nasionami i pestkami jadalnymi.

f Excluding condensed and powdered milk. g Since 2013 excluding sweet cottage cheese. h Since 2013 excluding raw bacon. i Including seeds and edible kernel.

TABL. 6 (111). GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^aHOUSEHOLDS EQUIPPED WITH SELECTED DURABLE GOODS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych in % of total households				
Pralka automatyczna	93,3	97,7	97,9	97,1	Automatic washing machine
Zmywarka do naczyń.....	17,4	31,1	36,1	41,4	Dishwasher
Kuchenka elektryczna z płytą cera- miczną, indukcyjną	x	9,6	11,9	9,4	Electric cooker with ceramic or induction cooktop
Kuchenka mikrofalowa	61,4	69,1	67,5	73,0	Microwave oven
Samochód osobowy	66,6	68,0	73,3	74,0	Passenger car
Motocykl, skuter, motorower	6,9	7,8	5,9	5,1	Motorcycle, scooter, motorbike
Rower (bez dziecięcego).....	73,6	70,4	68,2	70,5	Bicycle (excluding children's)
Sprzęt do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku ^b	x	75,8	71,4	75,7	Equipment for reception, recording and reproduction of sound ^b
Odbiornik telewizyjny	99,4	97,4	95,7	96,9	Television set
Telefon komórkowy	91,2	96,3	97,6	97,4	Mobile phone
w tym smartfon	x	47,6	63,0	68,5	of which smartphone
Zestaw kina domowego.....	19,7	13,1	10,8	11,6	Home theatre system
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	72,1	71,5	62,7	68,2	Satellite or cable television equipment
Komputer osobisty	65,4	74,4	78,4	76,3	Personal computer
w tym laptop, tablet.....	x	61,1	68,1	70,4	of which laptop, tablet
Urządzenie z dostępem do Interne- tu ^c	x	x	x	77,6	Device with access to the Internet ^c
Drukarka	43,6	33,7	32,5	35,8	Printer
w tym drukarka wielofunkcyjna	x	25,8	24,3	26,1	of which multifunction printer

a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. b Obejmuje: radio, radiomagnetofon, radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, wieżę. c Komputery, laptopy, tablety, telewizory, smartfony, inne posiadające dostęp do Internetu.

a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters. b Includes: radio, radio tape recorder, radio with compact disc player or radio tape recorder with compact disc player, stereo music system. c Personal computers, tablets, television set, smartphones, others with access to the Internet.

TABL. 7 (112). **WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH^a**AT-RISK OF POVERTY RATES IN HOUSEHOLDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach domowych – o wydatkach poniżej:					Persons – in % of total persons in households – with expenditures below:
relatywnej granicy ubóstwa	18,5	20,8	15,5	16,9	relative poverty threshold
„ustawowej” granicy ubóstwa	8,2	16,7	12,2	12,8	“legal” poverty threshold
minimum egzystencji	6,6	8,9	5,6	6,0	subsistence minimum

a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 160.

a See general notes, item 7 on page 160.

Mieszkania. Infrastruktura

Dwellings. Infrastructure

TABL. 8 (113). **ZASOBY MIESZKANIOWE^a**

Stan w dniu 31 grudnia

DWELLING STOCKS^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Mieszkania w tys.	1111,9	1178,1	1211,5	1230,5	768,0	462,5	Dwellings in thousands
Izby w mieszkaniach w tys.	4495,4	4775,3	4909,4	4985,1	2888,0	2097,1	Rooms in dwellings in thousands
Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	88424,9	95339,2	98520,3	100282,5	54171,0	46111,5	Useful floor area of dwellings in thousand m ²
Przeciętna w zasobach:							Dwelling stocks, average:
liczba izb w mieszkaniu	4,04	4,05	4,05	4,05	3,76	4,53	number of rooms in a dwelling
powierzchnia użytkowa w m ² :							useful floor area in m ² :
1 mieszkania	79,5	80,9	81,3	81,5	70,5	99,7	per dwelling
na 1 osobę	25,7	27,4	28,2	28,7	28,6	28,9	per person
liczba osób na:							number of persons:
1 mieszkanie	3,10	2,95	2,88	2,84	2,47	3,45	per dwelling
1 izbę	0,77	0,73	0,71	0,70	0,66	0,76	per room

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

TABL. 9 (114). **MIESZKANIA W ZASOBACH MIESZKANIOWYCH^a WYPOSAŻONE W INSTALACJE**

Stan w dniu 31 grudnia

DWELLINGS IN DWELLING STOCKS^a FITTED WITH INSTALLATIONS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania – w % – wyposażone w Dwellings – in % – fitted with				
	wodociąg water supply system	ustęp lavatory	łazienkę bathroom	gaz z sieci gas from gas supply system	centralne ogrzewanie central heating
OGÓŁEM 2010	98,4	95,7	93,3	52,2	82,0
TOTAL 2015	98,5	96,0	93,7	51,6	83,1
..... 2017	98,5	96,1	93,9	51,8	83,6
..... 2018	98,6	96,2	94,0	52,2	83,9
Miasta 2010	99,5	98,2	96,4	70,7	85,4
Urban areas..... 2015	99,5	98,3	96,5	69,0	86,2
..... 2017	99,6	98,3	96,6	68,7	86,5
..... 2018	99,6	98,4	96,7	68,7	86,7
Wieś 2010	96,4	91,4	88,0	20,2	76,1
Rural areas..... 2015	96,7	92,1	89,0	22,2	77,9
..... 2017	96,8	92,4	89,4	23,6	78,8
..... 2018	96,9	92,6	89,6	24,9	79,2

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

TABL. 10 (115). **DODATKI MIESZKANIOWE WYPŁACONE W 2018 R.**

HOUSING ALLOWANCES PAID OUT IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Wypłacone użytkownikom lokali Paid out user to						
		Ogółem Total	gminnych gminas	spółdziel- czych cooperati- ves	wspólnot mieszka- niowych housing community	prywatnych private	towarzystw budownic- stwa spo- łecznego public building society	innych others
a – liczba dodatków number of allowances								
b – kwota dodatków w tys. zł amount of allowances in thousand PLN								
c – przeciętna wysokość dodatku w zł average value of allowances in PLN								

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM a	280568	87274	68131	28365	74479	6856	15463
TOTAL b	64965,21	19911,67	14307,95	5849,61	19760,22	1600,69	3535,07
..... c	231,55	228,15	210,01	206,23	265,31	233,47	228,61
Miasta a	240608	77269	58660	20818	65451	6366	12044
Urban areas..... b	56530,89	17939,09	12171,38	4218,73	17887,34	1507,57	2806,78
..... c	234,95	232,16	207,49	202,65	273,29	236,82	233,04
Wieś a	39960	10005	9471	7547	9028	490	3419
Rural areas..... b	8434,31	1972,58	2136,57	1630,88	1872,88	93,12	728,29
..... c	211,07	197,16	225,59	216,10	207,45	190,04	213,01

W % OGÓŁEM IN % OF TOTAL

OGÓŁEM a	100,0	31,1	24,3	10,1	26,5	2,4	5,5
TOTAL b	100,0	30,6	22,0	9,0	30,4	2,5	5,4
Miasta a	100,0	32,1	24,4	8,7	27,2	2,6	5,0
Urban areas..... b	100,0	31,7	21,5	7,5	31,6	2,7	5,0
Wieś a	100,0	25,0	23,7	18,9	22,6	1,2	8,6
Rural areas..... b	100,0	23,4	25,3	19,3	22,2	1,1	8,6

TABL. 11 (116). **GOSPODARKA GRUNTAMI POD BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE**

ADMINISTRATION OF GROUNDS FOR DWELLING CONSTRUCTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia gruntów przekazanych inwestorom pod budownictwo mieszkaniowe Area of grounds transferred to investor for dwelling construction			Powierzchnia gruntów w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe (stan w dniu 31 XII) Area of grounds in gminas stock for dwelling construction (as of 31 XII)			
	ogółem total	w tym of which		wielorodzinne multi-family		jednorodzinne single-family	
		spółdziel- cze cooperati- ves	osób fizycznych of natural persons	razem total	w tym uzbrojone of which developed	razem total	w tym uzbrojone of which developed
	w ha in ha						
OGÓŁEM..... 2010	73,4	5,5	60,9	483,4	351,5	1466,9	674,4
TOTAL							
2015	76,7	0,0	59,4	191,5	113,6	1292,2	585,9
2017	78,4	0,9	49,9	180,3	105,4	1272,5	578,3
2018	83,2	0,0	53,2	166,6	97,6	1222,9	549,2
Miasta.....							
Urban areas							
2010	37,9	5,5	28,2	449,4	328,2	775,9	288,1
2015	48,6	0,0	33,2	159,9	92,9	670,3	255,4
2017	49,8	0,3	26,2	151,3	86,8	671,8	256,8
2018	53,0	0,0	28,7	138,3	78,9	629,2	232,6
Wieś.....							
Rural areas							
2010	35,5	0,0	32,7	34,0	23,3	691,0	386,3
2015	28,1	0,0	26,2	31,6	20,7	621,9	330,5
2017	28,6	0,6	23,7	29,0	18,6	600,7	321,5
2018	30,2	0,0	24,5	28,3	18,7	593,7	316,6

TABL. 12 (117). **MIESZKANIA, KTÓRYCH BUDOWĘ ROZPOCZĘTO**

DWELLINGS IN WHICH CONSTRUCTION HAS BEGUN

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM.....	14174	18715	26484	23154	TOTAL
Indywidualne.....	8217	9496	10865	9150 ^a	Private
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem.....	5571	9025	14680	13542 ^b	For sale or rent
Spółdzielcze	279	36	125	204	Cooperatives
Komunalne (gminne)	107	18	355	89	Municipal (gmina)
Spoleczne czynszowe	–	140	455	155	Public building society
Zakładowe	–	–	4	14	Company

^a Realizowane przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 163. ^b Łącznie z budownictwem indywidualnym przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 163.

^a Realised by natural persons, foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor; see general notes, item 7 on page 163. ^b Including private construction designed for sale or rent; see general notes, item 7 on page 163.

TABL. 13 (118). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA**
DWELLINGS COMPLETED

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Mieszkania.....	13494	16068	18859	19883	Dwellings
miasta	6778	8004	9887	10082	urban areas
wieś	6716	8064	8972	9801	rural areas
Indywidualne ^a	7274	7458	7290	7626	Private ^a
miasta	2282	1885	1841	1936	urban areas
wieś	4992	5573	5449	5690	rural areas
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem ^b	5698	8219	11379	11737	For sale or rent ^b
Spółdzielcze	328	73	25	128	Cooperative
Komunalne (gminne)	156	93	140	306	Municipal (gmina)
Spółeczne czynszowe	36	224	24	86	Public building society
Zakładowe	2	1	1	–	Company
Mieszkania na 1000 zawartych małżeństw	637	911	1029	1094	Dwellings per 1000 marriages contracted
Miasta	582	844	979	1007	Urban areas
Wieś	703	990	1091	1201	Rural areas
Izby	60726	66991	75235	79956	Rooms
miasta	25788	27072	32869	33659	urban areas
wieś	34938	39919	42366	46297	rural areas
Indywidualne ^a	41336	41574	39708	41285	Private ^a
miasta	12849	10598	10016	10415	urban areas
wieś	28487	30976	29692	30870	rural areas
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem ^b	17831	24465	35042	37250	For sale or rent ^b
Spółdzielcze	1079	220	87	409	Cooperative
Komunalne (gminne)	360	166	348	745	Municipal (gmina)
Spółeczne czynszowe	108	559	42	267	Public building society
Zakładowe	12	7	8	–	Company
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m²	1502624	1652942	1762765	1868813	Useful floor area of dwellings in m²
miasta	611926	634543	725692	746300	urban areas
wieś	890698	1018399	1037073	1122513	rural areas
Indywidualne ^a	1089942	1085601	1022851	1072352	Private ^a
miasta	347899	280590	264153	280120	urban areas
wieś	742043	805011	758698	792232	rural areas
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem ^b	386583	549229	729710	771391	For sale or rent ^b
Spółdzielcze	17424	3857	1744	7435	Cooperative
Komunalne (gminne)	6581	3489	6500	13469	Municipal (gmina)
Spółeczne czynszowe	1816	10573	820	4166	Public building society
Zakładowe	278	193	1140	–	Company

a Realizowane przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora (dane za lata 2010, 2015 i 2017 zmieniono); patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 163. b Łącznie z budownictwem indywidualnym przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (dane za lata 2010, 2015 i 2017 zmieniono); patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 163.

a Realised by natural persons, foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor (data for 2010, 2015 and 2017 were changed); see general notes, item 7 on page 163. b Including private construction designed for sale or rent (data for 2010, 2015 and 2017 were changed), see general notes, item 7 on page 163.

TABL. 13 (118). MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA (dok.)

DWELLINGS COMPLETED (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²	111,4	102,9	93,5	94,0	Average useful floor area per dwelling in m²
miasta	90,3	79,3	73,4	74,0	urban areas
wieś	132,6	126,3	115,6	114,5	rural areas
Indywidualne^a	149,8	145,6	140,3	140,6	Private^a
miasta	152,5	148,9	143,5	144,7	urban areas
wieś	148,6	144,4	139,2	139,2	rural areas
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem^b	67,8	66,8	64,1	65,7	For sale or rent^b
Spółdzielcze	53,1	52,8	69,8	58,1	Cooperative
Komunalne (gminne)	42,2	37,5	46,4	44,0	Municipal (gmina)
Społeczne czynszowe	50,4	47,2	34,2	48,4	Public building society
Zakładowe	139,0	193,0	1140,0	–	Company

a Realizowane przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora (dane za lata 2010, 2015 i 2017 zmieniono); patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 163. b Łącznie z budownictwem indywidualnym przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (dane za lata 2010, 2015 i 2017 zmieniono); patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 163.

a Realised by natural persons, foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor (data for 2010, 2015 and 2017 were changed); see general notes, item 7 on page 163. b Including private construction designed for sale or rent (data for 2010, 2015 and 2017 were changed); see general notes, item 7 on page 163.

TABL. 14 (119). MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG LICZBY IZB^aDWELLINGS COMPLETED BY NUMBER OF ROOMS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	W budynkach indywidualnych In private buildings					W budynkach poza indywidualnymi In non-private buildings				
			razem total	w % razem – mieszkania o liczbie izb in % of total – dwellings with specified number of rooms				razem total	w % razem – mieszkania o liczbie izb in % of total – dwellings with specified number of rooms			
				1	2	3	4 i więcej and more		1	2	3	4 i więcej and more
OGÓŁEM..... TOTAL	2010	13494	7274	0,2	1,2	2,8	95,8	6220	5,1	26,9	36,9	31,1
	2015	16068	7458	0,2	0,8	3,0	96,0	8610	6,9	32,6	34,2	26,2
	2017	18859	7290	0,3	1,3	3,5	94,9	11569	4,9	29,9	35,1	30,1
	2018	19883	7626	0,1	0,9	3,7	95,3	12257	4,0	26,5	36,8	32,7
Miasta..... Urban areas	2010	6778	2282	0,5	1,6	3,8	94,1	4496	6,2	29,1	41,9	22,8
	2015	8004	1885	0,3	1,2	3,7	94,7	6119	8,6	40,1	33,4	17,9
	2017	9887	1841	0,4	2,4	3,9	93,3	8046	6,0	34,9	37,9	21,2
	2018	10082	1936	0,2	1,4	4,6	93,7	8146	5,6	32,6	40,8	21,1
Wieś..... Rural areas	2010	6716	4992	0,1	1,0	2,4	96,6	1724	2,3	21,1	23,8	52,8
	2015	8064	5573	0,1	0,7	2,7	96,4	2491	2,8	14,1	36,3	46,8
	2017	8972	5449	0,2	0,9	3,4	95,5	3523	2,3	18,3	28,8	50,6
	2018	9801	5690	0,1	0,7	3,3	95,8	4111	0,8	14,4	29,1	55,7

a Dane za lata 2010, 2015 i 2017 zmieniono; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 163.

a Data for 2010, 2015 and 2017 were changed; see general notes, item 7 on page 163.

TABL. 15 (120). **WODOCIĄGI I KANALIZACJA**

Stan w dniu 31 grudnia

WATER SUPPLY AND SEWAGE SYSTEMS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza w km					Distribution network in km
Wodociągowa	29064,4	31889,4	32332,0	32590,7	Water supply
miasta	5661,7	6372,3	6523,3	6583,5	urban areas
wieś	23402,7	25517,1	25808,7	26007,2	rural areas
Kanalizacyjna ^a	9520,8	13114,9	14264,8	14721,5	Sewage ^a
miasta	4457,1	5377,7	5747,4	5906,6	urban areas
wieś	5063,7	7737,2	8517,4	8814,9	rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt.					Connections leading to residential buildings in pcs
Wodociągowe	481168	567550	584087	597321	Water supply system
miasta	188884	221060	227172	238458	urban areas
wieś	292284	346490	356915	358863	rural areas
Kanalizacyjne	242165	326241	359369	364129	Sewage system
miasta	144062	180227	195257	197115	urban areas
wieś	98103	146014	164112	167014	rural areas
Zdroje uliczne	148	139	132	131	Street outlets
Miasta	64	72	77	95	Urban areas
Wieś	84	67	55	36	Rural areas
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm³	120,4	128,2	128,3	137,1	Consumption of water from water supply systems in households (during the year) in hm³
Miasta:					Urban areas:
w hm ³	69,1	67,2	67,9	70,9	in hm ³
na 1 mieszkańca w m ³	35,8	35,2	35,6	37,3	per capita in m ³
Wieś w hm ³	51,3	61,0	60,4	66,2	Rural areas in hm ³
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm³	105,6	110,0	117,5	118,7	Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm³
W tym oczyszczane	105,6	109,9	117,5	118,7	Of which treated

a Łącznie z kolektorami.

a Including collectors.

TABL. 16 (121). **ODBIORCY ORAZ ZUŻYCIIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**

CONSUMERS AND CONSUMPTION OF ELECTRICITY IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Odbiorcy (stan w dniu 31 XII) w tys.	1150,8	1176,9	1230,3	1292,4	Consumers (as of 31 XII) in thousands
Miasta	721,7	731,7	786,1	799,0	Urban areas
Wieś	429,1	445,3	444,2	493,4	Rural areas
Zużycie (w ciągu roku)					Consumption (during the year)
W GWh	2669,5	2554,1	2681,4	2848,0	In GWh
miasta	1471,0	1349,1	1469,6	1477,7	urban areas
wieś	1198,5	1205,0	1211,8	1370,2	rural areas
W kWh:					In kWh:
miasta: na 1 mieszkańca	762,7	705,9	771,4	777,9	urban areas: per capita
na 1 odbiorcę ^a	2038,2	1843,9	1869,4	1849,5	per consumer ^a
wieś – na 1 odbiorcę ^a	2793,1	2706,2	2728,3	2777,1	rural areas – per consumer ^a

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.

Źródło: dane Ministerstwa Energii.

a The number of consumers as of 31st December was used in calculations.

Source: data of the Ministry of Energy.

TABL. 17 (122). **SIEĆ GAZOWA ORAZ ODBIORCY I ZUŻYCIE GAZU Z SIECI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**

Stan w dniu 31 grudnia

GAS SUPPLY SYSTEM AS WELL AS CONSUMERS AND CONSUMPTION OF GAS FROM GAS SUPPLY SYSTEM IN HOUSEHOLDS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza i przesyłowa w km	13046,5	14803,9	15554,2	15753,5	Distribution and transmission network in km
w tym przesyłowa	2339,6	2632,1	2643,0	2640,5	of which transmission
miasta	240,4	264,9	236,7	235,5	urban areas
wieś.....	2099,2	2367,2	2406,3	2405,0	rural areas
Miasta	5189,3	5648,2	5904,9	5942,7	Urban areas
Wieś.....	7857,2	9155,7	9649,3	9810,8	Rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt.	215192	242797	284520	290886	Connections leading to residential and non-residential buildings in pcs
Miasta	148099	160073	179049	181496	Urban areas
Wieś.....	67093	82724	105471	109390	Rural areas
Odbiorcy gazu z sieci^a w tys.	554,8	570,8	592,1	603,2	Consumers of gas from gas supply system^a in thousands
Miasta	474,0	469,7	479,9	483,6	Urban areas
Wieś.....	80,8	101,1	112,2	119,6	Rural areas
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku)					Consumption of gas from gas supply system (during the year)
W GWh ^b	478,7	4179,4	4891,9	4878,3	In GWh ^b
miasta	356,4	3007,4	3449,2	3385,0	urban areas
wieś	122,4	1171,9	1442,8	1493,2	rural areas
Na 1 mieszkańca w kWh ^c	139,1	1203,1	1403,7	1397,5	Per capita in kWh ^c
miasta	184,8	1573,6	1810,5	1781,8	urban areas
wieś	80,9	749,9	913,2	938,6	rural areas

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b, c W 2010 r. w jednostkach naturalnych: b – hm³, c – m³.a Including consumers using collective gas-meter. b, c In 2010 in natural units: b – hm³, c – m³.TABL. 18 (123). **OGRZEWNICTWO**

Stan w dniu 31 grudnia

HOUSE-HEATING

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Sieć ciepła w km.....	1250,0	1744,2	1702,1	1779,1	1653,3	125,8	Heating network in km
w tym przesyłowa	761,6	1046,0	1009,1	1057,4	1000,5	56,9	of which transmission
Kotłownie	1804	2992	3040	2887	2203	684	Boiler rooms
Sprzedaż energii ciepłej (w ciągu roku) w TJ.....	16087,9	11460,9	12672,5	12129,9	11713,8	416,1	Sale of heating energy (during the year) in TJ
Kubatura budynków ogrzewanych centralnie w dam ³	136271	180397	187155	189285	177731	11553	Cubature of buildings with central heating in dam ³
w tym budynków mieszkalnych	93013	90325	94197	95700	92607	3093	of which residential buildings

TABL. 19 (124). **LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI WODOCIĄGOWEJ, KANALIZACYJNEJ I GAZOWEJ**
POPULATION USING WATER SUPPLY, SEWAGE AND GAS SUPPLY SYSTEMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Ludność w tys. – korzystająca ^a z:					Population in thousands – using ^a :
wodociągu	3189,6	3349,9	3366,0	3373,5	water supply system
miasta	1863,7	1866,3	1862,6	1858,4	urban areas
wieś.....	1325,9	1483,6	1503,4	1515,1	rural areas
kanalizacji.....	2102,9	2454,2	2506,3	2517,9	sewage system
miasta	1664,1	1746,2	1750,6	1746,7	urban areas
wieś.....	438,8	708,0	755,8	771,1	rural areas
gazu	1651,0	1646,0	1669,0	1685,9	gas supply system
miasta	1353,3	1299,9	1295,6	1291,0	urban areas
wieś.....	297,7	346,1	373,4	344,9	rural areas
Ludność – w % ogółu ludności ^b – korzystająca ^a z:					Population – in % of total population ^b – using ^a :
wodociągu	92,5	96,4	96,5	96,6	water supply system
miasta	96,7	97,9	97,9	98,0	urban areas
wieś.....	87,3	94,6	94,8	94,8	rural areas
kanalizacji.....	61,0	70,6	71,8	72,1	sewage system
miasta	86,3	91,6	92,0	92,1	urban areas
wieś.....	28,9	45,1	47,7	48,3	rural areas
gazu.....	47,9	47,4	47,8	48,3	gas supply system
miasta	70,2	68,2	68,1	68,1	urban areas
wieś.....	19,6	22,1	23,5	24,7	rural areas

a Dane szacunkowe. b Na podstawie bilansów.

a Estimated data. b Based on balances.

Uwagi ogólne

1. System edukacji w Polsce funkcjonuje zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (tekst jednolity Dz. U. z 2018 poz. 996 z późn. zm.), ustawą o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1457) oraz ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1668 z późn. zm.).

Od 1 września 2017 r. rozpoczęto reformę systemu edukacji, która docelowo wprowadza 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 2-letnią branżową szkołę II stopnia oraz likwiduje gimnazja.

W wyniku wdrażania nowego systemu edukacji w roku szkolnym 2018/19:

- 1) w szkołach podstawowych kształcą się pierwszy rocznik uczniów realizujących program klasy siódmej, co skutkuje brakiem absolwentów z roku szkolnego 2016/17 i 2017/18 (przejście z 6- na 8-letnią szkołę podstawową),
- 2) nie odbył się nabór do klasy pierwszej gimnazjów, które ulegają likwidacji,
- 3) w branżowych szkołach I stopnia pozostali jeszcze uczniowie oddziałów zasadniczych szkół zawodowych.

2. Prezentowane dane obejmują:

- 1) placówki wychowania przedszkolnego;
- 2) szkoły dla dzieci i młodzieży oraz dla dorosłych:
 - a) podstawowe,
 - b) gimnazja,
 - c) ponadgimnazjalne i ponadpodstawowe;
- 3) szkoły policealne;
- 4) uczelnie;
- 5) specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze;
- 6) placówki pozaszkolne.

3. Dane obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwo) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

4. Szkoły (z wyjątkiem uczelni) i placówki mogą być publiczne, niepubliczne oraz niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych. Szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli realizuje minimum programowe oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej, umożliwiające uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Jednostki administracji centralnej (rzą-

General notes

1. The educational system in Poland functions according to the Law on School Education of 14th December 2016 (uniform text Journal of Laws 2018 item 996, with later amendments), the Education System Law of 7th September 1991 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1457) and the Higher Education Law and Science Law of 20th July 2018 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1668, with later amendments).

The reform of the education system began on 1st September 2017, eventually implementing 8-year primary school, 4-year general secondary school, 5-year technical secondary school, 3-year stage I sectoral vocational school, 2-year stage II sectoral vocational school. Lower secondary schools are being phased out.

As a result of the reform of the education system introduced in the 2018/19 school year:

- 1) the first cohort of pupils following the eighth grade curriculum attends primary schools, which results in the lack of graduates from the 2016/17 and 2017/18 school years (transition from a 6-year to 8-year primary school),
- 2) there was no recruitment to the first grade of lower secondary schools which are being phased out,
- 3) the remaining students enrolled in basic vocational school sections are pursuing their education in stage I sectoral vocational schools.

2. The presented data include:

- 1) pre-primary establishments;
- 2) schools for children, youth and adults:
 - a) primary schools,
 - b) lower secondary schools,
 - c) upper secondary and post-primary schools;
- 3) post-secondary schools;
- 4) higher education institutions;
- 5) special education and care centres, youth educational centres, youth sociotherapy centres and rehabilitation and education centres;
- 6) extracurricular institutions.

3. Data comprise schools and establishments managed by central (government) administration units and local government units (gminas, powiats and voivodship), as well as by other legal and natural persons.

4. Schools (with the exception of higher education institutions) and establishments can be public, non-public and non-public with the competence of a public school. A non-public school can obtain the competence of a public school, if it implements the minimum curriculum and applies the principles of classifying and promoting pupils and students as established by the Minister of National Education, allowing students to obtain state certificates or

dowej) i jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne. Szkoły podstawowe i gimnazja mogą być tylko publiczne lub niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych.

Uczelnie mogą być publiczne i niepubliczne; uczelnie niepubliczne tworzone są na podstawie zezwolenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

5. Szkoły dla dzieci i młodzieży (łącznie ze specjalnymi) obejmują:

- 1) **szkoły podstawowe**, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych), szkoły filialne (bez szkół specjalnych), szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych (bez szkół specjalnych), realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej;
- 2) **gimnazja**;
- 3) 3-letnie **szkoły specjalne przysposabiające do pracy**;
- 4) 3-letnie **branżowe szkoły I stopnia** (do roku szkolnego 2016/17 2-, 3-letnie **zasadnicze szkoły zawodowe**);
- 5) 3-letnie **licea ogólnokształcące**, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych);
- 6) 4-letnie **technika**;
- 7) **ogólnokształcące szkoły artystyczne** dające uprawnienia zawodowe (bez szkół specjalnych), które prezentuje się z wyłączeniem szkół realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne;
- 8) funkcjonujące w latach szkolnych:
 - 2002/03–2013/14 – 3-letnie licea profilowane,
 - 2004/05–2013/14 – 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące,
 - 2004/05–2013/14 – 3-letnie technika uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych.

6. Szkoły policealne – kształcące w formie dziennej, wieczorowej, zaocznej i stacjonarnej – obejmują:

- 1) szkoły policealne (1-, 1,5- lub 2-letnie), łącznie ze specjalnymi;
- 2) kolegia pracowników służb społecznych (3-letnie);
- 3) funkcjonujące do roku szkolnego 2015/16 nauczycielskie kolegia języków obcych (3-letnie) i kolegia nauczycielskie (3-letnie), w których absolwentom nie nadawano tytułu licencjata.

7. Uczelnie realizują kształcenie w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Informacje z zakresu uczelni:

- 1) do roku akademickiego 2015/16 podawano łącznie z nauczycielskimi kolegiami języków obcych i kolegiami nauczycielskimi, w których absolwentom nadawano tytuł licencjata;
- 2) obejmują cudzoziemców studiujących w Polsce (w tym studiujący w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą);
- 3) nie obejmują Polaków studiujących za granicą (z wyjątkiem osób studiujących w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą);
- 4) do roku akademickiego 2012/13 nie obejmują uczelni resortu obrony narodowej.

Studentów i absolwentów wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych uczelni łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawowymi jednostkami organizacyjnymi.

diplomas. Central (government) administration units and local government units can administer public schools only. Primary schools and lower secondary schools can only be public schools or non-public schools with the competence of public schools.

Higher education institutions can be public and non-public; non-public higher education institutions are established on the basis of a permit of the Minister of Science and Higher Education.

5. Schools for children and youth (including special schools) include:

- 1) **primary schools** including sports schools and athletic schools (excluding special schools), branch schools (excluding special schools), art schools not leading to professional certification (excluding special schools) simultaneously conducting a primary school curriculum;
- 2) **lower secondary schools**;
- 3) 3-year **special job-training schools**;
- 4) 3-year **stage I sectoral vocational schools** (until the 2016/17 school year 2-, 3-year **basic vocational schools**);
- 5) 3-year **general secondary schools**, including sports schools and athletic schools (excluding special schools);
- 6) 4-year **technical secondary schools**;
- 7) **general art schools** leading to professional certification (excluding special schools), with the exception of schools providing art education only;
- 8) schools operating in the school years:
 - 2002/03–2013/14 – 3-year specialised secondary schools,
 - 2004/05–2013/14 – 2-year supplementary general secondary schools,
 - 2004/05–2013/14 – 3-year supplementary technical secondary schools for graduates of basic vocational schools.

6. Post-secondary schools – educating in day, evening, extramural and full-time mode – comprise:

- 1) post-secondary schools (1-, 1,5- or 2-year), including special schools;
- 2) colleges of social work (3-year);
- 3) foreign language teacher training colleges (3-year) and teacher training colleges (3-year) operating until the 2015/16 school year, in which graduates did not obtain the Bachelor's degree.

7. Higher education institutions provide full-time and part-time programmes of education. Data regarding higher education institutions:

- 1) until the 2015/16 academic year, included foreign language teacher training colleges and teacher training colleges in which graduates obtained the Bachelor's degree;
- 2) comprise foreigners studying in Poland (including students at branch units of Polish higher education institutions operating abroad);
- 3) do not include Poles studying abroad (with an exception of persons at branch units of Polish higher education institutions operating abroad);
- 4) until the 2012/13 academic year, do not include higher schools of the Ministry of National Defence.

Data on students and graduates are given according to the seats of higher education institutions including their branches and branch basic organisational units.

8. Szkoły dla dorosłych kształcące w formie stacjonarnej i zaocznej – obejmują:

- 1) szkoły podstawowe dla dorosłych;
- 2) gimnazja dla dorosłych;
- 3) 3-letnie licea ogólnokształcące dla dorosłych;
- 4) funkcjonujące w latach szkolnych:
 - 2002/03–2014/15 – 2-, 3-letnie zasadnicze szkoły zawodowych dla dorosłych oraz 4-letnie technika dla dorosłych,
 - 2004/05–2013/14 – 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych,
 - 2004/05–2015/16 – 3-letnie technika uzupełniające dla dorosłych na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej,
 - 2002/03–2012/13 – 3-letnie licea profilowane dla dorosłych.

9. Szkoły specjalne organizowane są dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dla młodzieży niepełnosprawnej. Kształcenie może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Kształcenie specjalne odbywa się w szkołach ogólnodostępnych (w których tworzone są oddziały specjalne lub klasy integracyjne i ogólnodostępne), w funkcjonujących samodzielnie szkołach specjalnych oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, innych placówkach oświatowo-wychowawczych lub w placówkach wykonujących działalność leczniczą (łącznie z zakładami lecznictwa uzdrowiskowego).

10. Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze są to placówki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w wieku 3 lat i więcej, które z racji niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do przedszkola lub szkoły.

11. Młodzieżowe ośrodki wychowawcze przeznaczone są dla młodzieży niedostosowanej społecznie. Zadaniem ośrodków jest eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia, zgodnie z normami prawnymi i społecznymi.

12. Młodzieżowe ośrodki socjoterapii są placówkami dla młodzieży niedostosowanej społecznie, z zaburzeniami zachowania i zagrożonej uzależnieniem w stopniu utrudniającym realizację zadań życiowych bez udzielenia specjalnej pomocy.

13. Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze są placówkami umożliwiającymi dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim realizację obowiązku szkolnego poprzez uczestnictwo w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych.

14. Zadaniem wychowania pozaszkolnego jest stwarzanie młodzieży warunków sprzyjających rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień oraz rekreacji i wypoczynku w czasie wolnym od zajęć szkolnych.

Do placówek **wychowania pozaszkolnego** zaliczono: pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe i inne placówki publiczne i niepubliczne.

15. Internat to placówka opiekuńczo-wychowawcza przeznaczona dla młodzieży uczęszczającej do szkół ogólnokształcących i zawodowych zlokaliz-

8. Schools for adults – educating in full-time and part-time mode – comprise:

- 1) primary schools for adults;
- 2) lower secondary schools for adults;
- 3) 3-year general secondary schools for adults;
- 4) schools operating in the school years:
 - 2002/03–2014/15 – 2-, 3-year basic vocational schools for adults and 4-year technical secondary schools for adults,
 - 2004/05–2013/14 – 2-year supplementary secondary schools for adults for graduates of basic vocational schools,
 - 2004/05–2015/16 – 3-year supplementary technical secondary schools for adults based on the curriculum of basic vocational school,
 - 2002/03–2012/13 – 3-year specialised secondary schools for adults.

9. Special schools are organised for children and youth with special educational needs, including youth with disabilities. Education may be conducted within the school system or individually. Education is provided in mainstream schools (in which special or integrated and mainstream sections are established), in special schools operating independently, as well as in special educational care centres, other educational institutions or in the units performing health care activities (including health resort treatment).

10. Special education care centres are facilities for disabled children and youth aged 3 years and more who cannot, due to their disability, attend a regular pre-school or a school.

11. Youth education centres are intended for socially maladjusted youth. The goal of the centres is to eliminate the causes and manifestations of the social maladjustment as well as to prepare the young people for independent life, compliant with legal and social norms.

12. Youth sociotherapy centres are facilities intended for socially maladjusted youth having behavioural disorders and susceptible to addiction to a degree affecting performance of life tasks without receiving special assistance.

13. Rehabilitation and education centres are facilities enabling children and youth with a profound intellectual retardation to fulfil their schooling obligation through participating in rehabilitation and education classes.

14. The task of **extracurricular education** to provide children and youth with conditions for development of interests and aptitudes, as well as rest and recreation in their leisure time.

Extracurricular education establishments include: youth centres, cultural establishments for youth, extracurricular interest groups, interschool sport centres and other public and non-public establishments.

15. Boarding school is a care and educational facility designated for youth attending general and vocational schools located outside their place of

zowanych poza stałym miejscem zamieszkania. **Bursa** to międzyszkolna placówka pełniąca funkcję internatu.

16. Dane o nauczycielach, poza nauczycielami akademickimi, dotyczą nauczycieli (łącznie z nauczycielami religii) zatrudnionych przy realizacji obowiązków zajęć edukacyjnych, tj. bez wychowawców świetlic, bibliotekarzy, prowadzących wyłącznie zajęcia pozalekcyjne itp.

Dane o **nauczycielach akademickich** zaprezentowano według faktycznej lokalizacji uczelni oraz ich jednostek zamiejscowych i dotyczą zatrudnionych na stanowiskach: profesora, docenta, adiunkta, asystenta oraz zatrudnionych na pozostałych stanowiskach dydaktycznych: starszego wykładowcy, wykładowcy, lektora, instruktora, dyplomowanego bibliotekarza i dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej.

Dane o nauczycielach dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

17. Studia podyplomowe – forma kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje co najmniej pierwszego stopnia, prowadzona między innymi w uczelni, instytucie naukowym PAN, kończąca się uzyskaniem kwalifikacji podyplomowych.

18. Studia doktoranckie (studia trzeciego stopnia), prowadzone przez uprawnioną jednostkę organizacyjną uczelni, instytut naukowy PAN, instytut badawczy lub międzynarodowy instytut naukowy działający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej utworzony na podstawie odrębnych przepisów, na które są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje drugiego stopnia, kończące się uzyskaniem kwalifikacji trzeciego stopnia.

19. Dane dotyczące:

- 1) wychowania przedszkolnego, szkół (poza uczelniami) oraz specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, wychowania pozaszkolnego oraz internatów i burs podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego;
- 2) uczelni – prezentuje się według stanu w dniu 31 grudnia (do roku akademickiego 2017/18 – w dniu 30 listopada); studenci są wykazywani tyle razy na ile kierunkach studiują; dane o absolwentach dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych; dane o absolwentach dotyczą osób, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r. (do roku akademickiego 2017/18 absolwenci wykazywani byli z danego roku akademickiego).

20. Współczynnik skolaryzacji:

- 1) **brutto** jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 grudnia) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania;

permanent residence. A **dormitory** is an interschool facility serving as a boarding school.

16. Data regarding teachers, excluding academic teachers, concern teachers (including teachers of religion) employed to implement compulsory educational programmes, i.e. excluding day-room teachers and librarians conducting exclusively extracurricular activities, etc.

Data regarding **academic teachers** are presented by actual seat of higher education institutions and their branch units and concern the positions of: professor, associate professor, assistant professor and assistant lecturer, as well as other didactic positions: senior lecturer, lecturer, foreign language teacher, instructor, certified librarian and certified personnel dealing with scientific documentation.

Data regarding teachers concern full-time and part-time paid employees converted into full time equivalent units.

17. Non-degree postgraduate programmes – a level of education open to holders of first cycle degree and provided by, i.e., a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, leading to the award of postgraduate qualifications.

18. Doctoral studies (third-cycle programmes), open to holders of the second cycle qualification and lead upon successful completion to the award of a third cycle qualification conferred by an authorised academic unit of a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, a research institute or an international scientific institute established under separate legislation and active on the territory of the Republic of Poland.

19. Data regarding:

- 1) pre-primary education, schools (excluding higher education institutions) as well as special education and care centres, youth educational centres, youth sociotherapy centres and rehabilitation and education centres, extracurricular education, as well as boarding schools and dormitories are given as of the beginning of the school year; data concerning graduates – as of the end of the school year;
- 2) higher education institutions – are presented as of 31st December (until the 2017/18 academic year – as of 30th November); students are listed as many times as many courses they are enrolled in; data regarding graduates concern the number of issued university diplomas; data regarding graduates concern persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018 (until the 2017/18 academic year, graduates were shown as of a given academic year).

20. Enrolment rate:

- 1) **gross** – is the ratio of the number of pupils or students (as of the beginning of the school year) at a given level of education (regardless of age) to the population (as of 31st December) in the age group defined as corresponding to this level of education;

2) **netto** jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 grudnia) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

21. Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o uczelniach, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Od roku akademickiego 2017/18 dane o szkołach wyższych, z wyjątkiem danych o części uczelni teologicznych, opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

22. Dane (poza uczelniami i szkołami dla dorosłych) prezentuje się, jeśli nie zaznaczono inaczej, łącznie ze szkołami specjalnymi.

2) **net** – is the ratio of the number of pupils or students (as of the beginning of the school year) at a given level of education (in a given age group) to the population (as of 31st December) in the age group defined as corresponding to this level of education.

21. The presented information, excluding the data on higher education institutions, has been compiled on the basis of the Educational Information System administered by the Ministry of National Education.

Since the 2017/18 academic year, data on higher education institutions, excluding the data on a part of schools of theology, have been compiled on the basis of the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on administered by the Ministry of Science and Higher Education

22. Data (excluding higher education institutions and schools for adults) are presented together with special schools, if not otherwise stated.

TABL. 1 (125). EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA
EDUCATION BY LEVEL

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
SZKOŁY SCHOOLS					
Szkoły:					Schools:
podstawowe.....	1257	1223	1328	1320	primary
gimnazja	659	679	142	114	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy.....	39	47	49	49	special job-training
branżowe I stopnia ^a	166	150	142	149	stage I sectoral vocational ^a
licea ogólnokształcące ^b	230	184	177	176	general secondary ^b
technika ^c	206	169	164	159	technical secondary ^c
artystyczne ogólnokształcące ^d	6	6	6	6	general art ^d
policealne	294	200	179	161	post-secondary
dla dorosłych	374 ^e	171	151	141	for adults
podstawowe.....	1	–	9	10	primary
gimnazja	14	15	3	2	lower secondary
licea ogólnokształcące ^b	248	156	139	129	general secondary ^b
technika ^c	12	–	x	x	technical secondary ^c
Uczelnie.....	39	37	33	32	Higher education institutions
NAUCZYCIELE ^f TEACHERS ^f					
Szkoły:					Schools:
podstawowe ^g	16295	18192	21304	24475	primary ^g
gimnazja ^g	10259	9558	6217	3132	lower secondary ^g
branżowe I stopnia ^{agh}	1687	1582	1582	1538	stage I sectoral vocational ^{agh}
licea ogólnokształcące ^{bg}	4370	3460	3314	3219	general secondary ^{bg}
technika ^{cgi}	4347	3992	4142	4205	technical secondary ^{cgi}
policealne	864	616	628	538	post-secondary
Uczelnie ^k	9851	9318	9095	8920	Higher education institutions ^k
UCZNIOWIE I STUDENCI PUPILS AND STUDENTS					
Wychowanie przedszkolne ^l	29431	40259	35883	37237	Pre-primary education ^l
Szkoły:					Schools:
podstawowe.....	209781	247900	263242	301387	primary
gimnazja	119102	104157	68843	34536	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy.....	878	966	1046	1059	special job-training

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b, c W roku szkolnym 2010/11 łącznie z: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi, c – technikami uzupełniającymi (w przypadku szkół dla dorosłych również w roku szkolnym 2015/16). d Dające uprawnienia zawodowe; ponadto funkcjonowały szkoły artystyczne realizujące wyłącznie kształcenie artystyczne – w roku szkolnym: 2010/11 – 11 szkół, 2015/16 – 10, 2017/18 – 11, 2018/19 – 10. e Łącznie z 5 zasadniczymi szkołami zawodowymi nieuwzględnionymi w dalszym podziale. f Patrz uwagi ogólne, ust. 16 na str. 179. g–i Łącznie ze szkołami: g – dla dorosłych, h – specjalnymi przysposabiającymi do pracy, i – ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe. k Nauczyciele akademicy. l Dotyczy dzieci w wieku 6 lat, w roku szkolnym 2015/16 w wieku 5 lat, objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, ujętych również w tabl. 32 na str. 205.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b, c In the 2010/11 school year including: b – supplementary general secondary and specialised secondary, c – supplementary technical secondary (in the case of schools for adults also in the 2015/16 school year). d Leading to professional certification; there were also art schools giving only artistic education in the school year: 2010/11 – 11 schools, 2015/16 – 10, 2017/18 – 11, 2018/19 – 10. e Including 5 basic vocational schools, not included in further division. f See general notes, item 16 on page 179. g–i Including schools: g – for adults, h – special job-training schools, i – general secondary art schools leading to professional certification. k Academic teachers. l Concerns children aged 6, in the 2015/16 school year aged 5, attending pre-primary education establishments also described in table 32 on page 205.

TABL. 1 (125). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (dok.)**

EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
UCZNIOWIE I STUDENCI (dok.) PUPILS AND STUDENTS (cont.)					
Szkoły (dok.):					Schools (cont.):
branżowe I stopnia ^a	26814	22984	20619	19455	stage I sectoral vocational ^a
licea ogólnokształcące ^b	56197	43346	40494	40033	general secondary ^b
technika ^c	51059	46248	47126	48149	technical secondary ^c
artystyczne ogólnokształcące ^d	961	930	957	949	general art ^d
policealne	25040	20991	18924	17901	post-secondary
dla dorosłych	28404 ^e	17009	14714	13614	for adults
podstawowe	196	–	19	144	primary
gimnazja	1384	946	695	429	lower secondary
licea ogólnokształcące ^b	20638	16063	14000	13041	general secondary ^b
technika ^c	5975	–	x	x	technical secondary ^c
Uczelnie	170961	140135	130294	123637	Higher education institutions
ABSOLWENCI GRADUATES					
Szkoły:					Schools:
podstawowe	36140	34029	x	.	primary
gimnazja	38602	33917	33248	.	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	169	208	222	.	special job-training
zasadnicze zawodowe	9403	7325	6288	.	basic vocational
licea ogólnokształcące ^b	18809	14267	13145	.	general secondary ^b
technika ^c	12214	10305	10206	.	technical secondary ^c
artystyczne ogólnokształcące ^d	182	148	158	.	general art ^d
policealne	6565	6263	6261	.	post-secondary
dla dorosłych	6944 ^f	4933	4541	.	for adults
podstawowe	10	–	x	.	primary
gimnazja	365	325	279	.	lower secondary
licea ogólnokształcące ^b	5208	4608	4262	.	general secondary ^b
technika ^c	1299	–	x	x	technical secondary ^c
Uczelnie	47865	36073	32240 ^g	.	Higher education institutions

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b, c W roku szkolnym 2010/11 łącznie z: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi, c – technikami uzupełniającymi (w przypadku szkół dla dorosłych również w roku szkolnym 2015/16). d Dające uprawnienia zawodowe; ponadto w szkołach artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne w roku szkolnym: 2010/11 – 691 uczniów i 66 absolwentów, 2015/16 – 612 uczniów i 57 absolwentów, 2017/18 – 858 uczniów i 91 absolwentów, 2018/19 – 816 uczniów. e łącznie z 211 uczniami szkół zasadniczych zawodowych, nieuwzględnionymi w dalszym podziale. f łącznie z 62 absolwentami szkół zasadniczych zawodowych, nieuwzględnionych w dalszym podziale. g Osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b, c In the 2010/11 school year including: b – supplementary general secondary and specialised secondary, c – supplementary technical secondary (in the case of schools for adults also in the 2015/16 school year). d Leading to professional certification; also in art schools giving only artistic education in the school year: 2010/11 – 691 students and 66 graduates, 2015/16 – 612 students and 57 graduates, 2017/18 – 858 students and 91 graduates, 2018/19 – 816 students. e Including 211 basic vocational school students not included in further division. f Including 67 basic vocational school graduates not included in further division. g Persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018.

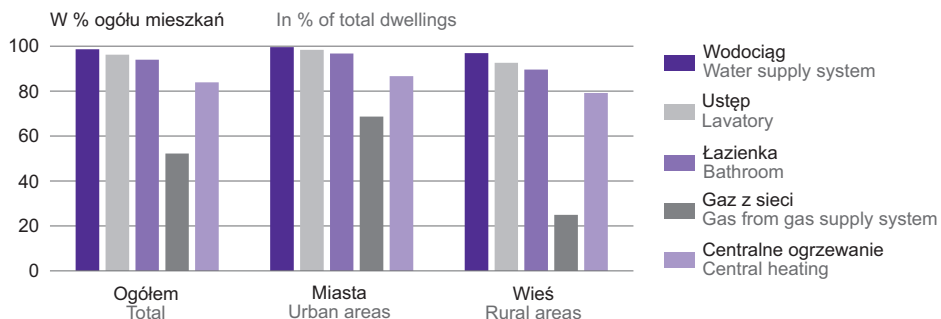
Source: data of the Ministry of National Education and of the Ministry of Science and Higher Education.

MIESZKANIA WYPOSAŻONE W INSTALACJE W 2018 R.

Stan w dniu 31 grudnia

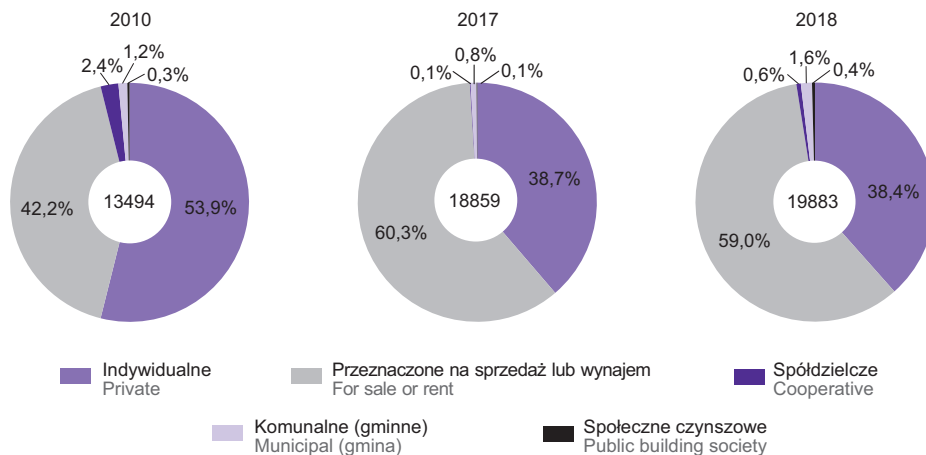
DWELLINGS FITTED WITH INSTALLATIONS IN 2018

As of 31st December

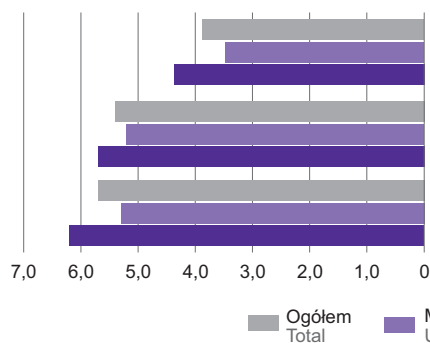

MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA

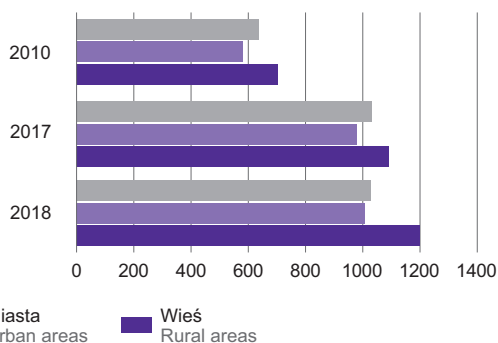
DWELLINGS COMPLETED

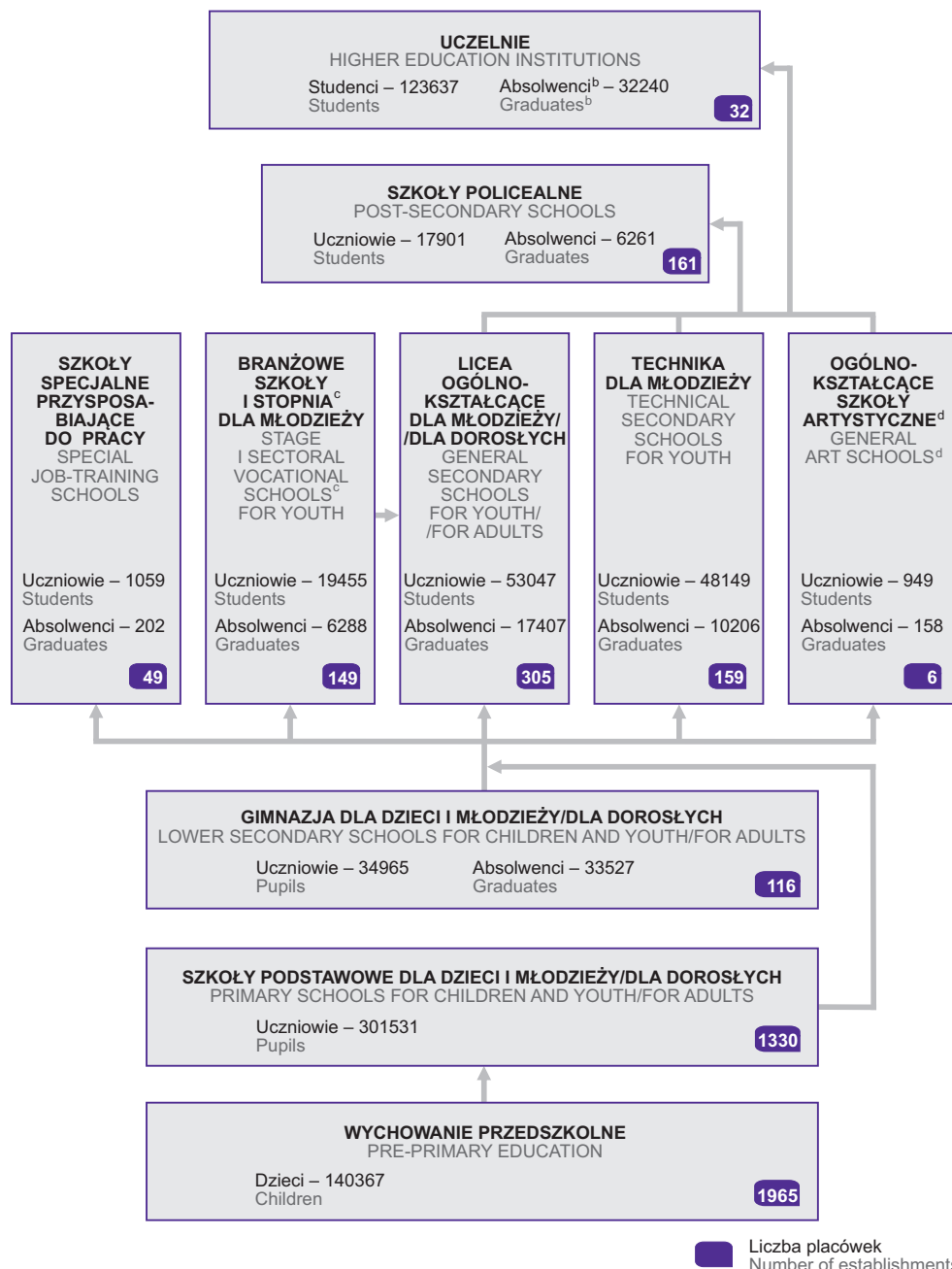
NA 1000 LUDNOŚCI
PER 1000 POPULATION

NA 1000 ZAWARTYCH MAŁŻEŃSTW
PER 1000 MARRIAGES CONTRACTED

EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA W ROKU SZKOLNYM 2018/19^a
EDUCATION BY EDUCATIONAL LEVEL IN THE 2018/19 SCHOOL YEAR^a

^a Stan na początku roku szkolnego. Absolwenci z roku szkolnego 2017/18. ^b Osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r. ^c Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. ^d Dające uprawnienia zawodowe.

^a As of beginning of the school year. Graduates from the 2017/18 school year. ^b Persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018. ^c Including basic vocational school sections. ^d Leading to professional certification.

TABL. 2 (126). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Szkoły podstawowe.... Primary schools	1257	1223	1328	1320	209781	247900	263242	301387	36140	34029	x
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	3	1	3	4	143	130	150	172	25	20	x
Jednostki samorządu terytorialnego..... Local government units	1182	1069	1125	1118	203015	234534	245875	281098	35171	32312	x
Organizacje społeczne i stowarzyszenia Social organisations and associations	40	94	109	107	3127	6690	8252	9658	545	946	x
Organizacje wyznanio- we Religious organisations	7	10	16	16	1625	2260	2887	3636	246	326	x
Pozostałe..... Others	25	49	75	75	1871	4286	6078	6823	153	425	x
Gimnazja..... Lower secondary schools	659	679	142	114	119102	104157	68843	34536	38602	33917	33248
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	5	4	2	2	77	32	11	3	43	16	13
Jednostki samorządu terytorialnego..... Local government units	584	579	87	63	113376	96859	63450	31770	36918	31509	30707
Organizacje społeczne i stowarzyszenia Social organisations and associations	30	44	28	25	2520	2987	2241	1148	756	959	1015
Organizacje wyznanio- we Religious organisations	13	15	5	5	1721	2065	1505	779	576	651	722
Pozostałe..... Others	27	37	20	19	1408	2214	1636	836	309	782	791
Branżowe szkoły I stopnia^{ab}..... Stage I sectoral voca- tional schools^{ab}	205	197	191	198	27692	23950	21665	20514	9572	7533	6510
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	5	5	5	5	97	67	57	57	41	25	17
Jednostki samorządu terytorialnego..... Local government units	195	180	173	179	26950	22928	20580	19387	9337	7233	6243
Organizacje społeczne i stowarzyszenia Social organisations and associations	1	5	7	6	40	192	343	383	14	54	38
Pozostałe..... Others	4	7	6	8	605	763	685	687	180	221	212

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. b Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. b Including special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections.

TABL. 2 (126). SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (cd.)

SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Licea ogólnokształcące^a..... General secondary schools^a	230	184	177	176	56197	43346	40494	40033	18809	14267	13145
Jednostki samorządu terytorialnego..... Local government units	200	153	142	141	54139	41221	38108	37294	18142	13564	12460
Organizacje społeczne i stowarzyszenia..... Social organisations and associations	5	5	4	5	218	289	316	328	82	93	97
Organizacje wyznaniowe..... Religious organisations	9	8	9	8	884	876	871	965	287	294	248
Pozostałe..... Others	16	18	22	22	956	960	1199	1446	298	316	340
Technika^b..... Technical secondary schools^b	212	175	170	165	52020	47178	48083	49098	12396	10453	10364
Jednostki administracji centralnej (rządowej)..... Central (government) administration units	7	7	8	8	1044	1032	1162	1318	236	178	251
Jednostki samorządu terytorialnego..... Local government units	197	155	147	142	49941	44874	45328	45752	11924	10059	9862
Organizacje społeczne i stowarzyszenia..... Social organisations and associations	1	–	1	1	53	–	99	141	–	–	–
Organizacje wyznaniowe..... Religious organisations	1	2	2	2	65	53	75	206	19	12	–
Pozostałe..... Others	6	11	12	12	917	1219	1419	1681	217	204	251
Szkoły policealne..... Post-secondary schools	294	200	179	161	25040	20991	18924	17901	6565	6263	6261
Jednostki administracji centralnej (rządowej)..... Central (government) administration units	6	4	3	5	459	231	242	269	194	114	108
Jednostki samorządu terytorialnego..... Local government units	72	43	33	29	5989	3001	2380	1749	1752	1174	856
Organizacje społeczne i stowarzyszenia..... Social organisations and associations	20	11	7	5	739	265	150	85	334	140	81
Pozostałe..... Others	196	142	136	122	17853	17494	16152	15798	4285	4835	5216

a, b Łącznie z: a – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi (w roku szkolnym 2010/11), b – technikami uzupełniającymi (w roku szkolnym 2010/11) i artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a, b Including: a – supplementary general and specialised secondary schools (in the 2010/11 school year), b – supplementary technical secondary schools (in the 2010/11 school year) and general art schools leading to professional certification.

TABL. 2 (126). SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (dok.)

SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Uczelnie Higher education institutions	39	37	33	32	170961	140135	130294	123637	47865	36073	32240^a
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	13	13	13	13	116529	103473	95036	87289	31382	26106	24266
Pozostałe	26	24	20	19	54432	36662	35258	36348	16483	9967	7974
Szkoły dla dorosłych.. Schools for adults	374	171	151	141	28404	17009	14714	13614	6944	4933	4541
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	4	2	2	3	134	63	67	75	41	25	12
Jednostki samorządu terytorialnego	144	66	61	60	9592	5222	4257	3909	2155	1406	1344
Organizacje społeczne i stowarzyszenia	31	13	12	9	1577	886	641	495	571	363	212
Pozostałe	195	90	76	69	17101	10838	9749	9135	4177	3139	2973

a Osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

a Persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018.

Source: data of the Ministry of National Education and of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 3 (127). UCZNIOWIE WEDŁUG GRUP WIEKU

PUPILS AND STUDENTS BY AGE GROUPS

GRUPY WIEKU AGE GROUPS	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19
	w % ludności danej grupy wieku in % of population of given age group			
7–14 lat ^a	97,5	93,9	96,6	96,9
15 ^b	98,1	96,9	96,4	96,5
16–18	96,3	96,0	95,9	95,8
19–21 lat	27,0	26,0	25,6	24,5

a W roku szkolnym 2010/11 – grupa wieku 7–12 lat, w roku szkolnym 2015/16 – grupa wieku 6–12 lat, a w roku szkolnym 2017/18 – grupa wieku 7–13 lat. b W latach szkolnych 2010/11–2016/17 – grupa wieku 13–15 lat, a w roku szkolnym 2017/18 – grupa wieku 14–15 lat.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year – age group 7–12, in the 2015/16 school year – age group 6–12, and in the 2017/18 school year – age group 7–13. b In the 2010/11–2016/17 school years – age group 13–15, and in the 2017/18 school year – age group 14–15.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 4 (128). WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI
ENROLLMENT RATE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Grupy wieku Age groups	2010/11			2015/16			2017/18			2018/19		
		ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females
		w % in %											
BRUTTO GROSS													
Szkoły: Schools:													
podstawowe ^a primary ^a	7–14	100,3	100,7	99,9	94,2	94,0	94,4	97,3	97,6	97,0	97,5	98,0	97,0
gimnazja ^b lower secondary ^b	15	102,9	104,9	100,8	101,9	103,2	100,5	104,0	104,3	103,7	104,5	104,5	104,4
branżowe I stopnia ^{cd} stage I sectoral vocational ^{cd}	16–18	20,9	27,8	13,6	21,8	28,2	15,0	20,6	27,0	13,8	19,9	26,5	12,9
licea ogólnokształcące ^e general secondary ^e	16–18	57,4	46,3	69,1	54,0	44,2	64,3	51,8	41,2	63,0	51,5	40,1	63,5
technika ^f technical secondary ^f	16–18	43,4	49,6	36,8	42,8	47,7	37,8	45,7	51,5	39,6	47,6	53,6	41,3
policealne post-secondary	19–21	16,6	11,6	21,7	17,4	9,7	25,5	16,8	9,7	24,3	16,4	9,3	23,7
NETTO NET													
Wychowanie przedszkolne ^g Pre-primary education ^g	6	87,0	88,2	85,8	98,2	98,2	98,2	92,6	93,7	91,4	97,5	98,3	96,7
Szkoły: Schools:													
podstawowe ^a primary ^a	7–14	97,3	97,4	97,2	93,4	92,9	93,9	95,4	95,5	95,3	95,8	96,0	95,7
gimnazja ^b lower secondary ^b	15	95,4	94,7	96,2	94,5	93,8	95,2	91,9	90,5	93,3	85,7	84,4	87,1
branżowe I stopnia ^{cd} stage I sectoral vocational ^{cd}	16–18	18,5	24,4	12,3	18,7	24,3	12,8	17,8	23,4	11,9	17,2	22,9	11,0
licea ogólnokształcące ^e general secondary ^e	16–18	42,8	30,7	55,6	39,8	28,2	52,1	38,8	26,5	51,7	38,7	26,1	52,0
technika ^f technical secondary ^f	16–18	28,9	32,5	25,1	32,1	35,9	28,2	34,6	39,0	29,9	35,6	40,3	30,7
policealne post-secondary	19–21	6,4	4,2	8,8	6,0	3,2	9,1	5,4	2,9	7,9	4,5	2,4	6,7

a W roku szkolnym 2010/11 i – grupa wieku 7–12 lat, w roku szkolnym 2015/16 – grupa wieku 6–12 lat, a w roku szkolnym 2017/18 – grupa wieku 7–13 lat. b W latach szkolnych 2010/11–2016/17 – grupa wieku 13–15 lat, a w roku szkolnym 2017/18 – grupa wieku 14–15 lat. c Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. d–f Łącznie z: d – specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, e – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi (w roku szkolnym 2010/11), f – technikami uzupełniającymi (w roku szkolnym 2010/11) i artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. g Dotyczy dzieci objętych obowiązkową edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, za wyjątkiem roku szkolnego 2015/16 – dotyczy dzieci w wieku 5 lat.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year – age group 7–12, in the 2015/16 school year – age group 6–12, and in the 2017/18 school year – age group 7–13. b In the 2010/11–2016/17 school years – age group 13–15, and in the school year 2017/18 – age group 14–15. c Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. d–f Including: d – special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, e – supplementary general and specialised secondary schools (in the 2010/11 school year), f – supplementary technical secondary schools (in the 2010/11 school year) and general art schools leading to professional certification. g Concerns children attending obligatory pre-primary education establishments, excluding the 2015/16 school year – concerns children aged 5.

Source: data of the Ministry of National Education.

Uwaga do tablic 5 i 6

W podziale według języków obcych jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

Note to tables 5 and 6

In distribution by foreign languages, one person may be indicated more than once.

TABL. 5 (129). UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH
PUPILS AND STUDENTS LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND
YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS

LATA YEARS JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES		Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach		In % of total pupils and students in schools					
			podstawowych		primary	gimna- zjach lower second- ary	branżo- wych I stopnia ^{ab} stage I sectoral vocational ^{ab}	liceach ogólnokształcących ^c general second- ary ^c	techni- kach ^d technical second- ary ^d	policeal- nych ^e post- second- ary ^e
			razem total	miasta urban areas						
NAUCZANIE OBOWIĄZKOWE OBLIGATORY EDUCATION										
Angielski English	2010/11	400670	85,7	89,0	81,3	82,5	32,6	97,5	94,5	40,1
	2015/16	445546	94,6	96,2	92,2	95,2	52,1	99,2	97,1	51,2
	2017/18	428839	96,0	96,8	94,9	95,9	54,3	99,5	98,6	56,6
	2018/19	436370	96,4	96,7	95,9	96,1	56,3	99,7	99,0	71,3
Francuski French	2010/11	8975	0,1	0,1	0,2	1,8	0,9	8,7	2,8	0,0
	2015/16	6639	0,1	0,1	0,1	1,8	0,1	8,2	2,2	–
	2017/18	5394	0,1	0,1	0,1	1,5	0,1	7,6	2,1	–
	2018/19	4787	0,1	0,2	0,1	1,5	0,1	7,1	1,9	–
Niemiecki German	2010/11	204294	14,5	11,1	19,1	62,5	50,9	72,3	84,2	3,9
	2015/16	174102	6,7	5,0	9,3	75,6	40,8	65,7	84,5	2,7
	2017/18	165888	14,5	13,6	16,0	76,1	37,5	62,5	86,1	2,2
	2018/19	168015	22,6	21,6	24,1	75,4	36,4	61,5	83,5	3,8
Rosyjski Russian	2010/11	11245	0,2	–	0,4	2,1	7,2	6,1	5,9	0,1
	2015/16	7166	0,1	0,1	–	2,0	2,9	6,4	3,1	0,0
	2017/18	6042	0,2	0,2	0,2	1,5	1,9	6,4	3,2	–
	2018/19	5631	0,2	0,2	0,2	1,4	1,4	6,6	3,1	–
Hiszpański Spanish	2010/11	3831	0,1	0,1	–	0,9	–	4,2	0,4	–
	2015/16	10988	0,3	0,6	–	3,5	–	14,0	1,0	–
	2017/18	11770	0,7	1,0	0,2	3,9	–	16,5	1,2	–
	2018/19	12513	1,0	1,6	0,2	4,4	–	18,0	1,5	–
Włoski Italian	2010/11	333	–	–	–	0,1	–	0,4	–	0,0
	2015/16	523	–	–	–	0,1	–	0,9	–	0,0
	2017/18	660	0,0	0,0	0,0	0,1	–	1,3	0,0	–
	2018/19	709	0,0	0,1	0,0	0,2	–	1,3	–	0,0

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. b–d Łącznie z: b – specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi (w roku szkolnym 2010/11), d – technikami uzupełniającymi (w roku szkolnym 2010/11) i artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Dla młodzieży i dorosłych; dane nie obejmują kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. b–d Including: b – special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, c – supplementary general and specialised secondary schools (in the 2010/11 school year), d – supplementary technical secondary schools (in the 2010/11 school year) and general art schools leading to professional certification. e For youth and adults; data do not include teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work.

TABL. 5 (129). UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH (dok.)

PUPILS AND STUDENTS LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS (cont.)

LATA YEARS JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES		Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total pupils and students in schools									
			podstawowych primary		gimna- zjach lower second- ary	branżo- wych I stopnia ^{ab} stage I sectoral vocatio- nal ^{ab}	liceach ogólno- kształcą- cych ^c general second- ary ^c				techni- kach ^d technical second- ary ^d	policeal- nych ^e post- second- ary ^e
			razem total	miasta urban areas								
NAUCZANIE OBOWIĄZKOWE (dok.) OBLIGATORY EDUCATION (cont.)												
Łacina..... Latin	2010/11	1851	0,1	0,1	–	–	–	3,0	–	0,1		
	2015/16	1024	–	–	–	–	–	2,1	–	0,6		
	2017/18	967	–	–	–	0,0	–	2,3	–	–		
	2018/19	903	0,0	0,0	–	0,1	–	2,1	–	–		
Inne..... Others	2010/11	599	0,3	0,5	–	–	–	–	–	–		
	2015/16	288	–	–	–	0,0	–	0,6	–	–		
	2017/18	369	0,1	–	0,1	0,1	0,1	0,2	–	0,3		
	2018/19	88	0,0	0,0	–	0,0	–	0,1	–	0,1		
NAUCZANIE DODATKOWE ^f ADDITIONAL EDUCATION ^f												
Angielski..... English	2010/11	22219	4,5	3,7	5,6	9,1	–	0,4	1,4	4,1		
	2015/16	6580	1,8	0,9	3,0	1,4	0,1	0,1	0,6	1,8		
	2017/18	5170	1,5	0,9	2,2	1,2	0,1	–	0,3	1,6		
	2018/19	4998	1,4	1,1	1,8	1,0	0,1	1,0	0,0	0,3		
Francuski..... French	2010/11	1990	0,3	0,4	0,2	0,6	0,1	0,8	0,3	–		
	2015/16	691	0,1	0,1	0,2	0,3	–	0,2	0,1	–		
	2017/18	637	0,1	0,1	0,2	0,3	–	0,0	0,0	–		
	2018/19	642	0,2	0,2	0,1	0,2	–	0,1	0,0	–		
Niemiecki..... German	2010/11	44617	8,7	8,5	9,0	18,3	0,0	4,1	4,2	0,2		
	2015/16	37154	8,9	8,6	9,4	11,9	0,0	1,5	4,3	0,0		
	2017/18	40755	11,9	11,4	12,6	10,2	0,5	1,5	3,5	–		
	2018/19	45929	13,0	12,9	13,1	10,9	1,0	2,0	4,4	–		
Inne..... Others	2010/11	7054	0,8	0,5	1,3	1,9	–	4,7	0,4	0,5		
	2015/16	5139	0,6	0,4	0,7	1,3	–	5,3	0,2	–		
	2017/18	3981	0,7	0,9	0,6	1,2	–	2,8	0,1	0,4		
	2018/19	4430	0,9	1,0	0,8	0,9	–	2,7	0,3	0,4		

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. b–d Łącznie z: b – specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi (w roku szkolnym 2010/11), d – technikami uzupełniającymi (w roku szkolnym 2010/11) i artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Dla młodzieży i dorosłych; dane nie obejmują kolegów nauczycielskich, nauczycielskich kolegów języków obcych i kolegów pracowników służb społecznych. f Prowadzone w ramach godzin będących do dyspozycji dyrektora szkoły.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. b–d Including: b – special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, c – supplementary general and specialised secondary schools (in the 2010/11 school year), d – supplementary technical secondary schools (in the 2010/11 school year) and general art schools leading to professional certification. e For youth and adults; data do not include teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work. f Conducted during the hours which are at the disposal of headperson.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 6 (130). **UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DOROSŁYCH^a**
STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR ADULTS^a

LATA YEARS JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total students in schools				
		podstawowych primary	gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia ^b stage I sectoral vocational ^b	liceach ogólnokształcących ^c general secondary ^c	technikach ^d technical secondary ^d
Angielski 2010/11 English	19709	100,0	88,5	35,1	76,2	41,5
	2015/16	13812	—	93,0	x	80,5
	2017/18	11838	100,0	19,0	x	83,5
	2018/19	11215	77,8	69,2	x	82,9
Francuski 2010/11 French	14	—	—	—	—	0,2
	2015/16	—	—	—	x	—
	2017/18	—	—	—	x	x
	2018/19	—	—	—	x	x
Niemiecki 2010/11 German	7750	—	8,3	30,8	22,6	48,7
	2015/16	3462	—	6,9	x	21,1
	2017/18	2290	—	6,5	x	16,0
	2018/19	2209	20,8	14,7	x	16,2
Rosyjski 2010/11 Russian	849	—	4,8	—	2,1	5,9
	2015/16	73	—	—	x	0,5
	2017/18	62	—	—	x	0,4
	2018/19	33	—	—	x	0,3
Inne 2010/11 Others	—	—	—	—	—	—
	2015/16	—	—	—	x	—
	2017/18	34	—	—	x	0,2
	2018/19	—	—	—	x	x

a Dane dotyczą nauczania obowiązkowego. b Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c, d Łącznie z: c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi (w roku szkolnym 2010/11), d – technikami uzupełniającymi (w roku szkolnym 2010/11).

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Data concern obligatory education. b Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. c, d Including: c – supplementary general and specialised secondary schools (in the 2010/11 school year), d – supplementary technical secondary schools (in the 2010/11 school year).

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 7 (131). **KSZTAŁCENIE OSÓB ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI^a**
EDUCATION OF PEOPLE WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18	SPECIFICATION
	uczniowie	pupils and students			absolwenci	graduates		
Szkoły podstawowe.....	5208	5953	7887	9851	1042	1068	x	Primary schools
w tym specjalne.....	2403	2421	3048	3935	454	462	x	of which special
Gimnazja.....	5064	4387	3088	1623	1481	1419	1420	Lower secondary schools
w tym specjalne.....	2868	2446	1686	875	833	791	753	of which special
Specjalne szkoły przysposabiające do pracy.....	878	966	1046	1059	169	208	222	Special job-training schools
Branżowe I stopnia ^b	1707	1342	1272	1302	486	264	222	Stage I sectoral vocational schools ^b
w tym specjalne.....	1422	817	785	751	418	224 ^c	183 ^c	of which special
Licea ogólnokształcące ^d	391	339	331	331	133	100	119	General secondary schools ^d
w tym specjalne.....	105	120	116	126	44	32	41	of which special
Technika ^e	139	265	290	308	25	27 ^c	49 ^c	Technical secondary schools ^e
w tym specjalne.....	48	73	59	51	14	11	13	of which special
Szkoły policealne.....	52	28	38	48	30	11	11	Post-secondary schools
w tym specjalne.....	47	28	38	48	23	11	11	of which special

a Patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 178. b Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c W przypadku szkół ogólnodostępnych dane dotyczą absolwentów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie. d,e łącznie z: d – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi (w roku szkolnym 2010/11), e – technikami uzupełniającymi (w roku szkolnym 2010/11) i artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a See general notes, item 9 on pages 178. b Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. c Data for mainstream schools concern graduates with statement of special education needs who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new care curriculum for vocational education). d,e Including: d – supplementary general and specialised secondary schools (in the 2010/11 school year), e – supplementary technical secondary schools (in the 2010/11 school year) and general art schools leading to professional certification.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 8 (132). **SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII ORAZ OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE**
SPECIAL EDUCATION AND CARE CENTRES, YOUTH EDUCATION CENTRES, YOUTH SOCIO THERAPY CENTRES AND REHABILITATION AND EDUCATION CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE^a SPECIAL EDUCATION AND CARE CENTRES^a					
Ośrodki	28	28	28	28	Centres
Miejsca	2116	1734	1473	1498	Places
Wychowankowie	1483	1145	987	941	Residents
w tym:					of which:
niewidomi i słabo widzący	61	63	61	51	blind and sight impaired
niesłyszący i słabo słyszący	192	123	94	81	deaf and hearing impaired
z niepełnosprawnością ruchową ^b	51	45	30	21	with impaired motor skills ^b
niepełnosprawni intelektualnie ^c	972	674	577	541	with intellectual disability ^c
zagrożeni niedostosowaniem społecznym	62	67	53	47	at risk of social maladjustment
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE YOUTH EDUCATIONAL CENTRES					
Ośrodki	5	7	7	7	Centres
Miejsca	404	546	538	536	Places
Wychowankowie	393	411	448	415	Residents
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII YOUTH SOCIO THERAPY CENTRES					
Ośrodki	3	5	6	7	Centres
Miejsca	144	366	486	539	Places
Wychowankowie	144	336	469	493	Residents
OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE REHABILITATION AND EDUCATION CENTRES					
Ośrodki	6	14	17	19	Centres
Miejsca	186	366	462	491	Places
Wychowankowie	161	291	371	393	Residents
w tym:					of which:
niepełnosprawni intelektualnie w stopniu głębokim ^c	85	153	180	178	with severe intellectual disability ^c
z niepełnosprawnościami sprzężonymi	76	138	191	215	with multiple impairments

a Łącznie ze specjalnymi ośrodkami wychowawczymi (w 2018 r. – 5 ośrodków z 289 miejscami i z 199 wychowankami).
b Od 2013 r. dotyczy wychowanków z niepełnosprawnością ruchową i afazją. c Do 2015 r. wykazywani jako wychowankowie z upośledzeniem umysłowym.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Including special educational centres (in 2018 were 5 centres with 289 places and with 199 residents). b Since 2013, data have concerned residents with impaired motor skills and with aphasia. c Until 2015, indicated as residents with mental impairment.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 9 (133). **WYCHOWANIE POZASZKOLNE**
EXTRACURRICULAR EDUCATION

RODZAJE PLACÓWEK KIND OF INSTITUTIONS	Placówki Institutions	Uczestnicy stałych i okresowych form zajęć ^a Participants in permanent and temporary forms of activities ^a							
		ogółem total	informa- tycznych comput- ing	technicz- nych technical	przed- mio- towych subjects	artystycz- nych arts	sporto- wych sports	turystycz- no-kra- joznaw- czych tourism and sight- -seeing	innych others
O G Ó Ł E M 2010	35	48482	54	216	322	14741	20455	24	12670
TOTAL 2015	34	26259	53	141	476	13847	9587	12	2143
..... 2017	31	24812	117	48	435	14757	7260	19	2176
2018	25	22271	24	31	322	15915	3334	36	2609
Młodzieżowe domy kultury Youth cultural centres	8	14224	12	31	120	12850	934	36	241
Ogniska pracy pozaszkolnej.. Extracurricular interest groups	2	2961	12	–	60	2754	75	–	60
Międzyszkolne ośrodki spor- towe..... Interschool sports centres	3	2088	–	–	–	–	2088	–	–
Ogrody jordanowskie..... Jordans gardens (play- grounds)	2	554	–	–	34	126	217	–	177
Inne placówki ^b Other institutions ^b	10	2444	–	–	108	185	20	–	2131

a Biorący systematycznie udział w pracy kół w okresie od 1 października roku poprzedzającego rok badany do 30 września roku badanego. b Placówki specjalistyczne oraz placówki niepubliczne.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Systematic participation in extracurricular activities from 1st October of the year preceding the surveyed year to 30th September of the surveyed year. b Specialised institutions and non-public facilities.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 10 (134). **INTERNATY I BURSZA SZKÓŁ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
BOARDING SCHOOLS AND DORMITORIES FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2018/19		2010/11	2015/16	2017/18	2018/19		SPECIFICATIONS
	placówki esta- blish- ments	miejsca beds	korzystający boarders					
			ogółem total			na 100 miejsc per 100 beds		
O G Ó Ł E M.....	61	5658	4627	4519	4516	4436	78,4	TOTAL
Internaty.....	48	4258	3311	3262	3276	3270	76,8	Boarding schools
szkoły podstawowe i gimnazja.....	1	119	212	103	110	111	93,3	primary and lower secondary schools stage I sectoral voca- tional schools ^a and technical secondary schools ^b
branżowe szkoły I stopnia ^a i technika ^b	36	3282	2501	2495	2385	2437	74,3	general secondary schools ^c
licea ogólnokształcą- ce ^c	11	857	598	664	781	722	84,2	Dormitories
Bursy	13	1400	1316	1257	1240	1166	83,3	

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b, c Łącznie z: b – technikami uzupełniającymi (w roku szkolnym 2010/11), szkołami artystycznymi ogólnokształcącymi, policealnymi oraz kolegiami pracowników służb społecznych, c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi (w roku szkolnym 2010/11).

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b, c Including b – supplementary technical secondary schools (in the 2010/11 school year), general art schools, post-secondary schools and colleges of social work, c – supplementary general and specialised secondary schools (in the 2010/11 school year).

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 11 (135). DOMY I STOŁÓWKI STUDENCKIE
STUDENT DORMITORIES AND CANTEENS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
DOMY STUDENCKIE STUDENT DORMITORIES					
Domy	46	43	43	45	Dormitories
Miejsca	11774	10984	10729	10276	Beds
Korzystający:					Boarding:
studenci	9304	7824	7588	7065	students
w % ogółu studentów	5,4	5,6	5,8	5,7	in % of total students
doktoranci	140	123	120	123	doctoral studies
w % ogółu doktorantów	4,6	4,1	4,2	4,7	in % of total doctoral students
STOŁÓWKI STUDENCKIE STUDENT CANTEENS					
Stołówki	6	7	6	6	Canteens
Miejsca	627	847	727	727	Places

Źródło: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Source: data of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 12 (136). STUDENCI UCZELNI OTRZYMUJĄCY STYPENDIA^a
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS RECEIVING SCHOLARSHIPS AND GRANTS^a

UCZELNIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19				HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS
				ogółem ^b total ^b	w tym otrzymujący stypendia of which scholarship recipients		otrzy- mujący stypendia w % ogółu studentów danej gru- py szkół scholarship recipients in % of total students of a given type of higher education institutions	
					socjalne social	rektora dla najlepszych studentów scholarship for outstanding students awarded by the rectors		
O G Ó Ł E M.....	36855	26150	22489	20839	10248	10003	16,9	T O T A L
w tym:								of which:
Uniwersytety	7997	6805	5249	5345	2640	2429	15,5	Universities
Uczelnie techniczne	4464	3742	3261	2923	1410	1512	18,3	Higher schools of technology
Uczelnie rolnicze	2780	1836	1838	1629	909	781	20,4	Higher schools of agriculture
Uczelnie ekonomiczne..	6234	4335	4528	4017	1590	2277	14,8	Higher schools of economics
Uniwersytety medyczne	1479	1244	1267	1264	667	544	17,3	Medical universities
Akademie wychowania fizycznego.....	1133	770	758	643	402	272	22,0	Higher schools of sport
Uczelnie artystyczne.....	661	508	492	429	233	208	19,8	Higher schools of arts

a Od roku akademickiego 2010/11 bez stypendiów przyznawanych przez ministrów oraz stypendiów finansowanych z funduszy unijnych. b W podziale według rodzajów stypendiów jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

Źródło: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

a Since the 2010/11 academic year excluding scholarships granted by ministers and scholarships financed from European funds. b In distribution by type of scholarships one person may be included more than once.

Source: data of the Ministry of Science and Higher Education

TABL. 13 (137). **SZKOŁY PODSTAWOWE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
 PRIMARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2017/18			2018/19		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Szkoły	1192	334	858	1158	362	796	1248	439	809	1236	436	800
Schools												
w tym: of which:												
sportowe i mistrzo- stwa sportowego	5	5	–	8	8	–	8	8	–	6	6	–
sports and athletic												
filialne	63	4	59	48	–	48	42	1	41	37	1	36
branch												
artystyczne ^a	4	4	–	5	5	–	5	5	–	5	5	–
arts ^a												
Oddziały	11098	5451	5647	12811	6716	6095	14170	7540	6630	16238	8607	7631
Sections												
Uczniowie	207378	118978	88400	245479	144557	100922	260194	154516	105678	297452	175037	122415
Pupils												
w tym kobiety	100629	57934	42695	119309	70430	48879	125903	75057	50846	143945	84964	58981
of which females												
w tym I klasa	34767	20361	14406	54887	32730	22157	34932	20665	14267	37241	21636	15605
of which grade 1												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzo- stwa sportowego	2174	2174	–	4509	4509	–	5306	5306	–	3839	3839	–
sports and athletic												
filialne	1415	140	1275	1623	–	1623	844	28	816	807	19	788
branch												
artystyczne ^a	736	736	–	927	927	–	991	991	–	1057	1057	–
arts ^a												
Absolwenci	35686	20517	15169	33567	19866	13701	x	x	x	.	.	.
Graduates												
w tym kobiety	17184	9862	7322	16424	9821	6603	x	x	x	.	.	.
of which females												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzo- stwa sportowego	418	418	–	617	617	–	x	x	x	.	.	.
sports and athletic												
filialne	97	–	97	67	–	67	x	x	x	.	.	.
branch												
artystyczne ^a	126	126	–	126	126	–	x	x	x	.	.	.
arts ^a												
Liczba uczniów na: Number of pupils per:												
1 szkołę	174	356	103	212	399	127	208	352	131	241	401	153
school												
1 oddział	19	22	16	19	22	17	18	20	16	18	20	16
section												

a Dotyczy szkół realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Concerns schools simultaneously conducting the primary school programme.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 14 (138). GIMNAZJA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)

LOWER SECONDARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2017/18			2018/19		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Gimnazja	589	279	310	608	286	322	117	65	52	96	61	35
Lower secondary												
w tym: of which:												
sportowe i mistrzo- stwa sportowego	2	2	–	2	2	–	–	–	–	–	–	–
sports and athletic												
z oddziałami przyspo- sabiającymi do pra- cy ^a	12	9	3	20	15	5	18	14	4	18	14	4
with job-training sections ^a												
Oddziały	5216	3174	2042	4669	2850	1819	3093	1921	1172	1562	967	595
Sections												
Uczniowie	116234	73403	42831	101711	64810	36901	67157	43799	23358	33661	21850	11811
Pupils												
w tym kobiety	56028	35522	20506	49060	31421	17639	32961	21765	11196	16487	10860	5627
of which females												
w tym I klasa	38819	24545	14274	34127	21700	12427	x	x	x	x	x	x
of which grade 1												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzo- stwa sportowego	929	929	–	752	752	–	–	–	–	–	–	–
sports and athletic												
z oddziałami przyspo- sabiającymi do pra- cy ^a	2783	2199	584	2588	2127	461	1388	1224	164	772	700	72
with job-training sections ^a												
Absolwenci	37769	23875	13894	33126	21118	12008	32495	20768	11727	.	.	.
Graduates												
w tym kobiety	18615	11821	6794	16171	10310	5861	16120	10447	5673	.	.	.
of which females												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzo- stwa sportowego	555	555	–	575	575	–	–	–	–	.	.	.
sports and athletic												
z oddziałami przyspo- sabiającymi do pra- cy ^a	769	635	134	819	727	92	751	658	93	.	.	.
with job-training sections ^a												
Liczba uczniów na: Number of pupils per:												
1 szkołę	197	263	138	167	227	115	574	674	449	351	358	337
school												
1 oddział	22	23	21	22	23	20	22	23	20	22	23	20
section												

a Na podbudowie programowej VI klasy szkoły podstawowej.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Based on the curriculum of grade 6 of primary school.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 15 (139). **BRANŻOWE SZKOŁY I STOPNIA^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
Szkoły	127	123	113	117	Schools
Oddziały	1013	897	848	816	Sections
Uczniowie	25392	22167	19834	18704	Students
w tym kobiety	7898	7299	6305	5745	of which females
w tym I klasa	10119	7680	6828	6464	of which grade 1
Absolwenci ^b	8985	7101	6105	.	Graduates ^b
w tym kobiety	3106	2385	2009	.	of which females

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b Graduates of basic vocational schools.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 16 (140). **UCZNIOWIE BRANŻOWYCH SZKÓŁ I STOPNIA^a I ABSOLWENCI ZASADNICZYCH SZKÓŁ ZAWODOWYCH DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**STUDENTS OF STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS^a AND GRADUATES OF BASIC VOCATIONAL SCHOOLS FOR YOUTH (excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^b	2015/16	2017/18	2018/19	2016/17	2017/18	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^b
	uczniowie students			absolwenci ^c graduates ^c		
O G Ó Ł E M.....	22167	19834	18704	6406	6105	T O T A L
Artystyczna.....	97	172	238	8	4	Arts
Biznesu i administracji.....	2812	2373	2102	677	573	Business and administration
Inżynierii i technicznej.....	8349	7603	7385	678	659	Engineering and engineering trade
Produkcji i przetwórstwa.....	3406	3185	2895	159	126	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa.....	2251	1947	1868	212	112	Architecture and construction
Rolnicza.....	193	180	144	45	41	Agriculture
Leśna.....	—	2	2	—	—	Forestry
Usług dla ludności.....	5059	4372	4068	651	470	Personal services
Pozostałe podgrupy.....	—	—	2	—	—	Other narrow fields

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia ISCED–F 2013. c W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b According to the International Classification of Fields of Education and Training ISCED–F 2013. c In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new core curriculum for vocational education).

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 17 (141). **LICEA OGÓLNOKSZTAŁCĄCE DLA MŁODZIEŻY^a (bez szkół specjalnych)**GENERAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH^a (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
Szkoły	183	177	170	167	Schools
Oddziały	1921	1596	1495	1492	Sections
Uczniowie	52734	43226	40378	39907	Students
w tym kobiety	33258	27654	26236	26167	of which females
w tym I klasa	17639	14034	13525	13611	of which grade 1
Absolwenci	17528	14235	13104	.	Graduates
w tym kobiety	11162	9106	8524	.	of which females

a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year, including supplementary general secondary schools.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 18 (142). **TECHNIKA DLA MŁODZIEŻY^a (bez szkół specjalnych)**TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH^a (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
Szkoły	203	166	161	156	Schools
Oddziały	2115	1874	1900	1956	Sections
Uczniowie	51011	46175	47067	48098	Students
w tym kobiety	21524	19505	19478	19928	of which females
w tym I klasa	13281	12965	13217	13675	of which grade 1
Absolwenci	12200	10294	10193	.	Graduates
w tym kobiety	5410	4426	4276	.	of which females

^a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z technikami uzupełniającymi.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a In the 2010/11 school year, including supplementary technical secondary schools.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 19 (143). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI TECHNIKÓW DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**

STUDENTS AND GRADUATES OF TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH (excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2015/16	2017/18	2018/19	2016/17	2017/18	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students			absolwenci ^b graduates ^b		
O G Ó Ł E M.....	46175	47067	48098	10420	10193	T O T A L
Artystyczna.....	235	369	419	37	41	Arts
Spoleczna.....	5141	4843	4820	865	923	Social and behavioural sciences
Biznesu i administracji.....	6282	7331	7875	1037	1210	Business and administration
Nauk o środowisku.....	236	–	–	–	–	Environment
Technologii teleinformatycznych	7448	8332	8900	753	901	Information and communica- tion technologies
Inżynieryjno-techniczna.....	9555	9987	9924	1142	1330	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa.....	559	538	579	75	67	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa.....	4322	3875	3841	595	548	Architecture and construction
Rolnicza.....	1739	1419	1314	268	299	Agriculture
Leśna.....	221	256	260	27	39	Forestry
Rybackta.....	14	23	16	–	4	Fisheries
Weterynaryjna.....	703	897	910	107	149	Veterinary
Medyczna.....	65	66	54	1	1	Health
Usług dla ludności.....	9084	8140	7994	1564	1460	Personal services
Ochrony i bezpieczeństwa.....	–	43	78	–	–	Security services
Usług transportowych.....	571	948	1097	16	62	Transport services
Pozostałe podgrupy.....	–	–	17	–	–	Other narrow fields

^a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia ISCED–F 2013. ^b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a According to the International Classification of Fields of Education and Training ISCED–F 2013. ^b In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new core curriculum for vocational education).

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 20 (144). **SZKOŁY ARTYSTYCZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY**

LEVEL ART SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
SZKOŁY ARTYSTYCZNE NIEDAJĄCE UPRAWNIENIŃ ZAWODOWYCH ART SCHOOLS NOT LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły	40	38	40	40	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów arty- stycznych	36	33	35	35	of which educating only in art subjects
Uczniowie	3280	3537	4928	4964	Pupils
w tym kobiety	2037	2275	3229	3212	of which females
Absolwenci	418	458	530	.	Graduates
w tym kobiety	260	299	355	.	of which females
SZKOŁY ARTYSTYCZNE DAJĄCE UPRAWNIENIA ZAWODOWE ART SCHOOLS LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły	17	16	17	16	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów arty- stycznych	11	10	11	10	of which educating only in art subjects
Uczniowie	1652	1542	1815	1765	Pupils
w tym kobiety	1136	1110	1350	1334	of which females
Absolwenci	248	205	249	.	Graduates
w tym kobiety	174	150	182	.	of which females
W tym ogólnokształcące szkoły artystyczne Of which general art school					
Szkoły	6	6	6	6	Schools
Uczniowie	961	930	957	949	Pupils
w tym kobiety	722	716	756	751	of which females
Absolwenci	182	148	158	.	Graduates
w tym kobiety	133	117	129	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 21 (145). **SZKOŁY POLICEALNE (bez szkół specjalnych)**

POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
Szkoły	291	197	177	159	Schools
Oddziały	1128	983	980	900	Sections
Uczniowie	24993	20963	18886	17853	Students
w tym kobiety	16097	14969	13257	12633	of which females
Absolwenci	6542	6252	6250	.	Graduates
w tym kobiety	4529	4809	4717	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 22 (146). UCZNIOWIE I ABSOLWENCI SZKÓŁ POLICEALNYCH (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA

STUDENTS AND GRADUATES OF POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools)
BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2015/16	2017/18	2018/19	2016/17	2017/18	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students			absolwenci ^b graduates ^b		
O G Ó Ł E M.....	20963	18886	17853	6175	6250	TOTAL
Pedagogiczna.....	26	—	—	—	—	Education
Artystyczna.....	1453	1445	1169	241	260	Arts
Spółeczna.....	209	338	330	62	78	Social and behavioural sciences
Dziennikarstwa i informacji.....	139	91	114	36	—	Journalism and information
Biznesu i administracji.....	4375	3771	3892	452	242	Business and administration
Technologii teleinformatycznych	1471	1093	1212	83	93	Information and communication technologies
Inżynieryjno-techniczna.....	60	—	—	2	—	Engineering and engineering trades
Architektury i budownictwa.....	91	102	93	8	2	Architecture and construction
Weterynaryjna.....	395	471	594	49	98	Veterinary
Medyczna.....	4193	4179	4724	1269	1216	Health
Opieki społecznej.....	637	476	369	132	68	Welfare
Usług dla ludności.....	2732	2853	2707	535	643	Personal services
Higieny i bezpieczeństwa pracy.....	2945	2486	1847	252	172	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa.....	772	476	434	145	115	Security services
Usług transportowych.....	11	11	19	2	6	Transport services
Pozostałe podgrupy.....	1454	1094	349	533	92	Other narrow fields

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia ISCED–F 2013. b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training ISCED–F 2013. b In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new core curriculum for vocational education).

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 23 (147). UCZELNIE

HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Uczelnie Higher education institutions	Nauczyciele akademicki ^a Academic teachers ^a	Studenci Students	Absolwenci ^b Graduates ^b	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M.....					TOTAL
2010/11.....	39	9851	170961	47865	
2015/16.....	37	9318	140135	36073	
2017/18.....	33	9095	130294	32240	
2018/19.....	32	8920	123637	—	
Uniwersytety.....	1	2844	34534	7609	Universities
Uczelnie techniczne.....	1	1288	15942	5224	Higher schools of technology
Uczelnie rolnicze.....	1	765	7984	2544	Higher schools of agriculture
Uczelnie ekonomiczne.....	5	751	27129	6608	Higher schools of economics
Uniwersytety medyczne.....	1	1236	7320	1628	Medical universities
Akademie wychowania fizycznego.....	1	220	2921	1035	Higher schools of sport
Uczelnie artystyczne.....	2	501	2172	656	Higher schools of arts
Pozostałe uczelnie.....	20	1315	25635	6936	Other higher education institutions

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty; nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 16 na str. 179. b W podziale według typów uczelni – osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r.

Źródło: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

a Full-time and part-time employed converted into full-time equivalent units; teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 16 on page 179. b According to type of higher education institutions – persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018.

S o u r c e: data of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 24 (148). **FILIE, ZAMIEJSCOWE PODSTAWOWE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE ORAZ ZAMIEJSCOWE OŚRODKI DYDAKTYCZNE UCZELNI WEDŁUG LOKALIZACJI W ROKU AKADEMICKIM 2018/19**

BRANCHES, BRANCH BASIC ORGANISATIONAL UNITS AND BRANCH TEACHING CENTRES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY LOCATION IN THE 2018/19 ACADEMIC YEAR

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Filie i zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne Branches and branch basic organisational units	Studenti ^a Students ^a				Absolwenci ^{ab} Graduates ^{ab}			
		ogółem total	w tym kobiety of which females	z liczby ogółem na studiach of total number, in		ogółem total	w tym kobiety of which females	z liczby ogółem na studiach of total number, in	
				stacjonarnych full-time programmes	niestacjonarnych part-time programmes			stacjonarnych full-time programmes	niestacjonarnych part-time programmes
OGÓŁEM..... TOTAL	18	10900	6307	1696	9204	2127	1348	278	1849
lokalizacja według województw: location by voivodships:									
Lubuskie	1	664	342	664	—	133	77	133	—
Mazowieckie	1	114	54	96	18	—	—	—	—
Pomorskie	1	414	215	77	337	152	81	29	123
Śląskie	5	6201	3456	632	5569	1314	834	94	1220
Warmińsko-mazurskie	2	265	117	—	265	74	40	—	74
Wielkopolskie	6	534	363	84	450	141	119	—	141
Zachodniopomorskie	2	2708	1760	143	2565	313	197	22	291

a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. b Osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r.

U w a g a. Ponadto na terenie województwa wielkopolskiego funkcjonowały 4 filie i zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne (2253 studentów i 441 absolwentów z roku akademickiego 2017/18) uczelni mających siedzibę jednostki macierzystej poza województwem wielkopolskim.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

a Also shown in the other tables regarding students and graduates. b Persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018.

N o t e. Moreover, in Wielkopolskie Voivodship there were 4 branches and branch basic organisational units of higher education institutions (2253 students and 441 graduates from 2017/18 academic year) seated outside Wielkopolskie Voivodship.

S o u r c e: data of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 25 (149). **STUDENCI UCZELNI WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW UCZELNI**

STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY AND TYPE OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

TYPY UCZELNI	Ogółem Grand total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of grand total number, in				TYPES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	
			stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes			
			razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females		
OGÓŁEM.....	2010/11	170961	102433	86324	50640	84637	51793	TOTAL
	2015/16	140135	83234	84486	51179	55649	32055	
	2017/18	130294	76534	79936	48223	50358	28311	
	2018/19	123637	73233	75617	45597	48020	27636	
Uniwersytety		34534	23786	27356	18827	7178	4959	Universities
Uczelnie techniczne.....		15942	5125	12326	4406	3616	719	Higher schools of technology
Uczelnie rolnicze		7984	4783	5672	3651	2312	1132	Higher schools of agriculture
Uczelnie ekonomiczne.....		27129	15708	9484	5342	17645	10366	Higher schools of economics
Uniwersytety medyczne.....		7320	5465	6305	4665	1015	800	Medical universities
Akademie wychowania fizycz- nego.....		2921	1579	2743	1498	178	81	Higher schools of sport
Uczelnie artystyczne.....		2172	1552	1931	1397	241	155	Higher schools of arts
Pozostałe uczelnie.....		25635	15235	9800	5811	15835	9424	Other higher education institutions

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

S o u r c e: data of the Ministry of Science and Higher Education

TABL. 26 (150). **ABSOLWENCI UCZELNI WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW UCZELNI**

GRADUATES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY AND TYPE OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

TYPY UCZELNI		Ogółem Grand total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of grand total number, in				TYPES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS
				stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes		
				razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females	
OGÓŁEM.....	2010/11	47865	31103	22931	14095	24934	17008	TOTAL
	2015/16	36073	23295	21476	13868	14597	9427	
	2016/17	38860	24510	23337	14751	15523	9759	
	2017/18 ^a	32240	20322	20078	12835	12162	7487	
Uniwersytety		7609	5805	5901	4456	1708	1349	Universities
Uczelnie techniczne.....		5224	1817	3966	1544	1258	273	Higher schools of technology
Uczelnie rolnicze		2544	1691	1934	1328	610	363	Higher schools of agriculture
Uczelnie ekonomiczne.....		6608	4302	2777	1798	3831	2504	Higher schools of economics
Uniwersytety medyczne.....		1628	1274	1353	1041	275	233	Medical universities
Akademie wychowania fizycz- nego.....		1035	642	940	587	95	55	Higher schools of sport
Uczelnie artystyczne.....		656	455	609	420	47	35	Higher schools of arts
Pozostałe uczelnie.....		6936	4336	2598	1661	4338	2675	Other higher education institutions

a Osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r.

Źródło: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

a Persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018.

Source: data of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 27 (151). **NAUCZYCIELE AKADEMICY^a W UCZELNIACH**ACADEMIC TEACHERS^a IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/ /11	2015/ /16	2017/ /18	2018/ /19	2010/ /11	2015/ /16	2017/ /18	2018/ /19	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym kobiety of which females				
O G Ó Ł E M.....	9851	9318	9095	8920	4260	4161	4009	4101	TOTAL
Profesorowie.....	2349	2314	2255	2188	547	632	637	648	Professors
w tym z tytułem nauko- wym profesora	1179	1206	1115	1042	234	281	271	264	of which with academic title of professor
Docenci.....	260	81	41	32	98	32	14	10	Associate professors (docents)
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego.....	2	2	—	2	—	2	—	—	of which with degree of habilitated doctor ^b
Adiunkci.....	3791	3799	3595	3286	1701	1842	1718	1619	Assistant professors
w tym ze stopniem nau- kowym doktora habili- towanego	379	793	817	886	114	301	326	401	of which with degree of habilitated doctor ^b
Asystenci	1018	804	856	864	547	386	409	422	Assistant lecturers
Pozostali	2433	2319	2348	2550	1367	1269	1231	1403	Others

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty; nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 16 na str. 179.

Źródło: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

a Full-time and part-time employed converted into full-time equivalent units; teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 16 on page 179. b The habilitated doctor's degree (second doctorate), which is higher than a doctorate, is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions.

Source: data of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 28 (152). **CUDZOZIEMCY^a – STUDENCI I ABSOLWENCI WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW UCZELNI**
FOREIGNERS^a – STUDENTS AND GRADUATES BY MODE OF STUDY AND TYPE OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE		Studenti	Students	Absolwenci ^b	Graduates ^b	SPECIFICATION
		ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females	
O G Ó Ł E M	2010/11	1897	965	319	183	TOTAL
	2015/16	3410	1774	570	305	
	2017/18	5231	2682	836	476	
	2018/19	5749	3093	.	.	
studia: stacjonarne		5223	2754	719	389	full-time programmes
niestacjonarne		526	339	117	87	part-time programmes
Uniwersytety		1107	732	100	79	Universities
Uczelnie techniczne		304	64	98	21	Higher schools of technology
Uczelnie rolnicze		99	44	26	16	Higher schools of agriculture
Uczelnie ekonomiczne		1455	716	105	60	Higher schools of economics
Uniwersytety medyczne		1018	532	157	75	Medical universities
Akademie wychowania fizycz- nego		26	3	6	2	Higher schools of sport
Uczelnie artystyczne		109	73	41	26	Higher schools of arts
Pozostałe uczelnie		1631	929	303	197	Other higher education institutions

a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. b W podziale według form studiów i typów uczelni – osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r. Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

a Also shown in other tables regarding students and graduates. b According to mode of study and type of higher education institutions – persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018.

S o u r c e: data of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 29 (153). **STUDIA PODYPLOMOWE I DOKTORANCKIE**
POSTGRADUATE AND DOCTORAL PROGRAMMES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19
	słuchacze studiów podyplomowych ^a postgraduate students ^a				uczestnicy studiów doktoranckich doctoral students			
O G Ó Ł E M	16116	13127	13530	12264	3107	3143	2968	2783
TOTAL								
w tym kobiety	11147	9351	9944	9112	1595	1649	1564	1482
of which females								
Uniwersytety	2645	2095	1448	1233	1365	1345	1315	1255
Universities								
Uczelnie techniczne	1700	951	654	553	569	541	522	494
Higher schools of techno- logy								
Uczelnie rolnicze	556	390	355	378	206	304	321	316
Higher schools of agricul- ture								
Uczelnie ekonomiczne	5658	4944	5442	5436	601	438	333	234
Higher schools of econo- mics								
Uniwersytety medyczne	320	482	440	229	180	171	167	173
Medical universities								
Akademie wychowania fizycznego	217	123	172	121	92	91	59	44
Higher schools of sport								
Uczelnie artystyczne	37	11	–	–	–	94	122	109
Higher schools of arts								

a Do roku akademickiego 2011/12 dla studiów trwających: do 1 roku – stan w dniu rozpoczęcia zajęć, 1 rok i dłużej – stan w dniu 31 grudnia.

a Until the 2011/12 academic year for studies lasting: up to 1 year – as of beginning of the academic year, 1 year and longer – as of 31st December.

TABL. 29 (153). **STUDIA PODYPLOMOWE I DOKTORANCKIE (dok.)**

POSTGRADUATE AND DOCTORAL PROGRAMMES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19
	słuchacze studiów podyplomowych ^a postgraduate students ^a				uczestnicy studiów doktoranckich doctoral students			
Pozostałe uczelnie..... Other higher education institutions	4983	4080	5019	4279	–	–	–	–
Instytuty naukowo-badaw- cze; placówki naukowe PAN..... Research institutes; scien- tific units of the Polish Academy of Sciences	–	51	–	35	94	159	129	158

a Do roku akademickiego 2011/12 dla studiów trwających: do 1 roku – stan w dniu rozpoczęcia zajęć, 1 rok i dłużej – stan w dniu 31 grudnia.

Źródło: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

a Until the 2011/12 academic year for studies lasting: up to 1 year – as of beginning of the academic year, 1 year and longer – as of 31st December.

Source: data of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 30 (154). **STUDIA PODYPLOMOWE WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**

POSTGRADUATE PROGRAMMES BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2017/18	2018/19	2016/17	2017/18	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	słuchacze students	słuchacze students	wydane świadectwa certificates issued	wydane świadectwa certificates issued	
OGÓŁEM.....	13530	12264	11126	11221	TOTAL
Pedagogiczna.....	5070	4778	3759	4242	Education
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji związanych z edukacją	57	–	89	–	Inter-disciplinary programmes or qualifications involving education
Artystyczna.....	109	81	90	100	Arts
Humanistyczne (z wyłączeniem języków).....	112	112	1	45	Humanities (except languages)
Językowa.....	117	79	43	82	Languages
Spoleczna.....	782	631	737	540	Social and behavioural sciences
Dziennikarstwa i informacji.....	99	33	70	80	Journalism and information
Nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja gdzie indziej nieskasy- fikowane.....	139	132	125	138	Social sciences, journalism and in- formation not elsewhere classified
Biznesu i administracji.....	4319	3880	3899	3629	Business and administration
Prawna.....	251	200	85	177	Law
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji związanych z prowa- dzeniem działalności gospodarczej, administracją i prawem.....	38	95	14	28	Inter-disciplinary programmes or qualifications involving business, administration and law
Biologiczna.....	–	11	11	–	Biological and related sciences
Nauk o środowisku.....	–	9	46	–	Environment
Fizyczna.....	52	42	84	49	Physical sciences
Matematyczna i statystyczna.....	63	34	46	24	Mathematics and statistics
Technologii teleinformatycznych.....	417	417	317	367	Information and Communication Technologies (ICTs)
Inżynierijno-techniczna.....	47	53	58	55	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa.....	105	103	101	108	Manufacturing and processing

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia ISCED–F 2013.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training ISCED–F 2013.

TABL. 30 (154). **STUDIA PODYPLOMOWE WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA (dok.)**

POSTGRADUATE PROGRAMMES BY NARROW FIELDS OF EDUCATION (cont.)

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2017/18	2018/19	2016/17	2017/18	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	słuchacze students		wydane świadectwa certificates issued		
Architektury i budownictwa	26	12	19	8	Architecture and construction
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących technikę, przemysł i budownictwo	–	14	25	1	Inter-disciplinary programmes or qualifications related with involving engineering, manufacturing and construction
Rolnicza	100	144	109	110	Agriculture
Leśna	178	188	174	194	Forestry
Medyczna	709	555	573	483	Health
Opieki społecznej	–	16	24	25	Welfare
Usług dla ludności	47	28	40	38	Personal services
Higieny i bezpieczeństwa pracy	342	355	348	351	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa	246	160	153	249	Security services
Usług transportowych	105	102	83	98	Transport services
Obszar nieznany	–	–	3	–	Field unknown

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia ISCED–F 2013.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training ISCED–F 2013.

S o u r c e: data of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 31 (155). **SZKOŁY DLA DOROSŁYCH**

SCHOOLS FOR ADULTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Szkoly Schools	Oddziały Sections	Uczniowie Students		Absolwenci Graduates	
				ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females
Szkoly podstawowe Primary schools	2010/11	1	2	196	102	10	4
	2017/18	9	3	19	5	x	x
	2018/19	10	16	144	30	.	.
Gimnazja	2010/11	14	56	1384	326	365	113
	2015/16	15	55	946	273	325	108
	2017/18	3	37	695	197	279	86
	2018/19	2	18	429	136	.	.
Zasadnicze szkoly zawodowe	2010/11	5	14	211	24	62	13
Basic vocational schools							
Licea ogólnokształ- cące ^a	2010/11	248	806	20638	9427	5208	2730
	2015/16	156	570	16063	6756	4608	2041
	2017/18	139	514	14000	5941	4262	1923
	2018/19	129	461	13041	5606	.	.
General secondary schools ^a							
Technika ^b	2010/11	106	308	5975	1718	1299	403
Technical secondary schools ^b							

a, b Łącznie z: a – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi (w roku szkolnym 2010/11), b – technikami uzupełniającymi.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a, b Including: a – supplementary general and specialised secondary schools (in the 2010/11 school year), b – supplement-ary technical secondary schools.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 32 (156). **WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE**
PRE-PRIMARY EDUCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
Placówki	1681	1849	1952	1965	Establishments
miasta	746	894	969	979	urban areas
wieś	935	955	983	986	rural areas
Przedszkola	912	1184	1262	1302	Nursery schools
w tym specjalne	4	11	17	20	of which special
miasta	565	724	778	792	urban areas
wieś	347	460	484	510	rural areas
Oddziały przedszkolne przy szko- łach podstawowych	719	588	623	596	Pre-primary sections of primary schools
Zespoły wychowania przedszkol- nego	2	3	2	2	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	48	74	65	65	Pre-primary points
Miejsca:					Places:
Przedszkola	89981	110354	124508	131201	Nursery schools
w tym specjalne	113	220	376	405	of which special
miasta	64435	75550	83895	87397	urban areas
wieś	25546	34804	40613	43804	rural areas
Zespoły wychowania przedszkol- nego	69	198	72	106	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	1028	1836	1631	1610	Pre-primary points
Dzieci	108139	113309	137179	140367	Children
miasta	70392	71244	84529	85906	urban areas
wieś	37747	42065	52650	54461	rural areas
w tym w wieku: 6 lat	29431	5768	35883	37237	of which aged: 6 years
5 lat	30345	40259	36707	35389	5 years
Przedszkola	88067	96281	115519	119373	Nursery schools
w tym specjalne	107	171	273	248	of which special
miasta	63777	66682	78511	80182	urban areas
wieś	24290	29599	37008	39191	rural areas
w tym w wieku: 6 lat	18391	3841	25750	27552	of which aged: 6 years
5 lat	25018	31844	31736	30737	5 years
Oddziały przedszkolne przy szko- łach podstawowych	19205	15660	20369	19697	Pre-primary sections in primary schools
w tym w wieku 6 lat	11040	1871	10015	9561	of which aged 6 years
Zespoły wychowania przedszkol- nego	44	101	27	87	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	823	1267	1264	1210	Pre-primary points
Dzieci w placówkach wychowa- nia przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku:					Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged:
3–6 lat	724	.	888	917	3–6
3–5	680	876	875	897	3–5
6 lat	870	.	926	975	6
5 lat	849	982	962	971	5
Dzieci w przedszkolach na:					Children attending nursery schools per:
1000 dzieci w wieku:					1000 children aged:
3–6 lat	589	.	748	780	3–6
3–5	603	752	777	800	3–5
6 lat	544	.	664	722	6
1 przedszkole	97	81	92	92	Nursery school
100 miejsc	98	87	93	91	100 places

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data of the Ministry of National Education.

DZIAŁ X OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

CHAPTER X HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE

Uwagi ogólne

1. Prezentowane w dziale dane o opiece zdrowotnej nie obejmują informacji dotyczących ochrony zdrowia w zakładach karnych.

2. Dane o ochronie zdrowia – jeśli nie zaznaczono inaczej – podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji oraz do 2011 r. – Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

3. Podstawę prezentowanych w dziale danych o ochronie zdrowia stanowią:

1) ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 2190), która zastąpiła ustawę o zakładach opieki zdrowotnej. Ustawa określa m.in. zasady wykonywania działalności leczniczej oraz zasady funkcjonowania placówek leczniczych.

Prezentowane w dziale dane dotyczą placówek wykonujących działalność leczniczą w zakresie:

- a) ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie łącznie z: ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoriami i izbami chorych oraz zakładami badań diagnostycznych i medycznymi laboratoriami diagnostycznymi),
- b) stacjonarnej opieki zdrowotnej (szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, sanatoria i od 2014 r. oddziały opieki paliatywnej).

Na mocy wymienionej ustawy działalność leczniczą może być też wykonywana przez praktyki zawodowe (indywidualne lub grupowe) – lekarzy, lekarzy dentyistów oraz pielęgniarek lub położnych;

- 2) ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 576);
- 3) ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentyisty (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 537);
- 4) ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 1373), która reguluje warunki udzielania i zakres świadczeń zdrowotnych, zasady i tryb ich finansowania oraz działalność Narodowego Funduszu Zdrowia;
- 5) ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1056);

General notes

1. Data presented in the chapter do not include information concerning health care in prisons.

2. Data concerning health care – unless otherwise stated – are given including health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration and until 2011 – the Internal Security Agency.

3. The basis of data presented in this chapter of the health care are provided by:

1) the Law on Health Care Activities, dated 15th April 2011 (uniform text Journal of Laws 2018 item 2190), replacing the Law on Care Health Facilities. The law specifies, among others, the rules of performing health care activities and the functioning of health care units.

Data presented in the chapter concerns the units performing health care activities in the following areas:

- a) out-patient health care (out-patients departments including: health centres, clinics, ambulatory departments and infirmaries, diagnostic facilities and medical diagnostic laboratories),
- b) in-patient health care (hospitals – general, psychiatric and health resorts, detoxification centres, addiction recovery centres, regional centres of forensic psychiatry, chronic medical care homes, nursing homes, hospices, sanatoria and since 2014 palliative care wards).

Under that law, health care activity can be carried out also by professional practices (individual or group) – doctors, dentists and nurses or midwives;

- 2) the Law on the Nursing and Midwiving Professions, dated 15th July 2011 (Journal of Laws 2019 item 576);
- 3) the Law on the Occupations of Doctor and Dentist, dated 5th December 1996 (uniform text Journal of Laws 2019 item 537);
- 4) the Law on Health Care Services Financed from Public Funds, dated 27th August 2004 (uniform text Journal of Laws 2019 item 1373), governing the provision conditions and the scope of health services, the rules and the method of their financing and the activities of the National Health Fund;
- 5) the Law on Health Resort Treatment, Health Resorts, the Areas of Health Resort Protection and Health Resort Gminas, dated 28th July 2005 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1056);

6) ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 993), która określa zasady organizacji, funkcjonowania i finansowania systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego;

7) ustawa z dnia 6 września 2001 r. prawo farmaceutyczne (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 499).

4. Dane o pracownikach medycznych dotyczą pracujących w: placówkach wykonujących działalność leczniczą, praktykach zawodowych, aptekach oraz domach i zakładach pomocy społecznej, żłobkach i klubach dziecięcych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ.

Dane obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w przypadku jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy, łącznie z osobami odbywającymi staż. Osoby te niezależnie od wymiaru czasu pracy są liczone raz.

Przez pielęgniarkę należy rozumieć też pielęgniara, a przez położną – również położnego.

5. Dane o specjalistach dotyczą lekarzy i lekarzy dentystów ze specjalizacją II stopnia oraz od 2005 r. posiadających tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2019 r. w sprawie specjalizacji lekarzy i lekarzy dentystów (Dz. U. z 2019 r. poz. 602 z późn. zm.).

6. Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentystów podano łącznie z badaniami profilaktycznymi oraz z poradami lekarskimi udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych i orzeczeniami wojskowych komisji lekarskich.

7. Dane o szpitalach obejmują placówki medyczne, które do 2011 r. były traktowane jako filie.

8. Dane o stacjonarnej opiece zdrowotnej nie obejmują opieki dziennej (dotyczy: szpitali, łóżek i leczonych).

Dane o **łóżkach** w placówkach stacjonarnej opieki zdrowotnej dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla pacjentów, zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

9. Dane o łóżkach w szpitalach ogólnych nie obejmują miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych oraz do 2007 r. miejsc (łóżek i inkubatorów) dla noworodków.

W szpitalach ogólnych (tabl. 5) rodzaje oddziałów podano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 maja 2012 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 173). Do **oddziałów chirurgicznych** zaliczono: chirurgię ogólną, dziecięcą, urazowo-ortopedyczną, szczękową, neurochirurgię, kardiochirurgię, urologię oraz inne o charakterze chirurgicznym; do **oddziałów zakaźnych** – oddziały obserwacyjno-zakaźne; do **oddziałów gruźlicy i chorób płuc** – oddziały pulmonologiczne.

6) the Law on the State Emergency Medical Services, dated 8th September 2006 (uniform text Journal of Laws 2019 item 993), specifying the organisational rules, the functioning and financing of the State Emergency Medical Services;

7) the Pharmaceutical Law, dated 6th September 2001 (uniform text Journal of Laws 2019 item 499).

4. Data regarding medical personnel concerns persons employed in: units engaged in health care activities, professional practices, pharmacies, and social welfare homes and facilities, nurseries and children's clubs.

Data concern persons working directly with a patient, i.e. excluding persons for whom the primary workplace is university, central or local government administration unit and the National Health Fund.

Data includes persons working full-time, overtime as well as part-time in relation to work time defined in the obligatory regulations for a given type of work, when this work has a basic character, including persons undergoing internships. These people regardless of their working hours are counted once.

A nurse should be understood also as a male nurse and midwife – also as a male midwife.

5. Data on doctor specialists and dental specialists concerns doctors with grade II specialisation and since 2005 with specialists title in proper medicine domains in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 29th March 2019 on Doctors and Dentist Specialisations (Journal of Laws 2019 item 602 with later amendments).

6. Consultations provided by doctors and dentists are presented together with preventive examinations, also together with consultations provided in admission rooms in general hospitals and with the opinions of military medical commissions.

7. Data on hospitals comprises health care units, which until 2011 were treated as hospital branches.

8. Data on in-patient health care do not include day-care (concerns: hospitals, beds and in-patients).

Data regarding **beds** in in-patient health care units concern permanent beds in-patient rooms, either occupied or prepared to receive patients.

9. Data regarding beds in general hospitals do not include day-time places in hospital wards and until 2007 – places (beds and incubators) for newborns.

In general hospitals (table 5), types of wards are given in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 17th May 2012 (Journal of Laws 2019 item 173). **Surgical wards** include: general surgery, paediatric surgery, orthopaedic trauma surgery, neurosurgery, urology, maxillofacial and cardiosurgery as well as other surgical wards; in **communicable diseases wards** – observation communicable diseases wards; in **tubercular and pulmonary wards** – pulmonology wards.

10. Zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze udzielają całodobowych świadczeń zdrowotnych w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewniają im produkty lecznicze i wyroby medyczne.

11. Lecznictwo uzdrowiskowe obejmuje szpitale i sanatoria działające na obszarze uzdrowiska wykorzystujące w leczeniu, rehabilitacji i profilaktyce przede wszystkim właściwości naturalnych surowców leczniczych oraz właściwości lecznicze klimatu na terenach, na których są położone.

12. Dane o szpitalach psychiatrycznych nie obejmują oddziałów psychiatrycznych w szpitalach ogólnych.

13. Dane dotyczące ratownictwa medycznego i pomocy doraźnej obejmują działalność jednostek zgłoszonych do systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne (zespoły ratownictwa medycznego, szpitalne oddziały ratunkowe, lotnicze pogotowie ratunkowe, izby przyjęć).

Szpitalne oddziały ratunkowe od 8 listopada 2011 r. funkcjonują na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 3 listopada 2011 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 979); wcześniej, będąc komórkami organizacyjnymi szpitali, działały na podstawie przepisów o zakładach opieki zdrowotnej.

14. Dane o aptekach ogólnodostępnych nie obejmują aptek działających w strukturze i na potrzeby szpitali.

Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony. Powinny być one usytuowane na terenach wiejskich.

15. Dane o zachorowaniach podaje się według Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja), obowiązującej od 1997 r.

Informacje o zachorowaniach na choroby zakaźne obejmują wszystkie przypadki zarejestrowane w województwie.

16. Dane o opiece nad dziećmi do lat 3 prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. (jednolity tekst Dz. U. z 2019 r. poz. 409), na podstawie której opieka może być organizowana w formie żłobka oraz od 2011 r. – klubu dziecięcego, sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianie.

17. Dane dotyczące wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny oraz systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 1111 z późn. zm.).

18. Placówka wsparcia dziennego wspiera funkcje opiekuńcze i wychowawcze rodziny. Może być prowadzona w formie:

1) **opiekuńczej**, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych – zapewnia dziecku: opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań;

10. Chronic medical care homes and nursing homes provide 24-hour health services in scope of nursing and rehabilitation of persons who do not require hospitalisation, providing them with medicinal products and medical devices.

11. Health resort treatment includes hospitals and sanatoria, operating in the areas of health resort protection, using in the rehabilitation and preventive therapy primarily natural materials and the healing properties of the climate in the areas where the facility is located.

12. Data regarding psychiatric hospitals do not include psychiatric wards in general hospitals.

13. Data on emergency medical services and first-aid concerns units covered by the State Emergency Medical Services system (emergency rescue teams, hospital emergency wards, medical air rescue, admission rooms).

Hospital emergency wards since 8th November 2011 have operated on the basis of decree of the Ministry of Health, dated 3rd November 2011 (uniform text Journal of Laws 2018 item 979); earlier operated on the basis of the regulation on health care facilities.

14. Generally available pharmacies do not include pharmacies, which operate in the structure and for needs of hospitals.

Pharmaceutical outlets are sales outlets for selling prepared medicines, the range of which is precisely defined and which are mainly in rural areas.

15. Data regarding disease incidence are presented according to the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision), valid since 1997.

Information concerning incidents of infectious diseases includes all cases registered in the voivodship.

16. Data on childcare for children up to the age of 3 are presented according to the law dated 4th February 2011 (uniform text Journal of Laws 2019 item 409). Childcare can be organised in the form nurseries as well as since 2011 – children's clubs, provided by day carer and nanny.

17. Data concerning family support and foster care are presented according to the Law on Family Support and Foster Care System, dated 9th June 2011 (uniform text Journal of Laws 2019 item 1111 with later amendments).

18. Day-support centre – supports the family in its care and education functions. It may be operated in the form of:

1) **general care centre**, including interest circles, day-rooms, clubs, educational centres – provides a child with: care and education, assistance in learning, organisation of leisure time, entertainment and sport classes and development of interests;

- 2) **specjalistycznej** – organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne; realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprophylaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię;
- 3) **pracy podwórkowej** (od 2012 r.) – realizowanej przez wychowawcę, polegającej na działaniach animacyjnych i socjoterapeutycznych;
- 4) **w połączonych formach** (od 2012 r.), tj. łączących zadania placówek opiekuńczych, specjalistycznych i pracy podwórkowej.

Wspieranie rodziny może być prowadzone w formie usług asystenta rodziny, udzielającego pomocy rodzinom m.in. w poprawie ich sytuacji życiowej, w rozwiązywaniu problemów społecznych, psychologicznych, wychowawczych z dziećmi i w poszukiwaniu pracy zarobkowej, przez rodzinę wspierającą, placówki wsparcia dziennego lub w formie poradnictwa specjalistycznego.

19. Rodzinna piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalno-rekreacyjnych i religijnych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodziny zastępcze:

- a) spokrewnione,
- b) niezawodowe – umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczniego rodzeństwa),
- c) zawodowe – umieszcza się w nich w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczniego rodzeństwa), w tym:
 - zawodowe specjalistyczne – umieszcza się w nich w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 969), małoletnie matki z dziećmi,
 - zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmują dzieci na podstawie orzeczenia sądu gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art.12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1390 z późn. zm.);

- 2) **rodzinne domy dziecka** – w tym samym czasie może w nich przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem liczniego rodzeństwa).

20. Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- 2) **specialised centre** – organises sociotherapeutic, therapeutic, corrective, compensating and speech therapy classes, implement an individual corrective programme, a psychocorrective or psychopreventive programme, in particular pedagogic, psychological and sociotherapy;
- 3) **street work** (since 2012) – carries out motivating and sociotherapeutic activities, conducted by a street worker;
- 4) **in a combination of the forms** (since 2012) i.e. combining tasks of the general care, specialised and street work centres.

Family support shall be provided in the form of family assistant's services, who assists in: improvement of family life situation, resolution of psychological and social issues and problems with upbringing children and searching for a job, as a supporting family, day-support centre or a specialists guidance.

19. Family foster care shall be exercised in the case when it is impossible for parents to provide care and education for a child. It guarantees a work with a family to make possibility for a child to return to its family, or when it is impossible – efforts aimed at child's adoption; preparation of a child to live an independent and responsible life; satisfaction of children's emotional needs, in particular the needs related to welfare, healthcare, education, culture, recreation and religious.

The forms of family foster care are the following:

1) foster families:

- a) related,
- b) not professional – in which not more than 3 children may be placed at the same time (except for numerous siblings),
- c) professional – in which not more than 3 children may be placed at the same time (except for numerous siblings) – among which there are also:
 - professional specialist shall receive in particular: children with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, children on the basis of the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26th October 1982 (uniform text Journal of Laws 2018 item 969), underage mothers with children,
 - professional that performs the function of a family emergency house shall receive a children on the basis of a court ruling, case when a child was escorted by Police or Border Guard, upon consent of parents, child or another person in the case referred to in Article 12a of the Law on Counteracting Domestic Violence, dated 29th July 2005 (Journal of Laws 2015 item 1390 with later amendments);

- 2) **foster homes** – in which not more than 8 children may be placed at the same time (except for numerous siblings).

20. Institutional foster care shall be exercised in the form of:

1) **placówki opiekuńczo-wychowawczej**, która jest prowadzona jako placówka typu:

- a) **interwencyjnego** – zapewnia doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej; w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia mu opieki,
- b) **rodzinnego** – wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu; współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny,
- c) **socjalizacyjnego** – zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych,
- d) **specjalistyczno-terapeutycznego** (od 2012 r.) – sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności; wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Placówka zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne;

2) **regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej** (od 2012 r.) – umieszczane są w niej dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji i nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W tym samym czasie można w niej umieścić nie więcej niż 30 dzieci;

3) **interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego** (od 2012 r.) – umieszcza się w nim dzieci do ukończenia pierwszego roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku, w tym samym czasie, można umieścić nie więcej niż 20 dzieci.

21. Dane o domach i zakładach pomocy społecznej dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorial-

1) **care and education centre** run as:

- a) an **intervention** – provides immediate care for a child in the crisis situation; especially if it is required for the centre to place the child under immediate care,
- b) a **family** – educates children of various age groups, including adolescents and those becoming independent; enables common education and care for numerous siblings; cooperates with a family foster care coordinator and a family assistant,
- c) a **socialisation** – provides a child with full-time care and education, and fulfils its needs, especially emotional, development, health, living, social and religious needs, implements a child assistance plan prepared in cooperation with a family assistant, enables contacts with parents and other close persons, unless otherwise decided by a court, takes actions aimed at the child's return to a family, provides a child with access to education adjusted to the age and development skills, provides a child with therapeutic actions, provides access to eligible healthcare services,
- d) a **specialist therapy** (since 2012) – provides care for a child with individual needs, in particular: a child with legal confirmation of disability or a legal confirmation of high or moderate level of disability, a child requiring the application of special education methods and specialist therapy, a child requiring dealing with developmental and emotional retardation. The centre provides educational, socio-therapeutic, corrective, compensating, speech therapy, and therapeutic activities compensating for lacks in upbringing in a family and preparing for social life, as well as proper rehabilitation for disabled children;

2) **regional care and therapy centre** (since 2012) – a centre where children shall be placed, due to their health condition requiring specialist care and rehabilitation and cannot be placed in family foster care or a care and education centre. The total number of 30 children at most may be placed in a regional care and therapy centre at the same time;

3) **pre-adoptive intervention centre** (since 2012) – a centre where children up to the 1 year old shall be placed requiring special care who, waiting for adoption, cannot be covered by family foster. The total number of 20 children at most may be placed in a pre-adoptive intervention centre at the same time.

21. Data concerning **social welfare homes and facilities** are related to the institutions for which the founding bodies are: local government units,

nego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne.

Rodzaje domów i zakładów prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zm.).

22. Dane o świadczeniach pomocy społecznej prezentuje zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1508 z późn. zm.).

23. Świadczeniami pomocy społecznej są:

1) świadczenia pieniężne, m.in.: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki.

Zasiłek stały – przysługuje osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności.

Zasiłek okresowy – przysługuje osobie lub rodzinie ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Zasiłek celowy – przyznawany jest w celu m.in.: zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, pokrycia kosztów pogrzebu. Może być przyznany osobie lub rodzinie, która poniosła straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej;

2) świadczenia niepieniężne, m.in.: praca socjalna, bilet kredytowany, schronienie, posiłek, ubranie, sprawienie pogrzebu, mieszkanie chronione.

Mieszkanie chronione jest formą pomocy przygotowującą, pod opieką specjalistów, osoby w nim przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu.

associations, social organisations, churches and religious associations, foundations, natural and legal persons.

Types of social welfare homes and facilities are presented according to the Law on Social Assistance, dated 12th March 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1508 with later amendments).

22. Data on social assistance benefits are presented according to the Law on Social Assistance of 12th March 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1508 with later amendments).

23. Social assistance benefits are:

1) monetary benefits, among others: permanent benefit, temporary benefit, appropriated benefit, assistance to reach financial self-dependence and continue education.

A person entirely incapable of working due to age or disability is entitled to permanent benefit.

A person or a family is entitled to a temporary benefit because of long illness, disability, unemployment, perspective of remaining or becoming entitled to benefits from other systems of social security.

Appropriated benefit is offered to fulfil a necessary livelihood need, covering part or whole of expenditures on health treatment, covering burial costs. It may be given to a person or a family which incurred losses as a result of fortuitous event, or natural or ecological disaster;

2) non-monetary benefits, among others: social work, credited ticket, shelter, meal, clothing, burial, dwelling protected.

Dwelling protected is a form of social assistance preparing people staying there, under the care of professionals, for independent living or supporting these persons in their daily functioning.

TABL. 1 (157). **PRACOWNICY MEDYCYNİ^a**

Stan w dniu 31 grudnia

MEDICAL PERSONNEL^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Lekarze.....	5231	5583	5332	Doctors
w tym kobiety.....	2794	2926	2841	of which women
Lekarze dentyści.....	304	261	283	Dentists
w tym kobiety.....	230	191	201	of which women
Farmaceuci.....	2625	2849	2792	Pharmacists
w tym kobiety.....	2179	2349	2272	of which women
Pielęgniarki.....	13441	13468	12748 ^b	Nurses
Położne.....	2084	2091	2156 ^c	Midwives
Fizjoterapeuci.....	1370	1395	1470 ^d	Physiotherapists
Diagności laboratoryjni ^e	845	871	865	Laboratory diagnosticians ^e

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 207; dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ. b–c W tym magistrzy: b – pielęgniarstwa – 2162, c – położnictwa – 638. d Z wyższym wykształceniem – 1192. e Analitycy medyczni i inni pracownicy z wyższym wykształceniem, np. chemicy, fizycy, mikrobiolodzy.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a w przypadku farmaceutów – tylko w zakresie pracujących w aptekach szpitalnych.

a See general notes, item 4 on page 207; data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local government administration and National Health Fund. b–c Of which masters: b – of nursing – 2162, c – of midwifery – 638. d By tertiary education – 1192. e Medical analysts and other employees by tertiary education, i.e. chemists, physicists, microbiologists.

Source: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and Administration, and in regard to pharmacists – only in the scope of the pharmacists employed with hospital's pharmacies.

TABL. 2 (158). **LEKARZE SPECJALIŚCI^a**

Stan w dniu 31 grudnia

DOCTORS SPECIALISTS^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
LEKARZE OGÓŁEM.....	3522	3678	3678	DOCTORS OF TOTAL
w tym specjaliści w zakresie:				of which specialists in the field of:
Anestezjologii i intensywnej terapii..	300	319	336	Anesthesiology and intensive therapy
Chirurgii ^b	595	575	621	Surgery ^b
Chorób płuc.....	87	85	80	Respiratory diseases
Chorób wewnętrznych.....	390	358	407	Internal diseases
Dermatologii ^c i wenerologii.....	40	43	40	Dermatology ^c and venereology
Kardiologii ^c	109	139	153	Cardiology ^c
Medycyny rodzinnej.....	279	276	249	General practitioners
Neurologii ^{cd}	129	137	131	Neurology ^{cd}
Okulistyki.....	92	109	91	Ophthalmology
Onkologii ^e	50	56	61	Oncology ^e
Otolaryngologii ^{cf}	91	99	101	Otolaryngology ^{cf}
Pediatrici.....	223	243	231	Paediatrics
Położnictwa i ginekologii.....	274	254	230	Obstetrics and gynaecology
Psychiatrii ^c	128	157	97	Psychiatry ^c
Radiologii i diagnostyki obrazowej ^g	138	167	158	Radiology and diagnostic imaging ^g
LEKARZE SPECJALIŚCI W %				SPECIALISTS IN % OF TOTAL
OGÓŁU LEKARZY.....	67,3	65,9	69,0	DOCTORS

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 i 5 na str. 207. b Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej i szczękowej, kardiochirurgii oraz urologii i chirurgii naczyniowej. c Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. d–g Także: d – neuropatologii, e – patologii onkologicznej, onkologii i hematologii, f – otorynolaryngologii, g – radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej.

a See general notes, item 4 and 5 on page 207. b General surgery, paediatric, thoracic surgery, orthopaedics and traumatology, orthopaedics and traumatology of locomotor system, neurosurgery, oncological, plastic, maxillofacial surgery, cardiosurgery as well as urology and vascular surgery. c Including children's specialists. d–g Also: d – neuropathology, e – oncological pathology, oncology and haematology, f – otorynolaryngology, g – oncological radiotherapy and children's radiology.

TABL. 2 (158). LEKARZE SPECJALIŚCI^a (dok.)

Stan w dniu 31 grudnia

DOCTORS SPECIALISTS^a (cont.)

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
LEKARZE DENTYŚCI OGÓŁEM ...	50	48	52	DENTISTS OF TOTAL
w tym lekarze dentyści ze specjalizacją:				of which dentists with specialization:
Chirurgii stomatologicznej	11	13	11	Dental surgery
Chirurgii szczękowo-twarzowej	5	6	5	Maxillo-facial surgery
Ortodoncji	7	10	11	Orthodontics
Periodontologii (paradontologii)	1	–	3	Periodontology (paradontics)
Protetyki stomatologicznej	11	4	9	Dental prosthetics
Stomatologii dziecięcej	5	8	5	Children's dentistry
Stomatologii zachowawczej	8	7	8	Restorative dentistry
LEKARZE DENTYŚCI ZE SPECJALIZACJĄ W % OGÓŁU LEKARZY DENTYSTÓW	16,4	18,4	18,4	DENTAL SPECIALISTS IN % OF TOTAL DENTIST

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 i 5 na str. 207.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

a See general notes, item 4 and 5 on page 207.

S o u r c e: data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior and Administration.

TABL. 3 (159). AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA^aOUT-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Przychodnie (stan w dniu 31 XII)	1851	1931	1937	Out-patients departments (as of 31 XII)
miasta	1481	1547	1543	urban areas
wieś	370	384	394	rural areas
Praktyki lekarskie ^b (stan w dniu 31 XII)	712	663	626	Medical practices ^b (as of 31 XII)
miasta	538	508	484	urban areas
wieś	174	155	142	rural areas
Porady udzielone ^c w tys.	27520,1	28283,2	28551,3	Consultations provided ^c in thousands
lekarskie ^d	25055,5	25854,4	26158,6	doctors ^d
w tym specjalistyczne	8742,7	8970,2	8986,8	of which specialised
stomatologiczne	2464,6	2428,8	2392,8	stomatological

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 206. b Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. c Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów (środki niepubliczne). d Łącznie z poradami udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych (w 2018 r. – 381,9 tys.) nieuwzględnionymi w specjalistycznej opiece zdrowotnej.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

a See general notes, item 2 on page 206. b Data concern medical practices that have signed contract with National Health Fund or with out-patients departments. c Including consultations paid by patients (non-public funds). d Including consultations provided in admission rooms of general hospitals (in 2018 – 381.9 thousands) not included in primary and specialised care.

S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and Administration as well as the Central Statistical Office.

TABL. 4 (160). **STACJONARNA OPIEKA ZDROWOTNA^a**
IN-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
ZAKŁADY – stan w dniu 31 XII FACILITIES – as of 31 XII				
Szpitale ogólne ^b	65	62	61	General hospitals ^b
Szpitale psychiatryczne.....	3	3	3	Psychiatric hospitals
Ośrodki leczenia odwykowego.....	1	1	1	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów.....	4	3	3	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	18	19	18	Chronic medical care homes ^c
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	7	10	8	Nursing homes ^c
Hospicja.....	4	4	3	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej.....	6	8	8	Palliative care wards
ŁÓŻKA W ZAKŁADACH – stan w dniu 31 XII BEDS IN FACILITIES – as of 31 XII				
Szpitale ogólne ^d	15756	15600	15061	General hospitals ^d
Szpitale psychiatryczne.....	1551	1556	1564	Psychiatric hospitals
Ośrodki leczenia odwykowego.....	119	119	119	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów.....	171	151	161	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	1082	800	797	Chronic medical care homes ^c
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	275	604	531	Nursing homes ^c
Hospicja.....	54	60	41	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej.....	134	172	171	Palliative care wards
LECZENI IN-PATIENTS				
Szpitale ogólne ^e	707160	719484	722197	General hospitals ^e
Szpitale psychiatryczne.....	23679	23176	21856	Psychiatric hospitals
Ośrodki leczenia odwykowego.....	1494	1636	1566	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów.....	654	515	567	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	2195	1935	1784	Chronic medical care homes ^c
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	806	1148	931	Nursing homes ^c
Hospicja.....	586	473	362	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej.....	1813	1997	2143	Palliative care wards

a Patrz uwagi ogólne ust. 2 na str. 206. b Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 207. c Łącznie z zakładami typu psychiatrycznego. d Łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków. e Bez międzyoddziałowego ruchu chorych.

Ź r ó d ł o: w zakresie szpitali ogólnych – dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, w zakresie zakładów opieki długoterminowej – dane Ministerstwa Zdrowia i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, w zakresie zakładów psychiatrycznych – dane Instytutu Psychiatrii i Neurologii.

a See general notes, item 2 on page 206. b See general notes, item 7 on page 207. c Including psychiatric types facilities. d Including beds and incubators for newborns. e Excluding inter-ward patient transfer.

S o u r c e: in regard to general hospitals – data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior and Administration, in regard to long-term facilities – data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior and Administration; in regard to psychiatric facilities – data of the Institute of Psychiatry and Neurology.

TABL. 5 (161). **SZPITALE OGÓLNE^a**
GENERAL HOSPITALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Szpital ogólny (stan w dniu 31 XII)	65	62	61	General hospitals (as of 31 XII)
Łóżka (stan w dniu 31 XII)	15756	15600	15061	Beds (as of 31 XII)
na 10 tys. ludności	45,3	44,7	43,1	per 10 thousand population
w tym na oddziałach:				of which in specified wards:
Chorób wewnętrznych	2555	2682	2494	Internal diseases
w tym kardiologicznych ^b	623	764	673	of which cardiological ^b
Chirurgicznych	3858	3680	3530	Surgical
Pediatrycznych	925	902	870	Paediatric
Ginekologiczno-położniczych	1753	1784	1762	Gynaecological-obstetric
Onkologicznych	656	426	414	Oncological
Intensywnej terapii	323	317	323	Intensive therapy
Zakaźnych	203	203	183	Communicable
Gruźlicy i chorób płuc	626	593	633	Tubercular and pulmonary
Dermatologicznych	94	69	56	Dermatological
Neurologicznych	634	639	595	Neurological
Psychiatrycznych	490	426	468	Psychiatric
Ruch chorych				Patient
Leczeni w tys.	783,7	779,8	795,8	In-patients in thousands
w tym na oddziałach:				of which in specific wards:
chorób wewnętrznych	137,3	133,7	128,2	internal diseases
w tym kardiologicznych ^b	46,5	46,1	45,8	w tym cardiological ^b
chirurgicznych	188,4	185,5	189,7	surgical
pediatrycznych	39,1	38,3	34,8	paediatric
ginekologiczno-położniczych	135,9	142,7	140,2	gynaecological-obstetric
onkologicznych	50,2	42,3	46,9	oncological
intensywnej terapii	15,5	13,5	14,2	intensive therapy
zakaźnych	9,4	8,8	8,2	communicable
gruźlicy i chorób płuc	20,9	21,3	22,3	tubercular and pulmonary
dermatologicznych	4,1	3,7	3,0	dermatological
neurologicznych	26,1	26,6	25,2	neurological
psychiatrycznych	5,6	5,2	8,1	psychiatric
Wypisani w tys.	686,4	696,7	699,9	Discharges in thousands
Zmarli w tys.	14,5	15,7	15,7	Deaths in thousands
Leczeni ^c na: 10 tys. ludności	2036	2065	2069	In-patients ^c per: 10 thousand population
1 łóżko ^d	48,1	42,9	49,0	bed ^d
Przeciętny pobyt chorego w dniach	4,7	4,7	4,6	Average patient stay in days
Przeciętne wykorzystanie łóżka w dniach	240	208	235	Average bed use in days

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 i 9 na str. 207. ^b Łącznie z oddziałami intensywnej nadzoru kardiologicznego. ^c Bez międzyoddziałowego ruchu chorych. ^d Bez łóżek i inkubatorów dla noworodków na oddziałach neonatologicznych; do obliczenia wskaźnika przyjęto przeciętną miesięczną liczbę łóżek.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

^a See general notes, item 7 and 9 on page 207. ^b Including intensive cardiological care wards. ^c Excluding inter-ward patient transfer. ^d Excluding beds and incubators for newborns on neonatology wards; for calculating of indice was used the average monthly number of beds.

Source: data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior and Administration.

TABL. 6 (162). **RATOWNICTWO MEDYCZNE I POMOC DORAŻNA^a**

Stan w dniu 31 grudnia

EMERGENCY MEDICAL SERVICES AND FIRST AID^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Zespoły ratownictwa medycznego ..	117	115	117	117	Emergency rescue teams
podstawowe.....	63	73	80	80	basic
specjalistyczne	54	42	37	37	specialists
Szpitalne oddziały ratunkowe	26	24	24	24	Hospital emergency wards
Izby przyjęć ^b	9	13	12	12	Admission rooms ^b
Lotnicze pogotowie ratunkowe ^c	1	1	2	2	Medical air rescue ^c
Wyjazdy na miejsce zdarzenia ^d :					Calls to the occurrence places ^d :
w tysiącach	173,4	182,0	201,5	199,5	in thousands
na 1000 ludności	50,4	52,4	57,8	57,2	per 1000 population
Osoby, którym udzielono świadczenia zdrowotnego w miejscu zdarzenia ^d :					Persons who received health care benefits in the place of occurrence ^d :
w tysiącach	176,8	183,7	202,4	200,5	in thousands
w tym:					of which:
dzieci i młodzież w wieku do 18 lat	10,6	12,0	12,8	12,3	children and youth up to 18 years of age
w wieku 65 lat i więcej	61,7	71,2	78,8	82,0	aged 65 and more
na 1000 ludności	51,4	52,9	58,1	57,4	per 1000 population

a Patrz uwagi ogólne, ust. 13 na str. 208. b Komórki organizacyjne szpitali zgłoszone do współpracy z ratownictwem medycznym. c Samolot lub śmigłowiec wraz z załogą, tj. pilotem i osobami udzielającymi pierwszej pomocy lub podejmującymi medyczne działania ratownicze. d W ciągu roku.

a See general notes, item 13 on page 208. b Organization cells of hospitals applied to cooperate with emergency medical system. c Airplane or helicopter, including crew, i.e. pilot and people giving first aid or acting as medical rescue. d During the year.

TABL. 7 (163). **APTEKI OGÓLNODOSTĘPNE I PUNKTY APTECZNE^a**

Stan w dniu 31 grudnia

GENERALLY AVAILABLE PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Apteki.....	1027	1234	1364	1316	Pharmacies
w tym prywatne.....	1020	1230	1361	1313	of which private
w tym na wsi	175	213	233	226	of which in rural areas
Punkty apteczne	109	123	123	125	Pharmaceutical outlets
w tym na wsi	109	123	123	125	of which in rural areas
Liczba ludności na:					Population per:
1 aptekę i punkt apteczny	3034	2561	2346	2425	pharmacy and pharmaceutical outlet
w tym na wsi	5349	4668	4455	4552	of which in rural areas
1 aptekę	3356	2816	2558	2655	pharmacy
w tym na wsi	8681	7363	6806	7069	of which in rural areas
Farmaceuci pracujący w aptekach i punktach aptecznych	2109	2428	2632	2604	Pharmacists employed in pharmacies and pharmaceutical outlets

a Patrz uwagi ogólne, ust. 14 na str. 208.

a See general notes, item 14 on page 208.

TABL. 8 (164). **KRWIODAWSTWO^a**
BLOOD DONATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Regionalne centra (stan w dniu 31 XII).....	2	2	2	2	Regional centres (as of 31 XII)
Oddziały terenowe (stan w dniu 31 XII).....	20	17	17	17	Local branches (as of 31 XII)
Krwiodawcy w tys.	69,2	67,4	68,7	68,8	Blood donors in thousands
w tym honorowi.....	69,2	67,3	68,7	68,8	of which voluntary
Liczba donacji ^b krwi pełnej w tys.....	122,0	129,5	136,2	137,3	Number of collected donations ^b of whole blood in thousands
Wyprodukowana liczba jednostek świeżo mrożonego osocza (FFP) ^c w tys.	143,7	154,1	159,8	164,4	Number of prepared units of fresh frozen plasma (FFP) ^c in thousands

a Bez danych resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych i administracji. b Donacja to pobranie krwi lub jej składnika do celów klinicznych, diagnostycznych lub produkcyjnych. c Jedna jednostka świeżo mrożonego osocza równa się 200 ml, jeden litr osocza równa się 5 jednostkom.

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Centrum Krwi.

a Excluding data of the Ministry of National Defence as well as the Ministry of the Interior and Administration. b Donation is collection of blood components for clinical, diagnostic or manufacturing purposes. c One unit of freshly frozen plasma equals 200 ml, one litre of plasma equals 5 units.

S o u r c e: data of the National Blood Centre.

TABL. 9 (165). **ZACHOROWANIA NA NIEKTÓRE CHOROBY ZAKAŻNE I ZATRUCIA**
INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thousand population				
Gruźlica	441	289	311	279	12,8	8,3	8,9	8,0	Tuberculosis
Tęžec.....	1	–	–	–	0,03	–	–	–	Tetanus
Krztusiec.....	52	498	257	129	1,51	14,34	7,37	3,70	Whooping cough
Odra.....	–	7	26	22	–	0,20	0,75	0,63	Measles
Wirusowe zapalenie wątroby:									Viral hepatitis:
typ A.....	35	2	486	42	1,02	0,06	13,95	1,20	type A
typ B	324	418	379	353	9,41	12,03	10,88	10,11	type B
typ C	363	408	424	415	10,55	11,74	12,17	11,89	type C
Różyczka.....	357	237	22	29	10,4	6,8	0,6	0,8	Rubella
Inwazyjne zakażenie <i>Streptococcus pneumo- niae</i>	36	87	122	132	1,05	2,50	3,50	3,78	<i>Streptococcus pneumo- niae</i> invasive infection
AIDS ^a	11	7	14	12	0,32	0,20	0,40	0,34	AIDS ^a
Salmonellozy	700	751	566	533	20,3	21,6	16,2	15,3	Other salmonella infections
Czerwonka bakteryjna	2	–	5	23	0,06	–	0,14	0,66	Shigellosis
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe	57	48	10	87	1,7	1,4	0,3	2,5	Other bacterial foodborne intoxications
Biegunki u dzieci w wieku do lat 2 ^b	3544	4429	3774	3917	422,0	610,8	495,3	501,2	Acute diarrhoea in child- ren up to the age of 2 ^b
Szkarlatyna (plonica).....	1337	2111	1022	1237	38,8	60,8	29,3	35,4	Scarlet fever
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	76	67	89	83	2,21	1,93	2,55	2,38	Bacterial meningitis and/ or encephalitis
Wirusowe zapalenie opon mózgowych.....	133	64	80	101	3,86	1,84	2,30	2,89	Viral meningitis
Wirusowe zapalenie mózgu.....	20	11	18	10	0,58	0,32	0,52	0,29	Viral encephalitis

a Dane nieostateczne z uwagi na specyfikę choroby. b Wskaźnik obliczono na 10 tys. dzieci w wieku do lat 2.

a Preliminary data because of specific features of the disease. b Ratio calculated per 10 thousand children up to the age of 2.

TABL. 9 (165). ZACHOROWANIA NA NIEKTÓRE CHOROBY ZAKAŻNE I ZATRUCIA (dok.)

INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thousand population				
Świnka (zapalenie przy- usznicy nagminne).....	295	192	149	152	8,6	5,5	4,3	4,4	Mumps
Włośnica	16	–	8	–	0,46	–	0,23	–	Trichinellosis
Grypa ^c	83865	545827	694240	725897	2437	15712	19921	20796	Influenza ^c
Szczepienia przeciw wściekliznie	502	497	522	540	14,6	14,3	15,0	15,5	Rabies vaccinants

^c Łącznie z podejrzeniami zachorowań.

Źródło: dane Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH (na podstawie rejestru chorób zakaźnych prowadzonego przez stacje sanitarno-epidemiologiczne), Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc oraz Instytutu Wenerologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

^c Including influenza-like illness.

Source: data of the National Institute of Public Health – NIH (on the ground of register of infectious diseases kept by sanitary and epidemiological stations), the Tuberculosis and Lung Diseases Institute and the Institute of Venereology of the Medical University of Warsaw.

TABL. 10 (166). ŻŁOBKI^a I KLUBY DZIECIĘCE

Stan w dniu 31 grudnia

NURSERIES^a AND CHILDREN'S CLUBS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Żłobki.....	32	199	268	327	Nurseries
w tym publiczne.....	30	38	46	50	of which public
Oddziały żłobkowe.....	3	1	5	3	Nursery wards
Kluby dziecięce.....	x	32	51	56	Children's clubs
w tym publiczne.....	x	–	–	2	of which public
Miejsca:					Places:
w żłobkach.....	2153	7145	9711	12764	in nurseries
w klubach dziecięcych.....	x	506	829	987	in children's clubs
Dzieci przebywające (w ciągu roku):					Children staying (during the year):
w żłobkach.....	3928	9673	13350	16307	in nurseries
w klubach dziecięcych.....	x	587	1033	1024	in children's clubs
Miejsca w żłobkach i klubach dzie- cięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w miastach.....	32,9	135,7	177,3	227,9	Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in urban areas
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych:					Children staying in nurseries and children's clubs:
na 1000 dzieci w wieku do lat 3....	18,6	61,2	84,1	102,6	per 1000 children up to the age of 3
na 100 miejsc.....	108,3	87,4	91,7	87,1	per 100 places

^a Miejsca i dzieci – łącznie z oddziałami żłobkowymi.^a Places and children – including nursery wards.

TABL. 11 (167). PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO

DAY-SUPPORT CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	placówki (stan w dniu 31 XII) centres (as of 31 XII)				wychowankowie w tys. residents in thousands				
OGÓŁEM.....	437	366	366	425	14,3	10,4	10,8	11,8	TOTAL
Opiekuńcze.....	392	286	270	283	12,6	7,6	7,3	7,5	General care
Specjalistyczne.....	45	63	68	69	1,7	2,3	2,5	2,6	Specialized
Pracy podwórkowej	—	2	16	63	—	0,0	0,5	1,4	Street work
W połączonych formach	—	15	12	10	—	0,4	0,5	0,4	In a combination of the forms

TABL. 12 (168). **RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA^a**

Stan w dniu 31 grudnia
FAMILY FOSTER CARE^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Rodziny zastępcze.....	2941	3102	3040	3022	Foster families
Spokrewnione.....	2213	1757	1744	1730	Related
dzieci ^b	2910	2306	2308	2271	children ^b
Niezawodowe.....	594	1105	1055	1048	Non-professional
dzieci ^b	923	1529	1451	1428	children ^b
Zawodowe ^c	134	240	241	244	Professional ^c
dzieci ^b	564	794	786	771	children ^b
Rodzinne domy dziecka.....	–	19	21	27	Foster homes
dzieci ^d	–	122	129	158	children ^d

a Niektóre dane nie są w pełni porównywalne z danymi za 2010 r. z powodu zmiany przepisów prawnych. b Do 2011 r. – w wieku do 18 lat, od 2012 r. – w wieku do 25 lat. c Do 2011 r. rodziny zastępcze zawodowe niespokrewnione z dzieckiem. d W wieku do 25 lat.

a Some data are not fully comparable with data for 2010 due to changes of the provisions of the law. b Until 2011 – up to the age of 18, since 2012 – up to the age of 25. c Until 2011 professional, not related to the child foster families. d Up to the age of 25.

TABL. 13 (169). **INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA^a**

INSTITUTIONAL FOSTER CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
PLACÓWKI (stan w dniu 31 XII) CENTRES (as of 31 XII)					
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	61	65	65	67	Care and education centres
interwencyjne.....	1	3	4	3	intervention
rodzinne.....	18	14	15	15	family
socjalizacyjne.....	22	35	33	36	socialisation
specjalistyczno-terapeutyczne.....	–	1	1	1	specialist therapy
inne ^b	20	12	12	12	others ^b
WYCHOWANKOWIE (stan w dniu 31 XII) RESIDENTS (as of 31 XII)					
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	1218	1156	1064	1075 ^c	Care and education centres
interwencyjne.....	19	41	37	31	intervention
rodzinne.....	122	97	98	96	family
socjalizacyjne.....	592	711	643	669	socialisation
specjalistyczno-terapeutyczne.....	–	20	20	20	specialist therapy
inne ^b	485	287	266	259	others ^b
WOLONTARIUSZE VOLUNTEERS					
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	183	181	137	74	Care and education centres
interwencyjne.....	3	5	7	–	intervention
rodzinne.....	10	7	20	15	family
socjalizacyjne.....	52	70	39	40	socialisation
specjalistyczno-terapeutyczne.....	–	–	–	–	specialist therapy
inne ^b	118	99	71	19	others ^b

a Patrz uwagi ogólne, ust. 20 na str. 209. b Łączące zadania placówek interwencyjnych, socjalizacyjnych i specjalistyczno-terapeutycznych; do 2011 r. – placówki wielofunkcyjne. c W tym 24 wychowanków w wieku 0–3 lata i 27 w wieku 4–6 lat oraz 42 sieroty i 92 niepełnosprawnych.

a See general notes, item 20 on page 209. b Combining tasks of the intervention, specialisation and specialist therapy centres; until 2011 – multi-functional centres. c Of which 24 residents at age 0–3 and 27 at age 4–6, 42 orphans and 92 disabled.

TABL. 14 (170). **POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA^a**

Stan w dniu 31 grudnia

STATIONARY SOCIAL WELFARE^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)	123	134	148	153	Homes and facilities (excluding branches)
Miejsca (łącznie z filiami):					Places (including branches):
ogółem	8454	8782	9178	9226	total
na 10 tys. ludności	24,5	25,3	26,3	26,4	per 10 thousand population
Mieszkańcy (łącznie z filiami):					Residents (including branches):
ogółem	8214	8154	8527	8774	total
w tym kobiety	3514	3614	4045	4144	of which women
w tym do 18 lat	286	249	158	178	of which up to the age of 18
w tym umieszczeni w ciągu roku	2959	2971	5755	3443	of which placed within during the year
na 10 tys. ludności	23,8	23,5	24,5	25,1	per 10 thousand population
Osoby oczekujące na umieszczenie	556	703	794	697	Persons awaiting a place

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy.

a Including community self-help homes.

TABL. 15 (171). **PLACÓWKI STACJONARNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ^a WEDŁUG GRUP MIESZKAŃCÓW**

Stan w dniu 31 grudnia

STATIONARY SOCIAL WELFARE FACILITIES^a BY GROUPS OF RESIDENTS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)^b	123	134	148	153	Homes and facilities (excluding branches)^b
w których mogą przebywać:					in which may be:
Osoby w podeszłym wieku	20	23	41	42	Aged persons
Przewlekłe somatycznie chorzy	24	23	23	23	Chronically ill with somatic disorders
Dorośli niepełnosprawni intelektualnie ...	19	19	20	21	Mentally retarded
Dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie	8	8	8	9	Children and youth mentally retarded
Przewlekłe psychicznie chorzy	18	15	14	14	Chronically mentally ill
Niepełnosprawni fizycznie	1	3	5	7	Physically handicapped
Matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży	5	4	4	4	Mothers with dependent children and pregnant women
Bezdomni	32	37	37	41	Homeless
Inne osoby	4	8	8	8	Other persons
Mieszkańcy (łącznie z filiami)	8214	8154	8527	8774	Residents (including branches)
w domach i zakładach dla:					in homes and facilities for:
Osób w podeszłym wieku	911	1077	1574	1731	Aged persons
Przewlekłe somatycznie chorych	2235	2143	2109	2000	Chronically ill with somatic disorders
Dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	1589	1522	1524	1611	Mentally retarded
Dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	443	402	425	442	Children and youth mentally retarded
Przewlekłe psychicznie chorych	1234	1218	1235	1240	Chronically mentally ill
Niepełnosprawnych fizycznie	64	176	180	210	Physically handicapped
Matki z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	117	75	59	44	Mothers with dependent children and pregnant women
Bezdomnych	1556	1434	1324	1407	Homeless
Innych osób	65	107	97	89	Other persons

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b W dalszym podziale placówki mogą być wykazane kilkakrotnie, gdyż jedna placówka może być przeznaczona dla kilku grup mieszkańców.

a Including community self-help homes. b In the division facilities may be shown several times, because one facility may be designed for few groups of residents.

TABL. 16 (172). ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ^a
SOCIAL ASSISTANCE BENEFITS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Korzystający Beneficiaries	Udzielone świadczenia w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M 2010	164034	294541,3	TOTAL
2015	140720	292686,7	
2017	115290	332643,4	
2018	105767^b	297462,5	
Pomoc pieniężna	90516	177858,2	Monetary assistance
w tym:			of which:
Zasilek stały.....	13767	68592,3	Permanent benefit
Zasilek okresowy	20984	36363,0	Temporary benefit
Zasilek celowy	55232	71034,6	Appropriated benefit
Pomoc na usamodzielnienie oraz na kon- tynuowanie nauki	87	351,7	Assistance to reach self-dependence and to continue education
Pomoc niepieniężna	51690	119604,3	Non-monetary assistance
w tym:			of which:
Schronienie.....	1592	6752,2	Shelter
Posiłek	36380	26366,6	Meal
Ubranie	187	0,8	Clothing
Sprawienie pogrzebu	303	826,0	Burial
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	12965	85568,8	Attendance services and specialized attendance services
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich wa- runków mieszkaniowych, zatrudnienia i na zagospodarowanie	19	83,2	Assistance in gaining adequate hous- ing conditions, gaining employment and for running one's own household

a Patrz uwagi ogólne, ust. 22 na str. 211. b W podziale według form świadczeń korzystający mogą być wykazani kilkakrotnie.
Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a See general notes, item 22 on page 211. b Under the item benefits, recipients may be shown several times.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

DZIAŁ XI KULTURA. TURYSTYKA. SPORT

Uwagi ogólne

Kultura

1. **Książka** jest to wydawnictwo zwarte o objętości powyżej 48 stron, **broszura** – o objętości od 5 do 48 stron. Wydawnictwa te zaliczane są do wydawnictw nieperiodycznych.

2. Gazety i czasopisma są to wydawnictwa periodyczne. **Gazety** (periodyki informacji ogólnej) są to wydawnictwa będące przede wszystkim źródłem informacji o bieżących wydarzeniach krajowych i zagranicznych. **Czasopisma** (inne periodyki) są to wydawnictwa omawiające problemowo zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze, specjalistyczne – fachowe i naukowe, a także wydawnictwa urzędowe.

3. Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono książki i broszury oraz gazety i czasopisma.

Czytelnik (użytkownik aktywnie wypożyczający) – to użytkownik zarejestrowany w bibliotece, który wypożyczył na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w ciągu roku.

4. Informacje dotyczące **galerii sztuki** obejmują jednostki, których podstawowym rodzajem działalności jest wystawiennictwo.

5. Informacje o **teatrach i instytucjach muzycznych** oraz **przedsiębiorstwach estradowych** dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną.

W liczbie teatrów uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

Jednostki pogrupowano, wyodrębniając:

- działalność **teatrów dramatycznych i lalkowych**,
- działalność **teatrów muzycznych**, obejmującą działalność sceniczną oper, operetek, musicali i baletów,
- działalność koncertową **filharmonii, orkiestr i chórów**,
- działalność **rozrywkową estradową**.

6. Informacje o **kinach** dotyczą działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj stosowanego nośnika filmu (taśma światłoczuła, taśma magnetyczna eksploatowana w technice wideo, nośnik cyfrowy). Wśród kin stałych wyróżnia się: **miniplexsy** – od 3 do 7 sal projekcyjnych i **multipleksy** – posiadające 8 sal projekcyjnych i więcej.

7. Dane o **abonentach radiowych i telewizyjnych** dotyczą osób i instytucji, które uiściły opłaty abonamentowe uprawniające do korzystania z urzą-

CHAPTER XI CULTURE. TOURISM. SPORT

General notes

Culture

1. A **book** is understood as a publication containing more than 48 pages, while a **pamphlet** contains from 5 to 48 pages. These publications are considered to be non-periodic publications.

2. Newspapers and magazines are periodic publications. **Newspapers** (general information periodicals) are publications being primarily a source of information regarding current domestic and foreign events. **Magazines** (other periodicals) are publications addressing social, political and economic, specialised and scientific issues as well as government publications.

3. Books and pamphlets as well as newspapers and magazines constitute the **collection** of public libraries.

Reader/borrower (user actively borrowing books) – a person registered in the library, who borrowed at least one volume in reported year.

4. Information concerning **art galleries** includes entities in which exhibiting is the basic type of activity.

5. Information regarding **theatres and music institutions** as well as **entertainment enterprises** concerns professional artistic and entertainment entities conducting regular performances.

Theatres include entities, distinguished in terms of their legal, organisational, economic and financial status, conducting uniform performing activity, regardless of the number of stages possessed.

Entities are grouped comprising:

- the activity of **dramatic and puppet theatres**,
- the activity of **music theatres**, including opera, operetta, musical and ballet performances,
- the concert activity of **philharmonic halls, orchestras and choirs**,
- **entertainment activities**.

6. Information regarding **cinemas** concerns the activity of public cinemas, i.e., established for the purpose of public film screenings, regardless of the film carrier used (light-sensitive, magnetic tape and digital). Among fixed cinemas one can distinguish **miniplexes** – equipped with 3 to 7 screens and **multiplexes** – equipped with 8 screens and more.

7. Data regarding **radio and television subscribers** concern persons and institutions which paid

dzeń odbiorczych radiofonii bezprzewodowej oraz z odbiorczych urządzeń telewizyjnych. Dane dotyczą także osób korzystających – na mocy szczególnych przepisów – z prawa do bezpłatnego korzystania z urządzeń odbiorczych (np. inwalidów wojennych i wojskowych).

Dane obejmują również instytucje opłacające abonament za korzystanie z odbiorników radiowych i telewizyjnych w samochodach.

Turystyka

1. Termin turystyka – zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 692/2011 obowiązującym od 2012 r. – oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż 1 rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy.

2. Baza noclegowa turystyki dotyczy turystycznych obiektów noclegowych, tj. obejmuje obiekty hotelowe i pozostałe obiekty (od 2011 r. posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych; do 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych).

W ramach:

- obiektów hotelowych do grupy „inne obiekty hotelowe” zalicza się te, które nie spełniają wymagań dla hoteli, moteli i pensjonatów, ale świadczą usługi typowe dla hoteli (np. zajazdy, gościńce),
- pozostałych obiektów do grupy „inne obiekty” zalicza się te, które nie odpowiadają warunkom przewidzianym dla poszczególnych rodzajów obiektów oraz obiekty wykorzystywane dla potrzeb turystyki (np. domy studenckie, internaty, ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, ośrodki sportowo-rekreacyjne, ośrodki kolonijne, zakłady uzdrowiskowe).

3. W informacjach o obiektach i miejscach noclegowych turystyki nie uwzględnia się obiektów i miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp.

4. Turysty zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów noclegowych rejestrowani są według kraju stałego zamieszkania. Turysta zagraniczny może być wykazywany wielokrotnie, jeśli podczas jednorazowego pobytu w Polsce korzysta z kilku obiektów noclegowych.

5. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych lub pokoi jest to stosunek liczby udzielonych noclegów lub wynajętych pokoi w danym roku do nominalnej liczby miejsc noclegowych lub pokoi w danym roku. Przez nominalną liczbę miejsc noclegowych lub pokoi rozumie się sumę miejsc noclegowych lub pokoi przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu.

6. Placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych obejmują wszystkie zakłady i punkty gastronomiczne zlokalizowane na terenie danego obiektu. Do barów zaliczono także: kawiarnie, winiarnie, piwiarnie, jadłodajnie itp.; do punktów gastronomicznych – także smażalnie, pijalnie, lodziarnie, bufety itp.

the subscription fee in order to use wireless radio and television receivers. The data also concern persons exempt, on the basis of special regulations, from paying the subscription fee (e.g., disabled war and military veterans).

Data also concern institutions paying the subscription for using radio and television receivers in their vehicles.

Tourism

1. Tourism, in accordance with the Regulation No. 692/2011 of the European Parliament and of the Council (EU) in force since 2012, means the activity of visitors taking a trip to a main destination outside their usual environment, for less than a year, for any main purpose, including business, leisure or other personal purpose, other than to be employed by a resident entity in the place visited

2. Tourist accommodation establishments include hotels and similar facilities and other facilities (since 2011 with 10 and more bed places; until 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings).

Within:

- hotels and similar facilities, the group “other hotel facilities” has covered facilities which do not meet requirements for hotels, motels and boarding houses, but which provide hotel services (e.g. road houses, inns),
- other facilities, the group “miscellaneous facilities” includes facilities which do not correspond to conditions expected in particular facilities, and other facilities used for tourism (e.g. student dormitories, boarding schools, weekend and holiday accommodation establishments, sport and recreational centres, holiday youth centres as well as health establishments).

3. Facilities and places temporarily unavailable due to expansion, renovation, etc., are not included in data regarding **facilities and the number of bed places for tourists**.

4. Foreign tourists using tourist accommodation establishments are registered according to the country of their permanent residence. A foreign tourist may be indicated more than once if during a single stay in Poland he/she uses more than one accommodation facility.

5. Occupancy rate of bed places or rooms is a relation of the number of overnight stays or rooms rented in a given year to the nominal number of bed places or rooms in a given year. The nominal number of bed places or rooms shall mean total bed places or rooms prepared for tourists each day of a facility's operation.

6. Catering establishments in collective tourist accommodation establishments include all catering facilities and outlets located on the premises of a given tourist accommodation establishment. Catering facilities also include: cafes, wine houses, beer halls, canteens, etc.; catering outlets also include fry houses, drink bars, ice cream parlours, snack bars, etc.

Sport

1. Dane o **organizacjach kultury fizycznej** obejmują wybrane organizacje o ogólnokrajowym zasięgu działania (Akademicki Związek Sportowy, Polski Związek Sportu Niepełnosprawnych „Start”, Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe”) i dotyczą głównie rekreacji ruchowej, a w przypadku Polskiego Związku Sportu Niepełnosprawnych „Start” – rehabilitacji ruchowej w środowisku niepełnosprawnych.

2. Dane o **klubach sportowych** publikowane są łącznie z uczniowskimi klubami sportowymi UKS i wyznaniowymi klubami sportowymi.

3. W kategoriach ćwiczących, trenerów i instruktorów sportowych w klubach sportowych (tabl. 15) osoba uprawiająca lub prowadząca zajęcia w kilku rodzajach sportu jest wykazywana tylko jeden raz.

W kategoriach ćwiczących w organizacjach kultury fizycznej (tabl. 15) oraz ćwiczących, trenerów i instruktorów sportowych według dziedzin i rodzajów sportu (tabl. 16) jedna osoba może być wykazywana wielokrotnie, jeśli uprawia lub prowadzi zajęcia w kilku rodzajach sportu.

W zależności od wieku osoby ćwiczące zaliczane są do kategorii juniorów lub seniorów; dla poszczególnych rodzajów sportu stosuje się różne granice wieku.

4. Informacje o organizacjach kultury fizycznej oraz klubach sportowych opracowywane są na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

5. Informacje o wybranych obiektach sportowych opracowywane są na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co cztery lata.

W ramach obiektów sportowych:

- boiska znajdujące się w płycie głównej stadionu nie są wykazywane ponownie jako boiska do gier wielkich,
- boiska, na których można przeprowadzić kilka różnych gier (np. koszykówkę, siatkówkę, piłkę ręczną), wykazywane są raz, jako boiska uniwersalne (wielozadaniowe),
- boiska kryte znajdujące się w halach sportowych lub salach gimnastycznych nie są wykazywane oddzielnie, lecz traktowane jako hale sportowe lub sale gimnastyczne w zależności od typu obiektu, w którym się znajdują.

Informacje o obiektach dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych dotyczą obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo lub o innym niż ruchowy rodzaju niepełnosprawności.

Ścieżka rowerowa (droga dla rowerów) jest to droga lub jej część przeznaczona do ruchu rowerów jednośladowych, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi. Dane dotyczące ścieżek rowerowych obejmują samodzielne drogi dla rowerów (położone w pasie drogi), drogi wydzielone z jezdni, drogi wydzielone z chodnika oraz drogi zawarte w ciągach pieszo-rowerowych. W danych uwzględniono łączną długość ścieżek będących w zarządzie gminy, starostwa powiatowego i urzędu marszałkowskiego (bez długości szlaków rowerowych położonych np. w lesie).

Sport

1. Data on **physical education organisations** include selected organisations with a national scope of activity (the University Sports Association AZS, the Polish Sports Association for the Disabled “Start”, the Society for Promotion of Physical Culture, the Association of “Rural Sports Clubs”) and primarily concern recreational activity, and in case of the Polish Sports Association for the Disabled “Start” – rehabilitation activity for persons with disabilities.

2. Data on **sports clubs** are published including student sports clubs UKS and religious sports clubs.

3. In the category of persons practising sports, coaches and sports instructors in sports clubs (table 15) a person practising or conducting training in several kinds of sports is recognised only once, instead of many times, as before.

In the category of persons practising sports in physical education organisations (table 15) as well as persons practising sports, coaches and sports instructors according to sports fields and kinds of sports (table 16) one person may be indicated more than once, depending upon the number of sports practiced or taught.

Persons practising sports are classified as either juniors or seniors, depending on age; various age groups are applied for individual sports.

4. Information on physical education organisations as well as sports clubs has been compiled on the basis of periodic survey conducted every two years.

5. Information on selected sport facilities has been compiled on the basis of periodic survey conducted every four years.

Within sports facilities:

- sports fields located on the main surface of the stadium are not recognised again as sports fields for big games,
- sports fields on which several different games can be played (e.g. basketball, volleyball, handball) are recognised once as universal and multi-purpose sports fields,
- indoor sports fields located in sports halls or gyms are not recognised separately but treated as sports halls or gyms, depending on the type of facility where they are located.

Information on sports facilities adapted to the needs of the disabled refer to facilities adapted to the needs of people with physical disability and other than physical type of disability.

Cycle path (bikeway) is a path or its part dedicated to cycling, marked with appropriate traffic signs. Data concerning cycle paths include separated in-roadway bikeways, physically separated in-road bikeways, shared-use paths, shared in-road bikeways. Data include a total length of cycle paths being managed by gmina, powiat and marshal's office (excluding length of cycle routes located e.g. in forests).

Kultura
Culture

TABL. 1 (173). **KSIĄŻKI I BROSZURY WYDANE^a**
 BOOKS AND PAMPHLETS PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	liczba tytułów		number of titles		
O G Ó Ł E M.....	2292	2938	2923	2962	TOTAL
Wydawnictwa naukowe	766	735	847	879	Scientific publications
Podręczniki dla szkół wyższych...	136	71	56	70	University textbooks
Wydawnictwa zawodowe.....	57	117	98	84	Professional publications
Podręczniki szkolne.....	25	52	57	20	School textbooks
Wydawnictwa popularne.....	684	930	928	871	Popular science
Literatura piękna.....	624	1033	937	1038	Belles-lettres
w tym dla dzieci i młodzieży	133	290	267	314	of which for children and youth

^a Według miejsca wydania.

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.

^a According to published place.

Source: data of the National Library.

TABL. 2 (174). **GAZETY I CZASOPISMA WYDANE^a**
 NEWSPAPERS AND MAGAZINES PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	liczba tytułów		number of titles		
O G Ó Ł E M.....	632	666	703	673	TOTAL
ukazujące się:					published as specified:
W tygodniu:					Weekly:
6–2 razy.....	2	2	1	2	6–2 times
1 raz.....	46	54	56	58	once
W miesiącu:					Monthly:
3–2 razy.....	19	17	14	16	3–2 times
1 raz.....	140	149	158	158	once
1 raz:					Once:
na 2 miesiące	86	78	95	95	bimonthly
w kwartale.....	152	144	153	146	quarterly
w półroczu	36	35	38	34	half-yearly
w roku	73	61	78	65	yearly
Nieregularnie	78	126	110	99	Irregularly

^a Według miejsca wydania.

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.

^a According to published place.

Source: data of the National Library.

TABL. 3 (175). BIBLIOTEKI PUBLICZNE (z filiami)

PUBLIC LIBRARIES (with branches)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Biblioteki (stan w dniu 31 XII)	714	689	676	674	Libraries (as of 31 XII)
w tym na wsi	466	451	439	436	of which in rural areas
Punkty biblioteczne (stan w dniu 31 XII)	186	124	104	87	Library service points (as of 31 XII)
w tym na wsi	129	57	46	33	of which in rural areas
Księgozbiór (stan w dniu 31 XII)					Collection (as of 31 XII)
w tys. wol.	11956,6	11921,9	11882,9	11823,7	in thousand vol.
w tym na wsi	5203,0	5065,3	4937,5	4900,4	of which in rural areas
Czytelnicy ^a w tys.	549,7	531,8	511,0	510,5	Borrowers ^a in thousands
w tym na wsi	167,9	164,0	160,5	158,2	of which in rural areas
Wypożyczenia ^{ab} :					Loans ^{ab} :
w tysiącach woluminów	11159,6	10606,6	10257,6	9889,9	in thousand volumes
w tym na wsi	3443,1	3150,3	2933,7	2839,3	of which in rural areas
na 1 czytelnika w wol.	20,3	19,9	20,1	19,4	per borrower in vol.
w tym na wsi	20,5	19,2	18,3	18,0	of which in rural areas

a Łącznie z punktami bibliotecznymi, które w latach 2015–2018 przyporządkowano w podziale na miasta i wieś według siedziby jednostki macierzystej. b W 2010 r. bez wypożyczeń międzybibliotecznych.

a Including library service points which in 2015–2018 were assigned with division into urban areas and rural areas according to the location of the main unit. b In 2010 excluding interlibrary lending.

TABL. 4 (176). MUZEA

MUSEUMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Muzea i oddziały muzealne ^a	86	91	92	93	Museums with branches ^a
Muzealia ^a w tys.	674,9	802,2	754,2	782,5	Museum exhibits ^a in thousands
Wystawy czasowe:					Temporary exhibitions:
własne ^b	259	256	259	256	own ^b
obce ^c	150	156	116	83	exterior ^c
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	1127,1	1214,3	1191,5	1290,3	Museum and exhibition visitors in thousands
w tym młodzież szkolna ^d	367,0	320,4	317,1	329,0	of which primary and secondary school students ^d

a Stan w dniu 31 grudnia. b W kraju. c Krajowe i z zagranicy. d Zwiedzająca muzea w zorganizowanych grupach.

a As of 31st December. b In Poland. c Domestic and foreign. d Visiting museums in organised groups.

TABL. 5 (177). GALERIE SZTUKI

ART GALLERIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	sektor publiczny public sector	sektor prywatny private sector	
Galerie (stan w dniu 31 XII)	20	18	18	17	11	6	Galleries (as of 31 XII)
Wystawy ^a	178	188	224	223	206	17	Exhibitions ^a
w tym z zagranicy	8	13	8	12	12	–	of which foreign
Ekspozycje ^a	181	195	224	226	207	19	Expositions ^a
Zwiedzający w tys.	187,9	170,4	144,1	136,7	128,4	8,3	Visitors in thousands

a W kraju.

a In Poland.

TABL. 6 (178). **TEATRY, INSTYTUCJE MUZYCZNE, PRZEDSIĘBIORSTWA ESTRADOWE**
THEATRES, MUSIC INSTITUTIONS, ENTERTAINMENT ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE		Instytucje ^a Institutions ^a	Miejsca na widowni w stałej sali ^a Seats in fixed halls ^a	Przedsta- wienia i koncerty ^b Perform- ances and concerts ^b	Widzowie i słuchacze ^b w tys. Audience ^b in thousands	SPECIFICATION
Teatry i instytucje muzyczne	2010	12	4497	3987	847,0	Theatres and music institutions
	2015	12	4525	3381	639,6	
	2017	17	5795	5390	942,8	
	2018	15	5675	4840	785,0	
Teatry.....		8	2155	2065	315,2	Theatres
dramatyczne.....		5	1904	1467	245,9	
lalkowe.....		3	251	598	69,3	puppet
Teatry muzyczne.....		3	1382	527	182,2	Music theatres
Filharmonie.....		2	1263	1687	212,8	Philharmonic halls
Orkiestry symfoniczne i kame- ralne, chóry.....		2	875	537	59,5	Symphonic and chamber orchestras, choirs
Zespoły pieśni i tańca.....		–	–	24	15,4	Song and dance ensembles
Przedsiębiorstwa estradowe	2010	4	x	216	114,5	Entertainment enterprises
	2015	3	x	150	43,7	
	2017	3	x	226	85,7	
	2018	2	x	175	44,4	

a Stan w dniu 31 grudnia. b Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa, łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze.

a As of 31st December. b Data concern activity performed in voivodship area, including outdoor events.

TABL. 7 (179). **CENTRA KULTURY^a, DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY, ŚWIETLICE**

Stan w dniu 31 grudnia

CENTRES OF CULTURE^a, CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS AND COMMUNITY CENTRES

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2015	2017	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Instytucje.....	379	313	313	311	146	165	Institutions
centra kultury.....	–	21	36	41	30	11	centres of culture
domy kultury.....	84	61	53	52	31	21	cultural establishments
ośrodki kultury.....	137	133	123	122	61	61	cultural centres
kluby.....	24	24	24	23	20	3	clubs
światlice.....	134	74	77	73	4	69	community centres
Pracownie specjalistyczne.....	455	558	624	676	414	262	Specialised workshops
Imprezy (w ciągu roku).....	18924	16317	18523	19230	14045	5185	Events (during the year)
Uczestnicy imprez (w ciągu roku) w tys.	2870,9	3202,5	3227,7	3194,2	2527,1	667,1	Event participants (during the year) in thousands
Kursy (w ciągu roku).....	401	490	472	482	374	108	Courses (during the year)
Absolwenci kursów (w ciągu roku).....	7036	8132	8653	7780	5804	1976	Course graduates (during the year)
w tym dzieci i młodzież szkol- na ^b	2577	3426	3049	2378	1660	718	of which primary and second- ary school students ^b
Grupy (zespoły) artystyczne.....	1738	1554	1456	1363	874	489	Artistic groups (ensembles)
Członkowie (grup) zespołów artystycznych.....	28015	33588	26053	25169	16551	8618	Members of artistic groups (ensembles)
w tym dzieci i młodzież szkol- na ^b	14346	20588	17162	16397	10831	5566	of which primary and second- ary school students ^b
Koła (kluby/sekcje).....	874	1722	2205	2175	1561	614	Groups (clubs/sections)
Członkowie kół (klubów/sekcji) w tym dzieci i młodzież szkol- na ^b	27598	51364	47732	51072	37444	13628	Members of groups (clubs/ sections)
	7095	21137	22566	24956	19221	5735	of which primary and second- ary school students ^b

a W 2009 r. ujmowane w grupie domów kultury lub ośrodków kultury. b Do 2013 r. dzieci i młodzież w wieku poniżej 15 lat. U w a g a. Do 2011 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 2 lata.

a In 2009 presented among cultural establishments or cultural centres. b Until 2013 children and youth bellow the age of 15. N o t e. Until 2011 data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

TABL. 8 (180). **KINA STAŁE**
FIXED CINEMAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Kina (stan w dniu 31 XII)	38	44	44	45 ^a	Cinemas (as of 31 XII)
w tym miasta	38	44	43	44	of which urban areas
w tym multiplexy	5	5	6	6	of which multiplexes
Sale projekcyjne (stan w dniu 31 XII)	97	117	124	129	Screens (as of 31 XII)
w tym miasta	97	117	123	128	of which urban areas
w tym multiplexy	57	54	62	62	of which multiplexes
Miejsca na widowni (stan w dniu 31 XII)	24613	28135	29547	29434	Seats (as of 31 XII)
w tym miasta	24613	28135	29412	29299	of which urban areas
w tym multiplexy	15184	14728	16241	15626	of which multiplexes
Seanse	119650	165586	195032	211592	Screenings
w tym miasta	119650	165586	194684	211296	of which urban areas
w tym multiplexy	87208	86842	105440	119886	of which multiplexes
na 1 kino	3149	3763	4433	4702	per cinema
Widzowie	3251200	4515313	5645030	6214917	Audience
w tym miasta	3251200	4515313	5638487	6206906	of which urban areas
w tym multiplexy	2391493	2294653	2836734	3265713	of which multiplexes
na 1 kino	85558	102621	128296	138109	per cinema
na 1 seans	27	27	29	29	per screening

a W tym 7 miniplexów.

a Of which 7 miniplexes.

TABL. 9 (181). **ABONENCI TELEWIZJI KABLOWEJ**
Stan w dniu 31 grudnia
CABLE TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	418929	436852	387159	374248	T O T A L
Na 1000 ludności	121,5	125,7	111,0	107,1	Per 1000 population

Ź r ó d ł o: dane Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

S o u r c e: data of the Office of Electronic Communications.

TABL. 10 (182). **ABONENCI RADIOWI I TELEWIZYJNI**
Stan w dniu 31 grudnia
RADIO AND TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tys. in thousands				na 1000 ludności per 1000 population				
Abonenci radiowi	679,1	678,5	676,9	672,4	197,0	195,2	194,0	192,4	Radio subscribers
miasta	449,4	448,3	445,4	441,9	233,1	235,1	234,0	233,0	urban areas
wieś	229,7	230,2	231,5	230,5	151,2	146,8	146,0	144,3	rural areas
Abonenci telewizyjni	657,7	652,2	649,6	644,9	190,8	187,7	186,2	184,6	Television subscribers
miasta	433,0	428,0	424,4	420,8	224,7	224,4	222,9	221,9	urban areas
wieś	224,7	224,2	225,3	224,1	147,9	143,0	142,1	140,3	rural areas

Ź r ó d ł o: dane Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej.

S o u r c e: data of the Polish Post General Directorate.

Turystyka Tourism

Uwaga do tablic 11–14

Dane za lata 2017 i 2018 opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu.

Note to tables 11–14

Data for 2017 and 2018 were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey.

TABL. 11 (183). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI^a**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Obiekty (stan w dniu 31 VII).....	625	701	687	665	Facilities (as of 31 VII)
w tym całoroczne.....	459	528	524	511	of which open all year
Obiekty hotelowe.....	320	345	348	337	Hotels and similar facilities
hotele.....	209	230	229	227	hotels
motele.....	19	15	16	16	motels
pensjonaty.....	17	20	22	23	boarding houses
inne obiekty hotelowe.....	75	80	81	71	other hotel facilities
Pozostałe obiekty.....	305	356	339	328	Other facilities
szkolne schroniska młodzieżowe ...	32	31	29	25	school youth hostels
kempingi.....	17	13	13	11	camping sites
pola biwakowe.....	18	15	17	17	tent camp sites
ośrodki wczasowe.....	84	68	64	59	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe.....	49	33	33	32	training-recreational centres
domy pracy twórczej.....	5	5	5	4	creative arts centres
zespoły domków turystycznych.....	35	45	42	39	complexes of tourist cottages
hostele.....	10	13	16	15	hostels
pokoje gościnne.....	.	25	21	21	rooms for rent
kwatery agroturystyczne.....	.	69	67	66	agrotourism lodging
inne obiekty.....	55	39	32	39	miscellaneous facilities
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII).....	42930	42854	42773	42014	Number of beds (as of 31 VII)
w tym całoroczne.....	29611	30362	31214	31041	of which open all year
Obiekty hotelowe.....	20659	22782	23442	23250	Hotels and similar facilities
hotele.....	15852	17814	18572	18696	hotels
motele.....	805	557	592	592	motels
pensjonaty.....	454	632	675	714	boarding houses
inne obiekty hotelowe.....	3548	3779	3603	3248	other hotel facilities
Pozostałe obiekty.....	22271	20072	19331	18764	Other facilities
szkolne schroniska młodzieżowe ...	1679	1687	1606	1407	school youth hostels
kempingi.....	1769	1431	1112	1054	camping sites
pola biwakowe.....	2746	2311	2002	2025	tent camp sites
ośrodki wczasowe.....	4780	4183	3864	3274	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe.....	5097	3181	3412	3277	training-recreational centres
domy pracy twórczej.....	295	368	364	336	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^b	2355	2301	2627	2628	complexes of tourist cottages ^b
hostele.....	420	555	688	641	hostels
pokoje gościnne.....	.	434	384	385	rooms for rent
kwatery agroturystyczne.....	.	1210	1201	1170	agrotourism lodging
inne obiekty.....	3130	2411	2071	2567	miscellaneous facilities

a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; w latach 2015–2018 dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2018 concern establishments possessing 10 and more bed places. b Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 11 (183). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI^a (dok.)**TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	1598906	1882655	2006245	2099501	Tourists accommodated
w tym turyści zagraniczni	253245	281094	307628	310980	of which foreign tourists
Obiekty hotelowe	1215806	1497195	1629440	1678256	Hotels and similar facilities
hotele	977376	1257513	1369057	1411312	hotels
motele	49100	31406	32500	31722	motels
pensjonaty	19619	27341	33008	35225	boarding houses
inne obiekty hotelowe	169711	180935	194875	199997	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	383100	385460	376805	421245	Other facilities
szkolne schroniska młodzieżowe ...	42620	33026	28545	26558	school youth hostels
kempingi	16769	20851	10667	10243	camping sites
pola biwakowe	6668	6394	9349	10499	tent camp sites
ośrodki wczasowe	35539	37092	37993	34229	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	118996	77871	83050	82235	training-recreational centres
domy pracy twórczej	8585	7922	7269	8471	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^b	28497	26482	28389	32390	complexes of tourist cottages ^b
hostele	18265	35170	44403	35984	hostels
pokoje gościnne	.	5544	8563	10118	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	.	14301	13572	19236	agrotourism lodging
inne obiekty	107161	120807	105005	151282	miscellaneous facilities
Udzielone noclegi	3060711	3378292	3688113	3808165	Nights spent (overnight stay)
w tym turystom zagranicznym	478999	541468	639231	663667	of which foreign tourists
Obiekty hotelowe	1929954	2380858	2638340	2721149	Hotels and similar facilities
hotele	1577488	1998383	2230695	2305394	hotels
motele	73406	53754	54449	66654	motels
pensjonaty	29468	44438	52157	53677	boarding houses
inne obiekty hotelowe	249592	284283	301039	295424	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	1130757	997434	1049773	1087016	Other facilities
szkolne schroniska młodzieżowe ...	105680	88329	78659	67630	school youth hostels
kempingi	44806	42261	22476	22025	camping sites
pola biwakowe	14310	13349	22861	27442	tent camp sites
ośrodki wczasowe	181674	193429	196888	160100	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	378834	225852	246448	238175	training-recreational centres
domy pracy twórczej	22234	21885	20720	22513	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^b	109489	80235	98077	119461	complexes of tourist cottages ^b
hostele	35945	66313	78080	71620	hostels
pokoje gościnne	.	22795	30044	32159	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	.	57327	71132	75825	agrotourism lodging
inne obiekty	237785	185659	184388	250066	miscellaneous facilities

a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; w latach 2015–2018 dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2018 concern establishments possessing 10 and more bed places. b Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 12 (184). **TURYŚCI ZAGRANICZNI KORZYSTAJĄCY Z BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^a**
 FOREIGN TOURISTS ACCOMMODATED IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	253245	281094	307628	310980	Tourists accommodated
Obiekty hotelowe	236645	266834	284413	286958	Hotels and similar facilities
hotele	220586	250856	263389	263022	hotels
motele	2147	1180	1351	1398	motels
pensjonaty	1495	2574	3768	3602	boarding houses
inne obiekty hotelowe	12417	12224	15905	18936	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	16600	14260	23215	24022	Other facilities
szkolne schroniska młodzieżowe ...	1802	1407	1815	2107	school youth hostels
kempingi	3643	4443	5533	4351	camping sites
pola biwakowe	18	98	101	84	tent camp sites
ośrodki wczasowe	149	267	241	94	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe	3059	2378	5036	5509	training-recreational centres
domy pracy twórczej	780	910	1073	974	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^b	1033	408	673	2121	complexes of tourist cottages ^b
hostele	4355	3175	6348	4003	hostels
pokoje gościnne	.	255	789	483	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	.	414	1067	1038	agrotourism lodging
inne obiekty	1761	505	539	3258	miscellaneous facilities
Udzielone noclegi	478999	541468	639231	663667	Nights spent (overnight stay)
Obiekty hotelowe	426769	497949	546789	564719	Hotels and similar facilities
hotele	396303	463165	501737	509932	hotels
motele	3750	1737	3209	10493	motels
pensjonaty	2789	5338	7315	5251	boarding houses
inne obiekty hotelowe	23927	27709	34528	39043	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	52230	43519	92442	98948	Other facilities
szkolne schroniska młodzieżowe ...	4936	4030	13608	12389	school youth hostels
kempingi	7961	5604	7922	6175	camping sites
pola biwakowe	20	253	129	162	tent camp sites
ośrodki wczasowe	1080	1338	1900	486	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe	9948	12932	19120	26400	training-recreational centres
domy pracy twórczej	3665	4590	4915	3919	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^b	7971	1733	2749	9380	complexes of tourist cottages ^b
hostele	11034	7196	14161	10059	hostels
pokoje gościnne	.	2128	3718	3195	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	.	2048	21116	17616	agrotourism lodging
inne obiekty	5615	1667	3104	9167	miscellaneous facilities

a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; w latach 2015–2018 dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2018 concern establishments possessing 10 and more bed places. b Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 13 (185). **WYKORZYSTANIE BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^{ab}**OCCUPANCY IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^{ab}

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	stopień wykorzystania miejsc noclegowych occupancy rate of bed places				stopień wykorzystania pokoi occupancy rate of rooms				
	w % in %								
Obiekty hotelowe	26,3	29,3	31,5	32,7	34,5	39,7	41,6	43,0	Hotels and similar facilities
hotele.....	27,5	31,0	33,6	34,6	36,0	41,9	44,4	45,7	hotels
motele.....	28,1	26,5	26,0	31,7	34,4	30,5	28,5	32,6	motels
pensjonaty	18,0	20,8	21,8	22,7	27,4	31,5	31,0	30,7	boarding houses
inne obiekty hotelowe	20,9	22,5	23,4	24,4	25,9	28,9	28,3	30,2	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	25,6	24,4	25,7	26,6	x	x	x	x	Other facilities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 223. b W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; w latach 2015–2018 dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych.

a See general notes, item 5 on page 223. b In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2018 concern establishments possessing 10 and more bed places.

TABL. 14 (186). **PLACÓWKI GASTRONOMICZNE W BAZIE NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^a**

Stan w dniu 31 lipca

CATERING ESTABLISHMENTS IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a

As of 31st July

WYSZCZEGÓLNIENIE		Restaura- cje Restau- rants	Bary Bars	Stołówki Canteens	Punkty gastro- nomiczne Food stands	SPECIFICATION
OGÓŁEM	2010	302	180	92	92	TOTAL
	2015	334	203	66	54	
	2017	308	151	66	57	
	2018	298	149	70	54	
Obiekty hotelowe		270	119	18	22	Hotels and similar facilities
hotele		203	95	10	15	hotels
motele		11	4	1	1	motels
pensjonaty		16	7	2	1	boarding houses
inne obiekty hotelowe		40	13	5	5	other hotel facilities
Pozostałe obiekty		28	30	52	32	Other facilities
szkolne schroniska młodzieżowe ...		1	–	7	1	school youth hostels
kempingi		4	2	2	5	camping sites
pola biwakowe		2	5	3	7	tent camp sites
ośrodki wczasowe		1	6	9	6	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynko- we		5	6	13	4	training-recreational centres
domy pracy twórczej		1	–	2	–	creative arts centres
zespoły domków turystycznych		4	6	3	9	complexes of tourist cottages
hostele		1	–	3	–	hostels
pokoje gościnne		1	2	–	–	rooms for rent
kwatery agroturystyczne		2	1	3	–	agrotourism lodging
inne obiekty		6	2	7	–	miscellaneous facilities

a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; w latach 2015–2018 dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych.

a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2018 concern establishments possessing 10 and more bed places.

Sport

TABL. 15 (187). **ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ I KLUBY SPORTOWE**

Stan w dniu 31 grudnia

PHYSICAL EDUCATION ORGANISATIONS AND SPORTS CLUBS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2014	2016	2018	SPECIFICATION
ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS					
Jednostki organizacyjne	771	110	86	103	Organisational entities
Członkowie	39589	10803	11412	13895	Members
Ćwiczący ^a	63739	35642	29292	38350	Persons practising sports ^a
KLUBY SPORTOWE SPORTS CLUBS					
Jednostki organizacyjne	1323	1368	1424	1452	Organisational entities
Członkowie	81975	81022	87484	92122	Members
Ćwiczący	78386	82219	91934	98206	Persons practising sports
mężczyźni	57964	61216	67839	72171	males
kobiety	20422	21003	24095	26035	females
w tym w wieku do 18 lat.....	56814	59575	65204	70286	of which aged up to 18 years
Sekcje sportowe	2516	2565	2511	2433	Sports sections
Trenerzy	1247	1476	2248	2795	Coaches
Instruktorzy sportowi.....	2240	2328	2060	1968	Sports instructors
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	1181	961	955	811	Other persons conducting sports activities

^a Dane szacunkowe.

U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

^a Estimated data.

N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

TABL. 16 (188). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH W 2018 R.**

Stan w dniu 31 grudnia

SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS IN 2018

As of 31st December

DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU	Sekcje Sections	Ćwiczący Persons practising sports			Trenerzy Coaches	Instruktorzy sportowi Sports instructors	SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors			
Akrobatyka ^a	4	236	153	229	11	2	Acrobatics ^a
Badminton	34	761	328	631	20	28	Badminton
Boks.....	21	694	173	396	24	20	Boxing
Brydż sportowy	8	530	67	50	6	18	Duplicate bridge
Fitness	12	181	123	90	6	7	Sports aerobics
Gimnastyka artystyczna	7	436	429	426	12	4	Rhythmic gymnastics
Gimnastyka sportowa	2	60	45	60	1	1	Artistic gymnastics

^a Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).^a A sports field (consists of a number of related kinds of sports).

TABL. 16 (188). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH W 2018 R. (dok.)**

Stan w dniu 31 grudnia

SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS IN 2018 (cont.)

As of 31st December

DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU	Sekcje Sections	Ćwiczący Persons practising sports			Trenerzy Coaches	Instruktorzy sportowi Sports instructors	SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors			
Hokej na lodzie.....	7	298	43	100	4	12	Ice hockey
Hokej na trawie.....	13	899	215	745	29	16	Field hockey
Jeździectwo ^a	58	795	606	406	22	63	Equestrian sport ^a
Judo.....	28	2285	790	2161	41	24	Judo
Jujitsu	16	520	115	350	14	20	Jujutsu
Kajakarstwo klasyczne	17	577	222	497	28	17	Classic canoeing
Karate ^a	80	4297	1483	3602	71	92	Karate ^a
Kick-boxing	17	904	259	501	16	23	Kick-boxing
Kolarstwo szosowe.....	30	617	150	329	13	22	Road cycling
Kolarstwo torowe.....	7	178	52	124	6	10	Track cycling
Kolarstwo górskie	21	358	83	180	6	15	Mountain biking
Koszykówka.....	115	4977	2161	4193	157	84	Basketball
Kręglarstwo.....	9	316	107	142	18	9	Bowling
Lekkoatletyka.....	155	5067	2414	4286	139	129	Athletics
Łucznictwo.....	8	115	59	83	7	4	Archery
Narciarstwo alpejskie.....	3	60	50	–	2	2	Alpine skiing
Orientacja sportowa.....	9	307	158	230	5	10	Orienteering
Piłka nożna.....	601	36803	2064	27731	1335	289	Football
Piłka nożna halowa (futsal).....	47	1152	150	705	26	21	Indoor football
Piłka ręczna.....	99	3762	1566	3257	125	54	Handball
Piłka siatkowa.....	218	6820	3824	5627	158	180	Volleyball
Pływanie	56	4350	2039	4094	106	78	Swimming
Podnoszenie ciężarów.....	8	159	59	124	7	7	Weight lifting
Rugby	10	372	48	202	11	10	Rugby
Sport lotniczy ^a	23	1373	239	76	2	108	Air sport ^a
Sport motorowy ^a	18	428	28	113	13	22	Motorsport ^a
Strzelectwo sportowe ^a	40	4201	434	355	52	119	Sport shooting ^a
Szachy.....	55	2266	654	1595	25	73	Chess
Szermierka	14	604	264	510	29	17	Fencing
Taekwon-do ITF	15	975	356	710	8	32	Taekwon-do ITF
Taekwon-do WTF	23	1509	677	1338	22	29	Taekwon-do WTF
Taniec sportowy	13	659	577	652	7	21	Dance sport
Taniec towarzyski	5	70	44	64	–	1	Ballroom dancing
Tenis	46	2150	872	1570	59	46	Tennis
Tenis stołowy	127	3043	917	2170	52	83	Table tennis
Triathlon	12	273	102	138	9	5	Triathlon
Unihokej.....	56	1723	702	1601	29	37	Floorball
Wioślarstwo	12	444	199	379	17	11	Rowing
Zapasy w stylu klasycznym	6	232	30	206	4	11	Greco-Roman wrestling
Zapasy w stylu wolnym.....	11	398	135	344	13	14	Free style wrestling
Żeglarsstwo ^a	30	993	284	400	23	67	Sailing ^a

a Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).

A sports field (consists of a number of related kinds of sports).

TABL. 17 (189). **WYBRANE OBIEKTY SPORTOWE^a W 2018 R.**

Stan w dniu 31 grudnia

SELECTED SPORTS FACILITIES^a IN 2018

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W tym dostosowane do potrzeb niepeł- nosprawnych osób ćwiczących Of which adapted for the disabled persons practising sports	SPECIFICATION
Stadiony ogółem ^b	226	100	Stadiums total ^b
w tym piłkarskie	103	34	of which football
Boiska do gier wielkich ^c	933	259	Fields for big games ^c
w tym piłkarskie	922	251	of which football
Boiska do gier małych ^c	524	209	Fields for small games ^c
w tym:			of which:
koszykówki	187	93	basketball
piłki ręcznej	41	31	handball
piłki siatkowej	101	44	volleyball
Boiska uniwersalne (wielozadani- owe)	382	180	Universal and multipurpose sports fields
Korty tenisowe	300	138	Tennis courts
Hale sportowe	156	130	Sports halls
Salę gimnastyczne ^d	117	55	Gyms ^d
Pływalnie	68	46	Swimming pools
Tory sportowe	25	10	Sports tracks
Lodowiska sztucznie mrożone	18	10	Artificial ice rinks
Ścieżki rowerowe ^e w km	1824,4	x	Bicycle paths ^e in km

a Bez obiektów przyszkolnych. b Łącznie z deklarowanymi obiektami niespełniającymi wymogów przewidzianych dla stadionów, np. widowni. c Łącznie z obiektami niepełnowymiarowymi. d Łącznie z salami pomocniczymi. e Bez szlaków rowerowych.

a Excluding schools facilities. b Including declared facilities not satisfying the requirements for stadiums, e.g. the seating. c Including non-full-size facilities. d Including auxiliary gym. e Excluding bicycle trails.

DZIAŁ XII NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

Uwagi ogólne

Nauka i technika

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy istniejącej.

Działalność ta obejmuje:

- **badania podstawowe**, tj. oryginalne prace badawcze eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktach bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne;
- **badania stosowane** (aplikacyjne), tj. prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy zorientowanej przede wszystkim na zastosowanie w praktyce. Prowadzone są w celu opracowywania nowych produktów, procesów i usług lub wprowadzania znaczących ulepszeń do istniejących produktów, procesów i usług. Badania te uwzględniają tworzenie elementów składowych systemów złożonych, budowę prototypów w środowisku laboratoryjnym lub w środowisku symulacyjnym istniejące systemy;
- **prace rozwojowe**, tj. nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i działalności gospodarczej oraz innej wiedzy i umiejętności do planowania produkcji oraz tworzenia i projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów i usług.

Dane z zakresu działalności badawczej i rozwojowej (B+R) prezentuje się, zgodnie z metodologią stosowaną przez Eurostat w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)** oraz w układzie **sektorów instytucjonalnych**.

Zgodnie z Rozporządzeniem Wykonawczym Komisji (UE) nr 995/2012 z dnia 26 października 2012 r. statystyki dotyczące działalności badawczo-rozwojowej na poziomie regionalnym od 2012 r. zostały opracowane na podstawie danych jednostek lokalnych. Dane dotyczące podmiotów w tabl. 1 opracowano metodą przedsiębiorstw.

1. Informacje dotyczące działalności badawczej i rozwojowej obejmują:

- 1) **podmioty wyspecjalizowane badawczo**, tj. podmioty, których głównym (statutowym) celem działalności jest prowadzenie badań naukowych i prac

CHAPTER XII SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY

General notes

Science and technology

Research and experimental development (R&D) comprise all activities consisting in conducting and supporting scientific research and experimental development. It is creative work, conducted in methodological manner, undertaken to increase the stock of knowledge including knowledge of humankind, culture and society, and to devise new applications of available knowledge. It includes:

- **basic research**, i.e. original experimental or theoretical work undertaken primarily to acquire new knowledge of the underlying foundation of phenomena and observable facts, without any direct commercial application or use in view;
- **applied research** (of which industrial research), i.e. research undertaken in order to acquire new knowledge, directed primarily towards application or use in practice. It is conducted to develop new products, processes and services. This type of research comprises the creation of components in laboratory environment or in environment simulating existing systems;
- **experimental development**, i.e. acquiring, combining, shaping and using existing scientific, technological, business and other relevant knowledge and skills for the purpose of producing plans and arrangements or designs for new, altered or improved products, processes and services.

Data on research and experimental development are presented, in accordance with methodology applied by Eurostat, in breakdown by **Statistical Classification of Economic Activities in the European Community (NACE Rev. 2)** and by **institutional sectors**.

According to Commission Implementing Regulation (EU) No 995/2012 of 26th October 2012 statistics on Research and Development at regional level since 2012 have been compiled on the basis of local units data. Data on entities in table 1 were compiled using an enterprise method.

1. Information regarding research and development covers:

- 1) **dedicated research entities**, i.e. entities whose main (statutory) aim is conducting scientific re-

rozwojowych bądź ich bezpośrednie wsparcie; są to:

- a) instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk; działające na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 1183),
 - b) instytuty badawcze działające na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 1350),
 - c) uczelnie, działające zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz. 1668 z późn. zm.); w prezentowanych statystykach B+R termin „uczelnie” obejmuje wszystkie uniwersytety, uczelnie techniczne itp., ale nie obejmuje innych instytucji szkolnictwa wyższego, uniwersyteckich instytutów lub ośrodków badawczych, szpitali i klinik uniwersyteckich oraz organizacji badawczych, których działalność B+R jest kontrolowana przez sektor szkolnictwa wyższego,
 - d) pozostałe, tj. pozostałe podmioty zaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace badawczo-rozwojowe” oraz inne powiązane z nimi instytucjonalnie jednostki pomocnicze lub nadzorujące, zaklasyfikowane bądź niezaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe”;
- 2) **podmioty gospodarcze**, które obok swojej podstawowej działalności prowadzą prace badawczo-rozwojowe.
- 2. Do pracujących w działalności B+R zaliczono:**
- 1) **badaczy**, tj. osoby prowadzące badania naukowe oraz ulepszające lub rozwijające koncepcje, teorie, modele, techniki, oprzyrządzanie, oprogramowanie lub metody operacyjne;
 - 2) **techników i pracowników równorzędnych**, tj. pracowników, którzy uczestniczą w działalności B+R wykonując zadania naukowe i techniczne związane z zastosowaniem pojęć i metod operacyjnych oraz wykorzystaniem sprzętu badawczego, zazwyczaj pod kierunkiem badaczy;
 - 3) **pozostały personel pomocniczy**, do którego należą wykwalifikowani i niewykwalifikowani pracownicy na stanowiskach robotniczych oraz pracownicy administracji, sekretariatów i biur, zaangażowani w projekty B+R lub bezpośrednio związani z takimi projektami.

3. Dane o personelu B+R dotyczą osób bezpośrednio zaangażowanych w prace B+R.

Dane o **pracujących – personelu wewnętrznym** – obejmują zatrudnionych w danej jednostce na podstawie stosunku pracy lub stosunku służbowego (tj. umowy o pracę, powołania, wyboru lub mianowania) oraz pracodawców i pracujących na własny rachunek, agentów pracujących na podstawie umów agencyjnych, osoby wykonujące pracę nakładczą i członków spółdzielni produkcji rolniczej. Dane te prezentowane są w dwóch ujęciach, tj. w osobach (tabl. 2) oraz w ekwiwalentach pełnego czasu pracy (tabl. 1).

search and experimental development or their direct support; they include:

- a) scientific institutes of the Polish Academy of Sciences operating on the basis of the Law on the Polish Academy of Sciences, dated 30th April 2010 (uniform text Journal of Laws 2019 item 1183),
 - b) research institutes operating on the basis of the Law on the Research Institutes, dated 30th April 2010 (uniform text Journal of Laws 2019 item 1350),
 - c) higher education institutions, operating under the Law on Higher Education and Science (Journal of Laws 2018 item 1668, with later amendments); in presented R&D statistics the term „higher education institutions” comprises all universities, colleges of technology etc., but it does not include other tertiary level education institutions, university research institutes or centres, university hospitals or clinics and research organisations, the R&D of which is controlled by the higher education sector,
 - d) others, i.e. other entities classified into NACE Rev. 2 division 72 “Scientific research and development” or other institutionally linked auxiliary or supervising units, classified or unclassified into NACE Rev. 2 division 72 “Scientific research and development”;
- 2) **economic entities** which apart from their main activity conduct research and development.
- 2. Employment persons in R&D include:**
- 1) **researchers (RSE)**, i.e. persons conducting research and improving or developing concepts, theories, models, techniques, instrumentation, soft-ware or operational methods;
 - 2) **technicians and equivalent staff**, i.e. persons who participate in R&D by performing scientific and technical tasks involving the application of concepts and operational methods and the use of research equipment, normally under the supervision of researchers;
 - 3) **other supporting staff**, including skilled and unskilled craftsmen, as well as administrative, secretarial and clerical staff, participating in R&D projects or directly associated with such projects.
- 3. Data on R&D personnel** cover personnel directly engaged in R&D.

Data on **employed persons – internal personnel** – cover persons employed in a given entity under employment relationship (i.e. under a contract of employment, election or appointment) as well as employers and self-employed, agents employed under agency contracts, home workers (outwork) and members of agricultural production cooperatives. Data are presented in two approaches, i.e. in persons (table 2) and in full-time equivalents (tables 1).

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden EPC oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność B+R.

Osoby niezaliczone do pracujących w danej jednostce, a zaangażowane w jej projekty B+R zaliczane są do **personelu zewnętrznego**.

4. Statystyki dotyczące nakładów na B+R zazwyczaj przedstawiają **nakłady wewnętrzne**, tj. wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania. Natomiast dane o nakładach na B+R w przypadku działalności innowacyjnej w przemyśle uwzględniają również **nakłady zewnętrzne**, które określane są jako wartość prac badawczych i rozwojowych w danej jednostce nabytych od innych jednostek (krajowych i zagranicznych).

Nakłady inwestycyjne na działalność B+R obejmują nakłady poniesione na środki trwałe łącznie z kosztami zakupu lub wytworzenia aparatury naukowo-badawczej, niezbędnej do wykonania określonych prac B+R, spełniającej kryteria zaliczania do środków trwałych, lecz do czasu zakończenia tych prac nieujętej w ewidencji środków trwałych. Od 2016 r. zawierają także m.in. nakłady poniesione na wartości niematerialne i prawne oraz oprogramowanie komputerowe, które do 2015 r. zaliczano do nakładów bieżących.

5. Dane o nakładach na działalność badawczą i rozwojową prezentuje się w układzie **sektorów instytucjonalnych**, według kryteriów zbieżnych ze stosowanymi w systemie rachunków narodowych. Dodatkowo wyodrębniono sektor szkolnictwa wyższego. Sektory instytucjonalne występują zarówno jako **sektory wykonawcze**, obejmujące krajowe grupy podmiotów prowadzące badania naukowe i prace rozwojowe, wydatkujące środki na tę działalność, jak i **sektory finansujące**, z których środki te pochodzą. Wyróżnia się następujące sektory instytucjonalne:

- 1) **sektor rządowy** – podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych w systemie rachunków narodowych z wyłączeniem publicznych instytucji wchodzących w skład sektora szkolnictwa wyższego;
- 2) **sektor przedsiębiorstw** – krajowe podmioty gospodarcze, klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektorów przedsiębiorstw niefinansowych, instytucji finansowych oraz gospodarstw domowych, z wyłączeniem prywatnych instytucji wchodzących w skład sektora szkolnictwa wyższego;
- 3) **sektor szkolnictwa wyższego** – krajowe uczelnie: publiczne i prywatne (w tym organizacje wyznaniowe) oraz podległe im instytuty, centra badawcze i kliniki. Od 2016 r. do tego sektora zaliczane są również instytuty naukowe PAN oraz instytuty badawcze prowadzące studia doktoranckie;
- 4) **sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych** – krajowe podmioty klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektora instytucji nie-

Full-time equivalent (FTE) is a conversion unit used to determine the number of persons actually engaged in research and development. One FTE equals one person-year spent exclusively on R&D.

Persons not employed in a given entity but engaged in its R&D projects are included in **external personnel**.

4. Statistics on R&D expenditures usually present **intramural expenditures**, i.e. the value of research and development works of a given entity carried out by its own research facilities, regardless of their sources of financing. However, data on R&D expenditures in case of innovation activities in industry include also **extramural expenditures** which are defined as the value of research and development works of a given entity purchased from other (domestic and foreign) entities.

Capital R&D expenditures include expenditure on fixed assets together with costs of purchasing or manufacturing research equipment necessary for performing particular R&D projects, meeting the criteria for inclusion in fixed assets, but not included in records of fixed assets until completion of the project. Since 2016 they included also i.a. expenditures on intangible assets and computer software which up to 2015 were included in currents expenditures.

5. Data on expenditures on research and development are presented in a breakdown by **institutional sectors**, on the basis of criteria coinciding with the ones used in the system of national accounts. Additionally, higher education sector was distinguished. Institutional sectors are distinguished as **performance sectors** covering domestic groups of entities conducting R&D, spending funds on this activity and **financing sectors** which provide outlays on research and development. The following institutional sectors are distinguished:

- 1) **government sector** – entities of general government sector in the system of national accounts; excluding public institutions included in higher education sector;
- 2) **business enterprise sector** – domestic economic entities classified in the system of national accounts into non-financial corporations, financial corporations or households sector; excluding private institutions included in higher education sector;
- 3) **higher education sector** – domestic universities and other institutions providing formal tertiary education programmes: public and private (including the ones of religious organisations) and institutes, research centres or clinics supervised by them. Since 2016 this sector has included also scientific institutes of the Polish Academy of Sciences and research institutes running doctoral studies;
- 4) **private non-profit sector** – domestic entities classified in the system of national accounts into non-profit institutions serving households sector;

komercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, z wyłączeniem tych, które w statystyce B+R są zaliczane do sektora szkolnictwa wyższego (np. uczelni organizacji wyznaniowych);

5) **zagranica** – wyróżniana wyłącznie wśród sektorów finansujących; obejmuje jednostki będące nierezydentami, które dokonują transakcji z jednostkami instytucjonalnymi będącymi rezydentami lub mającymi inne powiązania gospodarcze z rezydentami; włączone są tu instytucje i organy Unii Europejskiej oraz organizacje międzynarodowe i ponadnarodowe.

6. W tablicach działu wyodrębniono sześć podstawowych dziedzin B+R, zgodnie z klasyfikacją badań naukowych i prac rozwojowych OECD, tj. nauki: przyrodnicze, inżynieryjne i techniczne, medyczne i nauki o zdrowiu, rolnicze i weterynaryjne, społeczne oraz humanistyczne łącznie ze sztuką.

7. **Działalność innowacyjna** obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Prezentowane w dziale dane obejmują działalność innowacyjną w przemyśle i dotyczą opracowania i wprowadzania na rynek nowych lub ulepszonych produktów (wyrobów, usług) – **innowacja produktowa** oraz wprowadzenia nowych lub ulepszenia procesów biznesowych w przedsiębiorstwie – **innowacja procesów biznesowych**.

Innowacja produktowa to wprowadzenie na rynek nowego lub ulepszanego produktu (wyrobu lub usługi), znacznie różniących się od poprzednio oferowanych przez przedsiębiorstwo wyrobów lub usług.

Innowacja procesów biznesowych to wprowadzenie nowych lub ulepszenie procesów biznesowych w przedsiębiorstwie, w ramach jednej lub wielu funkcji biznesowych, które znacząco zmieniają dotychczas stosowane procesy biznesowe.

Nakłady na działalność innowacyjną obejmują nakłady na: działalność badawczą i rozwojową (B+R), własny personel pracujący nad innowacjami, materiały oraz usługi obce zakupione w celu realizacji działalności innowacyjnej, nakłady inwestycyjne na środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne (w tym na zakup i rozwój oprogramowania oraz własności intelektualnej) oraz pozostałe przygotowania (w tym projektowanie produktu, definiowanie sposobu świadczenia usług, przygotowanie produkcji/dystrybucji dla realizacji innowacji, szkolenie i rozwój zawodowy personelu, marketing) do wdrożenia innowacji.

Produkt nowy lub ulepszony to wyrób lub usługa, który znacząco różni się od poprzednich produktów przedsiębiorstwa jedną lub wieloma cechami lub parametrami technicznymi. Zmiany te obejmują dodanie nowych lub ulepszenie istniejących funkcji bądź użyteczności. Istotne cechy funkcjonalne obejmują jakość, parametry techniczne, niezawodność, trwałość, wydajność w użytkowaniu, przystępność, wygodę, użyteczność oraz łatwość obsługi.

excluding those classified in R&D statistics into the higher education sector (e.g. higher education institutions of religious organisations);

5) **rest of the world** – only distinguished among financing sectors; covers non-resident units carrying out transactions with resident institutional units or units which have other economic connections with residents; also European Union institutions and bodies as well as international and transnational organisations are included in this sector.

6. Six main fields of R&D were listed in the chapter tables according to the fields of research and development classification of OECD, i.e. natural sciences, engineering and technology, medical and health sciences, agricultural and veterinary sciences, social sciences as well as humanities including the arts.

7. **Innovation activity** include all developmental, financial and commercial activities undertaken by the enterprise that are intended to result in an innovation. Data presented in the chapter include innovation activity in industry and concern the development and introduction on the market of new or improved products (goods, services) – **product innovation** and bringing into use in the enterprise new or improved business process – **business process innovation**.

Product innovation is the introduction of a new or improved good or service that that differs significantly from the enterprise's previous goods or services.

Business process innovation is a new or improved business process for one or more business functions that differs significantly from the firm's previous business processes and that has been brought into use in the enterprise.

Expenditures on innovation activity include expenditures on: R&D, own personnel working on innovation, services, materials and supplies purchased from other parties for innovation, capital expenditures on tangible and intangible assets (including acquisition and development of software and intellectual property rights) and other preparations for introducing innovation (including product/service design, preparation of production/distribution for innovation activities, training and professional development for innovation activities, marketing of innovations).

New or improved product is a new or improved good or service that differs significantly from the enterprise's previous goods or services with one or more characteristics or performance specifications. This includes the addition of new functions, or improvements to existing functions or user utility. Relevant functional characteristics include quality, technical specifications, reliability, durability, economic efficiency during use, affordability, convenience, usability, and user friendliness.

8. Wynalazek podlegający opatentowaniu – bez względu na dziedzinę techniki – jest to nowe rozwiązanie, posiadające poziom wynalazczy, tzn. niewynikające dla znawcy w sposób oczywisty ze stanu techniki, nadające się do przemysłowego stosowania.

9. Wzór użytkowy podlegający ochronie jest to nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci.

Spółeczeństwo informacyjne

1. Prezentowane informacje opracowano na podstawie uogólnionych wyników badań dotyczących wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, przeprowadzonych metodą reprezentacyjną według zharmonizowanej metodologii stosowanej w krajach Unii Europejskiej.

2. Dane o przedsiębiorstwach dotyczą podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących 10 i więcej zaliczanych według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) do wybranych sekcji. W 2018 r. w kraju badaniem objęto 19,1 tys. przedsiębiorstw (tj. 18,4% ich ogólnej liczby).

8. A patentable invention – regardless of the field of technology – is any new solution which involves an inventive step, i.e. which for an expert does not obviously result from the state of the art and which is capable of industrial application.

9. An utility model eligible for protection – a new and useful solution of a technical character related to the shape, structure or assembly of an object permanent form.

Information society

1. The information presented has been compiled on the basis of the generalised results of representative surveys on the ICT (Information and Communication Technologies) usage conducted in the European Union according to a harmonised methodology.

2. Data on enterprises concern economic entities employing 10 persons or more included in the selected sections, according to the NACE Rev. 2. In 2018 the survey in country covered 19.1 thousand enterprises (i.e. 18.4% of total enterprises).

Nauka i technika Science and technology

TABL. 1 (190). **PODMIOTY ORAZ PRACUJĄCY (personel wewnętrzny) W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**

ENTITIES AND INTERNAL PERSONNEL IN RESEARCH AND DEVELOPMENT

A. PODMIOTY^a

ENTITIES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	168	437	454	502	T O T A L
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	59	79	71	78	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk.....	6	6	6	6	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	8	8	7	7	research institutes
uczelnie ^b	14	17	15	15	higher education institutions ^b
pozostałe	31	48	43	50	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3	6	6	6	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	78	227	256	292	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe.....	78	221	246	280	of which manufacturing
Budownictwo	—	10	7	5	Construction
Usługi ^c	87	194	185	199	Services ^c

B. PRACUJĄCY (personel wewnętrzny)^d

INTERNAL PERSONNEL^d

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017	2018				SPECIFICATION
	ogółem total	badacze research- ers	technicy i pracow- nicy techni- cians and equivalent staff	pozostały personel pomocni- czy other supporting staff		
O G Ó Ł E M.....	7919,1	8350,5	5768,6	1451,7	1130,2	T O T A L
w tym podmioty wyspecjali- zowane badawczo	5079,5	5080,2	3761,3	580,2	738,7	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk.....	641,3	656,0	522,6	#	#	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	759,7	698,3	470,0	144,1	84,2	research institutes
uczelnie ^b	3275,5	3351,3	2564,5	#	#	higher education institutions ^b
pozostałe	403,0	374,6	204,2	69,8	100,6	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	193,7	202,1	64,6	62,1	75,4	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	2153,7	2449,7	1517,6	656,8	275,3	Industry
w tym przetwórstwo przemy- słowe.....	2123,0	2421,2	1506,2	648,3	266,7	of which manufacturing
Budownictwo	22,1	29,3	21,5	3,8	4,0	Construction
Usługi ^c	5549,6	5669,4	4164,9	729,0	775,5	Services ^c

a Stan w dniu 31 grudnia. b Patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 236. c Pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U). d W tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC).

a As of 31st December. b See general notes, item 1 on page 236. c Other kinds of activity (G–U). d In full-time equivalents (FTE).

TABL. 2 (191). PRACUJĄCY (personel wewnętrzny)^a W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIAINTERNAL PERSONNEL^a IN RESEARCH AND DEVELOPMENT BY EDUCATIONAL LEVEL

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z wykształceniem With level of education				
		wyższym higher				pozostałym other
		z tytułem naukowym profesora with title of professor	ze stopniem naukowym with scientific degree of		pozostali others	
			doktora habilitowa- nego habilitated doctor ^b (HD)	doktora doctor (PhD)		
OGÓŁEM..... 2017 TOTAL	14952	1106	1925	3719	5963	2239
2018	16178	1085	2065	3626	6814	2588
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo..... of which R&D dedicated entities	11549	1052	2040	3431	3660	1366
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk scientific institutes of the Polish Academy of Sciences	940	73	88	242	#	#
instytuty badawcze research institutes	955	34	51	167	511	192
uczelnie ^c higher education institutions ^c	9148	943	1897	2971	#	#
pozostałe others	506	2	4	51	317	132
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo .. Agriculture, forestry and fishing	218	2	–	#	75	#
Przemysł..... Industry	3413	#	#	96	2332	952
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	3358	17	13	87	2291	950
Budownictwo Construction	78	#	#	#	48	#
Usługi ^d Services ^d	12469	1062	2049	3510	4359	1489

a W osobach; w 2017 r. – stan na 31 grudnia; w 2018 r. – wszystkie osoby, które przeznaczyły na działalność B+R minimum 10% całkowitego czasu pracy lub ich wkład w działalność B+R był bardzo istotny. c Patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 236. d Pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a In persons; in 2017 – as of 31st December; in 2018 – all persons who allocated a minimum 10% of their total working to R&D or their contribution to the R&D was very significant. b The habilitated doctor's degree (HD), which is higher than a doctorate (second doctorate), is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions. c See general notes, item 1 on page 236. d Other kinds of activity (sections G–U).

TABL. 3 (192). **NAKLADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ (ceny bieżące)**
EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018				
	ogółem grand total				nakłady bieżące current expenditures		nakłady inwestycyjne ^b capital expenditures ^b	
					razem total	w tym osobowe of which labour costs	razem total	w tym maszyny i wyposażenie ^c of which machinery and equipment ^c
	w mln zł in million PLN							
OGÓŁEM..... TOTAL	777,8	1315,1	1244,2	1552,4	1303,1	751,4	249,2	177,0
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo..... of which R&D dedicated entities	647,7	883,0	716,6	895,3	827,9	480,1	67,5	47,1
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk..... scientific institutes of the Polish Academy of Sciences	#	#	110,7	123,2	115,7	61,5	7,5	#
instytuty badawcze research institutes	116,4	126,2	126,7	121,2	110,9	62,1	10,4	#
uczelnie ^d higher education institutions ^d	338,9	358,8	431,0	594,6	551,1	326,5	43,5	32,0
pozostałe others	#	#	48,2	56,4	50,3	30,1	6,1	2,9
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	20,4	29,0	37,4	#	#	15,4	#	#
Przemysł..... Industry	95,7	303,3	396,2	516,9	366,0	208,2	150,9	112,4
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing	95,7	298,6	388,1	508,9	360,9	205,5	148,0	109,5
Budownictwo Construction	–	5,1	4,0	#	#	2,2	#	#
Usługi ^e Services ^e	661,6	977,6	806,6	991,1	898,4	525,7	92,7	61,1

a Wewnętrzne; bez amortyzacji środków trwałych. b Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 238. c Dotyczy maszyn i urządzeń technicznych, narzędzi, przyrządów, ruchomości, wyposażenia oraz środków transportu (grupy 3–8 KŚT). d Patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 236. e Pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a Intramural; excluding depreciation of fixed assets. b See general notes, item 4 on pages 238. c Concerns machinery and technical equipment, tools, instruments, movable properties, equipment not elsewhere classified and means of transport (groups 3–8 according to Classification of Fixed Assets). d See general notes, item 1 on page 236. e Other kinds of activity (sections G–U).

TABL. 4 (193). **NAKŁADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG DZIEDZIN B+R (ceny bieżące)**
EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY FIELD OF R&D (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				
O G Ó Ł E M.....	777,8	1315,1	1244,2	1552,4	TOTAL
w dziedzinie:					in the field of:
Nauk przyrodniczych	255,8	450,9	252,6	264,9	Natural sciences
Nauk inżynieryjnych i technicz- nych	234,4	531,4	605,8	711,9	Engineering and technology
Nauk medycznych i nauk o zdrowiu	52,9	70,7	102,7	131,8	Medical and health sciences
Nauk rolniczych i weterynaryj- nych	121,6	132,3	148,4	#	Agricultural and veterinary sciences
Nauk społecznych	25,6	66,1	58,8	118,2	Social sciences
Nauk humanistycznych i sztuki..	87,5	63,7	76,0	#	Humanities and the arts

a Wewnętrzne; bez amortyzacji środków trwałych.

a Intramural; excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 5 (194). **NAKŁADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG SEKTORÓW INSTYTUCJONALNYCH (ceny bieżące)**
EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY INSTITUTIONAL SECTORS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				
O G Ó Ł E M.....	777,8	1315,1	1244,2	1552,4	TOTAL
sektory finansujące:					funding sectors:
Rządowy.....	507,3	574,4	540,0	774,5	Government
Przedsiębiorstw	149,8	413,1	588,2	654,7	Business enterprise
Szkolnictwa wyższego.....	#	18,5	34,6	30,0	Higher education
Prywatnych instytucji niekomercyjnych.....	#	4,9	4,9	3,0	Private non-profit
Zagranica.....	101,7	304,2	76,5	90,2	Rest of the world

a Wewnętrzne; bez amortyzacji środków trwałych.

a Intramural; excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 6 (195). **NAKŁADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI B+R (ceny bieżące)**EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY TYPE OF R&D (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Badania Research		Prace rozwojowe	SPECIFICATION
		podstawowe basic	stosowane applied	Experimental development	
	w mln zł in million PLN				
O G Ó Ł E M..... 2010	777,8	.	.	.	TOTAL
2015	1315,1	373,9	238,6	702,6	
2017	1244,2	434,7	269,7	539,8	
2018	1552,4	597,7	236,6	718,1	
w tym podmioty wyspecjalizo- wane badawczo.....	895,3	519,5	182,3	193,5	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk.....	123,2	77,7	#	#	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	121,2	11,5	49,1	60,6	research institutes
uczelnie ^b	594,6	423,6	118,9	52,1	higher education institutions ^b
pozostałe	56,4	6,7	#	#	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	#	#	#	15,0	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	516,9	55,2	21,0	440,7	Industry
w tym przetwórstwo przemy- słowe.....	508,9	53,3	18,9	436,8	of which manufacturing
Budownictwo	#	#	#	4,3	Construction
Usługi ^c	991,1	538,1	195,0	258,0	Services ^c

a Wewnętrzne; bez amortyzacji środków trwałych. b Patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 236. c Pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a Intramural; excluding depreciation of fixed assets. b See general notes, item 1 on pages 236. c Other kinds of activity (G–U).

TABL. 7 (196). **STOPIEŃ ZUŻYCIA APARATURY NAUKOWO-BADAWCZEJ W DZIAŁALNOŚCI B+R**

Stan w dniu 31 grudnia

DEGREE OF CONSUMPTION OF RESEARCH EQUIPMENT IN R&D

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % in %				
O G Ó Ł E M.....	77,7	73,9	83,7	78,7	TOTAL
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo.....	78,2	76,2	86,4	88,8	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk.....	82,4	92,2	88,2	87,5	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	83,7	74,2	87,2	89,9	research institutes
uczelnie ^a	76,7	75,1	86,5	89,1	higher education institutions ^a
pozostałe	72,7	44,8	57,7	59,5	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	87,4	64,8	59,3	57,1	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	61,7	55,9	60,7	52,7	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe.....	61,7	56,3	61,0	52,8	of which manufacturing
Budownictwo	—	#	43,3	#	Constructions
Usługi ^b	78,0	75,3	86,1	82,0	Services ^b

a Patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 236. b Pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a See general notes, item 1 on pages 236. b Other kinds of activity (G–U).

TABL. 8 (197). **UDZIAŁ PRZYCHODÓW NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW NOWYCH LUB ULEPSZONYCH W PRZYCHODACH NETTO ZE SPRZEDAŻY OGÓŁEM W PRZEMYSŁE^a W 2018 R.**

SHARE OF NET REVENUES FROM SALES OF NEW OR IMPROVED PRODUCTS IN NET REVENUES FROM SALES IN INDUSTRY^a IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Produkty – w % – wprowadzone na rynek w latach 2016–2018 Products – in % – introduced into the market during 2016–2018		
	ogółem grand total	z tego produkty nowe lub ulepszone of which new or improved products	
		dla rynku to the market	tylko dla przedsiębiorstwa only to the enterprise
OGÓŁEM..... TOTAL	11,2	3,6	7,6
sektor publiczny..... public sector	1,6	1,0	0,6
sektor prywatny..... private sector	11,9	3,8	8,1
W tym przetwórstwo przemysłowe..... Of which manufacturing	12,3	3,9	8,3
w tym: of which:			
Produkcja artykułów spożywczych..... Manufacture of food products	2,9	0,3	2,6
Produkcja papieru i wyrobów z papieru Manufacture of paper and paper products	4,6	1,9	2,7
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych..... Manufacture of chemicals and chemical products	4,9	1,7	3,2
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych..... Manufacture of rubber and plastic products	9,5	8,0	1,5
Produkcja wyrobów z metali ^Δ Manufacture of metal products ^Δ	6,9	3,0	4,0
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	16,8	10,0	6,8
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	26,9	2,6	24,3

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49; wartość produkcji sprzedanej przyjęto w cenach producenta; dotyczy produktów wprowadzonych na rynek w latach 2016–2018.

^a Data concern economic entities employing more than 49 persons; value of sold production is given in producer's prices; apply to products introduced into the market during 2016–2018.

TABL. 9 (198). PRZEDSIĘBIORSTWA INNOWACYJNE W PRZEMYSŁE^a WEDŁUG RODZAJÓW WPROWADZONYCH INNOWACJI W LATACH 2016–2018INNOVATIVE ENTERPRISES IN INDUSTRY^a BY TYPE OF INTRODUCED INNOVATION DURING 2016–2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesy biznesowe w % ogółu przedsiębiorstw w latach 2016–2018 Industrial enterprises, which introduced product or business process innovation in % of total enterprises during 2016–2018			
	ogółem grand total	nowe lub ulepszone produkty new or improved products		nowe lub ulepszone procesy biznesowe new or improved business processes
		razem total	w tym nowe dla rynku of which new to the market	
OGÓŁEM TOTAL	39,4	29,5	15,1	34,1
sektor publiczny..... public sector	29,0	20,3	8,7	26,1
sektor prywatny..... private sector	40,1	30,0	15,4	34,6
W tym przetwórstwo przemysłowe Of which manufacturing	40,5	30,7	15,8	34,9
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych..... Manufacture of food products	32,7	20,7	9,1	29,3
Produkcja papieru i wyrobów z papieru Manufacture of paper and paper products	46,2	32,7	23,1	44,2
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych..... Manufacture of chemicals and chemical products	68,8	62,5	28,1	56,3
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych..... Manufacture of rubber and plastic products	48,4	40,9	20,4	38,7
Produkcja wyrobów z metali ^Δ Manufacture of metal products ^Δ	41,4	28,3	14,5	37,2
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych..... Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	62,5	50,0	37,5	62,5
Produkcja urządzeń elektrycznych..... Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	50,0	36,7	26,7	43,3
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	52,2	40,6	24,6	39,1
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	51,2	44,2	23,3	41,9

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49.

a Data concern economic entities employing more than 49 persons.

TABL. 10 (199). **NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSŁE^a (ceny bieżące)**EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITY IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym nakłady na Of which expenditures on			
			działalność i rozwojowa ^b research and development activity ^b	inwestycje w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne ^c capital on tangible and intangible assets ^c	własny personel pracujący nad innowacjami own person- nel working on innovation	materiały i usługi obce na potrzeby działalności innowacyjnej services, materials and supplies for innovation
			w tys. zł in thousand PLN			
OGÓŁEM.....	2010	1383843	172752	.	.	.
TOTAL						
	2015	2925035	369563	.	.	.
	2017	2581576	403201	.	.	.
	2018	2043270	597461	1091587	39620	32669
W tym przetwórstwo przemysłowe		1809519	592771	864377	#	32427
Of which manufacturing						
 w tym: of which:						
Produkcja papieru i wyrobów z papieru Manufacture of paper and paper products		36924	20543	15420	461	#
Produkcja chemikaliów i wyrobów che- micznych..... Manufacture of chemicals and chemical products		70943	27470	40578	1279	930
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych..... Manufacture of rubber and plastic products		51411	17896	24826	4396	3071
Produkcja wyrobów z metali ^Δ		33270	8999	17813	3449	2537
Manufacture of metal products ^Δ						
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ		152144	73338	75452	2332	566
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.						
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ		601931	175356	221096	13430	#
Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers						

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49. b Nakłady wewnętrzne i zewnętrzne. c Na środki trwałe (grupy 0-8 KŚT), oprogramowanie, ochronę własności intelektualnej oraz zakup wiedzy ze źródeł zewnętrznych.

a Data concern entities employing more than 49 persons. b Intramural and extramural expenditures. c On fixed Assets (groups 0-8 according to Classification of Fixed Assets), software, intellectual property rights and aquisition of external knowledge.

TABL. 11 (200). **NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSŁE^a WEDŁUG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA**
(ceny bieżące)EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITY IN INDUSTRY^a BY SOURCE OF FUNDS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z tego środki Of which funds			
		własne own	pozyskane z zagranicy (bezzwrotne) received from abroad (not re-payable)	kredyty, pożyczki i inne zobowiązania finansowe od instytucji finansowych credits, loans and other financial liabilities from financial institutions	krajowe od instytucji dysponujących środkami publicznymi domestic from institutions disposing of public funds
	w tys. zł in thousand PLN				
O G Ó Ł E M..... 2010 TOTAL	1383843	937434	78304	.	.
2015	2925035	2228937	127393	.	.
2017	2581576	2145593	58965	.	.
2018	2043270	1836481	50620	78125	13284
W tym przetwórstwo przemysłowe..... Of which manufacturing	1809519	1621323	45550	#	#
w tym: of which:					
Produkcja papieru i wyrobów z papieru Manufacture of paper and paper products	36924	21436	#	#	—
Produkcja chemikaliów i wyrobów che- micznych..... Manufacture of chemicals and chemical products	70943	61782	3588	#	#
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych..... Manufacture of rubber and plastic products	51411	45378	5300	#	#
Produkcja wyrobów z metali ^Δ Manufacture of metal products ^Δ	33270	28883	1098	2306	#
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	152144	147699	#	#	—
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	601931	592524	7415	#	#

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49.

a Data concern economic entities employing more than 49 persons.

TABL. 12 (201). **WYNALAZKI I WZORY UŻYTKOWE KRAJOWE^a**
DOMESTIC INVENTIONS AND UTILITY MODELS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Wynalazki:					Inventions:
zgłoszone	314	465	337	369	patent applications
udzielone patenty	95	198	233	297	patents granted
Wzory użytkowe:					Utility models:
zgłoszone	77	81	75	95	utility model application
udzielone prawa ochronne	35	57	66	58	rights of protection granted

a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.

Źródło: dane Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.

Source: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

Społeczeństwo informacyjne Information society

TABL. 13 (202). **PRZEDSIĘBIORSTWA^a WYKORZYSTUJĄCE WYBRANE TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-
-TELEKOMUNIKACYJNE**
Stan w styczniu
ENTERPRISES^a USING SELECTED INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES
As of January

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in percent of total enterprises				
Komputery ^b	97,1	93,1	94,0	95,5	Computers ^b
Dostęp do Internetu	95,0	92,1	93,3	95,2	Internet access
Dostęp do Internetu przez łącze szerokopasmowe.....	68,4	90,2	93,3	94,7	Internet access via broadband connection
w tym mobilne łącze szeroko- pasmowe	20,9	62,8	66,6	66,3	of which mobile broadband
Własna strona internetowa	63,3	64,4	64,7	65,8	Own Website
Media społecznościowe ^c	.	21,8	27,2	31,0	Social media ^c

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9. b Stacjonarne i przenośne np. laptopy (notebooki); od 2015 r. również smartfony i nettopy; dane nie obejmują komputerów zintegrowanych z innymi urządzeniami na jednej płycie montażowej, komputerów służących do sterowania i regulacji procesów technologicznych). c Serwisy społecznościowe, blogi, strony umożliwiające udostępnianie multimediów i narzędzi wymiany informacji Wiki.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Desktop and portable computers e.g. laptops (notebooks); since 2015 including smartphones and nettops; data do not include computers integrated to other machines or devices on the same assembly board, computers used for the control and regulation of technological processes. c Social networks, blogs, multimedia content sharing websites, Wiki based knowledge sharing tools.

TABL. 14 (203). **CELE WYKORZYSTANIA INTERNETU W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a**
 PURPOSE OF USING THE INTERNET BY ENTERPRISES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in percent of total enterprises				
Przedsiębiorstwa wykorzystujące Internet w kontaktach z administracją publiczną.....	90,1	91,6	94,7	94,3	Enterprises using the Internet in their contacts with public administration
Przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż przez sieci komputerowe.....	11,5	11,6	13,8	16,5	Enterprises which received orders via computer networks
Przedsiębiorstwa płacące za reklamę w Internecie	.	27,1	29,3	26,1	Enterprises paying for online advertisement

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

Uwagi ogólne

1. Podstawę do opracowania **wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych** stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług (ok. 1400–1800 w różnych latach).

Wskaźniki cen towarów i usług **konsumpcyjnych** obliczono przy przyjęciu systemu wag opracowanego na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego i wydatków na ubezpieczenie na życie) gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych z roku poprzedzającego rok badany, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych. Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP, do 2013 r. – COICOP/ /HICP). Dodatkowo wyodrębniono „towary konsumpcyjne” (w tym towary nieżywnościowe) i „usługi konsumpcyjne”.

2. Informacje o **cenach detalicznych** towarów i usług pochodzą z następujących źródeł:

- 1) notowania cen dokonywane przez ankierów w wybranych punktach sprzedaży, w wytypowanych rejonach badania cen;
- 2) cenniki, zarządzenia i decyzje w zakresie cen jednolitych obowiązujących na terenie całego kraju lub jego części;
- 3) notowania cen towarów i usług zakupowanych przez Internet.

Ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach, z wyjątkiem rocznych cen ziemniaków, które obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonywanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku.

3. Dane o **cenach skupu** dotyczą cen produktów rolnych skupowanych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od ich producentów.

Przeciętne ceny roczne obliczono jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług – VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

4. Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach** są miesięczne notowania cen dokonane przez stałych ankierów na celowo wytypowanych targowiskach.

Przeciętne ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

General notes

1. The basis for compiling the **price indices of consumer goods and services** is price observation of representatives of consumer and non-consumer goods and services (about 1400–1800 in various years).

Price indices of **consumer** goods and services were calculated applying the weight system based on the structure of households' expenditure (excluding own consumption and expenditures on life insurance) on purchasing consumer goods and services, from the year preceding the surveyed year, derived from the household budget survey. The grouping of consumer goods and services is presented on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP, until 2013 – COICOP/HICP). Additionally, "consumer goods" (of which non-foodstuffs) and "consumer services" are distinguished.

2. Information about **retail prices** of goods and services are the following:

- 1) quotations conducted by price interviewers in selected sales outlets, in selected price survey regions;
- 2) price lists, regulations and decisions applicable as the uniform prices ruling throughout the country or its part;
- 3) collected prices of goods and services purchased online.

Annual prices have been computed as the arithmetic means of the average monthly prices apart from annual prices of potatoes, which have been calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year.

3. Data on **procurement prices** concern agricultural products prices purchased by economic entities directly from their producers.

Average annual prices were calculated as a quotient of value (without value added tax – VAT) and quantity of each agricultural product.

4. The information on **prices of agricultural products and livestock received by farmers on marketplaces** comes from monthly price quotations of agricultural products conducted by a network of interviewers on selected marketplaces.

Average annual prices were calculated as arithmetic mean of average monthly prices.

TABL. 1 (204). **WSKAŹNIKI CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH**
PRICE INDICES OF CONSUMER GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	rok poprzedni = 100		previous year = 100		
O G Ó Ł E M.....	102,8	98,9	102,3	101,8	T O T A L
w tym:					of which:
Żywność i napoje bezalkoholowe.....	102,0	98,0	104,4	102,7	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe i wyroby tytonio- we	106,2	101,2	100,7	101,6	Alcoholic beverages and tobacco
Odzież i obuwie	96,5	96,8	95,5	97,1	Clothing and footwear
Mieszkanie.....	103,4	100,5	102,1	101,9	Dwelling
Zdrowie.....	103,0	102,2	101,1	101,7	Health
Transport	107,3	90,5	104,7	105,9	Transport
Rekreacja i kultura.....	101,4	101,0	101,5	102,1	Recreation and culture
Edukacja.....	104,8	100,6	100,7	102,3	Education

TABL. 2 (205). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG**
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Ryż – za 1 kg.....	4,16	3,79	3,60	3,57	Rice – per kg
Chleb pszenno-żytni – za 0,5 kg	1,98	2,27	2,35	2,52	Wheat-rye bread – per 0,5 kg
Makaron jajeczny – za 400 g.....	3,62	3,70	3,88	4,05	Egg pasta – per 400 g
Mąka pszenna – za 1 kg.....	1,92	2,12	2,18	2,28	Wheat flour – per kg
Mięso wołowe z kością (rostbef) – za 1 kg	22,16	29,17	32,56	33,22	Beef meat, bone-in (roast beef) – per kg
Mięso wieprzowe bez kości – schab środkowy – za 1 kg (do 2015 r. z kością)	12,96	13,23	17,48	16,88	Pork meat, boneless – centre loin – per kg (until 2015 – bone in)
Kurczęta patroszone – za 1 kg	6,11	6,76	6,96	7,34	Disembowelled chicken – per kg
Szynka wieprzowa gotowana – za 1 kg.....	21,35	22,80	24,29	25,04	Pork ham, boiled – per kg
Kiełbasa wędzona ^a – za 1 kg	13,41	13,64	16,78	17,90	Sausage smoked ^a – per kg
Filety z morskiczka mrożone – za 1 kg.....	17,08	23,31	24,74	25,37	Fillets of hake, frozen – per kg
Karp świeży – za 1 kg.....	13,17	14,14	15,10	15,64	Fresh carp – per kg
Śledź solony odgłowiony – za 1 kg....	9,00	11,80	12,72	13,03	Salted herring, headless – per kg
Mleko krowie spożywcze o zawarto- ści tłuszczu 3–3,5%, sterylizowane – za 1 l	2,69	2,87	2,73	2,67	Cows' milk, fat content 3–3,5%, sterilized – per l
Ser twarogowy półtłusty – za 1 kg	11,42	12,72	12,67	12,64	Semi-fat cottage cheese – per kg
Ser dojrzewający – za 1 kg.....	17,36	19,33	20,54	20,69	Ripening cheese – per kg
Śmietana o zawartości tłuszczu 18% – za 200 g ^b	1,56	1,69	1,73	1,79	Sour cream, fat content 18% – per 200 g ^b
Jaja kurze świeże – za 1 szt.	0,44	0,48	0,53	0,67	Hen eggs, fresh – per piece
Masło świeże o zawartości tłuszczu ok. 82,5% – za 200 g.....	4,08	4,02	5,52	6,25	Fresh butter, fat content about 82,5% – per 200 g
Olej rzepakowy produkcji krajowej – za 1 l	5,59	5,74	6,04	6,12	Rape-oil, domestic production – per l
Pomarańcze – za 1 kg.....	5,52	4,59	5,46	5,38	Oranges – per kg
Jabłka ^c – za 1 kg	2,56	2,57	2,98	3,33	Apples ^c – per kg
Buraki ^c – za 1 kg.....	1,65	1,71	1,81	1,92	Beetroots ^c – per kg
Marchew ^c – za 1 kg.....	1,91	2,34	2,05	2,78	Carrots ^c – per kg

a Dane nie w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie z uwagi na zmianę reprezentanta objętego badaniem cen w 2017 r. b W 2010 r. – za 200 ml. c Średnie ceny roczne obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku.

a Data not fully comparable to those for the previous years due to change of the representative item covered by the price survey in 2017. b In 2010 – per 200 ml. c Annual average prices were calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year.

TABL. 2 (205). CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG (dok.)

RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Ziemniaki ^c – za 1 kg	1,21	1,06	1,17	1,25	Potatoes ^c – per kg
Cukier biały kryształ – za 1 kg	2,78	2,22	3,02	2,16	White sugar, crystallised – per kg
Kawa naturalna mielona – za 250 g ..	5,97	6,50	6,99	7,30	Natural coffee, ground – per 250 g
Herbata czarna, liściasta – za 100 g	3,28	3,88	3,83	4,01	Black tea, leaf – per 100 g
Wódka czysta 40% – za 0,5 l ^d	19,54	25,19	24,37	24,29	Vodka pure 40% – per 0,5 l ^d
Papierosy – za 20 szt.	9,16	12,79	13,81	14,03	Cigarettes – per 20 pcs
Garnitur męski 2-częściowy z tkaniny z udziałem wełny – za 1 kpl. ^d	436,21	662,45	646,16	573,82	Men's suit fabrics and of wool – per set ^d
Półbuty męskie skórzane, na podszwie nieskórzanej – za 1 parę	156,28	183,53	193,23	190,34	Men's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Półbuty damskie skórzane, na podszwie nieskórzanej – za 1 parę	150,43	177,61	189,95	191,43	Women's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Podzelowanie obuwia męskiego – za 1 parę.....	35,92	36,72	37,82	38,12	Resoling men's shoes – per pair
Zimna woda z miejskiej sieci wodociągowej – za 1 m ³	2,91	3,68	3,84	3,89	Cold water by municipal water-system – per m ³
Energia elektryczna dla gospodarstw domowych (taryfa całodobowa) ^e – za 1 kWh.....	0,58	0,64	0,64	0,64	Electricity for households (all-day tariff) ^e – per kWh
Gaz ziemny wysokometanowy z sieci dla gospodarstw domowych ^{ef} – za 1 kWh.....	2,43	0,24	0,21	0,21	Natural net-gas, high-methanated for households ^{ef} – per kWh
Węgiel kamienny – za 1 t	743,06	809,85	847,47	926,14	Hard coal – per t
Ciepła woda – za 1 m ³	16,68	20,51	20,35	20,60	Hot water – per m ³
Centralne ogrzewanie lokali mieszkalnych – za 1 m ² p u	3,63	4,74	4,49	4,58	Heating of dwellings – per m ² of useful floor area
Chłodziarko-zamrażarka typu domowego, poj. ok. 320 l ^g	1213	1113	1659	1605	Fridge-freezer, capacity about 320 l ^g
Pralka automatyczna typu domowego, na 5–7 kg suchej bielizny ^h	1145	1238	1251	1281	Automatic washing machine, dry-linen capacity not exceeding 5–7 kg ^h
Odkurzacze typu domowego	355,86	342,23	341,82	372,35	Vacuum cleaner
Żelazko z nawilżaczem	171,01	167,05	184,98	187,14	Iron with duschsystem
Proszek do prania – za 300 g ⁱ	4,47	5,37	5,52	5,52	Washing powder – per 300 g ⁱ
Benzyna silnikowa bezołowiowa, 95-oktanowa – za 1 l	4,54	4,67	4,63	4,96	Unleaded 95 octane motor petrol – per l
Bilet normalny na przejazd autobusem miejskim, jednorazowy	2,40	3,03	2,95	2,97	Regular ticket for travelling by intra-urban bus
Przejazd taksówką osobową, taryfa dzienna – za 5 km	14,23	15,31	16,00	16,28	Taxi daily fare – for 5 km distance
Bilet normalny do kina	14,16	17,33	18,29	18,95	Regular cinema ticket
Ondulacja na zimno włosów damskich	61,09	72,21	77,82	80,99	Women's cold wave
Ciągnik rolniczy ^k	76803	175927	178793	191255	Farm tractor ^k
Kopaczka do ziemniaków ciągnikowa 2-rzędowa, zawieszana	11662	14360	15504	16227	Tractor potato elevator digger 2-row, mounted
Mocznik nawozowy 46% N – za 25 kg	30,69	38,45	36,76	36,80	Urea, nutritive content 46% N – per 25 kg
Przemiał pszenicy – za 1 dt	17,25	24,71	25,38	25,38	Grinding of wheat – per dt
Badanie kliniczne krowy	26,55	34,36	37,10	41,53	Cow's clinical examination

^c Średnie ceny roczne obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku. ^d, ^k Dane nie w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie z uwagi na zmianę reprezentanta objętego badaniem cen w: ^d – 2015 r., ^k – 2018 r. ^e Łącznie z opłatami stałymi i zmiennymi. ^f W 2010 r. – za 1 m³. ^g W 2010 r. – poj. ok. 300 l, w 2015 r. – poj. ok. 340 l. ^h W 2010 r. – na 5 kg suchej bielizny. ⁱ W 2010 r. – za 400 g, w 2015 r. – za 280 g.

^c Annual average prices were calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year. ^d Data not fully comparable to those for previous years due to the change of representative item covered by the price survey in: ^d – 2015, ^k – 2018. ^e Including standing and variable charges. ^f In 2010 – per 1 m³. ^g In 2010 – capacity about 300 l, in 2015 – capacity about 340 l. ^h In 2010 – dry-linen capacity not exceeding 5 kg. ⁱ In 2010 – per 400 g, in 2015 – per 280 g.

TABL. 3 (206). **PRZECIĘTNE CENY SKUPU WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
AVERAGE PROCUREMENT PRICES OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Ziarno zbóż konsumpcyjnych i paszowych – za 1 dt:					Cereal grain consumer and for feeds – per dt:
pszenicy.....	59,94	67,87	67,22	73,03	wheat
żyta	43,25	51,41	54,73	54,30	rye
jęczmienia.....	49,04	59,96	60,87	68,31	barley
owsa i mieszanek zbożowych	37,04	49,72	52,45	56,55	oats and cereal mixed
pszenżyta	46,28	57,07	58,85	65,65	triticale
Ziemniaki – za 1 dt	34,73	41,67	38,99	49,41	Potatoes – per dt
w tym jadalne (bez wczesnych).....	64,01	57,01	61,32	76,71	of which edible (excluding early kinds)
Buraki cukrowe – za 1 dt	11,48	12,40	9,50	10,89	Sugar beets – per dt
Rzepak i rzepik przemysłowy – za 1 dt.....	127,86	155,65	163,08	154,39	Industrial rape and turnip rape – per dt
Liście tytoniu – za 1 dt	516,91	912,96	836,39	767,84	Raw tobacco – per dt
Chmiel surowy – za 1 dt	1109,94	1378,74	1870,27	1818,27	Raw hop – per dt
Żywiec rzeźny – za 1 kg:					Animals for slaughter – per kg:
bydło (bez cieląt)	4,78	6,25	6,50	6,55	cattle (excluding calves)
cielęta	6,08	7,70	6,51	6,46	calves
trzoda chlewna	3,85	4,33	5,06	4,51	pigs
Mleko krowie – za 1 l	1,05	1,14	1,37	1,33	Cows' milk – per l
Jaja kurze konsumpcyjne – za 1 szt.	0,19	0,22	0,23	0,19	Consumer hen eggs – per piece

TABL. 4 (207). **PRZECIĘTNE CENY UZYSKIWANE PRZEZ ROLNIKÓW NA TARGOWISKACH**
AVERAGE MARKETPLACE PRICES RECEIVED BY FARMERS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Ziarno zbóż – za 1 dt:					Cereal grain – per dt:
pszenicy.....	64,11	79,94	80,81	86,52	wheat
żyta	47,47	58,78	63,87	70,07	rye
jęczmienia.....	57,24	74,45	75,23	81,08	barley
owsa	51,17	63,92	71,78	73,61	oats
pszenżyta	53,85	69,68	70,76	75,33	triticale
Ziemniaki (bez jadalnych wczesnych) – za 1 dt.....	94,78	82,24	92,97	102,01	Potatoes (excluding edible early kinds) – per dt
Siano łąkowe – za 1 dt.....	45,07	40,56	.	.	Hay meadow – per dt
Słoma zbóż ozimych – za 1 dt.....	48,34	27,56	.	.	Straw of winter cereals – per dt
Zwierzęta gospodarskie – za 1 szt.:					Livestock – per head:
jałówka 1-rocza.....	1203	.	.	.	one-year heifer
prosię na chów	125,11	143,88	159,64	151,19	piglet
koń roboczy	3667	5333	5750	.	farm horse
Żywiec rzeźny – cielęta – za 1 kg.....	9,83	.	.	.	Animals for slaughter – calves – per kg
Jaja kurze – za 1 szt.....	0,47	0,60	0,65	0,74	Hen eggs – per piece

DZIAŁ XIV ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO

CHAPTER XIV AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY

Uwagi ogólne

General notes

Rolnictwo

Agriculture

1. Prezentowane informacje opracowano **metodą rodzaju działalności** i dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej prowadzonej przez podmioty gospodarcze niezależnie od sekcji PKD 2007, do której są zaliczane.

2. **Gospodarstwo rolne** to jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i **prowadząca działalność rolniczą**.

Gospodarstwo indywidualne to gospodarstwo rolne użytkowane przez osobę fizyczną.

Gospodarstwa indywidualne obejmują:

- 1) gospodarstwa o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych;
- 2) gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące produkcję rolną (roślinną i zwierzęcą) o znaczącej – określonej odpowiednimi progami – skali, w tym działy specjalne produkcji rolnej.

Do **działalności rolniczej** zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, trzody chlewnej, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, danielę) i pszczół, a także działalność polegającą na utrzymaniu użytków rolnych według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

3. Zgodnie z definicjami w ust. 2, od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów).

4. **Powierzchnia użytków rolnych** obejmuje powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej i użytków rolnych pozostałych.

Uzyski rolne w dobrej kulturze rolnej – utrzymywane zgodnie z normami spełniającymi wymogi Ustawy z dnia 5 lutego 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1312 z późn. zm.) – prezentuje się w podziale na: powierzchnię pod zasiewami, grunty ugorowane, uprawy trwałe (w tym sady), ogrody przydomowe, łąki trwałe i pastwiska trwałe.

1. The presented information was compiled using the **kind-of-activity method** and concerns agricultural activity in the area of crop and animal production conducted by economic entities regardless of the section of the NACE Rev. 2 in which they are included.

2. An **agricultural holding** is understood as a single unit, both technically and economically, which has a single management (holder or manager) and which **conducts agricultural activity**.

Private farm is understood as an agricultural holding used by a natural person.

Private farms include:

- 1) holdings with an area of 1 ha or more of agricultural land;
- 2) holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) conducting agricultural production (crop and animal output) of significant – determined by the appropriate thresholds – scale, of which special branches of agricultural activities.

An **agricultural activity** includes activity related to the cultivation of plants, which covers: all field crops (including mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops as well as activity related to rearing and breeding of livestock, such as cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur-covered animals, wild animals kept for slaughter (such as wild boar, roe deer, fallow deer) and bees, as well as activity of maintaining agricultural land in accordance with cultivation principles with respects for environment protection requirements (according to the norms).

3. According to the definitions in item 2, since 2010 agricultural surveys have not included owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities, and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale (below the specified thresholds).

4. The **agricultural land area** including area of agricultural land in a good agricultural condition and other agricultural land.

Agricultural land in a good agricultural condition – maintained in accordance with norms meeting requirements of the Law on payments under direct support schemes, dated 5th February 2015 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1312 with later amendments) – is presented on the basis of a division into sown area, fallow land, permanent crops (including orchards), kitchen gardens, permanent meadows and permanent pastures.

Użytki rolne pozostałe to użytki rolne nieużytkowane i nieutrzymywane w dobrej kulturze rolnej.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem powierzchni upraw zaliczanych od 2010 r. do upraw trwałych, a także powierzchni ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny.

Dane o powierzchni i produkcji warzyw oraz truskawek uwzględniają ich uprawę w ogrodach przydomowych. Od 2013 r. dane dotyczące truskawek obejmują także uprawy ekologiczne.

Od 2014 r. powierzchnie upraw warzywniczych, sadowniczych oraz truskawek są szacowane wyłącznie według położenia gruntów.

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone).

Uprawy trwałe to łączna powierzchnia plantacji drzew i krzewów owocowych oraz ich szkółek (**sady**), szkółek drzew i krzewów ozdobnych, szkółek drzew leśnych do celów handlowych, innych upraw trwałych, w tym wikliny oraz drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także upraw trwałych pod osłonami.

Ogrody przydomowe to powierzchnia upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaopatrzenie. Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację.

Łąki i pastwiska są to łąki i pastwiska trwałe, do których nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu.

5. Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- 1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- 2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu oraz na targowiskach.

W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) prezentowane dane nie uwzględniają płatności

Other agricultural land is agricultural land which is not used and not maintained in a good condition.

Sown area is the area of all crops sown and planted in the agricultural holding, except for the area of crops which since 2010 were included to permanent crops, as well as the area of kitchen gardens as well as area intended for ploughing, cultivated as major crops.

Data on the area and production of vegetables and strawberries include their cultivation in the kitchen gardens. Since 2013 data on strawberries include also organic cultivation of this species.

Since 2014 the area of vegetables, fruit and strawberries have been estimated only by the field location.

Fallow land is the arable land not used for production purposes but maintained in a good agricultural condition, in compliance with the environmental protection requirements, as well as the crop area intended for ploughing of plants cultivated as major crops (green fertilizers).

Permanent crops stand for the total plantation area of fruit-bearing trees and shrubs, and their nurseries (**orchards**), nurseries of ornamental trees and shrubs, and nurseries of forest trees for commercial purposes, as well as other permanent crops, of which wicker, fruit-bearing trees and shrubs grown outside plantations, as well as other permanent crops cultivated under covers.

Kitchen gardens stand for the area of crops which mainly serve as self-supplies. The area of lawns and ornamental gardens, as well as recreation area, should not be treated as part of kitchen gardens.

Meadows and pastures are understood as permanent meadows and pastures, and do not include arable land sown with grass as part of crop rotation.

5. Gross agricultural output includes:

- 1) **crop output**, i.e., raw (not processed) products of plant origin (production for a given year);
- 2) **animal output**, i.e., production of animals for slaughter, raw (not processed) products of animal origin as well as the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd), which include: cattle, pigs, sheep, horses and poultry.

Final agricultural output is the sum of the following values: market output, own consumption of agricultural products from own production, increases in inventories products of plant and animal origin and the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd). Final output, as opposed to gross output, does not include those products from own output that were utilised for production purposes, e.g. feed, sown material, manure.

Agricultural market output is the sum of agricultural product sales at procurement centres and on marketplaces.

Agricultural output (gross, final and market) the presented data are not include supplementary area

uzupełniających do powierzchni upraw (m.in. chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

6. Przy ustalaniu produkcji rolniczej w cenach stałych przyjęto średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji – średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego, np. dla 2017 r. – z lat 2016 i 2017.

7. Dane o **produkcji, plonach i skupie**: zbóż, strączkowych i oleistych dotyczą ziarna. Dane dotyczące **zbóż** obejmują: zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i inne zbożowe. Dane dotyczące **zbóż podstawowych**, tj. pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i pszenżyta – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują mieszanek zbożowych.

Strączkowe na ziarno obejmują: konsumpcyjne (groch, fasola, bób oraz pozostałe) i pastewne (peluszką, wyką, łubin, bobik oraz pozostałe, np. mieszanki strączkowe).

Do upraw **przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepak, rzepik, mak, słonecznik, soja, gorczyca i len oleisty), włóknistych (len, konopie) i innych przemysłowych (tj. tytoń, chmiel, cykorię).

Uprawy **pastewne** obejmują: strączkowe pastewne, motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastwnymi i trawami, a także okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastwna, kapusta pastwna, rzepa itp.) oraz kukurydzę na zielonkę.

Dane o produkcji **żywca rzeźnego** obejmują: skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), ubój przemysłowy oraz ubój z przeznaczeniem na sprzedaż i samozaopatrzenie. Produkcja żywca rzeźnego zbilansowana jest importem i eksportem zwierząt żywych.

8. Dane o **ciągnikach rolniczych** dotyczą ciągników 4-kołowych i gąsienicowych.

9. **Skup produktów rolnych** dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

10. **Lata gospodarcze** obejmują okres od 1 lipca do 30 czerwca (np. rok gospodarczy 2017/18 oznacza okres od 1 lipca 2017 r. do 30 czerwca 2018 r.).

11. Do wyliczeń wskaźników natężenia przyjęto – jeśli nie zaznaczono inaczej – użytki rolne, powierzchnię zasiewów i zwierzęta gospodarskie według stanu w czerwcu, a w 2010 r. na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego we wrześniu 2010 r. według stanu w dniu 30 czerwca.

12. Dane o użytkowaniu gruntów, powierzchni zasiewów, zbiorach i plonach ziemio-plodów, zwierzętach gospodarskich i produkcji zwierzęcej oraz o ciągnikach opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych, wyników spisów rolniczych i szacunków.

payments calculated for particular year (among others: hop, tobacco, cereals, oilseeds crops, pulses and plants intended for seeds and feed).

6. The average national current prices for the year preceding the surveyed year were assumed in calculating agricultural output in constant prices (for market sales – prices received by farmers at marketplaces, for other elements of production – average procurement prices), excluding potatoes, vegetables and fruits, for which the average prices for two consecutive years, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the survey year, e.g. for 2017 – the prices from 2016 and 2017, are assumed.

7. Data regarding the **production, yields and procurement** of: cereals, pulses and oilseeds plants as well as cereals concerns grain. Data concerning **cereals** include: basic cereals, cereal mixed, maize for grain, buckwheat, millet and other cereals. Data regarding **basic cereals**, i.e., wheat, rye, barley, oats and triticale, unless otherwise indicated, do not include cereal mixed.

Pulses for grain include: consumer (peas, beans, broad beans and others) and feed pulses (field peas, vetch, lupine, field beans and others, e.g. pulses mixed).

Industrial crops include: sugar beets, oilseeds crops (rape, turnip rape, poppy, sunflower, soya, mustard and oil-flax), fibrous plants (flax, hemp) and other industrial plants (i.e. tobacco, hop, chicory).

Feed plants include: pulses, legumes (of which perennial legumes: clover, lucerne and sainfoin) with other feed plants and field grasses, as well as root plants (fodder beet, rutabaga, fodder carrot, fodder cabbage, turnip) and maize for green feed.

Data regarding the production of **animals for slaughter** concern the purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), livestock slaughter in slaughterhouses and slaughter intended for sales and consumption. Production of animals for slaughter is balanced by import and export of live animals.

8. Data regarding **agricultural tractors** concern 4-wheeled and tracked tractors.

9. **Procurement of agricultural products** includes the quantity and value of agricultural products (crop and animal origin) purchased by economic entities directly from producers.

10. **Farming years** cover the period from 1st July to 30th June (e.g. the 2017/18 farming year covers the period from 1st July 2017 to 30th June 2018).

11. Intensity ratios were calculated on the basis of agricultural land, sown area, and live-stock as of June, unless otherwise indicated, in 2010 on the basis of the Agricultural Census conducted in September 2010 – as of 30th June.

12. Data regarding land use, sown area, crop production and yields, livestock and animal-based production, as well as tractors were compiled on the basis of reports, results of sample surveys, agricultural census results and estimates.

13. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – prezentuje się według siedziby użytkownika gospodarstwa.

Leśnictwo

1. Informacje w zakresie leśnictwa dotyczą:
 - 1) **lasów publicznych** stanowiących własność:
 - a) Skarbu Państwa – zarządzanych oraz użytkowanych czasowo lub w całości przez:
 - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (w skrócie „Lasy Państwowe”), nadzorowane przez Ministra Środowiska,
 - jednostki ochrony przyrody (parki narodowe),
 - jednostki organizacyjne innych ministrów, wojewodów, gmin lub związków komunalnych i Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolniczego (do 31 sierpnia 2017 r. – Agencja Nieruchomości Rolnych),
 - b) gmin (w tym gmin mających również status miasta na prawach powiatu),
 - c) innych jednostek publicznych, np. uczelni, instytucji naukowych itp.;
 - 2) **lasów prywatnych** stanowiących własność:
 - a) osób fizycznych,
 - b) wspólnot gruntowych będących własnością wszystkich lub części mieszkańców wsi,
 - c) spółdzielni produkcji rolniczej,
 - d) innych osób prawnych.

2. Powierzchnia gruntów leśnych obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną.

Do **powierzchni lasów** zalicza się grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,1 ha:

- pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona),
- przejściowo pozbawione roślinności leśnej (zręby, halizny, płazowiny, plantacje choinek i krzewów oraz poletka łowieckie).

Są to grunty przeznaczone do produkcji leśnej lub wchodzące w skład rezerwatów przyrody i parków narodowych albo wpisane do rejestru zabytków.

Do **gruntów związanych z gospodarką leśną** zalicza się grunty zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna itp.

Zręby są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu w ciągu ostatnich 5 lat i przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Halizny są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu dłużej niż 5 lat oraz uprawy i młodniki I klasy wieku (1–20 lat) o zadrzewieniu niższym niż 0,5 (pełne zadrzewienie – 1,0), przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Płazowiny są to grunty porośnięte drzewami II klasy wieku (21–40 lat) o zadrzewieniu do 0,3 włącznie albo drzewami III i wyższych klas wieku (41 lat i więcej) o zadrzewieniu do 0,2 włącznie, z wyjątkiem drzewostanów w klasie odnowienia i do odnowienia.

13. Data – unless otherwise stated – are presented by the official residence of the land user.

Forestry

1. Information within the scope of forestry concerns:

1) **public forests** owned by:

- a) the State Treasury – managed and utilised temporarily or perpetually by:
 - State Forests National Forest Holding (abbreviated as „State Forests”) supervised by the Minister of the Environment,
 - nature protection units (national parks),
 - organisational units supervised by different ministers, voivods, gminas or municipal associations and the National Support Centre for Agricultural (until 31st August 2017 – the Agricultural Property Agency),
- b) gminas (of which gminas which are also cities with powiat status),
- c) other public units, e.g. higher education institutions, science institutions etc.;

2) **private forests** owned by:

- a) natural persons,
- b) land held in common by all or part of the residents of a village,
- c) agricultural production cooperatives,
- d) other legal persons.

2. Forest land includes areas of forest as well as land connected with silviculture.

Forest areas include land with a homogeneous area of at least 0.1 ha:

- covered by forest vegetation (wooded area),
- temporarily devoid of forest vegetation (felling sites, blanks, irregularly stocked open stands, coniferous tree and bush plantations, hunting grounds).

These areas are designated for silviculture production, comprising portions of nature reserves and national parks or are registered as nature monuments.

Land connected with silviculture includes land used for purposes of forest management: buildings and structures, spatial division lines in forests, forest roads, forest nurseries, wood stockpiling areas, etc.

Felling sites are areas temporarily devoid of tree stands within the past 5 years and designated for renewal in coming years.

Blanks are areas temporarily devoid of tree stands for longer than 5 years as well as crops and greenwoods in age category I (1–20 years), with plantings at less than 0.5 (full planting at 1.0), designated for renewal in coming years.

Irregularly stocked open stands are areas planted with trees in age category II (21–40 years) with plantings of up to 0.3 inclusive, or planted with trees in age category III or higher (41 years or more) with plantings of up to 0.2 inclusive, excluding tree stands in the restocking class and in the class for restocking.

Drzewostany w klasie odnowienia są to drzewostany rębne i przeszlorębne podlegające jednocześnie użytkowaniu i odnowieniu (pod osłoną), w których co najmniej 50% powierzchni (w drzewostanach użytkowanych rębiami gniazdowymi co najmniej 30% powierzchni) zostało odnowione sztucznie lub naturalnie, oraz drzewostany młodszych klas wieku wymagające przebudowy za pomocą rębni złożonych, z uwagi na złe efekty produkcyjne.

Drzewostany w klasie do odnowienia obejmują drzewostany rębne i przeszlorębne użytkowane rębiami złożonymi, które wymagają uprzedniego odnowienia jako bezwzględnego warunku kontynuacji cięć tymi rębiami.

Drzewostany o budowie przerębowej są to drzewostany składające się z grup i kęp drzew o różnym wieku i wysokości, przenikające się nawzajem na całej powierzchni, w których prowadzone są jednocześnie zabiegi związane z użytkowaniem, odnowieniem i pielęgnowaniem lasu.

Przez **odnowienia** rozumie się powstawanie młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu usuwanego lub usuniętego:

- 1) odnowienia sztuczne są to uprawy leśne zakładane przez sadzenie lub siew;
- 2) odnowienia naturalne są to uprawy leśne powstałe na powierzchni lasów z samosiewu i odrośli, uznane za pełnowartościowe i pokrywające co najmniej 50% terenu.

Zalesienia polegają na zakładaniu upraw leśnych na gruntach pozostających poprzednio poza uprawą leśną (niezaliczonych do powierzchni lasów).

Zadrzewienia są to produkcyjne i ochronne skupiska drzew i krzewów na terenach poza lasami. Występują wzdłuż tras komunikacyjnych i cieków wodnych, wśród upraw rolnych, przy domach i budynkach gospodarczych oraz w obrębie zakładów przemysłowych i przy nich. Do zadrzewień nie zalicza się: sadów, plantacji, szkółek drzew i krzewów, cmentarzy, urzędowej zieleni w miastach i wsiach, ogrodów działkowych, skupisk drzew otaczających obiekty zabytkowe.

3. Lesistość (wskaźnik lesistości) obliczono jako stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geodezyjnej województwa.

Udział powierzchni gruntów leśnych w powierzchni lądowej województwa obliczono jako stosunek powierzchni lasów i gruntów związanych z gospodarką leśną do powierzchni ogólnej województwa pomniejszonej o grunty pod wodami (obejmujące powierzchniowe wody płynące oraz stojące); od 2002 r. – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 393) – do powierzchni lądowej województwa zalicza się grunty pod stawami oraz rowy użytkowane rolniczo.

4. Dane o pozyskaniu drewna w podziale według sortymentów drzewnych opracowano na podstawie klasyfikacji jakościowo-wymiarowej określonej Polskimi Normami.

Tree stands in the restocking class are tree stands which have reached or passed felling maturity being simultaneously utilised and renewed (under cover), in which at least 50% of the area (in tree stands utilised through nested fellings of at least 30% of the area) was renewed artificially or naturally as well as tree stands in the lower age categories requiring reconstruction through complex fellings in view of poor production results.

Tree stands in the class for restocking include tree stands that have reached or passed felling maturity, that are utilised through complex fellings and that require prior renewal as the necessary condition for continuation of these fellings.

Tree stands with a selection structure are tree stands consisting of groups and clumps of trees of various ages and heights, intermingled throughout the entire stand, in which activity connected with the utilisation, renewal and tending of the forest is conducted simultaneously.

Renewals are understood as new tree stands formed in place of removed stands:

- 1) artificial renewals are tree crops established through planting or sowing;
- 2) natural renewals are tree crops formed in woodland areas through self-seeding and offshoots, considered full-value and covering at least 50% of the area.

Afforestation consists in establishing woodland crops on land previously outside silviculture (not included in forest area).

Plantings are productive and protective clusters of trees and shrubs outside the forest. The term includes trees along roads, rivers, canals and among agricultural crops, on farmlands and within plants area. The term excludes orchards, plantations, forest and shrub nurseries, cemeteries and estate green belts within cities and rural, home gardens and allotments, trees and shrubs surrounding monumental places.

3. Forest cover (the forest cover indicator) was calculated as the percentage ratio of forest area to the total geodesic area of the voivodship.

Share of forest land in land area of the voivodship is calculated as the percentage ratio of forest area (including land connected with silviculture) to the total area of the voivodship without lands under waters (i.e. surface flowing waters and surface standing waters). According to the decree of the Minister of Regional Development and Construction dated 29th March 2001 in regard to the registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2019 item 393) – land under ponds as well as ditches used for agricultural purposes have been calculated to land area.

4. Data on removals in the rows according to wood assortments were compiled on the quality-size classification defined by Polish Norms.

UŻYTKOWANIE GRUNTÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH W 2018 R.

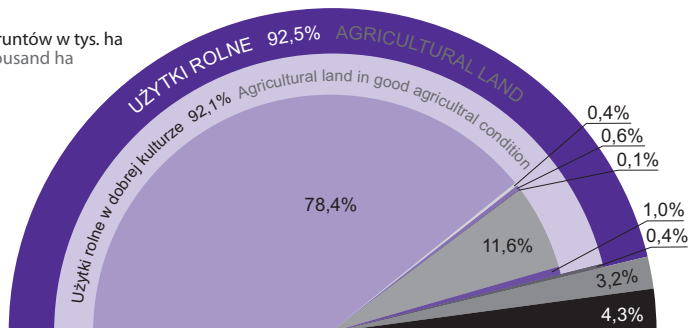
Stan w czerwcu

LAND USE IN AGRICULTURAL HOLDINGS IN 2018

As of June

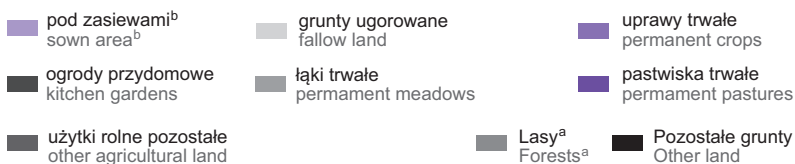
Powierzchnia gruntów w tys. ha
Land area in thousand ha

1878,2

Użytki rolne w dobrej kulturze:

Agricultural land in good agricultural condition:

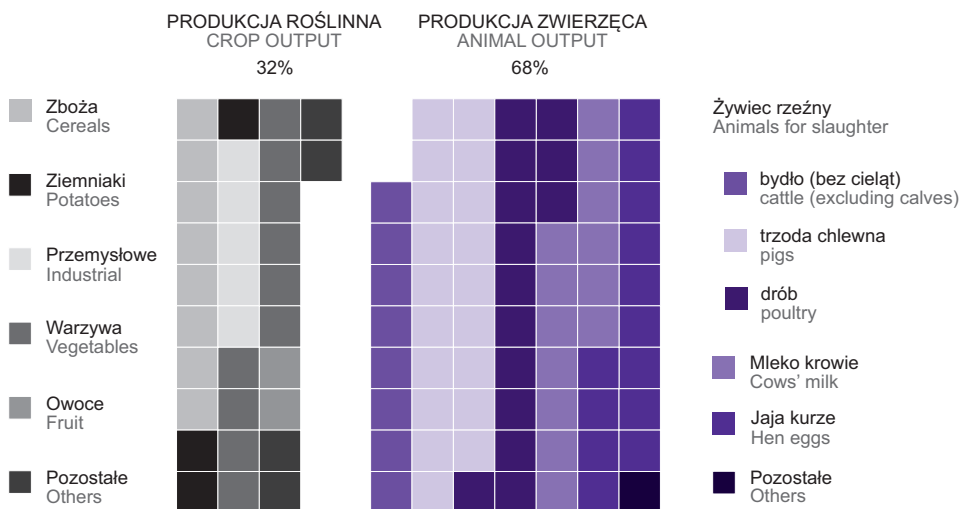

a Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną. b Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone).

^a Including land connected with silviculture. ^b Excluding permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green fertilizers).

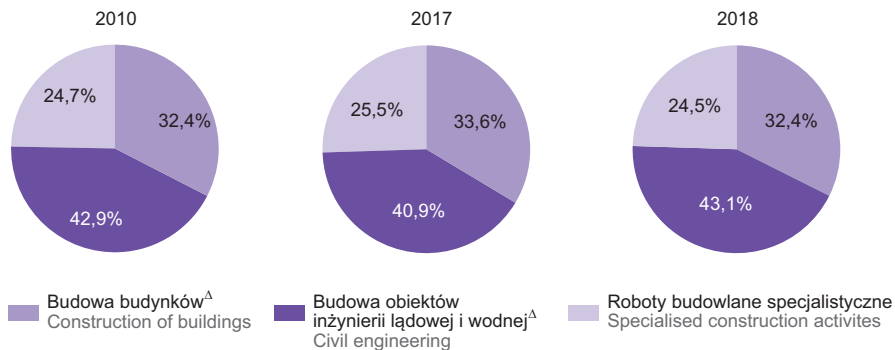
STRUKTURA TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ W 2017 R. (ceny stałe)

STRUCTURE OF MARKET AGRICULTURAL OUTPUT IN 2017 (constant prices)

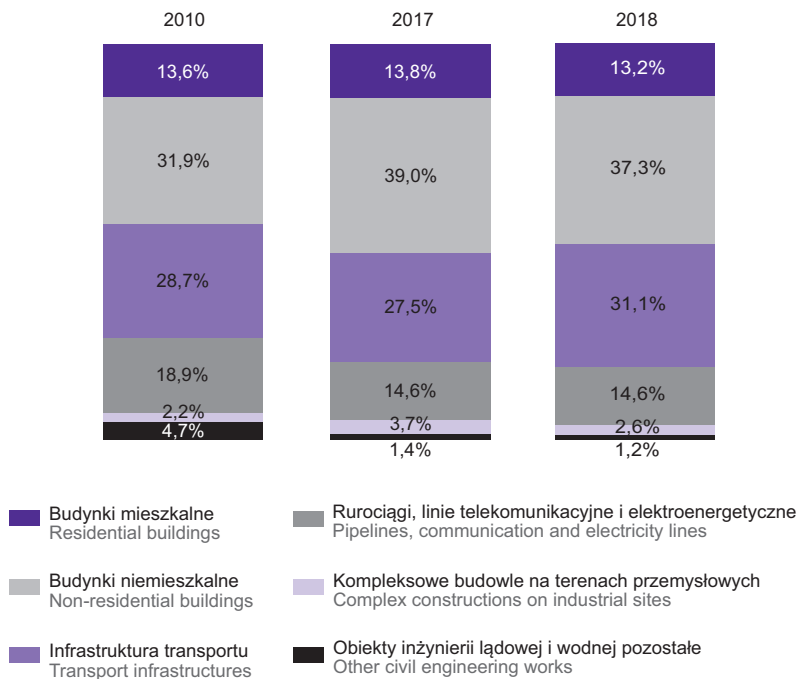

STRUKTURA PRODUKCJI BUDOWLANO-MONTAŻOWEJ^a (ceny bieżące)
STRUCTURE OF CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

WEDŁUG DZIAŁÓW BY DIVISIONS

WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH BY TYPE OF CONSTRUCTIONS

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa wielkopolskiego, siłami własnymi bez podwykonawców; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9.

^a Realised by enterprises which have a seat of board in the Wielkopolskie Voivodship without subcontractors participation; data concern economic entities employing more than 9 persons.

Rolnictwo Agriculture

TABL. 1 (208). **WAŻNIEJSZE WYNIKI EKONOMICZNO-PRODUKCYJNE W ROLNICTWIE^a**
MAJOR ECONOMIC AND PRODUCTION RESULTS IN AGRICULTURE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Gospodarstwa rolne ^b w tys.	125,7	.	.	.	Agricultural holdings ^b in thousands
w tym gospodarstwa indywidualne ..	125,1	.	.	.	of which private farms
Powierzchnia użytków rolnych (stan w czerwcu) ^b w tys. ha	1773,5	1736,9	1772,0	1737,6	Agricultural land area (as of June) ^b in thousand ha
w tym gospodarstwa indywidualne ..	1482,7	1497,5	1555,8	1527,8	of which private farms
Udział w ogólnej powierzchni zasiewów (stan w czerwcu) ^b w %:					Share in total sown area (as of June) ^b in %:
zboż podstawowych	59,4	54,2	53,3	53,6	of basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	61,7	55,5	54,7	54,9	of which private farms
ziemniaków	2,7	2,1	2,9	2,2	of potatoes
w tym gospodarstwa indywidualne	3,0	2,3	3,1	2,3	of which private farms
roślin przemysłowych	12,7	10,9	10,7	10,2	of industrial plants
w tym gospodarstwa indywidualne	9,7	8,7	8,5	8,3	of which private farms
Plony z 1 ha w dt:					Yields per 1 ha in dt:
zboż podstawowych	38,4	39,3	42,8	31,2	of basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	36,7	36,9	40,8	29,7	of which private farms
ziemniaków	233	202	308	249	of potatoes
w tym gospodarstwa indywidualne	242	189	303	240	of which private farms
rzepaku i rzepiku	24,4	31,6	28,3	23,1	of rape and turnip rape
w tym gospodarstwa indywidualne	22,4	28,4	28,7	21,4	of which private farms
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie w przeliczeniowych sztukach dużych (stan w czerwcu) ^{bc} na 100 ha użytków rolnych	80,1	81,5	80,9	83,5	Cattle, pigs, sheep and horses in terms of large heads (as of June) ^{bc} per 100 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne ..	77,0	73,7	72,4	74,4	of which private farms
Udział krów w pogłowie bydła (stan w czerwcu) ^b w %	36,1	30,7	28,0	27,2	Share of cows in cattle stocks (as of June) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne ..	35,0	29,6	27,1	26,1	of which private farms
Udział loch w pogłowie trzody chlewnej (stan w czerwcu) ^b w %	8,0	6,6	6,5	6,1	Share of sows in pig stocks (as of June) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne ..	8,9	7,7	7,8	7,4	of which private farms
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	484,4	568,7	601,6	665,4	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck) ^d per 1 ha of agricultural land in kg
Produkcja mleka krowiego w l:					Production of cows' milk in l:
na 1 ha użytków rolnych	807	997	1037	1058	per 1 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne	760	931	989	1004	of which private farms
na 1 krowę	4767	6283	6606	6957	per cow
w tym gospodarstwa indywidualne	4379	6036	6409	6711	of which private farms
Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu) ^b na 100 ha użytków rolnych w szt.	8,6	.	.	.	Agricultural tractors (as of June) ^b per 100 ha of agricultural land in units
w tym gospodarstwa indywidualne ..	9,9	.	.	.	of which private farms
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi) w przeliczeniu na czysty składnik ^{be} na 1 ha użytków rolnych w kg	150,5	155,1	163,6	170,4	Consumption of mineral or chemical fertilizers (including mixed fertilizers) in terms of pure ingredient ^{be} per 1 ha of agricultural land in kg
w tym gospodarstwa indywidualne ..	143,9	148,5	159,6	168,0	of which private farms

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 256. b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. c Patrz uwaga do tabl. 11 na str. 269. d Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej ciepłej. Od 2018 r. zmieniono współczynniki przeliczeniowe żywca rzeźnego na wagę poubojową ciepłą; dane nie są porównywalne z danymi za lata poprzednie. e Dotyczy odpowiednio lat gospodarczych: 2009/10, 2014/15, 2016/17, 2017/18.

a See general notes, item 3 on page 256. b In 2010 data of the Agricultural Census. c See note to the table 11 on page 269. d Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and game; in post-slaughter warm weight. Since 2018 the conversion rates in post-slaughter warm weight have been changed; data are not incomparable with data for previous years. e Concerns respectively the: 2009/10, 2014/15, 2016/17, 2017/18 farming years.

TABL. 2 (209). **POWIERZCHNIA UŻYTKÓW ROLNYCH WEDŁUG RODZAJÓW UŻYTKÓW^a**

Stan w czerwcu

AGRICULTURAL LAND AREA BY LAND TYPE^a

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms	SPECIFICATION
	w ha in ha		
O G Ó Ł E M..... 2010	1773477	1482708	T O T A L
2015	1736869	1497463	
2017	1772020	1555785	
2018	1737617	1527788	
W dobrej kulturze rolnej.....	1729847	1522240	In good agricultural condition
Pod zasiewami	1472348	1285302	Sown area
Grunty ugorowane	7299	5920	Fallow land
Uprawy trwałe	11622	10687	Permanent crops
Ogrody przydomowe	1006	997	Kitchen gardens
Łąki trwałe	218156	203111	Permanent meadows
Pastwiska trwałe.....	19417	16223	Permanent pastures
Pozostałe.....	7770	5549	Others

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 256.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 256.

TABL. 3 (210). **GOSPODARSTWA ROLNE WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH^a**

Stan w czerwcu

FARMS BY AREA GROUPS^a

As of June

LATA YEARS	Gospodarstwa Farms									Przeciętna powierzchnia ogólna gospodarstwa w ha Average total farm area in ha	
	w tys. in thousand	o powierzchni użytków rolnych – w odsetkach with agricultural land area of – in percent								ogółem total	w tym użytki rolne of which agricultural land
		do 1,00 ha up to	1,01– –1,99	2,00– –4,99	5,00– –9,99	10,00– –14,99	15,00– –19,99	20,00– –49,99	50,00 ha i więcej and more		

O G Ó Ł E M T O T A L

2010.....	125,7	2,4	14,5	22,6	24,0	15,4	7,7	10,6	2,8	15,53	14,11
2013.....	122,8	3,0	13,5	22,7	23,9	14,4	7,9	11,3	3,2	15,64	14,24
2016.....	121,2	1,8	15,3	23,2	23,6	14,7	7,1	10,8	3,5	15,05	13,96

W tym GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE Of which PRIVATE FARMS

2010.....	125,1	2,4	14,5	22,6	24,1	15,4	7,8	10,7	2,5	12,91	11,86
2013.....	122,3	3,1	13,6	22,8	24,0	14,5	7,9	11,3	2,9	13,34	12,29
2016.....	120,6	1,8	15,4	23,3	23,7	14,7	7,1	10,8	3,2	13,09	12,16

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 256; w 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego.

U w a g a. Od 2013 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.

a See general notes, item 2 on page 256; in 2010 data of the Agricultural Census.

N o t e. Since 2013 data on the basis of period survey conducted every three years.

TABL. 4 (211). **DYNAMIKA GLOBALNEJ, KOŃCOWEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
 INDICES OF GROSS, FINAL AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				
	rok poprzedni = 100				previous year = 100				
Produkcja globalna	106,5	99,8	104,8	107,3	105,5	102,4	102,8	106,2	Gross output
roślinna	97,6	88,8	105,7	116,1	97,6	88,9	106,1	114,7	crop
zwierzęca	112,5	107,7	104,3	101,8	111,2	113,6	100,5	100,2	animal
Produkcja końcowa	93,2	101,3	105,8	106,5	84,8	104,3	103,6	105,0	Final output
roślinna	60,5	88,1	110,1	121,2	48,1	86,6	111,5	119,3	crop
zwierzęca	113,4	107,6	104,0	100,4	111,9	113,8	100,2	98,4	animal
Produkcja towarowa	108,8	105,9	102,9	104,0	103,9	111,4	97,2	102,8	Market output
roślinna	99,8	99,9	102,0	116,0	85,8	102,3	97,8	113,3	crop
zwierzęca	112,2	108,5	103,3	99,1	111,3	115,8	97,0	98,1	animal

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 258.

a See general notes, item 6 on page 258.

TABL. 5 (212). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
 STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w odsetkach in percent				
PRODUKCJA GLOBALNA GROSS OUTPUT					
O G Ó Ł E M.....	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Produkcja roślinna	36,3	37,2	38,8	41,3	Crop output
Zboża.....	11,9	14,0	14,5	13,9	Cereals
w tym zboża podstawowe.....	9,7	10,7	10,1	10,2	of which basic cereals
w tym: pszenica	3,4	4,2	3,9	3,4	of which: wheat
żyto	1,4	1,1	1,3	1,6	rye
jęczmień.....	1,8	1,8	1,6	1,8	barley
Ziemniaki	2,2	1,8	2,5	4,1	Potatoes
Przemysłowe	4,7	4,5	4,4	5,0	Industrial
w tym buraki cukrowe	1,8	1,7	1,9	2,1	of which sugar beets
Warzywa	5,1	8,3	8,2	8,8	Vegetables
Owoce	1,0	1,6	1,7	1,6	Fruit
Siano łąkowe	1,5	0,8	0,9	1,0	Meadow hay
Pozostałe.....	9,9	6,2	6,6	6,9	Others
Produkcja zwierzęca	63,7	62,8	61,2	58,7	Animal output
Żywiec rzeźny ^b	37,0	35,5	35,1	34,7	Animals for slaughter ^b
w tym:					of which:
bydło (bez cieląt)	4,7	6,8	7,3	7,2	cattle (excluding calves)
cielęta	0,1	0,1	0,0	0,0	calves
trzoda chlewna	21,6	16,8	15,4	16,0	pigs
owce	0,0	0,0	0,0	0,0	sheep
drób	10,5	11,6	12,1	11,3	poultry
Przyrost stada (podstawowego i obrotowego).....	1,2	0,5	0,5	1,0	Increase in herd (basic and working)
Mleko krowie.....	10,3	13,7	11,5	11,1	Cows' milk
Jaja kurze	12,6	11,8	12,9	10,6	Hen eggs
Obornik.....	1,2	0,9	0,9	0,9	Manure
Pozostałe.....	1,4	0,4	0,3	0,4	Others

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 258. b Bydło, cielęta, trzoda chlewna, owce, konie, drób, kozy i króliki.

a See general notes, item 6 on page 258. b Cattle, calves, pigs, sheep, horses, poultry, goats and rabbits.

TABL. 5 (212). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (dok.)**

STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w odsetkach in percent				
PRODUKCJA TOWAROWA MARKET OUTPUT					
O G Ó Ł E M.....	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Produkcja roślinna	25,3	28,4	29,5	32,3	Crop output
Zboża.....	6,5	8,6	9,5	8,3	Cereals
w tym zboża podstawowe.....	5,5	6,5	6,4	5,9	of which basic cereals
w tym: pszenica	3,2	3,8	4,1	3,5	of which: wheat
żyto	0,8	0,7	0,6	0,8	rye
jęczmień.....	0,6	0,6	0,5	0,5	barley
Ziemniaki	1,2	1,4	1,9	3,3	Potatoes
Przemysłowe	4,9	4,4	3,9	5,5	Industrial
w tym buraki cukrowe	2,3	2,0	2,3	2,3	of which sugar beets
Warzywa.....	5,3	8,7	8,7	9,6	Vegetables
Owoce.....	2,0	1,7	1,8	1,8	Fruit
Pozostałe.....	5,4	3,6	3,7	3,8	Others
Produkcja zwierzęca	74,7	71,6	70,5	67,7	Animal output
Żywiec rzeźny ^b	46,0	42,0	42,0	41,8	Animals for slaughter ^b
w tym:					of which:
bydło (bez cieląt)	6,2	8,1	8,7	8,4	cattle (excluding calves)
cielęta	0,1	0,1	0,0	0,0	calves
trzoda chlewna	26,4	19,9	18,6	19,4	pigs
owce	0,0	0,0	0,0	0,0	sheep
drób	13,1	13,7	14,4	13,8	poultry
Mleko krowie.....	12,6	15,7	13,1	13,0	Cows' milk
Jaja kurze.....	14,5	13,4	15,0	12,5	Hen eggs
Pozostałe.....	1,6	0,5	0,4	0,4	Others

b Bydło, cielęta, trzoda chlewna, owce, konie, drób, kozy i króliki.

b Cattle, calves, pigs, sheep, horses, poultry, goats and rabbits.

TABL. 6 (213). **POWIERZCHNIA ZASIEWÓW^a**

Stan w czerwcu

SOWN AREA^a

As of June

ZIEMIOPŁODY	2010	2015	2017	2018		CROPS
				ogółem total	w tym gospo- darstwa indywidualne of which private farms	
	w ha in ha					
O G Ó Ł E M.....	1461267	1463453	1484295	1472348	1285302	TOTAL
Zboża.....	1072563	1073679	1046864	1078337	967494	Cereals
zboża podstawowe	867876	792807	791106	788490	705327	basic cereals
pszenica.....	207363	230101	211454	236706	195196	wheat
żyto.....	190029	129861	171284	160812	153572	rye
jęczmień.....	169731	139231	150482	155559	140151	barley
owies.....	48808	39186	43431	36668	34325	oats
pszenżyto.....	251945	254428	214455	198745	182083	triticale
mieszanek zbożowe ...	141997	107849	132665	139059	138679	cereal mixed
gryka, proso i pozo- stałe zbożowe.....	4737	5162	4545	2973	2836	buckwheat, millet and other cereals
kukurydza na ziarno ..	57953	167860	118548	147815	120652	maize for grain
Strączkowe.....	15330	32482	22460	21633	16619	Pulses
konsumpcyjne.....	2230	3920	4602	4579	3551	consumer
pastewne ^b	13100	28562	17858	17054	13068	feed ^b
Ziemniaki.....	39847	31456	42750	31796	29511	Potatoes

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 256. b Łącznie z mieszanekami zbożowo-strączkowymi na ziarno.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 256. b Including cereal and pulse mixed for grain.

TABL. 6 (213). **POWIERZCHNIA ZASIEWÓW^a (dok.)**

Stan w czerwcu

SOWN AREA^a (cont.)

As of June

ZIEMIOPŁODY	2010	2015	2017	2018		CROPS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
				w ha in ha		
Przemysłowe	184876	159204	158265	149917	106602	Industrial
w tym:						of which:
buraki cukrowe	42813	39909	45368	47911	36742	sugar beets
oleiste	141169	118862	111905	101948	69823	oilseeds
w tym rzepak i rze- pik	138143	114612	109175	98905	67644	of which rape and turnip rape
Pastewne	117547	122416	179560	160978	137772	Feed
w tym:						of which:
okopowe	1870	1173	1391	1079	1070	root plants
kukurydza na paszę	79310	84383	122588	116930	100931	maize for feeds
Pozostałe uprawy ^c	31104	44216	34396	29687	27304	Other crops ^c

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 256. c Warzywa, truskawki, wysadki okopowych itp.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 256. c Vegetables, strawberries, root plant planting etc.

TABL. 7 (214). **ZBIORY I PLONY WYBRANYCH ZIEMIOPŁODÓW**

SELECTED CROP PRODUCTION AND YIELDS

ZIEMIOPŁODY	2011–2015 ^a	2015	2017	2018		CROPS
				ogółem total	w tym gospo- darstwa indywidualne of which private farms	

ZBIORY w t PRODUCTION in t

Zboża	4418179	4239087	4745165	3578431	3034795	Cereals
w tym:						of which:
zboża podstawowe	3131310	3114466	3385428	2463344	2097477	basic cereals
pszenica	968576	1093406	1067733	913191	705571	wheat
żyto	552023	370072	572766	367240	344001	rye
jęczmień	627389	518734	634041	441239	381955	barley
owies	123875	101013	141698	76931	71739	oats
pszenżyto	859447	1031241	969190	664742	594211	triticale
mieszanek zbożowe ...	456966	326173	487192	319211	318183	cereal mixed
Ziemniaki	894739	636115	1317957	792642	708264	Potatoes
Buraki cukrowe	2587436	2101568	3362534	2737424	2149629	Sugar beets
Rzepak i rzepik	319838	362701	309260	228185	144973	Rape and turnip rape
Siano łąkowe	1276735	1114784	1475106	956799	903219	Meadow hay

PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt

Zboża	40,9	39,5	45,3	33,2	31,4	Cereals
w tym:						of which:
zboża podstawowe	38,6	39,3	42,8	31,2	29,7	basic cereals
pszenica	46,5	47,5	50,5	38,6	36,1	wheat
żyto	29,6	28,5	33,4	22,8	22,4	rye
jęczmień	38,1	37,3	42,1	28,4	27,3	barley
owies	29,0	25,8	32,6	21,0	20,9	oats
pszenżyto	41,3	40,5	45,2	33,4	32,6	triticale
mieszanek zbożowe ...	33,2	30,2	36,7	23,0	22,9	cereal mixed
Ziemniaki	252	202	308	249	240	Potatoes
Buraki cukrowe	607	527	741	571	585	Sugar beets
Rzepak i rzepik	28,9	31,6	28,3	23,1	21,4	Rape and turnip rape
Siano łąkowe	56,5	50,2	61,9	43,9	44,5	Meadow hay

a Przeciętne roczne.

a Annual averages.

TABL. 8 (215). **POWIERZCHNIA, ZBIORY I PLONY WARZYW GRUNTOWYCH^a**
 AREA, PRODUCTION AND YIELDS OF GROUND VEGETABLES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018		SPECIFICATION
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu AREA in ha – as of June					
OGÓŁEM.....	23394	22804	21147	20319	TOTAL
Kapusta	3000	2389	2365	2360	Cabbages
Kalafiory.....	750	599	624	624	Cauliflowers
Cebula	5449	5617	4826	4466	Onions
Marchew jadalna	2400	2104	2118	2061	Carrots
Buraki ćwikłowe	1024	793	818	816	Beetroots
Ogórki	1774	1379	1432	1370	Cucumbers
Pomidory	2475	2051	2126	2101	Tomatoes
Pozostałe ^b	6521	7872	6837	6521	Others ^b
ZBIORY w t PRODUCTION in t					
OGÓŁEM.....	528851	567089	463559	443301	TOTAL
Kapusta	120943	114432	94935	94833	Cabbages
Kalafiory.....	15525	16169	15282	15282	Cauliflowers
Cebula	132445	153046	110418	99118	Onions
Marchew jadalna	68865	72481	62612	61267	Carrots
Buraki ćwikłowe	25443	23068	21224	21154	Beetroots
Ogórki	27682	24915	23245	19858	Cucumbers
Pomidory	52322	45679	46447	45380	Tomatoes
Pozostałe ^b	85625	117299	89396	86410	Others ^b
PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt					
Kapusta	403	479	401	402	Cabbages
Kalafiory.....	207	270	245	245	Cauliflowers
Cebula	243	272	229	222	Onions
Marchew jadalna	287	345	296	297	Carrots
Buraki ćwikłowe	248	291	259	259	Beetroots
Ogórki	156	181	162	145	Cucumbers
Pomidory	211	223	218	216	Tomatoes
Pozostałe ^b	131	149	131	133	Others ^b

^a Łącznie z ogrodami przydomowymi; od 2014 r. według położenia gruntów. ^b Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar itp.

a Including kitchen gardens; since 2014 by field location. b Parsley, leeks, celeries, radish, salad, rhubarb etc.

TABL. 9 (216). **POWIERZCHNIA I ZBIORY OWOCÓW Z DRZEW W SADACH^a**
 AREA AND PRODUCTION OF TREE FRUIT IN ORCHARDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018		SPECIFICATION
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu AREA in ha – as of June					
O G Ó Ł E M.....	13046	13058	13179	12581	TOTAL
Jablonie	6892	6860	6919	6383	Apples
Grusze	507	423	427	418	Pears
Śliwy	1223	1120	1170	1163	Plums
Wiśnie.....	2298	2559	2559	2522	Cherries
Czereśnie	1414	1436	1397	1391	Sweet cherries
Pozostałe ^b	713	660	706	705	Others ^b
ZBIORY ^c w t PRODUCTION ^c in t					
O G Ó Ł E M.....	120863	100959	142203	130282	TOTAL
Jabłka	85001	77693	100673	89117	Apples
Gruszki	3713	1974	4521	4476	Pears
Śliwki	9430	6110	10051	10001	Plums
Wiśnie.....	11417	8244	15661	15414	Cherries
Czereśnie	8397	4775	8111	8100	Sweet cherries
Pozostałe ^b	2905	2163	3187	3174	Others ^b

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 256. b Brzoskwinie, morele, orzechy włoskie. c W 2015 r. owoce zebrane w sadach i poza sadami.

a See general notes, item 4 on page 256. b Peaches, apricots, walnuts. c In 2015 fruit harvested in orchards and outside.

TABL. 10 (217). **POWIERZCHNIA I ZBIORY Z KRZEWÓW OWOCOWYCH I PLANTACJI JAGODOWYCH W SADACH^a**
 AREA AND PRODUCTION OF FRUIT BUSHES AND BERRY FRUIT IN ORCHARDS^a

OWOCE	2015	2017	2018		FRUIT
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu AREA in ha – as of June					
Truskawki ^b	1624	1770	1778	1766	Strawberries ^b
Maliny ^c	387	325	327	323	Raspberries ^c
Porzeczki	1136	1099	1017	970	Currants
Agrest	141	123	105	105	Gooseberries
Pozostałe ^d	735	896	968	855	Others ^d

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 256. b Łącznie z poziomkami; łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych. c Łącznie z jeżyną bezkolcową. d Aronia, borówka wysoka, winorośl, leszczyna i inne.

a See general notes, item 4 on page 256. b Including wild strawberries; including kitchen gardens. c Including thornless blackberry. d Chokeberry, highbush blueberry, vine, hazel and others.

TABL. 10 (217). **POWIERZCHNIA I ZBIORY Z KRZEWÓW OWOCOWYCH I PLANTACJI JAGODOWYCH W SADACH^a**
(dok.)AREA AND PRODUCTION OF FRUIT BUSHES AND BERRY FRUIT IN ORCHARDS^a (cont.)

OWOCE	2015	2017	2018		FRUIT
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
ZBIORY ^e w t PRODUCTION ^e in t					
O G Ó Ł E M.....	15051	15230	15435	14795	T O T A L
Truskawki ^b	7541	6759	6609	6583	Strawberries ^b
Maliny ^c	729	780	775	739	Raspberries ^c
Porzeczki	3403	3538	4073	3849	Currants
Agrest	759	625	542	542	Gooseberries
Pozostałe ^d	2620	3528	3436	3081	Others ^d

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 256. b Łącznie z poziomkami; łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych. c Łącznie z jeżyną bezkolcową. d Aronia, borówka wysoka, winorośl, leszczyna i inne. e W 2015 r. owoce zebrane w sadach i poza sadami.

a See general notes, item 4 on page 256. b Including wild strawberries; including kitchen gardens. c Including thornless blackberry. d Chokeberry, highbush blueberry, vine, hazel and others. e In 2015 fruit harvested in orchards and outside.

TABL. 11 (218). **BYDŁO, TRZODA CHLEWNA I OWCE^a**

Stan w czerwcu

CATTLE, PIGS AND SHEEP^a

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				
W SZTUKACH IN HEADS									
Bydło.....	843853	950993	1006964	1025888	724471	835906	903390	924329	Cattle
w tym krowy	304333	292398	282210	279291	253812	247632	244879	241218	of which cows
Trzoda chlewna ..	4813273	4214088	4070065	4085772	3609214	2762292	2584896	2544695	Pigs
w tym lochy	383022	279630	266138	250092	319673	213204	202812	188247	of which sows
Owce	25180	17342	20998	20964	17432	10650	15313	14521	Sheep
w tym maciorki	15566	12105	12651	14575	11986	7542	8692	10211	of which ewes
W przeliczeniu- wych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)....	1419745	1415454 ^b	1433009 ^c	1450501 ^c	1141307	1103943 ^b	1125878 ^c	1136536 ^c	In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 256. b, c Do obliczeń przyjęto stan koni z: b – 2013 r., c – 2016 r.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 256. b, c For the calculation we use the horse stocks of: b – 2013, c – 2016.

TABL. 11 (218). **BYDŁO, TRZODA CHLEWNA I OWCE^a (dok.)**

Stan w czerwcu

CATTLE, PIGS AND SHEEP^a (cont.)

As of June

WYSZCZE- GÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				
NA 100 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w szt. PER 100 ha OF AGRICULTURAL LAND in heads									
Bydło.....	47,6	54,8	56,8	59,0	48,9	55,8	58,1	60,5	Cattle
w tym krowy.....	17,2	16,8	15,9	16,1	17,1	16,5	15,7	15,8	of which cows
Trzoda chlewna ..	271,4	242,6	229,7	235,1	243,4	184,5	166,1	166,6	Pigs
w tym lochy.....	21,6	16,1	15,0	14,4	21,6	14,2	13,0	12,3	of which sows
Owce	1,4	1,0	1,2	1,2	1,2	0,7	1,0	1,0	Sheep
w tym maciorki	0,9	0,7	0,7	0,8	0,8	0,5	0,6	0,7	of which ewes
W przeliczenio- wych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)....	80,1	81,5 ^b	80,9 ^c	83,5 ^c	77,0	73,7 ^b	72,4 ^c	74,4 ^c	In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 256. b, c Do obliczeń przyjęto stan koni z: b – 2013 r., c – 2016 r.

U w a g a. Przeliczenia pogłowia zwierząt ze sztuk fizycznych na przeliczeniowe sztuki duże dokonuje się przy przyjęciu współczynników (mnożników): dla bydła – 0,8, dla trzody chlewnej – 0,15, dla owiec – 0,08, dla koni – 1,0.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 256. b, c For the calculation we use the horse stocks of: b – 2013, c – 2016.

N o t e. The following ratios (multipliers) are used in calculating livestock in physical units per head in terms of large heads: for cattle – 0.8, for pigs – 0.15, for sheep – 0.08, for horses – 1.0.

TABL. 12 (219). **DRÓB^a**

Stan w końcu roku

POULTRY^a

End of year

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospo- darstwa indywidualne of which private farms	
Kury w tys. szt.	31995,0	30484,7	34819,7	34761,8	24959,3	Hens in thousand heads
w tym nioski	15071,1	16955,8	17618,5	16850,0	8943,8	of which laying hens
Gęsi w tys. szt.	560,2	310,2	245,0	90,4	83,4	Geese in thousand heads
Indyki w tys. szt.	810,0	1583,9	1772,9	2098,5	1914,7	Turkeys in thous. heads
Kaczki ^b w tys. szt.	435,8	1556,1	1277,5	1905,5	1897,6	Ducks ^b in thousand heads
Kury na 100 ha użytków rolnych ^c w szt.	1788	1755	1965	2001	1634	Hens per 100 ha of agricultural land ^c in heads
w tym nioski	842	976	994	970	585	of which laying hens

a W latach 2010 i 2015 w wieku powyżej 2 tygodni. b Łącznie z drobiem pozostałym. c Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 256.

a In 2010 and 2015 more than 2 weeks. b Including other poultry. c See general notes, item 3 on page 256.

TABL. 13 (220). **PRODUKCJA ŻYWCA RZEŹNEGO^a**
PRODUCTION OF ANIMALS FOR SLAUGHTER^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gos- podarstwa indywidualne of which private farms	
W TYSIĄCACH SZTUK IN THOUSAND HEADS						
Bydło (bez cieląt)	251,6	325,9	346,8	354,1	326,9	Cattle (excluding calves)
Cielęta	15,7	9,3	1,3	-0,7	-0,6	Calves
Trzoda chlewna	5172,9	4088,8	4022,0	3551,8	1196,7	Pigs
Owce	21,3	6,8	7,4	6,3	3,5	Sheep
Konie	2,2	1,1	0,5	0,3	0,3	Horses
W TYSIĄCACH TON ŻYWEJ WAGI IN THOUSAND TONNES OF LIVE WEIGHT						
Bydło (bez cieląt)	137,3	201,7	225,2	227,7	212,0	Cattle (excluding calves)
Cielęta	1,3	1,1	0,1	-0,2	-0,2	Calves
Trzoda chlewna	621,0	612,0	627,9	603,6	222,7	Pigs
Owce	0,7	0,2	0,2	0,2	0,1	Sheep
Konie	1,1	0,6	0,3	0,2	0,2	Horses
Drób	367,2	494,6	564,8	667,4	494,5	Poultry
Kozy i króliki	1,0	4,7	5,6	5,6	5,6	Goats and rabbits

a Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu).

a Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding).

TABL. 14 (221). **PRODUKCJA MIĘSA^a, TŁUSZCZÓW I PODROBÓW**
PRODUCTION OF MEAT^a, FATS AND PLUCK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
W TYSIĄCACH TON IN THOUSAND TONNES					
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podro- bami)	859,0	987,8	1066,1	1156,2	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck)
mięso i tłuszcze	816,8	935,7	1009,1	1093,8	meat and fats
wołowe	71,8	106,0	117,9	118,0	beef
cielęce	0,7	0,6	0,1	-0,1	veal
wieprzowe	484,4	477,4	489,8	470,8	pork
baranie	0,3	0,1	0,1	0,1	mutton
końskie	0,6	0,3	0,1	0,1	horseflesh
drobiowe	257,1	346,2	395,3	498,9	poultry
kozie i królicze ^b	1,9	5,1	5,8	6,1	goat and rabbit ^b
podroby	42,2	52,1	57,0	62,4	pluck
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^c w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^c in kg					
OGÓŁEM	484,4	568,7	601,6	665,4	TOTAL

a W wadze poubojowej ciepłej. Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. Od 2018 r. zmieniono współczynniki przeliczeniowe żywca rzeźnego na wagę poubojową ciepłą (wbc); dane nie są porównywalne z danymi za lata poprzednie^b. b Łącznie z dziczyzną. c Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 256.

a In post-slaughter warm weight. Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption. Since 2018 the conversion rates in post-slaughter warm weight have been changed; data are not incomparable with data for previous years. b Including game. c See general notes, item 3 on page 256.

TABL. 15 (222). **PRODUKCJA MLEKA KROWIEGO I JAJ KURZYCH**
PRODUCTION OF COWS' MILK AND HEN EGGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Produkcja mleka: w milionach litrów	1431	1731	1838	1838	1534	Milk production: in million litres
na 100 ha użytków rolnych ^a w tys. l.....	80,7	99,7	103,7	105,8	100,4	per 100 ha agricultural land ^a in thousand litres
Przeciętny roczny udój mleka od 1 krowy w l...	4767	6283	6606	6957	6711	Average annual quantity of milk per cow in l
Produkcja jaj w mln szt.	3893	3617	3345	4327	1913	Egg production in million units
Przeciętna roczna liczba jaj od 1 kury nioski w szt.	273	264	209	247	193	Average annual number of eggs per laying hen in units

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 256.

a See general notes, item 3 on page 256.

TABL. 16 (223). **CIĄGNIKI ROLNICZE^a**
Stan w czerwcu
AGRICULTURAL TRACTORS^a
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms	SPECIFICATION
W sztukach 2010	151633	146678	In units
2016	158069	154121	
Powierzchnia użytków rolnych na 2010	11,7	10,1	Agricultural land area per tractor
1 ciągnik w ha 2016	10,7	9,5	in ha

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 256.

U w a g a. Od 2010 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 256.

N o t e. Since 2010 data on the basis of period survey conducted every three years.

TABL. 17 (224). **ZUŻYCIENIE NAWOZÓW MINERALNYCH LUB CHEMICZNYCH ORAZ WAPNIOWYCH W PRZELICZENIU
NA CZYSTY SKŁADNIK^a**
CONSUMPTION OF MINERAL OR CHEMICAL AND LIME FERTILIZERS IN TERMS OF PURE
INGREDIENT^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009/10	2015/16	2016/17	2017/18		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospo- darstwa indywidualne of which private farms	
W TONACH IN TONNES						
Nawozy mineralne lub chemiczne ^b	266856	276001	289879	296168	256712	Mineral or chemical fertilizers ^b
azotowe	155731	148091	157621	172114	148979	nitrogenous
fosforowe	49402	44551	49875	45170	39698	phosphatic
potasowe	61724	83359	82384	78885	68035	potassic
Nawozy wapniowe ^c	81097	353118	75663	105678	72360	Lime fertilizers ^c

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 256. b Łącznie z wieloskładnikowymi.
c Przeważnie w postaci wapna palonego; łącznie z wapnem defekacyjnym.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 256. b Including mixed fertilizers. c Most frequently in the form of quicklime; including defecated lime.

TABL. 17 (224). **ZUŻYCIE NAWOZÓW MINERALNYCH LUB CHEMICZNYCH ORAZ WAPNIOWYCH W PRZELICZENIU NA CZYSTY SKŁADNIK^a (dok.)**CONSUMPTION OF MINERAL OR CHEMICAL AND LIME FERTILIZERS IN TERMS OF PURE INGREDIENT^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009/10	2015/16	2016/17	2017/18		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Na 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND in kg						
Nawozy mineralne lub chemiczne ^b	150,5	163,1	163,6	170,4	168,0	Mineral or chemical fertilizers ^b
azotowe	87,8	87,5	88,9	99,1	97,5	nitrogenous
fosforowe	27,9	26,3	28,1	26,0	26,0	phosphatic
potasowe	34,8	49,3	46,5	45,4	44,5	potassic
Nawozy wapniowe ^c	45,7	208,7	42,7	60,8	47,4	Lime fertilizers ^c

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 256. b Łącznie z wieloskładnikowymi. c Przeważnie w postaci wapna palonego; łącznie z wapnem defekacyjnym.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 256. b Including mixed fertilizers. c Most frequently in the form of quicklime; including defecated lime.

TABL. 18 (225). **WARTOŚĆ SKUPU PRODUKTÓW ROLNYCH (ceny bieżące^a)**VALUE OF AGRICULTURAL PRODUCTS PROCUREMENT (current prices^a)

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2017	2018		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

W TYSIĄCACH ZŁOTYCH IN THOUSAND PLN

O G Ó Ł E M	7778005	10731683	11963581	11670932	8644809	T O T A L
Produkty roślinne	2275392	2981196	2947704	2959069	2284477	Crop products
w tym:						of which:
Zboża	760892	1167302	1132412	1129900	799035	Cereals
w tym zboża podstawowe	643284	850942	814874	740766	557727	of which basic
pszenica	382587	533293	558670	458092	338763	cereals
żyto	94357	86882	93782	100286	87077	wheat
jęczmień	64012	65354	58258	54962	35059	rye
owies i mieszanki zbożowe	5021	9323	4796	6465	5403	barley
pszenżyto	97307	156091	99369	120960	91426	oats and cereal mixed
w tym zboża konsumpcyjne i paszowe	746870	1149713	1116999	1115205	789926	triticale
w tym zboża podstawowe	629426	833359	799872	726256	548617	of which consumer
pszenica	377422	526187	552947	453436	335401	and for feeds cereals
żyto	93116	85294	92327	98716	86229	of which basic
jęczmień	61464	62072	54639	51048	33242	cereals
owies i mieszanki zbożowe	4206	8515	3953	5701	4902	wheat
pszenżyto	93218	151290	96006	117355	88843	rye
Strączkowe konsumpcyjne ^b	94	327	196	369	181	barley
Ziemniaki	77666	168207	172749	182752	157008	oats and cereal mixed
Buraki cukrowe	226442	299436	281003	314492	246499	triticale
Rzepak i rzepik	292184	392737	466838	165464	137048	Consumer pulses ^b
Warzywa	317784	471168	353257	484323	448841	Potatoes
Owoce	90948	119081	127186	186935	177338	Sugar beets
						Rape and turnip rape
						Vegetables
						Fruit

a Płacone dostawcom; bez podatku VAT. b Bez materiału siewnego.

a Paid to suppliers; excluding VAT. b Excluding sowing.

TABL. 18 (225). **WARTOŚĆ SKUPU PRODUKTÓW ROLNYCH (dok.)**

VALUE OF AGRICULTURAL PRODUCTS PROCUREMENT (cont.)

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2017	2018		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospo- darstwa indywidualne of which private farms	
W TYSIĄCACH ZŁOTYCH (dok.) IN THOUSAND PLN (cont.)						
Produkty zwierzęce	5502613	7750487	9015877	8711864	6360331	Animal products
w tym:						of which:
Żywiec rzeźny ^c	3678366	5659369	6433843	6177303	4282524	Animals for slaughter ^c
bydło (bez cieląt)	546725	1195119	1315640	1277410	1216365	cattle (excluding calves)
cielęta	675	2349	1425	633	335	calves
trzoda chlewna	2059884	2643719	3085031	2713581	1306773	pigs
owce	2259	1413	1450	1237	1213	sheep
konie	2379	2619	1539	1406	1406	horses
drób	1066444	1814149	2028758	2183037	1756432	poultry
Mleko krowie	1311539	1839411	2377213	2354440	1965068	Cows' milk
Jaja kurze konsumpcyjne	220384	129083	88432	41326	13140	Consumer hen eggs
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^d w zł PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^d in PLN						
O G Ó Ł E M	4386	6179	6751	6717	5658	TOTAL
Produkty: roślinne	1283	1716	1663	1703	1495	Products: crop
zwierzęce	3103	4462	5088	5014	4163	animal

c W wadze żywej. d Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 256.

c In live weight. d See general notes, item 3 on page 256.

TABL. 19 (226). **SKUP WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**

PROCUREMENT OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2017	2018		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gos- podarstwa indywidualne of which private farms	
Zboża w t	1395421	1899099	1881989	1711191	1223595	Cereals in t
w tym zboża podsta- wowe	1200243	1346787	1271002	1082381	832156	of which basic cereals
pszenica	634933	782059	829142	625394	469858	wheat
żyto	217356	167715	170921	183435	163813	rye
jęczmień	129180	108124	94855	79275	51130	barley
owies i mieszanki zbożowe	13180	18298	8617	10917	9130	oats and cereal mixed
pszenżyto	205594	270591	167467	183360	138225	triticale
w tym zboża konsump- cyjne i paszowe	1378117	1879324	1862590	1695047	1212782	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podsta- wowe	1183050	1327016	1251661	1066245	821343	of which basic cereals
pszenica	629620	775347	822541	620883	466255	wheat
żyto	215316	165926	168695	181795	162817	rye
jęczmień	125346	103521	89762	74733	48938	barley
owies i mieszanki zbożowe	11358	17128	7536	10081	8599	oats and cereal mixed
pszenżyto	201410	265094	163127	178753	134734	triticale

TABL. 19 (226). **SKUP WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH (dok.)**

PROCUREMENT OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS (cont.)

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2017	2018		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Strączkowe konsumpcyjne ^a w t.....	60	201	208	239	114	Consumer pulses ^a in t
Ziemniaki w t.....	223630	403714	443055	369878	325581	Potatoes in t
Buraki cukrowe w t.....	1971949	2414879	2957559	2887224	2299428	Sugar beets in t
Rzepak i rzepik w t.....	228528	252319	286140	106911	88165	Rape and turnip rape in t
Warzywa w t.....	311839	410729	379156	375510	352509	Vegetables in t
Owoce w t.....	85964	75695	50494	117719	112607	Fruit in t
Żywiec rzeźny ^b w t.....	966398	1273886	1369746	1380970	936522	Animals for slaughter ^b in t
bydło (bez cieląt)	114332	191093	202513	194983	185550	cattle (excluding calves)
cielęta	111	305	219	98	48	calves
trzoda chlewna	535070	610027	609940	601367	292205	pigs
owce	344	169	196	154	150	sheep
konie	498	399	170	139	139	horses
drób	316043	471893	556708	584229	458430	poultry
Żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami) ^c w t.....	698975	907210	972154	1006778	666340	Animals for slaughter in terms of meat (including fats) ^c in t
Mleko krowie w tys. l.....	1245260	1618027	1730798	1773380	1480807	Cows' milk in thousand litres
Jaja kurze konsumpcyjne w tys. szt.....	1180381	591195	383163	216775	69175	Consumer hen eggs in thousand units

a Bez materiału siewnego. b W wadze żywej. c Wołowe, cielęce, wieprzowe, baranie, końskie i drobiowe; w wadze po-
ubowej ciepłej.

a Excluding sowing. b In live weight. c Beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-slaughter warm weight.

TABL. 20 (227). **EKOLOGICZNE GOSPODARSTWA ROLNE**

ORGANIC FARMS

LATA Y E A R S	Z certyfikatem Certified		W okresie przestawiania Under conversion	
	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha
2010.....	456	20755	292	11758
2015.....	725	30599	84	3924
2017.....	483	19663	253	5726
2018.....	511	18501	216	7493

Źródło: dane Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Source: data of the Main Inspectorate of Agricultural and Food Quality.

Łowiectwo Hunting

TABL. 21 (228). **WAŻNIEJSZE ZWIERZĘTA ŁOWNE^a**

Stan w dniu 10 marca

MAJOR GAME SPECIES^a

As of 10th March

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010 ^b	2015	2017	2018	GAME SPECIES
W SZTUKACH IN HEADS					
Łosie	84	168	188	220	Moose
Daniele	5443	8267	9339	8972	Fallow deer
Mufiony	363	275	442	472	Mouflons
W TYSIĄCACH SZTUK IN THOUSAND HEADS					
Jelenie	15,2	21,7	31,8	29,7	Deer
Sarny	85,6	96,3	102,1	95,8	Roe deer
Dziki	23,6	28,1	23,2	9,8	Wild boars
Lisy	18,9	20,2	20,3	18,8	Foxes
Zająca	48,1	64,9	68,5	66,1	Hares
Bażanty	39,6	40,8	42,5	41,7	Pheasants
Kuropatwy	24,6	19,5	18,3	17,1	Partridges

a Dane dotyczą łowieckiego roku gospodarczego liczonego od 1 kwietnia danego roku do 31 marca roku następnego; dane szacunkowe. b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Polskiego Związku Łowieckiego oraz innych jednostek prowadzących ośrodki hodowli zwierzyny.

a Data concern the hunting economic year defined from 1st April of a given year to 31st March of the following year; estimated data. b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

Source: data of the Generale Directorate of the State Forests, Polish Hunting Association and other units running game breeding centres.

TABL. 22 (229). **ODSTRZAŁ^a WAŻNIEJSZYCH ZWIERZĄT ŁOWNYCH**SHOOT^a OF MAIN GAME SPECIES

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010/11 ^b	2015/16	2017/18	2018/19	GAME SPECIES
Daniele	1586	3235	3390	3205	Fallow deer
Jelenie	4577	9795	9922	10367	Deer
Sarny	16784	23581	23788	22049	Roe deer
Dziki	24699	37515	32428	28659	Wild boars
Lisy	19683	20989	17492	19598	Foxes
Zająca	695	617	357	546	Hares
Bażanty	14731	14348	7656	9871	Pheasants
Kuropatwy	125	60	100	129	Partridges

a Dane dotyczą łowieckiego roku gospodarczego liczonego od 1 kwietnia danego roku do 31 marca roku następnego.

b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Polskiego Związku Łowieckiego oraz innych jednostek prowadzących ośrodki hodowli zwierzyny.

a Data concern the hunting economic year defined from 1st April of a given year to 31st March of the following year. b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

Source: data of the Generale Directorate of the State Forests, Polish Hunting Association and other units running game breeding centres.

TABL. 23 (230). **KOŁA I CZŁONKOWIE POLSKIEGO ZWIĄZKU ŁOWIECKIEGO ORAZ OBWODY ŁOWIECKIE^a**

Stan w dniu 10 marca

CLUBS AND MEMBERS OF THE POLISH HUNTING ASSOCIATION AND HUNTING DISTRICTS^a

As of 10th March

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Koła łowieckie:					Hunting clubs:
liczba ^b	246	255	259	258	number ^b
członkowie ^c	11575	12114	12588	12771	members ^c
Obwody łowieckie:					Hunting districts:
liczba	465	468	466	467	number
powierzchnia w tys. ha	2418,2	2458,3	2472,2	2472,4	area in thous. ha
w tym na gruntach leśnych	652,3	687,5	693,4	695,1	of which on forest land

a Dane dotyczą łowieckiego roku gospodarczego liczonego od 1 kwietnia danego roku do 31 marca roku następnego.

b, c Dane grupowane według siedziby: b – koła łowieckie, c – zamieszkania członka koła.

Ź r ó d ł o: dane Polskiego Związku Łowieckiego.

a Data concern the hunting economic year defined from 1st April of a given year to 31st March of the following year.

b, c Data grouped according to the seat: b – of hunting club, c – of member of hunting club.

S o u r c e: data of the Polish Hunting Association.

Leśnictwo Forestry

TABL. 24 (231). **POWIERZCHNIA GRUNTÓW LEŚNYCH**

Stan w dniu 31 grudnia

FOREST LAND

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w ha	784691	787933	788805	789241	T O T A L in ha
Lasy	764121	767846	768811	769351	Forests
Publiczne	683076	683700	684191	684757	Public
zalesione	672449	672328	672223	670863	wooded
niezalesione	10628	11373	11969	13894	non-wooded
w tym:					of which:
własność Skarbu Państwa	677490	670848	671182	671745	owned by the State Treasury
zalesione	666949	659608	659349	657994	wooded
niezalesione	10541	11240	11833	13751	non-wooded
w tym:					of which:
w zarządzie Lasów Państwo- wych	661240	662006	662449	662582	managed by the State Forests
zalesione	650871	650846	650674	648887	wooded
niezalesione	10369	11160	11775	13695	non-wooded
parki narodowe	4832	5130	5107	5118	national parks
zalesione	4832	5120	5096	5107	wooded
niezalesione	–	11	11	11	non-wooded
własność gmin ^a	5586	5718	5770	5771	gmina ^a owned
zalesione	5499	5626	5691	5687	wooded
niezalesione	87	93	79	84	non-wooded
Prywatne	81045	84146	84620	84595	Private
zalesione	79921	82907	83505	83422	wooded
niezalesione	1124	1238	1115	1173	non-wooded
Grunty związane z gospodarką leśną	20570	20087	19994	19890	Land connected with silviculture
LESISTOŚĆ w %	25,6	25,7	25,8	25,8	FOREST COVER in %
UDZIAŁ POWIERZCHNI GRUN- TÓW LEŚNYCH W POWIERZ- CHNI ŁADOWEJ WOJEWÓDZ- TWA w %	26,7	26,8	26,8	26,8	SHARE OF FOREST LAND IN LAND AREA OF THE VOIVOD- SHIP in %

a Dotyczy także gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a It is also concerning gminas which are also cities with powiat status.

Uwaga do tablic 25 i 26

Dane opracowano na podstawie wielkoobszarowej inwentaryzacji stanu lasów kraju przeprowadzonej w latach 2014–2018 przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej.

Note to tables 25 and 26

Data prepared on the large-scale forest inventory in the country conducted in 2014–2018 by the Bureau for Forest Management and Geodesy.

TABL. 25 (232). POWIERZCHNIA LASÓW**FOREST AREAS****A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW****BY AGE OF TREE STANDS**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w ha Grand total in ha	W tym – w % ogółem – powierzchnia zalesiona Of which wooded area in % of grand total area							
		razem total	drzewostany tree stands						
			w klasie wieku in age group						w klasie odnowienia ^a i o budowie przerębowej in restocking class ^a with a selection structure
			I (1–20 lat years)	II (21–40)	III (41–60)	IV (61–80)	V (81–100)	VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)	
OGÓŁEM..... TOTAL	768811	98,3	14,0	15,3	22,0	20,6	14,2	11,4	0,8
w tym: of which:									
W zarządzie Lasów Państwowych..... Managed by the State Forests	662449	98,4	14,7	15,2	19,8	20,5	15,4	12,0	0,8
Lasy prywatne Private forests	84620	97,7	9,9	16,8	41,8	22,0	4,7	2,5	–

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (PRZEWAŻAJĄCYCH) W DRZEWOSTANIE**BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS**

GATUNKI DRZEW	Ogółem Total		W tym Of which		SPECIES OF TREES
			w zarządzie Lasów Państwowych managed by the State Forests	lasy prywatne private forests	
	w ha in ha	w odsetkach in percent			
OGÓŁEM.....	768811	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Drzewa iglaste	596508	77,6	78,1	80,0	Coniferous trees
w tym: sosna	577018	75,1	75,4	79,6	of which: pine
świerk	15425	2,0	2,2	0,4	spruce
jodła.....	17	0,0	0,0	–	fir
Drzewa liściaste.....	172303	22,4	21,9	20,0	Broadleaved trees
w tym: buk	7791	1,0	1,0	–	of which: beech
dąb	72880	9,5	10,1	2,2	oak
grab	3559	0,5	0,5	–	hornbeam
brzoza	39474	5,1	4,8	8,3	birch
olsza	27134	3,5	3,2	6,2	alder
osika.....	644	0,1	0,0	0,5	aspen

^a Łącznie z klasą do odnowienia.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

^a Including class for restocking.

Source: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 26 (233). **ZASOBY DRZEWNE NA PNIU**

GROWING STOCK OF STANDING WOOD

A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW

BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem grubizna brutto ^a w dam ³ Gross ^a grand total timber in dam ³	W tym – w % ogółem – na powierzchni zalesionej Of which wooded area in % of grand total area								
		razem total	drzewostany tree stands						w klasie odnowienia ^c i o budowie przerebowej in restocking class ^c with a selection structure	przestoje ^b hold-over trees ^b
			w klasie wieku in age group							
			I (1–20 lat years)	II (21–40)	III (41–60)	IV (61–80)	V (81–100)	VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)		
OGÓŁEM..... TOTAL	205381	99,9	1,0	8,9	24,7	25,9	19,2	18,8	1,1	0,3
w tym: of which:										
W zarządzie Lasów Państwowych..... Managed by the State Forests	1777444	99,9	0,9	8,8	22,1	26,2	20,8	19,7	1,1	0,3
Lasy prywatne Private forests	20365	100,0	1,9	9,3	52,1	25,2	6,6	4,8	–	0,1

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE

BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

GATUNKI DRZEW	Ogółem grubizna brutto ^a Gross ^a total timber		W tym Of which		SPECIES OF TREES
			w zarządzie Lasów Państwowych managed by the State Forests	lasy prywatne private forests	
	w dam ³ in dam ³	w odsetkach in percent			
OGÓŁEM.....	205381	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Drzewa iglaste	162074	78,8	79,4	83,3	Coniferous trees
w tym: sosna.....	157758	76,7	77,1	83,1	of which: pine
świerk.....	3558	1,7	1,9	0,2	spruce
jodła	–	–	–	–	fir
Drzewa liściaste.....	43307	21,2	20,6	16,7	Broadleaved trees
w tym: buk	2178	1,1	1,0	–	of which: beech
dąb	21098	10,3	10,5	2,9	oak
grab.....	1029	0,5	0,6	–	hornbeam
brzoza	6325	3,1	3,0	4,5	birch
olsza.....	8132	4,0	3,5	6,4	alder
osika.....	58	0,0	0,0	0,1	aspen

a W korze. b Drzewa niewycięte w terminie przewidzianym kolejną rębności. c Łącznie z klasą do odnowienia.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

a Overbark. b Trees not felled in the assumed throughfell order. c Including class for restocking.

Source: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 27 (234). **ODNOWIENIA, ZALESIENIA I INNE PRACE HODOWLANE**
RENEWALS, AFFORESTATIONS AND OTHER FOREST BREEDING WORK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018				SPECIFICATION
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests		lasy pry- watne ^a private forests ^a	
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury		
w ha in ha								
Powierzchnia produkcyjna szkółek leśnych (stan w dniu 31 XII).....	250	212	202	200	200	196	.	Production area of forest nurseries (as of 31 XII)
Odnowienia i zalesienia.....	4912	6104	5546	5955	5872	5795	84	Renewals and afforestations
odnowienia	4583	6026	5443	5902	5842	5769	60	renewals
sztuczne.....	4450	5372	4934	5154	5099	5038	55	artificial
zrębów ^b	3273	5327	4870	5121	5072	5011	49	felling sites ^b
halizn i płazowin.....	57	45	64	33	27	27	6	blanks and irregu- larly stocked open stands
naturalne.....	133	654	509	749	743	731	5	natural
zalesienia ^c	329	78	103	53	30	26	23	afforestations ^c
Poprawki i uzupełnienia ^d	748	556	553	579	553	527	26	Corrections and supplements ^d
Pielęgnowanie ^e	25392	31200	32273	29918	29360	28853	558	Tending ^e
w tym:								of which:
upraw ^f	17522	23674	25173	23209	22653	22260	556	crops ^f
młodników.....	7652	7490	7081	6612	6612	6556	.	greenwoods
wprowadzanie podszy- tów ^g	75	13	8	32	32	32	.	introduction of under- growth ^g
Melioracje	5906	6722	7020	8206	8206	8163	.	Drainage

a Dane szacunkowe. b Łącznie z odnowieniami pod osłoną drzewostanów. c Użytków rolnych i nieużytków przeznaczonych do zalesienia w planie zagospodarowania przestrzennego. d Dodatkowe wprowadzanie sadzonek w uprawach i młodnikach, w powstałych lukach i przerzedzeniach. e Prace hodowlane związane z pielęgnowaniem gleby i drzewostanu w wieku do 20 lat. f W lasach prywatnych łącznie z pielęgnowaniem młodników. g Sadzenie krzewów lub drzew stale znajdujących się w dolnej warstwie drzewostanu, spełniających rolę pielęgnacyjną.

a Estimated data. b Including renewals protected by tree stands. c Agricultural land and wasteland designated for afforestation in land development plan. d Additional introduction of seedlings into crops and greenwoods as well as into gaps and thinnings. e Forest breeding work connected with tending soils and tree stands aged up to 20 years. f In private forests including greenwoods tending. g Planting bushes or trees remaining in lower layers of a tree stand and serving a tending role.

TABL. 28 (235). **POZYSKANIE DREWNA^a**
 REMOVALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018				SPECIFICATION
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests		las przy- watne private forests	
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury		
O G Ó Ł E M w dam³	3147,0	3706,5	4005,2	4213,4	4134,9	4089,0	78,5	T O T A L in dam³
Grubizna	2891,8	3441,5	3781,9	3938,6	3860,1	3815,4	78,5	Timber
Grubizna iglasta.....	2369,0	2856,9	3200,8	3336,4	3269,8	3236,7	66,6	Coniferous
w tym drewno:								of which:
wielkowymiarowe.....	843,8	917,8	1012,0	1048,0	1028,7	1012,6	19,3	large-size wood
średniowymiarowe do przerobu przemysto- wego	1270,5	1692,5	1934,9	2033,7	2005,6	1992,9	28,1	medium-size wood for industrial uses
Grubizna liściasta	522,9	584,6	581,1	602,2	590,3	578,7	11,9	Non-coniferous
w tym drewno:								of which:
wielkowymiarowe.....	144,5	128,4	123,5	112,0	108,8	104,5	3,3	large-size wood
średniowymiarowe do przerobu przemysto- wego	236,5	254,1	252,1	274,3	270,6	267,9	3,7	medium-size wood for industrial uses
Drewno małowymiario- we ^b	255,2	265,0	223,3	274,9	274,9	273,6	–	Slash ^b
Do przerobu przemysto- wego	77,3	69,3	68,4	71,5	71,5	71,5	–	Slash for industrial uses
Opałowe	177,9	195,7	154,9	203,4	203,4	202,2	–	Slash for fuel
GRUBIZNA NA 100 ha POWIERZCHNI LASÓW w m³	378,5	448,2	491,9	511,9	563,7	568,0	92,8	TIMBER PER 100 ha OF FOREST AREAS in m³

a Bez pozyskania drewna (grubizny) z zadrzewień. b Wyłącznie w lasach publicznych.
 U w a g a. W prezentowanych latach nie pozyskano karpiny.

a Excluding logging (large timber) from plantings. b Exclusively in public forests.

N o t e. In presented years the stump wood wasn't gained.

TABL. 29 (236). **ZADRZEWIENIA I POZYSKANIE DREWNA Z ZADRZEWIŃ**
TREES AND SHRUBS OUTSIDE THE FOREST AND REMOVALS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym na grun- tach pry- watnych of which on private land	
Sadzenie w szt.: drzew	336822	409910	295399	189545	15533	Plantings in units of: trees
krzewów	114761	76166	26154	26000	6416	bushes
Pozyskanie drewna (grubizny) ^a w m ³	68925	97781	63646	62777	37172	Removals (timber) ^a in m ³
grubizna iglasta	9662	23271	12192	13228	8473	coniferous
w tym drewno wielkowymiaro- we ogólnego przeznaczenia	5250	10008	5758	5945	4660	of which large-size general purpose wood
grubizna liściasta	59263	74510	51454	49549	28699	non-coniferous
w tym drewno wielkowymiaro- we ogólnego przeznaczenia	20384	26048	17772	17171	10045	of which large-size general purpose wood

a Dane szacunkowe; nie uwzględniono w danych o ogólnym pozyskaniu drewna (grubizny).

a Estimated data; excluded from data on total removals (timber).

TABL. 30 (237). **POŻARY W LASACH^a**
FOREST FIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Pożary	379	837	186	679	Number of fires
w tym: podpalenia	110	215	50	140	of which: arsons
nieostrożność dorosłych	174	398	101	335	negligence of adults
Powierzchnia lasów dotkniętych pożarami w ha	95,58	141,41	38,74	114,10	Area of forest burned in ha
w tym: podpalenia	19,24	34,90	10,55	23,84	of which: arsons
nieostrożność dorosłych	24,22	60,54	21,33	58,55	negligence of adults
Przeciętna powierzchnia lasu objęta jednym pożarem w ha....	0,25	0,17	0,21	0,17	Average forest areas burned by fire in ha

a Od 2010 r. łącznie z pożarami ugaszonymi bez udziału jednostek straży pożarnej.

Źródło: dane Instytutu Badawczego Leśnictwa.

a Since 2010 including fires extinguished without the participation of fire service units.

Source: data of the Forest Research Institute.

Uwagi ogólne

Przemysł

1. Informacje w zakresie **przemysłu** dotyczą podmiotów gospodarczych zaliczonych, według PKD 2007, do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Ponadto w tabl. 3 dane o produkcji wyrobów dotyczą podmiotów produkujących wyroby przemysłowe, niezależnie od rodzaju prowadzonej działalności sklasyfikowanej według PKD 2007.

2. Dane opracowano **metodą przedsiębiorstw**, z wyjątkiem informacji o ilości produkcji wyrobów, które opracowano metodą zakładową, tj. według rzeczywistej lokalizacji produkcji, a nie według miejsca siedziby przedsiębiorstwa. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 6 na str. 21.

3. Przedstawione w tabl. 3 wyroby prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług – PKWiU 2015 oraz nomenklaturą PRODPOL stosowaną w badaniach produkcji wyrobów przemysłowych, która zharmonizowana jest z Listą PRODCOM, rekomendowaną przez EUROSTAT do badań produktowych w krajach członkowskich UE.

W niektórych przypadkach wyroby prezentuje się według dodatkowych grupowań, stanowiących sumę niektórych pozycji PKWiU/PRODPOL-u.

Ponadto w odniesieniu do niektórych wyrobów zastosowano skrócone nazwy.

4. **Produkcja sprzedana** dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego, tj. zarówno działalności przemysłowej, jak i nieprzemysłowej.

Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje:

- 1) wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;
- 2) wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych, jak i nieprzemysłowych;
- 3) zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;
- 4) wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
- 5) produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

Produkcję sprzedaną przemysłu prezentuje się w cenach bazowych. Definicję **cen bazowych** podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 10 na str. 22.

General notes

Industry

1. Information within the scope of **industry** concerns economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the sections: "Mining and quarrying", "Manufacturing", "Electricity, gas, steam and air conditioning supply", as well as "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities", as an additional grouping.

Moreover, data in table 3 show industrial products manufactured by entities, irrespective of their kind-of-activity as classified according to NACE Rev. 2.

2. Data were compiled using the **enterprise method**, excluding information concerning the quantity of production of goods, which were compiled using the company method, i.e. by real location of production, not by the seat of enterprise. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 6 on page 21.

3. Products in table 3 are presented according to the Polish Classification of Products and Services – PKWiU 2015 and PRODPOL nomenclature applied in surveys on production of industry products which is harmonised with PRODCOM List, recommended by the EUROSTAT for product surveys in EU member states.

In some cases products are presented according to additional groupings, comprising the sum of some PKWiU/ PRODPOL positions.

Moreover, abbreviated names were used for some products.

4. **Sold production** concerns the total activity of an economic entity, i.e., both industrial and non-industrial production.

Sold production of industry includes:

- 1) the value of finished products sold (regardless of whether or not payments due were received for them), semi-finished products and parts of own production;
- 2) the value of paid work and services rendered, i.e., both industrial and non-industrial;
- 3) flat agent's fee in the case of concluding an agreement on commission terms and full agent's fee in the case of concluding an agency agreement;
- 4) the value of products in the form of settlements in kind;
- 5) products designated for increasing the value of own fixed assets.

Sold production of industry is presented in basic prices. The definition of **basic price** is given in the general notes to the Yearbook, item 10 on page 22.

Jako **ceny stałe** w 2017 r. przyjęto ceny stałe 2015 r. (średnie ceny bieżące 2015 r.).

5. W danych dotyczących produkcji uwzględniono wartość pracy nakładczej.

Praca nakładcza w przemyśle jest to zarobkowe wykonywanie przez osoby fizyczne – na zlecenie i na rachunek podmiotów gospodarczych (nakładców) – czynności polegających na wytwarzaniu wyrobów lub ich części z materiałów powierzonych przez nakładców oraz z surowców własnych lokalnego pochodzenia, np.: słoma, wiklina, trzcina, glina, a także na wykończaniu, uszlachetnianiu, naprawie i konserwacji wyrobów lub ich części oraz świadczeniu innych usług zleconych przez nakładców.

6. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto** dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy) i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych – na terenie kraju – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

Budownictwo

1. Informacje w dziale dotyczą działalności podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności – PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Podmioty gospodarcze zwie się dalej podmiotami budowlanymi.

2. Dane według działów PKD 2007 opracowano **metodą przedsiębiorstw**. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 6 na str. 21.

3. **Produkcja budowlano-montażowa** dotyczy działalności zrealizowanej na terenie kraju i obejmuje roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów – wykonane siłami własnymi systemem zleceń (tj. na rzecz obcych zleceńodawców) przez podmioty budowlane.

4. Podziału produkcji budowlano-montażowej według rodzajów obiektów budowlanych oraz podziału budynków oddanych do użytkowania według rodzajów budynków dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB).

5. Informacje o **budynkach oddanych do użytkowania** (przez wszystkich inwestorów):

- w zakresie liczby budynków obejmują tylko budynki nowo wybudowane,
- w zakresie kubatury budynków obejmują budynki nowo wybudowane i rozbudowane (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

6. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto** dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy) i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych – na terenie kraju – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

As **constant prices** in 2017 were adopted 2015 constant prices (2015 average current prices).

5. In data concerning production, the value of out-work is included.

Outwork in industry is the paid execution, by natural persons, on the order of and for the benefit of economic entities (outworkers), of activities consisting in the manufacturing of products or their parts from materials supplied by the work provider as well as from raw materials of local origin, e.g.: straw, wicker, reed, clay, and in finishing, refining, repairing and conserving products or their parts as well as in the rendering of other services ordered by the work provider.

6. Data regarding **average paid employment and average monthly gross wages and salaries** concerns hired employees, i.e. persons employed on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment, election or service relation) and includes full- and part-time paid employees, within the country, in terms of full-time employees.

Construction

1. Information in the chapter concerns activities of economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2 in the section “Construction”. Economic entities are referred to hereafter as construction entities.

2. Data according to NACE Rev. 2 divisions were compiled using the **enterprise method**. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 6 on page 21.

3. **Construction and assembly production** concerns activity realized domestically and includes construction works with an investment and a restoration – conservation character as well as temporary construction on construction sites realized by construction entities on the basis of the contract system (i.e. for outside clients).

4. The division of construction and assembly production by type of constructions as well as the division of buildings completed by type of buildings was made on the basis of the Polish Classification of Types of Constructions (PKOB).

5. Information regarding **buildings completed** (by all investors):

- within the scope of the number of buildings includes only newly built buildings,
- within the scope of the cubic volume of buildings includes newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

6. Data regarding **average paid employment and average monthly gross wages and salaries** concerns hired employees, i.e., persons employed on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment, election or service relation) and includes full- and part-time paid employees, within the country, in terms of full-time employees.

Przemysł Industry

TABL. 1 (238). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018		
	w mln zł in million PLN				w odset- kach in percent	2017 = 100 (ceny stałe) (constant prices)
	ceny bieżące current prices					
O G Ó Ł E M..... TOTAL	96871,0	138497,3	163764,3	169057,2	100,0	101,8
sektor publiczny..... public sector	5993,7	6373,5	6107,1	6391,6	3,8	x
sektor prywatny..... private sector	90877,2	132123,8	157657,2	162665,6	96,2	x
Górnictwo i wydobywanie..... Mining and quarrying	1613,1	1970,1	1818,0	1773,6	1,0	88,2
W tym pozostałe górnictwo i wydobywanie Of which other mining and quarrying	348,1	298,5	387,5	384,9	0,2	88,5
Przetwórstwo przemysłowe..... Manufacturing	88030,9	129221,3	153226,8	158770,5	93,9	102,3
w tym: of which:						
Produkcja artykułów spożywczych..... Manufacture of food products	19140,3	26881,6	31504,5	30903,5	18,3	98,4
Produkcja napojów..... Manufacture of beverages	4633,6	5140,8	5481,1	5861,8	3,5	99,9
Produkcja wyrobów tekstylnych..... Manufacture of textiles	1671,3	2521,2	2884,1	2988,1	1,8	109,1
Produkcja odzieży..... Manufacture of wearing apparel	522,3	567,1	514,8	538,4	0,3	101,8
Produkcja skór i wyrobów skórzanych ^A Manufacture of leather and related products	103,5	196,6	212,1	196,6	0,1	82,3
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^A Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^A	3159,5	4871,6	4969,8	5407,8	3,2	107,7
Produkcja papieru i wyrobów z papieru..... Manufacture of paper and paper products	3333,4	5649,3	6377,8	6887,0	4,1	100,6
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji..... Printing and reproduction of recorded media	1545,5	1623,3	1952,5	2047,4	1,2	98,4
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicz- nych..... Manufacture of chemicals and chemical products	2140,6	3551,9	4849,9	4947,4	2,9	102,0
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucz- nych..... Manufacture of rubber and plastic products	5825,1	8952,2	10409,5	11420,7	6,8	106,4
Produkcja wyrobów z pozostałych mineral- nych surowców niemetalicznych..... Manufacture of other non-metallic mineral products	2930,7	4088,7	4714,8	5510,6	3,3	113,5
Produkcja metali..... Manufacture of basic metals	706,4	1205,2	1648,5	1917,9	1,1	109,8
Produkcja wyrobów z metali ^A Manufacture of metal products ^A	5036,4	7432,2	9014,4	10423,3	6,2	113,7
Produkcja komputerów, wyrobów elektro- nicznych i optycznych..... Manufacture of computer, electronic and optical products	259,7	622,3	1565,2	1468,1	0,9	95,8
Produkcja urządzeń elektrycznych..... Manufacture of electrical equipment	5914,0	9608,0	11540,7	11940,1	7,1	103,5

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 1 (238). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a (dok.)**SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018		
	w mln zł in million PLN				w odsetkach in percent	2017 = 100 (ceny stałe) (constant prices)
	ceny bieżące current prices					
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufacturing (cont.)						
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	3811,1	4753,9	5071,3	5492,7	3,2	106,9
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.						
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ	13573,8	19600,3	25372,9	27373,7	16,2	107,0
Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers						
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	805,9	1189,8	1344,4	1674,2	1,0	124,3
Manufacture of other transport equipment						
Produkcja mebli	6298,8	11282,1	13235,9	14368,9	8,5	109,6
Manufacture of furniture						
Pozostała produkcja wyrobów	1162,1	1977,4	2408,6	2631,2	1,6	102,8
Other manufacturing						
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	946,5	1227,4	1346,7	1412,5	0,8	108,6
Repair and installation of machinery and equipment						
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ	5481,9	4702,9	5784,4	5242,8	3,1	88,3
Electricity, gas, steam and air conditioning supply						
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ	1745,1	2603,0	2935,0	3270,2	1,9	108,5
Water supply; sewerage, waste management and remediation activities						
w tym: of which:						
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	274,2	176,1	235,8	275,0	0,2	114,3
Water collection, treatment and supply						
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	797,3	1177,3	1329,1	1504,3	0,9	109,0
Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery						

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 2 (239). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU WEDŁUG LICZBY ZATRUDNIONYCH W PODMIOTACH GOSPODARCZYCH W PRZEMYSŁE^a (ceny bieżące)**SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY BY NUMBER OF PAID EMPLOYEES IN ECONOMIC ENTITIES IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				
O G Ó Ł E M.....	96871,0	138497,3	163764,3	169057,2	TOTAL
podmioty o liczbie zatrudnionych:					entities with following number of paid employees:
49 osób i mniej	12355,3	19758,4	21550,3	22110,1	49 persons and less
50–249.....	24336,3	35180,6	41603,2	44382,9	50–249
250–499.....	14918,8	20174,3	21598,0	22182,4	250–499
500–999.....	15188,7	23874,3	28486,7	26528,3	500–999
1000 osób i więcej	30072,0	39509,7	50526,1	53853,5	1000 persons and more

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 3 (240). **PRODUKCJA WYBRANYCH WYROBÓW^a**
PRODUCTION OF SELECTED PRODUCTS^a

WYROBY	2010	2015	2017	2018		PRODUCTS
				ogółem total	udział w kraju w % share in country in %	
Produkty uboju ^b wliczane do wydajności poubojowej w tys. t:						Slaughter products ^b included in slaughter capacity in thousand tonnes:
bydła i cieląt.....	30,3	63,2	61,7	52,2	24,1	cattle and calves
trzody chlewnej.....	138,3	54,7	64,1	102,1	7,2	pigs
Mięso drobiowe w tys. t.....	280,8	424,3	530,4	555,9	18,2	Poultry meat in thousand tonnes
Wędliny ^c w tys. t.....	76,2	57,5	63,5	60,6	7,4	Cured meat products ^c in thousand tonnes
Soki z owoców i warzyw w tys. hl....	154,6	74,0	229,9	274,7	2,4	Fruit and vegetable juice in thousand hectolitres
Mleko płynne przetworzone ^d w tys. hl.....	2882,3	3462,0	4345,6	4241,0	12,5	Processed liquid milk ^d in thousand hectolitres
Masło i pozostałe tłuszcze do smarowania ^e w tys. t.....	19,6	23,0	27,0	24,8	11,1	Butter and dairy spreads in thousand tonnes
Sery i twarogi w tys. t.....	75,8	88,2	91,4	88,2	9,5	Cheese and curd in thousand tonnes
Mąka pszenna w tys. t.....	312,5	285,1	296,9	278,5	11,3	Wheat flour in thousand tonnes
Mąka żytnia w tys. t.....	47,8	48,1	41,8	47,1	18,6	Rye flour in thousand tonnes
Makaron w tys. t.....	1,1	2,3	1,9	1,2	0,7	Pasta in thousand tonnes
Wódka czysta ^f (w przeliczeniu na 100%) w tys. hl.....	216,5	#	#	#	#	Vodka ^f (in terms. of 100%) in thousand hectolitres
Okrycia i ubiory z tkanin w tys. szt:						Clothes and garments in thousand units:
kostiumy i komplety damskie lub dziewczęce.....	128	#	#	#	#	women's or girls' suits and ensembles
żakiety damskie lub dziewczęce...	131	59	40	#	#	women's or girls' jackets
Blezyery, pulowery, swetry, kamizelki i podobne wyroby dziane w tys. szt.....	272	296	341	183	4,9	Jerseys, pullovers, cardigans, waistcoats and similar articles, knitted or crocheted in thousand units
Obuwie z wierzchami wykonanymi ze skóry ^g w tys. par.....	994	#	#	#	#	Footwear with leather uppers ^g in thousand pairs
Tarcica w dam ³	513,6	578,0	590,8	606,9	12,2	Sawnwood in dam ³
w tym iglasta.....	454,9	487,3	521,8	535,7	12,2	of which coniferous sawnwood
Cegła w mln ceg.....	68,2	63,5	79,2	109,4	16,2	Bricks in million bricks

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9. b Obejmują mięso, tłuszcze, podroby oraz części niejadalne (odpadki); ubój przemysłowy; w wadze poubojowej cieplej. c Bez drobiowych. d Łącznie z mlekiem przerzutowym do dalszej produkcji. e Otrzymywane z mleka. f O objętościowej mocy alkoholu powyżej 0,5%. g Bez obuwia sportowego, obuwia z metalowym noskiem ochronnym oraz obuwia specjalnego różnego typu; łącznie z obuwiem ze spodem z drewna.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Including meat, fats, offal and animal parts unfit for human consumption; industrial slaughter; in post-slaughter warm weight. c Excluding cured poultry meat. d Including milk for further processing. f Of an alcoholic strength more than 0.5%. g Excluding sports footwear, footwear incorporating a protective metal toe-cap and miscellaneous special footwear; including footwear with a wooden outer soles.

TABL. 4 (241). PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYSŁE^a
AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	293440	309801	327865	335591	T O T A L
sektor publiczny.....	28205	21768	19904	19824	public sector
sektor prywatny.....	265235	288033	307961	315766	private sector
Górnictwo i wydobywanie	7488	5816	4577	4571	Mining and quarrying
W tym pozostałe górnictwo i wydobywanie.....	1425	1395	1411	1477	Of which other mining and quarrying
Przetwórstwo przemysłowe	263749	283975	302560	310224	Manufacturing
w tym:					of which:
Produkcja artykułów spożywczych..	48371	50207	50409	48555	Manufacture of food products
Produkcja napojów.....	5498	6347	5744	5571	Manufacture of beverages
Produkcja wyrobów tekstylnych.....	8722	9202	9621	9641	Manufacture of textiles
Produkcja odzieży.....	9263	6639	5843	5585	Manufacture of wearing apparel
Produkcja skór i wyrobów skórzanych ^Δ	1361	1329	1324	1301	Manufacture of leather and related products
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	15294	14287	16110	16670	Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ
Produkcja papieru i wyrobów z papieru.....	6776	8528	10108	10697	Manufacture of paper and paper products
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji.....	5481	5305	6242	6496	Printing and reproduction of recorded media
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych.....	4383	5197	6075	6324	Manufacture of chemicals and chemical products
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych.....	17657	19990	22017	22945	Manufacture of rubber and plastic products
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych.....	10217	9377	10360	11027	Manufacture of other non-metallic mineral products
Produkcja metali.....	2913	3390	3648	3900	Manufacture of basic metals
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	23451	27036	28943	30413	Manufacture of metal products ^Δ
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych.....	1602	1970	2863	3003	Manufacture of computer, electronic and optical products
Produkcja urządzeń elektrycznych..	14315	14759	17306	17706	Manufacture of electrical equipment
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	16460	15024	15312	15074	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ	19944	24748	24983	25986	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego.....	4217	4468	4453	4878	Manufacture of other transport equipment
Produkcja mebli.....	33232	40470	45424	46901	Manufacture of furniture
Pozostała produkcja wyrobów.....	5673	6780	7349	8043	Other manufacturing
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń.....	5559	5414	4802	5648	Repair and installation of machinery and equipment
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	11828	8030	7928	7704	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	10375	11980	12799	13092	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
w tym:					of which:
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody.....	3204	2045	2327	2316	Water collection, treatment and supply
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	4053	5227	5831	6103	Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9; bez zatrudnionych za granicą.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 5 (242). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEMYSŁE^aAVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
O G Ó Ł E M.....	3117,23	3810,34	4303,74	4588,93	T O T A L
sektor publiczny.....	4432,68	4709,91	5253,53	5566,60	public sector
sektor prywatny	2977,34	3742,35	4242,36	4527,56	private sector
Górnictwo i wydobywanie	4877,71	4930,38	5382,67	5548,27	Mining and quarrying
W tym pozostałe górnictwo i wydobywanie	4807,07	4796,11	5356,57	5094,41	Of which other mining and quarrying
Przetwórstwo przemysłowe.....	2949,46	3722,62	4228,89	4517,41	Manufacturing
w tym:					of which:
Produkcja artykułów spożywczych ..	2606,24	3309,86	3823,28	4050,40	Manufacture of food products
Produkcja napojów	5440,16	6344,26	7313,98	7873,94	Manufacture of beverages
Produkcja wyrobów tekstylnych.....	2068,41	2568,96	3121,80	3390,61	Manufacture of textiles
Produkcja odzieży	1650,89	2041,18	2372,83	2511,21	Manufacture of wearing apparel
Produkcja skór i wyrobów skórzanych ^Δ	1850,18	2366,53	2893,31	2984,12	Manufacture of leather and related products
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	2244,72	2754,73	3247,12	3486,58	Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ
Produkcja papieru i wyrobów z papieru.....	3637,26	4402,05	4622,57	4810,71	Manufacture of paper and paper products
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	3310,46	3678,80	4229,45	4628,40	Printing and reproduction of recorded media
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych.....	3627,65	4321,83	4830,26	5340,69	Manufacture of chemicals and chemical products
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	3249,58	4032,23	4528,00	4831,11	Manufacture of rubber and plastic products
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych.....	3109,99	3825,46	4272,36	4535,09	Manufacture of other non-metallic mineral products
Produkcja metali	2865,40	3652,22	4147,19	4719,59	Manufacture of basic metals
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	2735,00	3315,03	3789,09	4129,27	Manufacture of metal products ^Δ
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	2972,03	4042,59	5115,82	5311,12	Manufacture of computer, electronic and optical products
Produkcja urządzeń elektrycznych ..	3321,30	4140,16	4808,71	5163,08	Manufacture of electrical equipment
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	3188,46	4297,86	4674,63	5003,14	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ	4263,06	5264,52	6132,00	6376,94	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego.....	3329,14	4140,94	4706,90	5110,83	Manufacture of other transport equipment
Produkcja mebli	2320,74	2980,21	3390,58	3631,46	Manufacture of furniture
Pozostała produkcja wyrobów	2616,90	3619,02	4164,17	4406,78	Other manufacturing
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń.....	3194,89	4389,17	4433,16	4660,45	Repair and installation of machinery and equipment
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ.....	5669,02	6200,68	6946,17	7286,68	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ	3202,39	3743,72	4050,55	4361,08	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
w tym:					of which:
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	3145,77	3636,72	3980,25	4247,05	Water collection, treatment and supply
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	2985,21	3276,18	3636,34	3917,41	Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9; bez zatrudnionych za granicą.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

Budownictwo Construction

TABL. 6 (243). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				
O G Ó Ł E M.....	16003,3	16302,9	18929,6	22321,0	T O T A L
W tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9	8491,5	9167,0	8427,9	11163,5	Of which entities employing more than 9 persons
budowa budynków ^Δ	2753,4	2704,5	2830,4	3613,5	construction of buildings
budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	3637,1	3726,9	3445,9	4816,7	civil engineering
roboty budowlane specjalistyczne	2101,0	2735,6	2151,7	2733,3	specialised construction activities

a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa wielkopolskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców).

a Realised by enterprises which have a seat of board in the Wielkopolskie Voivodship without subcontractors participation.

TABL. 7 (244). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Roboty o charakterze inwestycyjnym Works with an investment character	Roboty o charakterze remontowym Works with a renovation (restoration) character	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN			
O G Ó Ł E M 2010	8491,5	6008,9	2482,5	TOTAL
2015	9167,0	6619,2	2547,8	
2017	8427,9	6465,4	1962,5	
2018	11163,5	9014,8	2148,6	
Budynki	5634,3	4576,6	1057,7	Buildings
Budynki mieszkalne.....	1474,6	1135,0	339,6	Residential buildings
budynki mieszkalne jednorodzinne	250,6	155,6	95,0	one-dwelling buildings
budynki o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe	1109,4	902,0	207,4	two- and more dwelling buildings
budynki zbiorowego zamieszkania	114,6	77,4	37,2	residences for communities
Budynki niemieszkalne	4159,6	3441,6	718,0	Non-residential buildings
hotele i budynki zakwaterowania turystycznego.....	101,5	60,1	41,3	hotels and similar buildings
budynki biurowe.....	211,2	160,2	51,0	office buildings
budynki handlowo-usługowe	594,4	509,1	85,2	wholesale and retail trade buildings
budynki transportu i łączności	19,4	17,6	1,8	traffic and communication buildings
budynki przemysłowe i magazy- nowe	2453,6	2171,0	282,6	industrial buildings and warehouses
ogólnodostępne obiekty kultural- ne, budynki o charakterze edu- kacyjnym, budynki szpitali i za- kładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej.....	587,3	440,6	146,7	public entertainment, education, hospital or institutional care buildings
pozostałe budynki niemieszkalne	192,2	82,9	109,4	other non-residential buildings

a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa wielkopolskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9.

a Realised by enterprises which have a seat of board in the Wielkopolskie Voivodship without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 7 (244). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (dok.)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Roboty o charakterze inwestycyjnym Works with an investment character	Roboty o charakterze remontowym Works with a renovation (restoration) character	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN			
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej	5529,2	4438,2	1091,0	Civil engineering works
Infrastruktura transportu	3467,2	2906,9	560,3	Transport infrastructures
autostrady, drogi ekspresowe, ulice i drogi pozostałe	1807,7	#	#	highways, streets and roads
drogi szynowe, drogi kolei napo- wietrznych lub podwieszanych ..	1550,7	#	#	railways, suspension and elevat- ed railways
drogi lotniskowe	0,2	0,2	–	airfield runways
mosty, wiadukty, estakady, tunele i przejścia nadziemne i pod- ziemne	96,8	#	#	bridges, elevated highways, tunnels and subways
budowle wodne.....	11,8	#	#	harbours, waterways, dams and other water works
Rurociągi, linie telekomunikacyjne i elektroenergetyczne	1630,6	1298,5	332,1	Pipelines, communication and electricity lines
rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne przesyłowe.....	482,6	336,0	146,6	long-distance pipelines, commu- nication and electricity power lines
rurociągi sieci rozdzielczej i linie kablowe rozdzielcze.....	1148,0	962,5	185,5	local pipelines and cables
Kompleksowe budowle na terenach przemysłowych	292,6	132,4	160,2	Complex constructions on industrial sites
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej pozostałe	138,8	100,4	38,3	Other civil engineering works

a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa wielkopolskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9.

a Realised by enterprises which have a seat of board in the Wielkopolskie Voivodship without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 8 (245). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA**
BUILDINGS COMPLETED

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Budynki^a	10883	12227	12507	13069	Buildings^a
miasta	3408	3269	3375	3482	urban areas
wieś	7475	8958	9132	9587	rural areas
Budynki mieszkalne	8177	8944	9475	10019	Residential buildings
jednorodzinne ^b	7793	8494	9012	9513	single-family ^b
wielorodzinne ^c	182	219	252	323	multi-family ^c
domy letnie, domki wypoczynko- we i rezydencje wiejskie ^d	199	228	211	175	summer homes, holiday cottages and rural residences ^d
budynki zbiorowego zamieszkania	3	3	–	8	residences for communities

a Nowe. b Budynki mieszkalne o jednym lub dwóch mieszkaniach; bez domów letnich, domków wypoczynkowych i rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania. c Budynki mieszkalne o trzech lub więcej mieszkaniach. d Nieprzystosowane do stałego zamieszkania (budynki te są zaliczane do mieszkalnych, jednak nie ma w nich mieszkań).

a New. b Residential buildings with one or two dwellings; excluding summer homes, holiday cottages and rural residences not adapted for permanent residence. c Residential buildings with three or more dwellings. d Not adapted for permanent residence (these buildings are classified as residential, however there are no dwellings in them).

TABL. 8 (245). BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA (cd.)

BUILDINGS COMPLETED (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Budynki^a (dok.)					Buildings^a (cont.)
Budynki niemieszkalne	2706	3283	3032	3050	Non-residential buildings
budynki hoteli	40	29	27	25	hotels buildings
budynki zakwaterowania turystycznego pozostałe	1	63	10	22	other short-stay accommodation buildings
budynki biurowe	55	57	52	62	office buildings
budynki handlowo-usługowe	366	352	312	313	wholesale and retail trade buildings
budynki łączności, dworców i terminali	4	—	2	9	communication buildings, stations, terminals and associated buildings
budynki garaży	917	956	831	710	garage buildings
budynki przemysłowe	170	165	123	142	industrial buildings
ziarniaki, silosy i budynki magazynowe	335	349	372	384	reservoirs, silos and warehouses
ogólnodostępne obiekty kulturalne	17	22	15	25	public entertainment buildings
budynki muzeów i bibliotek	1	1	6	3	museums and libraries
budynki szkół i instytucji badawczych	31	25	27	41	school, university and research buildings
budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	11	12	12	18	hospital or institutional care buildings
budynki kultury fizycznej	49	23	9	18	sport halls
budynki gospodarstw rolnych	687	1199	1168	1197	non-residential farm buildings
budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych	14	7	3	9	buildings used as places of worship and for religious activities
obiekty budowlane wpisane do rejestru zabytków i objęte indywidualną ochroną konserwatorską oraz nieruchomości, archeologiczne dobra kultury	—	—	—	1	buildings entered into the register of historical monuments and subject to individual protection, immovable archaeological cultural goods
pozostałe budynki niemieszkalne, gdzie indziej nie wymienione	8	23	63	71	other non-residential buildings not elsewhere classified
Kubatura^b w dam³	13579,2	22518,5	23318,2	21734,1	Cubic volume^b in dam³
miasta	5440,3	6902,0	6828,2	7463,4	urban areas
wieś	8138,9	15616,5	16490,0	14270,7	rural areas
Budynki mieszkalne	5863,2	6781,5	7318,0	7729,6	Residential buildings
jednorodzinne ^c	4739,6	5315,7	5559,0	5853,3	single-family ^c
wielorodzinne ^d	1016,6	1373,6	1694,7	1753,3	multi-family ^d
domy letnie, domki wypoczynkowe i rezydencje wiejskie ^e	49,6	76,6	64,3	61,3	summer homes, holiday cottages and rural residences ^e
budynki zbiorowego zamieszkania	57,5	15,6	—	61,6	residences for communities
Budynki niemieszkalne	7716,1	15737,0	16000,2	14004,5	Non-residential buildings
budynki hoteli	220,5	110,1	100,7	150,0	hotels buildings
budynki zakwaterowania turystycznego pozostałe	4,0	21,2	46,7	22,5	other short-stay accommodation buildings
budynki biurowe	244,3	450,3	214,2	406,0	office buildings
budynki handlowo-usługowe	951,8	1335,0	1292,3	1676,5	wholesale and retail trade buildings

a Nowe. b Budynków nowych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy). c Budynki mieszkalne o jednym lub dwóch mieszkaniach; bez domów letnich, domków wypoczynkowych i rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania. d Budynki mieszkalne o trzech lub więcej mieszkaniach. e Nieprzystosowane do stałego zamieszkania (budynki te są zaliczane do mieszkalnych, jednak nie ma w nich mieszkań).

a New. b Of new and expanded buildings (only concerning the expanded part). c Residential buildings with one or two dwellings; excluding summer homes, holiday cottages and rural residences not adapted for permanent residence. d Residential buildings with three or more dwellings. e Not adapted for permanent residence (these buildings are classified as residential, however there are no dwellings in them).

TABL. 8 (245). BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA (dok.)

BUILDINGS COMPLETED (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Kubatura^a w dam³ (dok.)					Cubic volume^a in dam³ (cont.)
Budynki niemieszkalne (dok.)					Non-residential buildings (cont.)
budynki łączności, dworców i terminali	149,4	18,7	3,8	11,9	communication buildings, stations, terminals and associated buildings
budynki garaży	142,7	173,4	176,9	157,2	garage buildings
budynki przemysłowe	1819,1	3633,1	3505,9	2361,6	industrial buildings
zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	1671,9	4618,1	6186,3	4419,1	reservoirs, silos and warehouses
ogólnodostępne obiekty kulturalne	49,0	41,4	13,9	48,0	public entertainment buildings
budynki muzeów i bibliotek	4,9	3,0	14,3	17,5	museums and libraries
budynki szkół i instytucji badawczych	307,6	329,5	251,0	388,8	school, university and research buildings
budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	35,8	135,3	80,9	110,5	hospital or institutional care buildings
budynki kultury fizycznej	502,7	271,7	179,2	254,8	sport halls
budynki gospodarstw rolnych	1520,1	4547,8	3899,7	3910,6	non-residential farm buildings
budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych	90,1	42,4	13,8	36,7	buildings used as places of worship and for religious activities
obiekty budowlane wpisane do rejestru zabytków i objęte indywidualną ochroną konserwatorską oraz nieruchome, archeologiczne dobra kultury	0,4	—	—	0,3	buildings entered into the register of historical monuments and subject to individual protection, immovable archaeological cultural goods
pozostałe budynki niemieszkalne, gdzie indziej nie wymienione	1,6	5,9	20,6	32,6	other non-residential buildings not elsewhere classified

a Budynków nowych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a Of new and expanded buildings (only concerning the expanded part).

TABL. 9 (246). PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE I PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W BUDOWNICTWIE^aAVERAGE PAID EMPLOYMENT AND AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN CONSTRUCTION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Przeciętne zatrudnienie	46353	35611	36272	37165	Average paid employment
sektor publiczny	1784	1610	1499	1314	public sector
sektor prywatny	44568	34001	34773	35852	private sector
Budowa budynków ^Δ	15714	12133	12168	12201	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	15939	10814	10821	11273	Civil engineering
Roboty budowlane specjalistyczne ..	14700	12664	13284	13691	Specialised construction activities
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł	2880,82	3439,66	3839,76	4124,52	Average monthly gross wages and salaries in PLN
sektor publiczny	4059,81	5204,30	5668,61	5936,77	public sector
sektor prywatny	2833,69	3356,10	3760,90	4057,98	private sector
Budowa budynków ^Δ	2556,10	3205,25	3670,12	3890,57	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	3350,72	3961,39	4344,37	4723,67	Civil engineering
Roboty budowlane specjalistyczne ..	2718,42	3218,73	3584,11	3839,67	Specialised construction activities

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9; bez zatrudnionych za granicą.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

Uwagi ogólne

Transport

1. Dane dotyczące ogólnej długości **linii kolejowych eksploatowanych** w dniu 31 grudnia ustalono jako sumę długości linii kolejowych normalnotorowych, wąskotorowych i szerokotorowych (dane o długości tych linii ujęto w długości linii normalnotorowych) czynnych w tym dniu. **Linia kolejowa** jest to element sieci kolejowej pomiędzy dwiema stacjami węzłowymi (lub krańcowymi).

2. **Drogi publiczne** ze względu na funkcje w sieci drogowej dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 1440) na następujące kategorie: drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Do **dróg krajowych** zalicza się:

- autostrady i drogi ekspresowe oraz drogi leżące w ich ciągu do czasu wybudowania autostrad i dróg ekspresowych,
- drogi międzynarodowe,
- drogi stanowiące inne połączenia zapewniające spójność sieci dróg krajowych,
- drogi dojazdowe do ogólnodostępnych przejść granicznych obsługujących ruch międzynarodowy osobowy i towarowy,
- drogi alternatywne dla autostrad płatnych,
- drogi stanowiące ciągi obwodnicowe dużych aglomeracji miejskich,
- drogi o znaczeniu obronnym.

Do **dróg wojewódzkich** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia między miastami, mające znaczenie dla województwa i drogi o znaczeniu obronnym niezaliczone do dróg krajowych.

Do **dróg powiatowych** zalicza się drogi inne niż podano wcześniej, stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Do **dróg gminnych** zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Do **dróg miejskich** zaliczono drogi (ulice) leżące w granicach administracyjnych miast.

Do **dróg zamiejskich** zaliczono drogi leżące poza granicami administracyjnymi miast.

3. Dane o **pojazdach samochodowych i ciągnikach** zarejestrowanych według stanu w dniu 31 grudnia prezentowane są według centralnej ewi-

General notes

Transport

1. Data concerning the total length of **railway lines operated** on 31st December were established as the sum of the length of standard gauge, narrow gauge and large gauge railway lines (data concerning the length of these lines are given in terms of standard gauge lines) operating on that day. The **railway line** is an element of the rail network between two junction stations (or terminal stations).

2. On account of functions in a road network **public roads** are divided, according to the Law on Public Roads dated 21st March 1985 (uniform text Journal of Laws 2016 item 1440), into following categories: national, regional, district and communal roads.

National roads include:

- motorways and expressways as well as roads which are designated to become motorways and expressways,
- international roads,
- roads which are other links ensuring the efficiency of the national road network,
- approach roads to generally accessible border crossings servicing international passenger and freight traffic,
- roads which are an alternative to toll motorways,
- roads which are bypasses around large urban agglomerations,
- roads with a military significance.

Regional roads include roads other than those presented above, which are links between cities, have a large significance for the voivodship and roads of military significance not included among national roads.

District roads include roads other than those mentioned earlier, which link district capital cities with commune capital cities and commune capital cities with other such cities.

Communal roads include roads with a local significance not included in the other categories, which supplement the network of roads servicing local needs, excluding internal roads.

Urban roads include roads (streets) located within the administrative boundaries of cities.

Non-urban roads include roads located outside the administrative boundaries of cities.

3. Data on **road motor vehicles and tractors** registered as of 31 December have been presented according to the central vehicle register

dencji pojazdów (CEPiK) prowadzonej przez Ministerstwo Cyfryzacji (do 26 listopada 2016 r. – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych). Dane nie obejmują pojazdów wyrejestrowanych oraz w 2010 r. – również pojazdów posiadających pozwolenie czasowe wydawane w końcu danego roku.

Pozwolenie czasowe wydawane jest na okres do około 30 dni w celu załatwienia wszystkich formalności związanych z rejestracją pojazdu i niezbędnych do otrzymania docelowego dowodu rejestracyjnego.

4. Linia autobusowa jest stałym połączeniem drogowym dwóch krańcowych miejscowości oraz wybranych miejscowości pośrednich przy użyciu jednego lub kilku autobusów regularnie kursujących między tymi miejscowościami według ogłoszonego rozkładu.

Długość linii autobusowej jest to długość trasy (w km) pomiędzy dwiema krańcowymi miejscowościami niezależnie od liczby kursów autobusów odbywających się na tej linii.

5. Transport samochodowy zarobkowy, zarówno w zakresie przewozu ładunków, jak i pasażerów, obejmuje usługi świadczone odpłatnie przez podmioty, w których transport samochodowy stanowi podstawową działalność gospodarczą; ponadto w zakresie przewozu pasażerów obejmuje również usługi wykonywane odpłatnie przez podmioty prowadzące podstawową działalność gospodarczą inną niż transport samochodowy.

6. Informacje o komunikacji miejskiej naziemnej dotyczą **komunikacji autobusowej i tramwajowej** i obejmują działalność przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej publicznych i prywatnych.

Komunikacja miejska – gminne przewozy pasażerskie wykonywane w granicach administracyjnych miasta albo miasta i gminy lub miast i gmin sąsiadujących (jeśli zawarty porozumienie lub umowy związków międzygminny w celu wspólnej realizacji publicznego transportu zbiorowego); w przypadku gmin miejsko-wiejskich łącznie z obsługą strefy wiejskiej w tych gminach; dane nie obejmują działalności przedsiębiorstw prowadzących głównie komunikację zamieszką, a świadczących również usługi komunikacji miejskiej w niektórych miastach oraz linii komunikacyjnych obsługujących wyłącznie zakłady pracy.

Przez **linię komunikacyjną** rozumie się trasę łączącą krańcowe punkty przebiegu wozów oznaczonych tym samym numerem lub znakiem literowym. Jako długość linii komunikacyjnych przyjęto sumę długości wszystkich stałych dziennych linii autobusowych, tramwajowych, trolejbusowych, po których kursują wozy oznaczone odrębnymi numerami lub znakami literowymi.

7. Dane dotyczące transportu lotniczego obejmują przewoźników transportu lotniczego rozkładowego (transport pasażerów lub ładunków na stałych trasach i według stałych rozkładów lotów). Informacje o przewozach ładunków transportem lotniczym obejmują przewozy przesyłek towarowych, pocztowych oraz bagażu płatnego.

maintained by the Ministry of Digital Affairs (until 26th November 2016 – Ministry of Interior). Data does not include vehicles being devoid of car registration and in 2010 – also vehicles having temporary permission given by the end of reference year.

Temporary permission is passed by about 30 daily period with the aim of take care of formality be connected with vehicle registration and received ordinary registration book.

4. A bus line is a permanent road connection between two terminal locations as well as between selected intermediate locations which involves using one or several buses regularly running between these locations according to a defined schedule.

The **length of a bus line** is the length of the route (in km) between the two terminal locations regardless of the number of journeys carried out by buses on that line.

5. Road transport for hire or reward with respect to transport of goods as well as transport of passengers includes services for remuneration carried out by entities, for which road transport services are the basic economic activity; moreover, in regard to transport of passengers includes also services for remuneration carried out by entities with basic economic other than road transport.

6. Information regarding urban ground transport concerns **bus and tram communication** and includes the activity of public and private urban transport enterprises and companies.

Urban transport – gmina transport of passengers carried out within the administrative borders of city or city and gmina or neighboring cities and gminas (if they signed agreement or association between gminas in order to implement together collective public transport); including service for rural area in urban-rural gminas; data do not include the activity of enterprises operating mainly in the scope of non-urban transport, but rendering also the services in the scope of urban transport in some cities as well as transport lines exclusively servicing work places.

Transport line is a route connecting the extreme points of the route of vehicles marked with the same number or letter. The length of the transport lines is the sum of the length of all of the scheduled daytime bus, tram and trolley bus lines over which vehicles marked with separate numbers or letters travel.

7. Data concerning air transport include carriers of scheduled air transport (the transport of passengers or freight on permanent routes and according to established flight schedules). Information regarding transports of freight by air transport includes transports of cargo, mail and paid baggage.

8. Dane o **wypadkach drogowych** obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób. Każdy wypadek drogowy jest wynikiem najczęściej kilku przyczyn (przyjęto maksymalnie 5), w związku z czym suma przyczyn może być większa od liczby wypadków.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

Telekomunikacja

1. Informacje w zakresie usług telekomunikacyjnych dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej, tj. sieci służącej do świadczenia usług telekomunikacyjnych (z wyłączeniem sieci wewnętrznej – sieci eksploatowanej przez podmioty wyłącznie na własne potrzeby lub założonej w budynkach niemieszkalnych usytuowanych na terenie jednej nieruchomości gruntowej).

2. Łącza abonenckie obejmują łącza, do których tytuł prawny posiada przedsiębiorca telekomunikacyjny (niedzierżawione od innego przedsiębiorcy, ani niebędące własnością abonenta), za pomocą których świadczy abonentom usługi telefoniczne w stacjonarnej publicznej sieci telekomunikacyjnej

3. Odbiorcami usług telekomunikacyjnych są:

- konsumenci – osoby fizyczne wnioskujące o świadczenie publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych lub korzystające z takich usług dla celów nie związanych bezpośrednio z ich działalnością gospodarczą lub wykonywaniem zawodu;
- biznes – użytkownicy końcowi z wyłączeniem konsumentów.

8. Data regarding **road traffic accidents** cover events connected with the movement of vehicles on public roads as a result of which death or injury occurred. Every traffic accident has usually several causes (a maximum of 5 was adopted) in connection with which the sum of causes can be greater than the number of accidents.

A **road traffic accident fatality** is a person who died (as a result of injuries incurred) at the scene of the accident or within the course of 30 days.

A **road traffic accident injury** is a person who incurred injuries and received medical attention.

Telecommunications

1. Information in scope of telecommunication services concerns operators of the public telecommunication network, i.e., the network used for rendering telecommunications services (excluding internal networks – networks used by entities exclusively for their own needs or installed in non-residential buildings located on a single piece of real estate).

2. Subscriber lines include lines to which the telecommunications undertaking has legal title (not leased from another undertaking or not owned by the subscriber), through which it provides subscribers with telephone services in the fixed public telecommunications network.

3. Telecommunication receivers of services are:

- consumers – natural persons applied for rendering of the public available telecommunication services or used the same services for purposes not directly connected with their economical activities or profession;
- business – final users, excluded consumers.

Transport

Transport

TABL. 1 (247). LINIE KOLEJOWE EKSPLOATOWANE^a

Stan w dniu 31 grudnia

RAILWAY LINES OPERATED^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w km in km				
O G Ó Ł E M ^b	2131	1888	1878	1872	TOTAL ^b
Normalnotorowe	2038	1888	1878	1872	Standard gauge
w tym zelektryfikowane.....	1255	1262	1263	1262	of which electrified
jednotorowe	885	734	723	717	single track
dwu- i więcej torowe	1153	1154	1155	1155	double and more tracks
Wąskotorowe.....	93	–	–	–	Narrow gauge
Na 100 km ² powierzchni ogólnej ..	7,1	6,3	6,3	6,3	Per 100 km ² of total area

a Dane dotyczą sieci PKP oraz innych podmiotów, będących zarządcami infrastruktury kolejowej. b Nie wystąpiły linie kolejowe szerokotorowe.

a Data concern rail network of Polskie Koleje Państwowe (PKP) as well as other entities which are administrators of railway infrastructure. b Broad gauge lines have not existed.

TABL. 2 (248). DROGI PUBLICZNE O TWARDEJ NAWIERZCHNI

Stan w dniu 31 grudnia

HARD SURFACE PUBLIC ROADS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym o nawierzchni ulepszonej of which improved	
O G Ó Ł E M.....	26944,6	28463,5	29466,1	29771,0	27503,4	T O T A L
miejskie.....	4868,5	5121,4	5199,4	5270,4	5086,5	urban
zamiejskie.....	22076,1	23342,1	24266,7	24500,6	22416,9	non-urban
Krajowe.....	1730,8	1735,8	1729,7	1736,0	1736,0	National
miejskie.....	364,4	312,4	307,1	301,7	301,7	urban
zamiejskie.....	1366,4	1423,4	1422,6	1434,3	1434,3	non-urban
Wojewódzkie	2693,0	2812,5	2773,5	2789,6	2787,6	Regional
miejskie.....	371,2	413,7	413,9	421,2	421,2	urban
zamiejskie.....	2321,8	2398,8	2359,6	2368,4	2366,4	non-urban
Powiatowe	11309,8	11313,4	11253,1	11258,9	11047,7	District
miejskie.....	1206,6	1218,7	1201,4	1198,2	1189,6	urban
zamiejskie.....	10103,2	10094,7	10051,7	10060,7	9858,1	non-urban
Gminne	11211,0	12601,8	13709,8	13986,5	11932,1	Communal
miejskie.....	2926,3	3176,6	3277,0	3349,3	3174,0	urban
zamiejskie.....	8284,7	9425,2	10432,8	10637,2	8758,1	non-urban

Ź r ó d ł o: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

S o u r c e: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

TABL. 3 (249). **POJAZDY SAMOCHODOWE^a I CIĄGNIKI ZAREJESTROWANE**

Stan w dniu 31 grudnia

REGISTERED ROAD VEHICLES^a AND TRACTORS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M.....	2346894	2782179^b	3004484^b	3115038^b	T O T A L
w tym:					of which:
Samochody osobowe	1745603	2084773	2259361	2345259	Passenger cars
Autobusy.....	7181	8135	8602	8836	Buses
Samochody ciężarowe ^c i ciągniki siodłowe.....	305886	362581	388848	401958	Lorries ^c and road tractors
Ciągniki balastowe i rolnicze	169038	178521	182325	184198	Ballast and agricultural tractors
Motocykle	107191	133375	148687	156421	Motorcycles

a Bez trolejbusów. b Łącznie z pojazdami posiadającymi pozwolenia czasowe (na okres 30 dni) wydane w końcu roku. c Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Cyfryzacji.

a Excluding trolleybuses. b Including road vehicles having temporary permission (for the period of 30 days) issued at the end of the year. c Including vans.

S o u r c e: data of the Ministry of Digital Affairs.

TABL. 4 (250). **LINIE REGULARNEJ KOMUNIKACJI AUTOBUSOWEJ^a**

Stan w dniu 31 grudnia

REGULAR BUS TRANSPORT LINES^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Krajowe: liczba	1503	1187	1007	927	National: number
długość w km.....	67784	50650	39492	36547	length in km
dalekobieżne: liczba	28	21	7	8	long distance: number
długość w km.....	7780	6529	1849	2167	length in km
regionalne: liczba.....	310	158	129	125	regional: number
długość w km.....	22767	12797	9834	9095	length in km
podmiejskie: liczba	1165	1002	871	794	suburban: number
długość w km.....	37237	31262	27809	25285	length in km
miejskie: liczba	–	6	–	–	urban: number
długość w km.....	–	62	–	–	length in km
Międzynarodowe: liczba	1	1	–	–	International: number
długość w km.....	900	995	–	–	length in km

a Przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 prowadzące regularną komunikację w ruchu krajowym i międzynarodowym; bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej.

a Enterprises employing more than 9 persons, providing regular national and international traffic; excluding urban transport services.

TABL. 5 (251). **TRANSPORT SAMOCHODOWY ZAROBKOWY^a**
HIRE OR REWARD ROAD TRANSPORT^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Komunikacja krajowa					National communication
Przewozy ładunków w tys. t.....	9015,1	14696,0	12736,4	x	Transport of goods in thousand tonnes
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	154,7	196,1	150,7	x	Average transport distance per 1 t in km
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób ..	42667,5	32145,6	26130,0	24081,2	Transport of passengers ^b in thousands
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km	33,7	34,3	37,4	32,0	Average transport distance per passenger in km
Komunikacja międzynarodowa					International communication
Przewozy ładunków w tys. t.....	9158,5	20459,3	20148,1	x	Transport of goods in thousand tonnes
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km.....	975,8	862,7	723,8	x	Average transport distance per 1 t in km
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób ..	55,5	53,0	38,2	67,8	Transport of passengers ^b in thousands
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km	1371,0	2143,6	2498,4	2412,2	Average transport distance per passenger in km

a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9. b Bez przewozów taborem komunikacji miejskiej (w tym taksówkami).

a Data concern enterprises employing more than 9 persons. b Excluding transports by urban road transport fleet (of which by taxis).

TABL. 6 (252). **KOMUNIKACJA MIEJSKA^a**

Stan w dniu 31 grudnia

URBAN TRANSPORT^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Sieć komunikacyjna – linie w km.....	4856	6026	6410	7106	Transport network – lines in km
autobusowe	4639	5782	6181	6877	bus
tramwajowe	217	244	229	229	tram
Tabor:					Fleet of:
autobusy: w sztukach	823	849	924	950	buses: in units
liczba miejsc w tys.....	85,4	87,6	95,0	95,5	number of seats in thousands
tramwaje: w sztukach	337	314	281	280	trams: in units
liczba miejsc w tys.	52,8	49,1	46,8	46,6	number of seats in thousands
Przewozy pasażerów ^b (w ciągu roku) w mln	381	280	306	313	Transport of passengers ^b (during the year) in millions

a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej, w których liczba pracujących przekracza 9. b Dane szacunkowe.

a Data concern urban transport enterprises and companies, employing more than 9 persons. b Estimated data.

TABL. 7 (253). RUCH PASAŻERÓW^a W PORTACH LOTNICZYCH
PASSENGER TRAFFIC^a AT AIRPORTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Pasażerowie przybyli ^b z portów:					Passenger arrivals ^b from airports:
krajowych.....	54354	46850	82957	91943	domestic
zagranicznych.....	642383	685049	845900	1148609	foreign
Pasażerowie odprawieni ^c do portów:					Passenger departures ^c to airports:
krajowych.....	54493	46134	82964	92435	domestic
zagranicznych.....	639395	705777	835352	1137117	foreign

a Dane nie obejmują dzieci do 2 lat. b, c Pasażerowie, dla których port Poznań-Ławica jest: b – portem zakończenia podróży rozpoczętej w porcie krajowym lub zagranicznym, c – portem rozpoczęcia podróży kończącej się w porcie krajowym lub zagranicznym.

a Data do not include children below the age of 2. b, c Passengers for whom the indicated domestic airport is: b – the final destination of a journey begun at a domestic or foreign airport, c – the point of departure for a journey terminating at a domestic or foreign airport.

TABL. 8 (254). PRZEŁADUNEK^a ŁADUNKÓW W PORTACH LOTNICZYCH
FREIGHT LOADED AND UNLOADED^a AT AIRPORTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tonach in tonnes				
Ładunki przybyłe z portów ^b :					Freight arrivals from airports ^b :
krajowych.....	628	202	42	25	domestic
zagranicznych.....	29	33	1023	1154	foreign
Ładunki odprawione do portów ^b :					Freight departures to airports ^b :
krajowych.....	505	231	49	33	domestic
zagranicznych.....	61	21	873	1236	foreign

a W lotach komunikacyjnych. b Łącznie z pocztą.

a In transport flights. b Including mail.

TABL. 9 (255). WYPADKI DROGOWE^a I ICH OFIARY
ROAD TRAFFIC ACCIDENTS^a AND THEIR CASUALTIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018 ^b	SPECIFICATION
Wypadki.....	2930	2196	3122	3232	Accidents
Na 10 tys. pojazdów samochodowych i ciągników zarejestrowanych ^b	12,5	7,9	10,4	10,4	Per 10 thousand registered motor vehicles and tractors ^b
Ofiary wypadków					Road traffic casualties
Śmiertelne	343	245	294	261	Fatalities
na 100 tys. ludności.....	10,0	7,1	8,4	7,5	per 100 thousand population
Ranni	3624	2523	3594	3766	Injured
na 100 tys. ludności.....	105,3	72,6	103,1	107,9	per 100 thousand population

a Zarejestrowane przez Policję. b Pojazdy według stanu w dniu 31 grudnia; w latach 2015–2018 łącznie z pojazdami posiadającymi pozwolenia czasowe (na okres 30 dni) wydane w końcu roku. b Dane z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWIK) według stanu na 25 lutego 2019 r.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police. b Vehicles as of 31st December; in 2015–2018 including road vehicles having temporary permission (for the period of 30 days) issued at the end of the year. b Data from Accident and Collision Register System as of 25th February 2019.

Source: data of the National Police Headquarters.

TABL. 10 (256). **WYPADKI DROGOWE^a WEDŁUG SPRAWCÓW WAŻNIEJSZYCH PRZYCZYN I RODZAJÓW POJAZDÓW**ROAD TRAFFIC ACCIDENTS^a BY CULPRITS MAJOR CAUSES AND TYPES OF VEHICLES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018 ^b	SPECIFICATION
Wypadki	2196	3122	3232	Accidents
Ważniejsze przyczyny wypadków				Major causes of accidents
Z winy kierujących pojazdami	1773	2773	2842	Guilt of drivers
w tym:				of which:
niedostosowanie prędkości do warunków ruchu	417	617	663	inappropriate speed for road conditions
nieprzestrzeganie pierwszeństwa przejazdu	498	846	874	non-compliance with vehicle right of way
nieprawidłowe wyprzedzanie	133	132	130	incorrectly overtaking
nieprawidłowe zachowanie wobec pieszego	286	398	349	incorrectly behaviour towards the pedestrian
niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami	113	218	210	not keeping a safe distance between vehicles
Z winy pieszych	164	202	185	Guilt of pedestrians
w tym nieostrożne wejście na jezdnię	102	113	96	of which carelessly entering to the roadway
Wypadki według pojazdu sprawcy	1773	2773	2842	Accident by culprit's vehicle
Samochody osobowe	1342	2133	2074	Passenger cars
Motocykle	62	83	117	Motorcycles
Rowery	103	132	191	Bicycles
Motorowery	50	46	56	Motor-bicycles
Samochody ciężarowe	137	260	293	Lorries
Inne pojazdy ^c	79	119	111	Other vehicles ^c
Wypadki z udziałem nietrzeźwych użytkowników dróg	105	126	155	Accidents involving intoxicated road users
w tym spowodowane przez nietrzeźwych:				of which caused by intoxicated:
Kierujących	75	73	93	Drivers
samochodami osobowymi	57	52	56	of passenger cars
motocyklami	3	3	8	of motorcycles
rowerami	8	8	16	of bicycles
motorowerami	6	7	7	of motor-bicycles
samochodami ciężarowymi	–	2	5	of lorries
innymi pojazdami	1	1	1	of other vehicles
Pieszych	30	27	28	Pedestrians

a Zarejestrowane przez Policję. b Dane z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWIK) według stanu na 25 lutego 2019 r. c Łącznie z pojazdami nieustalonymi.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police. b Data from Accident and Collision Register System as of 25th February 2019. c Including unidentified vehicles.

Source: data of the National Police Headquarters.

Telekomunikacja Telecommunications

TABL. 11 (257). **ŁĄCZA ABONENCKIE, DOSTĘP DO SIECI INTERNET**

Stan w dniu 31 grudnia

SUBSCRIBER LINES, ACCESS TO INTERNET NETWORK

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Łącza abonentów ^a :					Subscriber lines ^a :
w tysiącach	663,4	469,1	405,1	338,4	in thousands
z tego:					of which:
konsumenci.....	427,9	332,3	289,1	230,0	consumers
biznes	235,5	136,8	116,0	108,4	business
na 1000 ludności	192,5	135,0	116,1	96,9	per 1000 population
Dostęp do sieci Internet w tys. km poprzez linie ^b :					Access to Internet network in thousand km by lines ^b :
światłowodowe	.	16,8	33,4	42,0	fiber optic
kablowe ^c	.	30,4	39,8	138,9	cable ^c

a Własne; dane częściowo szacunkowe. b Na podstawie Systemu Informacyjnego Internetu Szerokopasmowego (SIIS)

c Dane częściowo szacunkowe.

Źródło: dane Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

a Own; partly estimated data. b Based on the Broadband Internet Information System. c Partly estimated data.

Source: data of the Office of Electronic Communication.

DZIAŁ XVII HANDEL I GASTRONOMIA

Uwagi ogólne

1. Informacje w dziale – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą wszystkich jednostek gospodarki narodowej prowadzących działalność handlową lub gastronomiczną.

Przez **przedsiębiorstwa handlowe** rozumie się podmioty gospodarcze, których przeważającym rodzajem działalności jest sprzedaż towarów, zaliczana według PKD 2007 do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

2. Dane o **sprzedaży detalicznej** obejmują:

1) sprzedaż towarów w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców w:

- punktach sprzedaży detalicznej,
- hurtowniach oraz u producentów;

2) sprzedaż towarów handlowych oraz produkcji gastronomicznej w placówkach gastronomicznych.

W wartości sprzedaży detalicznej nie uwzględniono sprzedaży targowiskowej dokonanej przez sprzedawców uiszczających jedynie opłatę placową (np. sprzedaży produktów rolnych dokonanej przez producentów rolników, sprzedaży na giełdach samochodowych).

Dane dotyczące sprzedaży detalicznej prezentuje się w dostosowaniu do Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP).

Podziału towarów na żywność i napoje bezalkoholowe, napoje alkoholowe oraz towary nieżywnościowe dokonano szacunkowo. Grupa „towary nieżywnościowe” obejmuje towary, które w poprzednich latach klasyfikowane były jako towary konsumpcyjne nieżywnościowe i towary niekonsumpcyjne.

3. Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych bądź użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstwa handlowego. Do wartości sprzedaży hurtowej zalicza się również wartość sprzedaży zrealizowanej na zasadzie bezpośredniej płatności lub kontraktu (agenci, aukcjonerzy), jak również wartość sprzedaży zrealizowanej przez tranzyt rozliczany, polegający na przekazywaniu towarów bezpośrednio od dostawcy do odbiorcy z pominięciem magazynów, które tę dostawę realizują.

4. Podziału **sklepów według form organizacyjnych** dokonano na podstawie wielkości powierzchni sprzedażowej sklepów i rodzaju sprzedawanych w nich towarów.

Domy towarowe i handlowe są to sklepy wielodziałowe, prowadzące sprzedaż szerokiego i uniwersalnego asortymentu, głównie towarów nieżywnościowych, o powierzchni sal sprzedażowych: domy towarowe – 2000 m² i więcej, domy handlowe – od 600 do 1999 m².

CHAPTER XVII TRADE AND CATERING

General notes

1. Information in this chapter – unless otherwise indicated – concerns all entities of the national economy conducting trade or catering activity.

Trade enterprises are understood as economic entities, the principal activity of which is the sale of commodities, classified in accordance with NACE Rev. 2 in the section “Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles”.

2. Data concerning **retail sales** include:

1) the sale of goods in quantities indicating purchases for the individual needs of the purchaser at:

- retail sales outlets,
- wholesale stores as well as at producers;

2) sales of trade commodities (consumer goods) as well as catering production in catering establishments.

The marketplace sales made by salesmen only paying a stall fee (e.g., sales of agricultural products conducted by farmer producers, sales at automobile markets) are not included in the value of real sales.

Data concerning retail sales are presented according to the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP).

The division of consumer goods into food and non-alcoholic beverages, alcoholic beverages and non-foodstuffs was made by estimation. The group “non-foodstuffs” includes goods which in previous years were classified as consumer goods- non-food-stuffs and non-consumer goods.

3. Data regarding the **wholesale of commodities** include sales from warehouses, in which the commodities stored account for the property of a trade enterprise. The value of wholesale also includes the value of sales realised on the basis of a direct payment or contract (agents, auctioneers), as well as the value of sales realised by settled transit consisting in the transfer of commodities directly from the supplier to the client, by-passing the warehouses which realize the delivery.

4. The division of **stores by organisational form** was made on the basis of the area of the sales floor and the types of goods sold.

Department stores and trade stores are stores divided into separate departments, each selling a broad and universal assortment, primarily non-foodstuff goods, with a sales area of 2000 m² and more for department stores and from 600 to 1999 m² for trade stores.

Supermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedaży od 400 m² do 2499 m² prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykuły nieżywnościowe częstego zakupu.

Hypermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedaży od 2500 m² prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

Sklepy powszechne są to sklepy o powierzchni sprzedaży od 120 do 399 m², prowadzące sprzedaż głównie towarów żywnościowych codziennego użytku oraz dodatkowo często nabywanych towarów nieżywnościowych.

Sklepy wyspecjalizowane są to sklepy prowadzące sprzedaż szerokiego asortymentu artykułów do kompleksowego zaspokojenia określonych potrzeb, np. ubioru, wyposażenia mieszkań, sklepy motoryzacyjne, meblowe, sportowe itp.

Do **pozostałych sklepów** zaliczono sklepy o powierzchni sprzedaży do 119 m².

Sklepy podaje się łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

5. Do placówek gastronomicznych zaliczono zakłady i punkty gastronomiczne stałe i sezonowe, których przedmiotem działalności jest przygotowanie oraz sprzedaż posiłków i napojów do spożycia na miejscu i na wynos. Sezonowe placówki gastronomiczne uruchamiane są okresowo i działają nie dłużej niż sześć miesięcy w roku kalendarzowym.

Do placówek gastronomicznych nie zalicza się ruchomych punktów sprzedaży detalicznej i automatów sprzedażowych.

6. Magazyny handlowe (hurtu i rozdzielcze detalu) są jednostkami organizacyjno-funkcjonalnymi podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem towarów. Magazynem jest jednostka przeznaczona do magazynowania towarów, zajmująca wyodrębnioną przestrzeń magazynową, wyposażona w środki techniczne i organizacyjne, dysponująca personelem do obsługi tych środków oraz prowadząca ewidencję stanu i ruchu zapasów.

7. Dane o działalności handlowej i gastronomicznej, w tym informacje o sklepach i stacjach paliw opracowano na podstawie sprawozdawczości. Dane o sprzedaży hurtowej, działalności gastronomicznej i magazynach handlowych dotyczą wyłącznie jednostek o liczbie pracujących powyżej 9. Dane o sklepach i stacjach paliw dla jednostek o liczbie pracujących do 9 uogólniono w oparciu o wyniki badania reprezentacyjnego przeprowadzanego na 4% próbie tych jednostek.

8. Targowiska są to wyodrębnione tereny i budowle (place, ulice, hale targowe) ze stałymi lub sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu w wyznaczone dni tygodnia lub codziennie (bazy).

Za **targowiska sezonowe** należy uznać te place i ulice, gdzie uruchamiane są na okres do 6 miesięcy punkty handlowe, w związku ze wzmożonym ruchem nabywców (np. nadmorski ruch urlopowy) i działalność ta jest ponawiana w kolejnych sezonach.

Supermarkets are stores with a sales area from 400 to 2499 m², selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods.

Hypermarkets are stores with a sales area 2500 m² and more, selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods, usually with a parking place.

Universal stores are stores primarily selling foodstuff goods for daily consumption and also often purchased non-foodstuff goods, with a sales area from 120 to 399 m².

Specialized stores are stores selling a wide assortment of articles to fully meet specific needs, (e.g. clothing, home furnishings, car parts, furniture, sporting goods, etc.).

Other stores include stores with a sales area up to 119 m².

Shops include public pharmacies.

5. Catering establishments include permanent and seasonal catering establishments and outlets, the scope of activity of which is the preparation and sale of meals and beverages for on-site and take-out consumption. Seasonal catering establishments are open for a certain period of time and operate not longer than six months in a calendar year.

Mobile retail sales points and vending machines are not treated as catering establishments.

6. Trade warehouses (wholesale and retail distribution) are organisational and functional units of economic entities engaged in the turnover of commodities. A warehouse is an entity designated for storing commodities, occupying separate storage area, equipped with the technical and organisational means as well as with the personnel to service these means and, in addition, registering amount and the changes in stocks.

7. Data regarding trade and catering activity including information about shops and petrol stations are compiled on the basis of reporting. Data regarding whole-sale, catering activity and trade warehouses concern exclusively entities employing more than 9 persons. Data regarding shops and petrol stations for entities employing up to 9 persons have been generalised on the basis of the result of a sample survey conducted on a 4% sample of these entities.

8. Marketplaces are specific areas and structures (squares, streets, market halls) with permanent or seasonal outlets for small-scale retail sales or with facilities designated for conducting trade on specific days of the week or weekly (bazaars).

Seasonal marketplaces are those squares and streets where trade outlets conduct activity for a period of 6 months, in connection with increased demand from buyers (e.g., holiday seaside demand) and this activity is repeated in successive seasons.

TABL. 1 (258). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW (ceny bieżące)**

RETAIL SALES (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w mln zł	80042,3	121056,8	144068,2	158108,2	T O T A L in million PLN
W tym w przedsiębiorstwach handlowych ^a :					Of which in trade enterprises ^a :
w milionach złotych.....	44982,4	81668,8	103402,2	112066,1	in million PLN
w %	56,2	67,5	71,8	70,9	in %
NA 1 MIESZKAŃCA w zł	23258	34847	41340	45295	PER CAPITA in PLN

a Przedsiębiorstwa handlowe, w których liczba pracujących przekracza 49.

a Trade enterprises employing more than 49 persons.

TABL. 2 (259). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW WEDŁUG GRUP^a (ceny bieżące)**RETAIL SALES BY GROUPS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION PLN					
O G Ó Ł E M.....	59888,1	98900,9	120593,3	132483,1	T O T A L
W ODSETKACH IN PERCENT					
O G Ó Ł E M.....	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Żywność i napoje bezalkoholowe	43,8	51,3	53,8	56,3	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe	6,6	7,2	7,1	7,5	Alcoholic beverages
Towary nieżywnościowe ^b	49,6	41,5	39,1	36,2	Non-foodstuff goods ^b

a Dane dotyczą przedsiębiorstw prowadzących działalność handlową (bez placówek gastronomicznych), w których liczba pracujących przekracza 9. b Konsumpcyjne i niekonsumpcyjne.

a Data concern enterprises conducting trade activity (excluding catering establishments) employing more than 9 persons. b Consumer and non-consumer goods.

TABL. 3 (260). **SPRZEDAŻ HURTOWA TOWARÓW W PRZEDSIĘBIORSTWACH HANDLOWYCH^a (ceny bieżące)**WHOLESALE IN TRADE ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION PLN					
O G Ó Ł E M.....	60555,8	103400,9	128372,3	142224,5	T O T A L
W ODSETKACH IN PERCENT					
O G Ó Ł E M.....	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Żywność i napoje bezalkoholowe	16,6	22,4	22,6	22,9	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe	4,6	7,5	8,2	7,7	Alcoholic beverages
Towary nieżywnościowe ^b	78,8	70,1	69,2	69,4	Non-foodstuff goods ^b

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9. b Konsumpcyjne i niekonsumpcyjne.

a Data concern enterprises employing more than 9 persons. b Consumer and non-consumer goods.

TABL. 4 (261). **SKLEPY WEDŁUG FORM ORGANIZACYJNYCH I STACJE PALIW^a**

Stan w dniu 31 grudnia

SHOPS BY ORGANISATIONAL FORM AND PETROL STATIONS^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Sklepy	31182	35326	33792	33038	Shops
Domy towarowe.....	7	6	6	6	Department stores
Domy handlowe.....	23	12	10	9	Trade stores
Supermarkety	432	714	779	853	Supermarkets
Hipermarkety	47	54	50	48	Hypermarkets
Sklepy powszechne.....	651	622	635	622	Universal stores
Sklepy wyspecjalizowane.....	2855	3653	4104	4093	Specialised shops
Pozostałe sklepy ^b	27167	30265	28208	27407	Other shops ^b
Stacje paliw	830	838	1012	1004	Petrol stations

a Według lokalizacji sklepu/stacji paliw. b Ujęto sklepy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9; łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

a According to location of shop/petrol station. b Data concern shops of economic entities employing up to 9 persons; including public pharmacies.

TABL. 5 (262). **GASTRONOMIA^a**CATERING^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Liczba placówek gastronomicznych (stan w dniu 31 XII).....	968	1632	1172	990	Number of catering establishments (as of 31 XII)
w tym restauracje	432	497	439	386	of which restaurants
Sprzedaż z działalności gastronomicznej (ceny bieżące) w tys. zł ...	739286	1009547	1253183	1309098	Sales from catering activity (current prices) in thousand PLN
w tym:					of which:
produkcja gastronomiczna.....	592751	849384	1087695	1140079	catering production
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	89829	95918	95777	112425	alcoholic beverages and tobacco

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9.

a Data concern enterprises employing more than 9 persons.

TABL. 6 (263). **MAGAZYNY HANDLOWE^a**

Stan w dniu 31 grudnia

TRADE WAREHOUSES^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2012	2015	2018	SPECIFICATION
Magazyny zamknięte:					Secured warehouses:
liczba	3355	2949	3313	3870	number
powierzchnia składowa w tys. m ²	2874,7	3849,3	4218,3	4858,9	storage area in thousand m ²
Magazyny zadaszone:					Roofed warehouses:
liczba	349	610	480	471	number
powierzchnia składowa w tys. m ²	166,0	757,2	346,9	401,1	storage area in thousand m ²
Place składowe:					Storage sites:
liczba	502	501	491	584	number
powierzchnia składowa w tys. m ²	1374,2	1709,3	1273,0	1497,6	storage area in thousand m ²
Silosy i zbiorniki:					Silos and reservoirs:
liczba	947	993	1072	1311	number
pojemność w tys. m ³	266,3	362,6	972,2	842,4	capacity in thousand m ³

a Dane dotyczą przedsiębiorstw prowadzących działalność hurtową o liczbie pracujących powyżej 9.

U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 3 lata.

a Data concern enterprises conducting wholesale activity employing more than 9 persons.

N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 7 (264). **TARGOWISKA**

Stan w dniu 31 grudnia

MARKETPLACES

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Targowiska stałe:					Permanent marketplaces:
liczba	237	235	224	226	number
w tym z przewagą sprzedaży drobnodetalicznej	205	225	217	219	of which with predominance of small-retail sales
powierzchnia w tys. m ²	1338,0	1296,5	1110,7	1122,8	area in thousand m ²
w tym sprzedażowa	885,0	853,9	821,3	825,0	of which sales area
stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej	11840	10032	9623	9092	permanent small-retail sales outlets
w tym na targowiskach czynnych codziennie	7515	6382	5796	5259	of which at marketplaces opened daily
Targowiska sezonowe ^a (w ciągu roku)	473	436	460	453	Seasonal marketplaces ^a (during the year)
Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł	27602,5	23098,2	18922,1	17395,2	Annual receipts from marketplace fees in thousand PLN

a Liczba targowisk lub miejsc wyznaczonych na ulicach i placach uruchamianych okresowo.

a Number of marketplaces or places located on streets and squares opened periodically

Uwagi ogólne

1. Wyniki finansowe przedsiębiorstw prezentuje się w dostosowaniu do ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 351).

Dane w zakresie gospodarki finansowej przedsiębiorstw obejmują podmioty gospodarcze prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9.

Dane nie obejmują podmiotów prowadzących działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową oraz towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych, uczelni, a także samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji kultury posiadających osobowość prawną i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

2. Przychody z całokształtu działalności (kwoty otrzymane i należne) obejmują:

- 1) przychody netto ze sprzedaży produktów (wyróbów i usług), łącznie z dotacjami do produktów;
- 2) przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, łącznie z kwotami należnymi z tytułu sprzedaży opakowań wielokrotnego użytku;
- 3) pozostałe przychody operacyjne (związane pośrednio z podstawową działalnością podmiotu), do których zalicza się: zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych (środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości i prawa), otrzymane nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywa (środki pieniężne), odszkodowania, rozwiązane rezerwy, korekty odpisów aktualizujących wartość aktywów niefinansowych, przychody z działalności socjalnej, przychody z najmu lub dzierżawy środków trwałych albo inwestycji w nieruchomości i prawa, przychody związane ze zdarzeniami losowymi od 2016 r.;
- 4) przychody finansowe, tj. przychody z tytułu dokonanych przez podmiot operacji finansowych: kwoty należne z tytułu dywidend i udziałów w zysku, odsetki od udzielanych pożyczek, odsetki od lokat terminowych, odsetki za zwłokę, zysk ze zbycia inwestycji, zmniejszenia odpisów aktualizacyjnych wartości inwestycji wobec całkowitego lub częściowego ustania przyczyn powodujących trwałą utratę ich wartości, nadwyżka dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi.

3. Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności obejmują:

- 1) koszt własny sprzedanych produktów (wyróbów i usług), tj. koszty ogółem pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby

General notes

1. Financial results of enterprises are adjusted to the Accounting Act dated 29th September 1994 (uniform text Journal of Laws 2019 item 351).

Data regarding the financial management of enterprises include economic entities keeping accounting ledgers employing more than 9 persons.

Data do not include banks, brokerage houses, insurance companies, investment and pension societies, national investment funds, higher education institutions, independent public health care facilities, cultural institutions with legal personality and private farms in the agriculture.

2. Revenues from total activity (sums received and due) include:

- 1) net revenues from sale of products (goods and services), including subsidies on products;
- 2) net revenues from sale of goods and materials, including sums due from the sale of re-use packages;
- 3) other operating revenues (indirectly related to entity's main activity): profit on disposal of non-financial fixed assets (fixed assets, assets under construction, intangible fixed assets, investments in real estate and rights), assets (cash) received free of charge (including donations), damages, provision reversal, revaluation of non-financial assets, revenues from social activities, revenues from the rent or lease of fixed assets or from investments in real estate and rights, revenues from extraordinary events since 2016;
- 4) financial revenues, i.e. revenues from financial operations conducted by an entity: amounts due from dividends and profit shares, interest on loans granted, interest on term deposits, default interest, profit on disposal of investments, decrease in revaluation write-offs of the investment value in view of total or partial cessation of reasons causing permanent impairment, net foreign exchange gains.

3. Costs of obtaining revenues from total activity include:

- 1) cost of products sold (goods and services), i.e. the total costs decreased by the costs of generat-

by jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów;

- 2) wartość sprzedanych towarów i materiałów według cen zakupu (nabycia);
- 3) pozostałe koszty operacyjne (związane pośrednio z działalnością podmiotu), do których zalicza się: stratę ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, tj. nadwyżkę wartości sprzedanych składników majątku trwałego nad przychodami z ich sprzedaży, amortyzację oddanych w dzierżawę lub najem środków trwałych i środków trwałych w budowie, nieplanowane odpisy amortyzacyjne (odpisy z tytułu trwałej utraty wartości), poniesione kary, grzywny, odszkodowania, odpisane w części lub w całości wierzycielności w związku z postępowaniem upadłościowym, układowym i naprawczym, utworzone rezerwy na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania (straty z transakcji gospodarczych w toku), odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych, koszty utrzymania obiektów działalności socjalnej, darowizny lub nieodpłatnie przekazane aktywa trwałe, straty związane ze zdarzeniami losowymi od 2016 r.;
- 4) koszty finansowe, na które składają się w szczególności: odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od wyemitowanych przez jednostkę obligacji, odsetki za zwłokę, strata ze zbycia inwestycji, odpisy z tytułu aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżka ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi.

4. Przychody i koszty uzyskania przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży, z uwzględnieniem opustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług (VAT).

5. Wynik finansowy na działalności gospodarczej jest to suma wyniku finansowego na sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wyniku na pozostałej działalności operacyjnej oraz wyniku na operacjach finansowych.

6. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych do 2015 r. (zyski i straty nadzwyczajne) to skutki finansowe zdarzeń powstających niepowtarzalnie, poza zwykłą działalnością jednostki i niezwiązanych z ogólnym ryzykiem jej prowadzenia, a w szczególności spowodowanych zdarzeniami losowymi.

Od 2016 r. wszelkie zdarzenia związane pośrednio z działalnością operacyjną jednostki, które dotychczas wpływały na zyski i straty nadzwyczajne, są zaliczane odpowiednio do pozostałych przychodów operacyjnych i pozostałych kosztów operacyjnych.

7. Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik na działalności gospodarczej, do 2015 r. korygowany o wynik zdarzeń nadzwyczajnych.

8. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych oraz inne płatności wynikające z odrębnych przepisów. Podatek dochodowy jest to podatek od osiągniętego zysku, który podmiot gospodarczy jest zobowiązany uiścić po uwzględnieniu przyznanych ulg. Obejmuje on:

ing benefits for the needs of the entity and corrected by the change in product inventories;

- 2) value of goods and materials sold according to procurement (purchase) prices;
- 3) other operating costs (indirectly related to the entity's main activity): loss on disposal of non-financial fixed assets, i.e. surplus of the value of sold fixed assets over the revenues from their sale, depreciation of leased or rented fixed assets and assets under construction, unplanned write-offs (write-offs by virtue of a permanent loss of value), penalties, fines, indemnities paid, partially or fully written off liabilities related to bankruptcy, composition, restructuring proceedings, reserves made for future certain liabilities or liabilities, which are likely to occur (losses from business transactions in progress), write-offs updating the value of non-financial assets, costs of maintaining social facilities, donations or fixed assets received free of charge, from extraordinary events since 2016;
- 4) financial costs, in particular, interest on contracted credits and loans, interest and discount on bonds issued by the entity, default interest, loss on disposal of investments, write-offs updating the value of investment, net foreign exchange.

4. Revenues and costs of revenues from the sale of products, goods and materials which have an influence on the financial result are expressed in actual sales prices, taking into account discounts, rebates and reductions, excluding the value added tax (VAT).

5. The financial result on economic activity is the sum of the financial result from the sale of products, goods and materials, the result on other operating activity as well as the result on financial operations.

6. Result on extraordinary events until 2015 (extraordinary profits and losses) are the financial results of one-time events, outside the usual activity of an entity, and not connected with general risk of activity, in particular, the result of coincidental events.

Since 2016 all economic effects of the events which previously affected the extraordinary profits and losses are classified as other operating revenues or other operating costs, respectively.

7. The gross financial result (profit or loss) is the result on economic activity, until 2015 corrected by result on extraordinary events.

8. Obligatory encumbrances on gross financial result include corporate income tax and personal income tax and other payments under separate regulations. Income tax is the tax on earned profit which an economic entity is obliged to pay after considering abatements granted. It includes:

- część bieżącą, tj. podatek wykazany w deklaracji podatkowej za dany okres sprawozdawczy,
- część odroczoną, tj. różnicę między stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego (w związku z przejściowymi różnicami między wynikiem finansowym brutto a podstawą opodatkowania, wynikającymi z odmienności momentu ujęcia przychodu i kosztu zgodnie z przepisami o rachunkowości a przepisami podatkowymi) na koniec i początek okresu sprawozdawczego.

9. Wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymuje się po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.

10. Relacje ekonomiczne przedstawione w tabl. 4 obliczono następująco:

1) **wskaźnik poziomu kosztów** jako relację kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności;

2) **wskaźnik rentowności obrotu**:

- **brutto** jako relację wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności,
- **netto** jako relację wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;

3) **wskaźnik płynności finansowej**:

- **I stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych,
- **II stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych,
- **III stopnia** jako relację aktywów obrotowych (zapasów, należności krótkoterminowych, inwestycji krótkoterminowych oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych) do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych.

11. Aktywa obrotowe obejmują: zapasy, należności krótkoterminowe, inwestycje krótkoterminowe (środki pieniężne i krótkoterminowe papiery wartościowe) i krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

Należności z tytułu dostaw i usług są zaliczane do należności krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

12. Kapitały (fundusze) własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki. Obejmują one: kapitał (fundusz) podstawowy, kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe, niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych, wynik finansowy netto roku obrotowego oraz odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego.

Do 2015 r. obejmowały również należne wpłaty na kapitał podstawowy oraz udziały (akcje) własne.

Kapitał (fundusz) podstawowy to, w zależności od formy prawnej podmiotu gospodarczego:

- w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (z o.o.), akcyjnych, komandytowo-akcyjnych – kapitał zakładowy,

- the current part, i.e., the tax presented in the tax declaration for a given reporting period,
- the deferred part, i.e. a difference between the state of provisions and assets, by virtue of deferred tax (because of the temporary differences between gross financial result and taxable base resulting from differences in the time of recognition of revenue and cost according to accounting and tax regulations) at the end and the beginning of the reporting period.

9. The **net financial result** (profit or loss) is derived after reducing the gross financial result by obligatory encumbrances.

10. The economic relations presented in table 4 were calculated as follows:

1) **cost level indicator** as the relation of the costs of obtaining revenues from total activity to revenues from total activity;

2) **turnover profitability rate**:

- **gross** as the relation of the gross financial result to revenues from total activity,
- **net** as the relation of the net financial result to revenues from total activity;

3) **financial liquidity ratio of**:

- **first degree** as the relation of short-term investments to short-term liabilities excluding special funds,
- **second degree** as the relation of short-term investments and short-term dues to short-term liabilities excluding special funds,
- **third degree** as the relation of current assets (stocks, short-term dues, short-term investments and short-term inter-period settlements) to short-term liabilities excluding special funds.

11. Current assets include stocks and short-term receivables: investments (cash equivalents, short-term securities), prepayments and accruals.

Receivables from deliveries and services are included in short-term receivables (irrespective of their due date).

12. Share equity (funds) is recorded in accounting ledgers according to type and principles defined in legal regulations, statute resolutions or agreements regarding the establishment of the entity. They include: share capital (fund), supplementary capital (fund), revaluation reserve (fund), other capital reserves (fund), undistributed (unsettled) financial result from previous years, net financial result of the turnover year and write-offs from net profit for the turnover year.

Until 2015 it also included share capital (fund) not paid up and entity's shares (stock).

Share capital (fund) is, depending on the legal form of the economic entity:

- initial capital – in limited liability, joint stock, joint stock-limited companies,

- w przedsiębiorstwach państwowych – fundusz założycielski,
- w spółdzielniach – fundusz udziałowy,
- w spółkach komandytowych, jawnych, partnerskich, cywilnych – kapitał właścicieli.

Kapitał (fundusz) podstawowy w spółkach akcyjnych, spółkach z o.o. i w spółdzielniach, ujęty w wysokości określonej w umowie (statucie) wpisanej w rejestrze handlowym, jest pomniejszany o zadeklarowane, lecz niewniesione wkłady kapitałowe.

13. Zobowiązania przedsiębiorstw (kapitały obce) obejmują wszystkie zobowiązania z wszelkich tytułów, w tym również z tytułu kredytów i pożyczek. Ogół zobowiązań przedsiębiorstw dzieli się na zobowiązania: długoterminowe – gdy okres ich spłaty na dzień bilansowy jest dłuższy niż rok, krótkoterminowe – gdy okres ich spłaty na dzień bilansowy jest nie dłuższy niż rok.

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są zaliczane do zobowiązań krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

14. Dane dotyczące finansów przedsiębiorstw podano na podstawie rocznej sprawozdawczości finansowej (przed weryfikacją bilansu) łącznie z wynikami przedsiębiorstw, które zawiesiły działalność lub zostały zlikwidowane w ciągu roku.

- founders' capital – in state owned enterprises,
- participation fund – in cooperatives,
- owners' capital – in limited partnership, unlimited partnership, professional partnership and civil law partnership companies.

Share capital (fund) in joint stock companies, limited liability companies and in cooperatives, registered in the amount defined in the agreement (statute) recorded in the trade register, is reduced by the declared but not transferred capital contribution.

13. Liabilities of enterprises (outside capital) include all liabilities, including liabilities from credits and loans. They are divided into: long-term liabilities – when their repayment period on the balance day is longer than one year, and short-term liabilities – when their repayment period on the balance day is not longer than one year.

Liabilities from deliveries and services are included in short-term liabilities (irrespective of their due date).

14. Data concerning finances of enterprises are presented on the basis of annual financial reports (before balance verification) together with the results of enterprises which suspended their activity or were liquidated within the course of the year.

TABL. 1 (265). **PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI**

REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY OWNERSHIP SECTORS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				
Przychody z całokształtu działalności	264937,5	384888,4	448261,4	478535,4	Revenues from total activity
sektor publiczny	16721,1	18489,9	18749,9	20767,8	public sector
sektor prywatny.....	248216,5	366398,4	429511,5	457767,6	private sector
w tym:					of which:
Przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług)	134376,7	185164,6	213011,6	225441,7	Net revenues from sale of products (goods and services)
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	122913,6	190941,8	224479,9	242207,9	Net revenues from sale of goods and materials
Przychody finansowe.....	3202,4	3625,6	5293,7	4802,2	Financial revenues
Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności	250777,3	368573,2	428990,4	456775,4	Costs of obtaining revenues from total activity
sektor publiczny	15584,8	16434,5	16959,1	19349,0	public sector
sektor prywatny.....	235192,5	352138,7	412031,3	437426,4	private sector
w tym:					of which:
Koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług)	140335,4	198181,9	229194,1	243236,0	Cost of products sold (goods and services)
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	102421,9	158525,7	186389,6	200798,9	Value of goods and materials sold
Koszty finansowe.....	4083,2	5104,7	6853,4	6225,2	Financial costs
Wynik finansowy na działalności gospodarczej	14160,2	16315,2	19271,0	21760,1	Financial result on economic activity
Sektor publiczny	1136,2	2055,4	1790,8	1418,8	Public sector
Sektor prywatny.....	13023,9	14259,8	17480,2	20341,2	Private sector

TABL. 1 (265). PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI (dok.)

REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY OWNERSHIP SECTORS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				
Wynik zdarzeń nadzwyczajnych ..	-284,5	-8,4	x	x	Result on extraordinary events
sektor publiczny	-0,4	0,3	x	x	public sector
sektor prywatny	-284,1	-8,8	x	x	private sector
Zyski nadzwyczajne.....	32,6	15,5	x	x	Extraordinary profits
Straty nadzwyczajne.....	317,0	23,9	x	x	Extraordinary losses
Wynik finansowy brutto	13875,7	16306,8	19271,0	21760,1	Gross financial result
sektor publiczny	1135,9	2055,8	1790,8	1418,8	public sector
sektor prywatny	12739,8	14251,0	17480,2	20341,2	private sector
Zysk brutto.....	15683,3	20378,1	22453,5	24754,4	Gross profit
Strata brutto.....	1807,6	4071,4	3182,5	2994,4	Gross loss
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto	2407,4 ^a	2370,2	3166,0	3417,7	Obligatory encumbrances on gross financial result
sektor publiczny	198,2	306,0	214,8	172,3	public sector
sektor prywatny	2209,2	2064,2	2951,2	3245,5	private sector
W tym podatek dochodowy	2407,4	2370,2	3166,0	3417,7	Of which income tax
Wynik finansowy netto.....	11468,3	13936,5	16105,0	18342,3	Net financial result
sektor publiczny	937,7	1749,7	1576,1	1246,6	public sector
sektor prywatny	10530,6	12186,8	14529,0	17095,8	private sector
Zysk netto.....	13247,8	17936,9	19457,0	21375,9	Net profit
Strata netto.....	1779,5	4000,4	3352,0	3033,6	Net loss

a Obejmują tylko podatek dochodowy.

a Include only income tax.

TABL. 2 (266). **PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKCJI**
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Przychody z całokształtu działalności Revenues from total activity	Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności Costs of obtaining revenues from total activity	Wynik finansowy brutto Gross financial result	Obowiązkowe obciążenia wyniku finan- sowego brutto Obligatory en- cumbrances on gross financial result	Wynik finansowy netto Net financial result
		w mln zł in million PLN				
OGÓŁEM	2010	264937,5	250777,3	13875,7	2407,4 ^a	11468,3
TOTAL	2015	384888,4	368573,2	16306,8	2370,2	13936,5
	2017	448261,4	428990,4	19271,0	3166,0	16105,0
	2018	478535,4	456775,4	21760,1	3417,7	18342,3
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		9457,7	9063,1	394,6	22,5	372,1
Agriculture, forestry and fishing						
Przemysł.....		192704,4	182565,3	10139,0	1434,3	8704,7
Industry						
górnictwo i wydobywanie		1804,4	1864,2	-59,8	28,8	-88,6
mining and quarrying						
przetwórstwo przemysłowe		172740,8	163840,8	8900,1	1310,2	7589,8
manufacturing						
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę.....		14892,6	13739,8	1152,8	59,6	1093,3
electricity, gas, steam and air conditioning supply						
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja.....		3266,5	3120,6	145,9	35,7	110,2
water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities						
Budownictwo		15889,0	14704,3	1184,7	123,3	1061,5
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		216558,4	209376,0	7182,5	1329,2	5853,3
Trade; repair of motor vehicles ^Δ						
Transport i gospodarka magazynowa		17769,4	16891,3	878,1	119,7	758,4
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		717,4	689,4	28,0	3,8	24,2
Accommodation and catering ^Δ						
Informacja i komunikacja		6577,6	5623,9	953,6	196,4	757,3
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....		3470,1	3208,8	261,3	51,4	209,9
Financial and insurance activities						
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		2519,8	2360,9	158,9	27,3	131,6
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna		4450,8	4222,4	228,4	42,6	185,7
Professional, scientific and technical activities						
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		5346,9	5120,1	226,8	35,8	191,1
Administrative and support service activities						
Edukacja.....		338,8	331,1	7,7	3,2	4,5
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		1995,0	1942,3	52,7	10,2	42,5
Human health and social work activities						
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		345,4	371,0	-25,6	0,6	-26,2
Arts, entertainment and recreation						
Pozostała działalność usługowa.....		394,6	305,4	89,2	17,4	71,8
Other service activities						

a Obejmują tylko podatek dochodowy.

a Include only income tax.

TABL. 3 (267). PRZEDSIĘBIORSTWA WEDŁUG UZYSKANYCH WYNIKÓW FINANSOWYCH
ENTERPRISES BY OBTAINED FINANCIAL RESULTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Liczba przedsię- biorstw Number of enter- prises	Z wynikiem finansowym brutto With gross financial result			Z wynikiem finansowym netto With net financial result		
			dodatnim (zysk)	ujemnym (strata)	zerowym (0)	dodatnim (zysk)	ujemnym (strata)	zerowym (0)
			positive (profit)	negative (loss)	zero (0)	positive (profit)	negative (loss)	zero (0)
			w % ogółu przedsiębiorstw			in % of total of enterprises		
OGÓŁEM.....	2010	5420	81,2	18,7	0,1	80,5	19,1	0,4
TOTAL	2015	5832	85,2	14,7	0,1	84,8	15,1	0,1
	2017	5702	84,2	15,6	0,2	83,7	16,1	0,2
	2018	5771	83,5	16,3	0,2	83,1	16,7	0,2
sektor publiczny..... public sector		305	71,5	27,9	0,7	70,2	29,5	0,3
sektor prywatny private sector		5466	84,2	15,6	0,2	83,8	16,0	0,2
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		261	85,8	14,2	—	85,8	14,2	—
Przemysł..... Industry		1999	84,4	15,5	0,1	83,7	16,2	0,1
górnictwo i wydobywanie..... mining and quarrying		12	66,7	33,3	—	66,7	33,3	—
przetwórstwo przemysłowe manufacturing		1790	85,4	14,6	—	84,8	15,1	0,1
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply		36	66,7	33,3	—	66,7	33,3	—
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities		161	78,9	20,5	0,6	77,0	23,0	—
Budownictwo Construction		470	87,9	11,9	0,2	87,9	11,9	0,2
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		1546	84,0	15,8	0,2	83,8	15,9	0,3
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		403	81,9	17,9	0,2	81,1	18,6	0,2
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		85	70,6	29,4	—	70,6	29,4	—
Informacja i komunikacja Information and communication		186	80,6	18,8	0,5	79,0	21,0	—
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities		48	77,1	22,9	—	77,1	22,9	—
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		138	87,7	12,3	—	87,0	12,3	0,7
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna Professional, scientific and technical activities		275	80,0	19,3	0,7	80,0	19,6	0,4
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		196	83,2	16,3	0,5	82,7	16,8	0,5
Edukacja..... Education		35	71,4	25,7	2,9	71,4	25,7	2,9
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities		84	72,6	27,4	—	72,6	27,4	—
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation		23	43,5	56,5	—	43,5	56,5	—
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities		22	90,9	9,1	—	90,9	9,1	—

TABL. 4 (268). **RELACJE EKONOMICZNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH**
ECONOMIC RELATIONS IN ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	Wskaźnik rentowności obrotu Turnover profitability rate		Wskaźnik płynności finansowej Financial liquidity ratio of the		
			brutto gross	netto net	I stopnia first degree	II stopnia second degree	III stopnia third degree
		w % in %					
OGÓŁEM.....	2010	94,7	5,2	4,3	39,8	103,3	147,7
TOTAL.....	2015	95,8	4,2	3,6	36,2	93,3	140,6
	2017	95,7	4,3	3,6	34,4	89,8	134,6
	2018	95,5	4,5	3,8	32,7	87,9	132,9
sektor publiczny..... public sector		93,2	6,8	6,0	83,9	151,7	186,9
sektor prywatny..... private sector		95,6	4,4	3,7	30,3	84,9	130,4
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		95,8	4,2	3,9	47,4	126,5	220,1
Przemysł..... Industry		94,7	5,3	4,5	33,3	96,0	151,3
górnictwo i wydobywanie..... mining and quarrying		103,3	-3,3	-4,9	28,2	78,4	118,7
przetwórstwo przemysłowe..... manufacturing		94,8	5,2	4,4	30,0	92,0	151,1
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę..... electricity, gas, steam and air conditioning supply		92,3	7,7	7,3	55,2	128,3	154,2
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja..... water supply; sewerage, waste management and remediation activities		95,5	4,5	3,4	101,0	157,3	169,9
Budownictwo..... Construction		92,5	7,5	6,7	49,6	139,0	182,7
Handel; naprawa pojazdów samochodowych..... Trade; repair of motor vehicles		96,7	3,3	2,7	22,3	60,1	109,4
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage		95,1	4,9	4,3	49,3	143,2	148,7
Zakwaterowanie i gastronomia..... Accommodation and catering		96,1	3,9	3,4	34,7	83,0	93,3
Informacja i komunikacja..... Information and communication		85,5	14,5	11,5	121,1	207,5	242,0
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities		92,5	7,5	6,0	22,2	81,1	81,7
Obsługa rynku nieruchomości..... Real estate activities		93,7	6,3	5,2	109,5	148,5	187,4
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities		94,9	5,1	4,2	84,1	127,4	143,3
Administrowanie i działalność wspierająca..... Administrative and support service activities		95,8	4,2	3,6	27,2	113,3	121,5
Edukacja..... Education		97,7	2,3	1,3	57,1	103,6	119,9
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities		97,4	2,6	2,1	43,5	106,8	120,1
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation		107,4	-7,4	-7,6	73,4	113,7	123,4
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities		77,4	22,6	18,2	147,7	262,8	290,2

TABL. 5 (269). AKTYWA OBROTOWE PRZEDSIĘBIORSTW

Stan w dniu 31 grudnia

CURRENT ASSETS OF ENTERPRISES

As of 31st December

Lp. No.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Zapasy		
			razem total	w tym	
				materiały materials	półprodukty i produkty w toku semi-finished products and work in progress
		w mln zł			
1	OGÓŁEM 2010	81159,0	22202,2	5869,1	2358,9
2	TOTAL 2015	112824,3	35211,8	9476,8	3806,2
3	 2017	133936,0	40657,5	11426,1	4595,9
4	2018	138622,1	42882,7	11253,4	4559,5
5	sektor publiczny..... public sector	8679,9	1295,1	350,9	337,4
6	sektor prywatny private sector	129942,2	41587,6	10902,5	4222,1
7	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	3962,4	1643,9	447,8	514,0
8	Przemysł..... Industry	59838,1	20911,9	9926,5	2952,1
9	górnictwo i wydobywanie..... mining and quarrying	608,1	169,2	140,0	10,9
10	przetwórstwo przemysłowe manufacturing	53072,5	20111,7	9578,4	2939,3
11	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	4829,9	565,7	171,5	0,5
12	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities	1327,6	65,3	36,6	1,4
13	Budownictwo Construction	7878,4	1441,2	262,4	656,8
14	Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	44113,9	18105,1	448,6	148,7
15	Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	5738,3	95,1	41,7	3,2
16	Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	168,9	14,5	5,8	0,4
17	Informacja i komunikacja Information and communication	3141,6	162,0	24,5	33,6
18	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities	6434,6	5,7	0,5	–
19	Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	1491,5	104,7	8,7	45,8
20	Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna Professional, scientific and technical activities	3583,4	274,3	26,6	201,6
21	Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	1457,0	61,2	21,0	1,4
22	Edukacja..... Education	73,2	5,1	0,2	0,4
23	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	480,5	38,3	32,4	–
24	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation	91,8	5,4	0,3	–
25	Pozostała działalność usługowa..... Other service activities	168,5	14,1	6,3	1,3

Stocks		Należności krótkoterminowe		Inwestycje krótkoterminowe	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	Lp. No.
of which		Short-term dues				
produkty gotowe finished products	towary goods	razem total	w tym z tytułu dostaw i usług of which from deliveries and services	Short-term investments	Short-term inter-period settlements	
in million PLN						
3562,9	10020,6	34874,6	29366,3	21879,2	2203,0	1
5467,9	15816,1	45765,3	37187,4	29078,1	2769,1	2
5821,7	18146,0	55053,3	44167,2	34276,5	3948,7	3
5858,7	20211,2	57559,4	44904,1	34110,2	4069,9	4
231,3	371,6	3145,3	2195,2	3898,8	340,7	5
5627,3	19839,6	54414,1	42709,0	30211,4	3729,2	6
556,6	59,9	1423,4	1082,3	853,7	41,5	7
4996,9	2481,8	24773,9	20093,0	13190,6	961,7	8
15,7	2,5	257,4	196,4	144,3	37,1	9
4964,6	2076,5	21789,4	18109,2	10527,5	643,9	10
0,3	392,9	2287,2	1477,3	1729,8	247,2	11
16,3	9,9	439,9	310,2	788,9	33,6	12
90,3	335,1	3856,8	3336,9	2137,6	442,8	13
121,4	17136,1	15235,5	13607,2	8995,9	1777,4	14
0,7	44,8	3622,3	2989,3	1903,3	117,5	15
2,7	4,5	87,3	42,2	62,9	4,2	16
56,5	40,5	1121,0	954,5	1572,1	286,5	17
–	4,0	4636,9	641,2	1745,3	46,6	18
15,9	33,1	310,2	234,6	871,0	205,6	19
11,2	24,0	1082,0	861,7	2102,2	124,8	20
5,3	31,0	1031,9	751,2	326,1	37,8	21
1,1	0,2	28,4	18,7	34,9	4,8	22
–	5,2	253,1	227,1	174,0	15,1	23
0,0	4,7	30,0	20,5	54,6	1,8	24
–	6,4	66,8	43,7	85,8	1,8	25

TABL. 6 (270). KAPITAŁY (FUNDUSZE) WŁASNE PRZEDSIĘBIORSTW

Stan w dniu 31 grudnia

SHARE EQUITY (FUNDS) OF ENTERPRISES

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym Of which			
			kapitał (fundusz) podstawowy share capital (fund)	kapitał (fundusz) zapasowy supplement- ary capital (fund)	niepodzielony wynik finan- sowy z lat ubiegłych undistributed financial result from previous years	wynik finanso- wy netto roku obrotowego net financial result of the turnover year
			w mln zł in million PLN			
O G Ó Ł E M	2010	96840,3	40994,0	35610,6	-1798,3	11378,2
TOTAL	2015	127121,9	53135,6	54295,7	-7428,1	13543,5
	2017	150517,8	56302,5	69576,2	-7010,0	16420,0
	2018	161943,1	57479,6	72335,8	-3997,4	18695,8
sektor publiczny.....		29769,4	13792,4	7294,7	1943,2	1248,9
public sector						
sektor prywatny		132173,7	43687,1	65041,1	-5940,6	17447,0
private sector						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		5843,0	1733,7	2573,1	444,3	372,3
Agriculture, forestry and fishing						
Przemysł.....		87617,3	30660,4	37079,4	-1219,1	8616,6
Industry						
górnictwo i wydobywanie.....		792,0	1418,8	19,6	-257,1	-88,6
mining and quarrying						
przetwórstwo przemysłowe		58919,3	18246,4	29437,2	-3285,0	7501,6
manufacturing						
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę.....		22798,2	7297,4	6580,3	2322,2	1093,4
electricity, gas, steam and air conditioning supply						
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja.....		5107,8	3697,7	1042,2	0,9	110,2
water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities						
Budownictwo		4807,9	1283,4	3415,3	-2195,5	1084,3
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		30982,3	11695,0	10360,2	-195,0	6442,7
Trade; repair of motor vehicles ^Δ						
Transport i gospodarka magazynowa		6465,2	3512,4	2836,4	247,8	765,9
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		356,1	326,5	186,0	-214,4	24,2
Accommodation and catering ^Δ						
Informacja i komunikacja		11028,2	453,7	9994,3	-302,0	724,0
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....		1279,0	538,6	480,7	-144,0	203,3
Financial and insurance activities						
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		6887,7	4022,8	2159,0	92,1	131,6
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna		3712,2	1742,9	1968,9	-239,2	28,1
Professional, scientific and technical activities						
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		1682,3	545,2	895,3	-23,5	191,1
Administrative and support service activities						
Edukacja.....		61,3	35,3	32,8	-19,5	4,5
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		795,8	584,8	267,3	-114,2	42,3
Human health and social work activities						
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....		286,4	318,5	32,1	-91,3	-6,8
Arts, entertainment and recreation						
Pozostała działalność usługowa.....		138,5	26,3	55,1	-23,7	71,8
Other service activities						

TABL. 7 (271). **KAPITAŁ ZAKŁADOWY SPÓŁEK^a**

Stan w dniu 31 grudnia

SHARE CAPITAL OF COMPANIES^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym mienie Of which estate			
			Skarbu Państwa of the State Treasury	państwowych osób prawnych of state legal persons	krajowych osób fizycznych of dome- stic natural persons	osób zagra- nicznych of foreign persons
			w mln zł in million PLN			
OGÓŁEM	2010	34211,6	7043,4	876,2	5096,6	12069,5
TOTAL	2015	46066,4	5301,4	1865,6	6094,1	19503,2
	2017	50034,1	5350,6	1716,1	6568,5	21519,9
	2018	50992,4	5388,0	1729,5	6935,1	21829,3
sektor publiczny.....		13070,8	5369,9	1723,3	19,6	5,9
public sector						
sektor prywatny		37921,6	18,1	6,2	6915,4	21823,4
private sector						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		1236,1	122,0	154,8	293,8	135,6
Agriculture, forestry and fishing						
Przemysł.....		29480,0	5245,4	1316,6	3559,2	10499,2
Industry						
górnictwo i wydobywanie		1411,1	0,0	1007,2	14,3	26,9
mining and quarrying						
przetwórstwo przemysłowe		17129,3	188,4	187,8	3476,8	9987,1
manufacturing						
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		7262,6	5057,0	78,7	7,8	468,6
electricity, gas, steam and air conditioning supply						
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		3677,2	0,0	42,9	60,4	16,6
water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities						
Budownictwo		966,7	13,6	20,2	563,1	147,4
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		10757,7	–	23,0	1570,6	8002,3
Trade; repair of motor vehicles ^Δ						
Transport i gospodarka magazynowa		3181,8	2,0	123,8	223,2	1825,2
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		287,9	–	–	80,3	83,8
Accommodation and catering ^Δ						
Informacja i komunikacja		454,4	0,8	1,1	243,8	109,2
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....		535,3	–	–	17,2	34,8
Financial and insurance activities						
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		1151,9	1,2	0,1	54,6	22,8
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna		1499,7	3,0	2,0	216,3	817,2
Professional, scientific and technical activities						
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		512,3	–	4,8	51,0	112,0
Administrative and support service activities						
Edukacja.....		24,4	–	–	1,9	0,1
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		574,1	–	83,1	42,4	28,9
Human health and social work activities						
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....		305,6	–	–	11,9	0,1
Arts, entertainment and recreation						
Pozostała działalność usługowa.....		24,5	–	–	5,8	10,7
Other service activities						

a Dane dotyczą spółek prawa handlowego, spółek cywilnych i innych spółek powołanych odrębnymi przepisami oraz zagranicznych przedsiębiorstw drobnej wytwórczości i oddziałów przedsiębiorców zagranicznych.

a Data concerns commercial companies, civil law partnerships and others companies established on the basis of separate rules as well as foreign small-scale enterprises and branches of foreign enterprises.

TABL. 8 (272). ZOBOWIĄZANIA PRZEDSIĘBIORSTW

Stan w dniu 31 grudnia

LIABILITIES OF ENTERPRISES

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	Długoterminowe Long-term		Krótkoterminowe Short-term		
			razem total	w tym kredyty i pożyczki of which credits and loans	razem total	w tym of which	
						kredyty i pożyczki credits and loans	z tytułu dostaw i usług from deli- veries and services
w mln zł in million PLN							
OGÓŁEM.....	2010	82485,1	26881,0	13072,5	55604,1	8351,4	31160,9
TOTAL	2015	132204,2	51516,8	39585,8	80687,3	18406,8	45733,6
	2017	160460,3	60144,1	41919,4	100316,1	23733,0	54440,7
	2018	162738,9	57548,2	39768,1	105190,8	25395,9	56646,1
sektor publiczny		18394,1	13693,2	4087,6	4700,9	489,2	1867,0
public sector							
sektor prywatny		144344,8	43855,0	35680,5	100489,8	24906,8	54779,1
private sector							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		3032,1	1197,7	1060,7	1834,5	598,4	775,5
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł.....		63645,6	23916,9	13672,2	39728,7	10346,2	20089,7
Industry							
górnictwo i wydobywanie		784,7	262,2	209,4	522,5	121,8	183,3
mining and quarrying							
przetwórstwo przemysłowe		46475,2	11205,2	9495,9	35270,0	9531,0	18307,4
manufacturing							
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		14296,9	11155,7	2792,8	3141,1	459,4	1325,1
electricity, gas, steam and air conditioning supply							
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		2088,8	1293,7	1174,1	795,1	234,1	274,0
water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities							
Budownictwo		5577,7	1251,8	632,6	4325,9	529,9	2372,0
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		50333,8	9973,6	6939,6	40360,2	5752,7	29090,8
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa		10992,3	7110,7	5676,6	3881,6	782,5	2033,9
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		417,7	234,1	208,7	183,6	46,9	82,8
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja		6802,3	5500,9	5303,6	1301,5	200,9	418,3
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		13225,5	5351,6	3826,1	7873,9	5940,7	113,9
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		2173,7	1125,3	964,1	1048,4	181,3	380,2
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna		3843,3	1002,1	811,9	2841,2	516,2	462,3
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		1560,2	352,0	258,9	1208,2	322,3	555,3
Administrative and support service activities							
Edukacja.....		70,3	9,2	9,1	61,1	32,7	12,8
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		640,9	233,2	149,6	407,7	114,6	202,5
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		256,3	181,7	175,2	74,7	20,6	30,1
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa		167,0	107,3	79,1	59,7	10,1	25,9
Other service activities							

Uwagi ogólne

Finanse publiczne obejmują procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysponowaniem, a w szczególności: gromadzenie dochodów i przychodów publicznych, wydatkowanie środków publicznych, finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego (gmin, miast na prawach powiatu, powiatów oraz województw), zaciąganie zobowiązań angażujących środki publiczne, zarządzanie środkami publicznymi, zarządzanie długiem publicznym oraz rozliczenia z budżetem Unii Europejskiej. Podstawę prawną określającą te procesy stanowi ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 869) i przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1241 z późn. zm.). W przypadku gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego również ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 506, 511 i 512) oraz ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1530 z późn. zm.).

1. Prezentowane dane obejmują informacje dotyczące **dochodów i wydatków** budżetów jednostek samorządu terytorialnego, z uwzględnieniem dotacji celowych z budżetu państwa oraz subwencji ogólnej z budżetu państwa.

2. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego są określone w uchwale budżetowej przez właściwe organy stanowiące na rok kalendarzowy (budżetowy), w terminach i na zasadach określonych w ustawach ustrojowych oraz ustawie o finansach publicznych.

Miasto na prawach powiatu realizuje równocześnie zadania z zakresu działania gminy oraz powiatu i sporządza jeden budżet, w którym określone są poszczególne dochody z uwzględnieniem źródeł dochodów gminy i powiatu oraz wydatki realizowane łącznie przez gminę i powiat. Dlatego też w tablicach dochody i wydatki gmin podane są bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu, natomiast dochody i wydatki miast na prawach powiatu podane są łącznie z dochodami i wydatkami części gminnej i powiatowej. Powyższa uwaga dotyczy również samorządowych zakładów budżetowych.

General notes

Public finance include the processes connected with accumulation and allocation of public funds, and particularly: collecting and accumulating revenue, spending public funds, financing of loan needs of the state budget and of the budgets of local government units (i.e. gminas, cities with powiat status, powiats and voivodships), incurring liabilities involving public funds, managing public funds and public dept, as well as settlements with the European Union budget. The legal basis defining the above mentioned processes provide the Law on Public Finances, dated 27th August 2009 (uniform text Journal of Laws 2019 item 869) and regulations introducing the Law on Public Finances (Journal of Laws 2009 No. 157, item 1241 with later amendments). With respect to the financial management of local government units, the legal basis is additionally provided by the Law on Gmina Local Government, dated 8th March 1990, the Law on Powiat Local Government, dated 5th June 1998, the Law on Voivodship Local Government, dated 5th June 1998 (uniform text Journal of Laws 2019 items 506, 511 and 512) as well as the Law on Incomes of Local Government Units, dated 13th November 2003 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1530 with later amendments).

1. The presented data include information regarding **revenue and expenditure** of local government units budgets, taking into account the targeted grants from the state budget and general subvention from the state budget.

2. Revenue and expenditure of the budgets of local government units are determined in the budgetary law passed by relevant councils for a period of one calendar year (a budgetary year) within the periods and in accordance with the principles set forth in statutory acts and in the Law on Public Finance.

City with powiat status fulfils the tasks of a gmina as well as of a powiat. There is one budget drawn up every year, which consists of revenue (income received by both the gmina and the powiat) as well as expenditure realised jointly by the gmina and the powiat. Therefore in the tables revenue and expenditure of gminas are given without data for cities with powiat status, while revenue and expenditure of cities with powiat status are given jointly with gmina and powiat part of revenue and expenditure. The above note concerns also local government budgetary establishment.

3. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego grupuje się zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o finansach publicznych, tj. w podziale na działy – określające rodzaj działalności, oraz paragrafy – określające rodzaj dochodu, przychodu lub wydatku. Dane opracowano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1053 z późn. zm.).

Prezentowane dane o dochodach i wydatkach według działów obejmują wszystkie paragrafy dochodowe/wydatkowe zrealizowane w danym dziale.

4. Na dochody **budżetów jednostek samorządu terytorialnego** składają się:

1) dochody własne, tj.:

- a) dochody z tytułu udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i osób fizycznych,
- b) wpływy z podatków oraz opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, w tym podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek od środków transportowych, podatek od czynności cywilnoprawnych, opłata skarbową,
- c) dochody z majątku, np. dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze,
- d) środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł;

2) dotacje:

- a) z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
- b) przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi, płatności z budżetu środków europejskich (paragrafy 200, 620 oraz od 2015 r. – 205 i 625), według szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. (Dz. U. z 2014 r. poz. 1053 z późn. zm.),
- c) otrzymane z funduszy celowych,
- d) pozostałe dotacje;

3) subwencja ogólna z budżetu państwa, która składa się z części: wyrównawczej, oświatowej, rekompensującej, równoważącej i regionalnej.

5. **Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego** dzielą się na majątkowe (w tym inwestycyjne) i bieżące, do których zalicza się m.in.:

- wydatki na wynagrodzenia (wraz z pochodnymi),
- wydatki na zakup materiałów i usług,
- dotacje m.in. dla jednostek organizacyjno-prawnych działających w budżetach jednostek samorządu terytorialnego,
- wydatki na obsługę długu publicznego,
- wydatki z tytułu udzielenia poręczeń i gwarancji.

3. Revenue and expenditure of the budgets of local government units are grouped in accordance with the provisions set forth in the Law on Public Finance, i.e. they are grouped into divisions – defining types of activity, and into paragraphs – defining types of revenue, income or expenditure. The data were compiled in accordance with the decree of the Minister of Finance, dated 2nd March 2010 on Detailed Classification of Incomes, Expenses, Revenues and Expenditures, and Funds from Foreign Resources (Journal of Laws 2014 item 1053 with later amendments).

The presented data on revenue and expenditure by divisions covers all paragraphs grouping types of revenue/expenditure generated in a particular division.

4. **Budget revenue of local government units** comprise:

1) own revenue, i.e.:

- a) revenue from shares in receipts from corporate and personal income taxes,
- b) receipts from taxes and fees established and collected on the basis of separate acts, of which the tax on real estate, the agricultural tax, the tax on means of transport, the tax on civil law transactions, stamp duty,
- c) revenue from property, e.g., revenue from renting and leasing as well as agreements with a similar character,
- d) funds for additional financing of own tasks from other sources;

2) grants:

- a) grants from the state budget for: government administration-related tasks, own tasks, and tasks realised on the basis of agreements with government administration bodies,
- b) provided under programmes financed with the European funds and other foreign funds that are not reimbursable and payments from the European funds budget (paragraphs 200, 620 and since 2015 – 205 and 625), according to the detailed classification of incomes, expenses, revenues and expenditures, and funds from foreign sources, according to regulation of the Minister of Finance dated 2nd March 2010 (Journal of Laws 2014 item 1053 with later amendments),
- c) received from appropriated funds;
- d) other grants;

3) general subvention from the state budget, comprising: equalisation, educational, compensating, balancing and regional parts.

5. **Expenditure of local government units budgets** are divided into: property-related (including investment-related) and current expenditures, i.e.:

- expenditure on wages and salaries (including derivatives),
- expenditure on the purchase of materials and services,
- grants, among others, for organisational and legal units operating within local government units budgets,
- expenditure on public debt servicing,
- expenditure related to granting endorsements and guarantees.

6. Od 2010 r. w sektorze finansów publicznych funkcjonują **samorządowe zakłady budżetowe**, które odpłatnie wykonują zadania i pokrywają koszty swojej działalności z przychodów własnych oraz ewentualnych dotacji przedmiotowych, a także z dotacji celowych na zadania bieżące i z dotacji celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji, otrzymanych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

7. Informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego opracowano na podstawie sprawozdań Ministerstwa Finansów.

6. Since 2010 in the sector of public finance are functioning **local government budgetary establishments** which perform tasks for a fee, and cover the costs related to their activity from own revenues and from possible product grants, as well as from targeted grants for current tasks and targeted grants for financing or co-financing of the investment-related costs, obtained from the budgets of local government units.

7. Information concerning budgets of local government units is compiled on the basis of the Ministry of Finance budgetary reporting.

TABL. 1 (273). **DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW**
 REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
		w tys. zł in thousand PLN				
O G Ó Ł E M..... TOTAL	2010	13503032,7	6891703,1	3456241,1	2091351,3	1063737,2
	2015	16797218,9	8880413,4	4502623,9	2298754,8	1115426,9
	2017	20457655,6	11834141,5	4907256,9	2579191,9	1137065,3
	2018	22034273,0	12735197,7	5207347,5	2855839,0	1235888,9
Dochody własne Own revenue		11127884,3	5874786,2	3206001,7	1158153,8	888942,5
w tym: of which:						
Udziały w podatku dochodowym		5649931,5	2571765,1	1634192,1	685605,6	758368,7
Share in income tax						
od osób prawnych		940422,8	137269,5	167416,4	28586,6	607150,3
corporate income tax						
od osób fizycznych		4709508,7	2434495,6	1466775,7	657019,0	151218,4
personal income tax						
Podatek od nieruchomości		2209731,5	1628882,9	580848,5	x	x
Tax on real estate						
Podatek rolny.....		141980,3	140958,1	1022,3	x	x
Agricultural tax						
Podatek od środków transportowych.....		147876,1	104562,8	43313,3	x	x
Tax on means of transport						
Podatek od czynności cywilnoprawnych		225728,3	132205,9	93522,4	x	x
Tax on civil law transactions						
Opłata skarbow.....		45370,0	18678,2	26691,8	x	x
Stamp duty						
Dochody z majątku		473678,4	289597,8	133519,7	45490,5	5070,4
Revenue from property						
w tym dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze		200927,1	132639,2	50564,1	14666,1	3057,7
of which income from renting and leasing as well as agreements with a similar character						
Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł		67726,2	50811,0	6869,5	8997,3	1048,5
Funds for additional financing of own tasks from other sources						

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 1 (273). **DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW (dok.)**
 REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
	w tys. zł in thousand PLN				
Dotacje..... Grants	6070544,1	4072209,4	1019411,5	695338,1	283585,0
Dotacje celowe	5126203,5	3675686,1	864578,7	500530,7	85408,0
Targeted grants					
z budżetu państwa.....	4761839,5	3526933,1	799003,1	365413,0	70490,3
from the state budget					
na zadania:					
for tasks:					
z zakresu administracji rządowej.....	4190662,6	3189091,3	697826,7	252141,6	51602,9
for government administration tasks					
własne.....	567551,1	335688,7	100569,8	112405,2	18887,4
for own tasks					
realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej.....	3625,8	2153,0	606,6	866,2	—
realised on the basis of agreements with government administration bodies					
na zadania realizowane na podstawie po- rozumień między jednostkami samorządu terytorialnego.....	141869,6	51840,0	54953,9	34289,3	786,3
for tasks realised on the basis of agre- ements between local government units					
otrzymane z państwowych funduszy celo- wych.....	61815,1	42347,4	6951,8	9127,4	3388,6
received from state appropriated funds					
z tytułu pomocy finansowej udzielanej mię- dzy jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań.....	160639,0	54565,7	3669,9	91660,6	10742,8
for financial assistance between local government units for additional financing of own tasks					
Dotacje z paragrafów 200 i 620 oraz 205 i 625 ^b	944340,6	396523,3	154832,8	194807,4	198177,0
Grants from paragraphs 200 and 620 as well as 205 and 625 ^b					
Subwencja ogólna z budżetu państwa General subvention from the state budget	4835844,6	2788202,1	981934,2	1002347,0	63361,3
W tym część oświatowa	3976808,6	2204666,9	926470,4	805076,8	40594,5
Of which educational part					

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status. b Of the classification of budget revenue and expenditure

TABL. 2 (274). **DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2018 R.**
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY DIVISION IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
	w tys. zł in thousand PLN				
O G Ó Ł E M..... TOTAL	22034273,0	12735197,7	5207347,5	2855839,0	1235888,9
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo..... Agriculture and hunting	257275,7	217276,1	457,7	1224,9	38317,0
Przetwórstwo przemysłowe..... Manufacturing	811,0	631,8	–	57,6	121,6
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę..... Electricity, gas and water supply	36782,9	36781,5	1,4	–	–
Transport i łączność..... Transport and communication	944614,6	284672,8	388958,2	188130,8	82852,9
Gospodarka mieszkaniowa..... Dwelling economy	557764,0	317704,5	174537,3	61957,7	3564,5
Działalność usługowa..... Service activity	100531,6	4349,1	17022,5	77991,1	1168,9
Administracja publiczna..... Public administration	102525,6	61483,0	15136,1	16663,5	9243,0
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa..... Public safety and fire care	231932,5	12380,5	82064,1	137396,4	91,5
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej..... Income taxes from legal persons, natural persons and other organisational units without legal personality	8959762,2	4844416,4	2519090,5	794622,0	801633,4
Różne rozliczenia..... Miscellaneous settlements	5216961,7	2883541,3	1049073,6	1020713,4	263633,4
Oświata i wychowanie..... Education	554177,9	366965,2	96119,2	89137,0	1956,6
Ochrona zdrowia..... Health care	70000,6	1411,6	4892,8	53071,5	10624,7
Pomoc społeczna..... Social assistance	504287,1	184463,3	103080,7	215988,9	754,2
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej..... Other tasks in sphere of social policy	120624,9	27855,1	11410,0	72220,9	9138,9
Rodzina..... Family	3650868,9	2980351,9	593770,8	73439,8	3306,4
Edukacyjna opieka wychowawcza..... Educational care	40240,8	18055,2	4538,1	17633,1	14,4
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska..... Municipal economy and environmental protection	503114,0	358885,2	125014,7	17570,3	1643,8
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego..... Culture and national heritage	26972,9	20683,6	2916,1	193,5	3179,7
Kultura fizyczna..... Physical education	94521,1	84613,1	6125,9	3726,4	55,7

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 3 (275). WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW
EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
		w tys. zł in thousand PLN				
O G Ó Ł E M..... TOTAL	2010	15064021,6	7613344,3	4034393,9	2293368,1	1122915,3
	2015	16162771,0	8591055,5	4269821,4	2261741,9	1040152,2
	2017	20740341,7	12139279,4	4815856,8	2612018,0	1173187,5
	2018	22990439,0	13452615,8	5159296,5	3108049,2	1270477,6
Wydatki bieżące..... Current expenditure		18368072,1	10704489,5	4373142,5	2370397,9	920042,2
w tym: of which:						
Dotacje Grants		2073629,8	902942,6	575269,1	165147,3	430270,8
w tym dla samorządowych zakładów budżetowych..... of which for local government budgetary establishments		70759,5	22282,5	48384,5	92,5	—
Świadczenia na rzecz osób fizycznych Benefits for natural persons		4014890,0	3228457,3	680211,1	101417,2	4804,3
Wydatki bieżące jednostek budżetowych Current expenditure of budgetary units		11979159,3	6449687,2	2997160,6	2058317,9	473993,7
w tym: of which:						
wynagrodzenia wages and salaries		6061528,1	3286295,0	1413303,1	1191879,9	170050,0
w tym osobowe of which personal		5513049,9	2985468,9	1297243,4	1074849,3	155488,3
pochodne od wynagrodzeń ^b wages and salaries related expenditures ^b		1112110,9	632643,8	250783,5	198220,9	30462,8
zakup materiałów i usług purchase of materials and services		3993608,8	2107054,5	1163740,0	472177,9	250636,5
Obsługa długu publicznego Public debt servicing		129535,1	68887,8	36065,1	14329,7	10252,5
w tym wypłaty z tytułu gwarancji i poręczeń of which payments related to guarantees and endorsements		1542,5	—	—	296,9	1245,6
Wydatki majątkowe Property expenditure		4622366,9	2748126,2	786154,0	737651,3	350435,3
W tym inwestycyjne ^c Of which investment expenditure ^c		4469843,3	2675788,9	722811,1	733349,3	337893,9

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Obejmują składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy oraz składkę na Fundusz Emerytur Pomostowych. c Łącznie z dotacjami na finansowanie zadań inwestycyjnych samorządowych zakładów budżetowych.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status. b Include contributions to compulsory social security and the Labour Fund as well as contribution to the Bridging Pension Fund. c Including grants for financing investment tasks of local government budgetary establishments.

TABL. 4 (276). WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2018 R.
EXPENDITURES OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY DIVISION IN 2018

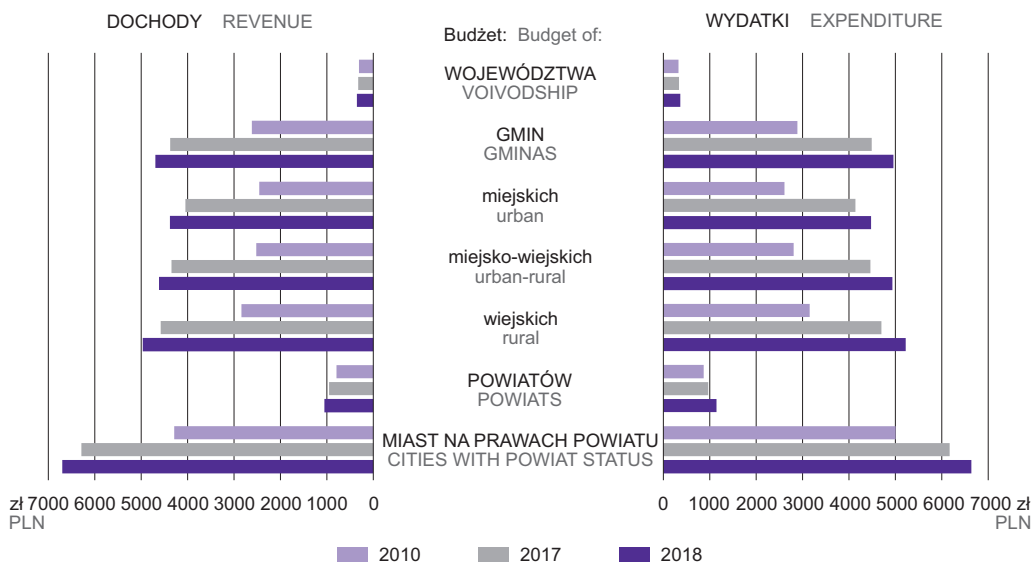
WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
	w tys. zł in thousand PLN				
O G Ó Ł E M..... TOTAL	22990439,0	13452615,8	5159296,5	3108049,2	1270477,6
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo..... Agriculture and hunting	510204,8	452098,2	1356,1	2337,9	54412,6
Przetwórstwo przemysłowe..... Manufacturing	15789,2	603,7	12,0	50,6	15122,9
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę..... Electricity, gas and water supply	38640,2	38591,3	49,0	—	—
Transport i łączność..... Transport and communication	3649243,3	1478259,5	1067244,1	570735,6	533004,1
Gospodarka mieszkaniowa..... Dwelling economy	405102,1	244146,0	110967,5	37691,0	12297,6
Działalność usługowa..... Service activity	185175,5	27075,9	58777,3	89732,9	9589,3
Administracja publiczna..... Public administration	1849915,2	1081248,7	299492,9	330333,8	138839,9
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa..... Public safety and fire care	406257,5	120493,9	140507,5	144020,9	1235,2
Obsługa długu publicznego..... Public debt servicing	130022,5	69359,6	36065,1	14345,3	10252,5
Różne rozliczenia..... Miscellaneous settlements	152115,7	41732,1	81180,0	29103,2	100,3
Oświata i wychowanie..... Education	6825291,4	4201917,4	1615941,5	897927,9	109504,6
Ochrona zdrowia..... Health care	443090,4	66580,8	50146,5	198689,8	127673,4
Pomoc społeczna..... Social assistance	1153697,6	589911,9	292555,6	259310,6	11919,6
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej..... Other tasks in sphere of social policy	259940,7	33190,5	31594,3	139999,0	55156,9
Rodzina..... Family	3895217,0	3050052,4	698043,6	143814,6	3306,4
Edukacyjna opieka wychowawcza..... Educational care	428769,6	113924,6	115869,8	189319,6	9655,5
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska..... Municipal economy and environmental protection	1174721,2	929190,6	221113,8	10085,0	14331,7
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego..... Culture and national heritage	784051,3	468541,7	159138,1	17686,7	138684,8
Kultura fizyczna..... Physical education	553113,8	388960,6	134509,4	12526,4	17117,4

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

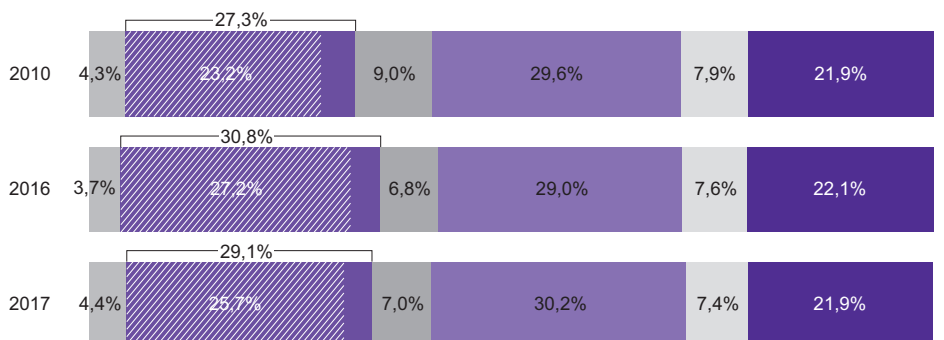
DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO NA 1 MIESZKAŃCA

REVENUE AND EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS PER CAPITA

STRUKTURA WARTOŚCI DODANEJ BRUTTO WEDŁUG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI (ceny bieżące)

STRUCTURE OF GROSS VALUE ADDED BY KINDS OF ACTIVITIES (current prices)

Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
Agriculture, forestry and fishing

Przemysł
Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe
of which manufacturing

Budownictwo
Construction

Handel, naprawa pojazdów samochodowych^Δ, transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia^Δ, informacja i komunikacja
Trade; repair of motor vehicles^Δ; transportation and storage; accommodation and catering^Δ; information and communication

Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości^Δ
Financial and insurance activities; real estate activities

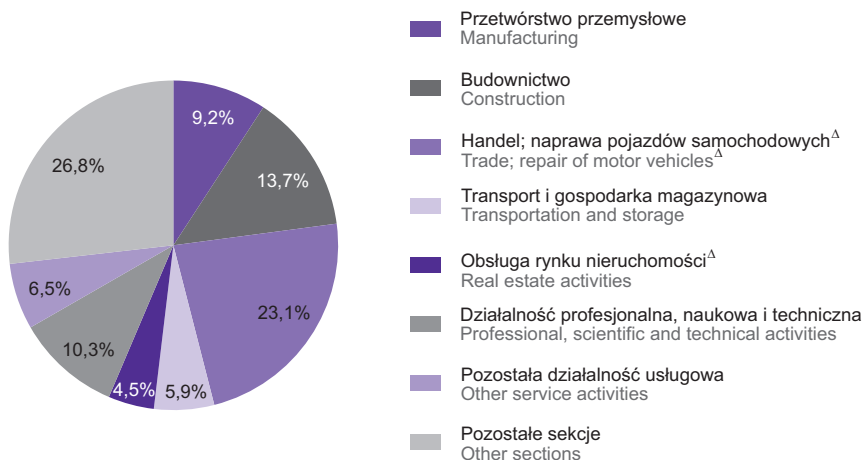
Pozostałe usługi
Other services

STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ^a WEDŁUG SEKCJI W 2018 R.

Stan w dniu 31 grudnia

STRUCTURE OF ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a BY SECTIONS IN 2018

As of 31st December

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

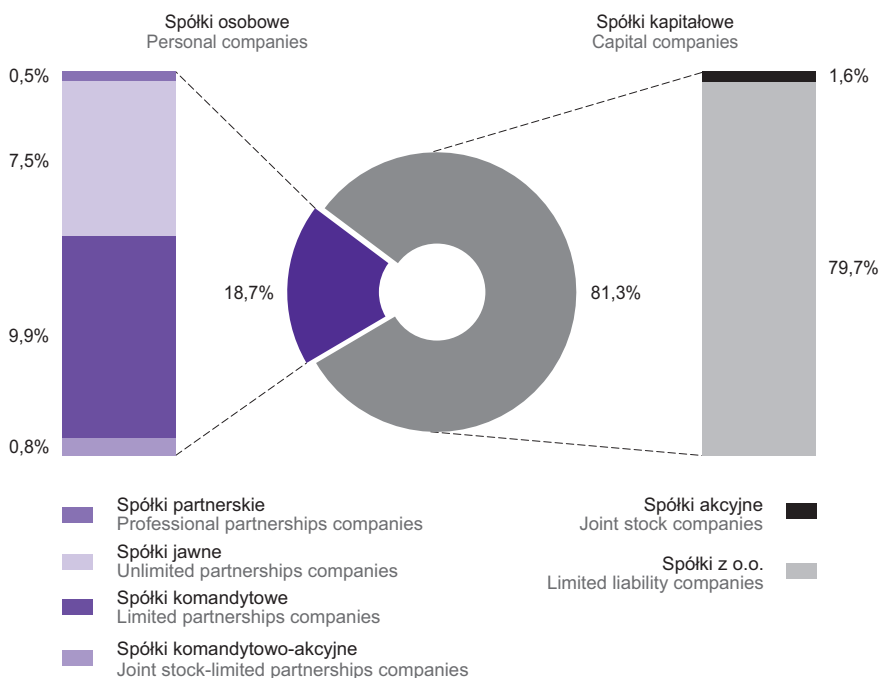
^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

SPÓŁKI HANDLOWE WEDŁUG FORM PRAWNYCH W 2018 R.

Stan w dniu 31 grudnia

COMMERCIAL COMPANIES BY LEGAL STATUS IN 2018

As of 31st December

TABL. 5 (277). **PRZYCHODY I KOSZTY SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH**
REVENUE AND COSTS OF LOCAL GOVERNMENT BUDGETARY ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
		w tys. zł in thousand PLN				
Przychody	2015	518782,7	302324,7	213310,8	3147,3	—
Revenue	2017	490174,0	271161,8	213146,2	5865,9	—
	2018	493869,2	280085,0	211908,4	1875,8	—
w tym: of which:						
Przychody ze sprzedaży wyrobów, składników majątkowych i usług		268144,8	186422,0	81245,9	476,8	—
Revenue from sale of products, asset compo- nents and services						
Dotacje z budżetów jednostek samorządu terytorialnego ^b		74695,8	23090,0	92,5	51513,3	—
Grants from local government units budgets ^b						
Koszty	2015	506578,6	297709,6	205658,3	3210,7	—
Costs	2017	491076,4	268728,6	216488,6	5859,1	—
	2018	491077,0	276903,6	212247,5	1925,9	—
w tym: of which:						
Materialy i usługi		199984,5	105879,2	93820,3	285,0	—
Materials and services						
Podatek dochodowy od osób prawnych		2004,1	1141,2	862,9	—	—
Corporate income tax						
Wpłata nadwyżek do budżetów jednostek samorządu terytorialnego		2287,4	1276,2	1011,2	—	—
Surplus payments to local government units budgets						

a Bez przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Łącznie z dotacjami z budżetu państwa oraz płatnościami w ramach budżetu środków europejskich.

a Excluding revenue and costs of local government budgetary establishments of gminas which are also cities with powiat status. b Including grants from the state budget as well as payments from the European funds budget.

DZIAŁ XX INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE

Uwagi ogólne

Inwestycje

1. Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji.

Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe są to nakłady na:

- budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentację projektowo-kosztorysową,
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem),
- środki transportu,
- inne, tj.: melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów oraz od 1995 r. inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie, a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

W przypadku ujemnych różnic kursowych walut suma nakładów na poszczególne grupy rodzajowe może być większa od nakładów na środki trwałe ogółem.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

2. Nakłady inwestycyjne zaliczono do odpowiednich sekcji PKD 2007 zgodnie z zaklasyfikowaniem działalności inwestora (podmiotu gospodarki narodowej), z wyjątkiem nakładów na obiekty nie związane z jego podstawową działalnością, które zaliczono do odpowiednich sekcji według kryterium przeznaczenia obiektu (dotyczy np.: budynków i lokali mieszkalnych, obiektów przeznaczonych dla potrzeb edukacji, ochrony zdrowia, sportu i rekreacji).

3. Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez:

- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółki cywilne z liczbą pracujących powyżej 9 – opracowano na podstawie sprawozdawczości,
- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne

CHAPTER XX INVESTMENTS. FIXED ASSETS

General notes

Investments

1. Investment outlays are financial or material expenditures, aimed at creating new fixed assets or improving (rebuilding, enlargement, reconstruction or modernisation) existing fixed capital items as well as outlays on so-called initial equipment for the investment.

Investment outlays are divided into outlays on fixed assets and other outlays.

Outlays on fixed assets include expenditures on:

- buildings and structures (include buildings and premises as well as civil and engineering structures), including, among others, construction and assembly works, design-cost-estimate documentations,
- machinery, technical equipment and tools (including instruments, moveables and equipment),
- transport equipment,
- others, i.e. irrigation and drainage, land quality improvements as well as, since 1995, livestock (basic herd), long-term plantings, interests on investment credits and loans for the period of investment implementation.

In the case of foreign exchange losses of currencies, the sum of outlays on particular groups of assets may exceed the total value of outlays on fixed assets.

Other outlays are expenditures on so-called initial equipment for the investment and other costs related to the implementation of the investment. These outlays do not increase the value of fixed assets.

2. Investment outlays are included into the appropriate sections of the NACE Rev. 2 in accordance with the classification of the investor's activity (entity of the national economy), with the exception of outlays on structures not connected with its basic activity, which were included into the appropriate sections according to the criteria of structure destination (concerning e.g.: residential buildings and premises, buildings for education, health care, sport and recreational purposes).

3. The value of investment outlays incurred by:

- legal persons and organisational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons, was compiled on the basis of statistical reports,
- legal persons and organisational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity and civil law

prowadzące działalność gospodarczą i spółki cywilne z liczbą pracujących do 9, gospodarstwa indywidualne w rolnictwie, a także wartość nakładów na indywidualne budownictwo: mieszkaniowe, rekreacyjne (nieprzystosowane do stałego zamieszkania) oraz budownictwo sakralne – ustalono szacunkowo.

Podstawę szacunku wartości nakładów inwestycyjnych na indywidualne budownictwo stanowi kubatura budynków oddanych do użytkowania. Nakłady roczne obejmują pełną wartość budynków oddanych do użytkowania w danym roku, tj. nie uwzględniają różnicy stanów budownictwa nieukończonego w końcu i na początku danego roku.

Środki trwałe

1. Do środków trwałych zalicza się kompletnie i nadające się do użytku składniki majątkowe o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok, w tym również drogi publiczne, ulice i place łącznie z pobocznymi i podbudową, uzbrojenie terenu, zasadzenia wieloletnie, melioracje, budowle wodne, grunty, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz od 1 stycznia 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego).

Dane o środkach trwałych nie obejmują:

- wartości gruntów uznanych od 1 stycznia 1991 r. za środki trwałe zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 1990 r. (Dz. U. Nr 90, poz. 529),
- prawa użytkowania wieczystego gruntu uznanego od 1 stycznia 2002 r. za środki trwałe zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 351 z późn. zm.).

2. Wartość brutto środków trwałych jest to wartość równa nakładom poniesionym na ich zakup lub wytworzenie, bez potrącenia wartości zużycia (umorzenia).

Przez **wartość brutto** środków trwałych w **bieżących cenach ewidencyjnych** według stanu w dniu 31 grudnia od 1995 r. należy rozumieć:

- w zakresie środków trwałych przekazanych do eksploatacji:
 - przed 1 stycznia 1995 r. – wartość w cenach odtworzenia z września 1994 r.,
 - po 1 stycznia 1995 r. – wartość w cenach bieżących nabycia lub wytworzenia;
- w podmiotach stosujących Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 stycznia 2005 r. – również wycenę według wartości godziwej.

Wartość brutto w cenach odtworzenia została ustalona w wyniku aktualizacji (wyceny) środków trwałych w gospodarce narodowej dokonanej według stanu w dniu 1 stycznia 1995 r. zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 stycznia 1995 r. w sprawie amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, a także aktualizacji wyceny środków trwałych (Dz. U. Nr 7, poz. 34).

partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of outlays on private residential construction and private recreational construction (not adapted for permanent residence) and on sacral construction, was estimated.

The cubic volume of completed buildings accounts for the basis of the estimate regarding the value of investment outlays in private construction. Annual outlays include the total value of buildings completed in a given year, i.e., do not include the difference between non-finished construction at the end and at the beginning of a given year.

Fixed assets

1. Fixed assets include asset components and other objects completed and ready for usage with an expected period of utility exceeding 1 year, of which also public roads, streets and squares, together with shoulders and foundations, development of tracts of land, long-term plantings, irrigation and drainage, water structures, land, livestock (basic herd) as well as since 1st January 2002 cooperative ownership right to residential premise and cooperative right to non-residential (of utility character) premises.

Data regarding fixed assets do not include:

- value of land recognised, since 1st January 1991, as a fixed assets, in accordance with the decree of the Council of Ministers, dated 12th December 1990 (Journal of Laws No. 90, item 529),
- right of perpetual use of land, regarded as fixed assets since 1st January 2002, in accordance with Accounting Act, dated 29th September 1994 (uniform text Journal of Laws 2019 item 351 with later amendments).

2. The gross value of fixed assets is the value equal to the outlays incurred on purchasing or manufacturing them, without deducting consumption value (depreciation).

The **gross value** of fixed assets at **current book-keeping prices** is understood, as of 31st December since 1995:

- within the scope of fixed assets designated for exploitation:
 - before 1st January 1995 – the value at replacement prices of September 1994,
 - after 1st January 1995 – the purchase or manufacturing value at current prices;
- in units that use International Accounting Standards (IAS) implemented since 1st January 2005 – also revaluation according to fair value.

The **gross value at replacement prices** was established as a result of the revaluation of fixed assets in the national economy made as of 1st January 1995, in accordance with the decisions of the decree of the Ministry of Finance, dated 20th January 1995, regarding the depreciation of fixed assets and intangible fixed assets, as well as the revaluation of fixed assets (Journal of Laws No. 7, item 34).

3. Dane według sekcji PKD 2007 – jeśli nie zaznaczono inaczej – opracowano metodą przedsiębiorstw, co oznacza, że wszystkie środki trwałe danego podmiotu gospodarki narodowej zalicza się do tego poziomu klasyfikacyjnego, do którego zaliczono podmiot na podstawie przeważającego rodzaju działalności, np. w przedsiębiorstwie zaliczonym do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wszystkie środki trwałe użytkowane zarówno w tym rodzaju działalności, jak i poza tą działalnością (budynki i lokale mieszkalne, obiekty służące edukacji, ochronie zdrowia itp.) zalicza się do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”. Wyjątek stanowią budynki mieszkalne w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, które ujęto w sekcji „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”.

Wartość dróg publicznych, ulic i placów zaliczono do sekcji „Transport i gospodarka magazynowa”.

4. Wartość brutto środków trwałych:

- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółek cywilnych z liczbą pracujących powyżej 9 – opracowano na podstawie sprawozdawczości,
- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i spółek cywilnych z liczbą pracujących do 9, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także wartość indywidualnych budynków mieszkalnych (osób fizycznych) i rekreacyjnych nieprzystosowanych do stałego zamieszkania, wartość dróg publicznych, ulic i placów, melioracji podstawowych i szczegółowych oraz budowli wodnych – ustalono szacunkowo.

5. Wartość środków trwałych według grup opracowano zgodnie z Klasyfikacją Środków Trwałych. Grupowanie obejmuje:

- 1) budynki i budowle:
 - a) budynki i lokale, od 1 stycznia 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego),
 - b) obiekty inżynierii lądowej i wodnej (bez melioracji szczegółowych);
- 2) maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia:
 - a) kotły i maszyny energetyczne,
 - b) maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania,
 - c) specjalistyczne maszyny, urządzenia i aparaty,
 - d) urządzenia techniczne,
 - e) narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie;
- 3) środki transportu;
- 4) pozostałe środki trwałe, tj.: zasadzenia wieloletnie, melioracje szczegółowe i inwentarz żywy (stado podstawowe).

3. Data by sections of the NACE Rev. 2 – unless otherwise indicated – were compiled using the enterprise method, i.e., all fixed assets of a given entity of the national economy are included in that classification level to which the entity was included on the basis of the superior kind of activity, e.g., in an enterprise classified in the section “Manufacturing” all fixed assets used in manufacturing and outside this activity (residential buildings and places, buildings for education, health care, etc.) are included in the section “Manufacturing”. An exception are residential buildings on private farms in agriculture, which were classified in the section “Real estate activities”.

The value of public roads, streets and squares is included in the section “Transportation and storage”.

4. The gross value of fixed assets:

- of legal persons and organisational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons, was compiled on the basis of statistical reports,
- of legal persons and organisational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of private residential buildings (natural persons) and recreational not adapted for permanent residence, the value of public roads, streets and squares, basic and detailed meliorations and water structures, was estimated.

5. The value of fixed assets according to groups was compiled in accordance with Classification of Fixed Assets. The grouping includes:

- 1) buildings and structures:
 - a) buildings and premises, since 1st January 2002 cooperative ownership right to residential premises as well as cooperative right to non-residential (of utility character) premises,
 - b) civil engineering works (excluding irrigation and drainage);
- 2) machinery, technical equipment and tools:
 - a) boilers and power industry machinery,
 - b) general usage machinery, equipment and apparatus,
 - c) special use machinery, equipment and apparatus,
 - d) technical equipment,
 - e) tools, instruments, moveables and other equipment;
- 3) transport equipment;
- 4) other fixed assets, i.e., long-term plantings, detailed irrigation and drainage and livestock (basic herd).

Inwestycje Investments

TABL. 1 (278). **NAKŁADY INWESTYCYJNE^a (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				
O G Ó Ł E M.....	18883,9	25329,0	24257,1	27873,5	T O T A L
sektor publiczny.....	7129,9	6988,1	6965,5	9030,3	public sector
sektor prywatny	11754,0	18340,9	17291,6	18843,1	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	622,4	897,6	839,4	946,2	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	6037,5	11685,1	8668,5	10086,0	Industry
górnictwo i wydobywanie.....	174,8	135,5	96,7	80,9	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	3742,2	8064,1	6813,0	7509,9	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	1236,4	1429,1	1089,8	1365,8	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	884,1	2056,3	669,0	1129,3	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo	517,5	1781,8	599,7	926,4	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	1907,5	1967,1	3097,0	3290,3	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa ^b	3650,6	3020,3	3948,2	4708,4	Transportation and storage ^b
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	127,6	127,3	180,8	134,5	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja.....	233,4	535,6	324,1	473,3	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	217,3	163,7	263,9	180,9	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	2505,8	2803,7	3295,1	3611,7	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	345,8	441,5	202,5	204,5	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	266,1	224,3	616,1	357,8	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	308,2	359,3	393,7	402,5	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja.....	719,5	512,4	616,9	1045,9	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	501,7	416,5	691,0	786,0	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	852,9	337,0	460,0	636,7	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa.....	70,2	55,8	60,2	82,5	Other service activities

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie z nakładami inwestycyjnymi na drogi publiczne, ulice i place.

a According to investment location. b Including investment outlays on public roads, streets and squares.

TABL. 2 (279). **NAKŁADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a (ceny bieżące)**
 INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				
OGÓŁEM.....	9449,7	15640,5	15084,3	17130,5	TOTAL
sektor publiczny	2326,1	3267,2	3334,3	4099,5	public sector
sektor prywatny	7123,6	12373,4	11750,1	13031,0	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	196,7	251,4	366,3	384,7	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	5366,3	10394,5	8199,3	9424,6	Industry
górnictwo i wydobywanie.....	164,6	105,7	83,1	79,6	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	3589,2	7867,6	6665,1	7329,8	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	1190,3	1382,6	1007,3	1322,4	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	422,1	1038,7	443,8	692,8	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo	401,6	322,1	290,7	299,6	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	1327,3	1562,0	2783,9	2858,7	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa	719,7	1331,5	1728,6	2048,9	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	69,2	72,6	139,4	91,9	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	178,1	408,0	297,5	387,6	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	165,6	141,5	190,9	170,9	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	252,4	245,3	208,4	333,0	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	211,5	332,9	94,1	131,2	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	86,8	156,8	215,0	323,4	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0,0	0,1	0,0	0,0	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	54,3	17,3	28,3	40,1	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	351,7	327,1	425,4	527,6	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	51,4	59,7	85,3	84,2	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa.....	17,3	17,5	31,2	24,1	Other service activities

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9; według lokalizacji inwestycji.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

TABL. 3 (280). NAKŁADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a WEDŁUG GRUP (ceny bieżące)
INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a BY GROUPS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym Of which		
			budynki i budowle buildings and structures	maszyny, urzą- dzenia techniczne i narzędzia machinery, technical equip- ment and tools	środki transportu transport equipment
			w mln zł in million PLN		
O G Ó Ł E M	2010	9721,2	4237,8	4383,1	1049,8
T O T A L	2015	16021,5	6328,6	8265,0	1360,4
	2017	16984,2	7020,8	8373,8	1516,0
w tym: of which:	2018	18249,7	6951,7	9550,2	1680,1
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		401,3	182,0	129,0	55,2
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł.....		9680,6	3302,2	5855,6	501,4
Industry					
górnictwo i wydobywanie.....		83,5	15,4	49,5	18,4
mining and quarrying					
przetwórstwo przemysłowe		7724,1	2059,6	5244,0	402,7
manufacturing					
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę.....		1204,4	780,6	389,9	32,4
electricity, gas, steam and air conditioning supply					
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja.....		668,6	446,6	172,2	47,9
water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities					
Budownictwo		283,5	55,3	114,9	113,2
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		4984,4	2190,6	2224,7	564,6
Transport i gospodarka magazynowa		1070,9	311,5	469,5	288,6
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		34,4	21,7	10,6	1,7
Informacja i komunikacja		324,9	134,1	170,9	19,1
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....		134,5	8,5	71,5	54,6
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		298,3	241,2	47,6	6,6
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna		113,1	33,8	58,3	20,7
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		246,4	165,7	48,9	31,4
Administrative and support service activities					
Edukacja.....		40,0	12,9	23,0	3,7
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		547,3	242,8	293,5	10,8
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....		78,4	48,9	25,3	4,2
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa.....		11,7	0,7	6,8	4,2
Other service activities					

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9; według siedziby inwestora.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investor seat.

Środki trwałe

Fixed assets

TABL. 4 (281). WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH^a (bieżące ceny ewidencyjne)

Stan w dniu 31 grudnia

GROSS VALUE OF FIXED ASSETS^a (current book-keeping prices)

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				
O G Ó Ł E M.....	226208,2	319161,2	357118,8	376232,4	T O T A L
sektor publiczny.....	77548,4	109902,1	119719,2	124933,5	public sector
sektor prywatny	148659,8	209259,1	237399,6	251299,0	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	17865,4	20991,4	21169,1	22652,5	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	73603,8	101622,1	118609,8	126305,7	Industry
górnictwo i wydobywanie.....	2635,7	4363,8	4509,3	4554,1	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	47909,3	65012,3	75458,4	81240,1	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	13064,8	17607,4	22809,4	22611,6	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	9994,0	14638,6	15832,7	17900,0	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo	5704,1	5889,0	6179,5	6764,4	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	17039,1	32104,4	42129,3	44109,5	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa ^b	34740,7	52817,2	55697,0	59013,1	Transportation and storage ^b
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	1718,9	2293,2	2577,7	2717,2	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	5500,7	7469,2	6473,5	6960,2	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	1704,7	2064,7	2124,5	2150,5	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	40210,6	52776,4	56567,7	58798,4	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	2917,0	4975,2	5249,8	5843,0	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	1955,2	2762,9	3141,2	3163,5	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6193,7	8792,8	9676,5	8035,9	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja.....	9110,2	10852,2	11771,1	12805,6	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	4644,3	6838,2	8037,6	8624,3	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	2712,8	6020,7	6754,1	7208,7	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa.....	587,0	891,6	960,4	1079,8	Other service activities

a Podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.
b Łącznie z wartością dróg publicznych, ulic i placów.

a The division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.
b Including value of public roads, streets and squares.

TABL. 5 (282). WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a (bieżące ceny ewidencyjne)

Stan w dniu 31 grudnia

GROSS VALUE OF FIXED ASSETS IN ENTERPRISES^a (current book-keeping prices)

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				
O G Ó Ł E M.....	121427,4	172581,6	194643,1	206741,6	T O T A L
sektor publiczny.....	29062,6	40014,7	42137,7	44380,2	public sector
sektor prywatny	92364,8	132566,9	152505,5	162361,4	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	4740,6	5555,9	4963,7	5238,6	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	67108,4	92736,8	109200,9	116347,5	Industry
górnictwo i wydobywanie.....	2558,5	4119,7	4153,3	4190,7	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	45891,7	62288,8	72468,6	78041,2	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	12718,6	16940,1	21997,7	21754,0	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	5939,5	9388,1	10581,3	12361,6	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo	4255,5	3263,6	3082,4	3424,5	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	13706,3	27585,9	37186,4	38917,2	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa	8655,4	12950,7	10135,9	11195,4	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	1277,7	1524,3	1677,0	1746,1	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	5046,1	6742,3	5649,3	6089,7	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	1270,8	1425,5	1424,1	1450,5	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	7577,8	8774,3	8151,9	8439,1	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	1620,1	3148,1	3158,0	3605,0	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	1552,1	2054,0	2197,8	1960,2	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0,4	0,6	0,9	0,8	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	309,7	343,7	417,5	420,7	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	3389,6	4848,6	5567,5	5937,1	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	765,9	1413,8	1601,2	1686,6	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa.....	151,0	213,6	228,7	282,7	Other service activities

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9; podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; the division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.

DZIAŁ XXI RACHUNKI REGIONALNE

Uwagi ogólne

1. **Rachunki regionalne** opracowano zgodnie z zasadami „Europejskiego Systemu Rachunków 2010 (ESA 2010)”, wprowadzonego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 174 z 26 czerwca 2013 r. z późn. zm.).

2. W systemie rachunków regionalnych dla każdego województwa zestawiane są: rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów według sektorów instytucjonalnych i rodzajów działalności oraz rachunek podziału pierwotnego dochodów i rachunek podziału wtórnego dochodów w sektorze gospodarstw domowych. Dla podregionów obliczane są: produkt krajowy brutto (PKB) i wartość dodana brutto (WDB) według grup rodzajów działalności.

3. **Produkt krajowy brutto (PKB)** przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

W obliczeniach dynamiki wolumenu produktu krajowego brutto jako ceny stałe przyjęto ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany.

4. **Wartość dodana brutto (WDB)** mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

5. **Produkcja globalna** obejmuje wartość wyrobów i usług wytworzonych przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne. Produkcja globalna jest wyceniana w cenach bazowych lub według kosztów produkcji.

6. **Zużycie pośrednie** obejmuje wartość zużytych materiałów (łącznie z paliwami) netto (po odjęciu wartości odpadów użytkowych), surowców (łącznie z opakowaniami), energii, gazów technicznych i usług obcych (obróbka obca, usługi transportowe, najem sprzętu, usługi telekomunikacyjne i obliczeniowe, prowizje płacone za usługi bankowe), usługi pośrednictwa finansowego mierzone pośrednio (FISIM) oraz koszty podróży służbowych (bez diet) i inne koszty (np. koszty reklamy, reprezentacji, dzierżawy i najmu, koszty biletów służbowych, koszty ryczałtów za używanie własnych pojazdów do celów służbowych, opłaty giełdowe i opłaty z tytułu uczestnictwa w Krajowym Depozycie Papierów

CHAPTER XXI REGIONAL ACCOUNTS

General notes

1. **Regional accounts** were compiled according to the principles of the “European System of Accounts 2010 (the ESA 2010)”, introduced by Regulation No. 549/2013 of the European Parliament and of the Council (EU) of 21st May 2013 on the European system of national and regional accounts in the European Union (Official Journal of the EU L 174, 26th June 2013 with later amendments).

2. The following accounts are compiled in the regional accounts system for each voivodship: the production account and the generation of income account by institutional sectors and kind of activity as well as the allocation of primary income account and the secondary distribution of income account in the households sector. The following categories are calculated for subregions: gross domestic product (GDP) and gross value added (GVA) by kind-of-activity groups.

3. **Gross domestic product (GDP)** presents the final result of the activity of all entities of the national economy. Gross domestic product is equal to the sum of gross value added generated by all domestic institutional units, increased by taxes on products and decreased by subsidies on products. Gross domestic product is calculated at market prices.

In calculations of gross domestic product volume indices, current prices from the year preceding the reference year were adopted as constant prices.

4. **Gross value added (GVA)** measures the newly generated value as a result of the production activity of domestic institutional units. Gross value added is the difference between gross output and intermediate consumption, and is presented at basic prices.

5. **Gross output** includes the value of goods and services produced by all domestic institutional units. Gross output is valued at basic prices or according to the production costs.

6. **Intermediate consumption** includes the value of consumed materials (including fuels) in net terms (after subtracting the value of recyclable wastes), raw materials (including packaging), energy, technological gases and outside services (outside processing, transport services, equipment rental, telecommunication and accounting services, commissions paid for banking services), financial intermediation services indirectly measured (FISIM) and costs of business trips (excluding travelling allowances) as well as other costs (e.g. advertising, representation, rental and leasing costs, ticket costs for official business, costs of lump-sum payments for using personal vehicles for official business, stock exchange payments as well as payments

Wartościowych). Zużycie pośrednie jest wyceniane w cenach nabycia.

7. W systemie rachunków regionalnych przyjmuje się zasadę ewidencjonowania produkcji globalnej oraz zużycia pośredniego z uwzględnieniem **obrotów wewnętrznych**.

8. **Dochody pierwotne brutto w sektorze gospodarstw domowych** składają się z nadwyżki operacyjnej brutto łącznie z dochodem mieszanym brutto, dochodów związanych z pracą najemną (obejmujących całkowite koszty związane z zatrudnieniem, tj. wynagrodzenia łącznie ze składkami na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne płaconymi przez pracowników, składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców powiększone o składki na Fundusz Pracy i inne koszty związane z zatrudnieniem) oraz dochodów z tytułu własności. Dochody pierwotne brutto pełnią funkcję kreującą dochody do dyspozycji brutto.

9. **Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych** powstają w wyniku skorygowania dochodów pierwotnych brutto o podatki bieżące od dochodów, majątku itp., składki netto na ubezpieczenia społeczne, świadczenia społeczne (świadczenia z ubezpieczeń społecznych i pozostałe świadczenia społeczne) oraz pozostałe transfery bieżące.

Dynamikę realnych dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w przekroju regionów/województw obliczono metodą uproszczoną przy zastosowaniu wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych według województw.

10. Grupowanie danych z rachunków regionalnych w przekroju regionów/województw i podregionów w podziale na rodzaje działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności zostało dokonane **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności**, tj. według siedziby i podstawowego rodzaju działalności jednostki lokalnej przedsiębiorstwa.

11. Kryteriami zaliczania danej jednostki gospodarki narodowej do określonego **sektora instytucjonalnego** są: funkcje pełnione w gospodarce narodowej, rodzaj aktywności w tworzeniu nowych wartości ekonomicznych oraz sposób uczestniczenia w podziale dochodów. Wyróżnia się pięć krajowych sektorów instytucjonalnych:

- 1) sektor przedsiębiorstw niefinansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze wytwarzające produkty rynkowe (wyroby i usługi niefinansowe),
- 2) sektor instytucji finansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze zajmujące się pośrednictwem finansowym i pomocniczą działalnością finansową, z wyłączeniem Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, podmioty zajmujące się ubezpieczeniami oraz jednostki niekomercyjne spełniające kryteria ESA 2010 w zakresie klasyfikacji do sektora instytucji finansowych,
- 3) sektor instytucji rządowych i samorządowych, do którego zaliczono jednostki będące producentami nierynkowymi, których produkcja przeznaczona jest na spożycie indywidualne i ogólnospołeczne, finansowane z obowiązkowych płatności dokonywanych przez jednostki należące do pozostałych sektorów, a także jednostki,

from participating in the National Depository for Securities). Intermediate consumption is valued at purchaser's prices.

7. In the regional accounts system the principle of recording gross output as well as intermediate consumption including **internal turnover** is accepted.

8. **Gross primary income in the households sector** is comprised of the gross operating surplus jointly with the gross mixed income, income connected with hired work (including total compensation of employees, i.e. wages and salaries jointly with contributions to social security and health security paid by employees, contributions to social security paid by employers increased by the Labour Fund and other costs connected with employment) as well as property income. Gross primary income fulfils the function of creating gross disposable income.

9. **Gross disposable income in the households sector** is obtained as a result of correcting gross primary income by: current taxes on income, wealth, etc., net social contributions, social benefits (social security benefits and other social benefits) and other current transfers.

Indices of gross real disposable income in the households sector by regions/voivodships are calculated applying simplified method using price indices of consumer goods and services by voivodship.

10. Grouping regional accounts data by regions/voivodships and subregions according to kind of activity of the Polish Classification of Activities was conducted applying the **local kind-of-activity unit method**, i.e. by the place of residence and main kind of activity of the local unit of the enterprise.

11. Criteria of rating a given unit of the national economy among **institutional sectors** are: functions fulfilled in the national economy, kind of activity in the creation of new economic values as well as the way of participation in the distribution of income. The five following institutional sectors are defined:

- 1) non-financial corporations sector which includes economic entities manufacturing market products (goods and non-financial services),
- 2) financial corporations sector which includes economic entities engaged in financial intermediation and auxiliary financial activity, excluding the Bank Guarantee Fund, entities engaged in insurance activity as well as non-profit units that meet ESA 2010 classification criteria to financial corporations sector,
- 3) general government sector, which consists of institutional units which are non-market producers whose output is intended for individual and collective consumption, and are financed by compulsory payments made by units belonging to other sectors, and institutional units principally

których podstawową działalnością jest redystrybucja dochodu i bogactwa narodowego oraz jednostki kontrolowane przez sektor, które zgodnie z metodologią ESA 2010 spełniają kryteria zaliczenia do sektora,

- 4) sektor gospodarstw własny rachunek w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz osoby fizyczne pracujące na własny rachunek poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie z liczbą pracujących do 9 i prowadzące uproszczoną ewidencję księgową, a także osoby fizyczne uzyskujące dochody z pracy najemnej i niezarobkowych źródeł,
- 5) sektor instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, który obejmuje: organizacje społeczne, partie polityczne, organizacje związków zawodowych, stowarzyszenia, fundacje oraz jednostki organizacji wyznaniowych.

12. W rachunkach regionalnych uwzględnia się szacunek szarej gospodarki oraz działalności nielegalnej. **Szara gospodarka** obejmuje legalną produkcję ukrytą szacowaną dla zarejestrowanych podmiotów gospodarczych sektora prywatnego z liczbą pracujących do 9 (niezależnie od formy prawnej), z liczbą pracujących od 10 do 49 bez spółdzielni) oraz osób fizycznych z tytułu wykonywania pracy nierejestrowanej, głównie w działalności usługowej (w tym osób świadczących usługi seksualne).

W ramach **działalności nielegalnej** ujęto szacunki dotyczące działalności osób czerpiących korzyści z tytułu świadczenia usług seksualnych przez inne osoby, produkcji i handlu narkotykami oraz przemytu papierosów.

13. Dane z rachunków regionalnych za lata 2015–2016 zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych w ślad za rewizją w rocznych rachunkach narodowych. Zmiany wynikają z wytycznych zawartych w najnowszym Podręczniku Deficytu i Długu Sektora Instytucji Rządowych i Samorządowych (MGDD, edycja 2019), dotyczących traktowania składerek podlegających zwrotowi. Ponadto do sektora instytucji rządowych i samorządowych przeklasyfikowane zostały jednostki z sektora przedsiębiorstw niefinansowych, sektora instytucji finansowych oraz sektora instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, które zgodnie z ESA 2010 spełniają kryteria zaliczania do tego sektora. Zmienione zostały również dane o dochodach w sektorze gospodarstw domowych z tytułu włączenia danych o wynagrodzeniach pracowników instytucji eksterytorialnych.

14. Opis wprowadzonych do rachunków narodowych zmian został zawarty w informacji sygnałnej „Informacja Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie skorygowanego szacunku produktu krajowego brutto za 2018 rok” z dnia 4 października 2019 r., dostępnej na stronie <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/roczne-rachunki-narodowe/informacja-glownego-urzedu-statystycznego-w-sprawie-skorygowanego-szacunku-pkb-za-2018-rok,9,5.html>.

15. Informacje dotyczące rachunków regionalnych zamieszczono w publikacji „Kompedium wiedzy o rachunkach regionalnych”.

engaged in the redistribution of national income and wealth as well as units which are controlled by the sector and accordingly to the ESA 2010 meet criteria for including in the sector,

- 4) households sector which includes own-account workers on private farms in agriculture as well as natural persons working on own-account outside private farms in agriculture, employing up to 9 persons and keeping simplified accounting books as well as natural persons obtaining income from hired work and non-earned sources,
- 5) non-profit institutions serving households sector which includes: social organisations, political parties, trade unions, associations, foundations and units of religious organisations.

12. The estimation of hidden economy and illegal activities is included in regional accounts. **Hidden economy** covers the legal concealed production estimated for registered economic entities of private sector employing up to 9 persons (irrespective of the legal form), employing from 10 to 49 persons (excluding cooperatives) as well as natural persons engaged in non-registered work, primarily within the service activity (including persons providing sexual services).

Within **illegal activities** there were included estimations concerning activity of persons deriving profits from exploiting sexual services, production and trafficking in narcotics and smuggling of cigarettes.

13. Data from regional accounts for the years 2015–2016 were changed in relation to those previously published, following revision in annual national accounts. The changes result from guidelines included in the latest edition of the "Manual on Government Deficit and Debt" (MGDD, 2019 edition) concerning the treatment of refundable contributions. Moreover, units were reclassified into the general government sector from the non-financial corporations sector, the financial corporations sector and the non-profit institutions serving households sector, which according to the ESA 2010 meet the criteria for classifying into this sector. Data on income in the households sector were also changed due to inclusion of data on wages and salaries of extraterritorial institutions' employees.

14. Description of introduced in national accounts changes was included in the Statistics Poland news release "Revised estimate of gross domestic product for the year 2018" of 4th October 2019, available at website

<https://stat.gov.pl/en/topics/national-accounts/annual-national-accounts/revised-estimate-of-gross-domestic-product-for-the-year-2018,7,5.html>.

15. Information concerning regional accounts are placed in the publication "Kompedium wiedzy o rachunkach regionalnych".

TABL. 1 (283). **PRODUKT KRAJOWY BRUTTO (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC PRODUCT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017
	w mln zł in million PLN				w odsetkach in percent			
O G Ó Ł E M..... TOTAL	135780	176548	183778	196889	x	x	x	x
W tym wartość dodana brutto..... Of which gross value added	119310	156639	162337	172910	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym sektor: of which sector:								
przedsiębiorstw niefinansowych.. non-financial corporations	60591	84476	87852	93161	50,8	53,9	54,1	53,9
instytucji rządowych i samorzą- dowych..... general government	16165	19193	19754	20768	13,5	12,3	12,2	12,0
gospodarstw domowych..... households	38531	47718	48882	52654	32,3	30,5	30,1	30,5
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	5074	5343	6013	7621	4,3	3,4	3,7	4,4
Przemysł..... Industry	32513	47229	50047	50386	27,3	30,2	30,8	29,1
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	27689	41289	44102	44510	23,2	26,4	27,2	25,7
Budownictwo..... Construction	10749	12023	11114	12163	9,0	7,7	6,8	7,0
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ; informacja i komunikacja..... Trade; repair of motor vehicles ^Δ ; transportation and storage; accommodation and catering ^Δ ; information and communication	35336	46044	47052	52154	29,6	29,4	29,0	30,2
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa; obsługa rynku nieru- chomości ^Δ Financial and insurance activities; real estate activities	9415	11299	12281	12785	7,9	7,2	7,6	7,4
Pozostałe usługi..... Other services	26223	34702	35831	37803	22,0	22,2	22,1	21,9
NA 1 MIESZKAŃCA^a..... PER CAPITA^a	39454	50821	52844	56496	x	x	x	x

a W złotych.

a In PLN.

TABL. 2 (284). **PODSTAWOWE ELEMENTY RACHUNKU PRODUKCJI I RACHUNKU TWORZENIA DOCHODÓW (ceny bieżące)**
BASIC ELEMENTS OF PRODUCTION ACCOUNT AND GENERATION OF INCOME ACCOUNT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				
Produkcja globalna	277884	364959	381789	414984	Gross output
Zużycie pośrednie	158574	208319	219452	242074	Intermediate consumption
Wartość dodana brutto	119310	156639	162337	172910	Gross value added
w tym koszty związane z zatrudnieniem	48889	62916	67322	72752	of which compensation of employees
Nadwyżka operacyjna brutto	70423	93688	95671	100031	Gross operating surplus

TABL. 3 (285). **NOMINALNE DOCHODY W SEKTORZE GOSPODARSTW DOMOWYCH**
 NOMINAL INCOME IN THE HOUSEHOLDS SECTOR

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Dochody pierwotne brutto:					Gross primary income:
w milionach złotych.....	88538	109489	115601	123326	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	25726	31517	33240	35388	per capita in PLN
Dochody do dyspozycji brutto:					Gross disposable income:
w milionach złotych.....	83689	100246	106367	112682	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	24318	28857	30585	32334	per capita in PLN

DZIAŁ XXII PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

Uwagi ogólne

Prezentowane w tablicach dane dotyczące **podmiotów gospodarki narodowej** wpisanych do rejestru REGON obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności.

Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, zwany dalej rejestrem REGON, jest rejestrem administracyjnym prowadzonym przez Prezesa GUS. Zasady prowadzenia rejestru określają przepisy ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 649 z późn. zm.) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2015 r. (Dz. U. poz. 2009 z późn. zm.) w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń.

Podstawową funkcją rejestru REGON jest identyfikowanie podmiotów gospodarki narodowej, co jest realizowane poprzez nadawanie im unikatowych numerów identyfikacyjnych.

Rejestr REGON jest na bieżąco aktualizowany na podstawie danych o podmiotach gospodarki narodowej, przekazywanych drogą elektroniczną z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, Krajowego Rejestru Sądowego, Systemu Informacji Oświatowej oraz Centralnego Rejestru Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników, a także – w przypadku pozostałych podmiotów – na podstawie wniosków zgłaszanych do właściwych urzędów statystycznych. Kompletność i aktualność rejestru uzależniona jest od terminowej realizacji ww. obowiązku. Ponadto od 2011 r. do aktualizacji rejestru wykorzystywane są informacje z Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) dotyczące zgonów osób fizycznych, które były wpisane do rejestru REGON.

CHAPTER XXII ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY

General notes

The data presented in tables concerning **entities of the national economy** recorded in the REGON register and include legal persons, organisational entities without legal personality and natural persons conducting economic activity, classified into particular NACE Rev. 2 sections according to the predominant kind of activity.

The National Official Business Register, hereinafter referred to as REGON, is an administrative register held by the President of the CSO. The rules for running the register are defined by the Law on Official Statistics, dated 29th June 1995 (uniform text Journal of Laws 2019 item 649 with later amendments) and the provisions of the decree of the Council of Ministers of 30th November 2015 (Journal of Laws item 2009 with later amendments) on the mode and methodology of running and updating the National Official Business Register, application, questionnaire, certificate specimens and detailed condition.

The basic function of the REGON register is identification of entities of the national economy, which is accomplished by assigning to them unique identification numbers.

The REGON register is updated on a current basis with the use of data on entities of the national economy transferred through the electronic system from the Central Registration and Information on Business, the National Court Register, the Educational Information System as well as the Central Business Entity Register of the National Taxpayer Register, and – for the remaining entities – on the basis of applications submitted to the relevant statistical offices. The completeness and correctness of the register is contingent on the timely compliance with the above-mentioned obligation. In addition, since 2011 the register has been updated with information from the Common Electronic System of Population (PESEL) on the deaths of natural persons, who were registered in the REGON.

TABL. 1 (286). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON**

Stan w dniu 31 grudnia

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M.....	375482	409865^b	422094^b	429658^b	T O T A L
sektor publiczny.....	9846	9653	9159	8804	public sector
sektor prywatny.....	365636	396329	407436	414541	private sector
w tym:					of which:
Przedsiębiorstwa państwowe	27	14	15	4	State owned enterprises
Spółki.....	52388	70929	79103	75470	Companies
w tym:					of which:
handlowe	27818	45060	53014	49137	commercial
cywilne.....	24406	25689	25909	26151	civil
Spółdzielnie	1752	1975	2082	1572	Cooperatives
Fundacje.....	831	1586	1999	2022	Foundations
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	8882	11018	11822	11527	Associations and social organisations
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	291948	300484	302911	314268	Natural persons conducting economic activity

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale na sektory własności – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In division by ownership sectors – excluding entities, for which information on ownership form does not exist in the REGON register.

TABL. 2 (287). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**

Stan w dniu 31 grudnia

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	razem total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organisational entities without legal personality					Osoby fizyczne prowa- dzące działal- ność gospo- darczą Natural persons conduct- ing eco- nomic activity		
				przedsię- biorstwa państwo- we state owned enter- prises	w tym of which					spółki cywilne civil law partner- ships	spół- dzielnie coopera- tives
					razem total	spółki handlowe commercial companies		z udziałem kapitału zagra- nicznego with foreign capital partici- pation			
						razem total	w tym of which				
OGÓŁEM..... TOTAL	2010	375482	83534	27	27818	57	5838	24406	1752	291948	
	2015	409865	109381	14	45060	38	7127	25689	1975	300484	
	2017	422094	119183	15	53014	39	7687	25909	2082	302911	
	2018	429658 ^b	115390	4	49137	32	5926	26151	1572	314268	
w tym: of which:											
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing		10831	2045	—	924	10	125	303	354	8786	

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In division by PKD sections – excluding entities for which the information on dominate type of conducted activity does not exist in the REGON register.

TABL. 2 (287). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI (cd.)**

Stan w dniu 31 grudnia

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organisational entities without legal personality							Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity
		razem total	przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	w tym of which					
				spółki handlowe commercial companies		spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives		
				razem total	w tym of which jedno-osobowe Skarbu Państwa sole-share holder companies of the State Treasury			z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation	
Przemysł..... Industry	42205	11291	4	7607	12	1295	3446	116	30914
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing	39415	9766	4	6335	7	1105	3289	111	29649
Budownictwo Construction	59034	8222	–	5626	1	493	2487	47	50812
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	99360	21753	–	11060	–	1746	10166	453	77607
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	25438	3679	–	2549	3	310	1094	12	21759
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	10300	2836	–	1211	–	194	1482	50	7464
Informacja i komunikacja Information and communication	15223	4600	–	3891	3	370	691	5	10623
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	11564	2071	–	1564	–	96	312	53	9493
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	19461	15607	–	3130	1	358	570	343	3854
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	44462	9404	–	6712	2	508	2472	22	35058

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 2 (287). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**

Stan w dniu 31 grudnia

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organisational entities without legal personality							Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity
		razem total	przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	w tym of which					
				spółki handlowe commercial companies		spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives		
				razem total	w tym of which				
					jednoosobowe Skarbu Państwa sole-share holder companies of the State Treasury			z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation	
Administrowanie i działalność wspierająca ^a Administrative and support service activities	14083	3190	–	2371	–	288	716	61	10893
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	2678	2665	–	3	–	1	2	–	13
Edukacja..... Education	14216	6712	–	542	–	31	408	12	7504
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	24161	2701	–	1051	–	31	1024	21	21460
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	7224	4005	–	457	–	35	391	3	3219
Pozostała działalność usługowa Other service activities	27912	13105	–	404	–	43	587	16	14807

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 3 (288). SPÓŁKI HANDLOWE WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI

Stan w dniu 31 grudnia

COMMERCIAL COMPANIES BY LEGAL STATUS AND SECTIONS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	Spółki kapitałowe Companies			Spółki osobowe Partnerships		
			razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością limited liability	razem total	w tym of which	
							jawne unlimited	komandytowe limited
OGÓŁEM	2010	27818	23541	794	22747	4277	3185	857
TOTAL	2015	45060	37918	968	36950	7142	3656	2762
	2017	53014	44493	1015	43478	8521	3724	4141
	2018	49137^a	39931	787	39144	9206^b	3707	4853
w tym: of which:								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		924	837	8	829	87	39	42
Przemysł..... Industry		7607	6102	197	5905	1505	719	750
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing		6335	4966	168	4798	1369	674	665
Budownictwo..... Construction		5626	4374	89	4285	1252	278	906
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		11060	8685	109	8576	2375	1407	929
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage		2549	2070	12	2058	479	178	290
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		1211	989	8	981	222	104	113
Informacja i komunikacja..... Information and communication		3891	3572	84	3488	319	82	225
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa... Financial and insurance activities		1564	1317	82	1235	247	77	107
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		3130	2439	51	2388	691	164	452
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities		6712	5701	103	5598	1011	221	581
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		2371	1992	13	1979	379	119	246
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security		3	2	–	2	1	–	1
Edukacja..... Education		542	458	1	457	84	35	49
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities		1051	619	11	608	432	237	93
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation		457	385	14	371	72	22	46
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities		404	358	5	353	46	22	22

a W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON. b W tym 236 spółek partnerskich i 410 spółek komandytowo-akcyjnych.

a In division by PKD sections – excluding entities for which the information on dominate type of conducted activity does not exist in the REGON register. b Of which 236 professional partnerships and 410 limited joint-stock partnerships.

TABL. 4 (289). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a NOWO ZAREJESTROWANE WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI**NEWLY REGISTERED ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	W tym Of which						
			spółki companies					spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
			razem total	w tym of which			cywilne civil law partnerships		
				handlowe commercial					
				razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability			
O GÓŁEM.....	2010	38182	3375	2372	39	1935	1000	29	32985
TOTAL	2015	35602	5964	5211	52	4433	753	34	27929
	2017	34850	5087	4513	22	3677	573	88	28108
	2018	38871 ^b	5121	4477	23	3541	642	34	31230
w tym: of which:									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		446	37	25	–	20	11	3	406
Przemysł..... Industry		3159	529	450	1	353	79	–	2628
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing		2979	457	383	1	292	74	–	2521
Budownictwo Construction		8355	724	644	5	453	80	–	7631
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		6376	818	653	1	508	165	30	5525
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		2161	291	256	1	207	35	–	1870
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		1058	204	150	–	109	54	–	852
Informacja i komunikacja Information and communication		1966	334	321	3	265	13	–	1632
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa... Financial and insurance activities		937	141	135	2	107	6	1	794
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		1144	320	292	1	216	27	–	375
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities		4307	961	907	7	779	54	–	3343
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		1913	399	365	–	311	34	–	1513
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	2	–	–	–	–	–	–	–	1
Edukacja Education		1091	88	65	–	55	23	–	839
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities		1697	120	98	1	66	22	–	1560
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation		624	85	69	1	51	16	–	460
Pozostała działalność usługowa Other service activities		3215	63	40	–	35	23	–	1801

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. ^b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture. ^b In division by PKD sections – excluding entities for which the information on dominate type of conducted activity does not exist in the REGON register.

TABL. 5 (290). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a WYREJESTROWANE WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI**LIQUIDATED ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	W tym Of which						osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
			spółki companies					spółdzielnie cooperatives	
			razem total	w tym of which					
				handlowe commercial		cywilne civil law partnerships			
				razem total	w tym akcyjne joint stock		z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability		
OGÓŁEM..... TOTAL	2010 2015 2017 2018	22378 29792 27177 30420 ^b	833 945 1130 8405	375 471 692 8064	16 10 7 249	243 286 435 7475	458 474 435 341	26 14 32 545	21204 28063 24850 19199
w tym: of which:									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		590	172	167	10	154	5	90	315
Przemysł..... Industry		3688	1817	1776	56	1694	41	76	1749
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing		3553	1747	1710	53	1635	37	75	1687
Budownictwo Construction		4447	836	811	24	754	25	144	3463
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		8802	3248	3141	78	2962	107	87	5458
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		1619	236	215	1	211	21	2	1379
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		738	143	118	2	110	25	2	585
Informacja i komunikacja Information and communication		815	343	334	13	296	9	5	464
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa... Financial and insurance activities		811	147	140	22	96	7	15	648
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		415	143	139	5	112	4	87	177
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities		2511	807	767	25	700	40	28	1663
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		1238	215	207	3	168	8	1	1021
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security		67	—	—	—	—	—	—	—
Edukacja..... Education		899	68	59	2	52	9	1	439
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities		782	84	65	—	51	19	2	690
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation		524	81	75	7	67	6	2	240
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities		2427	61	46	1	44	15	3	906

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In division by PKD sections – excluding entities for which the information on dominate type of conducted activity does not exist in the REGON register.

Uwaga do tablic 1–4

Tablice przygotowano na podstawie danych Międzynarodowych Targów Poznańskich.

Note to tables 1–4

Tables have been prepared on the basis of data of Poznań International Fair.

TABL. 1 (291). WYSTAWCY ORAZ FREKWENCJA NA TARGACH „INNOWACJE – TECHNOLOGIE – MASZyny POLSKA (ITM POLSKA)” W POZNANIU
EXHIBITORS AND ATTENDANCE ON THE “INNOVATIONS – TECHNOLOGIES – MACHINES POLAND (ITM POLAND)” IN POZNAŃ

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
CZAS TRWANIA DURATION				
Termin.....	09 VI–12 VI	06 VI–09 VI	05 VI–08 VI	Term
Liczba dni	4	4	4	Number of days
PAŃSTWA, WYSTAWCY STATES, EXHIBITORS				
Państwa biorące udział w targach	27	27	28	States taking part in the fair
Wystawcy	754	758	762	Exhibitors
krajowi	377	400	430	domestic
zagraniczni	377	358	332	foreign
FREKWENCJA ATTENDANCE				
Liczba zwiedzających w tys.....	13,3 ^{ab}	15,8 ^{abc}	17,0 ^{bcd}	Number of visitors in thousands

a–d Łącznie z targami: a – Bezpieczeństwo Pracy w Przemśle, b – SUBCONTRACTING – Targi Kooperacji Przemysłowej, c – MODERNLOG – Targi Logistyki, Magazynowania i Transportu, d – FOCAS – Forum Odlewnicze oraz 3D SOLUTIONS – Targi Druku i Skanu 3D.

a–d Including fair: a – Work Safety in Industry Exhibition, b – SUBCONTRACTING – Industrial Subcontracting Exhibition, c – MODERNLOG – Trade Fair of Logistics, Transport and Storage, d – FOCAS – Foundry Forum and 3D SOLUTIONS – Trade Fair of 3D Printing and Scanning.

TABL. 2 (292). POWIERZCHNIA WYSTAWIENNICZA NA TARGACH „INNOWACJE – TECHNOLOGIE – MASZyny POLSKA (ITM POLSKA)” W POZNANIU
EXPOSITIONAL AREA ON THE “INNOVATIONS – TECHNOLOGIES – MACHINES POLAND (ITM POLAND)” IN POZNAŃ

POWIERZCHNIA	2015	2017	2018	AREA
	w tys. m ² in thousand m ²			
O G Ó Ł E M.....	20,4	24,0	25,1	TOTAL
Sprzedana	20,4	23,4	24,8	Sold
kryta.....	20,2	23,4	24,8	covered
krajowa	15,3	17,7	19,1	domestic
zagraniczna	4,9	5,7	5,7	foreign
otwarta.....	0,2	–	0,0	open
krajowa	0,2	–	0,0	domestic
zagraniczna	–	–	0,0	foreign
Specjalna.....	–	0,6	0,3	Special

TABL. 3 (293). IMPREZY WYSTAWIENNICZE NA MIĘDZYNARODOWYCH TARGACH POZNAŃSKICH W POZNANIU
EXPOSITIONAL EVENTS ON POZNAŃ INTERNATIONAL FAIR IN POZNAŃ

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Imprezy	57	57	73	Events
Wystawcy	9656	9057	11034	Exhibitors
krajowi	7637	7447	8904	domestic
zagraniczni	2019	1610	2130	foreign
Zwiedzający w tys.	634,4	711,2	902,9	Visitors in thousands
Powierzchnia wystawiennicza				
w tys. m ²	404,6	383,8	515,3	Expositional area in thousand m ²
sprzedana	379,7	365,3	494,9	sold
otwarta	78,7	28,3	96,4	open
krajowa	73,6	27,9	93,3	domestic
zagraniczna	5,2	0,4	3,1	foreign
kryta	301,0	337,0	398,5	covered
krajowa	265,3	304,5	360,6	domestic
zagraniczna	35,7	32,4	37,9	foreign
specjalna	24,8	18,5	20,3	special

TABL. 4 (294). WYBRANE IMPREZY WYSTAWIENNICZE ORGANIZOWANE (WSPÓŁORGANIZOWANE) PRZEZ MIĘDZYNARODOWE TARGI POZNAŃSKIE W 2018 R.

SELECTED EXPOSITIONAL EVENTS ORGANISED (COORGANISED) BY POZNAŃ INTERNATIONAL FAIR IN 2018

NAZWA IMPREZY NAME OF EVENT	Państwa uczestni- czące States taking part	Wystawcy Exhibitors		Zwiedzający w tys. Visitors in thousands
		ogółem total	w tym zagraniczni of which foreign	
POLAGRA – PREMIERY – Międzynarodowe Targi Rolnicze	16	274	42	24,9
POLAGRA – PREMIERY – International Agricultural Fair				
BUDMA – Międzynarodowe Targi Budownictwa i Architektury	27	782	172	→ 35,2
BUDMA – International Construction and Architecture Fair				
KOMINKI – Międzynarodowe Targi Kominkowe	7	69	18	
KOMINKI – International Fireplaces Exhibition				
INTERMASZ – Międzynarodowe Targi Maszyn Budowlanych, Pojazdów i Sprzętu Specjalistycznego	4	32	7	→ 32,1
INTERMASZ – Construction Machines, Vehicles and Auxiliary Equipment				
RYBOMANIA POZNAŃ – Targi Wędkarskie / KNIEJE – Targi Myślistwa i Strzelectwa / BOATEX – Targi Sprzętu Pływającego i Sportów Wodnych	14	394	26	
RYBOMANIA POZNAŃ – Angling Exhibition / KNIEJE – Hunting and Shooting Fair / BOATEX – Floating, Equipment and Water Sports Trade				
SURVIVAL FORCE EXPO – Targi Wyposażenia Survivalowego i Militarnego	1	25	–	→ 18,9
SURVIVAL FORCE EXPO – Survival and Military Equipment Fair				
TOUR SALON – Targi Regionów i Produktów Turystycznych	15	204	50	
TOUR SALON – Trade Fair of Regions and Tourist Products				
CAVALIADA LUBLIN – Targi Sprzętu i Akcesoriów Jeździeckich	4	63	6	12,1
CAVALIADA LUBLIN – Horse-Riding Equipment Fair				
TARGI MODY POZNAŃ (Wiosna)	13	153	30	2,5
POZNAŃ FASHION FAIR (Spring)				
GARDENIA – Międzynarodowe Targi Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu	14	467	57	→ 18,9
GARDENIA – International Garden and Landscape Architecture Fair				
SPECIAL DAYS – Targi Produktów Świątecznych i Okazjonalnych	7	67	9	
SPECIAL DAYS – Holiday and Special Occasion Products Fair				
SPORT INVEST – Targi Branży Sportowej i Rekreacyjnej	2	12	1	→ 17,0
SPORT INVEST – Sports and Recreational Trade Fair Sport Invest				
CAVALIADA WARSZAWA – Targi Sprzętu Jeździeckiego	3	60	4	
CAVALIADA WARSZAWA – Horse-Riding Equipment Fair				

TABL. 4 (294). **WYBRANE IMPREZY WYSTAWIENNICZE ORGANIZOWANE (WSPÓŁORGANIZOWANE) PRZEZ MIĘDZYNARODOWE TARGI POZNAŃSKIE W 2018 R. (cd.)**

SELECTED EXPOSITIONAL EVENTS ORGANISED (COORGANISED) BY POZNAŃ INTERNATIONAL FAIR IN 2018 (cont.)

NAZWA IMPREZY NAME OF EVENT	Państwa uczestni- czące States taking part	Wystawcy Exhibitors		Zwiedzający w tys. Visitors in thousands
		ogółem total	w tym zagraniczni of which foreign	
AGRO-PARK LUBLIN – Targi Rolnicze	5	213	37	27,4
AGRO-PARK LUBLIN – Agricultural Fair				
MEBLE POLSKA – Targi Mebli	14	241	38	→ 23,6
MEBLE POLAND – Furniture Fair				
HOME DECOR – Targi Wnętrz	14	166	31	
HOME DECOR – Interior Design Fair				
ARENA DESIGN	12	120	22	
RYBOMANIA SOSNOWIEC – Targi Wędkarskie	4	101	7	9,9
RYBOMANIA SOSNOWIEC – Angling Fair				
SALMED – Międzynarodowe Targi Sprzętu i Wyposażenia Medycznego	9	201	26	4,1
SALMED – International Trade Fair of Medical Equipment and Instruments				
EDUTEC – Targi Technologii i Wyposażenia dla Edukacji / Targi Edukacyjne / PEGAZIK – Poznańskie Targi Książki	11	373	19	42,4
EDUTEC – Exhibition for Technology and Equipment in Education / Educational Fair / PEGAZIK – Books for Children, Young, Adults and Parents				
LOOK – Forum Fryzjerstwa / BEAUTY VISION – Forum Kosmetyki ...	6	238	10	18,2
LOOK – Hairdressing Forum / BEAUTY VISION – Cosmetics Forum				
DREMASILESIA SOSNOWIEC – Targi Maszyn i Narzędzi do Obróbki Drewna	4	69	3	1,5
DREMASILESIA SOSNOWIEC – Exhibition of Woodworking Machines and Tools				
TTM – Targi Techniki Motoryzacyjnej	15	255	69	→ 139,3
TTM – Automotive Technology Fair				
POZNAŃ MOTOR SHOW	4	141	5	
SAKRALIA – Targi Wyposażenia Kościołów, Przedmiotów Liturgicz- nych i Dewocjonalów	3	33	2	1,7
SAKRALIA – Trade Fair of Church Furnishings, Liturgical Objects and Devotional Items				
POZNAŃ SPORT EXPO (Wiosna)	3	64	2	32,9
POZNAŃ SPORT EXPO (Spring)				
INSTALACJE – Międzynarodowe Targi Instalacyjne / TCS – Targi Ciepła Systemowego	12	237	47	→ 27,6
INSTALACJE – International Trade Fair of Installations and Equip- ment / TCS – System Heat Fair				
SECUREX – Międzynarodowe Targi Zabezpieczeń	18	243	50	
SECUREX – International Security Fair				
EXPOPOWER – Międzynarodowe Targi Energetyki	6	54	5	→ 27,6
EXPOPOWER – International Power Industry Fair				
GREENPOWER – Międzynarodowe Targi Energii Odnawialnej	4	45	8	
GREENPOWER – International Renewable Energy Fair				
SAWO – Międzynarodowe Targi Ochrony Pracy, Pożarnictwa i Ratownictwa	25	256	97	→ 27,6
SAWO – International Fair of Work Protection, Fire-Fighting and Rescue Equipment				
POLAGRA-FOOD – Międzynarodowe Targi Wyrobnów Spożywczych ..	17	156	58	
POLAGRA-FOOD – International Trade Fair for Food				2,9
POZNAŃ AIR SHOW	2	31	1	53,9

TABL. 4 (294). WYBRANE IMPREZY WYSTAWIENNICZE ORGANIZOWANE (WSPÓŁORGANIZOWANE) PRZEZ MIĘDZYNARODOWE TARGI POZNAŃSKIE W 2018 R. (cd.)

SELECTED EXPOSITIONAL EVENTS ORGANISED (COORGANISED) BY POZNAŃ INTERNATIONAL FAIR IN 2018 (cont.)

NAZWA IMPREZY NAME OF EVENT	Państwa uczestni- czące States taking part	Wystawcy Exhibitors		Zwiedzający w tys. Visitors in thousands
		ogółem total	w tym zagraniczni of which foreign	
FIT-EXPO – Fitness & Sport Park	5	100	35	6,1
INNOWACJE – TECHNOLOGIE – MASZYNY POLSKA (ITM POLSKA) / 3D SOLUTIONS – Targi Druku i Skanu 3D / MODERNLOG – Targi Logistyki, Magazynowania i Transportu / FOCAST – Forum Odlewnicze	28	762	332	→ 17,0
INNOVATIONS – TECHNOLOGIES – MACHINES POLAND (ITM POLAND) / 3D SOLUTIONS – Trade Fair of 3D Printing and Scanning / MODERNLOG – Trade Fair of Logistics, Transport and Storage / FOCAST – Foundry Forum				
SUBCONTRACTING – Targi Kooperacji Przemysłowej	6	92	7	→ 21,2
SUBCONTRACTING – Industrial Subcontracting Exhibition				
Roltechnika – Wystawa Rolnicza – Wilkowice	1	19	–	21,2
Roltechnika – Agricultural Exhibition – Wilkowice				
TARGI MODY POZNAŃ (Jesień)	13	187	77	2,1
POZNAŃ FASHION FAIR (Autumn)				
DREMA – Międzynarodowe Targi Maszyn i Narzędzi dla Przemysłu Drzewnego i Meblarskiego	18	369	100	→ 15,7
DREMA – International Trade Fair of Machines and Tools for Wood and Furniture Industries				
FURNICA – Międzynarodowe Targi Komponentów do Produkcji Mebli	14	86	44	→ 15,7
FURNICA – International Fair of Components for Furniture Production				
SOFAB – Międzynarodowe Targi Materiałów Obiciowych i Komponentów do Produkcji Mebli Tapicerowanych	10	30	15	→ 3,8
SOFAB – International Trade Fair of Upholstery Fabrics and Components for Upholstered Furniture				
HAPPY BABY – Targi Zabawek i Artykułów dla Dzieci	4	82	7	3,8
HAPPY BABY - Fair of Toys and Goods for Children				
Caravans Salon Poland – Kampery, Przyczepy kempingowe, Campingi	1	19	–	3,2
Caravans Salon Poland – Campers, Caravans, Camping				
SMAKI REGIONÓW	6	174	6	21,9
TASTES OF THE REGIONS FAIR				
POLAGRA-TECH – Międzynarodowe Targi Technologii Spożywczych	22	225	62	→ 21,8
POLAGRA-TECH – International Trade Fair of Food Processing Technologies				
POLAGRA GASTRO – Międzynarodowe Targi Gastronomii / INVEST-HOTEL – Targi Wyposażenia Hoteli	8	97	12	→ 21,8
POLAGRA GASTRO – International Trade Fair for Gastronomy / INVEST-HOTEL – Hotel Equipment Trade Fair				
POLIMER-TECH – Targi Technologii dla Przetwórstwa Polimerów	3	4	2	→ 21,8
POLIMER-TECH – Technology of Polymer Processing Fair				
TAROPAK – Międzynarodowe Targi Techniki Pakowania i Etykietowania	19	346	105	→ 21,8
TAROPAK – International Trade Fair of Packaging Technology and Labeling				
4 PRINT WEEK – 3D, DIGITAL, INDUSTRY, OFFSET	6	40	9	→ 55,6
PGA (Poznań Game Arena) – Targi Rozrywki i Multimedii	11	194	19	
PGA (Poznań Game Arena) – Entertainment and Multimedia Fair				
VIVA SENIORZY! Aktywność. Zdrowie. Profilaktyka	1	106	–	3,9
VIVA SENIORS! Activity. Health. Prevention				
POZNAŃ SPORT EXPO (Jesień)	2	83	11	23,8
POZNAŃ SPORT EXPO (Autumn)				

TABL. 4 (294). WYBRANE IMPREZY WYSTAWIENNICZE ORGANIZOWANE (WSPÓŁORGANIZOWANE) PRZEZ MIĘDZYNARODOWE TARGI POZNAŃSKIE W 2018 R. (dok.)

SELECTED EXPOSITIONAL EVENTS ORGANISED (COORGANISED) BY POZNAŃ INTERNATIONAL FAIR IN 2018 (cont.)

NAZWA IMPREZY NAME OF EVENT	Państwa uczestni- czące States taking part	Wystawcy Exhibitors		Zwiedzający w tys. Visitors in thousands
		ogółem total	w tym zagraniczni of which foreign	
POL-ECO-SYSTEM – Międzynarodowe Targi Ochrony Środowiska ... POL-ECO-SYSTEM – International Trade Fair of Environmental Protection	14	304	71	6,8
RETRO MOTOR SHOW	3	155	2	→ 36,9
HOBBY – Spotkania ludzi z pasją	4	93	5	
HOBBY – Meetings of people with passion				
Aqua Zoo – Salon Zoologiczny	1	3	–	→ 13,1
Aqua Zoo – Zoological Exhibition				
STREET FOOD SPOT	2	29	1	
STONE – Targi Branży Kamieniarskiej	20	183	108	→ 4,5
STONE – Stone Industry Fair				
GLASS – Targi Branży Szklarskiej	11	46	21	
GLASS – Glass Industry Fair				→ 1,4
MEMENTO POZNAŃ – Targi Funeralne	12	64	15	
MEMENTO POZNAŃ – Funeral Fair				
Międzynarodowa Wystawa Psów Rasowych	2	70	1	20,0
International Dog Show				
OPTYKA – Targi Optyczne	9	155	22	4,4
OPTYKA – Optical Fair				
CAVALIADA POZNAŃ – Targi Sprzętu Jeździeckiego	7	134	13	→ 32,5
CAVALIADA POZNAŃ – Horse-Riding Equipment Fair				
Festiwal Sztuki i Przedmiotów Artystycznych	9	214	13	
Art & Craft Festival				
Narodowa Wystawa Rolnicza	1	219	–	14,9
National Agricultural Exhibition				
RYBOMANIA WARSZAWA – Targi Wędkarskie	4	84	3	7,3
RYBOMANIA WARSZAWA – Angling Fair				